Suppl. seq. / EDB
OCLC 22442657
Supp. 60,038/c

Legal Decisions

59729

Maduro Basro

חרושי הלכות .

מהרש״א

בתרא

של הגאון רבן של בני הגולה כמוהר״ר שמואל אידלש זצ״ל
בעל חדושי הלכות על כמה מסכתות בצירף חדושי הלכות של
חתנו הגאון המאור
הגדול מופת דורינו מוהרר משה זצ״ל ר״מ ואב״ד דק״ק לובלין
על אלו מסכתות ונוסף עליו איזה מסכתות וחדושי אגדות של
הגאון מהר״ם הנ״ל בעצמו :

וסימנך לחיבור מהר״ם הנ״ל מורה יד כזה ☜

תחת ממשלת ארונינו האדיר והחסיד קייזר פראנץ השני ה׳ ירום הודו וינשא מלכותו
בימיו ובימינו תושע יהודה וישראל אכי״ר :

נדפס

בברין

בייא יאזעף קארל ניימאן ק׳ ק׳ פריווילעגירטן העברעיש אונד דייטשן בוך דרוקר אונד בוך
הענדלער • הערויז געגעבן פאן דער קאמפאגניא :

שנת תקנ״ו לפ״ק

...LLCOME ...RARY ...TUTE

הסכמות והרמות מהגאון אב"ד דק"ק נ"ש והמדינה יע"א

ומשאר גאוני חכמי זמנינו על י"ב שנים מיום גמר הדפוס הלא המה כתובים אצל ספרי מהרש"א שילא מתחת מכבש הדפוס שלנו דרשו מעל ספר וקראו משם למען לא יהי' לפוקה ולמכשול עון וישמור כל איש את רגלו מלכד החרם והשומע ישכון בטח בדד וכהר ישגא שלומו ואל מרום הריש תבאמו ותטעמו לבקר בהיכל ה' ולחזות בנועמו אכי"ר :

הקדמה

אמר משה בן האלוף המרומם מהר"ר יצחק נקרא ר' בונמש ז"ל מקראקא .

אמרינן במסכת שבת ועירובין פרק עושין פסין אמר רב יהודה אמר רב בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצאה בת קול ואמר בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני וכו' הקושיא מפורסמת למה המתין הב"ק עד עכשיו וכי מקודם לא היו ת"ח ולומדים תורת ה' ובפרט בימי דוד המלך ודבותיו : גם בפסוק עצמו קשה ששתי מלות אלו גם אני שהוא למותר כיון שאמר ישמח לבי ממילא בכלל גם הוא ולכן הנלאה שהכוונה הוא ע"פ מה שאמרו בפרק חלק דבכל אדם מקנא חוץ מבנו ותלמידו ומביא ראיה מן הפסוקים ועוד אמרו כלום מתקנא וכו' : וא"כ יהיה פשט הכתוב כך בני אם חכם לבך היה מדרך לקנא בך אך מאחר שאתה בני אדרבא ישמח לבי ומכ"ש שאין אני מקנא בך ושנא תאמר אני איני חכם ואם כן בלאו הכי אין ראוי לי להתקנאות בך כי כלום מתקנאות אלא חכם וכו' לזה אמר גם אני אף שגם אני חכם ואם כן שפיר שייך קנאה מכל מקום ישמח לבי מאחר שאתה בני ממילא ע"ז כוונת הש"ס גם כן בשעה שתיקן עירובין ונטילת ידים הם הוספה על תורת משה ויש לזה סברא להתקנאות בהם מכל מקום יצא הב"ק אני קראתיך בני ולכן ישמח לבי על זה אף אם גם א-י חכם כביכול : וביותר מדוקדק גם אני ר"ל אף אם באותו חכמה שלך גם אני בדבר חכמה זאת מכל מקום ישמח לבי ועיי' במקומה בש"ס ותמצא מה שישבתי עוד על זה : והנה אנוכי כמוני היום אשר מלאתי את לבי לכנס בגדלות ובנפלאות להכנס את דברי בתוך דברי חמי רבן של בני הגולה ומה לתבן את הבר להוסיף ולחבר וכבר ידעת דברי הגאון מהר"מ פדו' ז"ל בהקדמה לספרו שהתנצל עצמו על אשר חיבר שאלות ותשובת שלו עם חיבור של הגאון אבי חמיו מהר"י מינץ ומכ"ש אני שהכנסתי דברי בתוך חבורו אך אקוה כי אדרבה מאחר שאני חתנו ממש נקרא כבנו וגם תלמידו בודאי ישמח לבו ובפרט שידוע לי שגם בחייו היה מתאוה על זה אך שמלידי יבצר כי עדיין לא הגעתי לעלות במעלה :

גם צריך אני להודיע שבודאי היה מהדורא בתרא של חמי הגאון ז"ל כהנה וכהנה על שיטות הש"ס אך שאחר פטירות חמי ז"ל היו כתבין כולם ביד בנו גיסי ז"ל ואחר פטירתו נשארו ביד יורשין ומידם בקשתי וכאשר נתנו לי קרוע חסר כן נתתי להדפיסם : כיוצא בזה גם חיבור שלי היה על כמה וכמה מסכתות יותר וכאשר ידוע את השעת החרם אשר היו בשנים שעברו ותמיד היותי בתוך הגולים שהוכרחו לנוד מביתם ע"כ נאבדו ונגנבו ממש זולת המעט מסכתות אלו שהדפסתי כאשר נמצאו . עוד אני מודיעך שכל האגדות אשר נמצאו בחדושים אלו הכל הוא משלי אף שלא נרשם אצלו איזה סימן כי לא מצאתי מדברי חמי ז"ל שום דבר מחדושי אגדו' מלבד ש"ו שנדפסו כבר :

וצריכים להודיע לכל מי שקורא בספר זה דכל מקום שנדפס בו תיבת עכו"ם ראשי תיבות עובדי כוכבים ומזלות . וכן תיבת ע"א ר"ת עבודת [illegible] כל זה מורה על הגוים הקודמי' אבל הגוים בזמן הזה לאו עובדי ע"ז הן כמו שאמרו רבותינו ז"ל וכמו שכתב בלבוש סימן קנ"ו שמורה על אותן האומות שעובדי כוכבים ומזלות עיין שם :

ארבע אבות נזיקין פרק ראשון

דף ב בפי' רש"י בד"ה לא הרי שור כו' משום דתו לא ה"מ למיתני ולא זה וזה כו' עכ"ל והתנא בעי למיתני הכי לאשמועינן דאפי' חדא מתלתי דלא פרכינן כמ"ש התוס' ליכא למילף משום דאיכא פירכא מעולה ולא זה וזה שיש בה רוח חיים כו' ובהא לא מתרצא דמ"מ ליתני בור קודם שור כמ"ש התוס' והוא מפורש במ"ק :

תוספות בד"ה השור והבור כו' לפי שרחוק כ"כ ושנאו כסדר לא כו' עכ"ל ק"ק דמה"ט דמבעה רחוק כ"כ ואין לחוש על סדר הפרשה להקדים כמי מבעה קודם בור לשנאו כסדר לא הרי כו' ויש ליישב דאם יקדים מבעה קודם בור כסדר לא הרי כו' יקדים נמי הבער קודם בור כסדר גא הרי כו' וזהו שלא כסדר הפרשה דהא בור קודם אש כסדר הפרשה :

בד"ה לא הרי השור ואין פרושו וכו' דהתם פי' אין חומרא כו' עכ"ל אין ר"ל דבכ"מ הוי פירושו אין חומרא וכו' דודאי מליכו ק"ו לקולא ואז יהיה לא ראי כו' אין קולא של זה כקולא של זה כו' אלא דר"ל בק"ו כי הכא דבעי למילף לחומרא לא יהיה פי' לא ראי כו' כי הכא דקאמר לא הרי כו' דהיינו לא הרי קולת המלמד שהוא השור שכוונתו להזיק כקולת הלמד שהוא מבעה שאין כוונתו להזיק ואין ללמוד מבעה משור לחומרא כמו שפי' הש"ס ובמקומות אחרים כשבא ללמוד כמי חומרא קאמר לא ראי חומרת הלמד כחומר' המלמד וקאמרו דשיכה כאן הש"ס כו' ר"ל דודאי במתניתין דלא הזכיר החומרות יש לפרש כמי כמקומו' אחרים לא הרי חומרות השור שאין הנאה להזיקו כחומרת מבע' שיש הנאה להזיקו אבל הש"ס לא פי' כן אלא לא הרי קולת השור שכוונתו כו' והיינו משום הסיפא בלא זה וזה שיש בהן רוח חיים כו' שהזכיר המלמד תחילה שאין קולתו כקולת האש שאין בו רוח חיים · ולכך פי' הש"ס רישא דלא השור כו' נמי כן . וכל זה מפורש בפי' רש"י לקמן ע"ש ומיהו יש לדקדק אמתניתין אמאי לא התחיל באין חומר גם בסיפא אין הרי חומר אש דאין בו רוח חיים כחומר זה וזה דיש בהן רוח חיים וי"ל דפתח תנא בזה וזה שיש בהן רוח חיים דמנייהו סליק ולא הרי שור כהרי מבעה כו' וכן דרך תנא דבמה דסליק פתח וק"ל :

בד"ה ולר"א אמאי כו' וי"ל דה"פ משום מאי וכו' אבל אם התרה וכו' מה שיש לדקדק בזה עיין בחדושים על דבריהם פ' כלל גדול :

בד"ה הך דהוה במשכן חשיבא כו' ובא לאפוקי כמה מלאכו' שלא היו חשובין כו' עכ"ל מדברי פסקי התוספות נראה לפרש דבריהם לפי גרסא זו דלא בא לא לאפוקי שלא היו חשובין גם שלא היו במשכן מקרי שפיר אב ודקאמר הך דהוו במשכן חשיבא קרי אב לאו דוקא דהוו במשכן אלא משום סיפא נקט לה גם שהיה במשכן אם איכה חשיבא לא מקרי אב ולא משמע כן וק"ל :

דף ב ע"א תו' ד"ה ולא הרי שור וכו' ונימה כאן הש"ס וכו' משום דהזכיר החמור תחילה לא זה וזה וכו' והמתניתין גופא ניחא להזכיר כך משום כיון דבור נזכר בכתוב תחילה דרך להקשות מן הקודם על המאוחר דלכתוב הראשון דהיינו בור ולא לכתוב מבעה אחר כך אבל על הש"ס אין לתרץ כן דמכ"ל לש"ס שהמשנה נקט כך להקשות מן הקודם על המאוחר דלמא יותר ניחא ליה למשנה למנקט כסדר שאר מקומות שבש"ס דלא ראי זה היינו החומרא שאינו לפי סדר הכתובים בתורה ודו"ק :

ע"ב מ"ש קרן דכוונתו להזיק כו' ולעיל התחיל למיבעי אי תולדותיהן לא כיוצא בהן אין להקשות שסותר לקושיא זו שהקשה כאן מ"ש קרן דלעיל סבר דאיכא למימר כיון שאינו מפורש בתורה אף אם דומה לאב מ"מ גזירת הכתוב שלא יהיה כיוצא בו אבל עכשיו הקשה לדברי רב פפא שסבר שיש תולדות כיוצא בהן שאין מפורשין בקרא א"כ גם תולדת דקרן יהיה כיוצא בו וק"ל :

שם אלא תולדת דקרן כקרן וכו' ק"ק א"כ לענין מה פתח הכתוב בנגיפה לומר שנגיפה הוא נגיחה הא לענין דינא בא"מ' שוין הם נגיפה בגוף לנגיחה בקרן אף אם הייתי אומר דהיינו נגיפת הגוף אם כן אין כאן טעות לענין הדין ויש ליישב דאי לא שייס בנגיחה וה"א דהתור' בא להורות הן נגיחה הן נגיפה כולן חייבין והזכיר א' גבי אדם וא' גבי בהמה ולא הוה ידעינן דמועד לאדם הוי מועד לבהמה דאי משום דהזכיר גבי אדם כך וגבי בהמה כך אי הוה איפכא הוה תיקשה לן ג"כ הכי אבל כיון שפתח בנגיפה ובא אחר כך להראות שנגיפה היינו נגיחה בקרן אם כן שפיר קשה למה הזכיר נגיחת הקרן בלשון נגיפה אלא ללמדינו דמועד לאדם הוי מועד לבהמה וק"ל מהר"ם נרו :

דף ג ע"ב בתוספות בד"ה לא ראי הקרן וכו' שבקל היה יכול לשמור כו' עכ"ל דרב יהודא נמי ודאי אסיק אדעתיה דההו' דבעי למיגמר מיניה נקיט ברישא כפי' רש"י דמוכח כן מסיפא דמתניתין וא"כ ע"כ דאיכא איזה סברא להחמיר באין הנאה וכן באין מתכוון וכמ"ש התוספו' והמקשה דפריך ולאו ק"ו הוא כו' ר"ל דהסברא נותנת בהיפך ופריך הכי אטעמא בתרא וה"ה אטעמא קמא כפירש"י ולמאי דמשני איצטרך סד"א מ"ד אעבד ואמה כו' ה"ה כ"ל דאיכא למימר הכי אטעמא קמא דאף על גב דהנאה יש בהיזק א"ה פטירי כדאמרינן בעלמא דיכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך ומיהו שמא יקניטנו רבו לא שייך כ"כ בים הנאה ורב אשי לא דחי ליה אלא בתרא וק"ל :

דף ג ע"א ברש"י ד"ה אידי ואידי כו' הא האי אתי להיכי דמכלי קרנא כו' לפי דברי רש"י נראה לפרש בסוגיא דהלכה דתמיד במקום שהייתי אומר תרוייהו אתו אחדא או אשן או ארגל ואיצטרך למכתוב תרוייהו דלא תיתי למיטעי ממילא כשהבריית' מפרש ומביא ראיה דלא אתי תרוייהו אחד רק חדא קאי אשן וחדא ארגל אז מקשה הש"ס כיון דה"א למטעי גבי זה דלהכי ס"ד דאצטרך תרוייהו השתא שאין כאן אלא חדא א"כ מכ"ל דלמא הוא כך כזהו ס"ד ולפי' מתחילה אמר אידי ואידי אשן וחד אתי להיכא דמכליא וחד דלא כליא קרנא שפיר מקשה אחר כך השתא דחד קאי ארגל א"כ דלמא האמת הוא כן גבי שן כדהוי ס"ד ומתרץ דומיא דרגל דהא גבי רגל מעולם לא הוה ס"ד שיש איזה דבר למיטעי גבי רגל שיש חילוק בין מכליא קרנא ללא מכליא קרנא וז"ש רש"י דהא לא כתיב וביער ר"ל דהא לא נזכר שם שום דבר שהייתי אומר דאיכ' למיטעי וכו' ואחר כך גבי וביער הדבר הוא בהיפך דאיכא למיטעי אידי ואידי ארגל וכו' ובזה מתורץ ג"כ למה לא הזכיר הש"ס כלל להקשות גבי קרן אימא דוקא דכליא קרנא גם אין שייך לתרץ דומיא דשן ורגל דהא לא הוזכר בשום פסוק יחד ולפ"ז מיושב ודו"ק :

תוס' ד"ה והא דמכליא קרנא וא"ת וכו' וי"ל דר"א דוקא דשלוח שלוח כו' לפי דברי התוספות דלשון ושלח משמע דוק' דלא מכליא קרנא יש לדקדק כדמקשי גבי וביער הא לאו הכי במאי מוקמת לה הא איכא לתרץ דאי לאו כאשר יבער תרווייהו ארגל ושילח היינו רגל וביער אתי למימר דדוקא רגל דמכליא קרנא · וליכא להקשות א"כ לא לכתוב ושלח רק וביער לחוד י"ל דלא הוה ידעינן פי' של וביער אי קאי ארגל או אשן להכי כתיב ושלח היינו רגל כדכתיב משלחי רגל ואח"כ וביער לפרש דהיינו דוקא מכליא קרנא . וכן בכלל יש להקשות כאן הן [illegible]"י והן אתוספות מאי קושיא לכתוב ושלח לבד הא י"ל דאי הוה כתיב ושלח לבד לא הוי מפורש לן דקאי אשן להכי כתיב וביער דהיינו שן ושילח היינו לפרש אפילו לא מכליא קרנא . מיהו כאן יש ליישב דאם כן ה"ל לכתוב וביער בראשונה שמפורש בו שן ואחר כך ושלח ללמדינו אפילו בלא מכליא קרנא . אך בסמוך קשה ויש ליישב דאי ה"א לספוקי אי וביער קאי אשן או ארגל א"כ השתא דכתיב נמי ושלח דהיינו רגל אכתי אימא דביער דהיינו שן ודו"ק :

ד"ה איצטרך כו' והלא בלא אשר יבער מוקמי וביער לשן ורגל כו' ר"ל אי לא כתבא כאשר יבער א"כ איכא לספוקי אי וביע' קאי ארגל או אשן א"כ שקולים הם ויבואו שניהם ודו"ק :

ד"ה לא עשר כתיב כו' דסתם בור עמוק הרבה כו' דברי מהר"ם אינן מובנים בהקושיות שכתב שם וגם בחידושי הלכו' הקשה מה שהקשה ובעיני אין כאן שום קושיא דודאי סתם בור עמוק הרבה אך שלא בא הכתו' לסתום כמה יהיה עמוק ממילא אמרינן מן עשרה בכלל ולמעלה נקרא בור מיהו עכ"פ אינו נקרא מפורש בקרא להיות עשרה שיהיה נקרא אב בשביל זה ועי"ז מקשה סוף סוף לא עשר כתיב וק"ל :

ע"ב לפטרו בר"ה כו' עיין בהדושי הלכות מה שהקש' ומה שתירץ וכן הקשה מהרש"ל ומתרץ תירץ אחר והוא דחוק גם תירץ

השני

השני שכתב מדאמר רב פפא סתם אינו כיוצא בו משמע דלענין חצי נזק לבד אינו כיוצא בו ולשאר כל מילי הוא כיוצא בו דליכא למימר דלכל מילי אינו כיוצא בו דהא לענין לפוטרו בר"ה הוא כיוצא בו אינו נכון דהא אמרינן דנקרא תולדה דרגל לענין זה לפוטרו בר"ה אם כן שפיר קאמר תולדה דרגל שוה לענין לפוטרו בר"ה אינו כיוצא בו לכל שאר מילי ע"כ הנראה דלק"מ דלשון שאמר רב פפא תולדה דרגל אינו כיוצא בו משמע דאותו דבר שנקרא בשבילו תולדה אינו כיוצא לאב א"כ בשלמא אי אמרינן דלהכי נקר' הולדה לשלם מן העלייה שפיר קאמר דאותו דבר שנקרא בשבילו הולדה דהיינו לשלם מן העלייה אינו כיוצא לאב מפני שאב משלם נזק שלם והתולדה אינו משלם רק חצי נזק לאפוקי אי אמרינן דנקרא תולדה לפוטרה בר"ה אם כן איך שייך לומר דאותו דבר שנקרא בשבילו תולדה דהיינו לפטור בר"ה אינו כיוצא לאב מפני שאין משלם אלא ח"נ הא עכשיו בפטור קיימינן שאינו משלם כלל ואיך שייך לומר שאינו כיוצא שמשלם ח"נ ומשא"כ רבא לא אמר בלשון תולדה דרגל אינו כיוצא בו נוכל לומר שפיר דנקרא תולדה לענין לפוטרו ודו"ק :

רש"י ד"ה כחו הוא והיינו אדם גופיה כו' וק"ק לפי זה אינו מתרץ כלום דבלא זאת הפלפל של הש"ס תקשי לרב דאמר מבעה זה אדם איך שייך לומר עליו שהוא אב מכלל דאיכא תולדה והא אין תולדה לאדם דשן נקרא כמי אב כמו שהביאו התוספות לקמן וכיחו וכיעו הוא אדם עצמו ממילא הוא גם כן אב ויש ליישב ודו"ק ועיין בש"ס בסמוך מהר"ם כרו :

דף ד ע"ב וכי תימא תנא שור דאית ביה תרתי כו' לפי הנרא' דהך סוגיא אזלא גם לרב ואף על גב דאליביה דאמר לעיל תנא שור וכל מילי דשור לאו דוקא אלא דהיינו שן ורגל אבל קרן לא קחשיב דבתמין לא קמיירי וק"ק דא"כ מי הכריח הש"ס לעי' דעביד לעיל צריכותא מקרן לאדם ופליג אשמואל דס"ל בתמין לא קמיירי ואימא דלא פליג ולא עביד צריכותא אלא משן ורגל לאדם מהכי צריכותא דלעיל בשן דיש הנאה להזיקה וברגל דהזיקו מצוי ודו"ק :

אי הכי ולא זה וזה שיש בו רוח כו' לפי מה שכתבו התוספות לעיל דליכא בא' שום חומרא לגבי שן ורגל הוי מצי לדחוי מרישא אי הכי מאי לא הרי המבעה כהרי השור כיון דליכא שום חומרא במבעה שהוא אש לגבי שור וק"ל :

בשלמא לשמואל בנזקי ממון קמיירי כו' והא דלא תני ר' אושעיא קרן אליבא דשמואל איכ' למימר כדאמרינן לעיל דבתמין לא קמיירי א"ק אמאי לא תני ר' אושעיא אליבא דשמואל אדם דאזיק בור בידי' דהא תרי גווני דאדם דאזיק שור ממילא כגון ש"ה שואל כושא שכר כו' ה"ל למיתני כמי מיהת חדא גוונא דבידים :

דף ד ע"א מידי דהוה אעבד ואמה כו' רבו הפרושים בו ולפי דברי מהר"ם אין שום הבנה למאי דקאמר לאו אע"ג דכוונתו להזיק כו' ויותר היה נראה לומר דמביא ראיה שיש סברא לפטור את האדם מחמת שאינו יכול לשומרו בקל שהרי עבד ואמה פטורין אע"ג דכוונתו להזיק מאי טעמא וכי תימ' משום שמא יקניטנו א"כ באין כוונתו להזיק מאי טעמא אלא ודאי משום דאין יכול לשמור העבד ואמה תמיד לילך אחריהם לשמור בכל מקום שהולכין וה"ה בכוונתן להזיק סגי בטעם זה רק שהפרושים השיבו לגדוקים טעם יותר פשוט שייך גבי כוונתן להזיק ממילא ה"ה גבי שור לכל הפחות בכוונתו להזיק יש סברא שלא יוכל לשמרו בקל וכך גבי שור בכוונתו כמו גבי אדם שלא בכוונתו ואתי רב אשי לומר מכ"ל סברא זו הלא טעם שמא יקניטנו הוא סברא רבה ושייך אפילו באין כוונתו להזיק כמ"ש התוס' ולא משום שאינו יכול לשומר' ולפי לימוד הישיבה היה אפשר לומר דה"ק אצטריך לאשמועינן דלא תיתי למיטעי לדמות לעבד ואמה ולא תרגים בטעם של שמא יקניטני ורב אשי השיב שהיא סברא רבה וליכא למיטעי כלל שלא הטעם של יקניטנו ובזה יתיישב שמביא משנה של מס' ידים ולא מביא משנה דהחובל אלא משום שמביא ראיה כשם שהגדוקי טעו שם ולא היו יודעין הטע' של שמא יקניטנו כן יטעו אחריהם ורב אשי סבר דליכא למיטעי כלל ואין מביאים ראיה מן הגדוקים וק"ל :

ע"ב א"ה ליתני תרי גווני שור כו' ק"ק הא גם לשמואל יש להקשות כן כמו שמחלק ר' אושעיא בין אדם דאזיק שור דהיינו ש"ח ושואל וכו' ובין אדם דאזיק אדם כן יחלק בין תרי גווני שור וי"ל דלשמואל יש לחלק דשאני אדם שלא הוזכר כלל במתניתין לכן אשמועינן ר' אושעיא תרי גווני משא"כ שור דנזכר במתניתין סתם לכן גם ר' אושעיא אינו מחלק ביניהן אבל לרב דתני אדם במתניתין סתם ואעפ"כ אשמועינן ר' אושעיא תרי גווני א"כ גבי שור לאשמועינן תרי גווני ודו"ק :

ברש"י ד"ה תנא אדם וכו' דהא מבעה דומיא דבור קתני כו' ק"ק לרב קיימינן השתא ואלו בזה איירי שור דמתני' שור שהזיק אדם דהא נפרש לעיל דלרב לא הרי שור שמשלם כופר משמע דאיירי בכה"ג דאזיק אדם וא"כ אימא דמבעה דומיא דשור ג"כ ומכ"ל לאוקמי דוקא דאזיק ויש ליישב ודו"ק · מהר"ם כר"ו :

דף ה בשלמא לתנא דידן תנא מכילא למעוטי הך דר' אושעיא כו' לכאורה לרב לא הוה צריך להכי אלא כדאמר לעיל לרב דתנא אדם וכל מילי דאדם וי"ל לאאי דמסיק דאיכא כמה גווני אדם דתני להו ר' אושעיא דהיינו אדם דאזיק שור בידים ואדם דאזיק שור ממילא ואדם דאזיק אדם למתני' לא משמע אלא אדם דאזיק שור בידים דומיא דבור כפי' רש"י ז"ל לעיל · היינו דקאמר דממע' להו דלא תני רק אדם דאזיק שור בידים וק"ל :

דף ה בשלמא לתנא דידן תנא מכילא למעוטי כו' עיין בחדושי הלכות וכן כתוב בת"ח דמכח קושיא זו מוכרחים אנו לומר דש"ס לעיל הדר ביה ממה שתירץ לרב תנא אדם וכל מילי דאד' ע"ש. ואין אני רואה שום הוכחה דשפיר איכא למימר דלהכי תנא מכילא תנא דידן למעוטי דר' אושעיא דחשי' כל מילי דאדם בכמה אבות ומתניתין אשמועי' דהכל נכלל באב אחד דהיינו אדם וק"ל . מהר"ם כר"ו :

דף ו בתוספות בד"ה לאתויי בור כו' וטעמא משום כו' אין לחייבו כו' והוי אשו כו' ק"ק דאמאי מחקו דה"ל למיגרסי וה"כ דהכי פריך כדלעיל אי בהדי דקאזלי קאזקי היינו א' ויש ליישב ודו"ק :

בא"ד והא דאמרינן לענין ד' דברים כו' היינו נזק כו' עכ"ל דבריהם תמוהים דהיאך מתוקמא הך ד' דברים דבכללן נזק הא מסיי' שם דשור ובור פטור ולענין נזקין הא קאמר דבכולן חייבין גם התוספות שם כתבו דשפיר מתוקמא בבושת וכגון שידע האדם בשעת נפילת חבירו דחשיב כוונה לענין בושת אבל דבריהם דהכא צ"ע :

שם מה לבור שכן לא ברשות ואפילו עשאו ברשות כו' עכ"ל ויש לחלק דדוקא התם דבתחילת התקלה היינו כשהפקיר רשותו הוי שלא ברשות משא"כ הכא בפותקין כו' דתחילת התקל' כשהשליכן לר"ה הוי ברשות ב"ד ודו"ק :

תוספות בד"ה ה"ג הכותל כו' כיון שלא הזהירו הייב לא יתכן כו' עכ"ל ה"נ לאוכחי דאמאי חייב הכא בלא הזהירו הא אמרי' בפרק המניח דהמפקיר נזקו לאחר נפילה דפטור כמ"ש לקמן וק"ל :

שם היינו בור כו' דעדיף היזק דידהו שהולכים ומזיקים כו' עכ"ל ומיהו לא מיקרי דרכו לילך ולהזיק כיון דאינו הולך למרחוק שלא במקומו הולך ומזיק דאל"כ מאי פריך מה לשור שכן דרכו לילך כו' וק"ל :

ע"ב תוספת ד"ה שור רעהו כו' תימא ולוקמה בשן ורגל שהזיק עכ"ל אף על גב דאיכא לדחוי דמ"מ מאי ק"ו להקדש הא איכא למיפרך דמה לנזקי הדיוט שיפה כחו בקרן תאמר בהקדש שהורע כחו בקרן דמ"מ אדבעי למוקמי באומר הרי עלי מנה ומדחי ליה בפריכא ה"ל לאוקמי הכי בשן ורגל ולמידחי ליה נמי בהך פירכא וק"ל :

דף ז בא"ד גמירי מקרן ומאדם ומבור דפטור עכ"ל לרווחא דמילתא קאמרי הכי דמאדם להוד איכא למילף כולהו ולא מיקרי שלשה כתובים דקרן אצטרך לגלויי כמ"ש התוספות לקמן ובור אצטרך לפטור אף פסולי המקודשין וק"ל :

בא"ד ואפילו רעהו דכתיב רחמנא למה לי הא כו' עכ"ל יש לדקדק ומאי קושיא הא ליכא למילף קרן מאדם דאיכא למיפרך דמה לאדם שיפה כחו לענין כופר תאמר בקרן שהורע כחו לענין כופר ויש לייסב לפי מה שכתבו התוספות לקמן למ"ד דאיכא כופר ברגל דאם כן איכא שום מיעט להקדש נימא רגל יוכיח מה לרגל דפטור בו ר"ה אדם יוכיח וחזר כו' וק"ל :

שם ועוד מאי ק"ו כו' דלענין חיובא דהקדש לא קאמר דהא מקרא נפק' עכ"ל ק"ק דאימא שפיר לענין חיובא אי לאו ק"ו להקדש שהוא חומר' בעלמא מהדיוט לא הוה מוקמינן רעהו לרבות כ"ש אפילו בתם לגבי הקדש כר"ש בן מנסיא אלא הוה מוקמינן ליה למעט הקדש אפילו במועד כרבנן ויש ליישב ודו"ק :

דף ח ה"ג אידי ואידי שלא היתה לו עידית ומכרה עכ"ל לכאור' דאיכא לאוקמי נמי בכה"ג ואידי ואידי כשהיתה לו עידית ומכרה

ומכרה אבל לא ניחא להו לאוקמי למגרס כן דהא ההיא דשויא בינונית שלא כעידית דעלמא מצי איירי שפיר כשהיתה לו עידית ועדיין יש לו ולא מכרה כלל אבל כדגרסת שלא היתה לו עידית ומכרה משמע נמי בעדיין יש לו כמ"ש לקמן ועוד נראה דטפי אית לן לאוקמי אידי ואידי בלא מכרה בפשיטות כדהוה ס"ד דמקשה מעיקרא וק"ל :

שם בתוספות מכרן לא כו' בבת אחת מבעיא השתא לא אסיק עכ"ל דאיכא למימר דלא הוי מכרן לא מבעיא משום דהוה ס"ד דיגבה כולן מזיבורית מטעם דאי כו' ואשמועינן דנכנסו תחת הבעלים ומשום דא"ל הניזק והב"ח לכי תיהדר ולפי האמת לא מתוקמא בהכי כדמסיק א"ה בניזקין נמי כו' דלא יגבה אלא בינוני' ודו"ק :

ע"ב תוספות ד"ה אבל זבין עידית וזיבורית נראה דאיירי שפיר אפילו דשביק כו' עכ"ל לכאורה הלשון מגומגם מאי אפילו דשביק בינונית הא לא מתוקמא אלא בהכי דאי לא שביק בינונית ולא שביק נמי עידית וזיבורית אלא לוקח ראשון הא דגבי מעידית וזיבורית שלקח לוקח שני כיון דליכא מידי אלא לוקח ראשון למגבי מיניה ואי שביק עידית וזיבורית אם כן בלאו האי טעמא דלהכי מדחי וכו' לא גבי מיניה דיוכל לדחותו אצל עידית וזיבורית דגבי לוקח ראשון ומטעמא דמה מכר לוקח ראשון לשני כל זכות שבא לידו והוא ודאי היה יכול לדחותו אצל עידית וזיבורית אחריתי וכמ"ש גבי שביק בינונית דכוותיה ויש ליישב דאיכא דזבין עידית וזיבורית לא שביק גבי לוקח ראשון אלא עידית דהשתא לוקח שני יכול לדחותו ולא יגבה אפי' מזיבורית שקנה מה"ט דלהכי טרחי וזבני מידי דלא חזי לך כו' אע"ג דלא היה בידו בינונית ה"ק דלהכי טרחי כו' ולא קניתי במקום אחר בינונית אלא עידית וזיבורית דלא חזיא מקמאי לב"ח ומה"ט דלהכי טרחי כו' דחי ליה לגבות מעידית דשביק גבי ב"ח ראשון והוא לא יוכל לדחותו אצל זיבורית דלגבי לוקח ראשון משום דא"ל ב"ח את בעל דברים דידי את לקחת שיעבודי ואתה הרחקת שיעבודי כו' כמ"ש הרא"ש גבי ראה מזה גובה כו' דאפי' מעידית שאצל לוקח ראשון הוא גובה עם זה ע"ש ודו"ק היטב :

דף ט בפירש"י בד"ה וא"ד אפילו באחריות כו' הואיל וסופו לחזור כו' עכ"ל ק"ק דלעיל מיניה גבי אבל באחריות לא דקאי האי טעמא הואיל וסופו לחזור גם עתה יכול לחזור ה"ל לפרש כן . ואפשר משום דלעיל איכא לפרושי בהיפך דקאי ארישא דקתני אם עד שלא החזיק בה יכול לחזור כו' ודוקא שלא באחריו' שיפסיד ממנו לכך יכול לחזור אבל באחריות כיון שלא יפסיד כלום גם אם יהיה ממש בערער אין יכול לחזור השתא אבל הכא בא"ד ליכא לפרשי ולכך נטר בפירושו עד הכא ודו"ק :

דף י בתוספות ד"ה שייר טמון כו' כדאמר בפרק הפרה גבי כו' כצ"ל וע"ש דף מ"ט :

שם בד"ה שהשור חייב כו' וי"ל כו' ומשני בשור כו' מלפריך פרק הפרה כו' עכ"ל ר"ל מההיא דפרק הפרה מוכח האי תירוצ' דליכא למימ' בע"א אבל מכח קושיא דהכא לא מוכח מידי דאיכא למימר כמ"ש דאיצטריך לעבד כו' וק"ל :

ע"ב ה"ד אלימא דבלא איהו לא מיתבר פשיטא כו' יש לדקדק לפי' רשב"ם דהשתא ס"ד דכולהו פפא בר אבא הוו אם כן כיון דבלא איהו לא מיתבר ע"י האנשים דפפא בר אבא כ"ש דבלא אינהו נמי לא מיתבר על ידי האחרון חד פפא בר אבא וא"כ תיקשי לימא להו אי לא אתון בדידי לאו הוה מיתבר וכשישבתי היה לכם לעמוד כדפריך לקמן וי"ל דהכא איירי דמיד כשישב עליה האחרון נשברה הספסל ולא היה להם שהות לעמוד וק"ל :

שם אמר רב כהנא לרבא אלא כו' כצ"ל ולאו היינו רב כהנא דלעיל דאל"כ אמאי נקט דרשא דהמת יהיה לו ולא נקט דידיה דקאמר לעיל מקרא דאם טרף יטרף גומר וכ"כ התוספות פרק הזרוע וק"ל :

שם לא נצרכה אלא לפחת נבילה כו' ולפי זה כל הכי קראי דמייתי לעיל לא איצטרכו למיטפלי בנבילה דהא בכולהו שוה ככסף מיטב הוא וצריכי כולהו לפחת נבילה כדלעיל ובהכי ניחא דנייתי הך מילתא דחבתי בנזקו לא קתני אלא בתשלומי כו' ממתניתין דהכא ולא מייתי לה ממתניתין דר"פ דקתני בה נמי האי לישנא לשלם בתשלומי נזק משום דהת' ודאי איכא ולפרושי אבעלים מטפלין בנבילה ממש ומשום דשוה כסף ואפי' סובין כדבעי למימר הכי מעיקר' אבל אהך יתירא דמתניתין דהכא מדקדק נמי הכי לאשמועינן אפחת נבילה ומהנהו קראי דמייתי וק"ל :

דף יא בפי' רש"י בד"ה בטורח נבילה כו' אבא שאול סבר על המזיק עכ"ל שינה פי' כאן גבי טורח נבילה ממה שפירש לעיל גבי פחת נבילה דהוי לאבא שאול דניזק משום דהכי משמע לעיל דאי לאו קרא והמת יהיה לו הוה פחת דמזיק ואם כן אבא שאול דנקט מקרא הוה דניזק אבל הכא גבי טורח נבילה דמייתי ברייתא דאחריני דילפינן מקרא דהוה דמזיק ואי לאו קרא הוה דניזק א"כ אבא שאול נמי דנקט מקרא ע"כ דמזיק הוא ודו"ק :

בתוספות בד"ה אין שמין לו כו' והיינו טעמא דגנב וגזלן קנו מיד כו' עכ"ל הוצרכו להאי טעמא למאי דבעי למימר אף לשואל אין שמין אבל למאי דמסיק דלשואל שמין ע"כ דליכא האי טעמא אלא בגנב וגזלן בגזירות הכתוב הוא ומשום דבאיסורא אתי לידן אך ק"ק והיאך ס"ד האי טעמא בשואל משום דקנאו יתחייב באחריותו דהדרן קושיין לדוכתי' הא כתיב ישיב לרבות שוה כסף ואפי' סובין דידיה שהם ודאי באחריותו וקנינו גמור ונרא' לפום הך סברא דלשואל נמי אין שמין לקיים פי' המפרשים דלאו לענין טיפול נבילה קאמר הכא דשמין ואין שמין אלא לענין פחת נבילה המזיק אבל לענין טיפול בנבילה לכ"ע שמין והשתא ניחא דמשום האי טעמא בשואל נמי דקנאו הוה הפחת של המזיק אבל למאי דקאמר דאף לשואל שמין ע"כ דהאי טעמא ליכא ובגנב וגזלן לענין טיפול נבילה קאמר דאין שמין כפרש"י ומקראי יליף להו כדאיתא בירושלמי וק"ל :

שם בתוספת בד"ה שליא כו' תימא דסוגיא כו' דשרי ר"א כו' אי הוה ס"ס כו' עכ"ל וה"ה דאס"ס דהכא ה"נ לדקדק הכי דמשמע ליה מתניתין דשליא כו' סימן ולד באשה כו' דלא היה רק חדא ספיקא והתם משמע בברייתא דהוי ס"ס ודו"ק :

בא"ד ועי"ל דהתם אסרו בס"ס גזירה כו' עכ"ל וק"ק דמ"מ המקשה דהכא לא אסיק אדעתיה הך גזירה דמקצתה כו' מאי קאמר מאי קמ"ל כו' תנינא שליא כו' הא אדרבה מהך מתני' מוכח בהיפך זה למאי דמפרש ר"א דאיירי באיכ' קשורה ולא הוי רק ס"ס כדמוכח בברייתא ומ"ה קתני דאסורה באכילה ויש ליישב ודו"ק :

ע"ב בפרש"י בד"ה דיש מקצתה כו' דהא קחזי דמכי נפק ולד בשני מטמוגה. כו' עכ"ל לאו מולד ממש קאמרי אלא דילדה השליא נפיק כולה ביום שני ולא נטעה לומר דלא מטמינן לה בכולה משום מקצתה אלא בבהמה לענין איסור אכילה כשחזרה בפנים כפירש"י לעיל והתוספת שכתבו דאיך נוכל לטעות להתיר כולה שגם ביציאת מקצתה כו' אין מספיק להם לפרש"י דמיירי כשחזרה כולה בפנים דבכה"ג נמי ביציאת מקצתה בחזרה בפנים לא גזרה הך מקצתה שנשאר בפנים משום ההוא מקצת שיצא וחזר לפנים וק"ל :

בד"ה בכור שנטרף כו' ועוד כו' בא כיון שנהרג תוך ל' יום מפדיון מבן חודש נפקא כו' עכ"ל לכאורה שרש"י הרגיש בזה דמפדיון מבן חדש לא משמע אלא הנפל שאינו ראוי להיות חי שלשים אבל הנהרג אי לאו דאקטי כו' כפרש"י ואם סמכו אדבריהם דלעיל דגם בכלו חדשיו דיצא מכלל נפל אינו פדוי אם כן היינו קושייתא דלעיל ומה הוסיפו הכא בקושייתם ויש ליישב ודו"ק :

שם בתוספות בד"ה דעילוי עילוי כו' שאם נגנב תחזיר לבעלים כו' עכ"ל דהיינו עילוי גם אם שומר שני אין לו לשלם הגניבה חייב שומר הראשון לשלם על הגניבה אף על פי שהוא לא היה אלא ש"ח וקאמרי דזה הפירש אינו דהא גרועי גרעי א"א לפרש בענין זה דהיינו שיהא הראשון פטור מגניבה אף על פי שהוא ש"ש דהא וודאי אינו פטור אלא מאונסין כפרש"י וע"כ דגרועי גרעיה היינו שהוא היה מוסר נפשו טפי כיון שהוא ש"ש ה"נ עילוי עלוי' שהוא לא היה מוסר נפשו כך כל כיון שהוא ש"ח ולא שיהא הוא חייב על הגניב' אלא שאם ישן שני משלם לבעלים כמ"ש לעי' ודו"ק :

שם בד"ה כגון שעשאו אפותקי והשתא גבי מוקמי כמו כו' עכ"ל והא דקא"ל בתר דנפיק אפילו מיתמי היינו אפילו בלא אפותקי כמ"ש בתוספות משום דעבדא כמקרקעי ויש לדקדק כיון דהשתא ס"ל בעשאו אפותקי דגבי מלקוחות משום דאית ליה קלא כמ"ש התוספות אם כן בלא אפותקי נמי בשט' אמאי אין גובין מעבדים כמו בקרקעות דאין גובין מנייהו למ"ד שיעבוד לאו דאורייתא אלא משום קלא ויש ליישב ודו"ק :

דף יב גמרא לימ' כתנאי מכר כו' בלאו הך ברייתא ה"מ לאתויי תנאי הך דתני אביי דלעיל והך בתרייתא החזיק בעבדים קנה מטלטלין ולא אצטריך ליה לאתויי הכא אלא משום דאסיק למפרך עלה הך דהחזיק בקרקע קנה עבדים וק"ל :

שם גמרא מכלל דהאי לא קנה בשאין עומדין בתוכה כו' לכאורה הלשון קשה דהא אי הך דלא קנה מיירי בעומדין בתוכה מכ"ש דתקשה מההיא דשמואל דמשום דעומד בתוכה לא גרעי ויש ליישב דלפום הסברא שכתבו התוספות דקנין אגב קרקע לא הוי אפילו בעומד בתוכה לא תקשי

למ"ד עבדא כמקרקעי דמי דוודאי דגרעי עומד בתוכה כיון דהעמיק בתוכו בתורת אגב בעי לסקנותו כמ"ד עבדא כמטלטלין דבעי עומד בתוכו משום מטלטלין דכיידי כדלקמן : ואיהו כיון דסבר עבדא כמקרקעי דמי ולא קני באגב קרקע אבל באין עומד בתוכו הרי שו בתורת אגב בא לקנותו דלכ"ע לא קני העבד בתורת אגב באין עומד בתיכו אלא מתורת ממכר הוא וקני שפיר מדשמואל ודו"ק :

ע"ב גמרא בקדשים קלים ואליבא דר"י כו'יש לדקדק לעיל דמדקדק אמתני וק"ו הוא להקדש במאי איירי אמאי לא קאמ' דרע"ק ס"ל כר"י הגלילי דק"ק ממון בעלים הוא וחייבים בניזקין וספיר קאמר ק"ו להקדש לענין עידית ויש לומר כיון דלר"י הגלילי ק"ק מקרי רעהו לא שייך לומר ביה ק"ו להקדש לענין עידית דהקדש כתוב בקרא כמו חולין ולא איצטריך ק"ו וק"ל :

שם בתוספת בד"ה ומחייס מי אנר כו' אפילו היכא דחזי להקרבה כו' עכ"ל היינו בזמן שב"ה קיים ובא"י דבזמן הזה או אפילו בזמן שב"ה קיים ובח"ל מקדי לא חזי להקרב' כר"ש כדלקמן · וזה שסיימו בסוף דבריהם לסיומים מסלמים כו' דחזי להקרבה ואפי' לכתחילה יקרבו כו' דהיינו לכתחיל' מביאין אותן מח"ל ויקרבו בב"ה כיון דאין להן פרנסה במקומן וק"ל :

בד"ה ואם תימא כו' ליסני ליה הא דר"כ כו' כרבנן דממ"כ לא הוה כו' עכ"ל משום דלכאורה רבנן כמי מחלקים בין ב"ה קיים ובין אינו קיים כדאמר ר"כ ואם כן ההיא דפ' הפרה קשה דכמאן אתיא ולזה הוצרכו למימר דלפי סברת המקשה וודאי כן הוא כיון דע"כ ההיא דר"כ לא אתיא כר"י הגלילי שא כרבנן ולסון ממ"כ כמו ע"כ אבל לפי האמ' דמשני שא שאני מתנות כהונה לר' יוסי הגלילי ואתיא הך דר"כ ספיר כר"י הגלילי אבל לרבנן אפילו בזמן הזה לא מקרי רעהו ואתיא ספיר ההיא דפ' הפרה כרבנן וק"ל :

דף יג בתוספות בד"ה הא מני כו' דע"כ ס"ל הסתא ב' שהזיקו האי כולי כו' עכ"ל בסור לגבי בעל הבור לא היו צריכי להכי דבהדיא פיר' כן שהסור עוסה כל הנזק לרבנן דהתם ומה"ט במועד מסלם כ"ס כמ"ס לעיל אבל בסור לגבי אמורין הוצרכי ליה דאי הוה מ"ליכו למימר הסתא בסכים שהזיקו דהאי הבור איכו מסלם מידי דלא עסה הוא ה"כ הכא בעל הבור במידי דהא לא עסה אלא האמורין עסאו פלגא לא יתחייב בו הוא · אבל הסתא דלא אסיק אדעתיה שא בב' שהזיקו דהאי כוליה כו' כדמוכח לר' כתן אם כן לא מוכח מידי מהתם דבעל הבור לא עביד כלום אדרבא דבעל הסור עביד כולה וק"ל :

ע"ב גמרא למעוטי כנא ואח"כ הפקיר כו' ומיירי כמי בכה"ג כשקדם וזכ' אלא דרבותא אסמעיכן אע"ג דהיה לו בעלים בשעת נגיחה כיון שהוא מופקר קודם גמר דינו מאן דזכה זכה · והיינו ליסנא היתר על כן כו' כדמוכח פ"ד וה' וק"ל :

שם בתוספת בד"ה חכר השותפין כו' ולפי זה לא היה יכול ר' חסדא כו' דפטור כו' עכ"ל · דהסתא המ"ל הניחא לשמואל כו' גם לרב חסדא אבל לספרים דגרסינן ותסברא מי פליגי כו' לא תקשי להו דהיה יכול לומר חייב גם לר"א ובמיוחדת לפירות ולא לשוורים דאם כן לא המ"ל כלל דניחא לשמואל כו' ומיהו המ"ל באיפך הניחא לרב כו' ודו"ק :

דף יד א"ה אימא וכו' הא ביוס חייב הא לא קיבל כו' יש לדקדק ומאי קושיא ואימא הא ביוס חייב המשאיל · וי"ל דהא וודאי לענין כפרה בלילה כו' : דפטור לא אצטריך למתני' טפי מאס לא השאילה לאחר · כיון דאנוס הוא ולדיוקא דהא ביוס חייב כמי לא אצטריך דהא בריש' קתני דחייב אפילו אתורא דשואל · וכ"ש אשור אחרים אבל למאי דמסיק דמיירי בקיבל עליו שמירת כזקיו ניחא דאצטריך למתני משום דיוקא הא ביוס חייב · השואל דסד"א דלא קיבל עליו שמירת כזקיו אלא אתורא דשואל · אבל אתורא דאחרים לא קיבל עליו וליפטר השואל קמ"לן דחייב השואל · וכה"ג כתבו התוספת ברישא בלא קיבל עליו שמירת כזקיו ולגבי משאיל דחייב וק"ל :

ע"ב גמרא עבדים וסטרות כמי אין להם אונאה כו' משמע ליה נכסים שיש להם אחריות דוקא קרקעות · וק"ק למאי דס"ד הסתא דלא איירי ביתמי אם כן לפי מה שכתבו התוספות לעיל דבמילי דאורייתא לכ"ע עבדא כמקרקעי אמאי לא גבי הניזק מעבדא כמו מקרקע ולמאי דמסיק כמי דאיירי הכא ביתמי · קשה מיהת לעולא דסבר דאפילו במילי דרבנן הוה עבדא כמקרקע · וי"ל דהכא לענין כזיקין דווקא לא הוה עבדא כמקרקע משום דבקרקע גופא לא גבי אלא מעידית שבנכסים ולא שייך כן בעבדא ודו"ק :

שם בתוספות בד"ה ביתמי וא"ת ורב כו' וי"ל דאיירי כשעמד בדין עכ"ל וה"ה דהמ"ל דס"ל מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא שא דהכי קאמר בהדיא בפ' גט פשוט דמיירי כשעמד בדין וק"ל :

בד"ה ש"מ נזה כו' · אבל מזיק לא דייק ואית ליה קלא כו' עכ"ל : והיינו דוקא למ"ד שיעבוד דאורייתא כיון דמדינא גובה מלקוחות ולא עשו להם תקנה כיון דקלא איכא למזיק משא"כ למ"ד שיעבוד לאו דאורייתא דמדינא אינו גובה מלקוחות אע"ג דקלא איכא למזיק לא תקנו ליה דגבי אלא בעמד בדין דהוה כמלוה בשטר וק"ל :

דף טו בתוספות בד"ה השוה הכתוב כו' והיה ילפינן מכזקין דכתיב בהו כי יגח איש גו' עכ"ל · מיהו לבתר דמרבינן משור שבע' האשה לגבי מית' אדרבא כיליף כזקין ממיתה להביא האשה ואיש דכתיב בה למעוטי קטן כמו גבי כי יקלל וק"ל :

שם בד"ה אסר תסיס כו' הא לפניהם לא איירי אלא בכשרים כו' עכ"ל ועיין בדבריהם בפ' המגרס ומה שיש לדקד' שם עיין שם בחידושי' במ"ק :

ע"ב בתוספות בד"ה הא מני ר'כו' וי"ל דאה"כ דלרבי עקיבא נמי כופר לא הוו שיור כו' עכ"ל ולא קאמרי לעיל דחצי כופר הוי שיור שא לר"א דקאמר התם נקי מחצי כופר בתם אבל במועד יש כופ' דהיינו באינו מתכוין או על פי ע"א או ע"פ בעלים דבמתכוין וע"פ עדים לא אצטריך קרא למע' תם דהביאהו לב"ד ויסלם לך כדקאמרינן התם בהדיא לר"א אבל לכל הנהו תנאי דלא מוקמי נקי למעט מחצי כופר אלא אי לר"ע נקי מדמי עבד ולר"י הגלילי נקי מדמי ולדות ולר"ש בן עזאי נקי מדמי עורו ע"כ דס"ל אי דאיכא חצי כופר בתם באין מתכוין ולא ס"ל כדרבה ואי דס"ל דפטור מכופר אפילו במועד מדרבה ואם כן חצי כופר לא שיורא הוא דבמתכוין הוי בכלל שהתם מסלם מגופה ובאין מתכוין כמי אי דתם חייב בחצי כופר ואי דמועד כמי פטור ודו"ק :

שם בד"ה פלגא כזקא קנסא כו' דתרווייהו משוכה הם אף על גב דקרן כוונתו להזיק עכ"ל וכה"ג כתב הרא"ש למ"ד פלגא כזקא קנסא אף על גב שיש הכאה להזיקו כפק לה מתירת שן והוי קרן כו' · וק"ק דא"כ מאי פריך לעיל בפרקין מהשן שיש הכאה הא מקרי כמי קרן ביש הכאה להיזקו · ופריך כמי מקרן שכוונתו להזיק הא איכא כמי בקרן שאין כוונתו להזיק בהך דכלבתא דאכל אמרי כו' ודוחק לומר דכל הך סוגיא דלעיל אזלא כמ"ד פלגא כזקא ממונא וק"ל :

שם בד"ה ואי תפס וכו' שיוכל להחזיק בו אם לקחו בשעת ההיזק כו' עכ"ל כ"ה לשון המרדכי דווקא אם תפסו הכלב והשונרא קודם שבאו ליד בעלים דשא"כ אם היה שם היה תוקפו מידו כו' עכ"ל ויתר דבריה' מפורשים ברא"ש ע"ש :

דף יו שם בפרש"י בד"ה ומאדם הרי הן ה'כו' עכ"ל דהיינו שן ורגל וסור המועד דקרן וסור המזיק ברשות הניזק דקרן והאדם הרי ה' והיינו לאוקמת' דשמואל דרישא דרבנן וסיפא ר' טרפון · וכן לאוקמתה דר"א דכולה ר"ט היא דלהנהו אוקמתא לא אסיק אדעתיה לפרש · ואם הועדו הנהו חמשה התמין חמשתן מועדין אבל לאוקמתא דרב זביד ורבנן לא קאי ה' מועדין אמכיכ' שא אאם הועדו הנהו ה' תנין כפרש"י בהדי' וק"ק לפי זה לשמואל דקאמר רישא רבנן וסיפא ר' טרפון ולא תנגא ה' מועדין במכיכה שא לרבי טרפון דסור המזיק ברשות הניזק מסלם כ"ס · ואם כן רישא רבי טרפון וסיפא ומילעתא רבנן ודו"ק :

דף יז גמרא ואם הועדו חמשתן מועדין כו' · ושן ורגל לא קאי אמכיכ' כפרש"י וכן והאדם לא קאי אמכיכ' ולכן לא הוצרך להזכיר והאדם בהך אוקמת' ולא שן ורגל שא משום דחסורי מחסרא עלייהו קאי וזהו סור המועד כו' · והוצרך להזכיר הארי והזאב כו' ויש מועדים אחרים כו' דה"ק דהסתא א"ש דלא תשיב ליה בכלל ה' מועדין דלא קאי כלל אמכיכ' אלא אדלעיל אה' תנין דקתני ברישא ואם הועדו כו' ודו"ק :

שם בתוספת בד"ה ראוי לה כו' בהדיא קתני כו' אכלה כסות וכלי' משלמ' חצי נזק עכ"ל · והיא פירושא דהך מתנית' דהכא כדקתני בה כיצד השן כו' וק"ל :

ע"ב בתוספות והתניא וכן חיה כו' דחיה סתם בין בארי בין בזאב כו' עכ"ל ולמאי דאוקמא רבין בנדדין קתני שטרפה להניח או דרסה כו' היינו דווקא לגבי ארי אבל לגבי זאב לא קתני לנדדים שא טרפה ואכל' ממש דדרסה ואכלה לאו היינו אורחייהו גבי זאב ודו"ק :

בא"ד ולא מצינו לשנויי דכרבי טרפון כו' אלא נמקתני לה גבי תולדה דשן כו' עכ"ל ק"ק דאכתי רביכ' דמוקי לה כר"א בארי תרבות ובדאייעד בין בארי ולא כרבנן כמ"ש התוספ'לחד תירוצא וע"כ דלא אדעתי' הך קוסיא מדקתני ליה גבי שן אמאי לא אוקמא בפשיטו' בדלא אייעד וכר"ט דקרן בחצר הניזק מסלם כ"ס · ויש לייסב דהא וודאי רביכא לר"ט דלא הל"ל למתני ארי גבי זאב דאיכו דזמין דכ"ס דזאב משום שן הוא ומשלם מן עלייה וכ"ם דארי משום קרן דלא אייעד הוא ואיכו משלם מן העלייה · אבל לרבי אליעזר דמוקי בארי תרבות והכי כמי זאב ותרווייהו בדאייע' ותרווייהו

כ"ס מן העליה הוא לא אסיק אדעתי' להקשות ביה דהרי גבי קרן בעי למתני כיון דדומין הן ודין א' להם וק"ל :

דף יז בתוספת בד"ה והאמר מר כו' דהא וודאי עדיף שמביא את הרבוי כו' עכ"ל עיין בחידושים בזה במ"ק גם בחדושינו בפ"ק דקדושין :

בא"ד ופריך בגמרא והיאך הוא מנח תפילין תחילה כו' אבל לאגמורי לאהרים לא עדיף כו' עכ"ל · ואין להקשות לפי' ר"ת דלאגמורי עדיף אמאי הוה מנח תפילין קודם דיש לומר כמה שכתבו הפוסקים דזמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד ובמצוה עוברת זמנה ודו"ק :

פרק כיצד הרגל

דף יז ע"ב גמרא איבעית אימא איידי דסליק ברגל כו' וה"ה דגבי שן מצי לשנויי הכי איידי דסליק משן פתח בשן וק"ל :

ע"ב בתוספת בד"ה בתר מעיקרא כו' · ומדתנא דרסה על הכלי כו' עכ"ל דהך הידושא שכתבו התוספות לעיל דאשמועינן דס"ד דמשונה הוא כו' ה"מ לאשמועינן גם בכתגלגל ונשבר שם וכיתו'שבר משם על' כלי א' וק"ל :

ע"ב בד"ה זרק כלי כו' דאי אזלינן כו' לא משכחת צרורות כו' עכ"ל · אף על גב דהלכתא הוא מ"מ אם היה הראשון חייב כ"ש גם אם שברו אחר בידים משו' דבתר מעיקרא אזלינן מכ"ש דמה"ט יהא חייב להאי שברו א' :

דף יח גמרא והא חבל משונה כו' ולא בעי לאוקמא כרבי טרפון משום קושיא והא נשבר דלי קתני כדמסיק וק"ל :

שם בפרש"י אלא כגון דשכי בגחלת שנטלה כו' ובצרורות כי אורחייהו כו' דס"ל כסומכוס כו' עכ"ל · הכא לא הוצרך לפרש כן אלא דלא מיירי כלל בצרורות · אלא בדשיכה בגחלת ובמקום גחלת ולא בשאר גדיש · וכה"ג פרש"י לקמן דלא מקשי דרבי אליעזר אדר"א לפירש מפי מורי ע"ש אלא משום דלקמן מוקי לה רבא בהכי דאיירי בצרורות וסבירא ליה כסומכוס כמה שכתוב התוספת לקמן דניחא ליה לאוקמא כר"י דמשמע ליה דמשלם ח"כ על כל הגדיש ודו"ק :

ע"ב בפרש"י בד"ה אי איבעית כו' אלא בדשכי בצרורות ואייעד כו' עכ"ל ולפי זה סבירא ליה להכי תנאי דאין שינוי לצרורות · דאל"כ לרבנן לא להייב רק רביעי נזק ולר"א לא לחייב רק ח"כ · וה"ה דהמ"ל דלכ"ע יש העדאה לצרורות · ומ"ם אין שינוי לצרורות · ומ"ם יש שינוי לצרורות ולמאי דמסיק ומוקי לה דשכייה ולא אייעד הא כמי לא נפש' מינה ודו"ק :

שם בגמרא והא משונה כו' וכן לקמן והא משונה הוא כו' יש לדקדק לפרש דהכא דאמוראי נינהו ולא מקשי דר"א אדר"א דלעיל ולקמן לכל הפירושים מאי פריך והא מסנגא היא · אימא דכולהו סבירא להו כר' טרפון · ויש לומר דאם כן תפשוט דאין שינוי לצרורות דאל"כ לרבנן לא לחייב רק רביעי נזק · מיהו ק"ק דבין הכא ובין לקמן · לוקמא דכולהו כסומכוס ס"ל ואיירי דשכי בצרורו' ופליגא בדר' טרפון ורבנן כדמוקי פלוגתייהו דרבנן והא דלעיל · ויש לייסב דבכולה שמעתין היכא דאיכא פלוגתא ניחא ליה לאוקמא דפליגי בסומכוס ורבנן ולא בדרבנן ור' טרפון אלא לעיל הא דמשלם מגופו לר"א ליכא לאוקמא בפלוגתא לסומכוס ורבנן וע"כ לא מתוקמא אלא בדר"ט ורבנן וק"ל :

דף יט בפרש"י בד"ה לקרן מדמינן ליה הואיל ובעטה וחייבת ח"כ כו' עכ"ל ופירושו לכאורה מגומגם מי הכריחו לפרש כאן שהתיזה ע"י ביעוט וכן כימא מדברי התוספות שכתבו לעיל דבעי במקום שא"א שא אם כן מתזת דלא מבעי לה לענין פטור ר"ה מדלא קאמר בר"ה ואמאי לא דחו ליה אי איירי הך אבעי' כמי בביעוט אמאי סלקא הך בעי' דלעיל בתיקו לענין פטור ר"ה הא תפשוט ליה במכ"ש מהך אבעיא דהכא איירי כמי בביעוט והיה אפשר לה בלא התזה לפטור מכ"ש לעיל בדלא אפשר ליה אלא על ידי התזה דמקרי אורחא ופטור בר"ה . ואפשר שהכריחו כן דמיירי אבעיא דהכא בביעוט משום לדפשיטות אמרו לעיל דהוי תולדה דרגל לענין ר"ה ואין זה ראיה הא דפשוט להו לעיל היינו למסקנא דהכא ודו"ק :

ע"ב בתוספת שא מתני' כו' ואיירי בדליל הפקר או כו' ע"כ לאכל או הוה דחבריה ולא אגכעי היה חייב בעל הדליל ג' חלקים משום אשו ובעל התרנגול הלק רביעית משום צרורות כדלקמן לשיטת התוספת ועיין במ"ק וק"ל :

דף כ בתוספת בד"ה מתגלגל מהו כו' ואכלה בחוץ פטור תנא אגב כו' עכ"ל דליכא למימר דה"כ הכא איירי במתגלגל מבחוץ לפנים · ואשמועינן דאכלה מבחוץ פטור אף על גב שסופו להתגלגל בפנים דכיון דלא קתני בהדיא מתגלגל אלא בריסא מוקמינן ליה במתגלגל משום דאורחא הוא במקלתו מבפנים מקלתו בחוץ להתגולל בחוץ לפנים ולא שייך למימר דאורחא כווי בכתגלגל לפנים :

בא"ד פירש על מה שראו להיות בפנים שאין סופו להתגלגל בחוץ חייבת כו' עכ"ל · ולכאורה אין זה חידוש כלל אלא הסיפא הוא החידוש דאכלה מבחוץ דהיינו שאכלה בפנים מה שהיה ראוי סופה להתגלגל בחוץ אבל זה לא נזכר בדבריהם · ונראה דהא מלתא שאכלה בפנים חייבת על מה שראוי להיות בפנים כמי נאו פשיטא הוא דאשמועינן דחייבת אע"ג שבהמה עומדת מבחוץ ודו"ק :

ע"ב בתוספת בד"ה טעמא דניקף כו' ואפילו רבנן לא פליגי שא כו' עכ"ל מעיקרא דפריך מרבנן אף על גב דר"י פליג רבנן רבים נינהו :

דף כא גמרא כגלא הבית של שמעון כו' לכאורה ומאי קושיא לפי מה שכתבו התוספת לעיל גבי עמד ניקף היכא דגלי אדעתיא דניחא ליה בהולאה דחייב לשלם ח"כ כיון דשכרו מראובן גלי אדעתיה דניחא ליה ויש לומר דלא מחלק הכי אלא לר"י :

שם הדר בחצרו כו' משום שאמר ושאיה יוכת גו' עיין ברא"ש דלא מבעיא קאמר וק"ל :

שם בתוספת בד"ה מפתח ההנות הן תריסי התנו' כו' עכ"ל דפתח חנות הוי וודאי ממש חצר הניזק ואפילו אוכלתן משם בלא היזור חייב כ"ש כמו בתוך החנות :

ע"ב גמרא אלא מחזרת א"כ כו' ור"י סבר משלמת מה שהזיקה כו' לשיטת רש"י דמשום שינוי דקרן הוא הא דקאמר אין דרכה לאכול כו' דלאו אורח היא לאכול בחיזר ולשיטת התוספת דמשום שן ברשות הניזק מחייב ליה ה"פ כיון דאין דרכה לאכול שם שא בחיזר מקרי רשות הניזק וכמו כן כתבו לעיל וכן למאי דמוקי לה דפליגא בדאילפא ור' אושעיא איכא לפרושי לאילפא אין דרכה לאכול על ידי קפילה וה"ל שינוי קרן בר"ה · ולר' אושעיא כיון דאין דרכה לאכול שא בדוחק על גבי חברתה מקרי רשות הניזק אבל נמאי דפליגי בשן בר"ה דחייב לר"י קשה מאי אין דרכה לאכול כו' ויש לומר דה"ק דאף במקום שאין דרכ' לאכול כו' דהיינו ברחב' משלמה מה שהזיק' ודו"ק :

בפרש"י בד"ה מחזרת א"ב כו' וכגון דאזלא וקמה בצידי רחבה כו' עכ"ל עיקר חסר מפירושו אבל מחזרת פטורה ומאמר ר"י אין דרכ' כולו ודו"ק :

שם בתוס' פטורין דהיינו לגמרי דחשיב אונס להכי אצטריך לאשמועינן כו' עכ"ל דמכתמא פטורין דכלב וגדי מטעם אונס דומיא דחייבין באדם דליכא אונס ולקמן שכתבו דגם לפי המסקנ' כו' פטורין לגמרי דאונס הוא דלמה יחזור המסרא כו' ע"ש שבקי הוכחה זו משום דע"כ הסתא לפי המסקנא פטורין דאידך ברייתא לא איירי בגוונא חדא דפטורין למעלה למטה משום שינוי הוא וחייבת ח"כ באיפך מיפך · ופטורין דלמטה למעלה פטור לגמרי הוא משום אונס וק"ל :

דף כב בפרש"י בד"ה משום ממונו כו' קס"ד דא"ב כגון שהדליק בגחלת שאינו שלו כו' עכ"ל לישנא דקס"ד הוא מגומגם לכאורה דהא קאי הכי גם לפי המסקנ' כדמוכח מפירושו לקמן בסוף הסוגיא · ולפירוש הא דפריך ור"ל גבי כלב וגבי גמל והא לאו ממונו הוא כפשטי' פריך כיון דגחלת והכר אינו שלו למה יתחייב על מה שהולך האש מאליו נשרף הגדיש והבירה כולה · אבל בגחלת שלו אפילו למ"ד משום ממונו חייב על כל הגדיש חני ועל כל הבירה אפילו בלא מסכסכת ונסכי גבי כלב באיידי אדויו ואותו מקום שנפלה הגחלת לא מדין אש מחייבת ליה שא ע"י צרורות וכן במסכסכת כל הבירה נעשה דגמל הוא אבל התוספת דהו פירושו דוודאי אין להלק בין גחלת שלו לאינו שלו ובגחלת שלו כמי פליג ר"ל והא דקאמר לא ממונו הבעל כלב ובעל גמל הא היינו דלא הדליקו ועל אש של כלבו לא חייבו תורה כו' כמ"ש לקמן ויש לייסב בפרש"י דה"ק דהכ' קס"ד דלא הסכחן דפליגי אלא בגחלת שאינו שלו בין בכלב בין בגמל אבל לפי המסקנא דפליגי בד' דברים פליגי גם בגחלת שלו :

שם בתוספת ור"י במנח אבותי כן דאי כח כחו לא ככחו דמי כו' עכ"ל ל"ע כיון דהסתא אליבא דרבנן קיימינן דס"ל צרורות ח"כ ולא כסומכוס · א"כ כח כחו ככחו דמי דלא מבעי' ליה לעיל אי כח כחו ככחו דמי או לא אלא לסומכוס אי גמר הלכתא בהכי אבל לרבנן פשיטא דכח כחו ככחו דמי' :

ע"ב בתוספות בד"ה היה גדי כו' חייב דכלו לו חליו לאחר שריפת עור כו' עכ"ל דשריפת עבד ע"כ מיירי בדלא כלו לו חליו מלקט עבד סמוך ואי בכלו חליו נשרף העבד לא הוי קלב"מ אפילו בעבד כפות וחייב על הגדי והוצרכו לומר כמי דבכה"ג דהעב' נשרף בלא כלו הליו ובגדי בכלו חליו דשייך לומר בזה קל"בם דאל"כ אכתי אמאי נקט עבד סמוך דהא אפילו בעבד כפות חייב על הגדי ודו"ק :

בד"ה בגדי דחד דהא חשוב אותה ותשלומין עכ"ל. וקשה לכאורה לדבריהם דבהדיא חשיב ליה פ' בן סורר מיתה לזה ותשלומין לזה כו' וי"ל דהתם איירי בלא יהיה אסון דהוי מיתה לבעל אחר שמריב עמו דתשלומין לבעל אבל ביהי' אסון חשוב שפיר האשה וכו' הוה מית' ותשלומין לחד שהן גוף א' וק"ק מאי מייתי ר"ל ראיי' מהתם הא לפי' ריב"ס כמי ניחא דהתם חשיב לנוגף אשה הרה רודף והוי תשלומין ומיתה לחד משום דחייב מיתה לכל אדם וק"ל:

דף כב בתוספת בד"ה וליחייב בעל גחלת האי ליסנא לאו דוקא דהא כו' עכ"ל ולא ניחא להו כפרש"י דקס"ד בגחלת דחד וחררה וגדיש כו' ע"ש דמסתמא שגחלת היא דבעל החררה שבו אפה חררתו וק"ל:

בא"ד ולא ישלם כ"א רביעי כו' עכ"ל היינו לר"י על שאר הגדיש רביעי ולר"ל על מקום גחלת רביע. וה"ה דהמ"ל על מקום גחלת לא ישלם רק החצי ואפשר לר"י דמקום הכחתו ושל הכלב הגחלת חייב בעל הכלב הכל דלא מקרי אש אלא ממקום שהלא מעצמה ודש"י שפירש הלכך לר"י כו' לישלם בעל גחלת חצי האחר דהא ממונו הוא כו' ור"ל כו' ע"ש הוא לפי שיטתו דבעל גחלת לאו היינו בעל החררה ולשיטתו נמי דלעיל היכא דהגחלת שלו והוי ממונו לכ"ע חייב נמי על שאר הגדיש וכן לגבי גמל חייב אפילו בלא מסכם' כמ"ש לעיל ודו"ק:

בד"ה תפשוט דפי כו' ס"מ דבעי לקיחה ואכילה בח"ה כו' ותפשוט כשכתן אחר לתוך פיה כו' עכ"ל דכיון דפיה כח"ה מקרי קיחה ואכילה ב"ח גם אם נתן אחר לתוך פיה ודו"ק:

ע"ב בתוספת בד"ה שיהו תינקת כו' ולא בא ר"מ למעט שלא תועיל חזרה ג' ימים כו' ולא שייך למימר בחזרה דריחק נגיחתו מהכי לחזרה. וכ"ש קירב חזרת ג"פ ודו"ק:

דף כד בתוספות בד"ה ולא ישמרנו וכו' ולפי מה שפירש אפילו אי ליעודי תורא כו' ע"כ נר"ל כיון דאפילו ליעודי תורא לא מחייב אנגיחה ד' אלא אם כן העידו בכפלים מיהא על נגיחה וקטלינן ליה א"כ לא אתי לידי כופר בנגיפה ד' ותירלו דהיה בבית בעלים כשהעידו עליו ולא הספיקו כו' אבל אם נגמר דינו גם אם היה בבית בעלים איכו שלו להאי תירולא וכן למ"ד גומרין דינו של שור בפניו דוקא ובא לפני ב"ד כשהועד בבעלים גם אם היה ברח מב"ד קודם שנגמר דינו היו הבעלים פטורים כיון דכבר בא ליד ב"ד אין על הבעלים לשומרו ודו"ק:

שם בד"ה השתא דקמסהדי כו' דמ"מ קנס לא הוי אפילו כו' עכ"ל הא ודאי דלא מועד לענין כ"ש כיון דלא הוו ייעוד גברא. מ"מ אותו ח"כ קנס לא הוי כיון דאכן חזינן ב"ג נגיחות שילא מחזקת שימו' וליכא למימר דקושטא הוא דלא הוי קנס דהא לא מגיכו ח"כ דהוי ממון כ"א בגרורות ודו"ק:

ע"ב בד"ה לימרו הנך כו' מקמאי לא ה"מ למפרך דמוכח מלתא כו' עכ"ל ולא ניחא להו כפרש"י שהרי בעל נגיחה שלש הביאתן ומה לי לנגיחות ראשונות אלא לייעדו כו' עיין שם דהא לשיטת התוספת וגם רש"י חזר בו אפילו לרבא לא חייב כ"ש עד נגיחה ד' וא"כ אכתי מה לו לנגיחות ראשונה שהרי לא יתחייב לו כ"ש על נגיחה ג' ודו"ק:

בד"ה אלא דקא מרמזי כו' וכל הכי שינוי בתראי אתי כמי לייעודי גברא עכ"ל דהיינו כשבאו רלופים דגם בנגיחות ראשונות באו כת ג' עמהם דודאי ידעי הני בהני וקנוניא היה להם לייעודי ולהייבו כ"ש בנגיחה ראשונה דלפי עדותם שקר יהיה נגיחה רביעי וכן באין מכירין השור הכא לא מני למימר כדאמרינן קמאי מיידעינן דלבתר ג' כו' וכפרש"י דהכא באין מכירין השור כיון דאין לתלות שבאו לחייבו א"כ דמשלם מגופו ע"כ שבאו לחייבו כ"ש על הנגיחה רביעית וקנוניא היה להם ודו"ק:

בד"ה במכירין כו' וא"ת לייעודי גברא ואפילו כי אמרי לייעודי תורא כו' עכ"ל. כל זה לפי שיטתם דהאי שינויא קאי גם ליעודי גברא וק"ל:

דף כה אני לא אדין קרן כו' ואין לומר מרשות לרשות גמרו ומה רש"ה כו' עכ"ל לא הבנתי דבריהם דאהאי ק"ו לדון רשות מרשות איכא למימר דיו מה ר"ה ח"כ אף ברשות הניזק חצי נזק כדקאמ' לעיל ומנוה שבא ר"ט לומר אני לא אדין קרן מקרן כו' אלא קרן מרגל משמע שבא לתקן דלא תקשה דיו כ"כ דלא אשכחן ח"כ ברגל:

בא"ד וא"ת והיכי קאמרינן דיו כל ק"ו כך הוא כו' עכ"ל ר"ל אהאי ק"ו דעביד קרן משן ורגל קשיא להו היאך השיבו לו דיו דאף על גב דמקרן כמי אתי כפרש"י מ"מ הוי ככל ק"ו דעלמא דבשביל החומרא שיש בקרן ואין ברגל יש לדין כל חומרו שיש ברגל שיהיו ג"כ בקרן אבל ק"ו דלעיל דבעי למילף קרן מקרן וודאי דשפיר קאמרי דיו ולא הוי ככל ק"ו דעלמא ודו"ק:

ע"ב גמרא אלא למ"ד דון מינה ומינה כו' אין להקשות כיון דשיבא דר"ט קיימינן והיכא דמפריך ק"ו לא אמרינן דיו והכי כמי מפריך ק"ו דמהקישא ומג"ש דבגגד ועור ילפינן שפיר לטומאת ערב בדון מינה ומינה ואתי ק"ו לטומאת ז' די"ל דלא שייך למימר דמפריך ק"ו אלא דהיכא דהך מלתא כתיב בקרא בהדיא. אבל הכא הא דאתי מג"ש לא אתי כמי בשרן אלא מהאי ק"ו דזב ועוד דדון מינה ומינה סותר הק"ו וק"ל:

דף כו בתוספת בד"ה רגל שדרסה כו' אבל בור ואם ממעטי כו' דגבי בור לא אצטריך למעוטי מעליו דאימעוט משור ולא אדם ועיין בתוספת פ"ק:

בד"ה לא משום דסבר כר"י כו' אפילו בלא ר"י מק"ו גמר כו' עכ"ל והכי דייק ומה שן ורגל דפטור מכל נזק בר"ה חייב כופר שלם ברשות הניזק קרן דחייב בר"ה א"ד שהוא חייב כופר שלם ברשות הניזק וק"ק כיון דמנזיקן ורוח דמ"מ לפרוך אסוף דיבא מה לקרן דרגל שכן ישנן באש כדפריך לקמן למאן דבעי למילף מניזקיה דרגל. ועוד יש לדקדק אמאי לא תקשי להו דבלאו ר"י בכופר איכא למעבד ק"ו מה רגל דלא אשכחן ביה שום כופר בר"ה חייב כופר שלם ברשות הניזק בפעם ראשונה קרן דאיכא מיהת כופר בר"ה במועד א"ד שחייב כופר ברשות הניזק אפילו בפעם ראשונה ויש לייסב בזה דאיכא למפרך אסוף דיבא דמה לקרן שהוא חייב כופר שלם בר"ה שהוא מועד ומהאי טעמא לא יליף ר"ט נזק שלם בקרן ברשות הניזק מהאי דיבא: ומה שיש לדקדק עוד בדבריהם אלו מפורש במ"ק ע"ש:

פרק המניח

דף כז בתוספות בד"ה ואיכא כמי דקרן כו' והקנה לו בסודר כו' עכ"ל שאם לא הקנה לו בסודר בלאו טעמא דקרי ליה לחביתא כדא יכול הלוקח לחזור שאין כאן מקח כלל מיהו גבי דקרו ליה לכדא חביתא שפירשו שנתן הלוקח הדמים בלאו נתיכת המעות ה"מ לפרושי כי הכא שהקנה לו בסודר לתת לו חביות יכול לומר לו המוכר לא אתן אלא כדאיכא דקרו לכדא חביתא ודו"ק:

בא"ד ומיירי דאית ליה זוזי דלא כו' היינו גבי דקרו לחביתא כדא שהתנה והקנה בסודר לתת לו בדלא טעמא דקרו ליה בהביתא כדא. אין אם ללוקח זוזי יכול לומר שקול כלך בזוזי שנתחייבתי לך כדאמרינן בהפרה גבי שור כנחן כתייקר בישרא. אבל באידך בבא דקרו ליה לכדא חביתא לא יוכל לומר המוכר אם אין לו מעות שקול כדך בזוזי דיאמר לו הלוקח תן לי חבות שיש לך. ולכך לריך שפיר טעמא דאיכא דקרי לכדא חביתא ודו"ק:

ע"ב בתוספת בד"ה ושמואל אמר באכילה כו' גבי טבח כו' אלמא ס"ד דמקשה כו' עכ"ל עיין על פירוש דבריהם בתוספות פרק האומנין:

דף כז ע"א בתוספת ד"ה ואיכא כמי דקרי וכו' דלא שייך לומר שקול כלך בזוזך כו' לא ידענא למה מגיה הח"ש שקול כדא וקאי אמוכר הא שפיר איכא למימר דקאי אלוקח וה"ה אמוכר רק שהתוספת כותבים דבריהם אלוקח משום קושייתם א"כ להכהו דגרסי וכו' דלא שייך להקשות קושיא זו אמוכר דשפיר איכא למימר דאיתכיהו להכהו זוזי וק"ל:

ע"ב גמרא לימא כשמואל ס"ל וכו' עיין מ"ש מהר"ס ומהר"ח ולא ידענא איך נעלם מהם דברי הרא"ש שכתב דקושית הגמרא הוא באין הלכה כשמואל מכ"ש שאין הלכה כרב ור' יוחנן ומיהו דברי הרא"ש תמוהים וקשה ליישבם וכתבתי בפירושו. על הרא"ש ודו"ק מהר"ס כר"ו:

דף כח בתוספת בד"ה טעמא דכתקל כו' ולתרווייהו לא פריך כו' עכ"ל לא ידענא מי הכריח לה לומר דליכא פסידא בר"ה כמו בחלר ואימא דקושטא הוא דאיכא פסידא גם בר"ה ולתרווייהו פריך דהיינו כל הכהו' פירכו' דלקמן דאיכא פסידא לתרווייהו פריך ועיין עוד מ"ש במ"ק:

בד"ה ולינקוט ביזרי וליתיב וקס"ד השתא דשלו לא הגיעו כו' עכ"ל ר"ל דלהכי ניחא ליה אי לא עביד דינא לנפשיה דשלו דהיינו דרך הראשון שכטל לא הגיע בדינא לפי שאין יכול להזמין כו' וכנ"ל גבי זה וזה פאה. ומפרש"י נראה דשלו לא הגיע היינו דרך השני שכתן להם והיא גירסת כפרים שלנו דפריך לקמן א"ה אמאי שלו לא הגיע כו' וק"ל:

שם ע"ב בתוספת בד"ה ה"מ היכא דאפקרינהו כו' דייקינן לאסכותי בור של שני שותפין עכ"ל היינו למ"ד בור ברשותו פטור וע"ש:

בד"ה והתניא נשברה כו' וי"ל דר"נ דמחייב בכל ענין אע"פ שלא היה לו פנאי לסלק עכ"ל ליסנא דברייתא ולא סלקו ולא העמיד' לא משמע כאן אלא בלאחר נפילה כשהיה לו פנאי לסלק כדמוכחת הסוגיא ומתניתן נמי דסתמא קתני איכא לאוקמה בלאחר נפילה וי"ל דאביי עלמו סמך אדלקמן דמתניתן איירי בין בשע' נפילה ובין אחר נפילה מדקתני תרתי וק"ק לדבריהם דזו הקושיא ופירוקה אין לה מקום כאן אברייתא אלא אמלתא דאביי דלעיל דפריך והא אנוס הוא כו' וק"ל:

דף כח ע"א גמר' ת"ש הנניח וכו' הא סברה חייב יש לייסב דבלא דברי הגמרא כאן הייתי מתרץ הברייתות אהדדי הא בן בג בג והא רבנן והמקשן דלעיל הוא רב ברונא ולא סתם גמרא אבל השתא מקשה לתירץ של רבינא דלעיל כן יש לתרץ לפי דברי התוספת ולדברי רש"י שסבר דגם בר"ה איכא פסידא ליכא לתרץ הכי דהא רבנן איירי דווקא בליכא פסידא מ"מ יש לתרץ באופן דבלא כאן הייתי אומר דפלוגתא דבן בג ורבנן היא אף בדאיכא פסידא אבל השתא דאמרת בדאיכא פסידא כ"ע לא פליגי מתילא גם רבנן איירי בדליכא פסידא קשה ודו"ק:

שם בגמרא אמאי שלו לא הגיע וכו' לפי דברי חידושי הלכות במ"ב נ"ל דסבר דנהי דקאמר כאן שלו לא הגיעו אין פי' שוה למה שאמר לעיל מה שנתן נתן ושלו לא הגיע דהא שם וע"כ פירושו דשלו היינו הדרך הראשון שנטל הוא וק"ל:

דף כט גמרא מדקתני תרתי כו' ומדמתני' בתרתי ברייתא נמי כו' ומדקתני תרתי בברייתא נשברה כדי כו' נפל' גמלו כו' לא מוכח מידי דתרי מילי נינהו אבל במתני' דהוי תרתי בחדא בנשברה כדו כו' שפיר וק"ל:

ובתוספות בד"ה אלא גמלו כו' אלא בשעת נפילה היכי משכחת כו' כעין פלוגתא דפליגי בנתקל כו' עכ"ל ולמאי דמסיק דאתקיל ואתקילא גמלא ניחא דהוי כעין פלוגתא דנתקל אבל למאי דבעי לשנויי כגון דעבר' דרך מערת' דנהרה הא לא הוי כעין פלוגתא דנתקל ודו"ק:

ע"ב בתוספת בד"ה אלא אמר כו' א"כ כשמגביה בידו כיון שהיא בידו קנה כו' עכ"ל ר"ל סמוכה על ידו והגביהו והא דבעי ג' היינו הגבה' בעלמא וק"ל:

בפרש"י בד"ה אליבא דר"מ כו' דהשתא בהפקר נזקין הבא ע"י אונס כו' עכ"ל הלשון מגומגם קצת דהא לר"מ נתקל לאו אונס הוא אלא פושע אלא דמ"מ כ"ש היא מסברא דהא לר"י אונס הוא וק"ל:

דף כט ע"א מדמתני' בתרתי ברייתא נמי בתרתי כו' מה שהקשה כאן בחידושי הלכות מ"ב יש לייסב דא"כ היינו לריכים לומר ג"כ דחד איירי בשעת נפילה וחד לאחר נפילה וא"כ שפי' לריכה לומר דגמלי איירי אחר נפילה כקושית התו' וק"ל:

בתוספת ד"ה מדמתני' בתלתי וכו' בשעת נפילה ולאחר נפילה ופליג בחד טעמא וכו' עיין מה שהקשה מהר"ם ולדידי יש לייסב דוודאי בפלוגתא דברייתא שפיר איכא למימר דפליגי בלאחר נפילה לבד ולא איירי כלל בשעת נפילה רק מתילא נשמע דפליגי גם בשעה נפילה כיון דחד טעמא הוא ועלה קאי ומודים ודו"ק:

ד"ה אלא מאי דברי הכל חייב וכו' אבל לאחר נפילת פשיטא מחייבם וכו' וק' א"כ תקשי איך אמר בשעת נפילה מחלוקת הא פליגי גם לאחר נפילת נתקל דרבנן פטור וק"ל:

ע"ב ומאי דוחקי לאוקמי וכו' מה שהקשה בספר לחם אבירים למה אינו מקשה הכי לעיל מאי דוחקי לאוקמי כשהחזירה וכו' יש לייסב דלעיל איכא למימר מדנקט ההופך את הגלל ולא נקט בור בר"ה סתם משמע דאתי לאשמועינן אפי' בדבר ששייך בי' להחזיר למקומו אפ ה חייב אבל כאן ליכא לתרץ הכי מדנקט גלל משמע דאיירי אפי' בדבר ששייך לומר שעוש' למטה מטלשה דקש' מנ"ל דילמא הא דנקט גלל אתי לאשמועינן אפי' בדבר ששייך להחזיר למקומו ועוד נראה לומר דלעיל י"ל דסבר ר"כ דסתם מתנית' איירי לכל דבר בין החזיר ובין לא החזיר ועלה קאי ואמר גבי החזיר לריך לומר דנתכוון אבל כאן סבר המקשן דלא שייך לומר דסתם מתני' איירי בין למעלה מ"ג ובין למטה דגבי למטה מג' אין כאן מעשה ובוודאי לא איירי מתני' בזה ודו"ק מה"רש נר"ו:

דף ל בתוספת בד"ה בדתמו מיא כו' ואי הוה גרסינן איפכא הוה ניחא מי כו' עכ"ל מיהו לפום הך גירס' ה"מ לאוקמא שהוא עלמו ובתמו מיא דווקא דהא השתא דמוקי ליה בכלים היה דווקא בלא תמו מיא דבתמו סתמא מפקיר להו והוה בור ופטור בו הכלים בקושיית' ודו"ק:

בד"ה אפילו תימא ר"י כו' וי"ל דכל הקודם בהן לאחר שלשים כו' עכ"ל ק"ק דא"כ מאי דוחקא וכימא נמי והזיק בהן אחר חייב נמי לאחר ל' קאמר וק"ל:

ע"ב בתוספת בד"ה שטר שיש בו כו' וכן משמע מדדמי לקנסו גופו כו' עכ"ל אע"ג דמדמי לה נמי לשטרי חוב הקודמין דלא קנסו שם הגוף כמ"ש לקמן מ"מ התם מדמי לה לענין פסול שטר משא"כ הכא דליכא לדמויי אלא בהכי דקנסו גופן משום שבהן וק"ל:

בד"ה לימא כהני תנאי כו' דאי גרסי ליה כו' עכ"ל דאי ל"ג ליה איכא למימר דפליגי בלא שני ספרים במתנית' דכל המקלקלין אפי' ברשו' אבל אי גרסינן ליה ליכא לפרושי הכי דאי בעושין ברשות אמאי כל הקודם זכה וק"ל:

דף ל ע"א בתוספת ד"ה בדתמו מיא וכו' ואית דגרסינן איפכא וכו' מיהו קשה לאית דגרסינן ולפי סברת המקשן דאיירי בדתמו איך הבין למה יהא חייב על הכלים הא אפקרנהו כקושיות התוספות דאין לומר שבאמת קושיות המקשן הוא שיהיה פטור על הכלים וחייב על האדם דהלשון לא משמע הכי וק"ל:

ד"ה אפי' תימא וכו' מה שהקשה בחידושי הלכות יש לייסב דלאת המוליא משמ' שבשעת הולאה הוזק וק"ל:

דף לב ע"ב מאן דמתני להא סיפא וכו' הא דלא נקט בהיפך לענין ה' דברים מאן דמתני ארישא כ"ש אסיפא דאין לתרץ דכוונת הגמ' כדי להקשות ומי חייב גלות דהא בלאו הכי היה יכול להקשות ארבה דאמר דלא סגי בגלות והוא יותר הוזק אך יש לתרץ דזה הוא מילתא דפשיטא אם הרישא חייב ד' דברים ופטור מגלות ובסיפ' חייב אפילו גלות מכ"ש דחייב בד' דברי' וכן אם חייב דסיפא קאי אד' דברים ופטור מגלות א"כ רישא דקתני פטור וודאי דקאי אד' דברים משא"כ בשיגגין דנקט הכי י"ל דבא לאשמועינן מאן דקתני אסיפא כ"ש ארישא ודלא כרבה דאמר דלא סגי בגלות בסיפא מיהו מדברי התוספו' לא משמע הכי וק"ל:

דף לב ע"א בתוספת ד"ה ורבנן הוה ל"ל וכו' וא"ת לרבנן כמשפט ל"ל וכו' הא דלא הקשה אר"עק כמשפט ל"ל דר"עק לא דרוש כלום מגולת כמשפט וסבר דנמשך אהיה משא"כ רבנן דדרשי כמשפט לענין שתם משלם כדינו ומועד כדינו ע"ז שפיר קשה למאי איצטריך מהיכי תיתי לחלק וק"ל:

ע"ב בתוספת ד"ה איכא בנייהו וכו' משמע דאי לא הוה כתיב תחת עינו וכו' וק"ק דלמא אחר שדרשינן תחת עינו ולא תחת שינו מסס למד ר"ע דזכה ג"כ משעת הנזק דאין לתרץ דאמכו אהא שכתבו א"כ דר"ע לא סבר דרש דתחת עינו ולא תחת עינו ושינו א"כ ה"ל בקילר להקשות הקושי' שמקשה אחר כך דהא. ע"כ אתית להכי ויש לייסב וק"ל:

שם בא"ד משום דגלי לן קרא וכו' עיין בחדושי הלכות הקושיו' והתירוצים מיהו עדיין אינו מיושב דלפ"ז לא ה"ל לתוספות לאתויי לעיל לראיה כדי י' תחת עינו וכו' רק ה"ל לאתויי דהא משלם דמי עין וק"ל מהר"ש נר"ו:

דף לד בתוספ' בד"ה זה נוטל חלי כו' לאו דווקא ולא אתי כו' ע"כ לר"י דחלי המת ודאי לאו דווקא. לגבי מזיק דהא אפי' קובין מלי יהיב ליה כדפרכינן בפ"ק אלא למאי דבעי למימר דפליגי בפחת נבלה אתי ר"ש למימר דמקבל המזיק חלי פחת ולמסקנא שקיל מזיק חלי שבחא וק"ל:

ע ב לענין תשלומין מי אמר כו' הוה אומר להחמיר כו' ק"ק דבפ"ק מלריך תרי מתני' דקתני בהו פחת נבלה חדא במועד ולריכי כו' ואי אשמועי' מועד משום דמשלם כולי אבל תם לא לריכא והכא יליף תם ממועד במכ"ש דפחת לניזק ויש לייסב וק"ל:

ובתוספות בד"ה והתורה אמרה כו' דהא שמעינן ליה לר"י דאית ליה ח"נ כו' עכ"ל ולולי דבריהם נראה דמהך מלתא דשמעתיה גופי מוכח דר"י אית לי' דאינו משלם בשום גוונא אלא ח"כ מדלא מוקי ר"י קרא אלא בשוין ולא מוקי ליה נמי בשאינן שוין משום דמשמעות דקרא דכ"א נוטל חלי החי וחלי המת וכ"א מפסיד החלי לא מוקמות אלא בשוין משא"כ בשאינן שוין דלא דבר בהו הכתוב דא"כ לא הוה אלי הפסד לבא אלא דקרא דיבר בשוין ומינה נלמד לשאינן שוון דיפסיד כ"א חלי הנזק ודו"ק:

בתוספות בד"ה חובל ולריך כו' איכא למימר דההוא תנא סבר לה כר"י בחדא כו' עכ"ל ר"ל דההוא תנא דתני ר' אבהו דלא בעי תיקון כלל ולא בעי לריכה לגופה סבר כר"י בחדא דמלאכה שאינה לריכה לגופה חייב וכר"ש בחדא דמקלקל הייב וכבר כתבנו במ"ק דהאי תירוצא לא נזכר בדברי התוספות דפ' כל כתבו ופ' הנחנקים ע"ש:

בא"ד דף לה וכן מבעיר באיסור הנאה שסבר שיכול לבשל בו קדירה כו' עכ"ל דלפי משמעו דלא בעי שא לאפר

לא

לא הוה מקרי צריכא לגופי וה"ל כחופר גומא ולא בעי לה אלא לאפרה אלא צריך לאפרה היינו לבשל בה קדירה דמקרי צריכא לגופה דהיינו להבערת האש וכמ"ש גם לקמן וק"ל:

לעיל בפרש"י במתני' בד"ה שורו שהדליק כו' חייב ח"כ דמשונה הוא עכ"ל הכי בעי למימר בפ' כיצד הרגל גבי כלב שנטל חררה והדליק הגדיש שסיכה בגחלת וכטלה בפיו כו' ע"ש בפרש"י אבל לפי האמת לר"י התם על הגדיש ח"נ משום דצרורות הוא ויש ליישב דהתם אורחיה הוא שנטל גחלת ע"י החררה אבל הכא בלא חררה איירי ובוודאי דמשונה הוא ליטול גחלת בפיו ודו"ק:

דף לד ע"ב בתוספת ד"ה שורו שביש וכו' דלמלתא אחריתי לא איצטרך וכו' עיין בחידושי הלכות ועיין במה שאכתוב בסמוך לקמן ד"ה נתכוון לביש וכו' ד"ה חובל וצריך לכלבו וכו' אמאי א"ל סוק תני לברא וכו' אבל הא לא קשיא ממתני' דאדליק את הגדיש דלמא אתיא כרבי שמעון דמחייב במקלקל די"ל דע"כ פריך שפיר דרבי יוחנן אמר אינו משנה וע"ז מקשי הא יש מתני' דכאן דמחייב וק"ל מהר"ם נר"ו:

דף לה בתוספות ד"ה מתניתין בשוגג כו' הוא דומיא דשורו מה שורו בשוגג כו' עכ"ל ק"ק היאך קאמר מה שורו בשוגג הא סתם שור קרן שמתכוין להזיק כמ"ש לעיל וי"ל דה"ק שור מיירי בכל גונא בין בשוגג בין במזיד ובמתכוין להזיק דאיירי סתם שור בין בקרן בין בשן ורגל וק"ל:

בד"ה מכה אדם כו' ומה שייך כאן בין דרך ירידה לדרך עליה כו' עכ"ל דבין בשוגג ובין במזיד ובין מתכוין ובין אין מתכוין שייך שפיר גם במכה כמו דפטור במזיד אממון אחר בהדי מיתה ובמתכוין אדמי החבור' לגבי מכה אביו כן הוא פטור בשוגג אממון אחר ובמתכוין אדמי דחבורה אבל לדמות דרך ירידה לדרך עלי' דלא נסקול מיניה מנוולא ולפוטרו במכה אביו חבורה לא שייך ביה דכיתן שגגתו לכפרה בדרך ירידה דלא שייך אלא לגבי מכה בשגגה חבירו ומת שהוא חייב גלות ודו"ק:

בד"ה בין בשוגג כו' ולפטור אחד איצטריך עכ"ל פי' דבריהם עיין בחידושי בסנהדרין פרק הנשרפין וק"ל:

ע"ב אימא סיפא כו' לא כי אלא תם כו' הא לא מייתי ראיה שקיל כו' יש לדקדק האיך שקיל כדאמר מזיק דתם הוזק הא מודה בקנס הוא ופטור וי"ל דמיירי דאיכא סהדי על הנגיחה אלא שלא ראו אם תם אם מועד נגח ובכה"ג לא שייך מודה בקנס וכיו' דפריך לפרש"י דהודה בשעורים פטור מטעם דהוה מחילה אבל לפי מה שכתוב הרא"ש בשם הרא"ש דמטעם משטה בך נגעו בה קשה דהאי טעמא לא שייך התם כיון דאיכא סהדי על הנגיחה ויש ליישב ודו"ק:

דף לח ע"א בתוספת ד"ה נתכוון לביש וכו' דליכא למימר דלהשמעינו וכו' עיין מה שהאריך בחדושי הלכות ומגיה בדברי התוספת אך עדיין אינו יוצא ידי' תובת קושיא שלו בגמרא מאי צריך המקשן להקשות נתכוון לביש היכי משכחת לה אמאי אינו מקשי בקילור שור דומיא נ"ל אף אם משכחת גם בשור מ"מ מאי איצטריך אך אם צריכים לומר דה"א דמתני' אשמעינן דכוכל למנלא גבי שור דנתכוון לביש וכיוצא בזה צרך' לתרץ לעיל דמתרץ אף שורו דקבע ליה וה"ה בלא קבעי ליה רק אתי לאשמועי' דכוכל למנלא גבי שור דקבעי ליה כדברי חדושי הלכות בתוספ' דלדידיה קשה א"כ למאי לריכה הגמר' להפך ולתרץ שורו דומיא דידיה הלא הוא דוגיא דשורו אתי ג"כ שפיר כמו ששור אין שייך תיקון גמור ה"ה הוא אין צריך תיקון גמור רק די בקבעי ליה ודו"ק:

ע"ב בתוספת ד"ה לימא תהוי תיובתא וכו' לא מחייב ר"ג אלא שבועה וכו' ויש לדקדק לפ"ז מאי פריך בש"ס מאי קמ"ל תנינא דלמא הא קמ"ל דפטור אף ממון דממתני' ה"א רק דפטור משבועה והא אין להקשו' גם לתירץ קמא דילמא קמ"ל דהלכ' כרבנן ולא כר"ג די"ל א"כ ה"ל לפסו' הלכ' ויש ליישב:

ד"ה רישא במזיק שמא וא"ת והא לא כי קתני וכו' וק"ק הא כבר תירצו לעיל דל' לא כי משמע גם שמא רק כיון דאיכ' למיטעי הכי לא ה"ל למתני לא כי וא"כ לפי דברי רב פפא ליכא למיטעי הכא דא"כ תקשי מדרים' ברי וברי וכו' כקושיות התום' ויש ליישב דאין לסמוך אקושיות לימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן ודו"ק מהר"ם נרו:

דף לז בתוס' בד"ה ראוי ליטול כו' וי"ל דא"כ ה"מ למפרך היינו הך כו' עכ"ל ולעיל במה שכתבו דלא מסכי לעיל במילעתא ראוי ליטול כו' לא פירכו כן דא"כ היינו הך דסיפא דאדרבא טפי הוה ניחא לאוקמ' מילעת' בברי וברי וראוי ליטול כו' דומיא דרישא כדקאמר ר"ח ב"א וסיפא בניזק שמא ומזיק ברי מיהו לפרש"י ק"ק לפירושו דרבה ניחא ליה לאוקמא בברי ושמא משום דס"ל דקומכוס לא פליג בברי וברי הא"ל כמי הכא דא"כ היינו הך בסיפא גם ק"ק לפרש"י אמאי לא מתוקמא מליעתא כמי בניזק ברי ומזיק שמא ממש כמו הרישא ובראוי ליטול כו' ודו"ק:

פרק שור שנגח ד' וה'

דף לו בתוספת בד"ה אי בר"ע כו' כגון שאינו בידו כו' עכ"ל ר"ל שלא היו בידו אז עדים עד שנגח אחר כך ולא היה מוטל עליו לשמור אז כיון שלא יודע אם יזכה וק"ל:

ע"ב בתוספת בד"ה נותן לו סלע דא"א שאם בשתו של עני סלע כו' ר"ל דמוכח כמי דפליגי דלת"ק דבושתו של עני סלע א"א שמעלה בושתו של עשיר לפי כבודו מכה מגומלם אלא פחות קלת או יותר קלת ממכה וכן להיפך לרבי יוסי בבושת של עשיר מכה א"א שיעלה בושת עני סלע מגומלם אלא פחות או יותר קלת וק"ל:

דף לז בתוספת בד"ה רב זביד כו' וה"מ למתני במתני' מועד לבהמה ואינו מועד כו' עכ"ל ר"ל דהוה רבותא טפי ממועד לאדם ואינו מועד לבהמה דסתמא הוי מועד ולמאי דמוקי כמי הך דמועד לאדם ואינו מועד לבהמה לענין חזרה מ"מ הוי מצי למתני מועד לבהמה ואינו מועד לאדם דסתמא הוי מועד דהוי רבותא טפי ממועד לשאינו מינו דהיינו מבהמה לבהמה דסתמא הוי מועד ודו"ק:

דף לח בתוספת בד"ה דא"כ לכתוב כו' וה"ה שבא לפטור לגמרי תם דהקדש בהדיוט וכיון דתם וכו' עכ"ל ק"ק אמאי לא כימא כמי לגבי הקדש בהדיוט דליכא למימר לפטורא דא"כ ליכתב רחמנא גבי מועד כדקאמרינן לגבי הדיוט בהקדש ויש ליישב דוודאי משמעות דרעהו דווקא אתי לפטורא ומשום דלא כתביה קרא גבי מועד דרשינן ליה כמי לחיובא ומסברא מוקמינן ליה בהדיוט להקדש אבל לגבי הקדש בהדיוט שבקינן ליה משמעותיה דאתי לפטורא דלא תקשי ליכתביה גבי מועד דהא אצטריך ליה לכותבו גבי תם משום חיובא הדיוט בהקדש ולפי' ראשון דפי' רש"י ניחא שפיר דלפטור הקדש בהדיו' לא סמיך ארעהו שא אהוע' בבעליו וכי יגו' שור איש ודו"ק:

שם אמרי מת"כ אי רעהו דווקא דנכרי כי כו' ולתנא דמתני' דסבר לגבי הקדש דרעהו דווקא בין דהדיוט בהקדש ובין דהקדש בהדיוט פטור ולא תקשי ליה דלכתוב רעהו גבי מוע' פרי' הכי לגבי נכרי מ"כ אי ס"ל רעהו דווקא כו' אבל לר"ש בן מנסיא לא תקשי מידי דאימא דרעהו דווקא ונכרי ביסרא' ע"כ לחיובא אתי קרא דא"כ ככתוב להאי רעהו גבי מועד כדקאמרי' לעיל בהדיוט להקדש ודו"ק:

דף מ בתוס' בד"ה כופר שלם אמר כו' וההיא דחמש ולא חצי חמש דפרק בכור כו' עכ"ל כל"ל והיינו חצי חמש סלעים שנותנין לפדיון בכור דשייך טפי להכא דמקרי כמי פדיון נפשו וק"ל:

בד"ה ולימא אי תם הוה כו' הקפירכא לימא לר' יודא דאמר לך כו' עכ"ל ר"ל דהך פירכא אי תם הוה כו' דמשמע דאי מועד הוה לא תקשי מידי לימא לרבי יודא כו' אלא כיון דלא סליק אדעתיה הא דמשני לא תורא בעי' לשלומי לדידי תקש' לגופה דברייתא סוף אמאי משלם ח"כ כיון דמטעו נמשתלם בין אם הוא תם בין במועד בלד תמות שבו ודו"ק:

ע"ב בתוספת בד"ה נגן הבהמה כו' מפ' דגבי רביעה כתיב בהמה כו' וגבי נעבד כו' עכ"ל אהא דפריך ואיפוך אנא מן הבהמה להוציא נעבד מן הבקר להוציא רובע קמשני הכי ונראה משום דקשיא להו דה"ל לתנא להקדי' דרשא דנעבד גם קודם רובע משום דחמירא ע"א ככל התורה כולה אף על גב דנעבד קולא מכולהו כמ"ש התוספת לקמן היינו לענין קטלא דרובע חייב בין באונס בין ברצון והנוגח מיהת חייב מיהת ברצון ובנעבד ליכא קטלא כלל ובהכי יתיישב דמפיק דרשא דנעבד מן הבק' משום דאשכחן ביה נ' בקר אמאי לא הקדים לדרוש אמן הבקר להוציא הנוגח דמפורש בי' בהדיא ל' בקר שור כי יגח גו' די"ל דאע"ג דנוגח חמירא מנעבד לענין קטלא חמירא ליה נעבד משום דהוא מילתא דע"א ועיין בת"ק עוד בזה וק"ל:

שם בפרש"י בד"ה לא לקטלא וה"ק כו' אפי' כי עבד ברצון דלפסול כו' עכ"ל לשמואל לא הוי הוצר' לכך אלא דכי עבד באונס לא הוה נפקא לן כונח מרובע לפ' לא הוי קאי יש בנוגח מה דאין ברובע משום כופר הא גבי אונס אף בנוגח אין כאן כופר וקל אלא משום קושטא הוא דמיירי הברייתא לקטלא כדקאמר הכ"מ הוצרך למימר הכי לרב דהשתא נמי דכתיב מיעוט' בנוגח כשר הוא באונס א"כ ע"כ אי לא כתיב בנוגח לא הוה נפקא מרובע אפילו ברצון וק"ל:

דף מא ע"ב בד"ה נקי מחצי כופר כו' וסברא דר"עק דס"ד דתם משלם דמי מן העליה כו' עכ"ל היינו בכוונה אבל שלא בכוונה לא ס"ד בתם כיון דמועד כמי פטור לר"עק כמ"ש התוס' בהדיא בסמוך לגבי כופר דאפי'

דאפי' מועד פטור שלא בכוונה לרע"ק וא"כ לא דרי' אם כופר וכ"ש דלא דריש אם עבד כדמוכח הסוגי' וק"ל :

שם בד"ה ע"פ ע"א כו' אפי' יהיו ב' כגון של שני שותפים ומעידין כו' עכ"ל רבותא טפי ה"ל למנקט דאפי' אם הוא ואחר עמו אין מצטרפין בכה"ג שלא באו להעיד על חבירו רק על שורו ה"ל אדם קרוב אצל ממונו ולא הוה אלא ע"א כשר ואין נאמן להורגו וק"ל :

דף מב בתוספות בד"ה גבי בושת כו' והא דלא פריך גבי נער כמי כו' עכ"ל · ר"ל לרבנן דרע"ק אבל לרע"ק נ"ל הא דלא פריך גבי נער ריפוי ושבת כמי כו' וק"ל :

בד"ה בכוונה תליא כו' · וכי היה תמיה רב אדא כו' אם סבר כרבנן כו' עכ"ל היינו רבנן דר"ש דסבירא לה בהנסרפין דנתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב מיתה כנראה מפרש"י · ותלתא מחלוקת בדבר התם לרבנן איכו מתכוון חייב מיתה · ולר"ש פטור ממיתה ואליביה פליגי דר' סבר דפטור ממיתה ומ"יב בדמי הנהרג ותנא דבי חזקי' סבר דפטור ממיתה ומדמי הנהרג ע"ש וק"ל :

בא"ד דה"ה לענין דמי ולדות כו' אע"ג דאית ליה היקשא לענין שאר דברים כו' עכ"ל ק"ק כיון דאית ליה היקשא לענין שאר דברים ושוגג כמזיד פטור בממון אחר בהדי מיתה · מכ"ש דאין מתכוין כמתכוין פטור בממון אחר בהדי מיתה כמו דמי ולדות כמ"ש התוספת לעיל סוף פרק המניח ודו"ק :

ע"ב בתוספת בד"ה היתה שפחה כו' דאין לבעל כלום דשל אדון נכהו ועכשיו נשתחררה כו' עכ"ל · ר"ל שנתעברה בעודה שפחה דהשתא אין לבעל כלום בוולדותה דשל אדון נכהו · ועכשיו בשעת חבלה כבר נשתחררה · ואין גם לאדון בהם כלום הרי החובל זכה בהן מן ההפקר וק"ל :

דף מג בפרש"י בד"ה בגרושה עסקינן כו' שגרשה אחר שחבלה עכ"ל הכי משמע ליה לפרש דאם חבלה אחר שגירשה פשיטא דנזק וצער לאשה וכותן ליורשיה ולא אצטריך ליה למתני · אבל ק"ק דא"כ מאי פריך תפלוג בדמי וולדות הא כיון דאיירי שחבלה קודם שגירשה זכה הוא בדמי וולדות דמקרי בעל האשה כיון שבשעת חבלה האשה תחתיו כמ"ש התוספות וק"ל :

בד"ה בתוספות אמר רבה סור כו' י"ל דחשיב לי' ש"ס תיובתא גמורה כו' עכ"ל ומהא דבשמעתין פריך אביי · איתיבי אביי המית סורי כו' לא תקשי להו אמאי משני לאוקמי לה כר"א משום דרלה לאוקמא אפילו כרע"ק · ועי"ל משום דסיפא המית סורי את עבדו כו' · דאינו משלם ע"פ עצמו לא מצי אתי כר"א דע"פ עדי' שלא בכוונה כמי אינו משלם דהא ע"כ אם עבד לא דרשי כמ"ש התוספו' לעיל והוה רבותא טפי למתני בסיפא ע"פ עדים שלא בכוונה דפטור מחד טעמא דהיינו כיון שאין השור בסקילה כו' אבל הא דקתני בסיפא ע"פ עצמו פטורה דידיה מב' טעמים חדא משום דאין השור בסקילה כו' ואידך משום מודה בקנס דפטור אבל אי אתי כר"ע כימא ספיר דאם עבד נמי דרוש ולא הוה פטורא דסיפא כמי אלא משום מודה בקנס הוא · ומיהו המ"ל דאתא כר' יוסי הגלילי ודו"ק :

ע"ב גמרא אשו שלא בכוונה מי משלם דמים או לא כו' יש לדקדק בזה ומאי קמיבעיא הא מדאצטריך למכתב גבי בור שור ולא אדם דלא משלם דמים כדאמרינן לעיל שמעינן דבשאר נזיקין משלם לו דמים דמבור לפטורא ליכא למילף דאיכא למפרך מה לבור שכן אין דרכו לילך ולהזיק כדפרכינן בפ"ק ויש לייסב ודו"ק :

דף מד בתוספות בד"ה והא התם המקשן כו' מדלא אשכחן מועד במתכוין להמית הבהמה והרג את האדם כו' דבכה"ג מועד משלם כופר ואצטריך נקי למעוטי תם · והא בכה"ג איכו נעשה מועד כלל כמ"ש התוספות הכא והיה נראה לפרש דלעיל איכא לאוקמא דבג' נגיחות ראשונות נגח במתכוין ונעשה מועד בכך לשלם כופר בנגיחה רביעי גם שלא בכוונה ומשכחת ליה דלא הוה קטליכן ליה בג' נגיחות הראשונו' בגוונא דאוקמא מתניתן דלעיל אבל הכא קתני בהדיא דפטור ממיתה ע"פ דשלשה נגיחות הראשונות לא היו במתכוין אלא בלא מתכוין ובכה"ג לא נעשה מועד כלל · אבל התוספות לקמן פ' הפרה דחו סברא זו וכתבו דה"ימא הוא לומר דהוי מועד בנפלת כותל אחרונה שהיה שלא בכוונה ע"ג הראשונות שהיו בכוונה וליכא לאשכוחי לר"א נמי מועד שלא בכוונה דבכל ד' נגיחות שלא בכוונה וא"כ הך דהכא נגח במתכוין בכותל ודו"ק :

בא"ד והמקשן היה סבור כו' · ולא קתני להפילו משום דלא מתכוין להפילו על בני אדם ולעיל שכתבו המקשן היה סבור כו' ולא מתכוין להפילו על בני אדם דא"כ לא היה פטור ממיתה כו' לא הוי צריכי לכך אלא כמ"ש כאן דונפל על האדם לא משמע ליה במתכוין להפילו על בני אדם אלא דקושטא קאמרי דא"כ לא הוה פטור ממיתה וק"ל :

בד"ה הכא נמי כו' והא דפריך לקיון בדמוקי ליה בנעשה ליפול כו' א"ה בר קטלא כו' עכ"ל אין לדברים אלו מקום כאן דהמקשה

ודאי לא ידע דמיירי בחזא ירקא כדמשני ליה אלא דהוה סבור במתכוין להזיק דהוה קרן ובוודאי ממתני' דייק ליה דבר קטלא הוא כמ"ש התו' וק"ל :

ע"ב גמרא פוטר היה ר' יודא כו' מדקתני סור תרתי המדבר כו' ק"ק טפי ה"ל לדקדק כן בדברי ת"ק דקתני בהדיא סור והא היינו סור המדבר היינו סור הגר כו' ויש לייסב וק"ל :

דף מה בפרש"י בד"ה הקדישו מוקדש וכ"מ דאי מתהני מיניה מעל עכ"ל אליבא דר"י דאמר לעיל סור הקדש פטור ממיתה כ"מ טובא אלא דניחא ליה לפרש אפילו אליבא דרבנן דר"י וק"ל :

בתוספת בד"ה השתא אתפסתי' כו' · וסור תם דמזיק כו' · אם יחזירנו סומר לבעלים לא יפטר כו' עכ"ל דהיינו מתניתן דלעיל כולן נכנסו תחת הבעלים כו' ותם משלם ח"כ וליכא מאן דפליג ביה שיכול לומר השומר הס"ל · והיינו מטעם דהוי היזק ניכר דכר"ע מוחלט לו השור מיד · ולר"י לגבות מגיפו ולעיל דאמרינן דיכול השומר לומר הוה עריקנא ליה לאגמא כבר כתבו התוספות שם דאין זה טענה גמורה אלא שעי"כ הוה מתפשר עמי כו' ע"ש בתוספות וק"ל :

ע"ב דף מו בתוספות בד"ה אלא טעמא כו' אבל נודס שאה שמרו שמירה מעולה והזיק פטור כו' עכ"ל לעניין תם נראה דליכא למימר דבעי נמי שמירה מעולה וכר"א ס"ל דא"כ מאי ר"א אומר כו' דקתני במתניתן דמשמע דפליג לענין תשלומין · וע"כ נראה דלהאי תירוצא פליג ר"א ואמר דאין לו שמירה אלא סכין ואסור ומהאי טעמא מועד לא סגיא ליה בשמירה פחותה אבל תם לא הוי בכלל לא תשים דמים גו' מותר לקיימ' ומגי ליה בשמירה פחותה וקראי דמייתי לעיל הכי קדריש להו סתם שוורים לאו בחזקת שימור קייני ואמר רחמנא תם נחייב דנבעי ליה שמירה פחותה הדר אמר רחמנא ולא ישמרנו גבי מועד דניבעי ליה שמירה מעולה וכ"ת נגיחה לתם נגיחה למועד ונילף תם ממועד כתב רחמנא ולא ישמרנו לזה ולא לאחר וק"ל :

פרק הפרה

ע"ב בתוספות בד"ה רביעי נזק כו' דאטו אם יש לא' ט' חלקים ולא' חלק א' כו' עכ"ל מדבריהם נראה דבאביי נמי ה"ל דעובר ירך אמו דא"כ ה"ל כשני שוורים תמים שהזיקו ושפיר משלם זה כנגד זה והיינו משום דמשמע להו דאביי לא פליג בהא אדרבא דלקמן דס"ל עובר ירך אמו ודו"ק :

שם בא"ד ועכשיו שהוא ספק נוטל חצי הולד שהוא עשר כו' עכ"ל פירש לדבריהם דכל חצי הנזק מן השור ששוה מאתים הוא מאה זוזים וכיון אף באם שהולד נגח עם הפרה היה ארבע חלקים מן הנזק לפרה · דהיינו ק"ס זוזי והאליה ממנו פ' זוזי · הרי שנוטל כל הפרה ששוה פ' זהו' שהו' חצי הנזק ואם היה הולד בודאי נגח והיה מחלק חמישית דהיינו מ' זוזי מן נזק הולד והחצי ממנו עשרים זוזי והיה נוטל כל הולד שהוא שוה עשרים נמצא שהיה נוטל הניזק כל חצי נזקו דהיינו ק' זוזי והשתא שהוא ספק אם הולד נגח עמה או לא אינו נוטל רק י' זוזי וחצי נזק א' מד' בנזק ורביעי מנזק אחד מ"מ בנזק דנקט לאו דווקא אלא לסימנא בעלמא דק' מד' בנזק דהיינו אם תחליק כל הנזק של הפרה לשנים וכן נזק הולד תחלוק לשנים נמצא נזק הפרה רביעי מכל הנזק א' מד' חלקים דהיינו פ' זוזי החצי מנזקה וכן א' מח' בנזק אם תחליק נזקי הפרה לד' חלקים וכן נזק הולד לד' חלקים נמצא שהוא נותן נזק הולד א' מח' חלקים דהיינו י' זהו' הרביעי מנזקו וק"ל :

דף מז ליתא לפרש כו' דכיון דשותפין כו' אם כיחש המזיק כו' עכ"ל ר"ל דהניזק נריך לקבל גם חצי הפסד · וא"כ לא יגיע לו רביע נזק מולד מכח ספק דא"כ נגח הולד בוודאי לא יגיע לו חצי נזק נוולד דצריך לנכות לו חצי הפסד המגיע עליו מהפסד הפרה כיון דשותפין ניכהו :

ע"ב גמרא ברשות אשלא ברשות קרמית כו' המקשה נמי ע"כ דידע לחלק בין ברשות ובין שלא ברשות כדקתני בהדיא בהך ברייתא דנוקשה מינה אלא דהיינו בשלא ברשו' לפטור בעל החצר ולא מטעם דה"ל שלא תאכל אלא משום שלא היה לו להככים שורו בלי רשות בעל החצר אבל בשלא ברשות לפטור את בעל הפירו' דאיירי ביה רב ליכא למפסד אלא מטעמא דה"ל שלא תאכל וא"כ מטעם זה ס"ד דליפטור ברשות את בעל החצר ורבא משני דמ"מ לא דמי חיובא דשלא ברשות כחיובא דרשות דשמירת שורו כו' :

שם בתוספות בד"ה מאי לאו פטור וא"ת וילך ויתבע מבעל השור כו' : עכ"ל אבל בדברי האבעין לא תקשי להו הכי דאיכא למימר דמבעי' ליה בהככים שורו לחצר ב"ה שלא ברשות דהשתא אם יתבע מבעל השור לא ישלם לו רק החצי מגופו מש"כ בעל החצר שעליו לשומרו חייב לשלם כל השו' אבל הכא בהככים פירות שהוא היזקא דשן כמו שיתבע בעל החצר יתבע את בעל השור לשלם נזק שלם וק"ל :

דף מח ע"ב בתוספת בד"ה ושמע כו' וכל הסוגיא דלעי' נסיק רבא כרבנן כו' עכ"ל וסוגיא דלקמן נמי כרבא אזלא כמ"ש התוספת והא דמשני רב פפא כולה רבי היא ולא משני כולה רבנן היא משום דבין א"ל אשמרנו ובין לא א"ל אשמרנו אקנויי מקני ליה מקום בחצירו וה"ל חצר השותפים ואין משלם אלא חצי נזק ודו"ק :

דף מט בתו' בד"ה אטו וולדות כו' מדפריך לרבה הברייתא כו' אבל לרב חסדא כו' עכ"ל יש לדקדק אמאי לא דקדקו לעיל ממתנית' דמוקי לה רב חסדא אפילו בחבל בה במיתת הגר ודווקא בגר אבל כשאינו גר משלם דמי וולדות ויש ליישב :

דף מח ע"ב פרש"י בד"ה ופתחו לר"ה וכ"ש אם חפר בר"ה וכו' נראה דהוצרך רש"י לכתוב זה לתרץ דלא תקשי למה לא חשיב בבא דלקמן כשהבור והפקירה בר"ה גם כאן במתנית' ומתרץ מפני שהוא כ"ש ועדיף מכל הכי דחשיב במתני' כאן לכן שונה בפני עצמו וק"ל :

בא"ד חייב דקסבר וכו' מדבריו משמע שהוא גורס במתניתן כאן או בר"ה ופתחו לרה"י חייב בר"ה ופתחו לר"ה אחר חייב :

בתוספת בד"ה החופר בור בר"ה ופתחו לרה"י כללא דמילתא הוא כו' כן הוא בכל הספרים אך מהרש"ל הגיה שהתו' מליין בבבא הראשונה החופר בור ברה"י ופתחו לר"ה אמנם אין צורך לזה דכאן קשה להתוספת אם כן שאדרבא הכל הולך אחר הבור במקום שהיא א"כ יותר מסתבר לחייב החופר בר"ה ופתחו לרה"י ולמה לא נקט בבא זו בראשונה לכן מתרצים אדרבה כללא דמילתא שהכל הולך אחר הפתח במקו' שהיא א"כ נקט היות' פשו' בראשונ' ודוק ובזה אין צורך כמי לפירושו של חידושי הלכו' כאן :

בד"ה החופר בור בר"ה וכו' ולא הוצרך לפרש בהפקיר רשותו כו' ר"ל דהיה לו לרש"י לפרש דהבור הוא בר"ה רק הפתח עשה בסוף רה"י סמוך לר"ה וכ"כ הרא"ש להדיא ואין מקום לאריכות דברי' של מהר"ש כאן :

בא"ד ומעיקרא ס"ד כשהפקיר רשותו וכו' ר"ל מתוך דברי המתרץ מוכח שהמקשן הבין שאיירי כשהפקיר ולא הבין מתחילה דאיירי בסמוך דאל"כ לא תירץ כלום שלא הפקיר לא רשותו ולא בורו ומה בכך הלא גבי סמוך א"צ הפקר אלא ודאי שלא הבין המקשן כן רק הבין דאיירי בהפקיר ולמה הבין כך אלא ודאי שסבר לשון של ופתחו לרה"י היינו באמצע ואם כן אין לפרש בסמוך ודו"ק :

בתוספת בד"ה על הכריי' לא כ"ש במכלתין אמרינן מכאן שאין עונשין מן הדין וכו' ואם לדין יש תשובה דכאן אין שייך לומר שהוא ק"ו דהא גבי כרייה גם עושה פתיחה רק שעושה עוד דבר אחר אל הפתיחה דהיינו שכורה וגם פותח וא"כ אף אם לא נכתו' מהיכי תיתי שיהיה פטור הלא עכ"פ עושה פתיחה והיכן שייך לומר זה על ק"ו שכ"א הוא ענין אחר רק שהוא יותר מסתבר לחייב ע"ז אמרינן אין עונשין משא"כ כאן וכי בשביל שעשה עוד דבר אחר סברה ג"כ יפטור מן הפתיחה שעשה ודו"ק :

דף נ ע"א גמרא כורה לא סגי ליה בכיסוי עד דטאים ליה וכו' הקשו החדושי הלכות כיונא דיו לבא מן הדין וכו' ונראה דאין זה קושי' דאין כלמוד מכאן רק כמו שגבי פותח לריך לתקן את אשר עיוות דהיינו שפתח לריך לחזור ולכסות כן בכורה לתקן גם כן את אשר עיוות דהיינו שיטא' בעפ' ואין אנו למדין מק"ו זה רק שיצטר' לחזו' ולתקן כל חד כדיכי' ודו"ק :

שם בגמרא דארוה ארוחי לר"ה וכו' עיין מ"ש כאן בביאורי לא"מ סי' ת"ל ומ"מ נראה מדברי רש"י שמוסיף מלת בה דארוח בה ארוחי וכו' משמע שקאי על הבור שהרויח הבור יותר ממה שראוי להיות והיינו כפי' של הטור ודלא כמהרש"ל ע"ש :

שם בגמרא טעמא דלהוסין הא לאו לאוסין חייב וכו' וליכא למימר דילמא בלאו לאוסין נמי פטור והא דנקט לאוסין להודיעך כחו של רבי יוסי בר חנינא דסבר אם לאוסין חייב דאילו כח דהיתרא של ת"ק בלאו לאוסין נראה ברישא שסבר גבי הפקיר פטור וה"ה גבי סמוך וכאן בא להודו' כחו של ר' יוסי דא"כ אדרב' יותר יקשה על ר' יוסף גם מסיפא דאתיא דלא כמאן אליביה דרב יוסף ובהכי ניחא גם כן מה שקשה מה לריך המקשן להביא הסיפא ולהקשות רישא לסיפא אמאי אינו מקשה כפשוט' רישא אתיא דלא כמאן אליביה דרב יוסף אמנם לפ"ז מתורץ דהמקשן מביא זו להקשות רישא לסיפא כדי שאם תתרץ לו להשות רישא עם סיפא אם כן יקשה גם מסיפא על רב יוסף ודו"ק :

ברש"י בד"ה ברה"י הסמוכה לר"ה כגון מקנה מקום עיין בספר של מהר"ש כאן ונראה קלת לתרץ בסיגנון אחר דקשה לרש"י איך לא הבין שמקשן דאיירי בחופר לאוסין דאל"כ איך מזדמן בלימגום שעושה הבור בסוף גבול סמוך אגל ר"ה אלא ודאי שעושה חומה להפסיק בין רשותו לר"ה ע"ז מתרץ רש"י דהמקשן הבין שחופר בתוך רשותו ממש רק שמקנה אותו מקום שתן בורו ואיך הוא מקלת גם לר"ה וא"כ ממילא מזדמן שהבור הוא סמוך לר"ה מנוס ועוד נראה דאפשר לומר דרש"י סבר דבעינן דווקא מקנה מקום ומה שפירש לעיל כתב דדווניה למפקיר רשותו היינו לרווחא דמילתא כתב כן דאי לא תימ'. הכי א"כ נמ"ש יקשה רישא לסיפא דגבי הפקי' אמר פטור וגבי סמוך שהוא גרוע מהפקי' סבר בסיפא דחייב וא"כ כתב רש"י דאף אם נימא דדמה למפקי' ולא גרוע ממנו מ"מ קשה רישא לסיפא ודו"ק :

בתוספת בד"ה בבור ברשותו וכו' משמע דרלה לומר אם סמוך מתחלה הבור לר"ה חייב לכ"ע וכו' וליכא להקשות לפ"ז מה לריך רבה לפרש טעמיה דר' ישמעאל שסבר בעל הבור בעל התקלה אימא שסבר בעל הבור ממש ובאותו בור שהיא סמוך לר"ה דא"כ למה אמר ר' ישמעאל זהו בור האמור בתורה ובא למעט הפקיר רשותו הל"ל סמוך לר"ה הוא בור האמור בתורה וימעט הפקיר רשותו ודו"ק :

בא"ד וי"ל דהיינו טעמא וכו' אין נראה שהתוספת חולקים על רש"י וכתבו פי' זה אליבא דידהו דאין הלשון משמע כן אך שכתבו לתרץ דברי רש"י די"ל דרש"י סבר טעם זה ג"כ וק"ל :

בד"ה כגון דארוח ארוחי וכו' והשתא כולם ד"ה וכו' עיין בחידושי הלכות ובספר של מהר"ס ועוד יש לפרש דקשה בהו למה דחיק עלמו רב לאוקמי כרבי ישמעאל הלא קי"ל הלכה כר"ע וא"כ מה שנוכל יותר לאוקמי כהלכתא עדיף יותר ע"ז מתרלי דכוונת רב אסי לאוקמי כדברי הכל ודו"ק :

ע"ב, בגמרא והכי כולהו דקתני נ"ל עיין בספר של מה"ר חיים מה שכתוב כאן שקושי' זה הוא דווקא לפי תירץ זה של פירושי קא מפרש ועוד נראה לומר דה"ק בשלמא אם אתי אף כל לאתויי גובה אם כן לריך התנא לחשוב כל הכי ברישא דאיזה שלא היה חשיב אותו הייתי טועה לומר דאף כל מרבה אותו וא"כ לא הייתי מילף לרבות גובה ולכן חשיב כולם ברישא וא"כ אף כל למאי אתי אלא ודאי לרבות גובה משא"כ לרב דלא אתא אף כל לרבות גובה קשה כולהו ל"ל וק"ל :

דף נ א"ר חנא ואי תימא רבי שמואל בר נחמני מ"ד ארך אפים ולא כתיב ארך אף ארך אפים לצדיקים ולרשעים וכו' וכתבו התוספת בפ' עושין פסין משמע לרשעים להאבידם מן העולם הבא ובחלק משמע טובה וי"ל כשאין סופו לעשו' תשובה הוא לרעה אבל בסופו לעשות תשובה הוא לטובה ובזה יש ליישב הפלפל שהיה בין מרע"ה להקב"ה בפ' חלק והביא רש"י פ' שלח לך תניא כשעלה משה למרום מלא להקב"ה שיושב וכותב ארך אפים אמר לפניו רבש"ע ארך אפים לצדיקים א"ל אף לרשעים אמר לפניו רשעים יאבדו א"ל השתא חזית דמבעי לך וכשחטאו ישראל בעגל ובמרגלים ה"ל לא כך אמרתי לי ארך אפי' לצדיקי' אמר לפניו רבש"ע ולא כך אמרת לי אף לרשעי' והיינו דכתיב ועתה יגדל נא ויש להקשו' איך משה רוען של ישרא' יאמר רשעי' יאבדו גם קשה מתחיל' מה סבר ולבסוף מה סבר ולפ"ז יהיה הענין בהיפך משה אמר לקב"ה בל' בתמי' הרשעי' יאבדו מל' הפסוק להאביד' מן העה"ב כן אמר אתה תארי' להם עונשם לעה"ב שיאבדו והתפלל להעניש' בעה"ז ודי שיהיה להם עה"ב וא"כ כשחטאו בעגל ובמרגלי' ואם לא היה הקב"ה האריך רק העניש אות' מיד לא היה להם תקומ' ולא הוה בוספו נחזור בתשוב' ונבק' מהקב"ה שיארי' להם ולא יענשו אות' תיכף כי אולי יחזרו בתשוב' בינכי בינכי כמ"ש התוס' שם בחלק איירי בסופו לעשות תשובה ועי' מ"ש פר חלק בעז"ה דר"א :

דף נא אנא היינו טעמ' דא"ל דא"א מכרים' דחורי לארעא כמה הוה וכו' עיין בספר של מהר"ר חיים מקשה דגם גבי מעקה נחייב לעשותו אף אם הבית נמוך מי' טפחים דלמא יפול הנופל ממנו כשהו' מעומד וכו' והניחו בתימה אמנם כמדומה לי שלא קם לקומי' כי דבר זה אין שייך לומר גבי אדם שאינשום חלל בין כריסא לארעא בשלמא גבי בהמה יש חלל בין כריסא כשהיא עומדת וא"כ אם שיפיל כך על רגגיה ועל בטנה תמו' בגובה עשרה משא"כ גבי אדם אם לא כשיטה עלמו ליפול על פנין וסבירא ליה נגמרא דזה אינו מזיק אף אם לפי רגע כשיטה עלמו יש הלל בין כריסו ופניו לארץ וק"ל :

שם בגמרא אלא מתניתין דקתני מה בור שהוא כדי להמית וכו' הגם שיש עדיין לתרץ כמו שתירץ לעיל דלית ביה הבלא חבטא יש בו אך שאינו חייב על החבטא כלום משום שקרקע עולם הזיק יש לומר דלא ניחא לגמרא לתרץ עכשיו כן כי בשלמא אליבי' דרב סבר שאין חילק גבי חבט בין עשרה לפחות תמיד יש שעור חבט רק שאינו חייב עבורו משום שקרקע עולם הזיק ולא חייב התורה גבי בור עשרה דווקא אלא משום הבל משא"כ השתא דגם רב נחמן סבר דיש חילוק גבי חבט בין עשרה לפחות אם כן יש סברא לומר שמה שמחלק התורה גבי בור דבעינן דוקא עשרה הוא מטעם חבט גם כן ולכן מתרץ הגמרא בענין אחר ועיין בספר יש של שלמה מה שפלפל בענין זה ודו"ק :

בתוספת בד"ה אמרי אין הכל למיתה והמקש' היה סבר דלענין חבט וכו' מה שלא כתבו כן לעיל נראה דוודאי לעיל פריך המקשן לאו

לאו משום דלית ביה חבטא אבל הבלא אית ביה רק שאינו חייבו התור' משום הבל א"כ שפיר איכא למימר דלענין מיתה לא חייב התורה משום הבל אבל לענין נזקין חייב משום הבל משא"כ כאן ע"כ ונקטי לאו משום דלית ביה חבטא וגם הבל לית ביה והיינו בשמואל דאל"כ רק שמקשה גם כן כמו שמקשה לעיל דלית ביה חבטא אבל הבל אית ביה אם כן קשה תימא איך דחיק רבא עצמו להקשות מרב נחמן ממתני' ויפרש המתני' דלא כרבולא כשמואל אלא שאין המקשן חפץ לומר רק דלית ביה חבטא גם כוונה שהוכיח בחידושי הלכות דע"כ המקשן סבר דגם הבל לית בה דאל"כ אינו מקש' כלום אחר כך אי הכי אם הוזק אמאי חייב אימא לתרץ דאף אם אין סיעו' הבט מועיל לענין מיתה מ"מ לענין נזקין מועיל אינו הוכחה כלל דכימא דס"ד דמקשן דגבי הבל ס"ך לומר כן ולא גבי חבט כמו שהתוספות כתבו דס"ד דמקשן לומר דגבי חבט פחות מכשיעור ס"ך לומר לענין מיתה אינו לענין נזיקין מועיל ולא גבי הבל הוה כנים לומר דס"ד דמקשן איפכ' ויהי' איך שיהי' יש קצת לדקדק למה אינו מפרש רש"י גם הקושיא דלעיל נמי כאן כמו שהמקשן אינו מקשה כלום על שמואל רק על רב כמו שמקשי רבא כאן ויש ליישב ודוק:

שם בד"ה האחרון חייב וכו' כמו זה עשרה וכו' עיין בחידושי הלכות ואין מקום לדבריו לפי לשון התוספת ובהדיא מבואר בדברי הרא"ש דכתבו זה לתירץ קמא של רב זביד דרבנן מודו בזה עשרה ובזה כ' דחייב וק"ל:

בד"ה בור עשרה וכו' ומשני הא רבי והא רבנן וכו' נראה לפר' דהוכחתם דאם איתא דיש חילוק בין שהשני חופר כמו הראשון או שאינו רק מוסיף לבד אם כן איך רצו לאוקמא ברייתא של ס"ד וכו' כרבנן הלא מעול' לא גילו רבנן דמאן בדין זה של ס"ד וכ"ד שהשני לא עשה רק הוספה ומה שאמרו רבנן לעיל שהאחרון חייב היינו שעכ"פ האחרון עשה היזק כל כך כמו הראשון כי לענין ניזק אין חילוק בין הראשון שחפר ט' טפחים ובין האחרון שלא חפר רק טפח אחד לענין נזקין אבל אחר ואימא שמעולם לא סברי רבנן דין זה ואדרבה בזה הם שוין עם רבי והיכי שהשני לא עשה רק הוספה דאינו חייב האחרון אלא וודאי שפשוט ליה למקשן דאין חילוק בין זה לזה ודברי חידושי הלכות לא ידעתי להולמו' אם לא שנאמר שכוונתו כדעת הח"ש ומה שפירש מהר"ס בספרו ומקשה על הח"ש ומפרש פיר' אחר לדעתו הוא זה כמו כיכל מן ארי ופגע בדוב דלדידיה יותר קשה מה נריכים התוספ' לומר שמקשי מברייתא של וס"ד וכ"ד הל"ל בכתם לפי מה דמוקמי ברייתא זו כרבי ועוד יותר קשה אמאי אמרו התוספת זה לפי המקשן שלא מכ"ש הוא הדין כן לפי האיכא דאמרי דשני הברייתו' אזלו כוותי דר' כ"ש דאיכא למימר הכי ודוק: מהר"ס נר"ו.

דף נד ע"ב גמרא אמרי וכל בהמתך דדברות אחרונה חזר וכלל וכו' ויש לדקדק לפי זה איך קאמר בברייתא והלא שור בכלל היה וכו' לומר לך מה שור וחמור האמור כאן וכו' הלא לא מן השם זה רק מכלל ופרט וכלל כלמד ואם כן אתי לגופי ונ"ל דאין כאן מקשן ותרצן רק הגמרא עצמו מפלפל בברייתא מה שיש להקשות ומה שאפשר לתרץ ואחר כך סותלת אותו עד לבסוף שמסיק האמת דכל רבויה הוא ודו"ק:

שם בגמרא אי כתוב רחמנא שור ה"א קרב לגבי מזבח וכו' והא דלא עביד חד נריכותא אשניהם דקדוש מבכורה גם אסור משום דאיכא למימר לכתוב שור מה הל"ל דחקא שור משום דקדוש בבכורה הלא ע"כ א"א לומר דהטעם של תורה גבי שור הוא משום דקדוש בבכורה דאם כן לכתוב רחמנא חמור שהוא יותר רבותא דעכ"פ הטעם של קרב לגבי מזבח הוא יודע שיותר עדיף שור מהחמור א"כ נכתוב רבותא על כן נריכה הגמרא לומר באמת הטעם של שור משום קרב על גבי מזבח ודו"ק:

שם בגמרא השתא דאמרת כל ריבויה הוא בהמתך דדברות הראשונות ל"ל וכו' וליכא לתרץ דאצטריך למכתב בהמתך לגלויי דהאי וכל ריבויי כמו שתירצו הגמרא באיבעית אימא וכו' דאין זה ראוי למכתב שם תיבת מיותרת לאגלויי כאן יותר הוה ליה לתורה לגלויי כאן בפירו' הריבויי ולא ליכתוב שם תיבת מיותרת וק"ל:

בתוספת בד"ה ואימא מה הפרט מפורש וכו' היכי ס"ד דאיתרבי עופות וכו' לא ידענו מה רצה כאן בחידושי הלכות הלא עיקר קושיות התוספת היא דאין זה ש"ך לומר שהפרט ירבה יותר מאלו נכתב כלל לבד דבכל מקום הפרט עכ"פ ממעט מן הכלל וכאן יהיה הדבר בהיפך דעם הפרט ירבה יותר מאילו נכתב כלל לבד וק"ל.

עב בגמרא משום דלאו קרן לא נכתב וכו' בח"ש הגיה לאו משום דלאו קרן לא כתיב וכו' ודבריו קשיא להולמן כמ"ש מהר"ח בספרו והנרא' אם לא נאמר שהוא טעות בספרו מ"מ אין הפירש כמו שהבין מהר"ח ומעולם לא עלה על דעת הח"ש פי' זה רק שעכ"פ כל זה הוא מדברי רבה שאמר לאו עקקינן משום דהתורה מיעטה וכו' ולאו עקקינן משום דלאו קרנא כתיבה ביה וכו' והיינו שקשה לו למהרש"ל איך אמר לאו משום דהתורה מיעטה בשמירתה משום דלאו קרן לא כתיבא משמע שהוא נתינת טעם על התורה בשביל זה מיעטה בשמירתם משום דקרן לא כתיבא וכו' וזה אין ש"ך ליתן טעם על התורה ותולה עצמו בחגורתו ונתן טעם בשביל שהתורה לא כתבה קרן לכן הגיה שאמר בפני עצמו כל אחד לאו משום דמיעטה בשמירת לאו מי עקקינן דהמשנה סברה כן משום דקרן לא כתיב וכו' ובזה נדוקדק נמי מה שאמר בח"ש לא משא"כ לפי הבנת מהר"ח נריך להגיה לא משום דלאו וכו' בלא וי"ו ומה שאמר הגמרא וקמ"ל דשן ורגל דמועדין נינהו' וכו' נראה לפרש דהוקשה לרבה אכתי ניתני שור וכתני שהזיק בשן ורגל למה נקט לאו ועי"ז מתרץ דאגב קמ"ל דשן ורגל מועדים מתחילתן דהיינו נקט לאו ולא שור להראות דאיירי במקום שמעולם לא ניכר תם אלו והיינו שור דקרן לא כתב אלו רק שן ורגל ושם אין ש"ך לחלק בין תם למועד ודו"ק:

דף נו ע"א בתוספת ד"ה אלא לחבריה וכו' כתב כאן מהר"ח בספרו וליכא להקשות דמילתא דפשיטא היא דפטור מדיני אדם דנקט לאשמועינן דחייב בדיני שמים וכו' ולא ידענא אמאי לא כתב זה בדיבור הקוד' לזה דמקשים התוספת וליכא למימר פטור משום דלא ידעינן וכו' ומתרצי אמאי אין מתרצי כפשוטו דאל"כ פשיטא שהוא פטור ואדרבה כאן אינו קשה כלום דנקט בתם פטור בדיני אדם והיינו אפילו בשאינו יודעים שהם עידי שקר וודאי חייב בדיני שמים אינו אלא כשאין אנו יודעים אבל פטור בדיני אדם איירי כפשוטו משא"כ לעיל שפיר איכא להקשות אם לא ידעינן פשיטא שהוא פטור בדיני אדם ודו"ק:

בד"ה פשיטא אם לא יגיד וכו' ודווקא בב"ד וכו' עיין בח"ש ובספר של מהר"ס מה שכתבו כאן ולדידי נראה כפשוט' שקשה ומה בכך עדיין יעידו העדים ואם הוציאו ממון והזרו מוציא ממנו ולא ניחא להו לתרץ כמו שתירצו לעיל שאין אנו יודעין זה אם עכשיו אין לו לשלם כי יותר ניחא להו לפרש האמת שאין ש"ך לומר שיחזרו ויעידו מאחר שכבר הגידו בב"ד שאין יודעים כלום וע"ז כתבו מה שאין כן אם לא הגידו בב"ד וודאי דאין יכולים עדיין להעיד אבל לפי מהר"ס קצרו התוספת במקום שהיה להם להאריך והעיקר ודו"ק:

בגמרא ה"ד אלימא בכותל בריא וכו' וה"ה דהמ"ל יהיה איך שיהיה קשה לפ"ז למה נריך לומר כפרנה הלא די בחתרה לבד בלא כפרנה אעפ"כ פטור דאיכא למימר דלרבותא נקט ואע"פ שכפרנה ולית ליה קלא אפ"ה פטור בלילה או יש לומר דאיצטרך לאשמועינן הא ביום חייב דקלא אית ליה כמ"ש התוספת לעיל וק"ל:

שם אלא אפילו חתרה וכו' כתב בספר של מהר"ח דע"כ איירי בחתרה בלא כפרנה דאל"כ אף אם יהיה כולם אנכה אפ"ה חייב דקלא אית ליה דאיירי שהוא ביום מדנקט הניחה בחמה ואין כאן הכרח כלל דאיכא למימר דרבנן איירי אף אם עשתה היזק מיד קודם שאפשר לומר שנתוודע לו ודו"ק:

שם בתוספת בד"ה מהו דתימא וכו' ק' דהל"ל מהו דתימא כולה אונס וכגון שנעל יפה וכו' ר"ל דילמא הכי לא מבעיא בלא חתרה דהיינו שלא נעל כ"כ יפה רק נעל כראוי ויצתה דרך הפתח ובזה איירי מתנית' פשיטא דחייב אלא אפילו חתרה דהיינו שנעל כל כך יפה יותר מן הראוי באופן שא"א לנאת אלא בחתירה ודו"ק.

עב גמרא אבל לאחר לא לימא מסייע ליה לרבא דאמר רבא שומר שמסר לשומר חייב וכו' יש לדקדק מנ"ל להגמרא להקשות אימא דרבא אשמעינן שאם מסר לשומר אחר חייב יותר מן אילו הוא הבהמה בידו דהיינו אפילו נאנסו בידו של שני אפ"ה חייב משא"כ אילו הוה בידו של ראשון ודין זה אינו נלמד מן המשנה דקתני אם מסרה לברזילי פטור הראשון לגמרי ולא יכולים הבעלים לאשתעי דינא עם הראשון מה שחייב השני בדין אבל נאנסו בידו של שני מנ"ל שיחייב הראשון ומשמעות לרש"י בפ"ק דף י"א משמע שר' אליעזר סבר הדין כן א"כ מה מקשי נ"ל לרבא להשמיענו ויש ליישב דהגמרא סבר דאם איתא דבשביל זה נקט רבא דינו אם כן לא ה"ל למימר התם שומר שמסר לשומר חייב דבזה אינו מבואר אם חייב גם האונסין קאמר אם לאו ה"ק הל"ל בהדיא חייב באונסין ודו"ק:

ברש"י בד"ה וליסטים נמי דהכישוהו במקל ואשמעינן מתני' דהכישה במקל זו הוא חשובה וכו' וליכא להקשות מנ"ל לרש"י ולתוספת לפרשו בענין אחר ונמה שאמר הכישה אמרת לן איזה דגם כאן פירושו ולסטים נמי והכשוהו במקל לילך על השדה ואשמועי' מתני' דחייב כמו שתירצו לעיל דאיירי דקנוה לה באפה די"ל דקש' להו לרש"י ולתוס' מה נריך אביי לתירץ זה שאמר ולסטים נמי וכו' מה חילוק ונפקותא יש לו אם המתני' איירי בקמה לה באפה או אם איירי בהכישוהו וע"ז מתרנים

מתרצים דקשה לאביי לפי תירץ הראשון למה נקט מתנית' ליסטים הלא גם באחר דיכא הכי לכך מתרץ בענין אחר דאיירי שהכישוהו במקל לכל אחד כפירושו לאשמועינן דקונה בהכישה או כפי' התוספת :

בד"ה כגון שטענו וכו' לוקמה כגון שטענו טענת גניבה באונס וכו' ביש של שלמה מקשה אימא אדרבה בהיפך התרצן רוצה להשמיענו חידוש דאפילו בלסטים מזוין משכחת משום דהכי גנב ולדידי לא קשיא כלום דמשמעות ל' התרצן שאומר הב"ע כגון שטענו טענת ליסטים מזויין מדאמר כגון שטענו משמע דאיירי בענין זה לבד ולא בגוונא אחריתי וע"ז מקשי ולמה מוקי הברייתא בענין זה לבד שהוא דחוק נוקמא בגוונא אחריתי ואם רוצה להשמיענו חידוש הנ"ל דברייתא איירי גם בטענו טענת ליסטים מזויין ועכ"פ בגוונא אחריתי ודו"ק :

באו"ד ומיהו איכא למימר דהכא לא חיישינן דמשכי שפיר וכו' אך קשה מה מקשי לקמן לימא מסייע ליה וכו' סברוה כרבי יהודה וכו' ומדקתני הריני משלם ואינו נשבע מכלל דאי בעי פטור ליה נפשיה בשבועה וה"ד כגון דקא טוען טענת ליסטים מזוין וכו' מנ"ל דילמא לעולם ליסטים מזויין גזלן ורוצה לפטור עצמו בטענת גנב באונס ומה צריך לומר דאתי' כר"ת וכו' אימא דאתיא ככ"ע ואם כן תירץ זה עדיף גם עכ"פ ה"ל לתוספת להביא גם כן קושיא זו ויש ליישב ודו"ק :

ע"ב גמ' לימא רב לטעמיה וכו' בספר של מה"רח מקשה מה צריך בגמרא לומר אחר כך אלא לא מבעיא קאמ' כי די לה מה שתירצו הכי השתא וכו' וצריך לומר שהוא הבין שקושית הגמרא הוא לימא רב לטעמיה וכו' וא"כ תרתי ל"ל הא כבר השמיענו זה אמנם לא הבין יפה שהרי פירש רש"י אבל אכלה אפילו מה שנהנית איכא משלמת בתמי' וכו' והיינו שמקשה בתמיה הלא אין טעם לזה לומר שאכלה איכא משלמת אפילו מה שנהנית לימא רב לטעמיה דלעיל וכו' והוא דחוק לימר כן כי אין דומה וכמו שתירץ התרצן אמרי הכי השתא וכו' וודאי כן הוא כמו שאתה נוקשה כי אין דומה זה לזה ומה שקשה אם כן נימא אפילו מה שנהנית איכא משלמה כי אין טעם וסברא זה אמת הדבר שאין כאן דיוק רק לא מבעיא קאמר והוא פשוט ודו"ק :

בתוספות בד"ה לא אם אמרת וכו' היכי עביד ק"ו כלל כלל וכו' ר"ל מה צריך המקשן להקשות פירכא על הלימוד יותר הוה ליה להקשות דאין כאן ק"ו כלל וק"ל :

באו"ד אדרבה כיון דחמור הנ"ל שלא יתחייב וכו' ויש לתרץ דקושיא הראשונה הוא תירץ על שניה דהמקשן אומר אם תרצה לתרץ כי אדרבה כיון דחמור וכו' אם כן יותר קשה עליך שאין כאן ק"ו כלל כמו שהקשו בראשונה וק"ו :

באו"ד כמנא ש"מ משלם וכו' וא"ת אכתי כמנא ש"מ משלם כפל בטוען טענה ליסטים מזוין וכו' דוודאי מה שאמר רבי יוחנן הטוען טענת גנב משלם כפל וכו' אין לפרש שאיירי בטוען טענת גנב בבעלי' דווקא דלא הנ"ל שתם הטוען טענת גנב אך כאן מקשין איך אמר שאין ש"מ משלם כפל הלא נוכל למצוא גם בש"ש שמשלם כפל וק"ל :

בד"ה נפלה לגינה וכו' והוא שאינה יכולה לירד וכו' ביש של שלמה ובספר של מהר"ח מקשה אם כן איך אמר לקמן בסמוך דאם חזר' הבהמה לגינה משלמת מה שהזיקה ולמה הלא אינה יכולה לירד אם כן איך היה לו לעלות על דעתו שתחזור ותפל לגינה וכו' ונראה לתרץ אם נדקדק עוד איך אמר לשון יצאת הלא אם אינם יכולה לירד גם כן אינה יכולה לצאת רק צריכים להעלותה מגינה אלא וודאי צריך לומר שעכ"פ יש פתח בגינה שהולך בעל הגינה לשם ואם כן הבהמה במקום שהלכה מתחילה לא היתה יכולה לירד רק כשכבר היא בגינה מחפשת למצוא פתח שהיא במקום אחר לילך משם ואם כן דהוה ליה לעלות על דעתו שתחזור ותרעה לשם לאותו פתח אף שאין דרך עוברת לשם ודו"ק :

דף נח ע"א גמרא אבל מערוגה לערוגה משלמת מה שהזיקה וכו'. וליכא להקשות לפי דבריו מה צריך המתני' לומר ירדה כדרכ' והזיקה וכו' יותר ה"ל להשמיענו כשנפלה באונס לתוך השדה מתחלה ואינה הולכת רק לערוגה אחרת אעפ"כ חייב לשלם כ"ש כשהולך מתחלה לשדה לאכול שחייב לשלם די"ל דאדרבה זהו ריעותא יותר כי כאן איירי דווקא כשיודע בעל הבהמה שהיא נפל' לשם ויכול לאסוקי אות' מגינה וכמו שכתב הרא"ש להדיא משא"כ המתני' איירי כשהלכו מביתו לשדה והבעל אינו יודע מאומה שהלכה לשדה ואף על פי כן חייב ואם כן כל אחד הוא ענין אחר ודו"ק :

בתוספות בד"ה מבריח ארי וכו' ומשמע דסומך חנם לא מחייב וכו' אבל כ"ש אם קדש בשכר וכו' ר"ל שם בגמרא משמע כן אבל מסברא אין כאן שום משמעות דאימא כיון שאינו מחויב לקדש בשכר אם עשה כן מדעתו וקידש בשכר הוי מבריח ארי וק"ל :

באו"ד וכן משיב אבידה וכו' אין להקשות מה קשה ממשיב אבידה הלא כיון שמצוה היא בתורה שצריך להשיב אבידה אין לך שלא מדעתו גדול מזה כי שם חבירו מבריחו וכאן התורה מבריחו די"ש לומר דלפעמים יש מי שאינו מחוייב להשיב אבידה כגון זקן ואינו לפי כבודו וכיוצא אף עפ"כ אמרינן בסתם דנותנין לו שכרו כפועל בטל וכו' וק"ל :

באו"ד דהא הכא בשמעתין משמע דאי היה מדעתו וכו' וליכא למימר לפ"ז יש לתרץ קושיא הראשונה של התוספות כפשוטו ואימא דהגמרא תירצה כפשוטה שני תירוצים ואין צריך תרוייהו שלא מדעתו ולית ליה פסידא ומה קשה מפורע חובו של חבירו דאימא נמי כיון דאית ליה פסידא תקנות חכמים שישלם לו דזה דוחק לומר דלתירוץ קמא אין כאן שום תקנה ולתירוץ של אי נמי הטעם משום תקנה ודו"ק :

ע"ב בתוספות בד"ה שמין בית סאה וכו' לפי שלא פי' מתניתינו בכמ' שמין אלא שבאותו שדה שמין וכו' התוספות קצרו כאן ושם בפ' השואל כתבו שלפ"ז מתורץ קושי' תוספות שהוקשה להם על רש"י על המתיבי אמאי לא פריך אמתני' אינו קשה כלום כי יש לפרש גם המתני' דה"ק שמין בית סאה באותו שדה היינו אות' הקרקע שהבית סאה הנאכל' עומדת עליה שמין כמה היתה שוה הקרקע עם הבית סאה כמ' שוה עכשיו והיינו בפני עצמו אך צ"ע לפ"ז מה מקשה הגמרא מתחלה מנה"מ וכו' דרש ובער בשדה אחר ששמין על גב שדה אחר הלא עדיין אינו מפורש שהמתני' איירי ששמין על גב שדה אחר ואימא באמת ששמין עם אותה הקרקע לבד ולא על גב שדה אחר וצריך לומר שהמקשן הזה אינו המקשן של המיתיבי ופשוט למקשן זה פי' של המשנ' כמו שפרשוהו אחר כך רבי יוסי בר חנינא ור' יוחנן וחזקי' ודו"ק :

דף נט ע"א גמרא קתני מיהת וחכמי' אומרים רואים וכו' ויש לדקדק הלא עכ"פ צריך לומר דבמשנה תנן להדיא דשמין על גב שדה אחר רק שאינו מבואר בכמה דא"כ הוה ליה לאביי לאתויי המשנה דתנן סתם שמין ואף על פי כן פירשוהו המ"ד בששים אלא וודאי צריך לומר כמ"ש וכן כתוב בספר של מהר"ש אם כן מאי ראיה מייתי איתא דרבנן סמכו כאן גבי בהמה אדין הנאמר במשנה גבי בהמה דשמין על גב שדה אחר א"כ ליכא למטעי כאן משא"כ לעיל גבי נזקי אדם ה"ל לברייתא לפרושי דשמין על גב שדה אחר דזה אינו נזכר בשו' מקום ויש ליישב אם נדקד' עוד בדברי אביי שאמר מאי דעתיך דתני' המבכיר וכו' מנ"ל לאביי דמברייתא הוכיח רבא אימא כפשוטי שהקשה בסברא דילמא דווקא גבי בהמה דלא עביד בידי' משא"כ בנזקי אדם דעביד בידים אלא וודאי דסבר אביי דבסברא בעלמא לא הוי רבא חולק עם רב נחמן דסבר שאין שום חילוק אלא וודאי רבא הוכי' כן מאיזה ברייתא והיינו הוכחתו דלשון רואין לא משמע רק עם אותה קרקע לבד ולא על גב שדה ואם כן מקשה דשם גבי בהמה גם כן אמרינן רואין ואפ"ה הפירוש שלו על גב שדה אחר ודו"ק :

שם בגמרא וחכמים אומרים רואין י"ל לפ"ז מאי פריך התנא דברייתא להביא דברי חכמים לעיל גבי חזיז דסברי רואין הלא כ"ש הוא מסמדר דהוא יותר גדול ואפ"ה אמרו רואין כ"ש בחזיז שהוא קטן ועיין מה שאכתוב בסמוך וק"ל :

שם בגמרא אימא סיפא אכלה פגין וכו' דליכא לתרץ דבסמדר נידון כמשוייר דא"כ עיקר הפלוגת' איכא נזכרה ועוד דבגפני' אין סבר' לחלק למה גבי סמדר נידון כמשוייר וגבי פגין כאלו ענבים עמודים ליבצר וק"ל :

שם בגמרא אם כן כתם גופני ולא מסיימי וכו' לפי דברי רש"י שפירש לעי' בד"א דכישומין אגב קרקע וכו' אם כן משמע להדיא שר"ש בן יהודה סבר גבי פגין שרואין כאילו ענבים עומדים ליבצר בלא אגב קרקע ולא כמו שהוכיחו התוספות לעיל אם כן הוה ליה לגמרא למימר איכ' בינייהו אם כישום על גב קרקע גם כן אם לאו ולא נסיימי ויש ליישב ודו"ק :

שם בתוספות בדיבור המתחיל ומאי ביניהו וכו' דהא תניא פ"ק בהדיא מיטב כרמו של נזק דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר מיטב שדיהו ומיטב כרמו של מזיק וכו' כנ"ל וק"ל :

ע"ב בתוספות בד"ה דהוה ס"ס וכו' ואבילות דאליעזר היה כזה וכו' רצה לומר לפי פירוש זה איך נראה בשביל שינוי מועט כזה שערקתא היה שחור שהוא מתאבל על ירושלים ומתרצים שלבוש כולה הוה שחור וגם זה היה שחור אם כן נראה מדהולך כולה שחור שהוא מתאבל יותר מאחר וק"ל :

בד"ה כתב לראשון וכו' ואר"י שיש לחלק בין כתבה בשטר עצמו וכו' לפי זה יש לדקדק קצת ואמאי מחלק רב ואמר לא שנו אלא דאמר ליה לך חזק וכו' הוה ליה לאשמועינן רבותא אפילו בשטר כיון שהוא בשטר של בעל לא קנה דיש לומר דגם זה הוא חילוק בגוויה דאשמעינן אפילו אם היא אמרה גם כן בפני עצמה לך חזק וקני אף על פי כן לא קנה וק"ל :

בא"ד דמשמע דאפילו לא פירש את השבח קאמר רב דיש לו שבח וכו' אבל המעות יש לו אפילו אחריו' לאו טעות סופר מכל מקום כיון דמעולם לא היתה הקרקע שלו צריך להחזיר הקרן כמו שכתבו התוספות שם ע"ש וק"ל:

בד"ה ליבתה הרוח וכו' וכן משמע לישנא דכולן וכו' רצה לומר כיון דכב' קתני בא אחר וליבה המלבה חייב והראשונים פטורים אם כן על מה חזר לומר אחר כך כולן מה בא להוסיף על מה שאמר כבר אלא וודאי שבא להוסיף על אותו שליבה עם הרוח וק"ל:

בא"ד ולא ברוח בפני עצמו כדי ללבות כמו שאפרש בגמרא וכו' רצה לומ' התוספת מקשים לעצמם וכי תימ' מה סברא יש בזו כיון שאין הרוח בפני עצמו כדי ללבות ואם כן למה יהא פטור ומתרצים כמו שאפרש בגמרא הייני כמ"ש הטעם בדיבור שאחר זה שפטור כשאין ביד כל אחד כדי ללבות ומדברי מה"רש בספרו משמע שמפרש שהתוספו' מביאין ראיה מת' שהוכיחו לקמן דאיירי שאין ברוח כדי ללבותו זה אי אפשר לומ' כן דלקמן מוכיחים דאם לא כן אף אם יש בליבויו כדי ללבות אף על פי כן פטור וכאן מוכח בהיפך דאם היה ברוח כדי ללבות עדיין קושיית התוספ' והא האחרון של הכחת עצים ואור חייב כיון שיכול לבא היזק ברוח מצויה וק"ל:

דף ס ע"א בגמרא הכי במאי עסקינן כגון שליב' מלך אחד ויש לו קרק' לפי זה למה נקט בברייתא אם יש בליבויו לבד כדי ללבות חייב הלא אף אם יש בליבויו עם הרוח כדי ללבות מלך אחד אף על פי כן חייב דהוי כזורה ורוח מסייעתו והנה גם על רבא יש לדקדק כן אך שם מתרצים התוספת וכתבו דבלאו' הכי קאמר אם יש בליבויו עם הרוח ללבות אך כאן על דברי אביי לא כתבו התוספת כלום וצריך לומר דאביי מתרץ דכל עיקר של הברייתא להשמעינו דאם זה מלך זה והרוח מלך אחר שפטור אבל דין זה שאם יש ברוח עמו כדי ללבו' דחייב זה אינה צריך להשמיענו דפשיטא הו' דהוי כזור' ורוח מסייעתו אבל על דברי רבא מקשים התוספות דהו' מתרץ כגון שליבה ברוח מצויה אם כן איך אמר אחר כך אם יש בליבויו לבד ועל זה כתבו דבלאו הכי קאמר אם יש בליבויו עם הרוח ומה שהוכרחו לרבא לפרש כגון שליבה ברוח מצויה היינו משום לישנא דברייתא דנקט ליבה ולבתה הרוח משמע ששניהם כאחד מתחילין ללבות ודו"ק:

שם בגמרא איידי דכתב רחמנא או הקמה כתב או וכו' אך יש לדקדק לא לכתוב או אקמה רק גבי השדה ואם גם שם אמרינן איידי דכתב או השדה כתב או הקמה אם כן הוה ליה לגמרא לתרץ סתם איידי דכתב האי כתב האי כמו שאמרה לעיל דכ"א ויש ליישב דוודאי מה שתורה בא להשמיענו לחלק מסתמא ניחא ליה להשמיענו מיד במקום הראשון דאיכא למיטעי ואם כן או הקמה אתי שפיר רק או השדה קשה ועל זה מתרצים איידי וכו' וק"ל:

שם בגמ' הוה אמינא מה שבשדה אין מידי אחריני לא וכו' אך יש לדקדק לכתוב שדה וגדיש ולא לכתוב קמה ואנו יודעין הכל מכל שכן של ליחכה נירו וודאי הא לא קשיא דליכתוב שדה וקמה ולא ליכתוב גדיש די"ל דאם כן הוה אמינא בשדה אתיא לגדיש ולא לליחכה נירו וכי תימא אם כן תרתי ל"ל יש לומר דבא להראות שקמה מרבה כל בעל קומה כמו שתירצ' הגמרא לעיל אך בהיפך קשה דלא ליכתוב קמה ויש ליישב דגם במלת שדה יש לפרש שמרבה בעלי קומה דהיינו שאר דברים המחוברים ואם כן אם לא כתב קמה הוה אמינא שדה אתי לרבות בעלי קומה ולא לליחכה נירו לכן איצטריך למכתבה כל ודו"ק:

בד"ה בתוספת רב אשי אמר וכו' אבל עשה מעשה של זריי' בפני עצמו לא אקרי זורה וכו' כן הוא הגירסא לפנינו ונראה דה"פ כי התוספת כתבו לעיל בקושיות של גמרא כמו גבי זורה חשיב כאילו עשאה בפני עצמו ה"ה כאן וע"ז כתבו דכאן חייב בשביל גרמה זריו אבל שם זה שעשה בפני עצמו המעשה של זריי' לא איקרי האיש הזורה רק על שם זה נקרא עליו שגרם הזריי' ומהר"ש בספרו הגיה כאן ואין צריך גם לפי הגהתו היה לו להגיה גם כן לא מקרי זורה במם ולא איקרי באלף וק"ל:

ע"ב בתוספת בד"ה לעולם יכנס וכו' דבנכנס מעיר אחרת איירי מדילי' וכו' היה נראה להגיה מלת ועוד מדיליף וכו' והיינו שתי הוכחות אחת מדמקדים כניסה ליציאה ואחת מדיליף וכו' אך נראה שלא להגיה כי ה"פ כי בוודאי גם ר"ת ידע ראיות של ר"י שאין לדקדק בזה כי כן מצינו במקו' אחר רק ה"ק ר"ת מדקדק כאן אף שבמקום אחר אין לדקד' מכל מקום כאן מדקדק מה שקדם כניסה מדיליף וכו' אלא וודאי כ"ל דבדקדוק אמרה הגמרא כאן ומקדים כניסה וק"ל:

בד"ה דלא שביק להו לאחלופי כו' ושל עדשים שלא לקחוהו ממי שזכה כו' וכן רצה לומר כי אנשי מלחמת שלו גזלו אותן גדישים של פלשתים כי וודאי לא כל עבדיו היו להם בהמות שהיו צריכים לשעורים ואם היה צריכים למלך לישאל מה שמאכלו לבהמתו פשוט שאין כח ביד העם להחזיקם ולגזלם אבל אחר שלא לקח השעורים אז זכו בה אנשי מלחמה שלו ובחדושי הלכות דחק עצמו בזה שלא לצורך גם לדבריו צריך לומר שלקחום שאר אנשים שלא היו שייכית למלחמה והוא דחוק וק"ל:

דף ס א"ל אביי טיבותא הוא גבייהו דכתיב כי מפני הרעה נאסף צדיק ורב יוסף וודאי דידע הפסוק רק שהיה מפרש הפסוק שהצדיק מכפר על הדור וע"ז אמר הכתוב מפני הרעה שלא תבא ע"כ נאסף הצדיק ומבטל הרעה ולכן בכה עכשיו שאתה אומר שאינו מכפר הצדיק רק שמתחיל ממנו ואחר כך בא הפורענות על הרשעים גם כן אם כן לאין דומים וזה יכול להיות כונת הכתוב הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני וגומר רצה לומר הצדיק אבד וגומר ואחר כך גם אנשי חסד נאספים באין מבין רצה לומר הם אינם מבינים הפירוש של מפני הרעה וגומר הם מבינים כר"ב יוסף שהצדיק מכפר על הרעה ולכן אינם שמים על לב להרהר ולעשות תשוב' שלא תבא הרעה אבל הפי' אינו כן רק כאביי שמתחיל מן הצדיק אם יעשו תשובה אבטל הרעה לאפוקי בהיפך ח"ו בא אחר כך גם על אחרים ולכן נאספים אחר כך גם אנשי חסד להראות להם שלא נתבטל הרעה כדי שיחזרו בתשובה וק"ל: ויתאו דוד ויאמר מי ישקני מים וגומר טמון באש קמבעיא ליה מביא הכותב בשם הרשב"א דלא משמע שהיה תאב למים ממש הרבה מים היו לו וכו' והוא דחוק אך הנראה דדוגמא זו איתא במדרש רבה פרשת בהעלותך מי יאכילנו בשר וכו' זהו שאר בשר עריות ובגמרא ביומא פ' יום הכפורים דרש זה על זכרנו את הדגה וכו' ומקשי הא כתיב ובוכה למשפחותיו ומתרץ הא והא איתא והיכן נרמז זה כיון דמ"ד זה דרש דגים ממש אלא דדרש מי יאכילנו בשר וקשה מנ"ל להוציא הפסוק מפשוטו אלא הכוונה שדרש מלשון מי יאכילנו שאין שייך לומר לשון יאכילנו וכי בקשו לתת לתוך פיהם בשר לאכל גם אם לא ירצו לאכול וכי יכופו אותם לאכול ולכן דרש שהוא על דין עריות שייך שפיר לשון מי ידין ויתיר לנו בשר דהיינו עריות וכן הוא הכוונה כאן שאמר ישקני מים וכי יתן לו לשתות לתוך פיו קאמר ולכן דרשו שהוא על הדין טמון באש וכו' שעל זה אין שייך לומר לשון נתינה רק מי יאמר לנו זה הדין ישקנו מים להורות דין של תורה ובזה יש ליישב הפסוקים בפרשת בהעלתך מי יאכילנו בשר וגומר וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו ויחר אף ה' מאוד ובעיני משה רע וגומר ויאמר וגומר כי יבכו עלי לאמר תנה לנו בשר ונאכלה וגומר ואל העם תאמר התקדשו וגומר כי בכיתם באזני ה' לאמר מי יאכלנו בשר וגומר ויש לדקדק דרך כלל איך משה שתמיד היה עומד בפרץ בעד ישראל לפני הקדוש ברוך הוא ועכשיו גם הוא היה מתרעם על ישראל גם השינוי מתחלה אמר מי יאכלנו בשר ומשה אמר כי יבכו עלי לאמר תנה לנו בשר ואחר כך אמר כי בכיתם באזני ה' לאמר יאכילנו בשר ולפי מ"ש מיושב ישר' אמרו מי יאכילנו בשר שהיתה כוונתם על עריות ואמר הכתוב בוכה למשפחותיו דהיינו על עסקי משפחות ואמרי במדרש הנ"ל וז"ל לפיכך ויחר אף ה' ובעיני משה רע וגומר והיינו שחרה אף ה' על שבקשו להתיר להם עריות ובעיני משה רע רצה לומר שהיה רע בעיניו מה שחרה אף ה' ולאג חרון אף עושה רושם לכן עשה תחבולה שקשה עליו ליתן בשר כאילו כוונת' היה על בשר ממש וזה שאמר יבכו תנה לנו בשר רצה לומר בשר ממש ובזה לא היה עונש גדול כ"כ וחזר הקב"ה אל העם תאמר התקדשו כמו שכתבו המפר' שיהיו גדורי מעריות שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה שם אתה מוצא קדושה לכן אמר כי בכיתם באזני ה' לאמר מי יאכילנו בשר לא כמו שאתה אמרת תנה לנו בשר רק הקב"ה שמע באזניו שאמרו מי יאכילנו בשר וזה הלשון אינו שייך לומר על אכילת בשר ממש כי אם על איזה דין והלכה כמ"ש לכן חטאם גדול בשביל שבקשו עריות ודו"ק:

דף סא ע"א בתוספת בד"ה אלא למ"ד טמון באש וכו' הילכוהו שלא הניח לשרוף כו' אבל אין לפרש שהציל והניזק וחייב המזיק לשלם לניזק דאין שייך לומר הצלה אלא שמציל מן ההזיק שלא יבא משא"כ כאן שכבר נעשה ההזיק דק"ש וזר משלם לו וק"ל:

בא"ד ובעדשים דחשיבי טובא וכו' לפ"ז היו לתוספת לתרץ גם לאותו מ"ד לאחלופי שהיה מבעיא אם יכול ליקח השעורים כדי ליתן לו עדשים אף דחשיבי מן השעורים וצ"ל דסבירא לתוספת דאין חלוק בין אם רוצה לשלם כדי דמיו או יותר מאחר שהוא לא מדעת הבעלים וכמ"ש בספר ים של שלמה א"כ לפרש דס"ל לתוספת כי דוד לא היה מבקש ליתן לו יותר אף שאמר ולשלם גדישין של עדשים רק הכוונה מן העדשים ישלם כדי דמיהן של שעורים וק"ל:

בד"ה מאי ולא אבה דוד וכו' ומכאן קשה לפי' הקונטרס וכו' אבל הם מפרשים שדין תורה הוא דקא מבעי ליה בטמון ולפ"ז דברי

התו' מותרים זה דלעיל כתבו גאותו מ"ד טמון קא מבעי ליה ויגילוהו היינו שלא ישרף או שלא חייב המזיק ואם כדבריהם כאן שדין תורה מבעיא ליה אין שייך לומר זה אך כ"ל דודאי לא לחכם שלחו לסנהדרין עכשיו ולכן אנשים רק שדין זה נשאל לפניו גם כן בין איש לחבירו ולכן שלח לסנהדרין לישאל ובזה אין מקום לדברי מהר"ח כאן בספרו במה שתמה בזה על דברי התוספת ועוד כתב הוא בספרו וכן כתב מהר"ם בספרו והקשו דעדיין אינו מתורץ מכ"ל למקשה להקשות דלמא איירי שמעשה בא לפניו וכו' ותירץ מהר"ם וז"ל וי"ל דלפי פירש התוספת אתי שפיר שפירש דס"ל למקשה דע"כ אדין תורה קא מבעי' דאי ישרפו אנשיו גדיש איירי א"כ מת"כ במאי מיירי אי איירי כגון ששרפו לצורך המלחמה להצלתם היינו דין מציל עצמו בממון של חבירו דקאמר רב הונא לעיל ותאי ארי' דאטמון קא מבעיא אפילו גדיש עצמו כמי עכ"ל ודבריו רהוקים ממני דמאי קושיא דהרי אמרינן טמון וחדא מהנך קא מבעיא ליה א"כ שפיר מבעיא ליה אי שרי להציל עצמו בגדים דהיינו אי חייב לשלם ואת"ל מחייב לשלם מבעיא ליה אי חייב גם אטמון לשלם אם לאו וה"ה למ"ד לאחלופי אתיא כפשוטו תרתי אבעיו' וכן מהר"ם החליט לדעתו כפשוטו דאיירי לפי פי' רש"י שלא לצורך המלחמה היזקו אנשיו שלו ואינו מוכח דאיכא למימר שפיר דלצורך המלחמה עשו רק שבעו אף אם ת"ל שחייב לשלם הגדיש מ"מ איכא למבעי על טמון וע"כ נראה שאין לדבריהם עיקר וקושיא ג"כ אינו כלום דהתוספת נשמרו מזה וכתבו הוה מלי למימר היינו התרגן אבל על המקשן אינו קשה כלום כי הוא רואה שרבא אמר טמון באם קא מבעיא ליה ופשטו לי' מה דפשטו ולא הזכירו בדבריהם כמו שהזכירו שאר הת"ד דשלחו ליה חייב אבל אתה מלך וכו' לכן הקשו כפשוטי ולא אסיק אדעתי' אף אם ת"ל שמעשה בא לפניו מ"מ לא אסיק אדעתיה לומר שהשיבו מלך אתה וכו' מאחר שלא נזכר בגמרא בדבריו זה שאמר המקשן מכדי גמ' שלחו ליה וכו' ר"ל לא השיבו לו רק הדין כר' יודא או כרבנן ותו לא מידי א"כ מאי לא אבה דוד וכו' אך התוספת מקשין על התרגן דה"ל לתרץ ולפרש שכוונת רבא היא גם כן כמו שאמרו שאר התנאים שהשיבו לו מלך אתה אף שלא הוזכר בדבריו דגם תירץ זה שמתרץ דלא אמריכהו משמייהו הוא רחוק וזה ברור ועל הר"דק שפי' שמואל יש לדקדק שמביא דברי רב הונא ורבנן ולא מזכיר דברי רבא דטמון באשו קא מבעי כתב גם כן ולא אבה היינו דלא אמריכהו בשמייהו וכו' וזה אינו דלאותן מ"ד אתיא ולא אבה דוד כפשוטו אף שהשיבו מלך אתה ומותר לו לעשות כן מכל מקום לא רצה ע"ש ודו"ק ׃

ע"ב ד"ה גדר וכו' אלא כשעלי הדליקה שוים לגדר וכו' מדבריהם נראה שהם אין מפרשים כפירש רש"י שפירש וז"ל ואפילו היתה שדה שקופצת משם האור מעל לגדר וכו' והיינו אותו שדה שבו האור הוא של קוצים ועלה קאי רב פפא ואמר משפת אותן קוצים בעינן ג"כ ד' אמות אמנם התוספת מפרשי' כפי' הרא"ש שכתב ואפילו נמלאה קוצים היינו אותו הנשר' דהוא שדה שמגד אחר של הגדר ולא במקום שהאש הוא מתחלת שם וזה ג"כ כוונת התוספת דאל"כ איך אמר שעלי הדליקה הם שוים לגדר דהיינו קוצים ורב פפא אומר ד' אמות אמנם כמדומה שגם ברש"י הוא טעות וצ"ל שקופצת לשם האש וכו' בלנ"ד כי הלא האש יוצא מרשותו ומזיק בשדה איירי ולא משדה אחר ובדוחק לייטב משם במ"ש כלש"פ זה דמשם משמע משדה אך מה נמ"ש שנוח האש לבער בה ולדלג ק"ק ויש לייטב שנוח האש לדלג בקוצים לבעור אותם ודו"ק ׃

בד"ה אלו מפסיקים וכו' ושביל הרבים איצטרך וכו' וכתב בחידושי הלכות דליכא למימר דאיצטרך לרבותא דסיפא דאף על פי שהוא קבוע אינו מפסיק דמשמע להו דכל דרך הרבים הוא קבוע וכו' ולא ידענא מנ"ל שדרך הרבים הוא קבוע לרבים יותר מדרך היחיד שיהיה קבוע ליחיד ואם דרך היחיד איירי באינו קבוע כמ"ש התוספת גם דרך הרבים אינו קבוע תמיד ואף גם שיש לחלוק מ"מ נראה לתרץ כפשוטו שכוונת התוספת דאין טרך לרבותא זו דהרי כבר השמיענו שדרך היחיד אף כשאינו קבוע ושביל היחיד שהוא קבוע הם שוים כיון שדרך היחיד הוא יותר רחב משביל היחיד א"כ שוב אין צריך להשמיענו שביל הרבים כיון שנשמיענו דרך הרבים שהוא רחב יותר משביל שאינו מפסיק א"כ כ"ש שביל הרבים שאינו מפסיק אף שהוא קבוע וליכא להקשות לפ"ז בהיפך א"כ אין צריך להשמיענו רבותא של דרך הרבים דאינו מפסיק דנלמד משביל הרבים שהוא קבוע דאם לא אמר דרך הרבים ה"א שביל הרבים אין צריך קבוע להפסיק לזרעים והא דנקט שביל הרבים הקבוע משום רבותא דסיפא ודוק כתבתי בתחלת העיון שוב ראיתי שהר"ש שבמסכת פיאה כתב על משנה זו כריכותא זה באמת דאילו לא קתני שביל הרבים ה"א שביל הרבים קבועי עדיף מלהפסיק לאילן יותר מדרך הרבים שאינו קבוע וקיים והאי טעמא ה"מ למימר בירושלמי וכו' ע"ם ודברי התוס' כאן הם דברי ירושלמי ׃

ע"ב בתוספת בד"ה לפלוג ולתני בדיד' וכו' אבל במדליק בשל חבירו אפילו רבנן מחייבי אמריגן וכו' כתב בחידושי הלכות אע"ג דלרב' כמי ה"מ למיפלג בדידה למתני דמודו רבנן בשל חבירו בגדים ובמוריגן וכו' ולא אבין דלרבא סבר ר' יהודא דחייב אפילו ארנקי בגדים אף בשלו אם כן איך שייך למתני ומודים חכמים לר"י בשל חבירו במוריגן דווקא הלא עדיין מהולקים עם ר"י ואין שייך כלל לשון זה של ומודים לר"י ונשא"כ כאן דגם לר' אינו חייב רק אמוריגן א"כ שפיר שייך למתני ומודים חכמים לר"י בשל חבירו דחייב אמוריגן כמו ר"י ואדרבה אינו מיושב כאן לשון ומודים לר"י בבירה שמשלם הכל ור"י עצמו לא סבר לעיל בגדים שחייב רק אמוריגן ואם כן אינו שייך לתרץ לרבותא אשמועינן שחייב בבירה הכל דזה אין צורך דמגילא נלמד מגדיש של חבירו כיון שדרך להיות הכל והיה ניחא ליה למינקט ומודים בגדים וכו' גם מה שסיים בחידושי הלכות אם כן האי מודים חכמים לר"י בבירה לא איירי כמי אלא במוריגן וכו' הוא תמוה דבבירא אין שייך לומר דווקא אמוריגן דמ"ש מוריגן מדבר אחר ודו"ק ׃

בד"ה אלא אמר רבא וכו' הוה ליה לפלוגי בדידי' ולמתני דמודים חכמים במדליק גדיש של חבירו דחייב במוריגן וכו' וליכא להקשות דהרי זה נלמד במתני' בפלוגתא אחרת דפליגי בשל חבירו דרבנן סברי דחייב אמוריגן וא"כ מה נריך תו למתני ומודים בגדים של חבירו דזה אינו דודאי הפלוגתא אחרת בשל חבירו אינה נזכרת בשום ענין במשנה גם לרבא רק שרבא אמר בשלו פליגי במתניתן דרבנן סברי אינו משלם אפילו מוריגן ובשל חבירו סברי רבנן מבחוץ דחייב אמוריגן דווקא א"כ אם איתא דגם לר' יהודה אינו חייב רק אמוריגן בשלו יותר ה"ל למנקט בהדיא במתני' ומודים זה בשל חבירו בגדים ולא לסמוך אסברא שבחוץ ובזה אין תקום לדברי מהר"ם כאן בספרו שכתב על דברי התוספת ואין דבריהם מוכרחים דאיכא למימר דנק' ומודים על פלוגתא אחרת דפליגי בגדים בשל חבירו דר"י סבר שמשלם אפי' ארנקי ורבנן סברי שאינו משלם רק אמוריגן ועלה קאי ומודים חכמים בביר' בשל חבירו שמשלם אפילו ארנקי וכו' ובזה אין מקום לומר כן דהרי במתני' לא נזכר כלום מפלוגתא אחרת בשל חבירו רק שרבא אמר כן מדעתו שיש להם מחלוקת מבחוץ בזה ואם כן אין שייך למתני ומודים בזה אף שחלוקים בדבר אחר וזה אינו נזכר בשום מקום כאן במתני' רק כ"ל דקאי אפלוגתא הנזכרת במשנה לעיל בשלו ואמר אף ששם חולקים מ"מ כאן מודים ואם כן ה"ל למתני' מודים בגדיש בשל חבירו כיון דגם ר' יהודה אינו סבר דמשלם רק אמוריגן ודו"ק ׃

דף סב ע"א גמרא א"כ נכתוב רחמנא חד פרטא וכו' עיין במהר"ח ובעיני אפשר לומר דהכי פרושו אם כן שאתה מחזיק לקושיא דלא ניכתב פרטא רק שלמה לחוד אלא ודאי דאתי למעוטי עופות גם לדידך שאר פרטא אתי למעוטי עופות עכ"פ תקשי לא לכתוב שאר פרטי אלא מאי אית לך למימר שיש איזה למודים מאילו הפרטים א"כ לדידך לא תקשי לכתוב שלמה לחוד דיש לימודים על כל הפרטים ודו"ק ׃

דף סד ע"א בגמרא וכתב אלו כאמר קאמר וכו' ומי מצית אמרת וכו' וליכא להקשות דאף אם חזקיה לא אמר אילו כאמר מ"מ אי מקשה למה לא כתב התורה בהיפך ויהיה כלל מוסיף על הפרט ואינו קושיא דהתורה רצה להראות בכלל ופרט וכלל לדרוש כעין הפרט ואף קודם שידע המקשה דתנא אחזקיה סמוך מ"מ אין זה קושיא בעיני המקשן שישנה התורה בסדר וק"ל ׃

בתוספת בד"ה אמרי גניבה ושור וכו' ואמר ר"י דהמתרץ לא הבין דברי המקשן וכו' והקשה בחידושי הלכות ואיך היה הבין המתרץ דמקשה ליה בלאו מכח הפרטים דא"כ היאך ס"ד ובעי לרבויי בכלל ופרט טפי מהאי דמשמע בכללא בתרא וכו' ואין זו קושיא דבאמת היה קשה לתרץ זה על המקשן ותירץ לו באמת כן ומה שלא תירץ לו מתחילה כן היינו שרצה לתרץ לו דאפילו ב"ח גופיה לא היה יכול ללמוד דה"א קרב לגבי מזבח וקדש בבכורה אין וכו' ׃

בא"ד דה"א דגבי חמץ כי ליתא בעין בעי לשלומי ליה המן מעליה באותה התיכות שגזל דלפי מדה נושלם וכו' ומביא ראיה שפיר כמו שכאן גבי חטן משלם לפי המדה ואז נריך ליתן אפילו במלוגו באופן שלא יחסר אפילו פחות משוה פרטה ה"ה גבי אגודת נריך לחזור לפי מדה שלקח דהיינו ג' אגודת במילואו ודו"ק ועיין בחידושי הלכות ׃

בד"ה דתני' כחושה והשמינה וכו' דומיא דטלה ונעשה איל משלם כפל כשעת העמדה וכו' ויש לדקדק איך אפשר לומר דת"ם הנגנר' דמים בשל עכשיו היינו אפילו היתה מעיקרא שוה זוז ולבסוף ד' אם כן

כן אמאי קאמר דמים דהיינו כפל וד' וה' כשל עכשיו גם הקרן הוא כשל עכשיו ובחידושי הלכות מיישב זה וכתב דלהכי נקטו התוספות דבריהם ומביאים ראיה מן כפל היינו בלא טביחה ומכירה מיהו קשה הרי הגמר' מתרץ דמה שאמר רב תשלומי כפל ד' וה' כשעת העמדה איירי בדמים וגם בטלאים ואם כוונת הגמרא מ"מ דמים היינו מעיקרא שוה זוז ולבסוף ד' הלא רב לא איירי בענין זה דאם כן אמאי קאמר קרן כעין שגנב ואם רצונך לתרץ דרב איירי בלא טבח ומכ' א"כ גם כאן אינו מקשה בגמר' כלום ליתא פליגא דרב אדרבה וכו' ויותר נראה לומר דמ"מ הגמרא דמים בשל עכשיו היינו דה"ק כפל ד' וה' לעולם בשל עכשיו אף אם מעיקרא שוה זוז ולבסוף ד' והקרן לפעמים בשעת הגניבה ולפעמים בשל עכשיו גם כן ומלתא דרב איירי כשמעיקרה שוה ד' ולבסוף זוז והתוספת מביאים ראיה דמצינו גם כפל ד' וה' משלם בשל עכשיו אם כן א"א לפרש אחייה לשון יפוי דווקא גבי קרן דלא גבי כפל ד' וה' דהרי מצינו גם אצלם יפוי כח שלא וודאי שאין פירושו של אחייה לשון יפוי ומה שכתבו התוספת בדבריהם כפל לבד לאו דווקא מדברי מהר"ם בספרו כאן ובדיבור שאחר זה משמע דסבר דהתוס' סברי דמלתא דרב איירי גם בשוה זוז ולבסוף ד' ומ"מ כעין שגנב היינו בלא לטבח וכו' ולא דיבר נכון דאם כן גם קושיא הגמרא כאן אינו כלום וכמ"ש ע"ש ודו"ק :

ע"ב גמרא א"ל ואלא מאי שינוי לא. קנה אמאי משלם כעין שגנב לשלם כי השתא וכו' הקשה מהרש"ל ביש של שלמה ומהר"ם בספרו ומאי אלא מאי אית לך למימר איכא בכאן הלא עכ"פ קושיא שמקשה ר' חנינא עליו אינו מתורצת ומה שתירץ מהרש"ל שם אין צריך לסתור אותו כי הוא סתר מיניה וביה רק חידוד בלא טעם גם תירץ מהר"ם אינו נכון דאיך אפשר לומר משבשתא היא אם כן מאי מקשה בגמרא מכל מקום קשיא כמו שהקש' הוא עצמו ויותר קשה דלקמן מקשי בגמרא דכ"ע כדמעיקרא משלם דקתני כעין שגנב ואם משובשת היא לא ה"ל להקשות כפשוטות מינה וע"כ הנרא' לתרץ אם נדקדק עוד שמקשי הגמרא אחר כך מכל מקום קשיא לרבי אלעאי ומתרץ הא מני ב"ש היא דאמר שינוי לא קנה וכו' אם כן תקשי אמאי משלם כעין שגנב לשלם כי השתא כמו שהקשה רבי אלעאי גופיה ותירץ של רבי חנינא לא ישרו בעיניו כמו שאמר רהתנא כילנן וכו' ויותר קשה על רש"י שכתוב בסמוך אבל לענין שלומי וכו' א"כ ביוקרא וזולא בלא שינוי דכ"ע כדמעיקרא משלם וכו' וזה אינו דרבי אלעאי סבר בלא שינוי משלם כי השת' אמנם יש לתרץ הכל בגמרא גופיה מקשי קושיא הנ"ל של מהרש"ל ואמר מכל מקום קשיא לרבי אילעאי מה השיב לרבי חנינא אלא מאי שינוי לא קנה לשלם כי השתא הלא מכל מקום קשיא שהקשה ר' חנינא עליו אינו מתורצת ומתרץ הא מני ב"ש הוא וכו' וה"ק רב אלעאי לרבי חנינא שלא מאי שינוי לא קנה וכו' אלא יש לך איזה תירץ לתרץ עלי וא"כ גם לדידי לא קשה כי יכול אני לתרץ הא מני ב"ש היא דאמ' שינוי לא קנה מה יש להקשות אם כן נשלם כי השת' זה קשה גם לדידך ואיך שמתרץ אתה גם מתרץ אני ואמר לו רבי חנינא תירץ שיש לו על זה ולא ישר בעיניו מכל מקום סבר ר' אילעא כברייתא זו בדבר שאינו נגע למחלוקת ב"ש וב"ה שהרי הוא מיישב ברייתא' זו שאינו סותרת לדבריו ודו"ק :

בתוספת בד"ה אלמא קרן כעין שגנב וכו' וחומשא וזוזא בשעת העמדה בדין כדאמר רב תברא או שתיה וכו' ואף שבברייתא זו נאמר עולה בכשילו ולא נזכר שתברא או שתייא מ"מ גם ברייתא זו איכא איירי בבהמה רק בפקדון כלים או דבר אחר אם כן לוקמי הברייתא שסובר הכלים או כיוצא בו דחייב אשעה זו דשבר הכלים ודו"ק :

דף סו ע"א ברש"י בד"ה אבל לענין שלמי כגון כפל לרבי אילעאי וכו' ואין לתרץ דהטעם של רבי אילעאי בכפל הוא משום דשינוי קונה ולכן משלם כדמעיקרא מש"כ רב איירי לענין יוקרא וזולא דהמקשן סבר דגם רב איירי בכיוצא בענין זה דיש שינוי ואיפה סבר משל' כעין העמדה בדין ודו"ק :

בתוספת בד"ה הם ולא ולדותיהם וכו' ואין לומר הא דשרינן ולד אתנן היינו בנותן לה וא"כ עיברה וכו' ויש לדקדק איך ס"ד זה א"כ מאי מקשה הגמרא לב"ה גם קשיא וכו' אימא דגם אתי לרבות אם נתן לה אתנן הבהמה כשעיברה דאז גם הוולדות אסורים וכמו שאמרו שם בע"א כמו שהביאו התוספת דיותר אסור גבי בהמה מגבי חיטין ונעש' קמח ויש ליישב :

בגמרא גם לב"ה קשיא וכו' וליכא להקשות לפי מה שכתבו התוספת לעיל דרבא איירי בשינוי דחוזר לברייתו א"כ נימא דגם אתי' לב"ה בשינוי החוזר לברייתו דהרי כמה מ"ד סוברי' גם בשינוי החוזר אינו קנה א"כ אליבייהו קשה גם לב"ה למאי אתיא וגם לרבה גופיה דריש שינוי החוזר לברייתו מקרא אחריני א"כ ליכא למימר דגם להכי אתא וק"ל :

ע"ב בתוספת בד"ה אלימא לפני יאוש פשיטא דאפילו קדשינהו אינו קדוש וכו' נראה דקשה להתוספות אמאי מקשי כאן פשיטא והלא ר' יוחנן אמר לקמן בהדי' גזל ולא נתייאשו הבעלי' שניהם אינן יכולין להקדיש וכו' ויליף מקרא וגם שם קשה פשיטא דליכא לתרץ דר' יוחנן משמיענו שגם הגזלן אין יכול להקדישו אם כן גם כאן נתרץ הכי וליכא להקשות א"כ הא תו ל"ל הרי כבר נלמד מקרא אחריני דמ"מ קושיות פשיטא אינו קשה וע"כ מתרצים התוספת דהכי מקשי מנה אתה ממעט קרבנו ולא הגזול שאינו יוצא בקרבן זה הלא אפילו אין שם הקדש נקרא עליו כלל כמ"ש רבי יוחנן ואיך אפשר לומר שיעל' לרצון לו ואדרבה הרי הוא חולין בעזרה וזהו גם כן מה שכתבו בדבור שאח"ז אבל אי לא קנה ביאוש מיפסלו מ"מ קדוש הוא וכו' ויש לדקדק מאי רצו התוספת בזה אלא וודאי לתרץ גם כן קושיא זו אם לא קני ביאוש אם כן אכתי קשה פשיטא הרי הוא חולין בעזרה ומאי צריך למעט שאינו עולה לרצון ולכן מתרצין דמ"מ קדוש הוא ואם כן צריך למעט שאינו עולה לרצון עכ"פ ודו"ק :

בד"ה מי איכא למ"ד וכו' דרב יוסף לא פליג עלה דרבה וכו' וה"ה שהיו יכולין לתרץ כן מיד בתחיל' הדבור כמ"ש דלא בעי לאוקמי כב"ש וכו' שלא שיותר ניחא להו לתרץ מ"ש הגמר' מי איכא למ"ד שיבא דכולי עלמא וק"ל:

בד"ה דגזל משכב דחבריה וכו' ועוד קשה דהתם מייתי עלה פלוגתא דר"ש ורבנן וכו' ולא ידענא היך ס"ד דבעל חדושי הלכות דכוונת התוספ' התם במשכ' א"כ יקשה הא תרתי ל"ל למה צריך להשמיענו פלוגת' דר"ש ורבנן שני פעמים וק"ל :

בד"ה ומדנייתי עלה פלוגתא דר"ש ורבנן משמע דהוי טעם משום דאין מחשבתו מטמאו וכו' ויש לדקדק מאי צריך אביי להקשות לרב יוסף ממתני' של עורות אמאי לא מקשי ליה מסיפא דברייתא דלעיל שמביא לו רב' דגם שם איתא פלוגתא דר"ש ורבנן וכולה סבר דיאוש קנה ואף שזה בריית' וזו מתני' מ"מ ברייתא זו כבר הביא' הש"ס והיה לו להקשות ממנו ודוחק לו' שאביי לא ידע סיפא דברייתא כי רבה לא הבי' לו רק הריש' ויש ליישב דברייתא' ידע אביי לתרץ שקילען או שעשה גם מלאכה אחרת משא"כ כאן על משנה זו סמך עצמו אקושי' של עוכבא שנו כאן וכו' ואף שרבה בר חנן מקשי קושיא ולא אביי מ"מ גם לאביי קשה קושיא זו ויש עוד ליישב ודו"ק :

בד"ה כל שאין בו חסרון מלאכה וכו' וא"ת בלאו ההוא דעוכבא וכו' וי"ל דלמא הך דהכא איירי בבעל הבית וכו' פירש לדבריהם מקשי' מאי צריכא הגמרא להקשות והלא עוכבא שנו כאן וכו' בלאו זה היה לו להקשות דתנן גבי דהאי כל מקום שאין חסרון מלאכה מחשבה מטמאה וכו' אם כן גם גבי גנב וגזלן לעיל דקאמר מחשבה מטמאה היינו גם כן אם חישב על דבר שאין בו חסרון מלאכה ולא שהם עשו מלאכה בעורות ואם כן שמא דייאוש לחודא קני ומתרצין דיש לומר הך דהכא ר"ל מתני' זו של כל מקום שאין חסרון מלאכה זו דווקא איירי בבעל הבית אצלו יש חילוק בין חסרון מלאכה לשאין בו חסרון מלאכה אבל בגזלן אף בדבר שאין בו חסרון מלאכ' אבל אין מחשבה מועלת אלא אם כן עושה בו מלאכה דאז קנה שהיא שלו וכשאין בו חסרון מלאכה לא קנה ולא מטמאה לכן צריך להקשות מעוכבא דעכ"פ כשאמר מחשבה מועלת גבי גזלן וגנב היינו אם חישב לעוכבא גם כן כי סתם מחשבה נאמר ג"כ אאם חישב לעוכבא ושם אינו מועיל שום קלוע כמ"ש התוספת בדיבו' שקודם זה ודברי בעל חדושי הלכות בזה הוא מן המתמיהן דאיך אפשר לומר שכוונת התוספת להקשות דס"ל להגמרא לפרוך מתני' זו לבד בלא מתני' של עורות כלל ובלאו ההו' חוץ מעוכב' וודאי תינוקת של בית רבן יודעין לתרץ זה דשם אינו נזכר כלל שום רמז מגנב וגזלן וכמה משניות שנזכר בהם דמחשבה מטמאה וה"ל להם להקשות מהם וע"כ הנראה כמ"ש ודוק גם אין לפ' כוונת התו' דס"ל לרבה להקשות ממתני' זו לבד דקתני חוץ מן העוכבא אם כן שמא שגם עוכבא מטמ' הגזלן והם אינו מועיל קילעון חדא דלשון התוספת לא משמע הכי גם הרי כן הוא באמת קושיות הגמרא וחדא כיכהו ודו"ק :

דף פ ע"א ברש"י בד"ה אלא קושיא ורבנן פליגי עליה דרבן גמליאל וכו' ר"ל רבנן דלעיל דאמר קודם הרגל דווקא מותר להשהות ולא בשאר השנה ואין להקשות מנ"ל לרש"י לומר דפליגי אימא דרבנן דלעיל מודי כאן דשרי כיון שקשורה דע"כ צ"ל דס"ל לגמרא דכיון דסתם איתמר האיסור היינו בכל מקום בלי שום צד היתר דאל"כ מאי מקשה הגמרא והתנן אין מגדלין וכו' דילמא כאן איירי בקשורה אלא צ"ל דכיון דסתם קתני אין מגדלין משמע בכל מקום אין מגדלין ודו"ק ואין להקשות דע"כ פליג רשב"ג אדרבנן א"כ יתרץ בקילור על קושיות והתנן אין וכו' אימא דרשב"ג פליג דעכ"פ נראה דוחק למקשן דסתם רבי דלא כר"ג וק"ל :

בתוספת בד"ה מהו להשהות וכו' ובתוספת נמי משמע וכו' רצה לומר דמביאין ראיה על נפשם דהיינו על פירושם דלא פליגי ארבנן והאבעיא היה על קודם הרגל והשיב דשרי בלבד שלא תצא ותרע' וכו' ולעיל בדברי רבנן משמע דקודם הרגל מותר אפי' לרעו' שהרי אמר אע"פ שאין מגדלין וכו' אבל משהין וכו' א"כ משמע דומיא דאין מגדלין קאמר אבל מותר להשהות והיינו בסתם בין לרעות בין בבית ולכן מביאים ראיה

ראיה דמתוספת ג״כ משמע דגם רבנן דאמרו דמותר להשהות קודם הרגל
דכונס שלא תרעה בשדה רק בבית מותר לגדל וק״ל :

ע״ב דקטיני שקיה וכו׳ והאי דמסיק ומאי שרלא וכו׳ ר״ל עכשיו דמשמע
דגם קטיני שקי מ״מ יש לספק דנקרא שרלא א״כ איך אמר הגמ׳ מה
שרלא דמחתי שקי דווקא וכו׳ לזה מפרשים וה״ק ומאי שרלא שאין ספק וכו׳

ע״ב מיתיבי ר״ש בן אליעזר אומר מגדלין לבית וכו׳ וליכא לתרץ דרב דרש
דמקודם ניתקן הלכה כת״ק של רשב״א דסבר דאסור דאין מפורש
כלום בדברי ת״ק רק שאמר בסיום אין מגדלין חיה דקה ואיכא למימר
דמוד׳ דאף שאמר ר״ש בן אליעזר אומר מכלל דפליגי איכא למימר דבאידך
פליגי ולא בחתול ודו״ק :

בתוספות בד״ה נפק רב וכו׳ רבא פריך עלה מברייתא וכו׳ וליכא להקשות
דהוא תדע מן הקשי׳ ומנ״ל באמת למקשן להקשות ארב
דלמא רב תיקן זה אחר המעשה שראה החתול עשתה מעשה רע בזה
דס״ל כמו שקים להו לגמרא שמעשה של רב היתה חתול אוכלא כן קים לה
דרב דרש דמוקדם ניתקן וק״ל :

בד״ה אמר רבינא לעורו וכו׳ למאי אילטרך הך דמותר להרגו וכו׳ ר״ל
דס״ל דמ״ש בגמרא ואומר להרגו הייני בא לאשמועינן דיכול כל
אח׳ להרגו אף שאינו שלו רק של אחר מ״מ מות׳ להרגו וע״כ כיון דאשמועי
דאין בו משום גזל ויכול הוא לגזול מחבירו כ״ש שמותר להרגו של חבירו
מיהו כמדומה היה נראה לומר דכוונת הגמרא להשמיענו שמותר להרוג
אף שהוא בעל חי מ״מ כיון שנקרא מזיק מותר להרגו ואם כן איך תלוי דין
זה במה שאין בו משום גזל ואפשר לומר דזיל בתר טעמא דאין בו משום
גזל מפני שאין חיותו שוה כלום ואפשר למוכרו אין רשאי ש״מ דחיותו אינו
שוה כלום ויכול להרגו: ג״כ וגם יש לדקדק אמאי נטרי להו התו׳ בקושיא
זאת עד הכא שתירץ לעורו ויש ליישב ודו״ק :

דף פא ע״א ברש״י ומנא ידעינן אם זרעה לאדם דשרי ליה למלקט
וכו׳ כוונת רש״י לאפוקי שלא נטעה לפרש דקושיא הגמרא היא
ומנא ידעינן שזרעה לאדם שאין מחייבין אותו לעקור דלמא זרעה לבהמה
וא״כ מעלי להו ונחייב אותו לעקור דאין זה קשיא דאיך נחייב את הבעל
הבית לעקור הוא יאמר שזרעה מתחלה לאדם ואם כן גרועי להו גם אין
לפ׳ דקושיות הגמרא היא מנא ידעינן שזרעה לבהמה דאסרינן ליה ללקוט
דלמא זרעה לאד׳ ויהיה שרי לו ללקוט דגם זה אין קושיא דלמא באמת אם
הוא ספק לא ילקוט כן היה כוונת יהושע לילך לחומרא ולכן מפרש רש״י
דהקוש׳ היא על מה שהתיר יהושע ללקוט כשזרעה לאדם ע״ז מקשי דלמא
זרעה לבהמה ולמה יהא מותר לו ללקוט אך נ״ע בעיני דגם זה אינו קשה
כלום כי הלא אינו מפורש כלום בברייתא בהדיא גבי תקנת יהושע אם זרעה
לאדם דשרי רק אדרבה אמר סתם חוץ משדה תלתן והגמרא מתרץ דאיירי
בזרעה לבהמה אם כן דלמא באמ׳ תקנות יהושע היתה בסתם שדה תלתן
שאינו ידוע לך אם זרעה לאדם או לבהמה אל תקח ממנו וי״ל לחומרא אך
באם שידוע לו בבירור שזרעה לאד׳ אז רשאי ליקח ממנו ולולי פרש״י נראה
בעיני לפרש דהקושיא הוא על הכלאים למה אין אתה מחייב אותו לעקור
כשזרעה לאדם מנא ידעי שאר העולם שעוברים על השדה ורואין כלאים
מנא ידעי שזרעה לאדם הם יחשבו שזרע לבהמה ואירע כלאים וכמ״ש
התוספת בהדיא דמפני חשד אסרינן ליה לקיים בכרם וזה ברור בעיני
ודו״ק :

בתוספות בד״ה חוץ מגרופיו׳ של זית וכו׳ בערוך פי׳ מגרופיות מכפו
וכו׳ ולפי זה הא דאמר לקמן פי׳ רבי תנחום בזית כבילה לפי
פירש״י דמניח סמוך לגזע וכו׳ ואם כן כורת כל ענפי׳ ולא נשאר רק למטה
סמוך לגזע בבילה דאין לציירי שכורת שאר האילן בלי ענפי׳ וגם לפרש״י
שפירש מלא שני אגרופי׳ צריך להניח אם כן איך כורת האילן ולא נשא׳ סמוך
לארץ רק כבילה והם שני האגרופי׳ ואם הכוונה דמן האגרופי גם כן יכול
אם כן למה אמר שחוץ משל זית הלא גם גבי שאר אילנות יש שיעור ויש
ליישב ודו״ק :

בד״ה ומחכין בימה של טברי׳ וכו׳ וכדתני׳ לקמן שהותנו שבטים זה עם
זה אבל צד הוא וכו׳ הייני מביא ראיה מדאמרינן שהתנו שבטי׳ זה
עם זה מה היו צריכי האחרים להתנו׳ הלא הים היה בחלקו של נפתלי וכמו
שפרש״י כאן שע״י אמר ומחכין וכו׳ אם כן לא היו צריכים להתנות רק שבט
נפתלי אלא וודאי שגם שאר השבטים התנו עם נפתלי שגם הוא לא יפרסו
קלע ר״ל ע״י יהושע כי הם התנו עם יהושע שהוא יתקן להם ויתנה כך
ודוחק בעיניהם לומר שמה שאמר שהתנה שבטים הייני אף בשאר נהרות
וימים כי יהושע לא תיקן רק על הים של טבריה מפני שאליו היה מוכרחים
כל השבטים לילך דרך שם ואחר כך באו השבטים והתנו על כולם ויותר
היה נראה בעיני לומר שגם כאן יש לגרוס אבל צד הוא במכמורת וכו׳ ומה
שפי׳ הגמרא לקמן אבל צד הייני רק ציון של הגמרא קודם שמביא הברייתא
של תנו רבנן מציין גמרא זו והייני שקש׳ להם מה שאמר אבל צד הוא וכו׳ על
מ קאי אם על הבעלים הלא יכול אפי׳ לפרוס קלע בשביל דגי׳ וכ״ש לצוד
ברשתות ואם קאי על אחרים א״כ למה נקט ברישא ומחכין וכו׳ דמשמע
דווקא על חכה הלא מותר אפי׳ לצוד ברשתות וע״כ מפרשים דמחכין קאי
על אחרים ולצודן ברשתות קאי על הבעלים שזה מותר להם דווקא ולא ע״י
קלע ואף הם אינם גורסין כאן אבל צד הוא וכו׳ מ״מ מוכח דאייר׳ ומחכין
כו׳ לא יפרוס קלע וקשה דיוק׳ אהדדי דמתחלה אמר דווקא חכה מות׳ ולא
יותר ואחר כך אמר קלע דווקא אסור אבל רשתות מותר ע״כ מפרשים התו׳
כנ״ל ודוק ומה שמביאים ראי׳ ממתני׳ לקמן שהתנו זה עם זה הכוונה שלהם
כמו שכתבתי ומביאין ראיה שכן משמע להדיא ולשון הברייתא שמה שאמר
לא יפרוס קלע הייני גם הבעלים ויש עוד ליישב דברי התוספת ודו״ק :

בד״ה אין מחייבין אותו לעקור וכו׳ רבותא נקט אפי׳ שמתכוון לזרוע וכו׳
מיהו יש לדקד׳ מנ״ל למקשן להקשו׳ ורמינהו תלתן שעלת״ע סימני
עשבי׳ וכו׳ אימא דוודאי עשבי׳ מעלו לתלתן ומי יודע אי תלתן מעלו לעשבי׳
ויכול להיות שגרעי להו וא״כ וודאי היכי שיש שדה לתלתן דהייני שהכוונה
שלו היה לזרוע תלתן והעשבי׳ עלו ממילא אז ניחא ליה כיון שעשבים מעלו
לתלתן ולכן אסור ללקוט משא״כ אם עיקר זריעתו היה בשביל עשבים ואח״כ
עלו תלתן ממיל׳ אז לא ניח׳ ליה בתלתן כי כוונתו הוא בשביל עשבי׳ והתלתן
מזיק לעשבים ולכן אין מחייבן אותו לעקור בין לפרש״י ובין לפי התוס׳ וצ״ל
דנראה לו למקשן אף כי זרע בשביל עשבי׳ מכל מקום אם ממילא עלו תלתן
יותר ניחא ליה בתלתן מפני שהם חשובי׳ יותר מן עשבים ודו״ק :

ע״ב אמר רב חסדא ואפי׳ בשבת וכו׳ ר״ל בחול פשיטא ליה דמותר ליקח
צרור מפני שיכול לחזור ולטוחו מיד משא״כ בשבת א״א לעשות זה
ה״א דאסור ליקח צרור אע״פ כן מותר ועלה קאמר מר זוטרא חסידא שקיל
בשבת ומ״מ צוה לחזור ולטוחו בחול וק״ל :

ברש״י בד״ה מפנהו אלמ׳ לא קנה כו׳ מאי בעל השד׳ של ימין או של
שמא׳ לעכובי וכו׳ ולכאורה יש לדקד׳ מאי דחיק ליה לרש״י שאינו
מפרש קושיא הגמרא כפשוטו אי קנה מקומו איך מתירין לו למוצא המת
לפנות אותו כלל אף בלא עכוב משום אדם וצ״ל דרש״י סבר דוודאי יהושע
תיקן שבעל השד׳ אין יכול לעכב לומר להוליך המת לבית הקברות הקרובי׳
שלו או כל ישראל יסייע זה אינו צריכים אמנם אם הוא בעצמו רוצה לפנות
להוליכו לבית הקברו׳ או למקום אחר במקו׳ שאינו מזיק לשום אדם הרשו׳
בידו ואין כאן האיסור פני׳ ולכן מפרש דהקושיא הוא דבעלי שדות יכולין
לעכב מאחר שאינו מונח מתחלה על שדיהם הגם שאין זה משמעות כל
הפוסקים אך סוברים שהיא איסור כפשוטו לפנות המת גם אם כן כ״ש אם
אינו קונה מקומו שיכולים לעכב לומר למה תפנה אותו על שאינו נסייע
כולם להוליכם לבית הקברות או למקום אחר כמ״ש ודו״ק :

דף פב ע״א אלא מאן תנא עשרה תנאים רי״בל היא וכו׳ מדקאמר אלא
משמע ששוב אינו צריך לתר״כי וודאי לא קאמרינן אלא רי״בל
לא צריך ליחשב גם דר׳ יהודא ודרבי ישמעאל מפני שזה כבר תנו והם הם
היו תנאים וסמך ר׳ יהושע עליהם ואינו חשיב רק מה שאינו מפורש בדברי
איזה תנא אבל על הברייתא שפיר היה קשה אמאי לא חשיב גם דברי רבי
יהודא ודו״ק :

בתוספות בד״ה כדי שלא יליני וכו׳ ואע״ג דאילטרך כימים לומר מה
הראשונים ברצון וכו׳ וליכא לתרץ בזה קושיא הראשונים
שהקשו והא דכתיב בפ׳ עקב ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים וכו׳ ד״ה
בא ללמוד מה הראשונים ברצון וכו׳ דעכ״פ אין מקרא יוצא מידי פשוטו
ומשמעתו הוא כימים הראשונים מ׳ יום ומ׳ לילה כך עמד עכשיו לכן צריכי
לתרץ דבא לדייק כימים ולא בלילות ועכ״פ נראה להגיה בדבריהם למחוק
מלת שהן וכנ״ל והא דכתיב בפ׳ עקב ואנכי עמדתי בהר כימים הראשוני׳
מ׳ יום ומ׳ לילה וג׳ שכן הוא כתוב מפורש בפ׳ עקב ומתרצין דמה שאמר
מ׳ יום ומ׳ לילה קאי אימים הראשונים שהיו כך אבל כאן היו בימים ולא
בלילות ודו״ק :

בא״ד אבל לפי מדרש תנחומא וכו׳ לא יבא לא בה׳ לא לרבנן ולא לר״י
וכו׳ דאין לתרץ דלרבי יוסי בו ביום שירד בו ביום עלה דא״כ היה
קשה למה צוה לתנחומ׳ לחלק העליות והירידות הלא היו שוים דבתמוז היה
העליה והירידה כ״א ביום בפני עצמו ולא היו ביום אחד יותר טוב היה לו
להשות הירידות והעליות שכולם היו כ״א ביום בפני עצמו והיה לו לצרף
את שריפת העגל ודן החוטאי׳ ליום ירידה או ליום עליה אלא וודאי שסבר
דבלאו הכי היו גם העליות והירידות האחרונים כ״א ביום בפני עצמו א״כ
צ״ל דעלי׳ האחרונה היתה בא׳ באלול ואז לא יבוא בה׳ ובעל חידושי הלכות
בקושיא מיושב יפה ועכ״פ כמדומ׳ שנעלמו דברי התוספות הללו מן המזרח׳
בפרשת כי תשא ועקב שמקשה דברי רש״י אהדדי שפעם א׳ כתב שעלה
ביום י״ט ופעם אחד כתב בי״ח ע״ש ובזה מתורץ שכתב פעם לפי המדרש
תנחומא ופעם אחד לפי סדר עול׳ כן מתרצין כמה פעמי׳ דברי רש״י בחומ׳
המזרחי גופיה ע״ש :

דף פד ע"א אמרו ליה והא מר הוא דאמ' כל הניסוס וכו' ולעיל שהקש' רבא גופיה לרב פפא והא אנן חמשה תנן וכו' אף שרבא סבר דאין נובין כלל מ"מ הקשה לשיטת רב פפא דפסק שישלם ארבע לסברתו הקשה והלא חמשה תנן וק"ל :

בתוספות היה סובר דאדם הזיקו וכו' בחידושי הלכות וצ"ל להוסיף על דבריהם וכו' לא היה ידע נמי דקטע לידו ואפחתי' מכספא אלא דהוי סובר דלא אפחתי'זכו' ואינו נכון דאם כן כי הקשה ליה רבא והא חמשה תנן ה"ל לומר זילו שומו ליה חמשה כמו אח"כ בשהקשה לו והא חמיר הוא והשיב זילו שומו לו כזקא ולא השיב סבור הייתי שהוא אדם אדר"ל לבר מכוקי קאמינא כי נזק שייך בכל המזיקין אפי' בבהמה לכן לא אמרתי זילו שומו לי חמשה וכו' וק"ל :

ע"ב ברש"י בד"ה פגם שייך באוכב ומפתה וכו' כמה אדם רוצ' ליתן בין שפחה בתולה לבעולה להשיאה לעבדו וכו' והא דלא אמרי' כפשוטו כמה אדם רוצה ליתן לבעל בתולה או בעולה משום שאין שייך זה בשו' שומא דאין היא מופקרת לזנות שיתן הבועל לה ממון וא"כ אין שומה זו ידועה וע"כ מיושב מה שמקשן על תירץ של הגמרא בושת אע"ג דשכיחא כיון דלית ביה חסרונכים וכו' והרי פגם אי'בה חסרונכים ושכיח וא"כ נעב'שליחותייהו בזה אין קשה כלום דודאי ממונא נקרא שהוא שום ממון דאפחתי' מכספא כפרש"י'יאבל מ"מ אין זה חסרון כיס אלא שלא הפסידה ממון משא"כ גבי נזק שראוי' למלאכ' בכל יום ויש חסרון כיס אלו שאינו יכול לעשו' מלאכה אחר הנזק ודו"ק :

בתוספות בד"ה א"כ אית ביה חסרון כיס וכן וגזלות וחבלות דבעי מומחה וכו' חבלות אגב שיטפא נקט דהרי כאן אמרינן בהדי' דאדם באדם לא שכיח ואין גובין ויש לייסב ולחלק וק"ל :

דף פה ע"א גמרא כלל ופרט המרוקקים זה מזה וכו' בחדושי הלכות ק"ק אמאי לא קאמר בפשיטות דכ"ע כו' דלית ביה חבורה משמע וכו' ובן עזאי סבר כתב רחמנא חבורי לגלוי עליה וכו' ורבי סבר דחבורה אתא לדמי' יתירה וכו' ואין זה קושיא דודאי יותר ניחא לה לגמרא לומר דכ"ע סברי דלא אתא חבורה לגלויי על כויה דא"כ לא לכתוב כויה כלל רק יכתוב חבורה ומאי צריך לסתום בתחלה ולפרש אח"כ וק"ל :

שם ולרבנן בתרא' וכו' ריפוי דתנא ביה קרא נ"ל ויש להקשות אימא הא דפליגי רבנן בתרא' וסברי דפטור מסכיהם היינו באנגד יתירה אבל באנגד כפשוטו מודה דחייב וסברי דאתי רפ'ירפא לאנגד כפשוטו וי"ל דמקשן סבר מדאינו מפ' הגמר' ג"כ דברי רבנן בתרא' כמו שמפ' דברי ת"ק ור"י משמע דרבנן בתרא' סברי דכלל לא אתי קרא זה לנמחים דלא כתנה רשות לאנגד :

בתוספות בד"ה לדמים יתירי קמ"ל דמשלם תרוייהו נזק במקום צער כנ"ל וא"כ מקשי הרי צער במקו' נזק נפקא לן מפלע תחת פלע לחייבו וא"כ שמעינן דמשנ' תרוייהו שהרי גם משלם גם הצער ואפ"ה משלם הנזק גם כ"ש הוא מה במקום שמשלם אף הנזק אעפ"כ משל' צער כ"ש במקום שמשלם צער פישל' גם הנזק ומי פטעה והגיה בתוספות צער במקום נזק מפני קושיות ר"י אח"כ אין צורך ודו"ק :

ע"ב ברש"י דכי מיתפח האי גברא מחולי זה שנקטע רגלו וכו' כבר כתב חדושי הלכות פי' דברי רש"י שהכוונה באם לא היה חולה בקטיעת ידו רק שנולד כך או ע"י שם שלא היה חולה היה יכול עכ"פ לעשות מלאכה אחרת ולילך בשליחות משא"כ עכשיו כיון שהיה חולה אף שנתרפא שוב אינו יכול לעשות גם שליחות זה דאל"כ רק שעדיין ראוי למלאכה זו לילך בשליחות אחר הרפוי א"כ לקתה מה"ד דלמה לא ישלם לו בשכר של אות' מלאכה שיכול לעשות אחר הריפוי ומה שרצה לייסב כאן שאינו ידוע מה מלאכ' הוא עושה ואפשר שהיה בטל מכל מלאכה לא נאמר בו אלא בפחות שבמלאכה דשייך ביה אי לא היה חולה עכ"ל אין נראה זה דא"כ מה צריך הגמ' לומר שכבר נתן לו דמי' ידו וכו' נתרץ בקיצור כיון שאינו ידוע מה מלאכה יש לו וכו' אמרי' בפחות שבמלאכות גם מדברי התוספת אין ראיה כ"כ דאפשר לפרש גם דבריה' הכי ר"ל בתחלה כשהיה בריא הכוונה אם היה כן בלא יד מתחלה כשהיה בריא ולא היה חולה בשביל הקטיעת יד גם מל' פירש"י ישן שהביא אין ראיה דגם שם היה נראה לפרש כן דכי מתפח האי גברא מחולי זה וכו' ר"ל של הרגל קודם שנקטע' ידו אח"כ היה ראוי לדלו' וכו' ואף שאינו אמת פי' זה בדברי רש"י דאינו איירי כאן שנקטעה ידו וגם רגלו מ"מ לפי הגירסא שלפנינו יש לייסב דברי רש"י וכמו שכתבתי לעיל ודו"ק :

שם ברש"י בד"ה נפקא מיניה וכו' ושבת לא שהרי נותן לו כל דמי נזה שהיה שוה מתחלה והרי הוא עבדו וכו' ראיתי ביש שלשלמה מפרש דברי רש"י ונ"ל ולענין שבת פשיטא ג"כ שאינו צריך ליתן לו מאחר דבסוף התשלומים משלם לו דמי כולו א"כ כמאן דקטלי' ואין לו הדמים יותר וכו' ולא אבין דהרי רש"י כתב להדיא שהטעם הוא שהרי הוא כעבדו ואין לו שבת ולא דהוי' כמאן דקטלי' ועוד לפי דבריו גם תן הצער יפטר והיותר נראה לומר דבין לרש"י ובין לתוספ' לא גרסינן כמאן דקטלי' דלרש"י פשיטא כמו שכתבתי שבהדיא כתב טע' אחר גם לתוספות הלא מפרשים דבחירשו ג"כ משלם ריפוי וכו' ואם היה כמאן דקטלה למה ישלם לו כלום והגם שסברא זו שכתב רש"י הוא קלושה דלמה לא נאמר שישלם השבת שהיה לו עד עכשיו שמשלם לו דמי כולו וכי בשביל שחירשו גם לבסוף יפטור מה שהלה מקודם זה ובטל ממלאכ' והרא"ש כתב בהיפך דשבת פשיט' שמשלם לו מה שביטל עד הנה ואליבי' צריך ג"כ לחלק מ"ש מצער וריפוי וצ"ל דודאי שבת יכולים לשער מה שנותנים לשומר קישואין על שבוע אחת משא"כ צער אינו שייך לשום בענין זה אלא צער של כל מכה וא"כ שפיר איכא למימר דודאי הוא חייב לשלם אותן אף שאומדי' כ"א בפני עצמו כמה יש מצער של יד וכן של רגל כי הוא מפרש בפי' התוספות ודו"ק :

דף פו ע"א ברש"י ואע"פ שלא בטלו משאר מלאכה נותן לו שבת זו הואיל ומלאכתו בכך וכו' אך יש לדקדק הלא פירש"י אחר כך להדיא דבמקום שמשלם דמי הנזק אזי אין משלם בעד אותה מלאכה שהית' לו קודם הנזק משל' דהיינו שכר של מרקד ביה כיבי ויש לתרץ כיון דגם אחר שיתרפא הקרטופני יהיה יכול לחזור לעשות אותה המלאכה שעשה קודם הנזק מחויב לשלם ג"כ אותו שבת גדול וכמ"ש התוספות לעיל גבי מלמד ונוקב מרגליות ואין להקשות דגם גבי עבד כשהכהו על ידו ולמתה וסופה לחזור אמאי נותנין לו שבת קטנה לאביה הלא יכול אח"כ לחזור למלאכתו הראשונ'כשיתרפא דאיכא למימ'דגם עבד נקרא אינלו אמנות ידוע'ודו"ק:

שם ברש"י רואין אותן ואפילו העשירי'וכו' רש"י כתב כאן לדידיה ולענוו אף שהם עשירי'מ"מ רואין כאילו ירדו מנכסיהם אבל אין כוונת רש"י לומר בדברי ר"מ שסבר שאף בעשירי הדין כן דהל'גם ר"ש מודה בעשירים ואדרבה אינו חולק עמו רק בעני' סבר רבי שמעון דרואין כפחותין שבהן וק"ל :

בתוספות בד"ה פיחת אגל רבו וכו'ולרבא נותן הכל שבתו לרב וכו' וזה נראה דוחק בעיניה'דלשון הכל משמע בין שבת גדול'בין שבת קטנה ולרבא אין כאן שבת גדולה כלל ואם כן למה אמר הכל וק"ל :

ע"ב בתוספות בד"ה ערום בר בושת וכו' אם ערום הוא היאך העריתו וכו' דודאי משמע הלשון של ביישו ערום שגם מתחלה היה ערום ולא לבוש כולו רק שהמקשן סבר שמשמע ערום לגמרי והתרצן השיב שהיה ערום קצת :

בד"ה סומא אין לו בושת וכו' משמע דלא מלי דייק מדקתני המבייש את הסומא חייב דמודה ר"י וכו' כוונתו דז"ל הגמרא לעיל בסמוך כי אמר רבי יהודא סומא אין לו בושת למיסקל מיניה אבל למיתב יהבינן והא מדקתני סיפא המבייש את הישן חייב וישן שמבייש פטור ולא קתני סומא שבייש פטור מכלל דל"ש הכי ול"ש הכי וכו'וא"כ לשון הגמרא היה. והמעתק חסר כאן עד היינו לא :

היינו לא תקינו ליה לגמרי שיהיה שלו רק שיקנה בהן קרקע והוא יאכל הפירות א"כ מ"ש פירא תקינו ליה רבנן היינו לגמרי שיהיה של הבעל לבד וזה אינו גבי גונב בהמות מלוג עצמו רק הכפל משלם ג"כ לאש' ודברי החדושי הלכות דחוקים כי הוא תלי בדלא תנא דמה שהתוספת מחלקי' בין כאן ובין התם היינו משום דכאן אין לבעל שום זכו' בכתובתה ועצמה שהיא מוכרת כתובתה הוא שלם משא"כ שם גבי גונב ולד דמשלם הכפ' לאשה והוא שלה אינו עדיף מנכסי מלוג עצמן שלה וכמו גבי כ"מ שלה תלקח בהן קרקע והוא אוכל פירות ה"ה כאן ולפי' יש לתר' כפשוטו שכתבו כמו גבי פי' דפי' התם כלמד מפיר' עצמ' לענין שהוא אוכל הפירות ה"ה בהיפך נלמד גם כן פירא מן פירא דפירא לענין שהכפל עצמו הוא לאשה ודו"ק :

ד"ה כל לגבי בעלה ודאי מחלה וכו' וא"ת ואכתי היאך תמחול הא מוקמ' לה כר"מ דאסור להשהותו וכו' ר"ל לפי תירוצם דלעיל על מה שהקשו ותזבין לבעל גופיה וכו' וכתבו א"כ הא מוקמי לה בסמוך כר"מ וכו' א"כ קשה כשתמכו' לאחרי' היאך תמחול וכו' ותירצו שהבעל יעש' כתובה אחרת אבל אם תזבין לבעל גופיה וודאי לא יעשה כתובה אחרת רק יגרש אותה מיד אבל מכח תי' הגמר' שמתר' בסמוך דאתי' כר"מ אין כאן קושיא דאיכא למימ' דהברייתא דקתני וכן אשה שחבל בעלה אתי כר"מ אבל מתני' דקתני פגיעתן רעה הם שחבלו באחרים פטורים אתי' כרבנן דפליגי אר"מ ובאשר"י כתב דקיימא לנכרבי מאיר א"כ היאך יכול למחול ובו' והוא נדוייק יותר ודו"ק :

בא"ד והכא ניחא דשמ'הבעל לא ירצה וכו'ק"ק דגם בקושי שהקשו לפני זה ותזבין לכתובה במעמד שלשתן וכו' ה"ל לתרוני הכא דהבעל לא ירצה לעמוד במעמד שלשתן עם הלוקח והאשה על מכירה זו ויש לייסב:

בא"ד וכיון דכל לגבי בעל מחלה וכו' שום אדם לא יקנה אותה וכו' ולפ"ז הוה להם להקשו' כפשוטו גם כאן מאי צריך הגמר' לתר' אפסדתני

להוא זבינא בידי לא אפסידי וכו' כימא כפשוטו כגון דהי' מחלה לגבי בעל אם כן שום אדם לא יקנה אותם ולהכי קתני במתני' פטור מה תאמר תזבין לכתובתי ודאי אין כאן שום קונה על זה ויש לייסב ודו"ק:

ע"ב ומי' דנפיש' כתובתה מכתובה דאורייתא וכו' ואידך תוכנו כיהלי בחבל' וכו' ויש לדקדק אימא דאה"נ ומאי דקתני לא הפסיד כתובת' היינו מנה ומאתים כמו שכתבו התוספות לעיל ד"ה אמר רב אידי בר אבין וכו' וצ"ל דהגמרא מדקדק מדקתני אשה שחבלה בבעלה משמע שדין א' לחבלה באחר ולחבלה בבעלה וכמו גבי אחרים פטורים לגמרי דהרי יכולה למחול לבעלה ואטרוחו בכדי לא מטריחנן אף התוספות כתובה משמע דה"ה גבי חבלה בבעלה ולכן מקשי ולמה תזבין לאידך בחבלה וכו' מיהו מדברי הרא"ש משמע שגם נכסי צאן ברזל דהיינו התוספות כתובה אינה יכולה למחול ואם כן צ"ל דהגמרא מקשי באמת גם כן אם כשחבלה באחרים אי דנפישי כתובה מכתובה דאורייתא לזבין אידך בחבלה ונוקמו אכתובתא דאורייתא הגם שמדברי רש"י לא משמע כן רק שהקושיא דווקא אחבלה בבעלה ויש לפרש גם להרא"ש הקושיא היא דווקא אחבלה בבעלה והיינו דודאי אתוספות כתובה בשביל הצאן ברזל שהכניסה לו אינו מקשי דוודאי יש לתרץ דאין לה נכסי צאן ברזל כמו שתירץ דלית לה נכסי מלוג רק שמקשי אם עשה לה תוספות כתובה כפשוטו שהוסיף הבעל משלו לאשה אם כן נוקמי אכתוב' דאורייתא וכו' וזה אינו שייך להקשות גבי חבלה באחרים דודאי יכולה למחול לבעלה ואטרוחי בכדי וכו' אך הנכסי צאן ברזל שהכניס' לו סבר הרא"ש דוודאי אינה יכולה למחול מאח' שהם של האש' שהכניסה לו וגם בסמוך קשה מאי קושיא והא זימנן דמשכחת דמפסד וה"ד כגון דנפישי כתובה וכו' אימא דמ"ש לא תפסוד הכתובה היינו עיקר כתובה מנה ומאתי' ולפ"ז מתורץ דמדמי לחבלה באחרים לפי' התוספות כמו שחבלה באחרים גם התוס' אין שייך לה למכור מפני שחוזרת ומחלת לבעלה ה"ה כשחבלה בבעלה כן פי' רש"י מיושב גם כן מיהו יש לתרץ הכל דזה דחוק לומר דכתובת היינו דווקא מנה ומאתים ודו"ק:

בתוספות ואפילו מחלה לגבי בעל וכו' וכשתמכור ותמחול לבעלה יפסוד הכל וכו' דבריהם כאן אזיל לתירוצם שכתבו לעיל לפי דעת ר"ת שאין צריך לשלם כשתמחול רק מה שקבלה ואותו תירץ יותר עיקר דלפי תירץ הראשון שתירצו לעיל דאכתי הוא אטרוחי ב"ד בכדי וכו' קשה אם כן מה צריך הגמרא להקשות וכ"ת זביני כיהל' להאוא דחבלה ביה וכו' ומתרץ אטרוחי בכדי וכו' הא בלאו קושיא זו צ"ל דאטרוחי בכדי לא טרחי' דאל"כ קשה הלא אין כאן שום הפסד דהיא צריכה לחזור ולשלם כמ"ש התוספות וע"כ תירץ השני יותר נכון ועפ"ז הקשו גם כאן דאם תמכור ותמחול לבעלה לא תשלם אחר כך רק מה שקבלה ממנו ועכשיו כשלא תמכור יגבה קבלתו אם תתאלמן מיהו אכתי אינו מיושב דהרי מה שהוא נותן לו בעד טובת הנאה של כתובה חוזר ולוקח לעצמו בעד חבלתו ואם היא אח"כ תשלם לו מה שקבל' הרי נפרע בעד חבלתו וע"כ יש לתרץ בהיפך דהתוספות אזלו לשיטתם דלעיל שתירצו דנקרא אטרוחי בכדי וכו' ואם כן קשה מה שהקשיתי מה צריכה הגמר' להקשות תזבין לנחבל גופיה וכו' אלא צ"ל דמ"מ נקרא קצת הפסד מי יודע שמא יחזיקנה באיסור בלא כתובה או לא ידור עמה ולא יתן לה גט אם כן שפיר מקשה גם כאן אך ק"ק אם כן למה להו לתוספות לתרץ דנקרא אטרוחי בכדי ה"ל לתרץ דאכתי נקרא הפסד ויש לייסב ודו"ק:

ד"ה כשם שלא תמכור והיא תחתיו וכו' אבל לגבי בעל שמכרה לבעלה בטובת הנאה יגרשנו מיד וירויח הכל והיא תפסיד וכו' הקשה כאן מהר"ח הלא לעיל אמרינן בגמר' כשנוקמא אכתובה דאורייתא אין שייך כאן דברי ר"מ שאסור להשהות בלא כתובה כי הוא לא יוציא אותה אם כן מה מקשו הגמרא והא זימנן דמשכחת לה דמפסידא וכו' הלא אין זה נקרא הפסד כשלא מגרש אותה שהרי עיקר הכתובה קיימת ובעיני אין כאן קושיא כלל דוודאי הגמרא אמרה לעיל בשנוקמא אכתוב' דאורייתא אז אין כאן חשש של ר"מ כו' כיון שיש לה מנה או מאתים לא תהא קלה בעיניו להוציאה מאחר שיש לה איזה כתובה ממנו לא כל אד' מגרש אותה אבל התוספות כתבו דשייך לשון הפסד גבה שיוכל למצא אחד מיני אלף שירצה להרויח התוספות כתובה ויגרש אותה ואם כן שייך לומר ל' הפסד בזה משא"כ כשחבלה באחרים אין יכולה להפסיד בשום אופן כי הוא לא יגרש אותה שאז יצטרך ליתן התו' ללוקח הגם שלשון התוספות ק"ק שכתבו יגרשנו מיד וירויח הכל מ"מ כוונתם הוא כמ"ש ועוד. נראה לפרש כוונת התוספות שמתרצים דגבי עיקר כתובה דהיינו מנה או מאתים כשחבלה באחרים אין יכולה להפסיד כלום שהרי צריך הוא לחזור ולעשות לה כתובה אחרת דאסור להשהות עם אשתו וגם לא יגרש אותה דאז צריך ליתן הכתובה ללוקח משא"כ כשחבל' בבעלה שייך לא הפסיד גם עיקר כתובה כי כשתמכור לו יגרשנה מידו ולא ישה' עם אשתו וע"כ נקט ביה ל' מכירה ובזה הפסד משום עיקר כתובה אבל מ"מ מ"ש לא הפסיד כתובה היינו בין עיקר כתובה ובין התוספו' שלה וכמ"ש לעיל בסמוך דאל"כ לא מקשי הגמרא כלום רק ל' הפסד שייך בעיקר כתובה ולכן מקשה הגמרא והא זימנן דמפסד' ודברי מהר"ח דחוקי' ודו"ק:

בד"ה כך מוכרת וכו' אע"ג דאינה יכולה למחול וכו' לרווחא דמלתא כתבו הפי' אבל אין צריכין ליה דכבר כתבו לעיל דבכתבה התקבלתי יכולה למחול גם לרבי מאיר וק"ל:

דף צ ר"ע אומר שניהם אינן בין יום או יומי' זה לפי שאינו תחתיו וכו' רבי אליעזר סבר ג"כ קנין פירות לאו כקנין הגוף ולכן בראשון אין לו הגוף ואינו נקרא כספו' ובשני שיש לו הגוף אך אינו תחתיו ורבי יוסי סבר שניהם ישנו בדין יום או יומים אי הוה ס"ל דלאו קנין פירות כקנין הגוף דמי ודאי לא הוה ס"ל דגם הראשון ישנו בדין יום או יומים דהתורה ודאי לא באה להשמיענו איזה ריבוי אף שהוא תחתיו לבד בלא כספו כי אין שם ריבוי בפירות מן תחתיו רק ונסבר' אמרו כאן כיון דהוא תחתיו ואם לאו כקנין הגוף בוודאי אין כאן שום סברא לכל המ"ד בין לר"מ בין לר"י אלא ודאי דסבר דספק ליה ויכול להיות שהוא כקנין הגוף ודו"ק גם א"ל לר"י דס"ל כקנין הגוף א"כ מה צ"ל שהוא תחתיו בלא כספו הוא של כל אחד:

בתוספות ד"ה ר"מ אומר ישנו בדין יום וכו' ואע"ג דגבי שן ועין יוצא לא לאיש ולא לאשה משום דאין לו כח לשחרר קנין הגוף של אשה וכו' הקשה בחידושי הלכות א"כ אמאי מוקי הך דאיש ואשה שמכרו והך מי שחציו עבד כרבי אליעזר כיון דמצי אתי נמי כרבי מאיר וכו' ולדידי אין כאן קושיא כלל דודאי כיון דסבר קנין פירות כקנין הגו' א"כ סבר גם לעיל דהן איש והן אשה לא יכולין לשחררו אבל אין נזכר בדברי ר' מאיר כלום להדיא משא"כ גבי רבי אליעזר שמזכיר להדי' גם לפי פי' זה ש"מ עבד של שני שותפין י"ל כפשוטו של שניהם ולא לזה הגוף ולזה הפירות ואיכא למימר דיכול לשחררו לכן צ"ל דאתי כרבי אליעזר דדרש עבדו המיוחד ועי"ל דצריך להביא ראיה דאפי' מכרו לשניהם כאחד אינו כלום וזה מודה ר"מ דאם שניהם כאחד שחררו דיוצא לחירות לכן צריך לומר דאתי כרבי אליעזר דדרש עבדו המיוחד לו ואין להקשות לפי פי' זה של תו' מה צריכה הגמ' לומר בפלוגתא דהני תנאי יאמר כפשוטו דפליגי הברייתות בקנין הפירות אי הוה בקנין הגוף דאיכא למימר דמביא ראיה על אותה ברייתא שסברה דלאו כקנין הגוף מה בכך אכתי כימא דיוצא לנ"ס כיון שיש בו פירות לכן מביא ראיה מדר' יהודא שסבר דהראשון אינו בדין יום או יומים ודו"ק:

ע"ב במשנה וסיתה מטפחת ומכתת' ידה על ראשה וכו' מדברי רש"י לקמן בסמוך שכתוב שהמעשה קאי אף שהיתה שם אשה עני' חייבי' רבי עקיבא ליתן ד' מאות זוז וא"כ צ"ל דמ"ש לזו אני נותן ד' מאות היינו כיון שהיא עני' הרי אנו רואין דעני' מזלזל עצמה בשמן כאיסור ואמאי אתה פוסק דעני' שוה לעשירה בזה והשיב אף שענייה מבייש עצמו באיסור מ"מ אחרי' שביים אותה חייבי' ליתן ד' מאות זוז וק"ל:

בגמרא אבעיא להו מנה צורי תנן או מנה מדינה תנן וכו' וסלע לא אבעיא ליה אם הוא סלע צורי או מדינה דכבר נפשט לעיל ריש פרק דו"ה של דבריהם כסף מדינה וק"ל:

שם בגמ' הא הכהו בפניהם עד נעשה דיין וכו' דליכא למימר דבאמת ה"ק וכי בפני ב"ד הכהו וכו' דאם הכהו בפניהם בלאו הכי פטור הוא דאין עד נעשה דיין אלא ודאי שלא הכהו בפניהם אלא ע"י עדים וא"כ מה אגרוף מיוחד לעדים וכו' דא"כ הוה קשה מה פריך ר"ע להוכיח דאיירי שלא בפני ב"ד הכהו הרי שמעון התמני אומר להדי' פרט לשילא אבן מתחת ידי עדים קודם שהביאו האבן לב"ד א"כ איירי שהכאה היתה שלא בפני ב"ד אלא וודאי דבאמת ה"ק לשמעון הלא גם לדבריך הכהו שלא בפניהם ואם כן איך יודעים כמה הכהו ודו"ק:

בתוספות בד"ה כאן שראו בלילה וכו' ולר"ע אפילו עד הרואה אין נעשה דיין בדיני נפשות וכו' וכן כתבו ד"ה כגון שראוהו בלילה וכו' דאפילו כר"ע ניחא דלא גמר מדיני נפשות וכו' ואין להקשו' לפ"ז אמאי לא מתרץ הגמ' אימר דאמר ר' טרפון בדיני נפשות דלרבי טרפון אין שייך חילוק זה שהרי הוא לא דרש ושפטו העדה דס"ל מקלאן נעשו דיינים א"ק לתרץ אנא דאמר כר"ע דאמר דוקא בדיני נפשות אין עד נעשה דיין לא בדיני ממונות י"ל כיון דר"ע לא אמר גבי דיני ממונות איך ס"ל א"כ מנ"ל לעשות פלוגתא רחוקה בין ר"ע ובין ר"ט כימ' דרע"ק סבר בדיני ממונו' כר"ט בדיני נפשות דמקלאן נעשה דיינים אבל עד נעשה דיין לא ס"ל לר"ע גם בדיני ממונות ודו"ק:

דף צא ע"א בגמ' ריפוי ושבת עד שיתרפא וכו' ויש לדקדק אמאי לא חשיב גם צער דאומדין עד שיתרפא שהרי כל יום ויום קודם שיתרפא יש לו צער מיהו לפי מ"ש התו' לעיל פ' הכונס דצער אין נותנין אלא של שעת חבלה ולא הצע' הנמשך א"כ אתי שפיר אך לדעת הסובר דמשלמי' הצער הנמשך א"כ ג"כ קשה ונ"ל דודאי ריפוי ושבת צריך להשמיענו אין אומדין כל יום ויום השבת או הריפוי מה שצריך לרופא ליתן בכל יום ויום רק נותנין מיד לאפוקי צער אין שייך בעולם לשום כל יום ויום מי יוכל לשום זה כמה כואב לו המכה היום ולמחר אלא צריך לאמד בכלל צער של מכה ועד שיתרפא וא"כ א"צ להשמיענו ודו"ק טוב ראיתי בספר מעדני מלך הרגיש בזה ע"ש:

ד"ה ר' יוחנן אמר יש הן כו' מקשתא בתמי' קאמר כו' כאן קשה בהיפך מ"ש לפירש"י דלפי זה למה נקט במתני' לאשמעינן גבי ראש איברים דאף שאמר בניחותא משתמא בתמיה קאמר רבותא ה"ל להשמיענו אף בהכי ופלגני אם אמר בניחותא להוי בשתמא בתמי' לאפוקי פירש"י אין קשה זה כיון דלענין דינא אין נפקותא דודאי אם אמר בל' בתמי' שהוא חייב רק שנקט אורחא דמלתא כמ"ש רש"י אם כן יותר אורחא דמלתא גבי ראשי אברים שאמר בתמי' מלגבי הככי פלגני משא"כ לפי' התוספות יש רבותא לענין דינא ויש ליישב ודו"ק:

ע"ב גמ' עצים ועשאן כלים וכו' ולא מתרץ בקיצור דמתני' איירי בגזל משופי' ולמר טווי משום דס"ל דשינוי דהדר אין שינוי ולאביי גם כן אף דס"ל דיש שינוי מ"מ קשה אמאי צריך לאשמעינן בכה"ג דגזל משופי' אמאי לא נקט כפשוטו שגזל עצים ושיפן למר וליבן ולכן צריך לתרץ דאשמעי' בשינוי דרבנן וכו' וק"ל:

שם אמר אביי לא קשיא הא ר"ש הא רבנן וכו' ומה שהקשה הגמר' לעיל ליבנו לאו למר וליבן וכו' משלם כשעת הגזלה וכו' מ"מ המקשן מקשי כסברתו דאף אם תתרץ שלא קשה כלום מליבנן מ"מ קש' הא קודם עשיותו הבגד צריך לטווי וא"כ קנה בטווי ולכן משיב התרצן ג"כ למר טווי ועשאו בגדים וכו' הגם שבמקשן לא נזכר כלום מטווי ולפי מ"ש מיושב ודו"ק:

בד"ה בתוספות קלא אילן וכו' בחידושי הלכות הקשה ע"ש מה שהקש' וכ"ל כוונתו דלרבא לא קשה כלום דאיך יעשה חילוק אם שרק דפטור בו מועיל שינוי זה אינו דלרבנן גם בשירוק אינו נקרא שינוי ומה שמתלך רבא הא והא ר"ש היינו גם כרבי שמעון וכרבנן כמי אתי משא"כ בכבירי מודה גם רבנן דהוי שינוי א"ק לפי הבנתו מה מקשו התוספות דנחלק גבי לביעה בין עוברת לשאיכה עוברת הלא לרבנן גם בלבעה עוברת היה שינו אלא נ"ל דהתוספות ס"ל דמ"ש הא והא ר"ש היינו כר"ש לבד אתי שני הברייתות ולא כרבנן א"כ קשה גם בתירץ של רבא דה"ל לאפלוג' בין נפיצ' לסרוקה וע"כ נראה שאין כאן קושיא כלל דקושית התוספות הוא אמאי נקט המתני' חלק אחרת בסיפא ה"ל להכיח הבבא של רישא גבי לביעה ולפלוג בטווי' אבל בהיפך תסיפא לרישא אין קושיא דהל"ל ליכקט רק הבבא של הסיפא ולפלוג בטווי' ולא ליתני הרישא וכעין זה פירשתי דברי רש"י לעיל במרובה דף ע"ז ע"ש ודו"ק:

דף צד ע"א גמרא ה"ק לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה וכו' ר"ל ר' ישמעאל ושאר תנאי' סברי דלא פליגי בזה דלא כגוריין ואביי אמר להילתיה בין לגוריין בין לשאר תנאים כולם סברי דב"ש סברי דשינוי במקומו עומד וכו וק"ל:

ע"ב גזלנין מאי שגבה איכא וכו' ר"ל איך אמר הגזלן שגבה משמע שנוסף על הגזילה עשה וגבה וכל אחד הוא ענין בפני עצמו גזילה וגביה והרי זה אינו אי לא גזל לא גזל ולא נקרא כלל גזלן א"כ מיד שאמר הגזלנין הרי ע"כ גבה דאל"כ אינו גזלן ומאי צריך לומר גזלנין שגבה וכן בבא מליעה שעמד שם מאי א"ע פי-שגבה וכו' גם כן הכוונ' כמ"ש ומהר"ח לא הבין דברי הגמרא כאן בזה ורצה להגיה ולא דק ומאי שקשה אימא מ"ש אף ע"פ שגבה קאי אמלוי בריבית לבד ולא אגזלן ע"ש בתוספות לעיל:

שם משום דבעי למתני סיפא וכו' חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן תנא רישא נמי בדידהו וכו' ר"ל תני רישא נמי בדידהו לאשמועי' דאפי' הבני' אין חייבים מפני כבוד אביהן כיון שאינו דבר מסוים ודו"ק:

שם ושאין מכירין יעשה נרכי ליבור וכו' ולא ניחא ליה לומר דהוא יעשה ואין מקבלין ממנו דכאן אין שייך זה ולהכי מייתי דרב חסדא דמפ' ואמר עשה בורות שיחן וכו' ואם הוה האמת דאין מקבלין ואין מניחין לעשותם מאי צריך רב חסדא לפרש כפשי' לפרש מה שיעשה מהן כיון שבאת' אין מניחין לעשותו וק"ל:

בתוספות ד"ה אי עשה תשובה וכו' ומשני בשלא הספיק להחזיר וכו' ומקבלין מהם דלא שייכי תקנה גבי בנים וכו' זה קאי לתירולם קמא שכתבו דאילו החזיר אביהם ולא היה מקבלין גם הבני' לא היו חייבים להחזיר ועל זה כתבו כתיר' הגמרא שלא הספיק להחזיר וכו' וגן הבנים מקבלין דלא שייכי אלל' התקנה אבל גבי אביה' שייך התקנה ולא היו מקבלין אף אם הוא דבר מסוים ודו"ק:

בא"ד וכן נ"ל באיזה כסף וכו' כתב בחידושי הלכות וז"ל קאי אתירולי' שני ושליש' ולאפוקי מתירולם קמא וכו' ודבריו תמוהים חדא דמשמעות לשון התוספות לא משמע כן כאן ובסוף הדיבור שכתבו לא נ"ל דה"ה מאי בעי גביה כיון דלא חשש למוכרו וכו' ועוד דאיך אפשר לפרש כאן שהמקשן פריך מאי בעי גביה דא' החזיר הוה מקבלין מפני שהו' מסוים מאי קושיא הלא הם הוכיחו בדבריה' דאם אין יוצאים בדייכים אפי' לנא' ידי שמי' אין חייב להחזי' א"כ מאי קשי'מאי בעי גבי דהו' ליה להחזיר הלא אין חייב להחזיר אלא ודאי שהקושי' הוא דהוה לו למכור עכ"פ ודו"ק:

דף צה ע"א וכל היכי דגזילה קיימת לא עבוד רבנן תקנתא וכו' דליכ' לתרץ דהתקנה היתה שאין מקבלין כלל אפילו הדמים ובגזל' קיימת אימא דקושט' הוא דיכולה להחזיר דמי הגזילה דא"כ אין סברא לחלק כלל בין קיימת לשאין קיימת דכל עלמו שמחלק ר"ג היינו משום כשהגזילה קיימת יחזיר ויוצא הגזילה עלונה מתחת ידו. וכשאין קיימת אין חייב ליתן כלל אבל לענין דמים של הגזילה אין שייך לחלק וק"ל:

ע"ב בתוספות ד"ה בשבח שע"ג גזילה וכו' או משום דהוה שינוי גמור וכו' כתב בחידושי הלכות א"ק אמאי לא קני לר"י בלבע ואם נאמר שאין מתכוון לקנותו א"כ היינו פי' ר"ת דלקמן וכו' כמדומה שלא חש לעיין דגם ר"ת שכתב דטעם דלבע לא קני לר"י היינו משום שאין מתכוון לקנותו לא כתב כן אלא אליבא דרב פפא אבל לרב זביד לא כתב טעם זה כלל כמבואר בדברי ר"ת דהיינו משום שודאי אינו נקר' שינוי כ"כ כשהוא על הגזילה שעכ"פ גם הגזילה הוא בעין עם השינוי משא"כ כשאין ע"ג גזילה אז הוי שינוי יותר שאין מחוברין ביחד כלל גזילה עם דבר הנשתנה ותהיכי תיתי שיהיה זה השינוי לנגזל גם יש לפרש הטעם שיכול להעבירו וכו' כמו שהוא כתב אך גם ר"ת סבר כן אליבא דרב זביד ודו"ק:

בד"ה מני לא ר"ש ולא ר"י וכו' וי"ל דלר"ש אפי' לזה קאמר דלמחצ' ושליש וכו' כתב בחידושי הלכות בשם מהרש"ל וז"ל ותימא א"כ מנין לרב פפא דפליגי בשבח שע"ג גזילה דלמא סבר כ"ע דנגזל הוה ובילד' הוא דפליגי וכו' ומה שתיר' בחידושי הלכות הוא דחוק אך בעיני אין כאן קושיא כלל דהלא גם בלא תירץ של תוספות קשה על רב פפא למה לו לפלוג עם רב זביד פלוגתא רחוקה בין לר"י גבין לר"ש דהיינו לרב זביד סבר ר"י דשבח שע"ג הגזילה הוא דנגזול לרב פפא סבר ר"י דהוי דגזלן ולר"ש שהוא דגזלן הכל אליבא דרב זביד ולרב פפא הוי למחצ' ולשליש וכו' מנ"ל לחלוק כולי האי אמאי אינו מניח סברת רב זביד אליבא דר"י דהוי דנגזל ולר"ש אינו כולו דנגזל כי הגזלן נוטל מחצה שליש וה"ל כ"ע דנגזל רק לר"ש נוטל הגזלן ממנו שליש וכו' ולמה לו לרב פפא לומר דגם לר"י הוי כולו דגזלן דלא כרב זביד אלא נ"ל דעל רב פפא אין להקשות כלום כי הוא סבר סברא דנפשיה שעכ"פ רפוי להיו' לגזלן ממנו אליביה דכ"ע ואין סברא לומר שיהיה איזה תנא שסב' דהוא כולו דנגזל לכן מוקי פלוגתייהו דכ"ע סבר דהוי דגזלן וא"כ גם לתירץ התוספות אינו קשה כלום דאיך יאמר רב פפא בשבח שע"ג גזילה כ"ע דנגזל הוי דזה אינו סבר' בעיניו לכן נ"ל דר"י סבר בין ע"ג גזילה בין שלא ע"ג גזילה הוי דגזלן ור"ש סבר בילדה דהוא למחצה ולשליש וכ"ש באם עדיין ע"ג גזילה דאין לגזלן רק המחצה ושליש וכו' ודו"ק:

דף צו ע"ב גמ' חדא מקני תרתי אפיך וכו' ולפ"ז ה"ה דהמ"ל דלא אפיך מתני' ואעפ"כ נוקמא כתרתי ברייתא דחולקין אמתניתן וס"ל דלרבנן אומר הרי שלך לפניך דלא כמתני' דס"ל אליביה דרבנן דמשלם כשעת הגזילה ומי לא הוי קשה קושיא הגמרא א"כ האי הלכ' כר"מ הלכה כרבנן מבעי ליה וכו' ויש ליישב ודו"ק:

דף צו ע"א גמ' א"ל חסדא לרב הונא וכו' נ"ל דרב חסדא ידע לחלק בין מינכר היזקא וכו' כמו שתירץ א"כ הגמ' אליביה דרבה והיינו שרב חסדא ידע לחלק דפירות והרקיבו מינכר היזקא ותרומה ונטמאה לא מינכר היזקא לאפוקי גבי פסלתו סולטן ג"כ מנכר היזיקא וא"כ אמאי יאמר הרי שלך לפניך ומתרץ הגמ' דטעם אחר יש דפירות והרקיבו נשתנה טעמו וריחו וכן רבה ידע לחלק בין פירות והרקיבו נשתנה טעמו וריחו משא"כ תרומה ונטמאת אך גבי פסלתו סולטן ג"כ לא נשתנה טעמו וריחו ואמאי ישלם כשעת הגזילה ומתרץ דר"י חילוק זה בין מינכר היזקא כו' ודו"ק:

בתוספות ד"ה גמר אמר רב וכו' אפילו נחת לה בתורת גזלנות וכו' ואין להקשות מאי צריך הגמ' להקשות דרב אדרב הלא במתניתן גופיה קשה אם עבד כמקרקע דמי לר"מ אמאי יאמר הרי

סלך

שלך לפניך ולמה אינו משלם לנגזל ג"כ שכר הפעולה של העבד דאיכ' למימר דא"כ שמשלם שכר הפעולה שעשה העבד א"כ מתניתין איירי כשגזל העבד ולא עשה עמו מלאכה אמנם התו' דאיזהו נשך לא רצו בזה רק מפרש"י דמתני' יש לחלק כיון דאיירי שנחת בתורת גזלנות לכן אינו משלם הפעולה אף אם הוא כקרקע לאפוקי רב שאמר התוקף עבדו של חבירו וכו' משמע דלא נחת לגזול העבד רק תוקף בו לעשות עמו מלאכה אם כן שפיר קשה אמאי לא ישלם לנגזל הפעולה וזה מבואר שם בדבריהם. ולכן מקשי שם מאי צריך הטעם דלא נסתרי עבדו הלא בלא טעם זה פטור דהתנן גזל עבדי' וכו' משלם כשעת הגזילה והיינו הפעול' אינו משלם וא"כ ה"ה לר"מ שאומר הרי שלך לפניך אינו משלם הפעול' ושם אינו שייך לומר דלא נסתרי' וכו' ולכן מתרצי' כמו שכתבתי דיש חילוק בין נחת בתורת גזלנות וכו' ובתוספות שם אין שייך לומר שהוא מקשן ותרצן רק הכל הוא דבריהם בעצמם ודו"ק :

ע"ב גמר' איתיבי' רבא לרב נחמן וכו' ויורד ה"מ להקשות על רב דסבר דנותן לו מטבע היוצא דוקא וכאן מחללי' אף שאין יוצא כלל והי' נראה בעיני ליישב דודאי רבא לא רצה להקשו' על רב דמאן לימא לן שהן שוין בדין דאיכא למימר דיש חילוק בין הלואה לפדיון דגבי הלוא' כיון שהתנה שיתן לו מטבע והוא ג"כ הלוה לו מטבע טובה סבר רב מסתמא היתה כוונתו לשלם מטבע טובה שיכול להוציא כמו בשעת שהלוה לו משא"כ גבי חילול אימא דא"ל כ"כ לאפוקי לרב נחמן קשה שפיר ממ"נ אי אין דומ' לחילול א"כ יתן מטבע היוצא ואי דומה אפי' אין דרך לשם יהיה נותן לו מטבע הנפסל דלענין זה אין שייך לחלק שם יכול לומר לך הוציא במישן אם לאו שוב שמעתי שבעל המאור הרגיש בזה ומתרץ דרב תנא ופליג וכו' אם לדין יש תשובה דמ"מ הוה לה להגמר' להקשות ולתרץ כן כדרכה בכל מקום ודו"ק :

שם בגמר' קתני מיהת אין מחללין על מעות של כאן והם בבבל וכו' וה"ה דמן המציעתא יש להקשות כן מעות של בבל והם כאן אמאי אין מחללין רק המקשן נקטו לרבותא אף שיש לו דרך לשם ושם יוצאין אפ"ה אין מחללין כיון שבמקום החילול אין יוצאי' וא"כ יותר חזק קשה על רב נחמן וק"ל :

בתוספות ד"ה אפ"ה של בבל וכו' משמע דאי לאו דאוקמי כשמקפידו' לא הוה קשה ולא מידי וכו' כבר הם מעידים בעצמם שהוא קצת משמעות והיינו מדמקשי אי הכי משמע לפי דבריך שאתה צריך לתרץ הברייתא כן דאיירי כשמקפידות קשה של בבל בבבל וכו' לאפוקי בלא דבריך לא הוה מוקמי' כשמקפידות וזה אינו שהרי מוכרחי' אנו לתרץ דאמרי כשמקפידות דלא תקשי אהדדי אלא ודאי שהקושיות של פ"ם היתה לרב נחמן דוקא והוא מתרץ דאיירי כשמקפידות וע"ז מקשי לפי דבריך שאתה מפרש מילתא דשמואל בדאית ליה אורחא ולכן צריך אתה לתרץ דאיירי כשמקפידות א"כ קשה של בבל בבבל וכו' וע"ז מקשה הלא גם בלא רב נחמן צריך לתרץ כן דאל"כ קשה הברייתות אהדדי אבל אין זה משמעות גמור דאיכא למימר דקושטא הוא דהת"ם היתה לשמואל ולברייתא קמייתא בלא רב נחמן ומתרץ הברייתות אהדדי דאיירי כשמקפידות ומקשי אי הכי שאתה מתרץ הברייתות אהדדי דאיירי כשמקפידות קשה של בבל וכו' אלא ודאי דהברייתא לא איירי כשמקפידו' וא"כ הדרא קושיא לדוכתא הברייתות אהדדי ומה שהק' כאן מהרש"ל הברייתות אהדדי יכולין לתרץ דאיירי במקפידות ולא בחשי וכו' אין מקום לדבריו דאכתי תקשה של בבל בבבל נמי הלא מקפידות וכמ"ש בחידושי הלכות דליכא למימר דכאן עוד אחר למעלותא שהוא מטבע של בבל ויוצא במקום חילול דאין זה מעל' ומוריד דכבר אחרונים דומי' דראשוני' מחללין אף שאין יוצא במקום חילול כלל ואף שאיירי באין מקפידו' כלל מ"מ הטעם שיכול להעלות' לירושלים א"כ עיקר הדבר תלוי באם יכול להעלותן לירושלים וכיון דאמרינן של כאן והן בבבל אין מחללין משום שאין יכול להעלותן לירושלים אף דלא בחשי ה"ה של בבל בבבל ודבר חידושי הלכות הגם שתוכן הענין הוא כהוגן מ"מ האריכות דברים ופלפולים אין מובן לי ודו"ק :

בא"ד ויכול הוא להוציא בירושלים לבני שאר מדינות הבאים לכאן וכו' ולפ"ז היה יכולה הגמרא לתרץ קושיא דלעיל על רב נחמן הא אחרונים דומיא דראשונים מחללין וכו' דשאני גבי ירושלים שבאי' ממא' מדינות לכאן א"כ הוה כאילו אית ליה אורחא להתם משא"כ גבי מלוה על מטבע כפשוטו דצריך דוקא להוות לו אורחא למישן ויש ליישב ודו"ק:

דף צט ע"א גמ' ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא וכו' מסייע לי' לרב ששת וכו' ק"ק לפי זה מאי התחיל מתחילה המקשן להקשות לימא מסייע ליה ומאי צריך רב אסי להשמיענו הלא מתני' היא ומאי קושיא הא איכא חד מ"ד דהוא רב ששת דסבר דלא כמתני' ואיך ע"כ צריך הוא לתרץ המתני' שלא תקשי ממנה עליו וע"כ בא רב אסי להשמיענו שאין כן פי' המתני' וכמו שתירץ רב ששת רק הלכה דאומן קונה ואף אם רב אסי היה קודם בזמן מן רב ששת מ"מ בא רב אסי לשמור מן אותן סברות שצריכים אנו לומר אליבי' דרב ששת לתרץ המתני' ויש ליישב וק"ל :

שם לא דכ"ע אין אומן קונה בשבח כלי וכו' על כל התירוצים קשה למה אין מתרצין דכ"ע אומן קונה בשבח כלי וכאן איירי בשהתנה עמו על שכיר יום או באותו אופן שאין כאן שבח כמו שמתרץ לעיל גבי הנותן טליתו ולכן אינה מקודשת עמו ונראה דאין זה קושיא דעכ"פ הלשון משמע שהתנה עמו לגמור השירין וזמין לגמרי וא"כ כיון שאינה נותנת לו שכר על זה רק שמתקדשת לו בשביל עשיתו א"כ למה היא שוכרה אותו להיות שכיר יום מה לה בכך בשלמא לעיל שפיר י"ל שנותן טליתו על שכיר יום כי השילום של שכירות הוא לפי הימים שיעשה הטלית כן ביעשי ביטשי לאפוקי כאן אין נפקותא בזה והנה ראיתי באשר"י כתב גם כן דא"א לומר איפכא כ"ע אומן קונה דא"כ אמאי אינו מתקדשת לכ"ע וכתב וכ"ל להביא ראיה דאי פליגי באומן קונה אם כן הלכה כחכמים דאמרי אין קונה ואי לא פליגי צריכי למיסבר תרוייהו דאין אומן קונה ומיהו לאו ראיה היא דאיכא למימר דפליגי בישנה לשכירות מתחלה ועד סוף עכ"ל סיום דבריו אלו א"ם ומיהו לאו ראי' וכו' וצריך בר נגר להולמן הלא כבר כת' דאי לא פליגי ס"ל לתרוייהו דאין אומן קונה ובספר הנדפס מחדש נק' מעדני מלך כתב ופי' דברי הרא"ש כמו שהקשיתי לעי' דהיינו איכ' למימר דפליגי בישנ' לשכירו' וכ"ע ס"ל אומן קונה ואיירי בשכי' יום וכו' ולא חש לקתחי' דא"כ הדרא לדוכת' סבר' רב אלפס מדאמ' דכ"ע אין אומן קונה ש"מ דכן הלכה והרא"ש סתר דבריו דאין יכול לומר בהיפך דכ"ע אומן קונה ולפי פירושו של הספר הנ"ל הרי יכול לומר ג"כ דכ"ע אומן קונה וזה אינו אלא דברי נביאות ברא"ש לפרש כוונתו הכי והיות' נראה לפרש שיש כאן קצת ט"ס ותוכן דבריו הוא דהוכח' שלו שהוכיח דהלכה דאין אומן קונה אינו שייך להוכיח גם כן על ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף אי פליגי א"כ הלכה כחכמים דאמרי ישנה לשכירות וכו' ואי לא פליגי א"כ ס"ל לתרווייהו דישנה לשכירות דא"כ הוי מקודשת לכ"ע ע"ז כתב דאין כאן הוכח' זו דשפיר איכא למימר דפליגי ואעפ"כ אין הלכה כחכמים מפני שיש עוד תנאי' אחרים דסברי דאין לשכירות אלא לבסוף כמו שהביא אחר כך בגמרא ועוד בשאר מקומות חולקים בזה וגם מאי דק"ל שכירות אינו משתלמת אלא לבסוף ואף שבתוספת יישבו זה כאן היינו אחר שמוכיח הלכה דישנ' לשכירו' וכו' מפ"ק דע"א גבי כיפה וכו' אבל אי לאו אותה הוכחה לא היינו יכולים להוכיח מכאן דהלכה היא דישנה וכו' וה"א אדרבא הלכה כמ"ד אינה לשכירו' אלא בסוף וכו' גם נמי שק"ל אין שכירות משתלמת וכו' לאפוקי פלוגתא דאומן קונה אין כאן רק פלוגתא זו של ר"מ ורבנן ואם כן הלכה כחכמים :

בתוספת ד"ה הכא במאי עסקינן כו' לוקמי בשמכין דפועל ואפילו לאחר כפילה וכו' ר"ל השתא לפי דעת המקשן דס"ד דשמו' מפרש לפי האמת המשנה בשעת כפילה ולא בשביל זה שלא מסייע מינה לרב אסי א"כ קשה מאי דוחקי וק"ל :

ד"ה בשליחות דאיגרת וכו' אבל בעיין דרב ששת הוא ה"מ לאוקמי דאגר' לביטשו וכו' ודאי היא כוונת התוספת אליבי' ה"מ שהביאו דאיירי שפיר בקבלנות א"כ איכא לאוקמי הכי בעיא של רב ששת אך בפ' המקבל גם שם כתבו התוספת הכי דיש לאוקמי בעי' דרב ששת בביטשי ושם לא זכר שום תמונה של הי"מ שהביאו כאן וע"כ הנראה דגם כאן כוונתם כפשוט לפי פרש"י שהביאו לעיל דודאי נקראת קבלנות לגמור הטלית כולו אך שסכרו אפי' לא ישביח דאין נותן לו כלו' בשביל השבח וזהו שלא כדברי מה"רח בספרו גם שאר אריכות דברים שלו שם הם למותר :

בתוספות ד"ה ה"ג בקונט' במסכת סוכה וכו' פי' עלים שיש בהן קדושת שביעית כגון לולב וכו' אך לא אבין מה רצה בזה רב כהנא לומר דפליגי תנאי מי לא ידע בכל אלה כיון שהו' דומה ממש לפירו' שחל עליו שביעית א"כ מהיכי תיתי שלא יחלקו התנאי' בזה אי שרי להסיק אי לא ולמה שינה לומר עלים תנאי הוא ה"ל להביא הברייתא בשלמא לפי' רש"י אתי רב כהנא לחלוק על רבא שתירץ אפילו עלים דמשחן אינו חל שביעית אתי רב כהנא לחלוק ולומר תנאי הוא דיש תנאי שסוב' עלים דמשחן חל שביעי' וכן לפי' קמא של התוספת אתי ג"כ לאפוקי רבא שסבר דעל עלי' אינו חל שביעית ואמ' ר"כ דתנאי היא דר"י סבר דחל אפי' אעלי' משא"כ לפ"ז הלא גם רב' מודה דעלי' שחל עליהן שביעי' מסתמא כגון לולב וספיח סטי' דאסו' להוציאן לדבר שאין הנאתו וביעורו שוה וצ"ע ויש ליישב קצת לפי דברי התוספת דלעיל בד"ה והאיכא עלים אבל בדוחק ודו"ק :

ד"ה גבי הלכת' פסיקתא דלשנא דכל החוז' משמ' לפסוק הלכת' וכו' דאף דקתני ג"כ כל החוזר וכו' ואעפ"כ אינה הלכ' כך מ"מ התנ' דמתני' שבל

הלכה

הלכ' כך וגבי כל החוז' אתי רב ופום' כאידך הנא ע"כ אין הלכ' כתנ' דמתני' לאפוקי במקום שלא נזכר שום אמור' חולק על מתניתן ודאי הלכ' כדברי המתני' כן כתב בחדושי' הלכו' פ"ק דע"א והוא מדברי התו' דפ' האומנין ודבריהם שם צריכין עיון ע"ש :

ע"ב אמר הלוקח שדה כו' אין כופין אותו ריש גלותא לא למכור ונכלל דמקנא קניא ליה וכו' ר"ל מכלל דהלוקח קנה השדה דאל"כ פשיטא דאין כופין אותו ריש גלותא למכור כי הוא לא קנה הלוקח מעולם את השד' לא ודאי דמקני קניא ליה ללוקח השדה וה"א כיון שהשדה הוא של לוקח חייב הריש גלותא ליתן לו שכר מכירה קמ"ל דאינו חייב ליתן א"כ קשה הרי לא היה מעולם כוונת המוכר להקנות השדה ללוקח אלא לריש גלותא ואפ"ה קנה השדה ומתרץ שהודיע לשהדי ולמוכר שהוא קונה השדה לעצמו רק שיכתוב על שם ריש גלותא שלא יגאו עליה עסיקין וק"ל :

בתוספת ד"ה מי הודיע לבעל החיטין וכו' הלכך לא קני להו לבעל המעות כלל משום טעמא דמי הודיעו לבעל החטין וכו' ולפי מ"ש התוספת לקמן הא דפריך מי הודיעו בעי למימר דמסתמא מיירי הברייתא בכל ענין אפילו לא הודיעו וכו' אין מקום לדבריהם כאן דאין כוונ' הכי מערב' לומר דאיירי דווקא בלא הודיעו רק בהודיע איירי כמי וא"כ א"א לומר דאתי כר' יהודא ואיירי לאכול דקפיד הלא לר' יהושע שינוי אינו קונה ואיירי שהודיע לו ג"כ לבעל החטין וקאת יש הוכח' ליה דאיירי בין הודיע בין לא הודיע דאל"כ קשה אמאי איכא ומתרלין הברייתות אהדדי דהדא איירי שהודיע והדא איירי שלא הודיע אלא כמ"ש ודו"ק :

ד"ה שאני חטין וכו' והלא מגופא דברייתא קשה וכו' דברי החידושי הלכות סתומי' וקיצר במקום שהיה לו לפרש דכרא' ביאור דבריהם דתוכן עיקר קושייתם הוא כי התדע שאמר ר' אבא הוא תדע מהקשי' שהרי לפי פשוטו הוא מתקיף רב ושמואל בזה האופן לסברת הבני מערבא דסברי דבעינן דוקא הודעה ובלא הודעה איכה קונה בעל המעות אם כן גם חטין והיטן לא ליקני כיון שלא הודיע אלא ודאי דלא בעינן הודעת בעל החטין כלל והברייתו' אתי' שפיר' כר' מאיר ולהכי גבי חטין וחטין קני בעל המעו' ואין צריך הודעה כלל וחיטין ושעורים הוא שינוי ולרבי מאיר שינוי קונה ומתרץ רבי אבהו לעולם אימא לך דבעינן הודעה ולא קני בלא הודעה ודקשי' לך חטין והטין כתי שאני דשליחותיהו עבדי וקאמר תדע דשליחותייהו עבדי דתנן וכו' לימא ה"נ מי הודיע לנבע שיקב' לבעו וכו' מאי הוכיח כלום אדרבה אימא זהו הוא סיוע לאתקפתא דרב שמואל דלא בעינן הודעה כלל ובעל המעות קני בלא הודעה וא"כ זהו התדע היה יכול להביא גם מברייתא עצמה מאי אמרת אדרבה קושיות שמואל הוא באמת על הברייתא למה נקט חיטין ושעורין למשמע חיטין והיטין קני אמאי הא לא הודיע כלום אלא ודאי דלא בעינן הודעה ולהכי גבי חיטין וחיטין קני דאין כאן שינוי הלא קושיא זו קשה ג"כ על התדע שהביא ממתני דערכין גבי לנבע ומה שהקשה עוד בחידושי הלכות דה"ל להקשות משמואל גופי' לא אבין לפי מה שכתבתי דקושיא שמואל הוא באמת על הברייתא דמשמע חיטין וחיטין קני למה הלא לא הודיע ודו"ק :

ע"ב גמ' מאי איכא בין ת"ק לר' נתן וכו' מהרש"ל מוחק שני המלות מאי איכא ולדידי שפיר גרסי' לה והיינו שרבא מוכיח לעצמו דפליגי בכופף שלא תאמר שמ"ש ואם הוסיף לה כופף ונשלו הם דברי סתם הברייתא ולא שהוא מדברי ר' יהודא כשיטה ושיהיה פלוגתא בזה לכן התחיל להוכיח מאי איכא בין תנאים שבברייתא זו ע"כ לומר בין ת"ק לר' נתן איכא בינייהו שכירות ובין ר' נתן לר' יהודא הנשיא איכא בינייהו כופף א"כ ש"מ שפליגי בזה וה"ה הני תנאי ר"מ ורבנן וק"ל :

שם אלא הא דתנן לנבוע לו אדום וכו' וה"מ להקשות דלמא מתניתן זו איירי בשכר ולא בחנם אלא דבלאו הכי פריך שפיר שאני התם דעביד בידים וק"ל :

שם מפני שהוא כנושא שכר וכו' וה"מ לתרץ דאיירי בסתם טבוח שאינו אומן אלא דסבר דומיא דשאר הדברים שחשיב בברייתא דאיירי בנהתום סתמא שהוא אומן ומה שהקשה בחידושי הלכות דה"ל לשנויי דאתיא כר"מ י"ל דס"ל למקשן אם איתא כן לא ה"ל ליתן הטעם סתם שהוא כנושא שכר רק ה"ל לומר בקיצור מפני שהוא פושע ודו"ק :

בתוספות ד"ה תניא אידך בין אומן בין הדיוט וכו' ולית ליה למחוי אם אין בקי בדככו וכו' מה שהקשה בספר של מהר"ת ובים של שלמה אמאי לא אמר בגמ' ואב"ע הא והא בדככו והא בחנם והא בשכר הגם שעל התו' אינו קשה כלום דאיכא למימר דסברי דבדככו פטור גם בשכר וכמ"ש ביש של שלמה ושלא כדברי מהר"ח מ"מ גם בל' הרא"ש נראה דאין כאן קושי' כלל דסוגי' הש"ס הוא בכל מקום שאומ' ואב"ע הוא יותר טוב זה התירוץ מן התירוץ הראשון וכאן בתירוץ הראשון לברייתא זו דתני חייב בין בחנם בין בשכר ובסתם אומן וא"כ אמר

דאיירי דוקא בשכר ובדככו דוקא זהו אינו מסוגיא הגמ' ודו"ק :

דף ק ע"א בתוספות ד"ה אחזי דינר לר"ה וכו' כדמשמע ר' חייא דעבד לפנים משורת הדין וכו' ולא ניחא להו למימר דגם אי לא צריך למיגמר אי אמר ליה עלך קא סמכינא חייב לשלם דא"כ ה"ל לגמרא לתרץ לעיל רומיא דברייתות אהדדי הא דא"ל עלך סמכינא והא דלא א"ל ושניהם בבקיאים בדככו וכו' ודו"ק :

ד"ה וטיהר את הטמא וכו' דהא משמע דאליביה דר"מ ניחא בלא נשא ונתן וכו' למה נתחייב הדיין לרבנן בנגע וכו' לע"ע לי מאי מביא ראיה נסברת המקשן על התרצן אימא ודאי הסוגי' של המקשן ניחא ליה לחייב לר' מאיר בלא נשא ונתן מתחלה היינו משום דס"ל כרב ששת דמה שעשה עשוי כשיקול הדעת וקם דינא ואחר שנוקשי הא איתמר עלה אמר רב והוא שנתן ונשא ביד מקשי באמת כן הא איירי מתני' בנשא ונתן וכו' ואם כן בשביל זה הוא ג"כ נוה שעשה עשוי ולא בשביל הטעם של רב ששת דקם דינא בדיבורו וא"כ שפיר חייב גם לרבנן כיון שנגע שרץ בהו מתחלה לא היה קם דינא דעכשיו דאוקמי כשנשא ונתן אתי שפיר מה שעשה עשוי בלא הטעם של רב ששת וא"כ גם הסברה אינו ודו"ק :

בא"ד ואמאי נימא כיון דאלו לא היה נשחט הוה מותר וכו' בבכורות מקשין התוספות ג"כ אמאי לא אמר כאן ר"מ דבכורות הוא מי שאינו מומחה וכו' והנה אף שהתוספות תירצו כאן דלאו דוק' ונשחט וכו' מכל מקום ה"ל למקשן להביא גם כן ולומר אלימא הא ר"מ דתנן מי שאינו מומחה וכו' ויש ליישב וק"ל :

בגמרא הא איתמר עלה אמר רב והוא שנטל ונתן ביד וכו' אין כוונת הגמרא להקשות דמדרב אוקי למתני' בנתן ביד ש"מ שסבר דווקא בנתן ביד לאפוקי בגרמא פטור דא"כ מאי אמר עוד אלא הא ר"מ כו' ומה בכך אף אם יש במקום אחר שר' מאיר סבר כן מ"מ הרי רב לא פסק הלכה כמותו רק סבר דבלא נתן ביד פטור אלא כוונת המקשן הוא הרי רב אוקי למתניתן הכי כדי שלא יבא סתם מתניתן דבכורות כר"מ רק גם כרבנן מ"מ יכול להיות שפיר שסבר הלכ' כר"מ אך הוכחה אינו כאן דאיכא למימר גם ר"מ לא סבר מעולם דדאין דינא דגרמי ומתני' איירי באמת בנתן ביד :

ע"ב ברש"י ואם ירצה לתת את שכר שלם ששבח יותר על השכר כו' בחידושי הלכות מתמי' אטו בשופטני עסקינן שיוצא יותר מן השכר שיתן לו למאי כתב רש"י דבר שלא לצורך ובר"ן כתב פירש רש"י בלא וכו' אין אני רואה שום השתנות בר"ן מפירש רש"י שבכאן שגם כוונת רש"י בכאן הכי הוא ע"כ ולענין עיקר הקוש' י"ל שנוכל למצא הדבר כגון שאינו קוצב לו שכר כמה וכמה רק השכר שלו הוא שנותן לו חלק שליש או חציה מן השבח בעד שכרותו ובזה מיושב קצת מה שכתב רש"י דין זה כאן ולא לעיל ברישא אך לפ"ז א"ש שבא להורות באיזה אופן נוכל למצא הדבר ועי"ז כתב כגון שהשבח הוא יותר וכו' י"ל שהוא נוטל רק חלק מן השבח וא"כ השבח כולו הוא יותר גם יכול להיות שהוא' שוכר אותו באיזה סך קצוב שהוא יוציא כל ההוצאות וכן קיבל על עצמו ובתוך כך נעשה הצבע ביוקר מאד ממה שהיתה :

דף קא ע"א ברש"י ד"ה ולצבע בהן צמר שלו וכו' כדבעי למימר לקמן וכו' משמע שהוא מפרש דגם בכאן האבעי' היא אי חייב לשלם לו הסמנין או יהיה פטור לגמרי וע"ז הקשו מ"ל דקניכהו בשינוי ומיד כנעשי' שלו וממילא פשיטא שחייב לשלם אפילו אין שבח סמנין וכו' וה"ה שהיה יכול להקשות קושיא דלקמן מי מצי אמר ליה לית לך גבאי ולא מידי אך כן דרך הש"ס להקשו' מתחלה קושיא כללות ואחר כך אמר וכ"ת כך אז אינו קשה קושיא הראשונ' אך קושיא אחריתי ודברי מהר"ח אינן מובנ' לי שכתב גם לעיל קושיא הגמרא כן ומביא ראיה מדברי התוספות ואדרב' אם כדבריו מאי צריכים התוספות לפרש דאיירי בגזל סמני' שרוי' הלא גמ' עצמה תירץ כן ומדבריהם נראה שהיה מפרש קושי' הגמר' כך וכ"ת דגזל סמנים ודקינהו ושריינהו וכו' ומבעי לך אי חייב לשלם כדמעיקרא או כדהשתא עם השבח ת"ל דקניכהו בשינוי ופשיטא שמשלם כדמעיקרא ודו"ק :

בתוספות ד"ה דזל ליבעא ומ"מ איירי דגזל סמנים שרוי' וכו' רצונם בזה לאפוקי קודם שהשיב דזל ליבע' שפיר הייתי מפרש דגזל סמני' ודקינהו וכו' ומאי אמרת תיפוק ליה דקנוהו בשינוי הלא באמת הוא כן ואף אם קנינהו אי אין שנתחייב לשלם לו הסמנים ואי יש שבח וכו' אז נוהדר לי' הסמנים כמו שהיו שוים מתחל' לאפוקי אחר שמתרץ דזל צבעא ואם כן אי יש שבח סמנים אז אף אם מהדר ליה אינו משלם לו כלום שהוזל ועי"ז שפיר היה קשה דקניכהו בשינוי ואם כן פשיטא שצריך לשלם לו הסמני' כדמעיקרא ולכן כתבו דעכשיו חזר למקומו תירץ שלעיל דגזל סמנים שרוי ודו"ק :

ד"ה או דלמא אין שבח וכו' שאמרו מעולה בדמי' וכו' דלא ניחא להו לומר דגם רבינא איירי בגזל צבעה דאם כן פשיטא שבעל הצמר אינו חייב לשלם לבעל הסממנים כלום דאיך יוציא ונכיסו ממון בשביל הסממנים כיון שלא בידיעתו עשה זה ולא נעשה לו כלום הנאה בזה וודאי לעיל קאבעי אי נקרא השבח אי לאו אבל להוציא פשיטא דאינו וק"ל:

ד"ה ולא יצבע בו ולא ידליק וכו' וי"ל משום דס"ד דכילף תרומה ממעש' הקל וכו' לפי מה שתירצו התוספות בסמוך על קושיא תיפשוט לאידך גיסא וכו' וי"ל דאיכא למילף והכא דחשיב כאילו הוא בעין וכו' אף על פי גם קושיא זו יש לתרץ הכי דאחר שנכתוב פסוק אחד להתי' או לאיסור הוצרך התורה לכתוב בהיפך כדי שלא תלמוד מפסוק זה למשל גבי תרומה הוצרך התורה ליכתב היתר וכדי שלא תלמוד גם לערלה מזה חזרה התורה לכתוב גבי ערלה איסור וי"ל דהוכח' התוספו' הוא דאם תאמר כן אם כן עדיין נפשו' הבעי' של הגמרא דכילף מערלה לכל מקום ודחזותא מלתא דהרי רואין אנו שחזרה התורה לכתוב במקו' אחר לענין הדלקת בהיפך כדי שלא תילף מדבר אחר ש"מ שבמקום שאין כתוב בהיפך נלמד ממקום אחד לכל המקומות ודו"ק:

באד"ה וי"ל דאיכא למילף מהכא דחשיב כאילו היא בעין וכו' אך לפי תירץ הגמרא גם גבי שביעית שאני דכתיב תהיה א"כ אכתי קשה מדאי' לנימר תפשוט לאידך גיסא מאי אמרת נילף מהכא לכל דוכתא אם כן לא לכתוב גם גבי ערלה ונילף משביעית אלא וודאי שהתורה סברה. דאין יכולים למילף ממקום אחד לכל שאר המקומות וי"ל דדרש של תהיה אינו מוכרח לענין צביעה דמלת תהיה אתו לשאר כמה דרשות אף אחר שכתבה התורה גבי ערלה לאסור צביעה אז מוקמינן תהיה גם על דרשא זו ואילו לא נכתב גבי ערלה לא הוה דרשינן תהיה לצבע גם גבי שביעית ודו"ק:

ע"ב בתוס' ד"ה רבא רמי וכו' תימא דהא שני לעיל וכו' ובדרך פלפול אמרתי לתרץ קושיא התוס' דבאמת דהגמ' מביא כאן רומי דרב' להוכיח תירוצו דליכא למיפשט מערלה ושביעית אשאר מקומות ואמר רבא רמי תנן וכו' אלמא חזות' מילת' ורמינהו וכו' אלא מאי אית לך למימ' דשאני ערל' דגלו הכתוב ולא נילף מהנו למקומות אחרי' ש"מ וממילא נפשט הבעי' דלעיל דחזות' לאו מילתא מן הברייתא רביעית דם וקאי רב כהנא ואמר לא תוכל להוכיח כלום ולעו' אימא לך דנילף מערל' לשאר המקומות כול' ומאי תקשי מברייתא' דרביעי' דם דאמרי' חזות' לאו מילת' שאני הת' דהוא דרבנן ובזה מדויק ל' הגמר' רבא רמי וכו' ולא אמר רבא תנן בגד וכו' ורמינהו בשלמ' בסמוך א"כ גבי רומי' המשניות דשביעית אהדדי מיושב הלשון מפני שרבא עצמו הוא המתרץ כן לכן אמר רבא רמי הוא מותיב ומפרק ומשני לאפוקי כאן הוא רב כהנא המתרץ ולא רבא ולא מיושב לשון זה אלא ודאי כפירושם ואז גם כאן רבא הוא המתרץ ודו"ק:

ד"ה רואין אם מתכבסת כו' מביא מים אחרי' כמידה הראשון רק שיחסר מהן כשיעור שנבלע מהן בבגד וכו' ויש להקשות לפ"ז אמאי אינו מפרש התוספות דמשערין כפירש"י שנותנין מים במדה ומכבסין משערין כמה נבלע מהן בבגד ואם יש רביעי' יותר אחר מה שמנכין השיעור שנבלע בבגד אי הוא. רביעית הדם בוודאי והוא טמא ואם לאו טהור וי"ל דודאי גם בכאן ס"ל לתוספות לענין זה דאיך נסמוך על דעתינו לשער כמה נבלע בבגד ואם לא יש רביעית יותר הוא טהור דילמא לא שיערנו יפה ממש וקצת יותר נבלע מים בבגד ואכתי הוא רביעית דם בזה לכן אין משערין בזה וכאן אין לומר בהיפך אמאי אם אין מכוונים שוין מראיהן כשר דילמא לא שיערנו יפה ואינו נבלע בבגד כ"כ מים כמו שחסרנו מן המים השניים ולכן אין שוין מראיהם כי. מים הראשוני' הם יותר מן השני ואכתי איכא רביעי' דם בראשונים דעכ"פ רואין אנו שלא יהיה יותר בין מים לדם השנים ובין מה שיצא בין הכל מבגד אחר הכיבוס ודו"ק:

ד"ה מקולי שביעית וכו' הך סוגיא מסיק רב כהנא בנידה אליביה דר"ל וכו' ואין להקשות מאי היה קשה לרבא משנה וברייתא אהדדי איך הבין הברייתא לבד מינה ובה אמאי יהיה טהור הא יכול לצאת בכיבוס ע"י הדחק אלא וודאי צריך לתרץ כרב כהנא או כר' יוחנן דתלי' בקפידה ובמ"ש התוספות א"כ די"ל דבאמת היה גם זה קשה לרבא בברייתא עצמה אלא שהוא רוצה להקשות קושי' חזקה יותר אפילו אם אינו יכול לצאת גם ע"י הדחק יהיה טמא דחזותא מילתא היא וק"ל:

ד"ה ולדמיהן ביעור וכו' כגון שלקח מתחלה לאכילה כו' מה שהקשה בחידושי הלכות לפ"ז מאי מקשי רבא המשניות אהדדי הלא מתניתי' דלצבועי' א"ר בנקטן לאכילה אינו קושיא דודאי זה דוחק גדול לאוקמי סתם מתני' בנקטן לאכילה דוקא אך כוונתן הוא דודאי מ"מ יש להן שביעית איירי בין לאכילה בין שאר דבר אך מ"מ ולדמיהן שביעית קמ"ל המתני' אם יארע שלקטן לאכילה ודו"ק:

דף קב ע"א ברש"י ד"ה סתם עלים להסקה וכו' ואסירי לאחר הביעור' אף להיסק וכו' ר"ל לשאר דברים פשיטא דאסור אחר הביעור אלא אפילו להיסק אסור וה"ה דקודם שביעית אסור להיסק שאין הנאתן וביעורן שוין ואף שרש"י לא כתב לעיל בסמוך כן מ"מ יש ליישב ודו"ק:

בגמרא ורבי יוסי כמי הכתיב לאכלה כו' אין לתרץ דבא ללמוד לאכל' ולא לסחורה כפירוש רש"י לעיל דאילו לא כתב התורה רק בשביל מיעוט זה לא הוה צריך למכתב בלשון אכילה כי אין זה לסחור' ההיפך מן אכילה אך הא קשיא לפי פירש"י דר' יוסי סבר ג"כ עכ"פ דעל דבר שאין הנאתו וביעורו שוה אין חל שביעית א"כ מאי קושיא לאכלה נ"ל אימ' דבא להורות דדוקא דומיא דלאכלה חל שביעית לאפוקי אעלים דסתמא להיסק קיימי אינו חל שביעית כמו שדרש רבא לעיל כתירוצו אמר קרא לאכלה וכו' ונ"ל דלא ניחא ליה לש"ס לידרוש דווקא לענין זה דהרי פסוק אומר לכם לאכלה משמע דמלת לאכל' קאי לדיוק' אמלת לכם שאינו בכל הדברים וא"כ כיון שמלת לכם הוא לכל צרכיכם איך יבא אח"כ לדוק מה שאמרת לכל צרכיכם היינו לאכלה דווקא זה אינו דאם אינו דומיא דלאכלה שאז אינה חל עליה שביעי' מותר יותר לכל צרכיכם וראיתי בחידושי הלכות בסוכה דף מ' כתב וז"ל והקשה לפי דברי רש"י דמשמע מדבריו דאם אינו לקטן למשרה מתחלה מודה גם ר' יוסי דאסור ליתן למשרה דפירו' סתמייהו לאכילה אם לא הוציאן במחשבה למשרה בתחילת לקיטה א"כ ה"ל לש"ס לומ' דלר"י לאכלה היינו אם לא לקטן למשרה וכו' זה נראה דוחק לש"ס לאוקמי הפסוק. דווקא בענין זה וע"ז הקשה שם אמאי איצטריך ליה למימר לר"י לכם לכל צרכיכם אפילו למשרה ולכביסה דהא שפיר דרש ר"י כרבנן דלכם דומיא לאכלה במי שהנאתו וביעורו שוה יצאו משרה וכביסה אם לא לקטן למשרה משום דהנאתן אחר ביעורן ואם לקטו כמי למשרה מהני' בהו מחשבה ולא נהנה בהן שביעית מה"ט דהוי דבר שהנאתן אחר ביעורן ויש ליישב אבל בדוחק וכו' ע"ש קצת מדבריו הוא כעין קושייתו שכתבתי בסמוך אך מ"מ דגם ר' יוסי יכול למדרש לכם דומיא דלאכלה וכו' אינו מבין דבריו דלרבנן דרשי לאכלה דומיא דלאכלה וכו' אפילו בתחילת לקיטה אין לו להוציאה אם כן קשה לר"י מהכא דרש כרבנן ומנ"ל לידרש דומיא דלאכלה אקצת דילמא הפסוק אתי' כפשוטו כמו שדרשו רבנן וע"כ צריכין הגמ' לתרץ דיש לר"י איזה ראי' מהפסוק שלא בא לאסור לגמרי פירות העומדים לאכילה מדכתיב לכם לכל צרכיכם וא"כ ע"כ לא אתיא דומיא לאכלה לאסור לגמרי להוציאן בתחילת לקיטה למשרה וכמ"ש אחר כך בברייתא כשהוא אומר לכם וכו' אבל אי לא ה"ל ראיה מן הכתוב עצמו סברא לש"ס דה"ל לר"י למידרש כרבנן וזה ברור ודו"ק:

עוד קשה לפירש"י אחר שר"י דרש לאכלה ולא מלוגמא א"כ מנ"ל למדרש דומיא דלאכלה לענין הנאתו וביעורו שוה כלל שלא יהא חל אעלי' גם בפירות שביעית ממש שאסור להוציאן למשרה אימא דלא אתיא רק לדרשא ולא למלוגמא וכן יש לדקדק לרבנן ויש ליישב ודו"ק:

בגמרא אהדר ר' יוסף לאפיה וכו' מהר"ח כתב בספרו דלא רב יוסף בעצמו אמר כן לרב הונא דק הש"ס מפרש שכוונת ר'. יוסף מה שהיה מהדר פניו היתה בשביל שאמר דבר שאין צריך דאי רב יוסף בעצמו אמר כן איך מפרש הגמרא אח"כ ואמר ואב"ע משום דקתני לה גבי הלכתא פסיקת' הלא רב יוסף בעצמו אמר טעם אחר ואינו קושיא כלל דגם להבנתו קשה אחר שהגמרא אמרה ואב"ע משום זה הוא מילת' דלא צריך דתני לה גבי הלכתא פסיקתא אמאי לא מקשי ש"ס ורב הונא וכו' כמו שהקשה לעיל אלא וודאי דידע הש"ס שיש תירוץ לרב הונא לומ' שאין זה ידוע לכל שהוא הלכתא פסיקתא לכן הוצרכתי לומר דין זה או כקושיות התוספות אם כן גם כאן הגמרא לא רצתה לומר הוכחה זו דהלכתא פסיקתא בפני עצמה רק ה"ק ואב"ע מקמתא כאן הוא שנה רבי הסתם באחרונה מפני שהוא הלכתא פסיק' ולפי מ"ש רש"י פ"ק דע"ה וכן משמע קצת מפיר' רש"י כאן יותר נראה לפרש דרב יוסף עצמו אמר גם זה הא"ע גם כאן חסר בהעתק שראיתי אחר כך כתוב בספ' ים של שלמה אדברי הרא"ש שכתוב וז"ל ואף שר"אבא מתני כך מתני' דערכין אליבי' דבני מערבא דאי לא טעמא דכל המקדש נכסיו וכו' ה"א מי הודיע לנובע וכו' שאני התם כגון שהצבע מזכה לבעל האש' וכו' כתב הוא לא אדע איך בא ר' אבא לבני מערבא שרצה הרא"ש לדקדק הימנו שסבר כוותי' דאפילו את"ל דבני מערבה קושטא קאמרי מ"מ לא צריך רבי אבא לאוקמי מתני' דערכין בכה"ג הא מודו בני מערבא היכא דנא סיכה אמרי' שליחותא קא עביד וא"כ ל"ק מידי מצבע שצבע לשמן ואדרב' נדקדק מתוך הסוגיא דבני מערבה הין סוברי' מי הודיע לבעל חיטי'

וגו'

וכו' כלומר היכי דשיכה ומ"ה היו מהכי' לרבי יוחנן ופריך להו א"ה אפי' בלא שיכה כמי תאמר מי הודיע אלא ש"מ דלא בעינן ידיעת המוכר ותירץ רבי אבהו לעולם בעינן ידיעת המוכר היכא דשיכה ומכל מקום. היכי דלא שיכה אמרינן סליחתא קא עביד בהאי מתני' דערכין ובני מערבא שפיר קא מהכי ודחי ר' אבא לעולם אין חילוק בין היכא ששיכה ללא שיכה ואי הוה בעינן הודעה היכי דשיכה ה"ה דבעינן היכי דלא שיכה וסאני הכא דכל המקדיש וכו' אלמא דרבי אבא בא לתרוצי כדי שלא יהא תשובה לבני מערבה כך הוא ופשוט מתוך הסוגיא ואם כן בחנם שקיל וטרי הרא"ש אדברי ר' אבא כי בוודאי ליתא לבני מערבא לפי דברי רבי אבא ואגב חורפי' לא עיין היטיב וכו' ופליאה בעיני להשוות לרא"ש חלילה כאחד מן הטועי' ואדרבה דברי עצמו סותרים זא"ז דאיך הבין אם רבי אבא סבר דליתא לבני מערבא שצריך הודע' רק אפילו בלא ידיע' קנה המפלא אם כן מה צריך לתרוצי דכל המקדיש וכו' הלא בלאו הכי יכול לתרץ המתני' דלית' לבני מערבה דק לא בעינן הודעה ואם כן אתי' המתניתן דנבע כפשוטו שבשביל דלית' לבני מערב' לכן קנתה האשה אף בלא הודעה וכמ"ש לעיל אלא וודאי דגם רבי אבא סבר כמו רבי אבהו דעכ"פ בעינן הודעה רק שאמר דאין חלוק בין שיכה ללא שיכה מאי תקשי אם כן · למה נקט בברייתא חיטין ושעורין ולא נקט חיטין וחיטין וכו' זה קשה גם לדברי רבי אבהו מאי איכו מוכיח מן הברייתא כן מדנקט חיטין ושעורים וכו' דיש חילק בין שיכה אלא וודאי צריך לתרץ כמו · שתירצו התוספות אם כן גם ר' אבא מתרץ הברייתא בן או אם יש תירץ אחר לרבי אבהו על הברייתא כמו כן מתרץ רבי אבא אבל עכ"פ . סבר גם ברבי אבהו דבעי הודעה · עכ"פ דאל"כ ה"ל לתרץ בקיצור המתני' דנבע דלא בעינן הודעה לכן קנתה ודו"ק :

דף קב ע"ה גמרא מ"ד נלי אמר ליה מידע ידעת דאנא לנפשאי שקליכא וכו' כתב מהר"ח בספרו מדלא קאמר ש"ס לא צריכ' דמידע ידע וכו' משמע דמילתא דפשיטא הוא דבהכי איירי והיינו משום דלהך אוקמת כמי קשיא דקתני אין כופין וכו' מכלל דמקני קני' ליה לימא פליגא וכו' וצריך לאוקמי כגון דאודעי וכו' עכ"ל ולדבריו קשה מה צריכא הגמרא לאריכות דברי מ"ד מידע ידע וכו' הלא גם המקשן ידע זה ואעפ"כ הקשה דפשיטא הוא אם כן ה"ל לתרץ בקיצור מ"ד מלי אמר ליה זוזי בכדי וכו' גם אין סברא שהמקשן והתרצן יחלקו בסברא בלי טעם אך הנראה דלא דק דוודאי גם המקשן לא ידע זה וכאן אין שייך קושיא דלעיל מכלל דמקני קני' ליה בשלמא לעיל דאשמעינן דאין כופין ריש גלותא שפיר מקשי מכלל דהלוקח קנה השדה דאל"כ פשיטא דאין כופין את הריש גלות' לחזור ולמכור השדה שלו ללוקח·כיון שהר"ג קנה השדה ירצה להחזיק לעצמו אלא וודאי שהלוקח קנה השד' ואם כן שפיר אשמועינן אף שקנה השד' מ"מ אין כופין הר"ג לאפוקי כאן הרבות' הוא שאין כופין למוכ' אם כן שפיר איכ' למימר דלא קנה הלוקח השדה וכבני מערבה מאי אמרת פשיטא דאין כופין כו' זה איכו שהרי השד' לא נשאר עכ"פ למוכר וא"כ מה לו למוכר בכך מי יקנה השד' הר"ג או הלוקח דיכול הלוקח לומר אני לא אתן מעולם שטר זה לר"ג ואחזור ואקרע אותו וכתוב לי שטר אחר שהרי אין מדבר כאן עם הר"ג רק עם המוכר ולא ידעתי מכ"ל גיס של שלמה לדחוק עצמו בדברי הרא"ש ודי"ף שמשמע מדבריהם בהדיא דאם אמר ליה למוכר בשתם מתחלה שקונה השדה לעצמו ולפנח' כו' ולא הזכיר שיכתוב שטר אחר אעפ"כ אין כופין וכן משמע מפשטא של גמרא מ"ד מלי א"ל מידע ידע' כו' משמע אף שא"ל כן מלי א"ל אתיכא מהאיך דקא שקלת בשתי' כו' והוא איכו מפרש כן מדבריהם רק ה"ה אם הזכיר לו סתם מתחלה שקונה לעצמו ולדידיה לריכי' אנו לפרש הגמרא מ"ד מלי א"ל מידע ידע' דאנא לנפשאי כו' לא שא"ל כן דק מסתמא היה לך לידע דאנא לנפשאי כו' והוא דחוק ומן הרמב"ם אין ראיה דע"כ נ"ל שגירסא אחרת היתה לו בגמרא כמ"ש הכ"מ אך מדברי הטור נרא' להביא סיוע לדבריו שכתב אם קנה שדה בשם לוי ואח"כ אומר לעצמו קניתי כו' אין כופין כו' ולא כתב תירץ של הגמרא דקנ"ל אפילו אם אמר לו מתחילה אלא וודאי שהטור מפרש הגמרא כמו שפרשתי דהרבות' היא דמלי א"ל מסתמא היה לך לידע ואפשר שהוא מפרש כוונת הגמרא כן משום קושיא זו דלא קאמר לא צריכה דמידע ידע וצ"ע :

ע"ב גמרא ור"ע כי עבוד רבנן תקנתא היכא דידע למאן גזלי כו' הסתא לא אסיק אדעתיה לומר חילוק זה רק לענין אי כתקן התקכ' אבל זה דלא הדרא ממוני' למרי' לאפוקי לענין זה שכאמר אפי' בלא אשתבע מחייב ר"ע להוליך אחריו משום דלא הדרא למרי' זה לא אסיק אדעתיה השתא וק"ל גם כאן חסר בהעתק מ"ש בספר יש של שלמה האבעי' אי כנתם חלי' קאי בספק דלא איפשיטא ומביא ראיה מדברי הרמב"ם שסבר גם כן דלא איפשיטא ולא עיין יפה דרמב"ם מפרש בעי' זו להדיא כמ"ש בשם ר"ש דהאבעי' הוא אי נכתם כולו רק חכי בעיט'

וחצי בשמרי' אבל אי איכו כנתם' רק החצי פשיטא ליה דאיכו שתימה ודו"ק :

ע"ב גמרא כי תניא ההיא דקאמר ליה הילך כו' רצה לומר שבשעת השבוע' הוא כותן אותו ליד הנגזל לכן איכו שייך לומר אילו מיגנב כו' וכן פי' רש"י לאפוקי אם איכו מתן ליד הנגזל אף אם בעת השבוע' בביתו וברשותו מכל מקום שפיר יש לומר אילו מיגנב כו' ולפ"ז מחורץ מה שיש להקשות לפי תירץ איך אמרו לעיל מילתא דמבעיא ליה לרבא פשיטא ליה לרבה כו' הלא רבא איירי באגם ואיכא למימר דאיבע' דרב' הוא כשהיה חמץ ברשותו בשעת שבועה דהשתא אין נפקותא לן בזה אף אם הוא ברשותו מכל מקום שייך שפיר לומר אילו מיגנב ובהילך ליד הנגזל ליכא לאוקמי האבעי' דרבא דהרי גבי חמץ הוא כופר ואומר שאין החפץ שלו אצלו ועל זה הוא נשבע אך לפ"ז קשה מאי מחלק רבא בין א"ל הילך לעומדת באגם ה"ל לחלק שתם בין א"ל הילך ליד הנגזל בין לא אמר הילך אך הוא בבית הגזלן דבשמוך משמע להדיא דיש חילוק בין אגם לנקטו' בידו וברשותו ונראה שמפני קושיא זו מפרש הרא"ב"ד דבאמת' גם גבי חמץ בעינן שלא יהא ברשותו בשעת שבועה לאפוקי' אם היה ברשותו אז איכו חייב קרבן ומפרש מ"ש בגמרא דא"ל הילך לאו דוקא שנותן לו רק שעומד ברשותו שיתן לו מיד ולענין קושיא הראשונה י"ל שסבר הרא"ב"ד דפשיטא ליה לגמרא שאבעי' דרבא לא היה גבי חמץ בעומד ברשותו דאם כן הוה ליה למיפשט מברייתא דקתני בהדיא בעומד ברשותו דאיכו חי' קרבן ועיין ביש של שלמה ודו"ק :

פרש"י ד"ה בה ולא מיכלה כו' וניהו ממון ממש לא מפסידי דא"כ אפסידו ליה דאיכו כו' היה יכול לומ' נאנסו כו' דברייתא צ"ע דמאי צריכה לזה הלא כבר כתוב בסמוך דאיירי כאן בעד אחד וא"כ נקרא גורם לממון שפיר דדילמא היה נשבע להכחיש העד ודאיתי בחכמ' שלמה שמפרש גם כאן הכוונה שיכול לומר נאנסו קודם שהעד ראה אותה והיינו שיכחיש העד באמת ודבריו תמוהים חדא דמה לו לרש"י לפרש איזה טענה שיטעון היה יכול לכתוב בקיצור שיכול להכחיש העד גם הלשון שכתוב רש"י נאנסה ממכו משמע מן המולאה אותה. ועוד אם כן יקשה למה באמת מפרש רש"י דאיירי בעד אחד הלא כוכל לפרש דאיירי בשני עדים יטעון נאנסה אחר שמלאה אותה וכמ"ש מהרש"ל עצמו ושמעתי שבקצת גמרות אין זה ברש"י וניהו ממון ממש כו' עד סוף הדיבור והיינו מי שהגיה כן משום קושיא הנ"ל אך קשה בעיני לפ"ז גם לפי הבנת מהרש"ל דגם כאן נקרא גורם לממון בשביל שהוא איכו רק עד אחד אם כן יכול לישבע נגד זה העד לפ"ז הוא ממש הפלוגתא של התנאים דפליגי גבי עד אחד מה משמיעו לנו בפלוגתא שלהם גם איך אמר הגמרא בפלוגתא דהני תנאי הלא הוא אותו פלוגתא ואין שייך לומר לשון זה בפלוגתא דהני תנאי וע"כ נראה אי יש מה להגיה ברש"י יותר יש להגיה ולמחוק מ"ש לעי' ובעד אחד קמיירי רק כאן איירי אף ב' עדי' ונקרא גורם לממון משום שעכ' נאנסו ואם באנו ליישב הכל יש מקום לומר שרש"י סבר דאיכו היה ראו שני עדים שמלאה אותה וודאי שוב לא היה נאמן לומר נאנס' כיון שאין לו מגו להכחיש ולומר להד"ם איכו נאמן גם על נאנסה אך בעד אחד שייך שפיר לומר נאנסה ויהא נאמן במיגו דלהד"ם ואין להקשות לפי' גם האמוראים מה צריך להם לפלוג בטענה זו דנאנסה כיון שאיירו בעד א' אם כן נקרא גורם לממון בשביל שיכול לישבע נגד העד בלא טענת נאנסה דאיכא למימר דהם סוברים דכאן היה נקרא ממון ממש אי לאו טענות זו דנאנסה משום דכאן מאן יימר לן שמעולם היה כופר אותו הגוים שמלאה אילו היה בא בעל האבידה אלא לכן צריכה לומר הטעם דנאנסה· ונקרא גורם לממון מפני שיכול האמת כן שהיא נאנסה מאותו האיש שמלאו וגם הוא היה נאמן עליו ג"כ במיגו ואם כן איכו ממון ממש ודו"ק :

דף קו ע"א ברש"י ד"ה כל פקדון ברשותי' דמרי' קאי ואין כאן ולא ישלם דכל היכי דאיתי' ברשותי' הוא כו' ולא אבין מהיכי תיתי לחלק בפקדון בשביל דליכא לאשתמוטי שלא יהו פטור בשבועה ואיפכא מסתברא דגבי מלוה יותר י"ל שלא לפטור עצמו מפני שאף שנשבע דעתו לשלם ומה שכשבע משו' אשתמוטי לאפוקי גבי פקדון ע"כ נראה דלפוס ריהטי כתב זה והעיקר כפרש"י וק"ל :

בתוספות בד"ה איתיבי ר' אחא כו' ואין נראה דהא רבא מקשה לקמן בהדיא וכו' מביאים ראי' מן רבא ולא מן ר' המכונא שגם הוא מקשי מהודה אך שיש לפרש אותו כמ"ש בגמרא בסמוך רב אחא סבא א"כ נשבע כי אתו עדים כו' ולאפוקי רבא מקשי בהדי' מהודה וק"ל :

בא"ד רב הוי מוקי לקרא בקפץ ונשבע כו' ואין להקשות המקשן דלא אסי' אדעתיה לחלק בין קפץ ממאי לא הקשה על רב מן הפסוק די"ל דוודאי ידע לחלק דהפסוק איירי בקפץ אך הרישא וסיפא לא ידע לומר דאיירי בעניני חלוקים זה בקפץ וזה בלא קפץ ועי"ל דוודאי מפסוק איכו

אינו רוצה להקשות דדילמא לא איירי רב בהודה לאפוקי אחר שמתרץ כאן בקפץ איכא למימר דגם הפסוק איירי בקפץ ויותר נראה תירץ הראשון ודו"ק · וכתב בחידושי הלכות דנ"ל דגם גבי טוען טענת גנב מודה רב בהודה שחייב לשלם דא"כ קשה תקשי מן הודה דסיפא דאיירי בלא קפץ אלא וודאי דגם שם מודה רב ולא אבין לפ"ז ואיך מתורץ קושיא התוספות דרבא מקשי א"כ מן הודה דטוען טענת גנב אדברי רב ומאי קשה הלא מודה רב בגנב אף בהודה דחייב לשלם וע"כ צ"ל דוודאי היה סבור המקשן דאין חילוק בין הודה דגנב לטענת אבד ומה שלא הקשה מהודה דסיפא דאיכא לתרץ דגם זה איירי בקפץ וכמ"ש שם בחידושי והיינו משום דהודה דסיפא ודרישא איירי בחד גוונא בקפץ והטוען טענת גנב איירי בלא קפץ גם מ"ש כאן מהר"ח ליישב קושיא התוספות דרבא צריך אליביא דרב המנונא יקשה אכתי תקשי אמאי לא הקשה לרב המנונא מהודה דנגנב גם מהפסוק אלא צריך לומר דרב המנונא מתרץ דאיירי בקפץ ואם כן היינו פי' התוספות ודו"ק :

ע"ב בתוספות ד"ה אבל אכלו שהוא גדול וכו' משמע אם נשבע ובאו עדים שאכלו משלם תשלומי כפל כו' ואין להקשות אמאי אינו מקשי בקימ' איך כתבו לו מתחילה הב"ד שבועה מנא ידעי שבא מעולם לידי שביעה דלמ' נגנב כשהוא קטן די"ל דאיירי שהוא עצמו טוען שנגנב ממנו בזמן שכבר נעשה גדול ומ"ש בגמרא שאכלו כשהוא גדול כו' היינו לפי האמת אחר שבאו עדים ומעידין שאכלו דחייב לשלם כפל אבל מתחלה איירי שהוא עצמה טוען שנגנב כשהוא גדול וא"כ אתי לידי שביעה א"ק לפ"ז מאי צריכי התוס' להקשות שיהא נאמן במגו דהחזרתי' כשהוא קטן אמאי לא יהא נאמן במיגו דנגנב כשהוא קטן דבאותו טענ' איירי הברייתא ויש ליישב ודו"ק :

דף קז ע"א בתוספות ד"ה עירוב פרשיות כו' וכן בפ"ק דב"מ בשמעת' דהילך גבי סלעים דיכרן כו' כתב בחידושי הלכות לא ידענא מאי ראי' מייתי דשם איירי בהלוואה דכ"ע מודי דבעינן מודה מקצ' כו' אמנם אני ידעתי דברור הוא שכוונת התוספות לפי פירש רש"י דהדבר תלוי אם יכול להעיז אז צריך לישבע אף אם כופר הכל א"כ שם גבי סלעים דיכרן דיכול להעיז שהרי אינו כופר לו הכל דעכ"פ מודה בשני סלעים כמשמעו' השטר א"כ אמאי צריך שם מודה מקצת מן הטענות שתבע אותו הלא אף אם יכפור לו כל הטענות מ"מ חייב לישבע מפני שיכול להעז וזה ברור ולהכי סמכו קושיות זו לקושיא דפ"ב דכתובות גבי מנה לאביך בידי כו' שוב ראיתי בר"ן משמע להדיא כדברי ע"ש ודו"ק :

בא"ד והא דקאמר מ"ש מלוה מפר"ת מ"ט דמלוה פי' טעמא דמודה מקצת חייב כו' ואין להקשות אמאי קאמרו מ"ש מלוה הלא גם גבי פקדון דאיכא הכי והוה להו לומר מ"ש מלוה ופקדון די"ל דעל פקדון אינו רוצה להקשות מפני שהוא מפורש בקרא ואין ליתן טעם על גזירת הכתוב אך על מלוה שאינו מבואר בקרא ואעפ"כ אמר ר' חייא בר יוסף דאיכא הכי כמו גבי פקדון ע"ז שאול מ"ט הלא יש להאמינו במגו וק"ל :

ע"ב מ"ט לאו משום דקנה בשבועה ראשונה כו' ואין להקשות לפ"ז הא תו ל"ל לרבי יוחנן לאשמעינן בעומדת על אבוס לאפוקי שלא בו יד קנה ואינו חייב כפל וגם אם נשבע קנה אותו ואינו חייב כפל דהדא מאידך לא ילפינן דתרתי מילי נינהו ואעפ"כ סבר רב אשי לומר דכיון דגלי בחדא יותר ניחא לן לפרש גם דברי ר' יוחנן האידך בענין זה ודו"ק :

ברש"י ד"ה והד"ד כלומר למאי נפקא מינה כו' א"ק בעיני השתא דרמי בר חמא לא ידע הפשיטותא דרבא ממתני' דאמר לאחד מן השוק כו' א"כ יש כ"ת בסיגנון של המתני' דהיינו במקום שאין שבועה מחייב כפל כגון גבי גנב עצמו ונשבע ובאו עדים ואחר כך הודה כו' וע"כ הנראה דאין כוונת הגמרא בסתם להקשות מה כ"מ רק כוונת הגמרא לומר דמשמע מלשון הבעי' דגבי טוען טענת גנב מבעי' ליה איזהו מהן פוטרו וע"ז מקשי ה"ד איך אפשר לציור גבי טוען טענת גנב שאחר יפטור ולא חבירו הלא גבי טוען טענת גנב א"א לחייב כפל בלא שבועה וא"כ תמיד הם שניה' ביחד ואמר כגון שטען טענת גנב ונשבע כו' ודו"ק :

ע"ב בתוספות ד"ה כגון שטוען טענת גנב כו' אבל אין לפרש שאמר אחר שבועה אבד כו' ראיתי בספר דברי ריבות שמפרש כוונת התוספות שאמר מה שנשבעתי שנגנב אמת היה הדבר ואח"כ החזיר לי הגנב וחזרה ונאבדה ומתרצין התוספות דכיון דאחר כך באו עדים שנגנב אם כן איגלי מלתא למפרע שלא היה כופר ממון בשעת שבועה שניה כו' ונראה משום שקשה לו דאם כוונת התוספות כפשוטו שאמר מה שנשבעתי שנגנב שקר היה רק היה ברשותי ועכשיו נאבדה אם כן הרי הודה שהוא לשקר נשבע ושוב אינו חייב כפל דה"ל מודה בקנס כו' ואחר כך באו עדים אמנם אין נראים דבריו בעיני דה"ל לתוספות לפרש ולא לסתום וקושיות שלו ליתא כלל דאין זה נקרא מודה בקנס שהרי אין מודה להתחייב לו כלום כי בזמן שמודה הוא טוען שנאבדה וא"כ אכתי אינו חייב לשלם לו כלום לפי טענ' וכעין זה אמרו בגמרא לעיל פ' מרובה דף ע"ה גבי מודה בקנס ואחר כך באו עדים בהדיא גם לא ידע איך ס"ד לומר כיון שאחר כך באו עדים אגליא מילתא שלא היה כופר ממון מה בכך כיון שבשעת השבועה שעדיין לא היה עדים הרי שפיר כפר ממון כי עדיין לא היה עומד ברשותו שיתחייב עליו באונסי' עד אח"כ וכעין זה אמרינן לקמן גבי טען טענת אבד שני פעמים מוקים התוספות והודה בקמייתא דא"כ היה עומד ברשותו לאפוקי אם לא הודה עד לבסוף אז לא הוה עומד עדיין ברשותו בשעת שבועה שני' עד לבסוף שהודה והוא כפירת ממון ולא אמרינן דאיגלי מילתא למפרע וזה ברור :

דף קח ע"א בתוספות ד"ה ובאו עדים אקמייתא כו' משמע דווקא הודה מעצמו כו' ולא ידענא אמאי אינו מקשים בקיצור על רמי בר חמא מאי מבעיא ליה אי ממון פוטר אי שבועה הלא גם ממון ושבועה תרווייהו אינן פוטרין רק עדים דהלא א"א למצוא שישלם כפל רק ע"פ עדים דבעצמו אינו חייב לשלם כפל רק ע"פ עדים א"כ בלא ממון ושבוע' המחייבי' כפל פטורים מחומש מחמת שעל כרחך באו עדים ובמתני' אמרו דגם אבד דאינו חייב מעולם כפל אעפ"כ פטור מחומש מפני שבאו עדים וה"ה גבי טוען טענת גנב אם באו עדים ואחר כך הודה משלם כפל ופטור מחומש מפני שכבר באו עדים דאין לתרץ דאכתי מבעיא ליה דאיכא למימר נמי הא דפטור גבי טוען טענת גנב הוא משום ממון המחייבו כפל וה"ה דמחמת עדים נמי פטור רק מספק' ליה דלמא ה"ה ממון המחייב כפל בלא עדים פוטר מן החומש כגון הכא דאיכא ממון המחייב כפל ועדי' לא היו פוטרין כאן כיון דהודה אברייתא א"כ אכתי מ"ש או דילמא שבועה המחייבתו כפל פוטרו מחומש כו' הלא בזה אין נפקותא דשבועה עכ"פ אין צריכים לפטור מחומש כיון דיש עדים וגם אין לפרש דהאבעי הוא לפי מ"ש בפ' מרובה ממון המשתלם בראש כו' משמע דהדבר תלוי בכפל ולא משום עדים דא"כ אין כאן מקום של התוספות לקושיא זו דבלא זה היו יכולים להקשות איך דורשים ממון המשתלם בראש דמשמע דווקא משום כפל ובמתני' משמע דאפילו גבי אבד דאין משלם כפל פטור משום עדים ויש ליישב ודו"ק :

בא"ד ואיידי דתנא סיפא הודה מעצמו כו' ואין להקשות לפ"ז מאי יכול ליפשוט ממתני' דאמר לאחד מן השוק דווקא הודה מעצמו אבל אחר עדים לא דילמא ה"ה אחר עדים והא דנקט הודה מעצמו איידי דנקט גבי טוען טענת גנב דלא ניחא לומר דנקט גבי שני בבות איידי חד בבא גם הודה מעצמו הוא הרישא ואמר לאחד מן השוק הוא סיפא וטוען טענת גנב הוא המילעתא ואיך נקט רישא וסיפא איידי דמילעתא וק"ל :

ד"ה טען טענת אבד כו' אין כופר כלום ואפילו אמר לאחר שבועה אבד כו' ר"ל פשיטא אם אמר עכשיו שאבד קודם שנשבע וודאי דאין כופר כלום ואין כאן רק שבועת ביטוי שהרי פשיטא דאין אנו מאמינים לו שהרי כבר הודה ששקר נשבע והיה בידו בשעת השבועה והודאות בעל כק' עדים דמי א"כ אף אם רצה עכשיו לישבע שלא היה ברשותו אינו נאמן אלא אפי' אמר עכשיו שלאחר שבועה נאבד אעפ"כ אינו כופר כלום שכבר הוא ברשותו ובחידושי הלכות לא הבין כן ונכנס בדחוקי' וזה ברור וק"ל :

ד"ה וחזר וטען טענת גנב ונשבע כו' והא דאמרינן לעיל שכבר יצא ידי בעלים היינו שאותו ב"ד עצמו השביעוהו וטעו כו' אין זה מדוקדק דמשמע דווקא לפי תירץ זה דאיירי כאן שבא לפני ב"ד אחר שלא ידעו כו' קשה ממה דאמרינן דלעיל שכבר יצא ידי בעלים כו' הלא לפי מה שהבינו מתחילה דאיירי גם כאן באותו ב"ד כ"ש דקשה ממה דאמרינן לעיל שכבר יצא וגם כפשוטו היא אמאי לא הקשו אך אם טעו הב"ד והשביעוהו מ"מ הלא אינו חייב כפל כדאמרינן לעיל שכבר יצאו כו' וע"כ הנראה דבאמת ה"ק כקושי' לעיל תימא היאך השביעוהו כו' כוונת' וע"כ ליכא למימר שהב"ד טעו והשביעוהו דא"כ הלא כבר יצא ידי בעלים בשבועה ראשונה ואין חייב כפל אשבועה שני' אלא וודאי דאיירי שהב"ד עשו כדין בשבועה שני' א"כ קשה למה השביעוהו הלא לא היה חייב שבועה וע"ז כתבו כאן דליכא לתרץ דאיירי כאן בב"ד אחד ולעיל בב"ד אחד וא"כ שפיר איכא למימר דאיירי כאן אף שהב"ד אחד שלא כדין השביעוהו וק"ל :

ע"ב ברש"י ד"ה אית דגרסי אם באמת נשבע דלא פשע לא נפטר כו' ואם לשקר נשבע כגון דפשע כו' ויש לדקדק למה בגירסת הגמרא דלעיל דייק רש"י וכתב נגנבה באונס או מתה או נשבר והיינו בשומר שכר דחייב בגניבה ואבידה וע"כ מפרש דאיירי בנגנבה באונס וכאן בגירסת זו מפרש דאיירי בשומר חנם וכתב אם לא פשע והיה נראה לפרש

לפרש דגם לעיל כוונת רש"י לפרש בפשט שומר דהיינו שומר חנם ואע"פ כן לפי גי' ראשונה נ"ל עכ"פ דהשומר אינו חייב לשלם דאל"כ וודאי דהוא הוה הבעל של הגנב אלא וודאי דאיירי עכ"פ שאינו חייב לשלם ואעפ"כ נשבע לשקר דהיינו שנשבע שנגנב באונס והוא שקר רק שנגנב שלא באונס אבל מ"מ לא פשע בו אך לפ"ז אינו מיושב מ"ש רש"י בבעי' דנשבע לשקר וז"ל כיון דלשקר נשבע סופו להתחרט ולשלם כו' משמע שאם הוא הדבר שנשבע לשקר חייב לשלם ויש ליישב ודו"ק :

באה"ד שהרי לא נתחייב באונסין במה שעשאו בפירש ש"ח כו' וקשה אמאי לא תירצו התוספות כן לעי' בדיבור טען טענת אבד כו' ומה צריכו לדחוק ולמחוק הגירס' הודה בקמייתא הלא שפיר יש לגרוס הודה בקמייתא מאי אמרת א"כ נתחייב באונסין ושוב אינו כופר ממון י"ל שחזר ועשאו שומ' חנם דומי' דמפרשי כאן גבי טוען טענת גנב ויש ליישב :

בתוספות ד"ה תבעו שומר והודה כו' וי"ל משום דאקרן לא ה"מ למיפטר הא דפשט אם בשקר נשבע לא נפטר הגנב כו' עי' בחידושי הלכות מ"ש בדברי התוספות אילו ולידי' קשה אם הוא כהבנתו למה תלו התוספות דבריהם בתירוצם דלא ה"מ למיפטר כו' ה"ל לתר' בקיצור דזה לא מבעי' לי דפשיטא ליה דנקרא הודאה לענין הקרן גם מה צריכו להוכיח בקושייתם דלא מבעי' אלא אקרן מדנקטו והביא עדים משמע דלא מבעיא אלא אכפל הלא מבואר להדיא כן בפשיטותא שאמר נפטר הגנב כו' משמע דקאי אכפל דאילו אקרן אדרבה חייב הל"ל והנרא' בעיני ליישב דברי התוספו' בשינגן אחר כי בוודאי אין קושית התוס' דליבעי אקרן לבד ולא אכפל רק עיקר קושיו' דמאי צריכ' לומר הגמר' דהבי' עדים רק בלא עדים ה"ל למבעי אי הודה לשומר אי חייב הקרן וממיל' פטור גם מכפל כמו הודה בקנס משא"כ מ"ש בגמר' והביא עדים אינו שייך רק בכפל ולא בקרן וע"ז תירצו וי"ל משום דאקרן לא הוה שייך למיפשט אם בשקר נשבע לא נפטר הגנב דאם לא באו עדים רק הודה מעצמו ואם כן אם בשקר נשבע דאינו נקרא הודאה אין שייך לומר הלשון לא נפטר הגנב אדרבה אם אינו נקרא הודאה כ"ש שהוא פטור הגנב מן הכל אבל מכל מקום גם בתירוצם סברי דאכתי מספקים לה לאבעי' גם אקרן עצמו דהא בהא תליא רק שאינו רוצה לנקוט בהדי' משום הפשיטו' וזה ברור לדעתי ודו"ק :

דף קט ע"א ברש"י ד"ה ואם אין לו מה יאכל כו' ולעיל בסמוך פי' ואם אין לו נכסים כ"כ שיכול לוותר על חלקו כו' נראה דבשת' מ"ש ואם אין לו פירושו בוודאי שאין לו כלל רק לעיל הוכרח רש"י לפרש כן משום דהוה משמע שאין לו כלל לשלם וע"ז אמר לוה וב"ח באין ונפרעין גם מחלקו שהיו שייכים לשאר היורשים ואם כן הלא לא קיים מצות השבה על הלקם לכן הוכרח רש"י לפרש שעל חלקו אין לו נכסי' שיכול ליתן דאם יתן ויותר חלקו לא יהיה לו גם כן מה יאכל והיינו כפרש"י כאן באופן שכאן ולעיל פירש של אין לו שאין לו מה יאכל רק שלעיל פי' רש"י שעל חלקו אין לו מה יאכל אם יוותר אותו אפשר היה בעיני לפרש שלעיל כוונת רש"י שאין לו נכסי כ"כ שיכול לוותר רצה לומר דוודאי יש לו נכסי' קצת אבל אין עושר כ"כ שיכול לוותר בהכס כמשמעו' לשון יוותר בכל מקום והיינו מפני שרש"י מפרש עכ"פ שהגזילה בעין ואם כן איך אמר ואם אין לו הלא עכ"פ הגזילה קיימת שיכול לשלם הגזילה דאל"כ אינו חייב לשלם כלל לכן מפרש שהגזילה היא בעין אך מלבד עצמו אינו עושר כל כך שיכול לוותר בהכס חלקו ודו"ק :

ד"ה ואפילו לארנקי של צדקה אם אינו מוצא יורש לאביו כו' אין כוונת רש"י שאין לו יורשים כל כך דא"כ קשה מ"ש אחר כך וכי יש לך אדם שאין לו גואלי' אלא כוונתו שיש לו קרובין רק שהוא אינו מוצא אותם ואינו יודע מי הם הקרובים לאפוקי לשון התורה הוא ואם אין לאיש גואל משמע שבאמת אין לו גואל כלל וע"ז הקשה כי יש לך אדם כו' וק"ל :

ד"ה וכטולו לנפשי' היכא דאין יורש אלא הוא כו' יש לפרש שכוונת רש"י דעל המשנה אין להקשות דנמחליה לנפשיה דבלאו הכי יש תקנה אחרת במ"ש במתני' לוה וב"ח באין ונפרעי' כו' אך המשנה איירי אם הוא רוצה לצאת ידי שמים כהלכתו ולהחזי' הגזילה לאפוקי' רב יוסף שאמ' לארנקי של צדקה משמע שאין לו שום תקנה רק שיתן לצדקה ושם תשאר הגזילה ואין לו תקנה בלוה וב"ח באין ונפרעי' להוציא מן הצדק' וע"ז הקשה וגנחליה לנפשיה ושוב אחר שמתרץ הא ר"י והא ר"ע רוצה ליישב גם המתני' בענין זה ודו"ק :

בתוספות ד"ה ב"ח באין ונפרעים כו' משום שהרי וודאי אינו רוצה כו' א"ק לפי זה למה אמר במתני' ואם אין לו לוה וב"ח כו' הלא אפילו יש לו יכול לעשות כן ויש ליישב וק"ל :

ע"ב גמרא מכלל דר"י הגלילי סבר אפילו לנפשיה מצי מחיל כו' ולא ניחא לה למימר דהא דמתרץ רבא הא והא ר"ע היינו ר"ל דאתי' גם כר"ע דלשניהם יש סברה זו לחלק בין לנפשיה ובין לאחרי' רק דפליגי בזקפו עליו במלוה דמר אית לי' דהוי כלנפשי' ולמר שוה לאחרים והקושיו' התוס' משום דאם כן עיקר חסר מן הספ' דה"ל לרבא לומ' ובשאני זקפו דהוי כנפשי' כמ"ש רב ששת בדברי ר"י הגלילי כן היה לומר בדברי ר' עקיבא להיפך ויש עוד ליישב ודו"ק :

שם בגמרא אלא אתי' לכהן תשדה אחוזה כו' רצה לומר התרצן מתרץ דוודאי הברייתא שהקשה מכין שלא יאמר כו' ידע שפיר הלימוד משדה אחוזה ולכן לא הקשה מתחילה הברייתא מפסוק דאיש את קדשיו כי משום דהלימוד של שדה אחוזה סותר הדרש דאיש את קדשיו ומוקים ליה במילי אחריני אך שהקשה כיון דאית לן ק"ו אם כן יותר יש לומר דהלימוד של איש את קדשיו הוא אמת ודוחה הדרש של אחוזתו ומוקים ליה במילי אחריני וע"ז אמר לא אם אמרת כו' ואם כן אין כאן שום ק"ו לכן יותר יש לנו להולך אחר הדרש דשדה אחוזה ולאוקמי איש את קדשיו למילי אחריני ובזה מיושב הרבה דקדוקי' בסוגי' זו דוק ומ"ש בברייתא דשדה אחוזה והלא דין הוא כו' לפי' תוספות יש לפרש שהברייתא עצמ' אומרת מלבד שיש לימוד מגזל הגר יש ללמוד גם כן מדין ק"ו אף אם יש פירכא מכל מקום יש ללמוד דמקשינן להדדי גם כן ואיש קדשיו כו' :

ברש"י ד"ה כשהוא אומר מלבד איל הכיפורים משמע למי שזה נותן זה נותן ואיל הכפורים אין יכול להקריב אלא כהן שבאותו משמר כו' ואף דאמרינן בסמוך במתני' דאם נתן הכסף ליהורב והאשם לידעי' יצא בדעבד כדמשמע ליסנא דיצא אבל לכתחילה ילפינן מקרא בהקישא דנותן הגזל למי שנותן האשם לפרש גם כן שאין כוונת רש"י מעולם לומר שצרי' ליתן המעות והאשם לכהן אחד רק כוונתו לומר למי נותן דהיינו לאותו המשמר שמביא האשם לזה צריך ליתן והם חולקים בו וכן הגזילה צריך ליתן לאותו משמר שהוא בזמן שמביא הגזילה ולא לשום משמר אחר והיינו היקשא וכן כוונת רש"י בסמוך כמ"ש והכתיב איש את קדשיו כו' וכיון דמקריב ליה וזכ' ביה גזל כמי דידי' הוא כדאמרינן מלבד איל הכיפורים למי שזה נותן זה כית' היינו רצה לומר דכבר ילפינן מהיקשא כמו שהאשם צריך ליתן לאותו משמר שהוא בזמן שמביא אותו כן הגזל ואם כן כאן שמביא אותו הוא עצמו הגזל נילף גם כן שיתן לעצמו ויזכה ביה לבדו כמו האשם נותן לעצמו הכל וזכו ביה לבדו ואין למשמר בו כלום כן הוא הגזל יביא אותו לעצמו מכח היקשא גם לפי דרך הראשון אתי דברי רש"י אילו ג"כ כפשטן וכמ"ש דעכ"פ לכתהיל' נותן לאחד הכל וכן יש לפרש בתוספות שכתבו אין נראה לפרש בשעת הודאה כשמתחייב כו' וקשה דאיך אפשר לפרש כן הלא אמרינן לקמן בהדיא דאם נתן הכסף אשם לכל משמר בפני עצמו דיצא והלא הגזלה והאש' מתחייב בשעת הודאה בבת אחת אלא וודאי כמ"ש דלכתחילה בעינן ליתן למשמר אחת מיהו בלאו הכי אין קושיא דיותר ניחא לתוס' לסתור דאותו מקום עצמו מיניה וביה דאיך ילמוד מאיל האשם שנותן למשמר שהוא בשעת החיוב וה"ה הגזילה וזה אינו דגם האשם נותן למשמר אחר ודו"ק :

דף קי ע"א גמרא ה"ד אי דמצי עביד עבודה כו' ר"ל דוודאי סברא היא דאם יכול לעבוד עבודה יכול גם כן לאכול ואם אין יכול לאכול אם כן אין יכול גם כן לעשות עבודה ומתרץ דוודאי זהו אמת ששוין הן אך שיכול לעשות עבודה ע"י הדחק וה"ה אכילה על ידי הדחק וק"ל :

שם בגמ' לאפוקי ממתני' דתנן נתן לו את הקרן כו' כתו' בחידושי הלכות וה"ה דה"מ למיפרך לעיל או אינו אלא אשם זה איל לאפוקי ממתני' דתני הביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא אלא משום דלאו ממלת אשם לחוד מפיק לה אלא מדכתיב אשר יכפר כו' איכי מבין ומה בכך מכל מקום אקרן לא הוה קאי הלימוד דאשר יכפר רק אחומש כמו דלפי האמת קאי אלימוד דאקרן משום דנקרא אשם וילפינן מהקדש ולא אחומש דלא נקרא אשם כן הוא עכשיו להיפך אבל הקושיא מעיקרא ליתא דהשתא קודם שידע הלימוד מדכתיב מלבד איל הכיפורים ע"כ דלא ידע גם כן דרשא זו בהביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא מדכתיב אשר יכפר דאם ידע דרשא זו דסיפא דקרא אם כן גם כן א"א לומר דאשם זה איל דהרי סיפא הקרא הוא גם כן מלבד איל הכיפורים ואשר יכפר ואם כן אשר יכפר קאי אמלבד הכיפורים ולפ"ז א"א לומר דאשם זה איל וכמו שאומרים בברייתא באמת כשהוא אומר מלבד כו' שלא ע"כ בהוה אמינ' זה לא ידע גם כן דרשא זו ואפשר שגם כוונתו כמ"ש גם מ"ש עוד ויש לומר ונקט כמי במילתי' דרבא אדרבא חומש מעכב ולא קאמר אדרבא קרן אינו מעכב משום דאינו מפורש בהדיא במתני' דקרן אינה מעכב איכי מבין הלא מפורש במתני' דאם הקריב אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא אף שמביא הגזילה אחר כך כ"ש אם אינו מביא הגזיל' כלל ועיין מ"ש בסמוך בפ' רש"י ודו"ק :

חדושי הלכות מסכת בבא קמא

ברש"י ד"ה אי דאיכא טהורין בהאי משמר כו' כתב בחידושי הלכות דלפי מ"ש התוספות דפריך לרב ששת כו' ה"ה אי איכא טהורין במשמ' אחר כו' ע"ש ולפי דבריו נ"ל שהתרלן שמשיב אימ' כותנו לבעלי מומין טהורין כוונתו לתרץ דאיירי בדליכא שום כהן טהור אפילו במשמר אחר וזה דוחק כיון שהמקשן לא הקשה איך יתרץ לו התרלן מה שהוא עצמו לא הקשה גם הליסנא דאמר רב ששת אם היה כהן טמא נותנת לכל כהן שירצה משמע שלאי שנותנין לו אותו הכהן הוא טהור וע"כ היה אפשר לפרש"י דוודאי אף אם סבר רב ששת דאפי' איכא טהורין במשמר אחר צריך לאהדורי אטהורין מכל מקום אינו קשה טמאים מי מצי עבדי וכיון דלא מצי עבדי שליח היכי מצי משוי כו' דלא אמרינן סברא זו אלא אם אותו הדבר שהוא עושה שליח עליו יכולים לעשות בני המשמר של שבוע זו כדלעיל אם כן אם הוא לא מצי עביד גם אינו יכול לעשות שלי' ורק תישא' הדבר לאנשי המשמר לאפוקי כאן דגם אנשי המשמר אינן יכולין לעשות עבודה שהוא עושה שליח עליו אז אינו קשה כיון דהוא לא מצי עביד כו' כיון דבלאו הכי אינן יכולין לעשותו אך היותר נראה דאם נעיין שם בגמרא אז אפילו לליסנא קמא אינו סבר רב ששת רק אם איכא טהורין בבית אב אחד צריך לאהדורי אטהורין לאפוקי למשמר אחר מודה רב ששת דכנעשי' הטמאין דלענין זה נדחה הטומאה שפיר ובכל הגמרא לא נזכר שם רק בית אב כי בכל משמר היה שבעה בתי אבות שכל א' היו עובד יום א' אבל ממשמר למשמר אחר אינו חולק רב ששת וראיתי בספר דברי ריבות שגם הוא הבין כבעל חידושי הלכות אך שכתב דבגמר' כמן אזלא ליסנא דאיכא דאמרי רב ששת מודה בבית אב אחר ומפרש כוונת התוספות על דרך זה ומלבד שדבריו דחוקי' בדרך התוספות גם אין משמע שם מליסנא דאיכא דאמרי רק דרב נחמן פליג אפילו בבית אב אחר אבל לרב ששת אפילו בבית אב אחר צריך לאהדורי ובזה אינו מחולק ליסנא דא"ד ע"כ לשון הראשון ודו"ק :

שם בד"ה נתן את הקרן כו' אם לא נתן עדיין ולבסוף נתן כו' כתב בחידושי הלכות שאין זה מדוקדק דאפי' לא נתן גם לבסוף אין מעכב הכפרה כדמשמע לקמן כו' מיהו נראה דגם מלקמן אין הוכחה כלום די"ש גם כן לפרש דה"ק יכול כשם שאיל ואשם מעכבין היינו שאם לא הביא האשם עד אחר הקרבת האיל מעכב כמ"ש קודם לזה כך חומש מעכב אם לא הביא אותו קודם הקרבה כו' והוכחו' רש"י אפשר שהוא מדאמר בגמרא למאי כ"ת לאפוקי ממתני' דתנן נתן את הקרן כו' אדרבה חומש מעכב הלשון אדרבא משמע שיהיה בהיפך דחומש מעכב וקרן לא יעכב ואיך יעלה על דעת לומר שיהיה טובל ושרץ בידו ואף אם יעכב הגזילה ולא נתן לבסוף כלל שיהיה לו כפרה אלא וודאי שהפי' צריך ליתן לבסוף וע"ז הקשה דילמא הקרן אף אם נותן לבסוף יש לו כפרה א"ק לפ"ז ה"ל להביא גם הדרשא ולומר לאפוקי מתני' דתנן הביא גזילו כו' נתן את הקרן כו' אלא ע"כ צריך לומר דאין קושיא הגמרא אדרבה שיהיה הדב' מהופך הקרן לא יעכב והחומש יעכב' רק הקושיא הוא שגם החומש יעכב וכמ"ש מהר"ח בספרו והיותר נראה לומר שרש"י כתב בדיוק החומש אין מעכב מלהקריב האשם כו' ר"ל שיהיה תלוי הקרבת האשם בנתינת החומש זה אינו עכ"פ צריך לקיים מצות נתינת החומש מצד עצמה וכן משמע לשון המתני' שאמר אינו מעכב כו' אבל מצד עצמה לבד צריך לקיים ודו"ק :

בתוספות ד"ה לבעלי מומין כו' תימא ועורה אמאי הוי לבעלי מומין כו' נראה דכל עיקר קושיות הוא כיון שגם בעלי מומין אינן ראוין להקרבה רק שנותן להם הבשר מפני שאין כאן טהורין שיכולי' לאכלה אם כן העור ישאר לאנשי המשמר בשלמא לעיל דאם היה אתן הקרבן להקריב לאנשי המשמר אז היו חולקין העור והבשר לכן אם הוא אינו ראוי לאכילה אז ישאר הדבר לאנשי המשמר כאילו נתן להם להקריב הקרבן לאפוקי כאן שהם בעלי מומין ואין ראוין להקרבה ולא יתן להם הכל רק בשביל שאנשי' אנשי המשמר הם טמאי' אם כן למה יחלקו בעורו' כולן ובזה מיושב כמי מה שהקשה מהר"ח בספרו הא משנה שלימה היא בפ' טבול יום כל שאינו ראוי לעבודה אינו חולק בבשר וכל שאינו חולק בבשר אינו חולק בעור כו' לפ"ז לאו קשיא דלא אמרינן זה אלא במקום שאר אוכלי הבשר ראויים להם מצד שיכולים לעבוד וזהו שכר עבודתם ואם כן גם העור שלהם לבד לאפוקי כאן שאין הבעלי מומין חולקין בבשר מצד עבודתן שהרי אינן ראוין להקרבה רק שהתורה נוה שיחלקו גם בבשר ובעור עם שאר הכהנים לאפוקי שהם יטלו לבדם מה שראוי גם לשאר אינו נכון ודו"ק :

ד"ה או אינו אלא מוסיב זה כפל כו' וכפל לא מחייב בהודה כו' וקשה מאי קושי' הלא יכול לומר דהתורה איירי באם באו עדים ג"כ ויש בזה פלוגתא דאיכא מ"ד דסבר מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב ואף דאנן ק"ל דפטור היינו אחר שכב' גלמד למושב זה חומש ואי לא איירי התורה כלל בכפל גם איכא לפרש דהתורה איירי באם באו עלים

קודם שהודה דלכ"ע חייב וליכא לתרץ דא"כ אינו חייב חומש דבמקום כפל ליכא חומש א"כ בקיצור היו יכולים התוספות להקשות קושיא זו מיהו גם זה אינו קוש' כלל כמ"ש דאיכא מ"ד לעיל בפ' מרובה דמשלם כפל וחומש ואשם וחכמים דחולקין היינו מדרש דשילם אותו בראשו ממון המשתלם בראש ואכתי לא ידעינן למידרש כן ויש ליישב ודו"ק :

ד"ה דאדעתא דהכי לא קידשה אבל הא דקידושין בדידה קיימינן כו' ראיתי בתשובת מהרי"ק שורש ק"א שהביא ראיה מדאמרינן כאן אי לאו טעמא דטב למיתב טן דו הייתי סמכינן לומר דוודאי אדעתא הכי לא שיעבד נפשיה כו' כ"ש לענין ממון והיינו עובדה שנשאל עליו שקודם שנשאת אי נאמר ג"כ דאדעתי' דהכי לא שיעבוד נפשיה בקנסו' ובעונש כו' תמיה לי הלא לפי' התוספות אין כאן שום ראי' דאם תלוי הדבר גם בה והוא נתקדשה לו אפילו אם יארע בה איזה דבר כמו גבי לוקח ומוכ' ודו"ק :

דף קיא ע"א בגמרא רבי יהודא סבר קנסינן לידעי' כו' ורבנן סברי כו' הילכך לדידהו קנסו לה כו' משמע דע"פ הדין היה יוצ' אם היה נשאר הכסף לידעי' ואשם ליהוריב רק הם חולקין מי ראוי לקנוס דאל"כ מנ"כ קשה על רבנן או על ר' יהודה מה צריכי לומר דקנסי' לידעי' או ליהוריב הל"ל ורבנן סברי דלא קנסי' לידעי' וממילא נשאר ע"פ הדין דיחזור אשם אגל כסף או בהיפך קשה על ר' יהודא דהל"ל דסבר דלא קנסי' ליהוריב מאי נ"ל דקנסינ' לידעי' אלא וודאי כמ"ש דע"כ היה יוצא גם אם היה נשאר הדבר כך האשם אצל יהוריב והכסף לידעי' ואף דדרשינן לעיל דצריך ליתן לכהן שבאותו משמר דומי' דאיל הכיפורים אלא מוכח כמ"ש לעיל דהדרש' הו' דלכתחילה צריך ליתן לכהן שבאותו משמר אבל בדיעבד יוצא :

שם פשיטא הכי אית ליה כו' וליכא לתרץ דאשמעינן אפי' אם נתן הכסף כבר לידעי' קודם שנתן האשם ליהוריב וה"א דאז ליכ' למיקנסא לידעי' דלא סבר ר"י דקנסי' לידעי' אלא היכי שכבר נתן האשם ליהוריב אפ"ה אשמעינן דאינו כן רק אכתי קנסינן לידעי' כיון דלאו משמרתו הוא דא"כ הל"ל אם קיים האשם פשיטא דבהכי איירי הפלוגתא דר"י וחכמים :

ד"ה מלמד הקדש מהדיוט כו' תימא אמאי איצטרך קרא לעיל כו' ואיפכא אין שייך להקשות על הברייתא למה לה דרש זה כילף מדרש של רבא כי וודאי הברייתא לא ידע ורא"ה הדרש של רבא אך זה הקשו שפיר דלמה ליה לרב דרש אחר אמאי לא יליף מדרש של הבריית' גבי הקדש וק"ל :

ע"ב בתוספות ד"ה הגוזל והמאכיל להו דווקא מאכיל כו' כוונתם בכל מקום הן במתני' הן הברייתא דר' אושעיא מאכיל לאו דווקא לאפוקי לרמי בר חמא מאכיל דברייתא דרבי אושעיא הוא דווקא כיון דאיירי לפני יאוש ודו"ק :

ד"ה אין גזילה קיימת פטורין כו' אלא משום דניחא ליה למיפרך מסיפ' כו' ויותר נראים דברי הר"ן שכתב דלעיל ג"כ אינו מקשי על ר' חסדא מרישא דמתני' דהגוזל ומאכיל דיש חילוק בין אם הוא מאכיל לו לבא הוא בעצמו רק מסיפא דמתניתן פריך דהניח לפניהם פטורים וא"כ גם כאן אין שייך למפרך רק מסיפא דאין גזילה קיימת פטורין ע"ש וק"ל :

דף קיב ע"א בתוספות ד"ה קטנים פטורים דהא לאו קושיא כו' וה"ה דהמ"ל דא"א למיגרס כן דא"כ מאי מתרץ רב פפא ה"ק ועדיין לא אכלום כו' וברייתא דלעיל צריך לומר לפ"ז דאיירי באכלום א"כ קשיא גדולה אמאי חייבין אם אינו בעין דליכא לתרץ דנוכל לומר דאיירי כשהניח אחריות כמ"ש בסמוך דא"א לפרש כן לפי האמת ויש ליישב דאין כוונת התוס' להוכיח דל"ג משום דהא סומכוס כו' דאיכא למימר דהמקשן לא ידע פלוגתא דסומכוס אך כוונת התוספות לומר דל"ג מכח הקושיא שכתבתי אך אחר כך כתבו התוספות ולנוה באמת אינו מקשה המקשן הברייתו' אהדדי וע"ז כתבו משום דהא סומכוס כו' ולכן לא רצה המקשן להקשות קושיא זו ודו"ק :

בא"ד וליכא לאוקמי כגון שהביא בהן אביהם אחריות נכסים ולהכי א"ש הא בגדולים חייבים כו' ונ"ע דאיך אפשר לומר ולפ' הבריית' דאיירי בהניח להן אביהן אחריות נכסים א"כ אמאי תני ברישא הגוזל ומאכיל את בניו פטורים כיון דהניח להן אחריות נכסי' חל השיעבוד על הנכסים ואמאי יהיו פטורים ואין נראה לפרש כוונת התוספות דרצונם לומר דמ"ש הברייתא הניח לפניהם ואכלום אין פירושו שהניח לפניהם הגזילה כשמת אלא ה"ק הניח לפניהם אחריות נכסים ואכלום הגזילה אפי' בחיי הגזלן דאין לשון הברייתא סובל פי' זה ויש ליישב דאין כונת התוספות שדבריהם דיש לפ' כן לפי האמת דהברייתא איירי בהכי רק לגוכ' די"ל דהמקשן אינו רוצה להקשו' קושיא שלו על הגדולים אמאי

חייבין משום דאיכא לתרץ דאיירי בהניח להן אחריות נכסי' מאי אמרת א"כ גוזל ומאכיל אמאי פטורים אמת שהוא קושיא אך המקשה רוצה להקשות כפשוטו על קטנים אמאי פטורים אף אם איירי הברייתא איך שתרצה מכל מקום קשה על הקטנים לאפוקי על הגדולים אינו קשה אם נוקמי בהניח להן אחריות נכסי' אם לא שהוא יסמוך על קושיא אחרת מרישא דקתני הגוזל והאכיל פטורים ויותר ניחא למקשן להקשו' כפשוטו ולפ"ז מתורץ אמאי אינו מתרץ באמת כן דברייתא זו איירי בהניח להן אחריות נכסי' ולהכי בין גדולים בין קטנים חייבים אף אם אכלום והשת' אתי שפיר דא"א לתרץ כן לפי האמת מכח הרישא דקתני גוזל ומאכיל פטורים אך יש לדקדק איך אפשר לומר שקושיות המקשן הוא דקטנים יהיו פטורים משום דאין מקבלין עדות כו' ואם כן אף אם הגזילה בעין אין מקבלין עדות להוציא מידם דאין התוספות סוברים דבגזילה קיימת אין צריך לקבלת עדות ופשיטא דמוציאין מידן בהעתק כאן חסר :

ברש"י ד"ה היתה פרה שאולה לו כו' אי גרס' נמי אגב שיטפא בדרב פפא כו' ובספר ראב"ן ראיתי שכתב דשפיר גרסינן ליה ואריש' קאי דווקא היתה גנובה לו מע"ש וטבחיה בשבת אז חייב בקנס לאפוקי אם אין גניבה דהיינו שנגנב וטבח בשבת שאי אינו חייב על הגניבה דהיינו הקרן כי איסור שבת וגניבה באין כאחד אז גם אטביחה ומכיר' אינו חייב ע"ש ויש לדקדק אמאי אין מפרשי' דברי רב פפא דבאמת קאמר כי קושי' רש"י וה"ק גבי שואל פטור מן הכל שאין כאן קנס מפני שאין שייך גניבה דהיינו כאן הוא שואל ואין שייך לפטור עצמו בטענ' גניבה אין כאן קנס אטביחה ומכירה דהוי גזלן ולא גנב ויש ליישב דא"כ הוה קשה בהיפך הא אפילו הוה שייך כאן טענת גניבה מכל מקום הוה פטור מן הכל מפני שאיסור גניבה ושבת באין כאחד וא"כ פטור מקרן וארבע וחמשה אמר רחמנא ולא ג' ד' מיהו יש עוד לדקדק אמאי אינו מגיה גם מ"ש גבי שואל שאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד הלא אין שייך כאן איסור גניבה רק גזילה ויש ליישב ודו"ק :

ע"ב פרש"י ד"ה ע"פ אשה כו' מחזקינן באפקרות' ומשתמע ליה כו' והיינו שאם אומרי' מסתמא עשתה האשה שליחות שלה והגידה לו הזמן שקבעו לו ב"ד ובאם שאינו משגיח משמתינן אותו ולעיל אמר דשליח ב"ד מהימן כבי תרי לענין זה שאם בא השליח ואמר שאינו רוצה לבא אז משמתין אותו מיד בפעם ראשון ושוב א"צ להזמין אותו עוד פעם וע"ז לא היתה אשה נאמנת וכן מצאתי בתשובת מהר"ח מפרש ומיישב כן דברי רבינא ע"ש ודו"ק :

סליק מסכת בבא קמא בעזור שוכן רומה

מסכת בבא מציעא

דף ב והא זה וזה קתני כו' ק"ק אמאי לא קאמר בהיפך דאי לא הוה קתני כול' שלי ה"א דוקאי מצאתי דאתי לידה משמע כליסב' דקרא תנא כול' שלי דאתי סיפ' לגלויי ארישא דאני מצאתי ראיתי משמע דכה"ג אמרינן בפ' הגוזל עצים גבי נתן לאומנן לתקן כו' דתנא סיפ' שידה תיב' ומגדל לגלויי ארישא דעצים הו' ע"ש ויש ליישב :

ע"ב בתוספות בד"ה לימא מתניתן כו' מלינו כו' דמתניתן אפשר דתרווייהו כו' וכן מוכח לקמן דגם המקשה ידע זה בההיא דיהא מוכח כו' דקאמר אא"ב רבנן כו' הכא דאיכא למימר דתרווייהו היא וק"ל :

ע"ב בתוספות בד"ה ומה התם דאיכא כו' לא סריך אלא אי סומכוס כרבנן כו' עכ"ל מעיקרא נמי דפריך לימא מתני' דלא כסומכוס כו' ע"כ דלא פריך אלא אי סומכוס כרבנן דבן ננס ס"ל הא מלתא דפשיטא דלא נחית סומכוס בפלוגתא דבן ננס דחיים לשבוע' שוא אלא דבעי למימר דבהך סברא נמי דקאמר הכא משמע לש"ם דכרבנן ס"ל :

דף ג בתוספות בד"ה אלא מחוורתא כו' דפריך בין לרבנן בין לר"י כו' לית ליה פקידא כו' עכ"ל נ"ע לדבריהם ומאי קושי' דהא מנה שליסית נמי לרבי יהודא יהא מוכח ע"כ לאו מטעם פקידא אלא מטעם דאמרי לרבנן משום דהאי מנה חד מינייהו לא איצטריך לטעם דפקיד' אלא במנה שהיא שלו בוודאי ואם כן ממנה שליסי' שפיר פריך לר"י כמו לרבנן דבההיא דחנווני נמי יהא מוכח ודו"ק :

ע"ב בתוספות בד"ה אבל מהעדאות כו' שכפר הכל אימא כיון דחשיב כו' עכ"ל בלאו האי טעמא משום דחשוד כו' אין לפטור מטעם דכופר הכל פטור מגזירת הכתוב כמ"ש התוספות לעיל דמההוא גזיר' הכתוב לפטור לא נשמע אלא כופר הכל בלא העדאת עדים ודו"ק :

שם בתוספות בד"ה ר' חייא כו' נימא ק"ו דר"מ אם הביאוהו כו' לא יביאהו לידי שבועה כו' עכ"ל דליכא למימר דקושטא דהכי הוא למאי דקאמר השתא דכר"א ס"ל דמק"ו ממיתה קאמר רבי חייא דהא שלא תהא גדולה מהעדאת פיו נקט במלתי' דמשמע דהק"ו נמי אפיו הוא ועוד נראה שסמכו התוספות אדבסמוך דפריך מה לפיו כו' דמוכח מיניה דק"ו דלעיל קאי ק"ק דהא בעי למימר דק"ו מעד אחד הוא אף על גב דנקט פיו ולמסקנא ניחא דאתי נמי מפיו ונקט פיו במלתיה טפי מעד א' משום דההוא דיכא דהעדאת עדים דאתי למילף מינייהו היינו שיהא נשבע על מה שכפר דומיא דפיו הוא שנשבע על מה שהוא כופר ודו"ק :

באו"ד דאיכא למפרך דמה למיתה שכן על מה שהן מעידין כו' ק"ק דאם כן היאך ס"ד למימר דאתי ק"ו מעד א' ואין להקשות דאי ק"ו דלעיל מקנס היאך קאתי דהא איכא למפרך מה לקנס שכן עליו הן מעידין משא"כ בשבועה שעל מה שכפר הוא נשבע דהת' לאו שבועת מקום יליף את העדא' עדים מפיו וכה"ג כתבו התוספות פ"ק דב"ק ע"ש :

דף ה גמ' ונימא מיגו דחשיד כו' פרש"י אדר"י פריך דאמר חשדוה רבנן שמא ילך כו' ע"ש הכי משמע ליה לכאורה דאגופא דמתני' ל"ק מידי דא"כ מאי אולמא ליה הך דתני ר' חייא ומימרו' דרב נחמן ודרב ששת לאכוחי מינייהו דלא מיכא מיגו דחשוד כו' ממתניתן דהכא אלא דאמתניתן דהכא איכא למימ' דטעמא כדאביי דשמא ספק מלוה ישנה יש לו עליו וכ"ל לפירושי דבהך דרבי חייא ודרב ששת ודרב נחמן לא שייך ביה כ"כ ספק מלוה ישנה יש לו עליו דאי הוה מילי דספק בינייהו לא היה מאמין לו בלא סהדי אבל התו' לקמן לא כ"כ את דבהנהו נמי שייך ספק ואפשר דהיינו לדברי אביי אבל לסברת דמקשה לא שייך בהו ספק מלוה כו' ועי"ל לדברי התוספת דקושטא הוא דאגופא דמתניתן דהכא פריך ונימא מיגו דחשיד כו' והמתרץ מייתי ליה מ"ג מקומות דהיינו ומדר"ן ומדרבי חייא ומדרב ששת דאולמי' ליה הנך תלתא מהך מתני' דהכא ודו"ק :

דף ו בפרש"י אביי אמר טעמא דמתניתן לאו כדר"י כו' עכ"ל ואין להקשו' דאי בלא הולך ותוקף תקנו במתניתן שבועה משום דשמא ספק מלוה כו' למה לא תקנו גם אז מה"ט דספק מלוה כו' ושבועת היסת דרב נחמן בכופר הכל די"ל כמ"ש לעיל לשיטת רש"י דלא שייך כ"כ ספק מלוה ישנה כו' בהך דרב נחמן ולדברי התוספת נראה דשייך נמי ספק מלוה כו' בההיא דר"ן אלא דהכי במתניתן גם לאביי האי טעמא דר"י הולך ותוקף כו' קאי ולא בא אביי לומר אלא דבוודאי חשיד אממונא אמרינן מיגו דחשיד כו' אלא גבי ספק מלוה כו' אמרינן במיגו דחשיד אממונ' לא נימא דחשיד אשבועתא ודו"ק :

בתוספות בד"ה הקדישה בלא תקפה כו' א"ד הקדש לא הוה בתקיפה דלמה יצוה כו' עכ"ל ודקאמר מה ביתו ברשותו כו' ר"ל שהיא שלו אף כל שהוא שלו והכא אינו שלו כל זמן שלא הודה בפי' על דבריו וק"ל :

ע"ב בפרש"י אם בר חיובא הוא אם האי גברא בר חיובא כו' עכ"ל דקדק הכא לפרש ג"כ בר חיובא דאין לתלות בר חיובא בטלה גופיה דהא אשכחן גם בפליון פטר חמור ודאי שהוא בר חיובא לעשר בכפלו לו מבית אבי אמו כו' כפרש"י אבל חיובו תלוי כולה בגברא אם הוא שלו אם לאו ודו"ק :

ע"ב בתוספת ד"ה לפוטרו במנין כו' ישלים המנין ויהא עשירי כו' עכ"ל ומתניתן דקפץ א' מן המניין לתוכן דכולן פטורין לאו מטעם דמנין הראוי דלא שייך בה אלא מיירי דעישור עלייהו כבר ואח"כ קפץ אחד מהן לתוכן דאז ודאי כולן פטורין דהמנוין כבר עישור ושאינן מנוין פטורין שכ"א מהן הוא ספק שהוא אותן שכבר נתעשר עליו והכי מוקמינן ליה בהדיא התם אבל בכה"ג דקפץ א' מהן קודם שסיים למנות עשירי ישלים המנין כמו אם מת א' מן המנויים שאמרו שם דמונה ומשלים ודו"ק :

באו"ד ובאחרונה שלא ישאר עשרה יצטרפו כו' ונראה דבגורן אחד נמי נ"ל שיהא י' וי"ו קודם דשמא נשאר זה הקפץ בתוכן וק"ל :

דף ז מפריש עליהן כו' דאילו הוי של כהן לא היה מעשרן דה"ל כלקוח כו' עכ"ל לעיל דקאמר ש"ס נמצא זה פוטר עצמו בממונו של כהן אבל מטעם דה"ל כלקוח ומתנה ליכא למימר כיון שכל זמן שלא תקפה אינו חייב ליתן לו אח"כ תקפה וממונו של כהן מיהת הוא כיון דאם תקפה שלו הוא ונמצא למפרע שלא עישר טלאיו אבל הכא ודאי שלו הוא דאם היה חייב ליתן לכהן הרי הוא כאילו בא ליד כהן וה"ל כלקוח ומתנה דפטור מן המעשר ודו"ק :

חדושי הלכות מסכת בבא מציעא

שם גמ׳ אלא מתניתין דקתני כו׳ היכי משכחת כו׳ אף ע״ג דאיכא לאוקמי כשכל אחד מהם תופס החצי בידו דהיינו שנוטל כ״א עד מקום שידו מגעת מ״מ קשיא ליה דה״ל למתני הא ליתנא דכ״א נוטל עד שידו מגעת דהשתא ליכא למיטעי מידי אבל כדקתני איכא למטעי למימר דכשאין תופסין בשוה נמי חולקין ודו״ק :

ע״ב גמר׳ דאיכא למימר כתב ללוות ולא לוה כו׳ לעיל בפלוגתא דרבי ורשב״ג בשניהם אדוקים בשטר ודאי לא שייך כתב ללות כו׳ כיון דבידו הוא החצי אלא דשייך ביה מודה בשטר שכתבו כו׳ אפילו כולו בידו איבא דרבי אבל הכא לכאורה לרבי בלית ביה הכפק איכא נמי למימר מודה בשטר כו׳ ויש ליישב דהאי ליסנא דלא יוליאו עולמו׳ דקתני הכא משמע אפי׳ אם קיימו אח״כ בחותמיו וא״כ ע״כ דטעמו אפילו לרבי משום כיון דנפל בלא קיום אימר דכתב ללות ולא לוה ולא יועיל כלום גם אם מקיימו השתא ודו״ק :

ע״ש גמ׳ ור״י לא חייש לפרעון כו׳ נתארמלה כו׳ הא ודאי דליכא לאקשויי דאימא הכא בלא הנפק איירי ומשום דכתב ללות ולא לוה לא יחזיר דלא שייך בשטר כתובה כמ״ש במהדורא קמא אק״ק דאימא דאיירי בלא הנפק וס״ל כר׳ דמודה בשטר שכתבו שצריך לקיימו ולכך לא יחזיר דכאמן לומר ספרע לה במינו דמזויף דא״כ אמאי לא יחזיר להא דהא א״כ דיחזירו לה נאמן ספרע לה במינו דמזויף ועי״ל דאי בלאו הנפק איירי ר״י בעודה תחת בעלה אמאי יחזיר לה דהוא נאמן ספרע לה במינו דמזויף וק״ל :

בתוספות בד״ה ויחלוקו נמי כו׳ ול״ג ולא פסקי׳ לשטרא דא״כ מאי עכ״ל ויש לדקדק אמאי לא דחו גירסא זו בפשיטו׳ דא״כ תקשה ליה כדפריך לעיל וכי לגזור ע״פ גלוחית הוא לריך וי״ל דע״פ הך פירכא דיכול לגזור ע״פ גלוחית כו׳ לאו פריך נמורה היא דבפ׳ הפרה ובפרק הספינה מסיק אין לגזור ולגזור אלא דהכא סמיך אהא דמסיק דיחלוקו נמי ע״כ לדני דאלת״ה היו שנים רוכבים כו׳ ועי״ל דהכא הכי פריך וכי לריך ע״פ גלוחית כו׳ ומאי כ״מ בתורף או בטופס אלא מי שיש בידו ביותר לגור ע״פ גלוחיתו ודו״ק :

דף ז בתוספת ד״ה מפריש עליהן עשרה שיין כו׳ ותו מאי קמ״ל מתניתין היא הספיקו׳ נכנס לדיר כו׳ מיהו כמדומה לי שאין כאן קושיא דהכי אמרינן בבכורות ת״ר כילד אמרו נכנסי׳ לדיר להתעשר אי אתה יכול לומר בא ליד כהן שהרי שכינו הלקוח כו׳ אלא ישראל שיש לו עשרה ספיקות כו׳ מסייע ליה לרב נחמן דאמר רב נחמן ישראל שיש לו עשרה ספק כו׳ ע״ש א״כ במתניתין אינו מפורש כילד נכנס לדיר להתעשר כו׳ ואליבא דרב נחמן מתפרש המשנה ויש עוד ליישב לפי דרך הס״ם וע״ש ודו״ק :

ד״ה מחויב שבועה כו׳ מטעם זה ישבע אף במה שהוא תפוס כו׳ ואין להקשות לפ״ז מאי קושיא אלא מתניתין דקתני דפלגי בהדדי כו׳ היכי משכחת לה הא יש לתרץ דמתניתין איירי בשתופס כל אחד החצי די״ל דאכתי קשה א״כ הוה לה למתניתין לנקוט זה נוטל עד מקום שידו מגעת וזה נוטל כו׳ ולא הוי לה למתני סתם יחלקו וק״ל :

ד״ה אם יכול לנתקו כו׳ ור״ת נמי פירש כו׳ ליישב לשון נמי יש לפרש שכוונת׳ של ר״ת קשה ג״כ קושיא שלהם דאין לפרש שהיתה ידה פתוח׳ בשעת כתיבת הגט ואח״כ קפלה נזה קושיי״ת׳ וע״כ מפר׳ פירש אחר ויש עוד לפרש שכוונתם דגם לשון רש״י משמע כפירש ר״ת שכתב אם יש כח שיכול לנתקו כו׳ משמע שהדבר תלוי בכח וחוזק של החוט ולא בפתיחת או בקפילת יד האשה וק״ל :

גמרא ולא חייש ר׳ יוסי לפרעון והא תני׳ מלא שטר כתובה בשוין כו׳ ואין לתרץ דר״י חולק דוקא במקוים וסובר דהוא בחזקתו וברייתא זו איירי באינו מקוים וסבר מודה׳ בשטר שכתבו לריך לקיימו וע״כ לא יחזיר די״ל כיון דת״ק דברייתא זו איירי אפילו במקוים דהכי אפילו בא ליד הדיין כבר דחיישינן לפרעון א״כ דברי ת״ק הם בסתם וגם במקוים מסתמא גם ר׳ יוסי חולק בענין זה וק״ל :

ד״ה שטרא דאית ביה זמן כו׳ כדתנן כתוב בו מלמעלה מאתי׳ וכו׳ או כתוב בו מלמעלה מנה ולמטה מאתים כו׳ וראיתי בחכמת מנוח שכתוב שהספר דשכיה׳ איתא במשנה ול״ע כו׳ וע״ש ונעלי׳ ממנו שהיא משנה ערוכ׳ בפ׳ גט פשוט היה כתוב בו למעלה מנה ולמט׳ מאתי׳ למעלה מאתי׳ ולמטה מנה הכל הולך כו׳ ע״ש :

דף ח ע״ב או דילמא כו׳ תימא דלפשוט ממתניתין דמנהיג קונה כו׳ עכ״ל לפום הך סברא דמתניתין איירי במנהיג במקום רכוב לחוד בלא מנהיג ברגליו עדיפא להו לאקשויי דקשה לשמואל דאמר דחדא מינייהו עדיף במתניתין קתני שוין ויחלקו אלא משום אידך לדידי ואי רכוב איירי במנהיג ברגליו כ״ש כו׳ נקטו הך ליסנא דמיהא תפשוט ממתניתין דמנהיג קונה במקום רכוב לחוד במכ״ש דהא אפילו ברכוב ומנהיג ברגליו קני כו׳ וק״ל עיין במ״ק :

שם בתוספת בד׳ ד״ה רכוב עדיף כו׳ וא״ת לעיל כי פריך כו׳ דקמ״ל דלא מבטל חזקת רכוב כו׳ עכ״ל וכה״ג איכא לאקשויי בהיפך דקמ״ל דלא מבטל חזקת מנהיג דאזלה מחמתי׳ טובא את חזקת רכוב אבל איכא לתרולי נמי כה״ג אך יש לדקדק כיון דע״כ לענ״ים קנויה ליכא למימר הכי שלא דבחדא מנייהו מלינן למימר עדיפא מהני טעמי כדקאמר במלתי׳ דשמואל דמ״ה ליכא למפשט מלתא דשמואל ממתניתין כמ״ש התוספת לעיל וא״כ הוא אכתי תקשי לן אמאי פריך השתא יושב קני רוכב מבעי׳ ואימא דמשנה יתירא אשמועינן דרוכב קני אפי׳ במקום מנהיג ומנהיג קני במקום רוכב וע״כ מלתא דשמואל לא מתאמרה ברוכב במקום מנהיג אלא ברוכב לחוד ואליביה דרבנן וי״ל דממלתיה ודאי משתמע דלענין קני׳ קאמר וחדא מלי להיות עדיפא מחברתא דלענין חזקה לא שייך עדיפא כיון דכל חד לחודיה קני מקרי מוחזק כל חד לגבי חברתא אבל במתניתין לא משתמע שיהיו שוים לענין קניין דאימא הא דקתני בהו חלקו׳ היינו משום דכ״א מוחזק ודו״ק :

דף ח ע״א גמרא אמר רבא השתא דאמרת אמרינן מגו חרש ופקח כו׳ אלא אימא מתוך שלא קנה פקח כו׳ והקשה השתא דאמרת דאמרת דדוקא מטעם מגו אמרינן דקנה כל אחד הא אי לא אמרינן מגו לא הוה קונה דהוי כאילו ע מונח על הקרקע כו׳ א״כ חרש ופקח כו׳ דאין שייך מגו וא״כ לא קנה פקח ואז חרש נמי לא קנה דמימר אמר פקח לא קני אלא אקני וה״ה דלפי דברי רמי בר חמא דאמ׳ ש״מ המגביה מציאה לחבירו קנה כו׳ היה יכול להוכיח כן רק שרבא אמר זה אליבי׳ סברא דנפשיה דהטעם דקנה הוא מכח מגו ודו״ק :

ע״ב גמרא ש״מ רכוב לחודי׳ לא קני כו׳ דליכא למימר דמתניתין דכלאים איירי גם כן במנהיג ויושב כאחד בבת אחת ולא ביושב לחודיה דאם בן הוי ליה לערבינהו ולתני המנהיג והיושב בקרון סופג ארבעי׳ שלא וודאי דכל אחד בפני עצמו איירי וק״ל :

ברש״י ד״ה היינו מנהיג וה״ל למתני או שהיו ב׳ מנהיגים כו׳ דהא ודאי לא קשי׳ ליה דלא ליתני כלל רק בבא זו דשני רוכבים ותו לא דהא גם שנים רוכבי׳ איירי במנהוג דזה פשו׳ דמתני׳ אילטרי׳ לאשמועי׳ במנהיג לבד בלא יושב ורוכב דקני אך דהקושי׳ הוא דלא ה״ל למיתני אחד רוכב ואחר מנהיג רק ב׳ מנהיגים ומה מתרץ תרי גווני מנהיג אין זה עיקר התירוץ דגם המקשן ידע זה אלא עיקר התירוץ הוא מאי דתימא רכו׳ עדי׳ כו׳ :

בתוספות ד״ה רכוב הוא דלא קני. ומתניתין דאחד רכוב כו׳ וה״ה דהמ״ל מרישא דשנים רוכבים דק שכוונת׳ כיון דקושי׳ המקשן כאן הוא מסתם מתני׳ דאחד רכוב כמ״ש התוספת בדיבור הקודם לזה אם כן קושיא זו עצמה קשה גם אמאי דרצה למימר דרכוב לא קני וק״ל :

בד״ה רכוב עדיף דתפיס כו׳ א״כ מאי פושט בסמוך מיושב כו׳ ואין להקשות מאי פושט בגמ׳ מרב ושמואל דתרוייהו מוסירה לא קנו דלמא היינו מוסירה לחוד לא קני אבל כאן איכא גם אזליה מחמתי׳ אינו מעלה ואינו מוריד לגבי קטן דליכא למפשט ממתניתין דכלאים דיושב לא קנה אף ע״ג דאזליה מחמתי׳ דילמא ג״כ היינו דווקא כגון דיושב לחוד לאפוקי היכי דיושב וגם תפיס במוסירה איכא למימר דקני די״ל דהוא עושה מסברה דע״כ אזלא ונחמתי׳ דאם איתא דגבי קנין אף דמוסיר׳ לחוד לא קני מ״מ כיון דאיכא תרתי קני א״ב מסברא אית לן למימר גבי כלאים דלא תלוי בקנין דכיון דאזלא מחמתי׳ לבד היה סופג שלא ודאי דסבר דאזלה מחמתי׳ אינו נחשבת לכלום וכן בפסיטות של הלכה בלא התו׳ צריכות למימר הכי דאם איתא דאפילו שתופס ברגליו מועיל לענין קנין עם מוסירה אם כן סברה שיושב לבד מהני שיהיה סופג הלא ודאי שאינו נחשב לכלום מה שתופס ברגליו :

ד״ה מה דתימא רכוב עדיף כו׳ וא״ת לעיל כי פריך השתא יושב קני רכוב מבעי׳ ליסני דקמ״ל דלא מבטל חזקת רכוב כו׳ והא אין יכול להקשות מאי פריך רוכב מבעי הלא ספק של רבי יהודא היה גם את״ל דרוכב לחוד קונה מ״מ במקום מנהיג איכא למימר דמנהיג עדיף מרוכב א״כ דילמא מתניתין דהכא אשמועינן ברוכב במקום מנהיג דקני דעכ״פ מסנה שאינה צריכה היא כיון דאשמועינן דרוכב לחוד קני א״כ עכ״פ נקרא מוחזק גם במקום מנהיג א״ק אמאי אינן מקשים התוספת גם דאתי לאשמועינן שלא כיוא דמנהיג בטל את חזקת הרוכב כיון דכמנהיג אזלא טובה וי״ל דאם״כ דה״מ להקשות כן אך שכתבו זה אתירץ שמתרץ הגמרא כאן מ״ד רכוב עדיף כו׳ א״כ זה התירץ עצמו יש לתרץ גם אקושי׳ השתא יושב קנה רכוב מבעי׳ ודו״ק :

דף ט בתוספות בד״ה א״ה כו׳ לפי דס״ד דרכוב קני כו׳ במדה זו קנה אתי כו׳ עכ״ל ולמאי דבעי׳ לעיל נמי לדייק ממשנה יתירא מוסף ומנהיג אין רכוב לא נ״ל נמי דמדה זו אתי למעוטי קנין אחר א״כ דממשנה יתירא לא אתי למעוטי שלא רכוב במקום מנהיג דומיא דלא מוסך ולא מנהיג וממדה זו ממעט אף רכוב לחודי׳ וק״ל :

ע"ב בפרש"י והלכתא האי דפשיטא ליה דכי א"ל קני בהמה כו' עכ"ל נראה מפירושו הא דפריך רבא חצר מהלכת לא קני היא מלתא דפסיקא ור"א ודאי כמו דחש להך פירכא וש"ס קאמר לשנויי דודאי ר"א ס"ל דחצר מהלכת לא קני גם אם א"ל קני בהמה כו' אלא דהלכתא בכפות אם א"ל קני בהמה כו' בהא הוא פשיטא ליה לר"א דדומיא דחצר הוא וקני ובכה"ג בכפות מבעיא ליה לר"א בלא א"ל קני בהמה כו' אלא משוך בהמה כו' אי קני משום חצר או לא וכן נראה לפרש הסוגיא מדברי הרא"ם שפסק גבי א"ל קני בהמה כו' דאם הבהמה כפותה דקני הכלי' מטעם חצר וגבי אם א"ל משוך בהמה כו' פסק דגם בכפות הוה בעיא דלא איפשיטא כו' ע"ש אבל התוספת לא הבינו הסוגיא כן והקשו ואם תאמר אמאי נקט משוך כו' ע"ש ודו"ק:

שם בתוספת בד"ה וליתא מר מעני כו' ויחלוקו בתופס כו' דהא רב חסדא כו' עכ"ל ומרב נחמן גופי' דקאמר לקמן בהדי' דטענתא הוי משום תופס כו' ליכא לאכותי מידי דאימא דר"נ דס"ל דזכה מעני לעני לאו משום דס"ל בכ"מ דתופס לב"ח כו' דקנה חבירו דאימא הכא משום מיגו הוא כמ"ש התוספת לקמן לרבי יוחנן אבל לשם מוכח בהדי' דרב חסדא ס"ל דבתופס פליגי ומאן דס"ל דזכה היינו משום דתופס לב"ח כו' קנה ומיהו הא שכתבו עד דדחי ליה רב פפא דבמגו פליגי לאו אהאי מיגו דהכא דגבי מעני לעני אלא בתרי מגו דאיתנהו מעשיר לעני ודו"ק:

דף ט ע"ב בתוספת בד"ה משוך בהמה זו כו' כיון דמשיכת הבהמה שהולכת מעצמה לא שייך בכלים כו' עיין בר"אם מיישב זה ג"כ לפי התירוץ של הלכתא בכפות מיהו היותר עיקר לומר דהתוספת כתבו זה לפי הס"ד דרבא קודם תירוץ דכפות גם י"ל שהתוספת מפרשים מ"ש והלכתא בכפות היינו ר"ל והלכתא כרבא דסבר גם גבי קני בהמה לא קני אלא דוקא היכי אמרינן דקני בכפות ולא כר' אליעזר דמבעי' ליה גם גבי משוך דוקא ולקנות כלים אבל אי אמר קני בהמה פשיטא ליה דקני אפילו במהלכת א"כ התוספות כתבו זה כאן לרבי אליעזר אפילו לפי מה דאמר בגמרא והלכתא בכפות ודו"ק:

בא"ד שמא מטעם חצר קני ובכפות כו' ורבא שהקשה חצר מהלכת היא כו' לא היה סבור שטעם שלו שפשיטא ליה שם משום דקני מטעם חצר מה הוה ליה להקשות א"כ גם משוך ליקני דהוי כאילו הוא שלו עד לאח' הקנין א"כ גם שם ליקני משום חצר אדרבה ה"ל להקשות האמת דגם גבי קני בהמה אינו קונה מטעם חצר וק"ל:

ד"ה וליתא מר מעני לעני כו' אית ליה פ"ק דגיטין דפליגי בתופס לב"ח כו' ויש לדקדק אמאי אין מוכיח ממה דאמרינן בסמוך דרב נחמן גופיה סבר דהגבהה לחבירו לא קני משום דהוי תופס לב"ח כו' ואם כן ע"כ גם כאן פליגי בתופס לב"ח. דאם איתא שפליגי במגו א"כ נ"ל דס"ל דתופס לב"ח קנה ורב נחמן לא סבר כן וי"ל כמ"ש התוספות לקמן דהא דפליגי בטעם מיגו ואפ"ה ס"ל דתופס לב"ח לא קנה אך דוקא במקום שאין שייך מיגו וא"כ הוי אניכא שפיר דפליגי דר' אליעזר סבר אמרינן מיגו וא"כ קנה אף שתופס לב"ח כיון דאיכא מיגו ורבנן סברי לא אמרינן מיגו ואם כן אינו קנה גם מטעם שתופס לב"ח ולכך מייתי ראיה מפ"ק דגיטין דאם איתא להדיא דלא נחלקו בזה כלל ודו"ק:

ע"ב ברש"י ד"ה משום ידה אתרבי דכתיב ונתן בידה וידה רשותא משמע כו' ר"ל אחר שנתרבה חצר מאיזה פסוק שהיא אז מפרשינן דידה דכתוב היינו רשותה משמע ומזה הטעם מרב' אותו הכתוב דאין סברא לומר שהוא נגד כל הברייתות דידה נלמד מהמנא תמלא או מונתן וק"ל:

דף י ע"ב בתוספות בד"ה אי בעי לא כו' כיון שאין השומר יודע כו' ה"ל כחצר כו' עכ"ל ק"ק דמ"מ המקשה הכא דלא אסיק אדעתיה הך סברא דבע"כ מותיב ביה אדפריך הכא אחצר אמאי לא תקשי הכא אמתני' דהתם דהיה מושכו כו' והא אין שליח לדבר עבירה ויש ליישב ודו"ק:

דף יא בתוספות בד"ה ה"ת בחצר כו' ויש לומר דדוקא גבי גט דאיתי' בעל כרחו כו' עכ"ל נקטו משום דאיתי' בע"כ לאו דבעי למימר הכי מעיקרא אבל הך סברה אידחי לה לקמן וצ"ל דדוקא גבי גט משום דאין חבין לאדם שלא בפניו כדמסיק לקמן וק"ל:

שם בתוספות בד"ה דילמא גזירת כו' בברייתא יליף דזכור ולבסוף שכוח לא הוי שכחה כו' עכ"ל היינו בעיר אבל בשדה הא כמי הוה שכוח ולפי סברתו מתני' דהכא דוקא באינו עומד בצד שדיהו אבל בעומד שם גרע טפי ולא זכתה לו שדיהו דגזירת הכתוב הוא כן ואפשר לומר דכוון דגזיר' הכתוב הוא היינו דוקא גבי שכחה ואין למידין ממנה במציאה:

שם מקומו תושכר כו' היה לו להשאיל או להשכי' בחליפין כו' עכ"ל דבגמ' דקאמר טובת הנאה אינה נקנית בחליפין ונתינה כתיב בהו היינו בפירות המעשר גופייהו כדנאמר בהו נתינה אבל מקומן של הפירות ודאי דאיכא לאוקמי בחליפין והא דלא תקשי להו דליקני בהו מקומן של הפירות במכר או במתנה די"ל דלא רצה למכור להן או ליתן להם מקרקעותיו כלום:

דף יא ע"א גמר' מ"ש ילפינן מציאה מגט כו' ואין להקשות לפ"ז אמאי אמאי איצטרך המנא תמלא לרבות חצרה הא כבר נלמד מגט דחצר הוי בידה א"כ לענין ממון כמי די"ל דאי לאו המנא לא הוי ילפינן ממון מגט אך אחר שגם גבי ממון נלמד חצר מהמנא אז ס"ל דלענין שחצר יהיה כידה שפיר נלמד מגט כמו דגבי גט הוו חצר כידה ה"ה לענין ממון ודו"ק:

שם אמר קרא לא תשוב לקחתו לרבות שכחת העיר כו' ק"ק לפי' רש"י לפ"ז מאי צריך להביא ראי' מתחלה כשאמר ומנא תימרא כו' הא גופיה קשיא אמרת יכול לא יהא שכחה וקשיב ליה גמר' כי הלא זה אינו הוכחה כלום דאיכא להגיה בברייתא יכול יהיה שכחה אך עיקר הוכחה היא מפסוק לא תשוב כו' א"כ ה"ל להוכיח בקיצור איך אתה אומר בשדה שכחה ולא בעיר הא כתיב לא תשוב כו' אלא לאו הכי קאמר ויש ליישב וק"ל:

בתוס' ד"ה ה"מ בחצ' המשתמר' כן דהת' משמע דהוי בחצ' המשתמר' מדמיי' עלה דר"י בר חנינא כו' דאין זה הוכחה דאיכ' למימר דהמקשן הבין דאיירי שעומד בביתו ואם כן זהו כמו חצר המשתמרת דליתי למלוה בביתו וגם אינו משתמר ע"כ אינו קונה לו חבירו גם יש לדקדק דקושיא זאת אין שום שייכות כאן דשם בגמרא עצמה היו יכולין להקשות מאי מתרץ דליתה למלוה בחצר הלא גם רבי יוסי איירי באינו עומד אצלם שאמר קונה לו שלא מדעתו מיהו זה יש ליישב דשם אין להקשות כלום דאיכא למימר דמ"ש קונה שלא מדעתו היינו אף שאינו מתכוון לקנותו אבל עכ"פ בעינן עומד אצלה בשעת קנין לכן הקשו מכאן דמשמע דדברי רבי יוסי הם אף באינו עומד אצלו כלל דהרי מקשי מ"ר יוסי על שמואל דאמר בעומד אצלו דוקא אם כן אינו מתרץ התרצן כלום מ"ש דליתי למלוה ובזה מיושב גם קושיא הראשונה דע"כ לומר דהגמרא שם מפרש דברי רבי יוסי דאיירי בעומד אצלו גם כן אף שהוא משתמרת ואם כן מה מקשה על משכן ביד הגר דילמא שם איירי באינו משתמרת אלא ודאי שגם במשכן איירי במשתמרת ומתרץ דאינו עומד המלוה שם גבי המשכן אם כן קשה הלא אינו מתרץ כלום דלא בעינן עומד אצלו במשמרת ודברי ר"י הם באינו עומד כלל ודו"ק:

ע"ב גמר' הרי גט דדעת אחרת מקנה אותם כו' וק"ק איך תלוי קושיא בדרב פפא הלא בלא זאת היה יכול להקשות דעכ"פ במשתמרת לא בעינן עומד בצידו אם כן למה אמר עולא בעומדת בצד ביתה דהיינו משתמ' אלא ע"כ צריך לתרץ כמו שתירצו התוספות לעיל דשאני גט דבעל כרחה אם כן קושיא זו אינה כלום דאיכא לתרץ הכי ויש ליישב דזה לא ידע המקשן כיון דאיכא תרתי לטיבותא שהיא משתמרת וגם דעת אחרת מקנה אותה שפיר יש סברא לומר דלא בעינן עומד בצדה ויש עוד ליישב ודו"ק:

דף יב בד"ה גבי מתנה כו' הלכך בעינן דעת אחרת מקנה אותן עכ"ל כ"ה בכל פירושים הישנים ובדפוסי' חדשים הגיהו הלכך בעינן חצר המשתמרת עכ"ל וכ"ה בדברי התוספות והיינו הך דריב"ח דאוקמא במשתמרת וכבר כתבנו בגנ"ק דיש לדקדק מאיזה טעם קונה אף במשתמרת במציאה באינו עומד בצד שדיהו כיון דשליחות ליכא כו' ע"ש והנראה לקיים פי' הישנים דבמציאה במשתמרת כמי בעומד בצד שדהו כיון דשליחות ליכא והוא דריב"ח איכא לאוקמא במתנה דדעת אחרת מקנה אותן ואפי' באינה משתמרת ומיהו התו' לא כ"כ אלא דבמציאה כמי במשתמר' מיהת לא בעו עומד בצד שדיהו וי"ל לדבריהם דשייך שליחות גם במציאה ומיהו כיון דליכא דעת אחרת מקנה בעי להיות משתמרת ע"י שליח ודו"ק:

ע"ב בתוספות בד"ה במגביה מציאה כו' וי"ל דהתם כו' בנקב מרגליות עכ"ל מיהו הכא ניחא ליה למימ' במגביה מציאה כו' דבסתם עבדים איירי ולא בעי למימר דהת' משני כרב פפא והיא דמציאתו לבעל הבית בשסכרו ללקוט מציאות דא"כ מתני' דהכא כמי מיתרצ' בפשיטו' בשכרו סתם דמציאת שלו וק"ל:

דף יב ע"א תוספות ד"ה אא"כ דאורייתא כו' וי"ל דמדרבנן אין סברא שיתקנו שתי זכיות עיי' בח"ש ובחידושי הלכות ולדידי נראה לו' דמ"ש התוספות דאין סברא לומר שיתקנו שתי זכיות משום דאין צורך היה להם לתקן שהוא יזכה לעצמו וא"כ יזכה אביו ממנו אמאי לא תקנו בקיצור זכיות הבן יהיה לאביו דהרי תקנה שלהם היה בסתם שהקטן יזכה אלא ודאי דבאמת תיקנו הכי כשיזכה קטן יהיה לאביו לפי דברי ר' יוחנן לא היה יכול לתקן בקיצור כשיזכה קטן היה לאביו

דלפעמים

דלפעמים אינו לאביו כשאינו סומך על שלחנו וע"כ היו צריכים לתקן מתחלה שיש זכו' לקטן בסתם ואח"כ תיקנו אם יש סומך על שלחנו שזוכה אביו ממנו וכן לשמואל דאמר עשו שאינו זוכה כו' היינו מטעם זה דעניים גופייהו ניחא להו הוצרכו לתקן הזכיות על אופן זה שמתחלה זכה הבן לעצמו ואח"כ אביו ממנו דאל"כ לא היה יכול לזכות הבן בלקט ודו"ק:

ד"ה שמואל טעמא דתנא דידן קאמר כו' וי"ל דקטן דקתני במתניתן משמע לה בקטן ממש כו' ר"ל. קטן דקתני הכא במתני' משמע ליה בקטן ממש ואע"פ שאינו סומך כו' לאפוקי המשניות דפ' הלון ודמסכ' מעשר שני' יש לפרש קטן היינו שסמוך על שלחנו של אביו דווקא ושפיר אתיין דברי רבי יוסי באותן משניות ובזה מיושב מה שכתוב בחדושי הלכות בדיבור שלפני זה ע"ש וק"ל:

דף יג בפירש"י בד"ה לא חיישינן לפרעון כו' ואפיל' אין חייב מודה כו' עכ"ל לכאורה קשה דהא מתני' דהכא כמי מוקמינן לה באין חייב מודה ואינו מחזיר לבעלים כשיש בו אחריות אפילו לר"מ ויש לומר דאין חייב מודה לא איירי בשטוען פרעתי בש"ח מקוים אלא כשטוען מזויף או פרעתי מגו דמזויף כפרש"י בהדיא וכמ"ש התוספות אבל אינו חייב מודה דשמואל גבי שטר הקנאה איירי בשט' מקוים ואינו טוען לא פרעתי מחזירין אותו משום דלא חיישינן לפרועה וכבר כתבנו במ"ק דלא הוי התוספות גרסו לקמן אינו חייב מודה ושפיר איירי בש"ח שאינו מקוים אלא שהלוה אינו כאן בפנינו כו' ועיין בתוספות לקמן ובתוספות פ' מי שהיה נשוי ודו"ק:

שם הניחא כו' ואי קשיא ע"כ לא סבירא ליה כאביי כו' עכ"ל ר"ל דגם לפי המתרץ ע"כ לא ס"ל כאביי בהא דעידיו חתומי' זכין לו דא"כ אמאי נקט שמואל לקמן שטר הקנאה הא לאביי כו' וק"ל:

ע"ב בתוספות בד"ה הא קאמר כו' דליכא למימר כו' היינו שאומר פרעתי כו' עכ"ל ר"ל ובשטר מקוים אבל באינו מקוים לא הוה קאמר לשמו' דלא חיישינן לפרעון וכמ"ש לעיל וכן מוכח מהא דאמר שמואל מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו וכאמן לומר פרוע הוא במיגו דמזויף ואם כן הוא כשהוא ביד המלוה דאיכא למימר פטרא בידך מאי בעי כ"ש הכא כשנפל' ואינו בידו וק"ל:

בא"ד משמע אין הלוה בפנינו כו' מדקאמר שמא יכתוב ללות כא עכ"ל מהיכן משמע להו מפורש לקמן דף ט"ז בדברי מהרש"ל ובמ"ק ע"ש:

שם כו' אבל כשאין חייב כו' דחיישינן לפרעון כו' וה"ה דחיישינן לפרעון ולקנוני' דמה"ט לרבנן אפילו בחייב מודה דאין מחזירין כמפורש לקמן בהדיא אבל אין לפרש הכא לר"י אליבא דרבנן בחייב מודה דאין מחזירין הוה טעמו משום דשמא כתב ללוות כו' כרב אסי דא"כ שאין חיי' מודה לא הוה איצטרך לטעמא דפרעון ודו"ק:

בד"ה ד"ה יחזיר לפרעון כו' משמע דאין בו אחריות קאי עכ"ל דברי' הכל דקאמר לגלדין הוא לרבנן אפילו באין בו אחריות ולר"ע דווקא ביש בו אחריות וק"ל:

דף יג ע"א בתוספות ד"ה משום דקשיא ליה לאביי כו' ולא קאי אדאמר אביי עדיו בחתומין זכין לו כו' ומה שהוכיח גמ' לזו שאביי לא ניחא ליה תירוצא דרב אסי היינו משום שקשה מה רצה ביה אביי שאמר עדיו בחתומ' זכין הלא שפיר מתורץ מתני' בתירוץ של רב אסי ואם כדי לפרש שהמתני' דכותבין ללוה איירי אף בשטרי דלא הקנאה אם כן אין כאן מקומה של דברי אביי רק שם היכי דנשנת המתניתן דכותבין ללוה ועל מתני' כאן אין צריך לתירץ של עדיו בחתומי' רק בקיצור יכול לתרץ דחיישינן לפרעון ולקנוני' וכמו שהקשו התוספות דאין לומר דכוונת אביי כדי לפרש דהמתני' כאן איירי אפילו בלא הקנאה דבלא"ה היינו יודעי' זה כיון שסבר שהדין כן אלא וודאי דלהכי אמר אביי כאן למילתו משום שאין ניחא ליה התירוץ של רב אסי וע"ז מפרש מפני מה. אינו מסכי' לתירוץ של רב אסי דקשיא ליה כו' ודו"ק:

ע"ב בתוספות ד"ה הא קאמר נהד"מ כו' ועוד דשמואל לא חייש לפרעון כו' ואין זו הוכחה דאכתי איכא לפרש דהתרצן שהשיב כשאין הלוה מודה פירושו שאינו מודה לו שלוה כלל רק אמר מעולם לא מטא שטר זה לידך ומתני כפל דבזה מודה שמואל דחיישינן לדבריו וכמ"ש רש"י וק"ל:

בא"ד וכן מוכח בפ' גט פשוט כו' ראיתי בספר של מהר"ש שמפרש דברי התוספות מה כוונתם וכתב שאינו מבין דברי הח"ש ונ"ש בזה ולא ידעתי הלא מבואר הוא כוונת הח"ש שמפרש גם כן כמו שהוא מפרש דברי התוספות רק שט"ם נפל בדבריו במקום במ"ש אי כמי נ"ל אם כן כו' וק"ל:

בדבור ואית לעיל דאמר רבי יוסי נפל ליד דיין הרי הוא בחזקתו כו' ואמאי לא יהא נאמן לומר פרעתי במגו דמזויף כו' עי' מה שהקשה כאן בחידושי הלכות ולדידי אין כאן קושיא דוודאי אותן תנאי' דסברי דאינו נאמן לומר פרעתי במגו דמזויף היינו משום שסוברי' בזה אינו מיגו דוודאי אף שבאמת אינו יכול לקיימו מכל מקום הלוה אינו רוצה לטעון טענה זו כי חושש שמא ואולי יהיה יכול המלוה לקיים החתימתו ע"כ נוח לו לטעון פרעתי לאפוקי כאן דאפי' אם הוא מקוים יכול לטעון מזויף אם כן שפיר יש לו מיגו ששום אדם לא יכול להכחיש טענה של מזויף וע"כ צריכי התוספות לתרץ דמ"מ אינו טוען ברצון דבר שיכול להכחישו ודו"ק ובתוספות דכתובות לא עייכתי שם:

ד"ה הני תרתי מילי חדא ניכהו כו' מתניתן קושית' כו' ניהו היה לפרש הטעם דברייתא אף על פי ששניהם מודים לא יחזיר היינו משום שמא יכתב ללות ולא לוה כמ"ש התוספות בסמוך ולהכי מתני' דקתני וכל מעשה ב"ד יחזיר שאין שייך כתב ללות ואם כן אין חולקים משנה וברייתא ואמאי אמר בשחייב מודה ד"ה יחזיר ויש ליישב ודו"ק:

בא"ד אבל מה שמפרש דלר' מאיר אינו גובה כלום באין בו אחריות זה לא הזיקקו אותו המשנה לפרש כו' עיין בדברי הפירושים ויש עוד להקשות לפי הבנתם מאי צריכי הגמרא לתרץ דהד טעם הוא דמשום דקאמר רבי אליעזר מחלוקת כו' הלא בלאו הכי מתורץ דהמתני' קשיתי ועוד לפ"ז מאי רצה הש"ס בזה שאמר וקאמר בין לרבנן בין לרבי מאיר לא חיישינן לקנוניא כו' וקתני בין לר"מ בין לרבנן חיישינן לקנוני' דקתני אף על פי ששניהם מודים כו' כיון דמזה אין קושיא דהוא אמר אלא כמתני' ס"ל אם כן אין צריך המקשן לאריכות דברי' אילו וע"כ הנראה לומר דוודאי אף אם המתניתן קשיתי מכל מקום סוברים התוספות דשפיר מקשי המקשן לדברי רבי אליעזר הלא המשנה וברייתא סותרים להדדי כדרך הש"ס להקשות מתני' וברייתא אהדדי אך כיון דבזה סומך עצמו אמתני' לא רצה המקשן להקשות בפני עצמו על זה כיון דבהדיא מבואר הוא במתני' מה שאין כן הא דלרבי מאיר אינו גובה כלום זה אינו מפורש במתני' אף שמוכרח הוא לפר' כן מוכח המתניתן דכל מעשה ב"ד מכל מקום קשה מן הברייתא דאליבי' לא הוה ליה לפרש המשנה כן וע"כ עושה המקשן ממנו חד טעם דזה תלוי בזה כיון דלא סגי ליה לומר דחיישינן לקנוני' ומוכרח לומר דלא חיישינן ע"כ עושה המקשן חד תיובתא להקשות לשניהם קושיא אחת ואף אם יש לפקפק מכל מקום יש לפרש דברי התוספות כן ודו"ק:

דף יד בתוספות בד"ה שיעבוד צריך לימלך כו' ואי לא כתבו מבני חרי כמי לא גבי כו' עכ"ל היינו למאי דאוקמא דאיירי בשטרי מקח אבל למאן דבעי למימר דאיירי בשטרי הלואה ע"כ דלא הוה מוקמי ליה דצריך לימלך אלא לגבות משועבדי אבל מבני חרי גבי דאל"כ תקשי ליה בפשיטות אההיא דצריך לימלך ממתני' דלא יחזיר לרבנן משום דגבי מיהת מבני חרי ודו"ק:

בד"ה עד שלא החזיק כו' ועוד משהחזיק כו' כיון שנתן מעות והחזיק כו' למאי דאסקי אדעתייהו השתא דאיירי בחזקה גמורה במשפט לא הוו צריכי להזכיר כמי שנתן מעות דוודאי חזקה גמורה לחוד כמי קני אלא דע"כ דאיירי כמי בנתן מעות דרישא דעד שלא החזיק כו' לא מתוקמא אלא בנתן מעות ובאתר' דלא קני בכספא כמ"ש לעיל ועין בהג"הת אשר"י פ"ק דב"ק:

ע"ב בפרש"י בד"ה בגוזל וגוזל וכגון שגזל' עם פירותיה ומכרה א"כ גזילה בלא פירות כו' עכ"ל וודאי הכי בעי לאוקמי לקמן בגזלה בלא פירות ומכרה כו' ובעי לאקשויי מינה לשמואל דאמר דאין ללוקח מגזלן שבח אבל מה שפירש כגון שגזלה עם פירות ומכרה לא מתוקמא כיון שכבר השבח היה קלוב כשקנה מגזלן מה לא יגבה כמי ממשעבדי וצ"ע:

ובתוספות בד"ה תרין כמי כו' וא"ת אדרבה כו' מדלא עדיף ב"ח ממשועבדי כו' עכ"ל והא לא תקשי להו אמאי לא גבה הב"ח מבני חרי שהלוקח גובה ממנו שבח דבהא וודאי דיש לומר כן דאחר שטרף ב"ח מן הלוקח קנה המוכר קרקע וכ"ה בתוספות פ' מי שמת וק"ל:

דף יד ע"ב גמרא אמר רבא הב"ע כגון שגזל שדה מחבירו מליאה פירות כו' והא דלא מתרץ בקיצור דשפיר איירי בלוקח מגזלן ואיירי שהגזלן מכר לו עם הפירות גמורים ואחר כך בא הנגזל וטורפה ממנו וע"כ חוזר הלוקח שפיר אמוכר ואין כאן שום ריבות שהרי הלוקח שילם בעד פירות גמורים יש לומר דאם כן שהפירות היו גמורים ואינן צריכין לקרקע אם כן גם הפירות היה לו לגבות מן משועבדים שהרי גם להם יש קצבה אחר שהם גמורים ובזה מיושב כמי שפיר שלא תירצו הגמרא כן לעיל גבי שבח כמו שמתרץ כאן גבי פירות משום דגבי שבח וודאי יש קצבה כמה שוה יותר שדה בזבל משדה בלא זבל וכן בגדר משא"כ גבי הפירו' כיון שעדיין לא נגמרו שפיר אין להם קצבה על זה כמה שווין דמי יודע כמה פירות יעשה או שאר עניינים אבל קשה אמאי איכה מתרץ לעיל כשהקשה אי בבעל חוב הי אית ליה פירי דמתרץ

דמתרץ דאיירי שעדיין צריכין לקרקע ואז נוטל הב"ח אותם וזה טורף הלוקח מבני חורין וי"ל דלשון המתני' לאכילת פירות משמע שטורף אותה אחר שהם גדולים ודו"ק ולפ"ז מה שמתרץ כאן בגמרא הב"ע כגון שגזל שדה מחבירו מלאה פירות רלה לומר שעדיין לא נגמרו כל צרכן ואחר כך אכל הגזלן נגמרו ואכל אותם :

ברש"י ד"ה לאכילת פירות ה"ד הא מיירי בשדה שטרפוה מליא' פירות מיד הלוקח כו' לפ"ז מ"ש בגמרא יש לפרש שכוונת רש"י לפרש שעכשיו ס"ד דמקשה דאיירי שהפירות הוו גמורים ואינן צריכים קרקע ולזה הקש' ב"ח מי אית ליה פירי לאפוקי לקמן לפי תי' של רבא דאיירי בגזל שד' עם הפירות שלא נגמרה ואם כן גם כאן בב"ח יש לתרץ כן וא"ק לפי- זה הא המקשן הזה הוא רבא התרצן דלקמן וא"כ מה הקשא כאן וליכא לתרץ כאן כמו שתרצתי בגמרא כאן חסר בהעתק :

דף טו גמר' הב"ע כגון שיש לו קרקע כו' כגון שקנו כו' ולעיל דבעי לדייק ממתני' ולשבח קרקעות ממשעבדי הוא דלא מפקינן הא מבני חרי כו' ולא דמי לזה בים לו קרקע או קני מידו דמשמע ליה לדייק כמי ממשעבדי הוא שלא גבי הא בדבר שאין משועבד גבי אפילו ממחות ודו"ק :

ע"ב בתוספות בד"ה דמית לוקח כו' ומית גזלן צריך לומר שהיה חולה או גוסס כו' עכ"ל אבל במית לוקח לא ניחא להו לאוקמא בדוחק כה"ג שהיה חולה או גסס כיון דאיכא לאוקמא כפשיטו' דמית קודם שלקחה ועי"ל בלוקח חולה כיון דהוא בריא ודאי דלא ניחא ליה דלא לקרוי' גזלנות לפי אותה שעה ודו"ק :

ע"ב דף טו ברש"י ד"ה הא דקתני נוטל יציא' מב"ח כו' והא דנקט למילתיה כו' לאשמעינן היא גופיה כו' דבריו מגומגמי' דבהדיא קתני בברייתא נוטל השבח מבעל הקרקע וע"כ הנראה לומר דרש"י רוצה לתרץ תמיהת התוספות כיון דלא מסיק אלא שיעור ארעא אמאי נוטל השבח היתר על ההוצאה וע"כ כוונת רש"י לפרש דה"ק דלא מסי' כשיעור הקרקע כולה עם כל השבח רק מסיק ביה כשיעור קרקע עם קצת מן השבח ואותו שבח נוטל מבעל הקרקע והמותר מב"ה וע"ז הקשה רש"י אם כן ה"ל לומר שנוטל כנגד האוב כו' ומה שכתב רש"י אחר כך בד"ה שפיר כו' דהיכא דיש קרקע מותר על החוב כו' ר"ל הקרקע עם השבח הוא יותר מן החוב אבל מכל מקום קצת מן השבח הוא צריך גם כן להחוב שוב ראיתי בדברי הרא"ש שמפרש דהא דקאמר דלא מסיק כו' הייגו שמסיק ביה כשיעור ארעא וכשיעור השבח היתר על ההוצאה והייגו כעין שכתבתי ויכול להיות שכוונת רש"י הוא ממש כן ודו"ק :

דף טו בפרש"י זבנה אורתא כו' אם קודם שלקחה מן הבעלים חזר ומכרה כו' עכ"ל ק"ק לפי מה שפירש לעיל במית לוקח דהייגו ובמית אחר שלקחה ולא אמרינן מיד דקנה הגזלן זכה בי' לוקח כמ"ש התוספות לעיל לפרש"י אם כן מי הכריחו לפרש הכא דזבנה ואורתא קודם שלקחה מן הבעלים- דהא א"כ זבנה אחר שלקחה לא זכה בו לוקח ראשון כמו בנית לוקח אחר שלקחה מן הבעלים ויש ליישב ודו"ק. :

ע"ב בפרש"י והא אשה כשדה זו דומיא דיש כאלו שאין בידו כו' דעבד ושפח' כו' עכ"ל אבל לאחר שנתגייר ונתגיירי כשדה שתם הוא דבידם להתגייר ומהא מוכח ליה דרבנן פליגי אפילו בשדה סתם ורב ע"כ כר"מ ס"ל כמ"ש במ"ק :

שם בתוספות בד"ה אף על פי שכתוב כו' או משום פשיטי דספרא כו' עכ"ל ולקמן דקאמר לרב כהנא דלא חיישינן לפשיטי דספרא כו' היינו בו ביום דלית ליה רווחה ולא שבק המלוה דשכר שמעו ביה רבנן כו' אבל הכא דאינו בו ביום ואית ליה המלוה רווחה ניחא ליה כדאמרינן בכה"ג לקמן ודו"ק :

דף טו ע"א תוספות ד"ה אינו קנה מדלא נקט לישנא דלא מקרי גזלן כו' הרא"ש מפרש ביותר דהוא סתמא דש"ס ובחידושי הלכות קשה מאן יימר שהוא סתמא דגמרא דילמא חד מהני מ"ד קאמר לה אך מבואר הוא ברא"ש וברי"ף שהיו גורסין בגמרא חד אמר כירושה וחד אמר כמכר מ"ד כירושה דהא ממילא ומ"ד במכר להכי טרח כו' ולפ"ז מבואר הוא דסתמא דגמרא אמרה טעמים על פלוגתא של המ"ד וק"ל:

ד"ה בההיא הנאה כו' והוי כאלו אמר שדה זו לכשאקחנ' קנוי' לך כו' ר"ל שדומה כאילו אמר הכי מתחילה אשעת קניות הלוקח ממנו ולכן קנה הלוקח אח"כ כשקנאה הגזלן ומקשי הלא גם כשאמר כשאקחנה קנוי לך אינו קונה דהייגו מה שאירש מאבא לא אמר כלום ומתרץ לעולם דומה שפיר כאילו אומר לכשאקחנ' קניה לך אך כאן יותר עדיף אמירה זו מפני שהלוקח סומך על זה כשאומר לו הגזלן הכי מתחלה לאפוקי הוא לא סמכא דעתיה ועיין בחידושי הלכות מה שמחלק בין דין זה לדין של שדה כשאקחנה כו' ולי יש עוד לחלק דהרי התוספות מפרשי לעיל בסמוך דמ"ד ניחא ליה דלא ליקרנא גזלנא הייגו כל זמן שלא יפרע לו ואם כן על זה הלך רב אשי גם כן ואמר ניחא ליה דליקום בהמנותא באותו זמן קודם שיחזיר לו המעות וזה שייך דווקא בדין דלעיל שכבר נתן לו השדה והוא נתן המעות אם כן באותו זמן שילקח השדה והוא לא יחזיר המעו' מקרי גזלן אז לא יקום בהמנות' לאפוקי גבי שדה כשאומר כשאקח' אין שייך כאן שום גזלן שהרי עדיין לא לקח המעות ואף אם כבר לקח המעות נ"מ גם הוא הא אין נותן קוד' שנתן לו השדה ובידו הם המעות וכן לא שייך ניחא ליה דליקום בהמנותי לפ"ז ויהיה איך שיהיה מבואר לפי דברי התוספות שיש חילוק בין דין דלעיל למכירת דבר שלא בא לעול' ואם כן יש לתמוה על מה שפס' בתרומת הדשן והביאו בהג"ה בסי' ר"ט גבי מכירת דבר שלא בא לעולם דאם טרח אחר כן אמרינן דקנה הלוקח ראשון כו' זה אינו דבמה קנה אחר כך כיון שמתחלה לא סמכה דעתיה האמנת שמדברי רש"י יש קצת לדקדק כאן שמפרש הכא לא סמכא דעתי' דקאמר מי יימר שיירש מאביו כלום כו' וזה אין שייך גבי כשאומר וכשאקח' כו' מיהו מתוספות לא משמע הכי וגם דברי רש"י יש ליישב שאינו מחולק עם תוספות בזה ודו"ק :

שם בגמרא מתיב רב ששת מה שאירש מאבא כו' לפי מה שפירש רש"י בסמוך תהא במאמינו שאמר לו אני סומך עליך שתתנה בידי כו' היינו שאומר לו בפיר' לפ"ז יש לדקדק מה מקשי שאני הכא שלא אמר לו מתחלה אני סומך עליך דאין זה תירוץ של הגמרא הכא סמכ' דלא נקריא גזלנ' כו' מיהו מדברי התוספות משמע שאף שלא אמר לו בהדיא מ"מ נעשה כאלו אמר כן ויש ליישב גם פרש"י דליטנא דלא אמר כלום לא משמע הכי ויש עוד ליישב ודו"ק :

ע"ב בגמרא אימר אסתמוטי קא מסתמיט כו' ולעיל לא שייך לומר הכי דמה לו לב"ח להעלים ממנו לומר לו מתחילה שיש שטר בידו ויקח המעו' ואח"כ יאמר לו למחר אתן הש"ח יותר טוב לו לומר מיד הש"ח כאבד ממני אם תרצה ליתן המעות הרי טוב ואם לאו אחזיק בקרקע שלך דיותר ניחא ליה ודאי בקרקע ממעות דודאי על זה לא נחשד שמתחלה יהיה כוונתו ליקח המעות ולהחזיק הקרקע ג"כ אלא ודאי האמת כן הוא שמתחילה קודם שנותן המעות מיד מגיד לו שנאבד ממנו. ודוחה אותו בכונה כדי להחזיק בקרקע לאפוקי גבי מלוה שייך שפיר לומר שמתחלה מעלים ממנו שאין הש"ח בידו ואח"כ אומר לו למחר אתן ודו"ק :

ברש"י ד"ה כל מעשה ב"ד כו' שהרי אין מקיימן השטר אלא בפני ב"ד כו' רש"י לטעמיה אזיל שפיר' לעיל הלכתא מקיימן השטר שלא בפני ב"ד אם העדים חולים או מבקשים לילך למדינת הים דוקא בלא זה אין מקיימן ולכן אם מנא יהזיר דזה הוא מילתא דלא שכיחא שהעדים מבקשים לילך למדינת הים ולמילתיה דלא שכיחי לא חיישינן כדאמרי' בסמוך פריעה בת יומא מילתא דלאו שכיחי היא כו' ואף שהתוספות חולקים שם על רש"י מ"מ הוא לטעמיה אזיל ודו"ק :

בתוספות ד"ה בשטרי חלטת כו' ולרבא דאית ליה מכי שלמו יומא דאדרכתא לדבריו יעמיד מתני' בחלטת גרידא כו' לאפוקי באדרכתא ודאי דלא יחזיר משום דעכשיו כשכפל נאמן לומר פרעתי לאפוקי אם יחזירו למלוה ודאי דלא יהיה נאמן לומר פרעתי וכן כוונת התו' שכתבו בקושיית' במה אפסיד אכפסיה והלא יכול לטעון פרעתי כו' הייגו עכשיו שכפל וכנגלא אין לו שום הפסד שגם עכשיו יכול לטעון פרעתי מאחר שאינו ביד המלוה והשבת מהר"ס בדברי התוספות אילו ופירושו תמוהים הם בעיני ודו"ק :

דף יז בתוספות בד"ה רב כהנא כו' דאי אין כתוב בו ביום כו' דחיישינן לקנוני' כו' עכ"ל אבל בו ביום לא חיישינן לקנוני' דאע"ג דחיישינן לפריעה בת יומא לרב כהנא מ"מ לפריעה ביומו וגם יעשה קנוני' בו ביום לא חייש ועוד יש ליישב בע"א :

דף יז ע"א גמ' רב כהנא אמר כשחייב מודה כו' ר"ל רב כהנא חולק על רב אשי שמפרש דברי רבי יוחנן שהחייב מודה ולכן יחזיר ודו"ק :

בתוספות ד"ה הטוען אחר מעשה ב"ד כו' דלגבי מנה מאתי' נמי מפסיד כו' ולעיל ליכא לתרץ הכי קושית התוספות דמשום הכי כותבין כתובה שלא יהא נאמן לומר פרעתי מנה כו' דאכתי תקשי למה תיקנו לכתוב כתובה די היה להם לתקן שכל אחת תקח כתוב מעדים שנתקדשה לזה האיש כשהיתה בתולה ואלמנה תקח שתם שנתקדשה לזה האיש ומה צריך כתובה משא"כ כאן תירצו התוספות דלהכי לא יחזיר משום שמא לא יש לה עדים שהרי כיון שכותבין כתובה אינו צריכים ליקח מעדים שנתקדשו לזה האיש ודברי החידושי הלכות אינם מובנים לי ודו"ק :

דף יח ע"א בתוספות ד"ה הא אמר תנו כותבין כו' והא דקתני וכמלך ה"ק כו' והייגו מפני שהמקשן מדקדק מכח נמלך כדקאמר טעמא דנמלך כו' משא"כ בתוספות דגיטין לא כתבו כן בקושיית' מפני

שסס

חדושי הלכות מסכת בבא מציעא

שפם גם המקשן לא הזכיר בדבריו לדקדק כלום מכח כמנך רק בשתם מדקדק שם האמר תנו נותנים כו' וק"ל :

בא"ד אמאי לא יחזיר כו' עיין מ"ש בספר של מהר"ש כאן וכל דבריו לקוחי' מספר חכמת שלמה :

ע"ב בתוספות ד"ה משלם לא חתמתי כו' וי"ל אף כי עדים מה שאינו נאמן אע"ג שאומר מכיר אני כו' עיין בחידושי הלכות מה שהניח בקושי' מנא לי' לתוספות זה דילמא אם אמר מכיר אני נאמן כמו שסובר רב אשי וכאן איירי שהוא עצמו אינו מכירו עכ"ל ולא אבין דגם רב אשי סבר שאינו נאמן אם אומר הוא שמכיר אותו ולא מפיו אני חיין רק אם נותן הבעל סי' מובהק בגט קודם שרואה הגט אז שפיר נאמן משא"כ אם הוא רואה ואומר שמכיר אותו אינו נאמן וע"כ צ"ל שרב ירמיה סובר הכי ג"כ דאל"כ של"ל הב"ע כגון שאומר הבעל שמכיר אותו שהוא גם שלי ומה צריך לתרץ שבזה האופן מכירו מכח שהעדים אומרים מעולם לא חתמנו כו' בלאו הכי יכול להיות שמכיר אותו אלא ודאי שסובר שעליו אין סומכין בודאי להאמין לו שהוא גט שלו רק על העדים סומכי' וע"כ צריכי לתרץ שמה שאין סומכי' עליו הוא מפני שמספק אומר כו' ודו"ק :

דף כ כאן חסר בהעתק ביחד רק איזה סימן שנותן לבד אף אם סימן האחד שכח או שנתגלה לו סימן האחד בלאו הכי אפ"ה כיון שנותן סימן אחד די בכך וע"ז כתב רש"י כאן לאפוקי תרי מידע ידיע דמיעוט שטרות שנים ואין מכין סימן ר"ל אם הוה שכח סימן של כרוכות או שהמוליא אותו הגיד לו שתאום או איש אחר ששם כרוכות אז לא היו שוב נותנים לו ואף אם יתן סימן במנין אינו מהני דרוב מיעוט שנים כו' ובזה מתורץ ג"כ מ"ש בחידושי הלכות על קושיות הגמ' שמעת מיניה קשר סימן השתא לא אשיק אדעתי' לומר טיבעא מכריז ולפ"ז אמאי אינו מתרץ התרצן כן ודוחק לומר דבאמת שזר בו לקמן ר' גם מזה ולדידיה א"ש דגם לפי האמת להכי נקט מתני' אגודה או תכריך דאשמעינן דגם אם נותן סימן זה של אגודה לבד או תכריך לבד או מנין לבד מהני ודו"ק :

בתוספות ד"ה סימפון שיש עליו עדים כו' ועוד דביד הלוה פשיטא דכשר ע"י קיום כו' ואין להקשות לפ"ז מה מתרץ דשייליכן לה לסהדי אי פרוע כו' א"כ פשיטא אם נתקיים בעדים שאומרים שהוא פרוע שהוא כשר דהוצא למימר דאשמועינן לאפוקי אם לא נתקיים אך אם הוא ביד המלוה עצמו אפ"ה איכא למימר שפרא איתרמי ליה לאפוקי אם הוא ביד הלוה אז גם כן הוא פשיטא שאם אינו נתקיים שאינו כשר הסימפון ודו"ק :

בתוספת ד"ה ש"מ איתא לדשמואל כו' דאי ליכא עדים שמכרה הבעל האשה וכפר המכירה כו' מהרש"ל כתב שהתוספת אינן מפרשי' כרש"י רק כיון דהשתא אכתי יש בידה למחול לכן כאמנת והיינו מפני שקשה למהרש"ל על מ"ש התוספת שהבעל והאשה יכפרו המכירה דילמא יהיו עדים על המכירה ועל המעמד שלשתן לא יהיו עדים ואם כן קשה ניחוש דילמא היתה המכי' המעמד שלשתן כקושיות התוספת לאפוקי כאן חסר בהעתיק :

דף כא ע"א בתוספת ד"ה כריכות בר"ה כו' וכולה מתני' איירי בין דרך נפילה בין דרך הינוח כו' ואותו מ"ד שאמר ספק הינוח לא יטול יש לומר דקאי אליבי' או מ"ד שסובר סימן העשוי לידרוס הרי סימן וכן מקום ולא אליבי' מ"ד זה שסבר דלא הוי סימן וק"ל :

ע"ב בתוספת ד"ה מ"ש המוצא מעות כו' תימא כיון דכבר הקשה ממתני' דמעות מפוזרות אמאי פריך תו מהך כריכו' כו' והא דלא היקשו הכי לעיל בסוף פרקין דמתרץ כדאמר רב ספרא שנמצא שטרות קרועין כו' ואחר כך הקשה ממתני' אחרת ומתרץ אמר רב ספרא שנמצא בין שטרות קרועין כו' אם כן גם שם היו יכולים להקשות כן אך וודאי זה אינו קושי' שכן דרך הגמרא להביא מכל מה שיש להקשות ולתרג' על אופן אחד אך קושיתם כאן הוא דדין זה של המוצא מעות נזכר במתני' וברייתא ואם כן כיון שכבר פירן פעם אחד דהמוצא מעות הוא הטעם דמשמש בכים אם כן מאי חוזר להקשות מהמוצא מעות דברייתא מאי נריכא הגמרא להביא קושי' זו ע"ז מתרצי' שהוא יותר חזק הקושיא מן הברייתא ע"כ חזר להקשו' קושיא זו מכח לשון הברייתא דברי מה"רש בספרו אינן ברורין ודו"ק :

דף ח והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע זה דיין שדן דין אמת לאמיתו וכו' וכתבו התוספת לאפוקי דין מרומה אף על גב שהעדים מעידים אותו אין מחתכין אותו כיון שיודעים שמשקרין וכו' ועפ"ז מבואר שנקראו משכילים כי בוודאי אין הדיין רואה או ידע שהעדים משקרין דמאי רבותא שדן דין אמת אם הוא יודע בבירור רק הכוונה אף שלא ראה ולא ידע רק שהוא מבין מתוך שכלו הזך שהעדים משקרין ולכך אינו משגיח בעדות זה נקרא משכילים שפועל עם השכל להוציא הדין לאמיתו ועפ"ז יש לכוון גם כן הדמיון של כזוהר הרקיע ע"פ מה שהביא התוספת בפסחים פ' אילו עוברין בשם רבינו ניסים שכתוב שהיה הדבר זר אצלו דזוהר הרקיע יהיה יותר זך מכוכבי' עד שראיתי בחכמת תכונת הגלגלים שהדבר כן שהכוכבי' מקבלים אורם מאור השמש ולפי שהרקיע גוף דק ובהיר מאוד אינו מקבל אורה ממנו אבל הירח וכוכבים מתוך שהם גופים עבים מקבלים אורו כמו שאנו רואים שאור השמש ניכר יותר באבנים ובארץ ממה שהוא ניכר במים ואויר עכ"ל מתילא ע"ז אמר שפיר והמשכילים מי שיש לו שכל זך ונקי ודק ואין מקבל מן האחרים מה שמגידי' רק הוא מוציא בשכלו נגדם הוא דומה לרקיע שאינו מקבל אור מן השמש מפני שהוא זך ודק וזהו יכול להיות גם הרמז מ"ש במקום אחר הדן דין אמת לאמיתי כאלו נעשה שותף במעשה בראשית ר"ל הקב"ה ברא מעשה יש מאין ולא קיבל מאחרים כלום כן הוא הדן דין אמת וכמ"ש ודו"ק :

דף י תניא היה ר"מ אומר יש פתחון פה וכו' א"ל ר"ע אמשיל לך משל למלך שכעס על בנו וכו' אימתי ועני' מרודים וכו' בזמן הזה וקא' הלא פרוס לרעב וכו' ויש לדקדק למה לא השיב ר"ע בקצור מפסוק זה ועניים מרודי' ומה היה צריך להביא משל למלך שכעס על בנו גם איך באמת מתרץ משל של טורנספוס דע"כש נקראים אנחנו עבדיםגם כן לפי פשוטו השיב דלענין זה לפרנסם לא נקראו עבדים ומביא ראיה מן הפסוק הלא פרוס ולענייני' אחרים נקראו עבדי'ויש לייסב דוודאי משל טורנוספוס הוא אמת והסברא נותנת וגם ר"ע הודה לו רק שהשיב שנקראו בנים אך זאת היתה תשובת ר"ע וודאי אם ישאירו כך עבדים לעולם הקשית יפה שאין ראוי לפרנסה אבל אנחנו קוינו לחזור להיות בנים להש"י ע"ז משל שנו אמת שמחזיק לו טובה למי שמפרנס אותם וע"ז מביא ראיה מפסוק הלא פרוס כו' איך אתה מבין אם וודאי זהו הטעם שיתזור לקרא אותנו בנים ובחידושי אגדי' מפרש דמה שהביאו במשל שלהם שחבשו בבית האסורי' רמזו כשאין בא"י רק בגלות בח"ל לפ"ז יש לפרש הנוסח של כהא לחמא עניא כו' השתא הכא כו' וקשה הכפולים ושאר קושיות ועפ"ז מתחיל כהא לחמא עניא של עניים ואמר כל דכפין כו' כל דצריך כו' באשר בזמן הזה שיצאנו לחירות ממצרים שוב אין אנחנו נקראים עבדים לכן כל העניים יתו ויכול כו' ומקשי' לעצמו הלא עכשיו אנחנו בגלות בבל ששם נתקן זה הנוסח ואם כן לא עשינו רצונו של מקום ממילא נקראים עבדים כקושיות טורנוספוס ומתרץ השתא הכא חבושים בבית אסורים בבל לשנה הבאה נהיה בנים היינו בני חורין כתשובת ר"ע ולכן יש לנו רשות לפרנס עניים :

דף י אמר רבי אבא אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא במה תרומם קרן ישראל א"ל בכי תשא ופרש"י אם באת לשאת את ראשם בהגבהה קח מהם כופר לנדקה כו' וקשה דהל"ל בונתנו איש כופר וע"כ יש לייסב ע"פ מדרש רבה ריש פרשת כי תשא דרש כי תשא מלשון כי תשא ברעך וגו' וידוע מ"ש הרמב"ם במעלות הצדקה והביא הטור י"ד היותר מעולה בכל הצדקות אם נותן לעני בדרך הלואה כמ"ש שמעתי שכפלים לך ירושה כו' לזה אמר במה תרומם בכי תשא מלשון כי תשה דהיינו שתתן הצדקה בדרך הלואה וק"ל :

שם ואכן היכי איתכין התם כו' לפי פרש"י שמפרש עליונים למטה היינו עשירים כו' אתיא כפשוטו מה ששאל ואכן דהיינו ת"ח היכי מחזיקים אותם שם אבל לפי מ"ש התוספת משום ר"ח שכתב בשם הגאונים שיש בידם קבלה רב נפי רב שרשה שמואל ישב לפני רב יהודה תלמידי' משו' דמיחה בשמואל כדאמרינן פרק במה בהמה לפ"ז קשה מה שאל ואכן היינו ת"ח הלא הגיד לו כי שמואל ישב לפני תלמידיה בשב"ל שעשה שלא כהוגן משמע לאפוקי חכמים אחרים יושבים לפי מעלתם כמו בהע"הז ויש לייסב ע"פ מ"ש פרק חלק אמר רב יהודא אמר רב בקשו עוד למנות אחד באת דמות דיוקנו של אביו ונשתטח לפניהם כו' ינתה בת קול כו' ולא השגיחו כו' שצריך להבין מה איכפת ליה לדוד אם הם ימנו אותו בתוך אותם שאין להם חלק עולם הבא מהו מעלה ומוריד בעולם הבא אם הקב"ה יתן להם חלק עולם הבא ומכ"ש קשה על הב"ק מן השמים מה צריך להשגיח בדבריה' שא צ"ל דוודאי האמת הוא כן דת"ח גוזר בעולם הזה ונקיי' דבריו בעה"ב ולכן נתיירא דוד וביקש שלא ימנו אותו וכן הב"ק ביקש מהם על זאת וז"ש כאן ששאל ואכן ת"ח אף אם הם בחייהם בעולם הזה היכי איתכן בעולם הבא והשיב כמו דאיתכן בעולם הזה שדברינו נשמעים וקיימים כן למעלה בעה"ב וק"ל :

דף טו הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע כו' כתב בחידושי אגדות דהיינו שלא היה כתובה בדיו רק בדמע וכן מביא הכותב בשם הרש"בא ועפ"ז נראה לפרש כוונת הפסוק תילי' נ"ו נודי ספרתי שימה דמעתי בנאדך הלא בספרותיך ובגמרא פרק הנורג מביא פסוק זה על המוריד דמעות על אדם כשר כו' ופרש"י בתהלים בשם מנחם שהיא מלשון ספר ממש ממילא אמר שימה דמעתי בנאדך שיהיו מונחים בבית גנזיו ושמא תאמר מה שייכות יש לדמעות או איזה קדושה שיהיו חשובים אצל הקב"ה להניחם

להכניסם בכאלדו וא תר הלא בספרותיך הלא הדמעו׳ הם כתובים בספר תור׳ שלך תמילא יש ממשות בהם ומזה שדרש הגמרא פסוק זה על המוריד דמעו׳ על אדם כשר והיכן נרמז זה בפסוק אפשר שדרש מלשון נודי ספרת שהוא שלשון הפסוק ש׳ תבכו למת ואל תנודו לו ולפ״ז אתיא שפיר כי אותן הדמעו׳ שהם בספר תורה היו על פטירת משה רבינו ממילא אמר גם על פטירת אדם כשר שימה אותם בנאדך וק״ל :

דף נ״ה ת״ר ד׳ מתו בעטיו של נחש כו׳ פרש״י בעלתו של נחש וכלומר לא היו ראוי׳ למות אלא שנגזרה גזירת מיתה על כל תולדותיו של אדה״ר כו׳ ולרידטעם למה תלה בנחש הנ״ל בחטא אד״הר גם מה פירושו של עצה מה הוא ענין עצה ע״כ נראה לפרש ע״פ הפסוק שאמר׳ הנחש לא מות תמותון כי יודע אלהים ביום אכלכם והייתם כאלהים וגומר ופרש״י מן אילן זה אכל וברא העולם ממילא זה הוא העצה שכתב׳ הנחש שיהיה כשהי׳ ממילא בשביל עצה זאת מוכרח כל אדם למות שאינו אלהים וכמ״ש בגמרא פרק המוכר הספינה שאמר הק״בה לחירם מלך צור בך נסתכלתי וקנסתי מיתה על אד״הר ובמדרש אמרו שנגזרה מיתה בשביל חירם מלך צור שעשה עצמו אלוה ממילא אמר בך נסתכלתי שעשית עצמך אלוה בשביל זה קנסתי מיתה על אדה״ר שרצה ג״כ להיות כאלהים וזה יכול להיות כוונת הפסוק ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ כו׳ שקשה הלא זה היה חירץ של אדם האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי כו׳ ולמה היה צריך הב״ה להככים הפירכא גם קשה הלא אין עונשין אלא מזהירין ולמה נתן לו עוד עונש ארורה האדמה ומתחילה לא הזהיר עונש זה רק ביום אכלך ממנו מות תמות ולפי דרכי מיושב שאמר הקב״ה שתים רעות עשית אחד שמעת לקול אשתך כי מסתמא אותן הדברים שדיברה הנחש לחוה הגידה חוה לאדם ממילא שמעת לאשתך הלשון הרע של הנחש מן אילן זה אכל וברא העולם ועוד ותאכל מן העץ לכך יהיה לך עוד עונש ארורה אדמה בעבורך להראו׳ שלא תוכל לבראות עולם כמוני ודו״ק :

ושוב מצאתי בעין יעקב מביא חידושי ר״יטבא ז״ל ולכן קנסתי מיתה כי כן גזה קמותך כשהכנסתיו לג״ע כו׳ וצריך להבין מה ענין גבהות שעשה בגן עדן אלא כמ״ש :

דף כב ע״א בתוספת ד״ה שטף וכו׳ וה״פ דברייתא אם נתייאשו וכו׳ לאפוקי לפי התרגן אז הפי׳ של הברייתא אינו הכי לק ה״ק אם נתייאשו בפיר שאוקד וי׳ לחסרון כיס וע״כ כתבו דלפי הבנת המקשן אין הפ׳ כן וק״ל :

בא״ד וע״י סיפא ידעינן דאיירי באין יכול להציל וכו׳ ר״ל אי הוה תנ׳ אי לא היה שם בשעת שטיפה יחזיר ה״א דאיירי ביכול להציל לכן יחזיר ואם נתייאש היינו שמייאש בפירוש וכמו שמתרץ התרגן משא״כ עכשיו דתני סיפא תרדפין א״א לתרץ הכי דא״כ קשה מאי ארי׳ מרדפין וכקושיות המקשן א״ה איתא סיפא אם היו הבעלי׳ וכו׳ ובעל חידושי הלכות לא הבין כן וע״כ הקשה מה שהקשה ודו״ק :

דף לב פ׳ המפקיד בתוספת בד״ה איתא דלא גרסי׳ כו׳ א״כ אנו יודעי׳ שנגנבו כו׳ עכ״ל לפי זה א״צ לישבע שאינו ברשותו אבל בגמ׳ משמע דמתני׳ איירי באין עדים שנגנבו וצריך לישבע שאינו ברשותו וכפרש״י לקמן דרב הונא דאמר משביעין אותו שאינו ברשותו אמתניתן קאי ע״ש ודו״ק :

בד״ה נגנבו ה״ה אם כו׳ וריב״ן פירש דמתניתן נמי ה״פ כו׳ עכ״ל ורב פפא דאמר לקמן הכי לא בא אלא לפרושי טעמא דמתני׳ דהיינו משום דלאי בעי פטר נפשיה בגניבה וק״ל :

שם בד״ה כגון פירות כו׳ דבדקל לפירות ואפילו כו׳ אבל הכא דלא עבידי דאתיא אפילו לר״מ כו׳ עכ״ל ולא פליגי אלא בפירות דקל דעבידו דאתי ואם כן היאך מצאנו ידינו ורגלינו בב״ה לר״מ היאך יקנה הפירות הלא מעות אינן קונות כו׳ כמו שכתבו התוספת לעיל ויש ליישב וק״ל :

דף לד גמרא מי אלימא ממתניתן דקתני שילם כו׳ ק״ק דהא במתניתן נמי הוה דייקינן שילם אין לא שילם לא אלא כיון דאיכא דיוקא בסיפא להיפך אמרינן דליכא למשמע מינה והכא כיון דליכא דיוקא להיפך בברייתא אית לן למיזל שפיר בתר דיוקא דקידם ושילם אין לא קידם ושילם לא ולאביי שכתבו התוספת לעיל דלא אמרינן נעשה לסיפא משום דאיכא למימר דשילם נקט לרבותא דאפילו בשילם אין הכפל שלו אם נשבע ה״כ איכא למימר דקידם ושילם נקט דדוקא בקידם ושילם הכפל שנו אבל אם נשבע ואח״כ שילם לא תקנה לו כפל אבל לרבא ליכא למימר הכי דקידם ושילם כתב במתניתן כמ״ש התוספת לעיל ודו״ק :

שם בתוספת בד״ה א״נ דקיימא באגם תימא דבימא כו׳ קנייה לך מטלטליו כו׳ עכ״ל והיינו דבימא הכי להשתא מהכי אפי׳ בעומדת באגם דמתניתן סתמא קתני אפילו בעומדת באגם וק״ל :

ע״ב גמרא אלא שלש הלוותני כו׳ מהך רישא דרישא לא ה״מ לאקשוי בפשיטות אמאי קתני פטור משבועה הרי המלוה חייב שבועה שאינ׳ ברשותו דליכא למימ׳ דלא מיירי במלוה שהרי בהך בבא בסיפא איירי במלוה שחייב שבועה כדמוקי לה לקמן וי״ל דלא איירי בכולה מתניתן אלא בפטור וחיוב דכמה היה שוה אבל בפטור וחיוב דאינו ברשותו לא איירי כלל ואפילו לרב אשי דה״ק בהתניתן מי נשבע תחלה כו׳ מ״מ עיקר חיוב שבוע׳ דקתני בסיפא דרישא לא איירי כלל אלא כמה היה שוה וקמפרש לה כגון דהמלוה נמי נשבע שאינו ברשותו מי נשבע תחלה כו׳ ודו״ק :

דף לח בפרש״י בד״ה חזר שמעון ושאלה כו׳ וישבע ראובן שמתה כדרכה כו׳ עכ״ל יש לדקדק והשואל נמי טוען אם הוא טוען שנגנב או נאבד לפטור עצמו משום שהשוכר חייב בגניבה ואבידה א״כ תקשי לך היאך השוכר נשבע ונוטל אדרבא השואל נשבע שנגנבה או נאבדה כדי לפטור וכן אם השואל טוען שמתה מחמת מלאכה ישבע על כך לפטור עצמו ולא יחייב ד׳ פרות ויש ליישב ודו״ק :

בתוספות בד״ה אגרה פ׳ כו׳ ואי הדר שאלה ע׳ יום כו׳ ודשכירות ק׳ יום כו׳ עכ״ל מהר״של הגיה ואי הדר שאלה ע׳ יום כו׳ ודשכירות ך׳ יום כו׳ע״ש ואין נורך למחוק כל נוסחות תוספת הישנים אלא דנקטו בכה״ג דאי הדר שאלה ע׳ יום כגוונא דנקט בגמ׳ גבי שאלה שניה ושכתבו דשכירות ק׳ יום כו׳ ר״ל כיון דשכירות שנייה בטלה את שאלה הראשונה המפסקת בין ב׳ שכירות הוה ליה כשכירות חדא והיינו תחילת השכירות שהיה על ק׳ יום והוא נ׳ יום עד שאלה שנייה שהיא לע׳ יום ודו״ק :

בא״ד אי שיילה ק׳ יום השוכר פטור כו׳ עכ״ל דהכא לא שייך אחריות על השוכר אם היה עם השואל במלאכתו כיון דהפר׳ גופה של השואל היא והיא בעלים שלה ודו״ק :

דף לו בתוספת בד״ה והוי כפשע בה ויצאת לאגם שהוא מרעה טוב כו׳ עכ״ל לקמן בהוליכה להר למרעה שמן וטוב היינו כהוליכה לכך ולא היה פשיעה דדרך הרועים היא אבל הכא איירי ביצאת בעצמה ע״י פשיעה לגבי גניבה חייב כמי על המתה לאביי כו׳ וק״ל :

בא״ד או שנעל בפניה כראוי ויצאת לאגם כו׳ עכ״ל לכאורה הוא תגומגם דכיון דנעל בפניה כראוי ויצאת אין לך אונס גדול מזה ותהיכי תיתי לחייבו אפילו לר׳ יוחנן וי״ל דאיירי שאחר שיצאת לאגם באונס היה לו שהות להחזירה לביתו א״ה פטור אם נתה שם לרב כיון דתחילתו לאו פשיעה הוה ושכתבו או שהוליכה לאגם כיון שהוא שומרה ונגנבים בתחלה לא הוה פשיעה ופטור אם מתה שם ודו״ק :

ע״ב בתוספות בגמרא העלה לראשי כו׳ הא מתה כדרכה כו׳ פטור כו׳ ק״ק לרבא נמי תקשי ליה רישא דקתני עלתה לראשי כו׳ ה״ז אונס דהיינו תוקפתו ועלתה תוקפ׳ וירדתו דתחילתו וסופו באונס הא העלה ומתה כדרכה דהוי תחילתו בפשיע׳ חייב ויש ליישב לרבא דתוקפתו ויורדתו לא הוה אונס כ״כ כמו מתה כדרכה וק״ל :

דף לז בתוספת בד״ה התם לקא תבעי כו׳ ולא נקט אחד מכם לרבותא כו׳ עכ״ל ר״ל גבי פקדון ליסנא דא׳ מהם משמע ברי ושמא דכיון דהוא עלמו הפקיד ודאי דידע בברי שהפקיד אבל גבי גזילה ליסנא דאחד מכם משמע נמי שמא ושמא דלא הוה ליה לידע כדמוכח בגמרא דהא דקתני במתניתן גזלתי לאחד מכם איירי בשמא ושמא וק״ל :

דף לח בתוספת בד״ה שמא עשאו כו׳ אי נמי כדאמרינן ניחא ליה לחבר כו׳ עכ״ל ר״ל ואי נמי הכא גבי פקדון בחפצא מועטת חיישינן שמא אירע לו כך שתרם שלא מן המוקף וק״ל :

שם אלמא אזלינן בתר רוב מעות כו׳ ובהאשה שהלכה גבי מנא כלי כו׳ עכ״ל ר״ל בכל אילו לא חיישינן למיעוט תרומה ומעשר כיון דלא הוי פקדון :

ע״ב בתוספת היורד לנכסי כו׳ ה״ה דאפילו מורידין דהא כטוסים מורידין לרשב״ג כו׳ עכ״ל דאייתם נן הש״ס דע״כ משמע לי דה״ה מורידין בשבויין דהא מייתי כתנאי לרשב״ג מורידין בכטוסים ואיהו קאמר שהם כשבויין לת״ק דהיינו ע״כ אפילו מורידן מיהי ק״ק לש״ס מנליה לאתויי מהא כתנאי אי מורידין בכטוסים אי לאו ואימא דאה״כ לרש״בג אין מורידין בכטוסים וקאמר כטוסים כשבויין דאין מוציאין לת״ק אבל מורידין לית להו אפילו בשבוין ויש לומר דפסיק׳ליה לש״ס כשבויין ששמעו שמת דאפי׳מורידין לכ״ע דהא רב ושמואל לא פליגי אלא בלא שמעו בו שמת אבל בששמעו בו שמת לכ״ע מורידין ואם כן ע״כ כטוסים כשבויין דקאמר לרשב״ג היינו דמורידין כשבויין לת״ק ולא תני ביה אין מוציאין אלא אגב סיפא כו׳ וק״ל :

דף לט בתוספת בד״ה וכולן שמין כו׳ פירש כששמע הבעלים כו׳ כיון שאם לא יקדים אין משלמין טרחו וכו׳ עכ״ל וק״ק לפי זה מה קאמר מעיקרא השתא זליז ונשכר הוי מאי דאשבח מבעי׳ כו׳ הא אדרבא

מה"ט דהוא זריז ונשכר לקדש ולתלוש אין לו ליטול שכר טרחו בשבת כאחרים אחר שבא השבוי כמ"ש התוספת הכא וי"ל ודו"ק .:

ע"ב בתוספת בד"ה ואוקמינן ליה כו' דהא משמע דלאי וודאי לא שכיבא כו' עכ"ל ק"ק ומאי קושיא דהא וודאי אי וודאי לא שכיבא לא מוקמינן אפטרופס היינו משום כיון דהנכסים בחזקת' סברא הוא אפטרופס לדיקנ' לא מוקמינן ודו"ק :

דף מ בגמר' דילמא בימות הגורן בד"א שמדד לו בימות הגורן כו' משמע דלדברי רבי יודא קאמר הכא דמייתי לה בפסק' דרבי יודא אומר כו' והכי נחלק ר"י במתני' כפרש"י ולא ידענא דא"כ אמאי מייתי ליה הרי"ף והרא"ש לפסק הלכה דהא ודאי דלאו הלכתא כר"י לגבי ת"ק כו' ודו"ק :

בתוספות בד"ה מדה מרוב' יוד כורין וא"ת אפי' ב' כורין או ג' מתנפחין כו' עכ"ל ק"ק אמאי לא תקשי להו אפילו ביד אחד המנפח עולה לפי חסרונן ויש לייסב ודו"ק :

שם ע"ב גמר אלא כי היכי דמפקידי מקבל כו' והיינו כשקבל הנפקד ממנו עם הפקטי' דומיא דלוקח מקב' פקט דהיינו בחסרי שיש פקטי' בשמן ה"ה דהמ"ל כי היכי דמפקיד לא מקבל פקטי' אם הנפקד לא קבל ממנו פקטי' ה"נ לוקח לא מקבל פקטי' והיינו בכישן כדמוקי ליה הך בריית' דלקמן ודו"ק :

דף נה תני תנא' קמיה דרב נחמן בר יצחק כל המלבין פני חבירו ברבים כאלו שופך דמים א"ל שפיר קאמרת דחזינא ליה דאזל סומקא ואתי חיוורא וכו' בתוספת דאזל סומקא מה שמאכפים בתחלה לפי שהדמים מתאספי' לברוח וכו' ע"פ זה נראה לפרש הגירא' דאיתא בגמרא הנעלבי' ואינן עולבין שומעין חרפתם ואינם משיבן עושין מאהבה ושמחים ביסורי' עליהם הכתוב אומר ואהביו כצאת השמש בגבורתו וכו' דצריך לייסב מאי שייכות לה עם השמש גם מ"ש עושין מאהבה פירש עושין מאהבה מצות המקום ולא ליטול שכר קשה מה חיבור יש לזה עם הנעלבי' וכו' שמדמ' אותן להדדי וע"כ הנראה ע"פ מה שראיתי בספר מדרש הנעלם על רות א"ל רבי יצחק לרבי נהוראי תמהנא כדמתחכלא בשמשא דכי נפיק נפיק סומקא ולבתר אתהפך לחוורא אמאי וודאי אדכרנא מילתא דא"ר יוסי בן שלום א"ר יצחק בן יהודא שמשא כד נפקא בתוקפא בגבורת עתיק ותקיף ובקע תלים' מבקופו חלוני דרקיע וליא בכל שמיא ומזלי דאקרי גבור כשמשא נ"ה גבורה עביד כדשי"ימשא ועללו לא אתכחין כל אינון דומין משקיפין דרקיע בשעת' דשמשא נפיק ואתעטר והיתגלף באתיון דרגין דשמא ובתוקפה דילה כנוס בכל אינון רקיעין ובקע בכל אינון חלונן ונפיק לבר כו' וכתיב כצאת השמש בגבורתו כגבור נכנס למלחמה וכולה הוא אדום ובשעה הוא הוזר לגוונו הראשון כן השמש כו' והוא אדום מרב גבורתו אחר כך חוזר לגוונו הראשון כו' ובזה מובן הפשוטו של הכתוב כן יאבדו כל אויבך ה' ואוהביו כצאת השמש בגבורתו שקשה מה שייכות יש לזה עם מלחמות דבורה אבל לפי זה שפיר אמר כאן שסיסרא נהרג במלחמה עז"א אמר כן יאבדו כל אויבך במלחמה כסיסר' ואוהביו כצאת השמש שעושה גבורה וכולה ממיל' אתיא שפי' הדמיון לשמש הנעלבי' ואינן עולבין כו' ממילא אזל סומקא מתחל' נעשה אדום כמ"ש התוספות ואחר כך נעשה חיוור הוא דומה לשמש שמתחילה נפק סומקא ואחר כך נעשה חיוור זהו שסיים בגבורתו כמו השמש עושה גבורה שבוקע כל החלונו' ולכן נעשית אדם מתחל' כן זה הנעלב עושה גבורה שכובש את יצרו ושומע את חרפתו ואינו משיב וגם במ"ש במסכת יומא שאנשי כנסת הגדולה החזירו לומר הגבור כי זה גבורתו של הקדוש ברוך הוא שרואה מה שעושין העכו"ם שותק ואמר עושין מאהבתו כו' ע"פ פירש"י בשבת על עושין מאהבה ויש לומר מאהבת המקום ושמחים ביסורין על עלוב' הבאה עליהם כו' ונראה לפרש דהיינו שיש בני אדם אף שעושי' להם ביושים לא איכפ' ליה בזה כי הוא מלה אשה זונה אינן נבזין מזה ואין חושב זה לביוש ממילא אנשי' כאלו אין שייך לומר אזל סומקא כי אינן נתביישן כלל אבל אילו אנשים אשר נקרא העלובה לביוש אצלם ומה שאינן משיבין הוא מכח אהבת הק"בה ושמחים ביסורים שמקבלין מן הק"בה בעד יסורין של אהבה לכן אינן משיבין עליהם שייך שפיר לומר אזיל סומקא וכובשין את יצרם הם דומים לגבורת השמש :

שם ואף על פי ששערי תפלה ננעלה שערי דמעות לא ננעלו כו' יש לכוין ע"פ מ"ש פ' תמיד נשחט אביי אמר ננעלו תנן פרש"י מאליהן ומעשה ניסים היו כו' אף גם כן שערי דמעות אינן ננעלין מעצמן וק"ל :

דף נט יצא בת קול ואמר מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום עמד רבי יהושע על רגליו ואמר לא בשמים היא מאי לא בשמי' אמר רבי ירמיה אין אנו משגיחין בב"ק שכבר כתב בתורה אחרי רבים להטות כו' ויש לדקדק היכן מפורש בזה שאמר לא בשמים שכוונתו שכבר כתבה בתורה אחרי רבים להטות גם מה שאמר שכבר כתבת בהר סיני הוא מיותר . והנראה שהענין הוא כו' כבר כתב הרמב"ם בהקדמ' לספר המיימוני טעם של אחרי רבים להטו' הוא מפני שהקב"ה רצה שיהיו מחולקים הדורות בלימוד התורה ולא יצא שום דין לאמתו לכן צוה אחרי רבי' לקבוע הלכה ממילא זה הטעם שייך בעה"ז שיש יצה"ר וכ"א הומר אני גדול ממך גם הלימוד יכול להיות שלא לשמה לכן צוה הקב"ה אחרי רבים להטות משא"כ בעה"ב בלימוד ישיבה של מעלה אשר שם הלימוד לשם שמים ולא לשום פניה אחרת אין שייך חשש זה וא"כ להיות אחרי רבים אם היחיד מכוון להלכה כך אמר ר' יהושע לב"ק לא בשמים היא ר"ל מחלוקת שלנו אינו בישיבה של מעלה וכבר כתבת בהר סיני שהוא על הארץ בעה"ז אחרי רבים להטות וגם ב"ק אמיתי הוא שבשמים הוא הלכה כיחיד כר' אליעזר · וזה כוונת הגמרא הקב"ה אומר טהור וכולה מתיבתא דרקיע אמרי טמא אמרי מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני כו' שדרו שליח בתרי' כו' ויש להקשות אם היה יכולת למתיבת' דרקיע לחלוק עם הקב"ה כביכול למה לא הלכו אחרי רוב גם מאי הולרך רבה ליפטור מן העולם בשביל זה הלא גם בחיים היה יכל לומר דעתו ולהכריע · לפי מ"ש מיושב אחרי רבים להטות אינו שייך רק בעה"ז ולא בישיבה של מעלה ולכן לא הלכ' אחרי הרוב לפסוק ככולה מתיבתא דרקיע נגד הקב"ה כביכול והוכרחו למכריע ואם רבה בר נחמני היה בחיים לא היה יכול להיות למכריע כי עדיין כולה מתיבתא דרקיע הם הרוב נגדו ולא היה שקול דעתו מועיל נגדם ולכן הולרך להיות בישיבה של מעלה ושם שפיר יכול להיות מכריע נגד רבים ודו"ק והוא כוונת מדרש ילקוט פ' חקת רב אחא בשם רבי יוסי בר חנינא בשעה שעלה משה למרום שמע קולו של הקב"ה שיושב ועוסק בפ' פרה אדומה ואומר הלכה בשם אומרו ר' אליעזר אומר בת שתי כו' אמר לפניו רבש"ע העליונים ותחתונים ברשותך ואתה יושב ואומר הלכה משמו של בשר ודם א"ל משה לדיק אחד עתיד לעמוד בעולמי· ועתיד לפתוח בפ' פרה תחלה ר' אליעזר אומר כו' אמר לפניו רשב"ע יהי רצון שיצא מחלצי א"ל הקב"ה חייך שילא מחלציך הה"ד ושם האחד אליעזר שם אותו המיוחד אליעזר ויש לדקדק ומאי תירץ לו הקב"ה עדיין הקושי' במקומו עומדת שהכל ברשותו ואיך יאמר הוא הלכ' משמו של ב"ו גם בקשת משה שילא מחלציו למאי נפקא מינה ומאי כולי האי גם הלשון ושם הא' מיותר · ולפ"ז יהיה הכוונה שהקב"ה מוכרח לומר הלכה משמו ואמר לדיק א' ר"ל שהוא יהיה אחד ורבים יהיה החולקים עליו ואמר בעולמי דייקא ר"ל בעולם שלי יהיה לדיק כלפי מה שכתוב הרמב"ן ותמיהני למה ברכוהו לר' אליעזר הרי לא היה חייב אלא נידוי בלבד שמנדין לכבוד הרב כמו שמלינו בעקבי' בן מהללאל כו' ואפשר שהיו אומרים מפי השמועה והוא אומר כך היא בעיני נפיכך לא קבלוהו ממנו כל ראיות שבעולם ואילו היה מעשה בזמן הבית היה נעשה זקן ממרא לפי' ברכוהו ממילא אמר בעולם שלי הוא לדיק לא בעה"ז שברכוהו מפני שהם רבים נגדו אבל בעולמי נקרא לדיק אף שהוא אחד ואמר ועתיד לפתוח בפ' פרה תחילה שהוא כפול אך הכונ' הוא שהוא יהיה המתחיל בדין זה לא יאמר מפי השמועה מקדמונים רק הוא יהיה תחלה מעלמו יאמר דין זה לכן אני אומר כו' משמו להורות כי בכאן בעולם שלי הלכה כמותו לא בעה"ז שאין הלכה כמותו וע"ז ביקש משה יה"ר שילא מחלצי מאחד שע"פ תורה שנתתי בעה"ז אין הנכה כמותו ובעולם שלך הלכה כמותו אני מבקש שילא מחלצי שלומד תורת אמת :

שם אומרים לי דוד הבא על א"א מיתתו במה ואני אומר להם מיתתו בחנק ויש לו חלק לעה"ב אבל המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק עה"ב כו' ויש להקשות מה שהם מלבינים פניו אומרים הבא על א"א כו' מבואר בכתוב ובנלעי שמחו גו' שהוא אשה כו' אבל מה שאמר שהוא משיב להם שאין להם חלק עה"ב היכן רמז בכתוב על זה . ויש לייסב שכדרש זה מפסוק שלאחריו תכף בחנפי לעגי מעוג וגו' וע"פ מ"ש פ' ד' מיתות דרש ריש לקיש מ"ד בחנפי לעגי מעוג חרק עליו שיניו וגו' בשביל חנופה שהחניפו לקרח על עסקי לגימה חרק עליהן שר של גיהנם שיניו ופרש"י בשביל חניפת של לגימות מעוג שהאכילה והשק' קרח לעדתו ונתחברו עמו חרק עליו כו' שיש להבין מה ענין ששר של גיהנם חרק שיניו נ"ה ענין ההריקה אלא הכונה כמ"ד בחלק עדת קרח אין להם חלק עה"ב ממיל' אמר שאר היורדים לגיהנם עולין וכאן בעדת קרח חרק שר של גיהנ' עליהם שלא יהיו עולין כי אין להם עה"ב ממילא כדרש זה מה שסמך דוד ענין קרח אל מה שסונאים מלבינים פניו להורות כי זה הוא תשובה שלו אליהם אתם לא יהיה לכם חלק עה"ב כעדת קרח ואפשר שהיינו ג"כ כי עדת קרח נענשו בשביל שבייש את מש' והלבינו פניו ולכן לא היה להם חלק עה"ב ובפרט למה שאמרו בגמרא שחשדוהו מאשת איש והיינו דוגמא שמה שביישו את דוד שבא על אשת איש ולכן אמר שלא יהיה להם חלק עה"ב כמו עדת קרח ודו"ק :

דף עה בפרש"י בד"ה השוכר את האומנין לעשות מלאכה בקבלנות כו' ע"ש אבל בשכיר יום מודה ר' דוסא כדלקמן דיד פועל על העליונה לחד אוקמתא ולמאי דאוקמא כמי דר' דוסא תרתי קאמר מ"מ הך רישא מיירי בקבלנות ובסיפא דכל החוזר בו כו' מרבה אפי' שכיר יום וק"ל:

שם בפרש"י וחזרו בהן לאחר שעשו מקצתן כלל ולעיל גבי וחזלו בהן בדבר אבוד לא פי' כן משום דבדבר' אבוד אפילו לא התחילו במלאכ' שוכר עליהן וכ"ה ברא"ש ע"ש:

ובתוספות בד"ה השוכר את כו' לפועלים לא משמע אלא שכיר יום כו' עכ"ל אבל לקמן בגמרא אמרינן לר' דוסא דיד פועל על התחתונה מיירי כמי בקבלן ולחד אוקמתא לא איירי אלא דוקא בקבלן:

דף עו בתוספות בד"ה ואזל איהו כו' והא דא"ל כמו שאמר ב"ה כו' עכ"ל לפי זה יהיה דעתי' אעלויא ואת מהימנת לי חלא מלתא וסברא היא כמ"ש במ"ק לפרש"י:

בד"ה השוכר כו' ולא רצה לפרש דידו על התחתונה כשהוקרו כו' עכ"ל תימה ה"מ רש"י לפרש בידו על התחתונה כשהוקרו שנותן להם סלע ומפסיד חצי סלע דהא כעין זה פרש"י בידן על התחתונה כשהוזלו והתוספות ימאנו בזה כמ"ש כל זה במ"ק ע"ש:

שם בגמרא וליחזי פועלי' היכי מתגרי כו' ק"ק ואימא דאיירי כשעדיין לא התחילו במלאכה ופועלים נשכרים בד' וב"ה אומר שאינו רוצ' ליתן להם רק ג' כמו שאמר ויש להם תרעומת על הפועל שהטען וא"ל ד' ויש ליישב וק"ל:

דף עז בפרש"י בד"ה מיד הואיל כו' משום דתפיס ב"ה כו' עכ"ל עיין במהרש"ל ובחדושי במ"ק ועוד נראה דהוצרך ליה משום הא דיד ב"ה על התחתונה איכא טעמא רבה לר' דוסא משום דכתיב עבדי ולא עבדי' לעבדי' אבל יד פועל על התחתונה לית ביה האי טעמא אלא משום דב"ה תפיס שכרן ושוכר עליהן ודו"ק:

ע"ב גמרא ועוד הא ארעא דיהיב זוזי כו' נראה דר"ל כיון דאם רצה לוקח אומר תן לי קרקע שיתקיים המקח כנגד מעותיו אם כן מההוא ארעא דיהיב זוזי יתן לו ולא מעידית דנכסין אבל מהך דאם רצה המוכר אומר הילך קרקע כנגד מעותיך איכא למימר דלאו משום שיתקיים המקח אלא משום דדין ב"ח מלאורייתא לשלם מזיבורית ומיהו המקשה לא אסיק אדעתיה להקשות בין ברישא דכותן לו עידית בע"כ ובין בסיפ' דכותן לו מזיבורית בע"כ דלוקח הלא לב"ח לא מסלקי' בארעא אלא בזוזי אלא המתרץ אסיק ליה הך קושיא ולהכי מוקי לה גם מזיבורית שבה וכמ"ש התוספות וק"ל:

שם בפרש"י בד"ה דזבין ליה חמרא חמור עכ"ל ולא משמע ליה לפרש חמרא יין כמ"ש הרא"ש דמשמע דהמקח בטל לגמרי לפי שהחמור אינו ראוי ליחלק כו' ע"ש אבל אם היה יין שראוי ליחלק היה המקח קיים רלה כנגד מעותיו וק"ל:

דף עח בפרש"י בד"ה חייב המשכיר כו' ולהוסיף מעות ולהעמיד כו' עכ"ל וכתב הרא"ש לשון רש"י והוא מגומגס דמכתב שהרי חמור זה שיעבד לו אלמא משמע דאיירי בא"ל חמור זה ומדכתב ולהוסיף לו מעותיו כו' אלמא איירי בחמור סתם דאי כו' ע"ש ונראה דלקמן דמתניתן ודאי איירי בכל גוונא אפילו בחמור זה והיכא דמתה בבית בעלי' קאמר דמוסיף הבעל ולוקח חמור כפרש"י בהדיא לקמן בשמעתין אפי' לרב דלא מבלינן קרנא ודאמרינן לקמן כחמור זה ומתה בחצי הדרך כו' ומוקמינן ליה כשאין בדמיה ליקח שאין מעמיד לו חמור אחר וזה הוא ברור כפרש"י לקמן ודו"ק:

בתוספות בד"ה ר' יוסי ב"ח כו' דבחיובא דהר תני וחלקה תני לה פטורה דבקעה כו' עכ"ל לעיל לאביי כמי ה"מ לתרוצי הכי משום דבפטורה דבקעה תני הוחלקה תני לה כחיובא דהר אלא דניחא להו לתרץ בעדיפא דחיובא דמתה כדרכה דרישא גופא לא הוה ידעינן לה אבל לרבא דהסברא מבחוץ אמרינן דמתה כדרכה פטור וא"כ כ"ש הוחמה בהר והוחלקה בבקעה א"כ ע"כ דליכא לתרוצי כדלעיל לאביי וק"ל:

שם גמ' אלא הא ר"מ כו' ליקח לו חלוק כו' ולא כימא ה"כ דאדעתי דחלוק יהב ליה כדלעיל גבי מגבת פורים קאמר דאדעתא דהכי לא יהיב אלא מה שהוא צריך לפורים והמותר לא יצא מרשות הכותן משא"כ הכא דמעות חלוק גופי' קונה בו טלית ודו"ק:

שם גמ' לאו מי איכא רשב"ג דקאי כוותי כו' ק"ק דאימא דרשב"א כמי באנגריא חוזרת ס"ל כת"ק ולא מפליג בין בדרך הליכתה נוטלה כו' אלא באנגריא דאינה חוזרת:

דף עח ע"א ברש"י חייב המשכיר למכור הנבילה והעור לכלבים להוסיף לו מעות להעמיד חמור אחר או ישכור לו אחר בדמי הנבילה כו' הרא"ש כתב על לשון רש"י שהוא מגומגם והביאו מהר"ס בספרו דמדכתב להוסיף מעות משמע דבהמור סתם איירי ומדכתב שהרי חמור זה שיעבד לו משמע דאיירי בחמור זה אבל דברי רש"י מבוארים לפי סוגיא דשמעתין לקמן דמ"ש רש"י להוסיף מעות היינו לטובת המשכיר אם לא רוצה לכלות קרנא לשכור אחר בדמי נבילה כולו אזי יוסיף מעות ויקנה אחר ודאי דאם אינו רוצה להוסיף מעות לקנות אחר רק לשכור בדמי הנבילה הרשות בידו כן מבואר בדברי רש"י לקמן בשמעתין ושפיר איירי באומר לו חמור זה ודו"ק:

בתוספות ד"ה הוחמה בהר וא"ת למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב אמאי פטור הא תחילתו בפשיעה לענין הוחלק כו' ומה שלא הוקשו קושיית' ארישא הוחלק פטור אמאי הא תחילתו בפשיע' לענין הוחמה יש מתרצי' מפני שברישא נקט הפטור מקודם ואח"כ החיוב וע"כ אין שייך להקשות אפטור הא תחלתו בפשיעה לענין הוחמה מי הגיד זה שהוחמה הוא פשיעה משא"כ בסיפא דנקט מקודם החיוב דהוחלק והוא דוחק ויותר נראה לומר דברישא אינו קשה כלום דמי יימר דהוחמה הוא פשיעה בסתמא דלמא איירי מתניתן דהוחמה ע"י פסיעתו של השוכר שטען עליה משא יותר מדאי וכיוצא לאפוקי בסיפא קשה א"כ הוחמה אמאי פטור בסיפא כיון שע"י פסיעתו בא אלא ודאי דהוחלק והוחמה איירי בסתמא והא תחילה כששינה הוא פשיע' א"כ קשה לאותו מאן דאמר דסבר חייב ודו"ק:

ד"ה כגון שמתה מחמת אויר פירש שידוע שאותו היום משונה אויר כו' פשוטו של דבריהם שקשה להם דבסתם קשה למה לנו לתלות שיותר מתה במקום זה מכח אויר יותר מבמקום אחר וע"כ פירשו דאיירי שידוע כו' וכן מבואר ברא"ש א"ק מכ"ל לתוספות זה דילמא מתרץ רבי ינאי כמו שהם כתבו בסמוך לאביי דמתרץ מתני' דחייב מכח תחילתו בפשיעה וגם תלינן האונס דמתה דווקא מכח אויר מקום זה אם כן דילמא גם רבי ינאי סובר כן ובזה מתורץ גם כן מה שהקשו לקמן דאין שייך לומר שאביי יהיה נגד כל האמוראי' דהשתא יסבור כרבי ינאי וצריך לומר דליסבא דגמר' כגון שמתה מחמת אויר משמע שידוע לנו שמתה מכח זה ולא דתלינן לומר שמת' מחמת אויר ודו"ק:

ע"ב לא יקח בו חלוק מפני שמעביר על דעתו של ב"ב כו' וכאן ליכא לתרץ כדלעיל דאדעתא דהכי לא נתנו לו הבעל הבית דאם כן הא תלתי'ל הא כבר אסמוכינן מדברי' ר"מ זה ויש עוד ליישב ודו"ק:

ברש"י ד"ה אדעתא דמידי אחריני כו' נמלא מעות בחזקת בעלי' כו' לאפוקי גבי בהמה ליכא למימר הכי דאף אם נוטל בהמות חביריו שלא ברשותו ומשתמש כו' בשביל זה לא נקרא גזלן וק"ל:

דף עט אי דסכיח לאגורי תרעומת מאי כו' וליכא לאקשויי למאי דאוקמא לעיל הטעו היינו חזרו ותרעומת איכא שהיו צריכין למטרח ולחזור זה אחר פועלים וזה אחר סוכרין כו' כפרש"י ואם כן הכי כמי הא איכא למימר דאיכא תרעומת שצריך לחזור אחר חמור אחר דיש לומר כיון דלאו פושע הוא שמת חמורו אפילו תרעומת ליכא עליה מה שאין כן לעיל דחוזר בלי טעם ולקמן כמי גבי ספינה שפרק לה בחצי דרך כו' דקאמר אי דמסכח לאגורה מאי תרעומות איכא הכי כמי איכא למימר במכר סחורה בחצי דרך ואין לו עליו תרעומות כיון שא"ל עוד לספינה משא"כ לעיל דלא נעשית מלאכתו עדיין והוא חוזר בלי טעם:

ע"ב בתוספות בד"ה השתא מניקה כו' והשתא א"ש דקאמר ש"מ כו' שאם היה חולה כו' עכ"ל ק"ק לפי זה דקאמר אביי ש"מ מדברי המקשה ואיהו כמי מבעי' בהא הוא דקאמר לה ודו"ק:

דף עט ע"א גמרא ואילו רשב"א אומר השוכר את בהמה לרכוב כו' וק"ק לפי ס"ד דמקשן דאין חילוק בין לרכוב למילי אחריני אם כן רבי שמעון בן אלעזר דחולק את"ק האנגריא ומחלק בין נטלה בדרך הליכתה כו' אמאי אינו חולק בברייתא את"ק בהבריקה או נשתטת' דסבר ת"ק דאומר לו הרי שלך לפניך ואיכו סבר דחייב להעמיד לו חמור אחר ויש ליישב ודו"ק:

ברש"י ד"ה הדרא ארעא וכו' ושמא יפגע יובל בתוך שני המשכונה וכו' לפי פשוטו משמע לשון רש"י דדוקא אם לא יאכל הלוה כלום מן הפירות אזנקרא כילוי קרנא לאפוקי אם היו כלם שני המשכונ' קוד' שחוזר שדה זו לבעלים לא הוי נקרא כילוי קרנא ולא כפי' התוס' וכן כתב החכמה שלמה אם כן קשה לתרץ הגמרא דאיירי הברייתא שילקח הכהן קרק' לזמן שאינו חוזר ביובל ודווקא לסך השנים שיכלו שני המשכונה ויהיה איזה שנים ביד הלוה ואחר כך יחזור לבעלים וע"כ צריך לומר דוודאי גם רש"י סובר דהגמרא מקשה גם אם ישאר ביד הלוה איזה שנים מכל מקום לסוף נקרא כליה קרנא כך כוונת רש"י היא לפי דעת המתרץ עכשיו בקושיא זו צריך לומר דהבין המתרץ שדעת המקשן הוא להקשות כי שמא יפגע יובל וכו' דא"כ לא תירץ כלום דוודאי יקשה

יקשה סוף סוף כי מטי שנים וכו' מ"ל דיוצא תכף יובל או תכף תכלי המכר אלא ודאי דהתרצן סבין שדעת המקשן היתה להקשות שמא יפגע יובל וכו' ותירץ לו שתכר לשיתן שבין והיינו שאותן שיתן שנים בלים אחר שני המשכונה ואם כן ישאר ביד הלוה גם כן איזה שנים ומקשי סוף סוף נקרא כליא קרנא ומתרץ בזמן שאין היובל וכו' מיהו לפ"ז קצת דחוק מ"ש ה"נ משתברא וכו' דהא ודאי אינו הוכחה כמ"ש הגמרא אחר כך ויש ליישב גם זה ודו"ק:

ע"ב אי דמשכה לאגורי אמאי אית ליה תרעומת' וכו' דלעיל בפרקין גבי השוכר האומנים ובעל הבית הטעה אותן אמרינן גם כן דאית להו תרעומת וכתבו התוספות דאיירי גם כן שימצא עוד להשתכר ומכל מקום יש עליו תרעומת שעתה לא ימצאו רק על ידי טורח וכו' ואם כן גם כאן אימא דאיירי בענין זה דע"כ כאן איירי דמשכה לאגור' בלא טורח כלל דאל"כ ודאי דאינו יכול לחזור בשלמא לעיל שעדיין לא התחילו במלאכה כלל ואין כאן רק דברים ע"כ אמרינן אף אם עכשיו לא ימצא רק על ידי טורח מכל מקום אין עליו רק תרעומת לאפוקי כאן שכבר התחילו לעשות אם עכשיו לא ימצא בנקל רק על ידי טורח אינו יכול לחזור כלל ודו"ק:

דף פג א"ל דינא הכי א"ל אין למען תלך בדרך טובים וכו' א"ל דינא הכי א"ל אין וארחות צדיקים תשמור וכו' באלפס פרשת שופטים הקשה הלא יותר חסידות הוה אית להם שכר מהחזרת טליתם ואיך על הא אמר קרא דרך טובים שהוא חסידות. היושר והטוב הוא לפנים משורת הדין ועל הב' אמר וארחות צדיקים שהוא אורח לצדיק ולא לחסיד ותירץ מה שתירץ שם ואפשר שרש"י מתרץ זה שכתוב וארחות צדיקים תשמור סיפא דקרא הוא והיינו רצה לומר אילו היה פסוק וארחות צדיקים במקום אחר ודאי שהיה משיב לו על הראשון וארחות צדיקים אבל אחר שהוא סיפא דקרא השיב לו בראשון רישא הפסוק ובאמת אחר שתירץ לו על השני וארחות צדיקים כוונתו גם כן שהראשון נרמז בארחות צדיקים והשני נרמז בדרך טובים ודו"ק: ועיין בחידושי אגדות:

דף פה מ"ד מי האיש החכם וגו' על מה שלא בירכו בתורה תחילה וכו' פי' רש"י כאן אשר נתן לנו תורת אמת וכו' ובנדרי' פרש"י וז"ל תחלת עסקים בכל יום והיינו לעסוק בדברי תורה והערב נא וכו' וכו' יש לפרש ע"פ מה שאמרו במדרש והביא רש"י אם בחקותי תלכו וגומר שתהיו עמלים בתורה שתטריחו עצמיכם בתורה ונתנה הארץ וגומר ממילא גם כאן היה השאלה על מה אבדה הארץ רצה לומר הארץ מה חטאה שאינו מעלה פירות ותבואה כבראשונה כמו שאמר בכתובות מה צבי קל ברגלים כן ארץ ישראל ממהר לבשל פירות וכו' ואם כן הארץ אבדה ממה שהיתה בראשונה ולכן חכמים ונביאים לא פירשו והקדוש ברוך הוא אמר שאין מברכין וכו' לעסוק בדברי תורה שפירשו שהיה לו לעסוק לטרוח בדברי תורה והם אינו עושים כן לכן צריכים לטרוח קודם שתוציא הארץ תבואת' כמ"ש הכתוב ואם לא תשמעו וגומר שלא תהיו עמלים בתורה וגומ' וזה מרומז גם כן במה שאמר ולא הלכו בה כמ"ש הכתוב אם בחקותי תלכו כו' שתהיו עמלים בתורה שתלכו בתוכה ביגיעה וטורח גם יכול להיות הרמז כמ"ש מה צבי אין עורו מחזיק בשרו כך ארץ ישראל מה שהיה מחזיק ס' עיירות עכשיו אינו מחזיק ששים קנים כן אמר כאן על נוה כאבדה הארץ שאינה רוחב כך עכשיו כמקודם ודו"ק:

שם ולוקמינה בהדדי סברי תקעי ברחמים ומייתי לבן דוד בלא זמני' כו' ועל זה פרשתי הפסוק וזכרתי את בריתי יעקב ואף את וגומר ואף את וגומר אמר מלת אף אכלם הכוונה שיזכור את זכות שלשתן ביחד ולא זכות של כל אחד בפני עצמו ומזה הטעם התחיל ביעקב כי אז יכול לצרף גם אותן שהיו לפני יעקב דהיינו אברהם ויצחק משא"כ אם התחיל באברהם אינו שייך לצרף מה שלאחריו ושוב מצאתי כך קצת בספר מגלה עמוקות וזה כוונת הגמרא בסוכה פ' הלולב וערבה אמר חזקי' אמר רבי ירמיה משום רשב"י יכולני אני לפטור את כל העולם מן הדין מיום שנבראתי עד עכשיו ואלמלא אליעזר בני כו' ואלמלא יותם כו' שיש לתמוה והלא הם עמו ורש"י פירש אלמלא אליעזר בני חפץ עמי לסבול כו' ועדיין קשה למה לא יחפץ להיות עמו ולפ"ז מיושב שאמר אני בזכותי לבד יכול לפטור כך ואילו חפץ הקדוש ברוך הוא לאמר לזכור זכות בני ביחד עמי בבת א' ולא זכות של אחד בפני עצמו וכן גבי יותם ודו"ק. ועיין בזוהר חדש פרשת כי תשא מבואר יותר דברי הגמרא דסוכה:

דף פו גמרא חסורי מחסרא כו' ואם פסק להן מזונות ריבה ונעשה כו' ק"ק דמשמע שהיה מנהג כאותה דרי בן מתיא ואם בן הלילא ומתנה להן ע"מ שלא יהא לכם עלי אלא במנהג מדינה ויש ליישב ודו"ק:

דף פז בתוספות בד"ה אימא דבר הרמש כו' משום דהוי ב' כתובים כו' דכרם לא הוה איצטריך דשפיר הוה ילפינן ליה מחרמש אלא מדאיצטריך כרם שמעינן דלא נילף כל מילי מחרמש אף על גב דליכא שום פירכא וכי כתיב מקמה לית לך למימר דאיכא ג' כתובים כ"א ולכך אין מלמדין כיון דאיכא למדרש כל בעלי קומה:

שם בתוספות בד"ה רעך ולא כו' למאי איצטריך רעך גם כן כו' עכ"ל אבל בכי תבא ב' פעמים לא קשיא להו דג"ש בעי להיות מופנה מצד א' וק"ל:

דף פז הקדוש ברוך הוא אומר טהור וכולי מתיבתא דרקיע אמר טמא אמרי מאן נוכח רבה בר נחמני כו' שדרוה שליח בתריה כו' ויש להקשות אם היה יכולת למתיבתא דרקיע לחלוק עם הקדוש ברוך למה לא הלכו אחר הרוב גם מאי הוצרך רבה ליפטר מן העולם בשביל זה הלא גם בחיים חיותו הוה יכול לומר דעתו ולהכריע ולפי מה שאמרנו פרק הב' מיושב שאחרי רבים להטות אינו שייך רק בעולם הזה ולא בישיבה של מעלה ולכן לא הלכו אחרי הרוב הפסוק בכולה מתיבתא דרקיע נגד הקב"ה כביכול והוצרכו למכריע ואם רבה בר נחמני היה בחיים לא היה יכול להיות מכריע כי עדיין כולה מתיבתא הרקיע הם הרוב נגדו ולא היה שקול דעתו נגדם ולכן הוצרך להיות בישיבה של מעלה ושם שפיר יכול להיות מכריע נגד רבים ודו"ק:

דף פח בתוספות בד"ה תבואת זרעך כו' נראה לפרש איפכא בלוקח שאינו מתורח פטור כו' עכ"ל ולפירושו לא תקשי להו במנחות אמאי לא קא"ל לקח אינו ממורח דלא הוי רק מדרבנן דניחא ליה למימר לקח מן השוק הממורח מיהו האי נ"ע שכתב לפי' ר"ת אמאי לא קא"ל לקח מן הממורח מן העכו"ם דהא דריש דגנך ולא דיגון עכו"ם קשיא נמי לפירוש ריב"ם ויש ליישב ודו"ק:

דף פט בתוספות בד"ה שד"א הואיל וכתיב קמה קמה כו' ותימא אכתי כו' דומיא דפועל כו' עכ"ל עיקר קושייתם לפי גירסת' שד"א הואיל וכתיב קמה קמה ב"פ כו' שפירשו בו דשד"א דלא נדרש חד מהנך דרשו' כו' דהיינו דלא הוה דרשי' קמה קמה ב' פ' אא"ע לאד' במחוב' תנהו לאדם בתלו' דהשתא אי לא הוי כתיב איש לא הוה מוקמי' ליה אלא לדוקא במחוב' דומיא דפועל כו' מיהו יש ליישב דבריהם גם לפי גירסא השנייה שכתבו ודו"ק:

דף פט ע"א בתו' ד"ה שד"א הואיל כו' הוה מוקמי' לה דווקא במחובר דומיא דפועל כו' עיין בספ' של מהר"ם מ"ש כאן וע"ל דהתוס' אזלי כאן לפי גירס' רוב ספרים שהביאו מתחילה הואיל וכתיב קמה ב' פעמים ותירץ וכתבו דה"א דלא נדרוש חד מהנך כו' ואם כן לא הוה דרשי' קמה לרבות חסום באדם וע"ז הקשו כאן אכתי לימא לרבות מקנה חולב ולא חסום באדם ואיצטרך דיש דלא נשוה בהמה לאדם לענין חסום וק"ל:

ד"ה יצא המכנס בצללים כרא' דאי לאו ואל כליך לא תתן לא הוה דרשינן מדיש כו' הוצרכו לזה משום דקשה להו לפי מה שהקשה המקשן דיש תיפוק ליה מואל כליך וגומר ומתרץ לא צריכ' אף על גב דמישלפכו' לזה אתי דיש א"כ קשה בהיפך נ"ל ואל כליך דאין סבר לומר כמו שדרך לתרץ בשאר מקומו' דהא דיש אתי למיכתב לעוקר שאינו יפות ואכתי לא הוה ידעינן אי מסליק קטוני כו' דאי הוה דרשינן דיש לשעת גמר מלאכתו בעינן אם כן אין חילוק בין מסליק קטוני או עוקר משום שאינן יפות אין זה גמר מלאכתו ועל כן כתבו דלא הוה דרשינן דיש כלל לענין שעת גמר מלאכתו ואין להקשות נמי שלא כתבו התוספ' הכי לעיל שמתרץ שד"א הואיל וכתיב קמה כו' אם כן לכתוב דיש ולא לכתוב כי תבא בכרם רעיך איצטרך למילי אחריני ואינו מיותר וכמ"ש לעיל להלכותיו משא"כ ואל כליך ודו"ק:

דף צ ע"א ברש"י ממון גבוה ולא קרינן בדישו וגבי תרומה ניתוקמא כו' היינו משום דלפי הטעם שכתב רש"י לעיל דקדש דיש לאו בתרומה משתעי א"כ אין חילוק אם נקרא ממון גבוה אם לאו וק"ק אם כן אמאי אינו מתרץ הכי תרומה אתרומה דחדא איירי בפר' של ישראל ואידך איירי בפרה של כהן וע"ק אמאי לא כתב רש"י דברי' או כשמתרץ כאן במעשר ראשון כאן במעשר שני גם כן צריך לומר דטעם זה דקדש דיש לאו בתרומה ומעשר משתעי לא נשאר כאן דאל"כ אין חילוק בין מעשר ראשון לשני ויש ליישב ודו"ק:

ע"ב בתוספת ד"ה ר"י אומר חייב עקימ' שפתיו כו' ולא גרים שאני מגדף משום דאי הדר ביה כו' לפי המסקנה כו' ואין להקשות על התרצן אמאי אינו מתרץ באמת גם גבי מגדף משום דישנו בקול כמו עדים זוממין וה"נ נמי הואיל וישנו בקול משום דאין צריך לחזור מטעם דישנו בלב דיכול להיות גם כן תירוץ קמא ואם כן אינו רוצה לומר אלא מהדר מתירוץ קמא וכן מתרלים התוספת בשאר מקומות דאין דרך הגמרא לומר אלא כשאינו סותר התירוץ קמא ודו"ק:

ד"ה רנה לומר אוהד פטור כו' ויש לומר דרנה לומר לא פטר הכא אלא אליבא דמאן דבעי לאו שיש בו מעשה אבל איהו וודאי סבר כר"י כו' ולפ"ז קשה אם כן מאי מקשה רבי יוחנן לר"ל מברייתא וסופג את הארבעים כו' הלא ריש לקיש גופא סבר דלוקה אלאו שאין בו מעשה אם כן וודאי דיש לתרץ פנים הברייתא סובר הכי ולא משום שנקרא לאו שיש בו מעשה ודוחק לומר דרבי יוחנן לא ידע איך סובר ר"ל אם לקי אלאו שאין בו מעשה או לא וצריך לומר דרבי יוחנן סמוך עצמו אקושיות ומי מלית כו' דהברייתא אזלא ע"כ כאותו מ"ד דסובר שאין לוקין אלאו שאין בו מעשה ואפ"ה סופג ואם כן ע"כ משום דעקימת שפתיו הוי מעשה ודו"ק :

דף צ גמרא קשיא תרומה אתרומה קשיא מעשר וכו' ק"ק אמאי לא משני כאן בארץ ישראל וכאן בחוצה לארץ כדבעי לאוקמ' ברייתות דלעיל דהכא ליכא למפרך כדפריך רבא לעיל :

שם בפרש"י בד"ה ממון גבוה כו' מתוקמא ששיתה פרה של ישראל כו' עכ"ל וק"ק למאי דמחלק בין פרה של ישרא' לפרה של כהן אמאי לא משני כאן בפרה של ישראל וכאן בפרה של כהן ויש ליישב דע"כ הך דקתני עובר עליו לא איירי דווקא בפרה של כהן דאם כן אדמפליג בסיפא בין פרת נכרי לפרת ישראל לפליג נמי ברישא הכי בין פרת כהן לפרת ישרא' ודו"ק :

שם בפרש"י חסום פרתי ודוש בה דישה שלך עכ"ל ועיין במ"ק מה שכתבנו בזה בשם המרדכי מיהו משמע מפרש"י דדוקא בדישה שלך קמיבעיא ליה אבל בדישה של ישרא' פשיטא ליה דאסור וקשה דאם כן מאי פשיטא מהלין תורין בו דדמיא לדישו של ישראל :

דף צא ע"ב בתוספת בד"ה דש באוזין כו' בסוף הפרה דשוין כו' וכאן לענין כו' עכ"ל בפשיטות מהך מתני' לא תיקשי להו דאימא דאתי מתני' כת"ק דהכא לא דקשיא להו כיון דע"כ ילף שור משבת לענין עוף כמי נילף וק"ל :

בד"ה במחובר היכי משכחת כאההוא גפן הוי תלוש ולא מחובר כו' עכ"ל וק"ק לפי נוסחא הגמרא שלפניהם שור במחובר היכי משכחת ליה מאי קשיא ליה לר"י על פי רש"י ואימא דה"נ הכי פריך שור במחובר היכי משכחת הא תלוש הוא ולא מחובר ולפי נוסחא שלפנינו שור במחובר היכי עביד כו' ניחא דליכא לפרושי הכי וק"ל :

דף צב בתוספת בד"ה אלא אימא כו' ואף על גב דטעמא דחסימא לאו משום דחזיא ומצטערה הוא קמ"ל ולא כו' עכ"ל רנה לומ' אף על גב דמסיק לעיל מכח ברייתא לאו משום דחזיא ומצטערה לא משום דמעלי לה קמ"לן נמי הכי במתני' דהכא ולעיל דפשט ליה מברייתא ש"מ דמשו' דמעלי ליה היא ה"ה דמצי למפשט הכי ממתני' דהכא לא דלא אסיק אדעתיה דלאוקמי בהכי עד שתהא פורקת וע"ז כתבו כיון דלא הוי טעמא משום דחזיא ומצטערה לא משום דמעלי אם כן ע"כ מדיכה אוכלת עד שתהא פורקת גם שאינה רואה הגפן ולא קאי אהשבת אבידה וק"ל :

שם גמרא לנוכ"מ דאמר תנו לאשתי ובני כו' ק"ק דאכתי מאי כ"מ לבעל הבית ומאי איכפת ליה דהא אי לא יאכלו אשתו ובניו איהו גופיה יאכלו דוודאי לא איירי בחולה דבהא פשיטא דלא יתן לאשתו ובניו כת"ש התוספת ואם הם יאכל יותר מהאב הא נמי פשיטא דלא יתנו להם המותר כדמוכח מדברי התוספת לקמן ויש לומר דהב"ה רוצה שהפועל עצמו יאכלו שיהיה לו יותר כח למלאכה :

שם גמרא וחכמים מתירין מאי לאו בהא קמפלגי כו' כבר כתבנו במ"ק ומדברי ת"ק ור"א חסמא ה"מ לאסוקי הכי כו' ונראה לייש' דסוגיא זו אזלא באוקמתא דלעיל דת"ק ורבנן בתראי פליגי בדרב אוני ות"ק סבר כדרב אבי אפילו לא שכרו אלא השכול א' שוכרו אין לו לחלק בין משלו ובין משל שמים כדפריך לעיל ואלא משל שמים האיך יאכלו אותו אשכל א' ולא יעשה בה מלאכה כלל ואם נאמר בזה דמ"ה זכי ליה רחמנא הכי נמי ניתא בשלו וזכי ליה רחמנא אבל לרבנן בתראי דאשכול א' לא יאכל לא דשב' יותר מכברו אבל מיהו לב"ה כמי עביד מלאכה איכא לפלוגי שפיר בין אוכל משלו או משל שמים :

ע"ב בתוספת ע"מ שיאכל כו' ואיצטריך להתהכות שיאכול הבן כו' עכ"ל למאי דבעי למימר דמשל שמים הוא אוכל וודאי דאיצטריך להתכות שיאכל הבן לא למאי דדחי דלא משלו אוכל בנו אמאי חייב אמאי לא דחי ליה דאי משלו אוכל אמאי איצטריך להתכות וקאמרי דאיכא למימר דאיצטרך להתכות כו' וק"ל :

שם בתוספת בד"ה במאי אוקימתא לברייתא במעלה כו' דבין מעיקרא ובין השתא כו' עכ"ל לפי נוסחא זו משמע דאדמעיקרא דקס"ד דמתני' כמי במעל' לה מזוכות הוא לא תקשי ליה משום דאיכא למימר דמבני קטנים כמי פריך אי אמרת משלו וכו' קטנים כמי ניקין אבל בכל נוסחות גמרות שלפנינו במאי אוקמתא במעלה כו' ולא נקט לברייתא ניחא טפי דלאוקמת' דמתני' דלעיל במעלה כו' לה מזוכת כמי פריך דהיכי ס"ד למימר הכי דאם כן תקשי ליה קטנים כמי ניקין ומשני לעריה וכו' ולכך לא הוה

קשיא ליה לעיל מבנים קטנים אלא מעבדים קטנים כפרש"י בהדי' לעיל :

דף צב ע"ב בתוספות ד"ה ה"ג בספרים שלנו וכו' דהכי פריך בסמוך גבי נתפרסו עיגוליו וכו' עיין מ"ש מהר"ס בספרו דקושית הגמרא בסמוך איסורא לא זכי להו רחמנא הוא דהא לא זכי ליה התור' כיון שנגמר מלאכתו למעשר וגומר ונ"ש איסורא לא זכי ליה אגב דאמר לעיל הכי נסתרבב גם כאן לומ' הכי ודבריו דחוקי' בהבנ' כוונת הגמר' אך העיק' הוא דוודאי לענין זה נמי שהוא תלוי ברצון בעל בית אם יאכל הפועל אם לאו אז אם לא גילה לו הבעל הבית שסבר נגמר מלאכתו והוא טבל כדי שלא יאכל אז מסתמ' דעת ב"ה היו שיאכל הפועל אף אם אמרינן משל שמים הוא זכי ליה מכל מקום אמרינן דעת ב"ה שע"כ לא גילה לו דעתי' שיאכ' לאפוקי' מה שהוא אסור לאכול אז אי אמרינן משל שמים הוא זוכה אם כן שפיר שתק ב"ה דנוח לו בזה אם ירצה הפועל לאכול יאכל אך דאיכו תלוי זה ברצונו רק מן התורה אסור לו לאכול זה ודו"ק :

דף צב אבל שומרי גנות כו' קסבר משמר לאו כעושה מעשה כו' האי קסבר לא קאי אדסמיך ליה אשומרי גנות דהא א"כ דהוי כעוש' מעשה לא הוה אכלי כלל כדמסיק רב אשי לקמן איבא דשמוא' ונדיוקא דמתני' לא דהאי קסבר קאי אדלעיל לשומרי גנות דאין אוכלין מן התורה משום דמשמר לאו כעושה מעשה הוא וק"ל :

פרק השואל

דף צג הייכו רישא וכו' ר"ל דלא הל"ל ואילו שאין אוכלין בגבא בפני עצמו וזה איכו דהא הפוך הוא מרישא ואם כן הל"ל אבל העושה במחובר בשעה שלא נגמר וכו' איכו אוכל ודו"ק :

דף צד אלא אבידה מכלן כו' דליכא למימר מדאיצטריך לפטור כל הכי שבורה ושבויה ומתה ש"מ דאבידה חייב דאף דנקט קרא הכי דאף על גב דלא אפשר ליה לב"ה למטרח ואתוי אפ"ה פטור הש"ש כדלקמן :

דף צה ומה ש"ש שפטור משבורה כו' ולא עביד ק"ו בפשיטות משבורה ומתה ומה במקום ששבורה ומתה פטור גניבה ואבידה חייב מקום ששבורה ומתה חייב א"ד שגניבה ואבידה חייב דהשתא ליכא למפרך מה לש"ש שכן משלם כפל כו' דהא לא עבדינן ק"ו לשמוא' לא משבורה ומת' לגניבה ואבידה דיש לומר דאיכא למפרך מה לשבורה ומתה דלא אפשר למטרח :

שם גמ' אי במה מצינו איכא למפרך כו' וכן אי בק"ו משבורה ומתה איכא למפרך כדלעיל מיהו ק"ק אמאי לא עביד ק"ו משואל לש"ש ומה שואל דכל הנאה שלו ופטור בבעלים ש"ש שאין כל הנאה שלו א"ד שפטור בבעלים ואף על גב דאיכא למימר דיו שיהיה כשואל לפטור בעלי' באונסים מכל מקום הל"ל הניחא למאן דאית ליה דיו אלא למאן דלית ליה דיו מא"ל דהכא מפרך ק"ו ואית ליה דיו אפילו למסקנה שכתבו התוספת :

זה נשמט לעיל

בחידושי מהרש על דף כ"ט אחר תיבת שלומד תורת אמת

רז"ש אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך שילא מחלליך הה"ד ושם האחד אליעזר שם אותה המיוחד ר"ל אותו שהיה אחד כנגד רבים החולקי' עליו ואף על פי כן הוא מיוחד שהלכה כמותו הוא אליעזר :

סליק בבא מציעא

בבא בתרא

דף לו והאוא גברא אמר אנא קריבנ' טפי כו' לפי הגירסת שכתבו התוספת לעיל דגרסינן דספק ידיקלא לקרובים לא הוה נריך ההוא גברא למימר דאנא קרובנ' טפי לא דאנא קרוב כמו שהוא קרוב כו' דשיס גבר וליכא למימ' דא"כ ע"פ הודאתו ה"ל רב אידי וודאי קרוב ואיהו ספק כמו לפר"ח על ידי עדים דאם כן יש לקיים גירסת כל הספרים לסוף אודי ליה דאיהו קרוב טפי כפר"ח דרב אידי הוה וודאי ואיהו ספק ולכך

אוקמא רב חסדא בידי' אבל לגבי פירות קאמר דיש לו מגו דהוה אמר כדמעיקרא דאנא קריבנא טפי ואביי ורבא לא ס"ל כו' דלא מהימן במגו הואיל והקרקע יוצא מתחת ידו בדין כמו לפי' ר"ח :

ע"ב בתוספת בד"ה ואי טעון כו' ויש לומר דאיצטריך טעמא כו' דלא תפוס כו' עכ"ל ק"ק אכתי הא דפריך א"ה ארעא נמי כו' דמשמע לרב זביד פריך אטעמא דלא חציף כו' בלא תפוס תקשה ליה בתפוס דלפירות ירדתי ע"כ נאמן מ"ד אמטלטלין שאין עשוין להשאיל כו' א"ה ארעא נמי כו' ודו"ק :

דף לד כיון דאמר חטפה ה"ל כגזלן כו' מפירש רשב"ם נראה דגבי שבועה דלא חטפה פסול כגזלן אבל כל שבועות כו' ע"ש והוא דחוק דלאו משום פסול גזלנותא נגעי ביה אלא כיון דהודה לדברי העד שחטפ' ולולי פירושו דה"ק ש"ם דלישתבע הך שבועה המוטל' עליו להכחיש העד דלא חטפה הא כבר אמר דחטפה וה"ל חוזר וטוען ואי לישתבע דחטפ' ודידי' חטפה ה"ל כגזלן דכל מה שיש ביד אדם הוא שלו ואילו הוו ב' עדים ה"ל גזלן ה"נ כיון דהודה לדברי העד ה"ל כגזלן ואינו נאמן בשבועה דדידיה חטף וק"ל :

דף לט גמרא מ"ד בפני שנים קסבר מחאה שלא בפניו לא כו' פרשב"ם בפניו די לו בשנים כיון דבפניו אין לך גילוי מלתא גדול מזה כו' ע"ש ק"ק אמאי לא קאמר דלא פליגי אלא בפניו סגי בשנים ושלא בפניו בעי ג' ובגילויי מלתא תליא דבפניו הוה סגי גילוי מלתא גם בפני ב' וניחא בזה קושית התוספת דלא תקשי דרבא אדרבא דבפניו קאמר רבא דסגי בב' אבל שלא בפניו בעי ג' ודו"ק :

דף מ בתוספת בד"ה אמאן דלא לייט דיכא כו' אנוס בשום ענין ליכא לבא כו' עכ"ל רצה לומר גם אם חבירו לייט דיכא לא תבעו בדינא משום אונס שהיה להתובע שלא היה יכול לבא לב"ד לתובעו וגילוי מלתא בעלמא הוא :

דף מא בתוספת בד"ה הא אחזיקי לי כו' וכיון שבא כותי עשה הוה חזקה כו' עכ"ל פי' משום מחילה וק"ק היאך ס"ד לפרש כן דאם כן מאי משני כרבי עדא וכר"י דאינהו לאו משום מחילה נגעי בה בלא טענת מכר דאם כן לעיל מאי פריך פשיטא הא איכא רבי יודה ור"י דס"ל דהוי מחילה בלא טענה ויש ליישב ודו"ק :

שם בתוספת בד"ה כמאן כר"י כו' משמע דלא בעי מחאה בפניו דהיינו ולא כר"י כו' עכ"ל דלא ניחא להו למימר דרב ענן ס"ל דר"י עלה טובה קמ"ל כדאמר רב נחמן לעיל דרב נחמן לא השיב כן אלא לפי טענותו של רבא כמ"ש התוספת לעיל אבל קושטא דר"י הוא דבעי המחאה בפניו כדמוכח כל הסוגי' לרב ושמואל וק"ל :

ע"ב כותיה דרבי חייא מסתברא כו' ויש לדקדק היאך ס"ד למימר דלא בעי ראייה חזר בי חד יומא והוה חזקה כאומר מלפני' זבינת' דזבנה מינך והא דייקינן ליה ממתני' בפשיטות דאינו חזק' עד שיאמר אתה מכרת לי כמ"ש התוספת לעיל ולדברי המפרש' בטוען קמי דידי דר ביה חד יומא נאמן במגו דמכרת כמפורש בכ"י בשם הרמב"ן דמגו גרוע הוא ע"ש ניחא דממתני' לא למד אלא דזבנתא מפלני' דזבנה מינך לא הוה חזקה היינו כשאינו אומרי' קמי דידי דר ביה חד יומא מודה דהוה חזקה מגו דמינך זבנתא וקאמר רבא דכר"ח מסתברא כו' דבעי ראייה ושהדי דדר ביה חד יומא אבל אין לו ראיה אלא שהוא אומר כן קמי דידי דר ביה חד יומא אינו נאמן מדקתני אין צריך עלה אבל ראייה בעי בעדי' להתוספ' שכתבו לעיל בטוען קמי דידי דר ביה חד יומא הוי חזקה כמו קמי דידי זבנה מינך דנאמן במגו דמינך זבנתא צריך לומר שהם סוברי' כדברי המדחה ולמאי לא ראיה בעי כו' ואב"א שאני לוקח כו' ולא בעי ראייה אלא דאיהו גופיה נאמן לומר קמי דידי דר ביה חד יומא ובהגהות אשרי כתבו גם כן דרב מארץ יון פסק דלוקח לא בעי ראיה כו' והיינו דאיהו נאמן בכך :

דף מב בתוספת בד"ה ואם"ד לוקח כו' דה"מ לשנויי כאן בשטר כו' עכ"ל ויש לומר בהא דידע המקשה והמתרץ דהכי תרי מילי באכלה האב כו' ובאכלה בפני האב כו' בהדדי מתניין ואי ה"ל לפלוגי בין בשטר ובין בלא שטר אב כן ברישא גבי אכלה האב ה"ל לפלוגי הכי ולמאי דמוקי סיפא במוכר שדותיו סתם רישא נמי איירי הכי ומכל מקום הוה חזקה כיון דהחזיק בה הלוקח לא ה"ל לאסוקי אדעתיה שלא לקחה בין שדותיו ודו"ק :

דף מג בפרש"י בד"ה מפני שמעמידה כו' כדאי' ליה אחריות מוקמינן כו' עכ"ל ק"ק ומאי פריך אדהכא ואימא דאיירי הכא בדאית ליה ארעא אחריתי :

ע"ב בתוספת בד"ה כגון דאית כו' ולשמעון הנגזל אית ליה שהדי דאכלה שני חזקה וטוען כו' עכ"ל כבר כתבנו במ"ק שדבריהם צ"ע והשתא נראה ליישב דבריה' ורצה לומר דשמעון וע"א עמו פוסלי' עידי יהודא בפני הב"ד בגזלני' או על ידי שהוד' יהודא שאין השדה שלו ולא ששמעון הוא מבי'

בפני הב"ד עידי חזקה דראובן גזלה ממנו אלא שלא בפני ב"ד אומר כן והשת' פריך למה לא נאמין לו לפסול בע"א עמו את עידי יהודה ואי משום דאנו חוששין לו שהוא מעמידה ביד לוי שלקחה מראובן ע"י עידי חזקה שהיה לו וראובן גזלה ממנו ה"נ גם אם לא היה פוסל עידי יהודה היה יכול לזכות על ידי עידי חזקה ובטענה דמיהודא זבנא ובמגו זה היה להאמינו גם כן לפסול עידי יהודה ומשני דהשני לוי נוח לו לזכות נגד הטענ' חזקה וראובן גזלה ממנו והשני יהודא קשה לו לזכות נגדו בטענת חזקה ושקנאה ממנו ולכך הוא פוסל עדות יהודה כדי לזכות אחר כך נגד לוי והוה נוגע בעדותו ואין להאמינו לפסול עידי יהודה והתוספ' הקשו על זה הפי' דלשון הש"ס לא משמע כן דהא לאו בהאי זכותא הוא דתלוי מפיק ליה בעידי חזקה ושראובן גזלה ממנו ומיהודא מפיק ליה בעידי חזקה ושקנאה ממנו ואין להקשות דמנלי' למקשה למימר דאית ליה לשמעון עידי חזקה אימא דלית ליה כלל עידי חזקה ולא תקשי ליה דבההוא זכותא כו' ליפקה מיהודא למימ' דזבנה מיני' דאיכא למימ' דמשמע ליה למקש' דהנהו עידי גזילה דאית ליה לשמעון על ראובן ע"כ דידעו דהוה ליה לשמעון חזקה מקודם דאל"כ לא הוה ידעי נמי דראובן גזלה משמעון ואימא דמעולם לא היתה של שמעון ולדברי המתרץ ואב"א כגון דאית ליה למר סהדי ולמר סהדי כו' נמי צריך לומר דאית ליה לשמעון עידי חזקה אלא דליהודא נמי אית ליה עידי חזקה ועדי' המכחישי' הם דבאותן ג' שנים גופייהו דהנהו סהדי אומרי' דשמעון החזיק בו וראובן גזלה ממנו אומרי' עידי אחרים שיהודא החזיק בו לכך אין שמעון נאמן לפסול עידי יהודא בגזלנותא אבל אם לא ליהוד' רק עידי אבות היה שמעון נאמן לפסול עידיו במגו שהיה אומר דזבנה ממנו דלהוו' אוקמת' לא חיישינן להא דקאמר דהשני נוח לי והראשון קשה ודו"ק :

דף מד גמרא ולוקמא בגזלן משום כו' ק"ק כיון דהסיפא מכר לו פרה כו' לא מתוקמא בהכי אדפריך ולוקמא בגזלן דהיינו דליתני ליה הרישא בגזלן ה"ל לתפרך ולוקמא הרישא במכר ממש בלא גזלן :

שם דווקא במכר כו' דאין שום הפסד ללוי שיחזור על ראובן כו' עכ"ל לאו דווקא על ראובן אלא על יורשיו דהא לא מתוקמא אלא במת גזלן כדלקמן :

ע"ב בתוספ' בד"ה כגון שלקח כו' ה"מ למפרך אפילו בית ושדה כו' עכ"ל דליכא למימר בבית ושדה דניחוש משום דאקני הוא דאם כן תקשי' ליה בהיפך ס"מ דאקני' קנה כו' משתעבד :

דף מז ע"ב בתוספת בד"ה דאייתי ראיי' כו' דאי לא הוה תנא אלא ראייתו כו' הלכך קאמר תרווייהו כו' עכ"ל ק"ק ומאי פריך ומאי קמ"לן תנינא לקח כו' הא איכא למימר דאשמועינן דטעמא הוי משום דאי לאו דאיירי כו' ויש ליישב :

דף מט בתוספת בד"ה וכדרב כהנא כו' וי"א כו' תכלל דבלשון גרוע איירי כו' עכ"ל ורבא דקאמ' לשון אי אפשי שהוא לשון טוב לאו דווקא קאמר דלשון גרוע נמי מהני :

בא"ד ע"ב דאנא אם יש לה מזונות בע"כ דכשרוצה חוזרת כו' עכ"ל דבאמירה בעלמא דידה איני ניזונת וודאי דחוזרת בה כשרוצה ולא קמ"לן כו' אלא שתוכל להפקיע מעשה כו' ומשום דעיקר התקנה לטובתה משום מזונות הוה אבל מהא דרב כהנא כו' מתנה עליה שלא ירשנה משמע שפיר דאינו חוזר אם ירצה והא הוצרך להביא ראייה לענין פירות דבעל שיוכל לסלק ואינו חוזר אם ירצה כיון דהתנה כן בעודה ארוסה ודו"ק :

דף נ בתוספות בד"ה המוכר עבדו כו' הא דלא נקט המוכר לפירות כו' עכ"ל ולפי מ"ש התוספת לקמן דקנין פירות דבעל שלא היה לו בגוף כלום מעולם לא דמי לקניין פירות במוכר עבדו ע"מ כו' שמתחל' היה הכל שלו כו' ע"ש לפי זה ניחא בפשיטות דלא נקט הכא המוכר עבדו לפירו' דאם כן לי"מ לא הוה לשניהם בדין יום או יומים ודו"ק :

דף נא פשיטא כיון דאית לה מזוני מזוני הוא דקאכלה כו' יש לדקדק אמאי לא מוקים לה בשסלקה ממזונות ואמרה איני ניזונת שיכולה אשה לומר כן כדאמרינן לעיל ודומיא דהכי מוקמינן לעיל הא דאין לאיש חזקה בנכסי אשתו כשסילק עצמו מפירותיה ויש לומר דלר"מ לא תוכל לסלק ממזונות דה"ל כמתנה על מה שכתוב בתורה והא דקאמרינן שיכולה אשה לומר איני ניזונת היינו כמ"ש התוספת לעיל דאטו יש לה ליטול מזונות בע"כ וכשרוצה היא חוזרת ולא קמ"לן רב הונא אלא שתוכל להפקיע מעשה ידיה ואם כן כיון שהיא חוזרת אכתי תקשי ליה פשיטא דאימא מזוני הוא דקאכלה ודו"ק :

ע"ב בתוספת בד"ה מתנה קנתה ב' שלא היה נותן לה הבעל מקום הגט אלא משאיל כו' עכ"ל ולא דמי האי משאיל למוכר נקוט דקנה משום דהוא מושכר לזמן גם אחר מיתה משא"כ הכא במשאיל דלא השאיל לה אלא בחייו לקנות הגט כו' :

פרק המוכר פירות

דף סא בפירש רשב"ם בד"ה ולא את החדר כו' דכיון דאין תשמישו בשל בית כו' עכ"ל לא שהאמת כן דמה"ט אינו מכור דהא קתני דתשמישו לבית לבית וא"ה אינו מכור ודקאמר ש"ס השתא יציע לא מיזדבן חדר מבעיא אלא דמה"ט לא איצטריך ליה אי לאשמועינן ממשנה יתרה דאפילו מצר לו מכר כו' כדמסיק בגמרא ודו"ק:

שם בפי' רשב"ם בד"ה כ"ש בדקא חלילא כו' דאינו דומה תשמישו לתשמיש של בית כלל כו' עכ"ל נראה מכאן הא דקאמר ש"ס לקמן השתא יציע לא מזדבן חדר כו' היינו למ"ד דיציע היינו אפתא דלמ"ד בדקא חלילא הוי חדר מבעי':

ע"ב בתוספות בד"ה ארעתא תרתי כו' דאין נראה לחלק דהא אפילו בא בסוף חודש כו' עכ"ל והך דמוכר לחבירו שור נגחן דאזלי בתר מוחזק במעות כו' ע"כ דלא דמי' להכא דיש לחלק ודו"ק:

גמ' דף סב כמין גאם מהו כו' גם בפי' רשב"ם הכא שמיצר לו ב' קרנות כמין גאם יש לדקדק ומאי קמבעי' ליה וכי עדיפא ממיצר לו א' קצר וא' ארוך ומצר לו גם שאר הרוחות כפי' הרשב"ם לעיל ואפ"ה אינו קונה אלא כנגד ראש התור ולדברי הרא"ש לפי שיטת ר"י לעיל דגם אם לא מצר לו שאר הב' רוחות עדיף ממיצר לו ג' רוחות נ"ב אפי' ה"נ הכא ניחא דכמין גאם מב' קרנות עדיף ודו"ק היטב:

שם בתוספות בד"ה ומיצר ראובן כו' שבין שדות ראובן ובין שדות שמעון כו' עכ"ל הוסיפו על פירשב"ם שכתב בתוך שדות ראובן ושמעון כו' דההוא וודאי איכא לפרושי שדות לשון רבים א' של ראובן וא' של שמעון ואתי לומר שיקנה חצי שדה ממש בלא אלכסון אבל כשכותב לו שדות ראובן ושדות שמעון דמשמע שמיצר לו ב' שדות של ראובן וב' שדות של שמעון דלא מצי למימר לו שיקנה חצי שדה אלא באלכסון וק"ל:

ע"ב בפרשב"ם בד"ה מכי מר כו' בכך וכך מנון כו' עכ"ל עיין במה שכתבנו במ"ק בזה ולא ניחא ליה לפרש כפשוטו דלא ראה אבי כן בשטרות וכמ"ש התוספות שראה שהיה מגבין פלגא כו' דאם כן במאי ראה אבי שלא חזר רבה ושמא לכך היו מגבין לזה פלגא משום יתור לשון דואילך מצרנה ולזה מגבין ריבעא משום דלא הוה כתיב בו ואילך מצרנה דהאי מלתא דיתיר לשון שייכא הכא כדתו' לקמן:

דף סג בפרשב"ם בד"ה תנו חלק כו' ואיכא למימר דרבנן פליגי כו' וק"ל כסומכוס כו' עכ"ל פירושו אינו מבורר כיון דרבנן ס"ל דירש עם הבנים ע"כ לאו משום ספיקא הוא דאל"כ לא היה נוטל אלא משהו דהמע"ה ואם כן א"כ דהלכה כסומכוס היכא דאיכא ספיקא ויחלקו הכא הלכה כרבנן דלאו ספיקא הוא כלל ודו"ק:

דף סד בתוספות בד"ה ואם"ד כו' ואי כי אמר נמי בסתמא קני כו' לא קרי לאויר של מעלה כו' עכ"ל דאין לומר דוודאי לדברי המתרץ כיון דלא קני לגג לא קני נמי אויר שלא יהא הפסק בקנינו אבל המקשה חוזר לסברתו הראשונה דקני לאויר של מעלה דאם כן הדרא קושיא לדוכתין דאם"ד בסתמא קני כו' כי גבוה מאי הוה כו' ואין סברה כו' וכמ"ש התוספות ודו"ק:

דף סה בפרשב"ם בד"ה שניהם במכר כו' כי היכי דלפנימי זבין בעין יפה כו' עכ"ל נראה מפירושו דאי הוה אמרינן דבעין רעה מכר לא הוה אמרינן אין להם דר' זה על זה אלא דיש לפנימי דרך על החיצון ולא ידענא למה לא נאמר כה"ג דכי היכי דלחיצון מכר בעין רעה לפנימי נמי בעין רעה מכר וכן יש לדקדק קצת לעיל באחין שחלקו דאין להם דרך כו' דמייתי ליה ש"ס אשמואל דסבר בעין יפה מוכר הא א"כ דבעין רעה הוא מוכר קשה למה יהיה לפנימי דרך על החיצון כיון דחיצון בעין רעה מכר לו ודו"ק:

ע"ב בתוספות בד"ה אלימא ר"א כו' ונראה לרבי יהודה דזה דחקו כו' עכ"ל לכאורה נראה לפרש דהיינו שדחק לפרש דלא רבנן לאו הנהו רבנן פליגי במכתשת אבל אם כן מאי יאמר לקמן גבי כוורת דע"כ לאו היינו דרבנן דכוורת אלא דרצה לומר דזה דחקו לפרש דווקא דלא רבנן לאו הנהו רבנן דכוורת:

שם בד"ה הרי הוא כקרקע כו' וצריך לפרש והרי היא כקרקע לקנותה בכסף כו' עכ"ל נראה מדבריהם השתא דס"ד דמיירי בכוורת מחובר' לא הוה איצטרך ליה למימר הרי היא כקרקע אלא לאשמעינן מלתא חדתא לקנותה בכסף כו' אבל למאי דמסיק דאיירי בכוורת תלושה איצטרך ליה למימר לענין דינא הרי היא כקרקע לכל הני מילי דחשוב דכותבין פרוזבול כו' וק"ל:

דף סו בתוספות שאני פשיטא כו' וע"כ טהורים אפילו מדרבנן דכלי זכוכית כו' עכ"ל ק"ק דע"כ הא דמקבליהם טמאים לצדדין קתני דכלי עץ טמאים מן התורה וכלי זכוכית אינו טמא אלא מדרבנן וה"נ איכא למימר בפשוטיהם טהורים בכלי עץ מן התורה ובכלי זכוכית אפילו מדרבנן טהורים ויש ליישב ודו"ק:

שם בפרשב"ם בד"ה הא ריב"א כו' משום דפשוטי כלי עץ לית להו טומאה כלל הלכך אוקמא בשל מתכות עכ"ל ק"ק לפי מה שכתבו התוספות לעיל בראיה דפשוטי כלי עץ נמי בחזו למדרס טמא מדאורייתא נוקמא בפשוטי כלי עץ דחזו למדרס ולא איצטרך לדחוקי לאוקמא בדף של מתכת:

ע"ב בתוספות בד"ה מכלל דשאינה כו' וא"ת כו' היינו דגזרו ג' לוגין כו' אי כולו שאוב מדרבנן אמאי גזרו כלל בשאיב' אלא דרצו ליישב נמי דא"כ כולו שאיבה דאורייתא אמאי גזרו אג' לוגין:

שם בתוספות בד"ה בעי רב יוסף כו' דאין סברה לדמות הכשר זרעים כו' רצה לומר למאי דמסיק לעיל דבמכר איכא למימר אי משום עין יפה אי משום עין רעה:

דף ס בפרשב"ם בד"ה א"ד טעמייהו גבי מכר כו' וליכא לאקשויי לפי מה שפרשב"ם דהכא קיימינן כמ"ד פ"ק דחולין דכותלי הבית חשיבי כתלוש לענין מחובר הוה ליה כותל ומכתשת סברה הפוכה דלענין מכרה לכותל הבית מחובר ומכתשת אינו מחובר ולענין הכשר זרעים ה"ל מכתשת מחובר וכותל הבית אינו מחובר דיש לומר דוודאי כותל היה טפי חשיב כתלוש אלא דלענין מכר הבית הכותל הוא גופא של בית ובוודאי נמכר אפילו אם נאמר דבעין רעה מכר מש"כ מכתשת דלא הוה גופו של בית ואינו נמכר משום עין רעה:

פרק הספינה

דף עו גמרא ובפלוגתא כו' אותיות נקני במסירה כו' המקשה נמי הוה ידע דהכי תנאי דלעיל פליגי בהכי כפרשב"ם והתוספות אלא דלא ידע למימר לגבי ספינה דר"נ אמר לת"ק בספינה מודינא לך והמתרץ לא הוה איצטרך ליה לאתויי הך פלוגתא דר' ורבנן דאותיות אלא משום הך סקלא וטריא דבמאי אוקמת כו' ספינה נמי כו' ודו"ק:

בתוספות בד"ה אי כרבי ספינה כו' ועוד מדקאמר עד שיכתוב וימסור כו' עכ"ל הביאו מסברת רבנן לסברת רבי דאם כן הוה סברתם הפוכה דלרבי הוה קניין אותיות במסיר' והשאר דברים בעי קניין חשיב טפי דהא לא מיקנו בשאר מטלטלין חוץ מב"ח וספינה דקני במסירה ולישנא דאמרי רבנן עד שיכתוב וימסור כו' משמע דבעינן באותיות קנין חשוב טפי וק"ל:

ע"ב משיכה בד"ה מי קניא והא אביי כו' מסירה קונה בר"ה כו' ק"ק לפירש ר"י דמשיכה עדיפא ממסירה ואפילו ר' מודה דמשיכה קניא כמ"ש התוספות מאי קושיא מאביי ורבא ואימא דמסירה קונה בר"ה וכ"ש משיכה ויש לומר מדקאמרי והגבהה קונה בכל מקום דהיינו בכל הני מילי דנקט שהם ר"ה וחצר שאינה של שניהם ובסימטא ובחצר של שניהם ואם כן מסירה קונה בר"ה דווקא נקט דאל"כ משיכה נמי קונה בכל הני מקומות ולפי ר"ת דבסימטא קונה בין במסירה בין במשיכה נ"ל הא דקאמרי הגבהה קונה בכל מקום היינו אפילו ברשות מוכר כפי' רשב"ם אבל מסירה אף על גב דקונה בין בר"ה בין בסימטא מכל מקום ברשות מוכר לא קנו:

ובתוספות בד"ה ואי בר"ה מאן אגר כו' וי"ל דאפשר לאוקמי ברשות של שניהם כו' עכ"ל ק"ק כיון דהמקשה ידע לאוקמא הא דעד שישכיר את מקומה ברשות של שניהם אמאי לא ידע נמי לאוקמא נמי ברשות שאינו של שניהם:

בד"ה ומ"ש מראה מקום בו משום דאיכא למדחי דפליגי במסירה אי קניא בסימטא כו' עכ"ל ק"ק דהא ליכא לאוקמא פלוגתייהו הכי דא"כ תיקשי רבי אדר' כדפרכינן מעיקרא במאי אוקמתא כר' כו':

שם בתוספות בד"ה אמר רב פפא כו' דדילמא סבר רב פפא דצריך להביא ראייה כו' עכ"ל דאיכא פלוגתא דאביי ורבא בזה לקמן פ' גט פשוט מיהו ק"ק דאם כן מאי מדקדק בסמוך אדרב פפא הא לא כתב הכי לא קני וכי נגור כו' דאימא דלא קאמר הכי אלא משום ראיי' בעלמא וע"ק לפי מה שפירשתי במ"ק דלא פריך הכי אלא אכל שעבודא דאית ביה דלא הוה צריך למכתב אבל צריך לנכתב ביה קני אם כן משום ראיי' נמי לא הוה איצטרך נמי למכתב אלא קני ויש ליישב:

דף עז ע"ב גמרא ואי אין הדמים ראייה ליהוי ביטול מקח וכ"ת כו' ק"ק דאמאי ל"ק ליה הכי גם לרבי יודא אריסא דמלתא אהא דקאמר אלית' דקרו ליה לנמדא נמדא כו' פשיטא נמדא זבין ליה כו' ואי דמים ראיי' ליהוי ביטול מקח ויש ליישב וק"ל:

חרושי הלכות מסכת בבא בתרא

דף עח בתוספות ד"ה אבל בכדי כו' אימר במתנה כו' ק"ק דהא המעשה כמי קיים בסך שהלוה ולא דמיא כלל לקודשין באחותו דאין המעשה קיים כלל ויש ליישב :

שם בד"ה או דלמא כו' ה"נ המ"ל או דלמא בין בזו ובין בזו מחלוקת כו' עכ"ל לפום הסברא דבין בזו ובין בזו מחלוקת נראה דה"ת לעיל לשנויי דמתני' בעודן עליו ואפילו לא אמר לו חמור וכליו ובריית' באין עודן עליו כדאוקנא ובזמן שא"ל הוא וכל מה שראוי להיות עליו ולכך בעי שיאמר חמור וכליו ודו"ק :

דף עט בתוספות בד"ה בשלמא כראין כו' דוודאי דברי ר"י כו' שאף ר' יוסי' לא נחלק כו' עכ"ל נראה מדבריהם הסתא דרבי קאמר הכי כראין לדברי רבי יהודה בבור ושובך שאף ר"י לא נחלק כו' אבל לקמן קאמר כראין דברי רבי יהודה לרבי יוסי' גופיה בבור ושובך שאף כו' משום דניחא ליה למימר הכי כיון דשמעינן ליה מרבי יוסי גופיה דקאמר אין אני רואה כו' בשדה ואילן דמשמע דבבור ושובך הוא רואה :

דף פח ואמר רבי לוי קשה גזל הדיוט מגזל גבוה שזה הקדים חטא למעילה כו' ופרש"י דמיד בהתחלת הגזל קרי ליה חוטא וקשה מה לי בהתחלת הגזל או בסופו וע"כ נראה ליישב עם מ"ש בילקוט לו ומה כתיב למעלה מן הענין והשיב את הגזילה אמר הקדוש ברוך הוא אם בקשת להקריב קרבן לא תגזול לאדם כלום כו' ושם קשה למה מקפיד דווקא על גזל ולמה כמי עולה אלא הוא הדבר שאמר שזה הקדים חטא למעילה דהיינו גבי גזל אף תכף כשחושב לעשות גזל תכף נקרא חוטא ולכן הקדים חטא מתילא אמר במדרש אם בקשת להקריב קרבן גבי עולה שבאה על המחשבה וכן אמרינו בפרקין בסמוך על הא דאמרינן שלא ירתית ע"ש לא תגזול כלום שגם שם נקרא חוטא במחשבה ושם הכוונה על כל קרבן יהיה הכוונה כמ"ש במדרש שעיקר הגזל הוא בידים ולכן התחיל מי יעלה בהר ה' וגומר נקי כפים וכן ארחץ בנקיון כפי והיינו שצריך בכל קרבן סמיכה לסמוך ידו על הקרבן שהכוונה הוא להניח כל עוונות שלו על הקרבן מתילא אם בקשת להקריב קרבן לא תגזול שאז לא יועיל סמיכת ידים לפרוק העוונות ממך על הקרבן מאחר שהידים עושים החטא ודו"ק :

שם אמר רבי לוי כו' הקדוש ברוך הוא בירך את ישראל וקיללם ב"ח כו' בחידושי אגדות מביא המדרש רבה פרשת בחקותי השבתי ברכות מ"א עד תי"ו והשבתי קללות מו' עד ה"א ולא עוד שהן הפוכו' אמר הקדוש ברוך הוא אם זכיתם הריני הופך לכם הקללות לברכה ע"ש מה שפירש וכרי' ביאור וכי בשביל שהאותיות מהופכים נרמז שמהפך קללה לברכה גם למה נרמז ענין זה בשתי אותיות אילו ולא בשאר אותיות והנראה ליישב ע"פ מ"ש במדרש איכה גבי רבי יוחנן בן זכאי כששרפו הפריצים את כל אוצרות התבואה ואמר ר' יוחנן וי והלשינו אותו לראש בריוני והביאו אותו אליו ורצה להרגו והתנצל רבן יוחנן שאמרו ה' בין וי לוה ניצל רבי יוחנן כו' וה הוא ל' שמחה מתילא אמר הקללות מתחילין בוי"ו ומסיימין בה' שהם וה להראות שהקב"ה ההפך קללות לברכה וכעס' מהם שמחה ולכן כל מקום שנא' והיה ל' שמחה מפני שאותיות ו"ה הם תחילת התיבה :

דף קכב עתידה א"י שתתחלק לי"ג שבטים איך למאן אמר רב חסד' לנשיא דכתיב והעובד העיר וגומר ופרש"י למלך הוא בן דוד כו' קשה למה קראו בהם נשיא הל"ל בהדיא לבן דוד ואי משום הפסוק שמביא אחר כך והנותר לנשיא וגומר גם שם קשה למה קראו נשיא וע"כ הנרא' ע"פ מ"ש פרק חלק א"ר יהודא אמר רב עתיד הקדוש ברוך הוא להעמיד להם דוד אחר שנאמר ויעבדו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם הקי' לא נאמר אלא אקים א"ל רב פפא לאביי והכתיב ודוד עבדי נשיא להם לעולם כגון שלטון ופלגא דשלטון ופרש"י דוד החדש המלך כדכתיב אשר אקים ודוד המלך שני לו כדכתיב נשיא להם ולא כתיב מלך ועפ"ז נראה לפרש הכתוב מגדיל ישועת מלכו וגומר ר"ל הקדוש ברוך הוא יגדל ישועת מלך שלו אשר יקים על ישראל אבל מכל מקום יעשה חסד למשיחו שהוא עכשיו נמשח שיהיו לו ולזרעו גם כן עד עולם כמש"ה ודוד עבדי נשיא להם לעולם שיהיה גם כן עד עולם שיהיה גם כן אף שאינו מלכו אז מכל מקום יהיה גם כן נמשח תמנו לפלגא דשליט מתילא זה כוונת הגמרא איך למאן לנשיא דהיינו לדוד אחר שיהיה נשיא לאפוקי המלך הכל שלו אין צריך ליקח חלק ומביא ראיה מדכתיב והעובד העיר וגומר דהיינו הנשיא עכ"פ צריך לעבוד למלך לעסוק בצרכי העיר ולפי הפשוטו בלא גמרא דפ' חלק יש לתרץ דלכך קרא אותו כאן נשיא ע"ש הפסוק ודוד עבדי להם לעולם ודו"ק :

גמרא לעולם אל יספר אדם בטובתו של חבירו שמתוך טובתו בא לידי רעתו וכו' עיין פרש"י ובערכין פרש"י קצת בלשון האחר מתוך שזה מספר בטובתו בא אחר ואומר לזו' מידה רעה יש בו וכו' עיין בחידושי שמקשי וכי לא מצינו בש"ס שכמה ת"ח משבחין אחרים ויש ליישב כי מה שאמר שמתוך טובתו וכו' אינו נתינת טעם על מה שאמר אל יספר רק שמפרש דבריו ואמר אל יספר בטובתו דהיינו טובה כמו שיכול לבא מתוך זה לרעתו שאחרים אמרו ויהפכו שאדרבה זה הוא רעה כענין זה אל תספר ויפה שתיקותך אבל טובתו ושבחו שא"א להכחיש אותו תוכל לספר אז הענין אם תראה אנשים שיש לחוש כשתזכיר אותו בטובה ידברו רעות מתילא מתוך טובה שלך בא לידי רעתו וכענין שפרשתי מדר' רבה פרשת מצורע קחשיב שם כמה ת"ח שהרחיקו את עצמם מן המצורע זה בכך וזה בכך ולבסוף אמר רבי אלעזר בר ש כד הוי חמא חד מנהון הוי מטמיר ניכיה ואמר שיש ב' מינים וכו' משום דכתיב זאת תהיה תורת המצורע המוציא שם רע וכו' ופירש המתנת כהונה שזה קאי אכולהו ת"ח שהרחיקו את עצמם על זה נותן טעם משום דכתיב זאת תורת וכו' לדידי נראה שקאי אדסמוך ליה שלא הלך במבואות שלו ע"ז קאי ונותן טעם מפני שנקרא מצורע ע"ש שמוציא רע מעצמו מה שלא היה מעולם ולכן לא רצה לילך שם כדי שלא יראה המצורע אותו ולא יזכור לדבר ממנו אבל אם ילך לפניו תכף שיראה אותו יוציא רע עליו ועל זה יש לכוון הפסוק סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וכו' כי על כל יבא במשפט אם טוב וגומר ע"פ גמרא בערכין איתא בלשון אחר רב דימי אחוה דרב ספרא חלה עייל רב ספרא לשיילי ליה אמר תיתי לי דקיימתי כל מילי דרבנן א"ל מי קיימת אל יספר אדם בטובתו וכו' א"ל לא שמעתי וכו' מתילא אמר סוף דבר הכל נשמע מכל מה שאמרתי לך בספר זה הכל נשמע ממנו שתהיה ירא אלהים וגומר ואפשר שכיון לאפוקי מה שאמרו בקשו לגנוז ספר קהלת וכו' מחמ' כמה דברים על זה בא ואמר שאינו כן כפי פשוטו רק כל דברי שדברתי הוא הכל יראת שמי' א' ואף עוד וצריך שתדע שתביא במשפט גם על כל נעלם ויש פנים לכאן ולכאן אם הו' טוב או רע כגון שמספר בטובה של חבירו ויוכל לבא מזה רע גם מזה תזהר שלא תבא עבור זה למשפט ודו"ק :

סליק מסכת בבא בתרא

שבת

חסר בהעתק

דף ט מת"ק דאחרים יותר יש להקשות דקבר סתם דמוהל ליקח נעצי ומן הבעל הבית אף על פי שאין לחילא דת"ק איירי בנקום גבוה ג' ואינו רחב ד' אם כן דילמא גם אחרים שבהכי מיהו די"ש לומר דת"ק איירי במקום בתוך רשות הרבים גבוה ג' ואינו רחב ד' ולא איירי בהכשר מבוי כלל שיהיה האסקופ' לפני מבוי ואף אם אמר אחרים משמע דפליגי מכל מקום דעל דברי ת"ק לא פליגי אך לאביי מקשים התוספות דילמא יש לחלק כך ודו"ק :

ע"ב גמרא והא תפלת מנחה דלכ"ע חובה וכו' יש להקשות ומאי קושיות ואימא דה"ק כיון דתפלת ערבית רשות אפילו אם ידעינן דליכא שהות אחר כך שהתחיל לאכול סוף הלילה או בע"א ובוודאי ידעינן שיתבטל התפלה אפ"ה כיון שהיא רשות תתבטל לאפוקי למ"ד חובה אי ידעינן בוודאי דליכא שהות אחר כך ויתבטל התפלה צריך להפסיק מיד ומ"ש אם התחילו אין מפסיקים היינו בדאיכא שהות ויש ליישב ודו"ק :

בתוספות ד"ה בתספורת וכו' דאיכא למימר דקאי אאם התחילו אין מפסיקן וכו' רצה לומר דרב אחא אמר דמתני' איירי שהתחא בין בתחילת דין בין בגמר דין וא"כ מ"ש ואם התחילו אין מפסיקין קאי כמי בשתם בין תחל' דין בין גמר דין ועל זה הקשו מאי התחילת דין דהיינו שאמר אם התחילו בדין מאימתי נקרא תחיל' דין הוא כוונת החידושי הלכות ומהר"ס בספרו לא הבין כוונת התוספות כן ודוחק ע"ש ודו"ק :

ע"ש בגמרא לא מטריחנן וכו' עיין בחידושי הלכות מה שמפלפל בזה ולדידי לא קשיא דבלאו הכי אנו צריכים לומר דיותר ניחא ליה לאינש לילך בחגורה שהרי הולכת כל היום תמיד עד עת אכילה וגם בני בבל חוגרי' בחוזק אפילו כמ"ש רש"י ואם כן עצמו ליישן מיד אחר אכילה יכול להיות שיגלה לעשות עסקיו אחר כך דיצטרך לחגור שנית והיא היא הטרחא

הבדלה ומה שנוקשו ליקום הכי ולינלו היינו כיון שע"כ רצה לאכול מיד שהרי כבר התחיל לאכול אם כן לילך כך בלא חגורה כדי שלא יצטרך אחר כך להסיר החגורה לאכילה ודו"ק :

דף י ע"ב גמרא הכי אמר רב הנותן מתנה וכו' נראה הא דאמר ליה מלתא דלא היינו משום דהראה לרב חסדא שאינו יודע מלתא דלא דאמר רב מדהכריז שיבא ויגיד לו מלתא הדתא והוא יתן לו מתנה ואילו היה יודע מילתא דרב דצריך להודיע כדי שלא יתבייש לקבל מתנה אם כן היאך היה מכריז כך אדרבה זה יזיק לו שלא יבא אף מי שיודע מלתא חדתא כדי שלא יאמרו שבא לקבל מתנה שמא יהיה נמי אותן המתביישים לקבל מתנה :

בתוספות ד"ה ומתרגמין אלהא מהימנא וגומר דאי לאו קראו שלום וכו' עיין בחידושי הלכות ובמהר"ש ואינו נראים דבריהם מלשון התוספות אך הנראה דה"ק מה שמתרגם דעביד ליה שלום אין הכוונה לפרש לשון הכתוב רק המתרגם נתן טעם למה קרא להקדוש ברוך הוא שלו' ונתן טעם כיון דעבד ליה שלום לכן קרא שמו של הקדוש ברוך הוא שלו' סתם דאלת"ה אלא שהמתרגם מפרש דמה שאמר הכתוב שלום הכוונה שנקרא אותו שמו סתם כך אלא שלום פירושו דעביד ליה שלום אם כן היה לו לכתוב שלומו ואז יהיה שפיר פירושו דעביד ליה שלום אלא ודאי דנתן לו שם שלום כיון דעביד ליה ודו"ק :

ע"א גמרא והתניא כשם שאין מפסיקין וכו' וליכא לתרץ דאיירי באיכא שהות דמדאמר וכו' משמע דשוה לגמרי לתפלה וגבי תפלה אפילו ליכא שהות אין מפסיקין וק"ל :

בתוספות ד"ה ולא תחת חבר וכו' לאו משום דחברי הווי פרסאי וכו' וק"ק אימא הכי פריך המקשן מדביקש בטולך או בטולא דבר עכו' ולא אמר או בטולא דפרסאי אלא וודאי דסב' אדם מעלי מפרסאי וכו' ויש ליישב וק"ל :

ד"ה כגון רשב"י וכו' יש ליישב למה שני הדבורים של התוספות מהופכין והיינו משום דבלא מ"ש בדיבור הקודם לא היה קשה כלום ממ"ש כי מטי זמן תפלה הוי לבים ומגלי די"ל מ"ש אין מפסיקין היינו אם ירצה לא יפסיק ואם ירצה יפסיק אבל אחר שכתבו בדיבור הקודם דרבי ירמיה אמר לרבי זירא מסיר אזנו משום דתורתו אומנתו אם כן שפיר קשה מנ"ש לבים ומגלי דליכא לתרץ דאם ירצה יפסיק אם כן למה אמר רבי ירמיה לרבי זירא מסיר אזנו וק"ל :

ע"ב גמרא והתניא לא יצא החייט וכו' ויש להקשות אם כן מאי קמבעיא ליה כרמלית מאי כיון דידע הברייתא דגזרינן גזירה לגזירה בשלמא לעיל דאמר בלשון ספק מאי לאו ושפיר ידע שיש לתרץ גם כן כמו שמתרץ הגמרא אך כאן קשה ויש ליישב דוודאי המקשן ידע גם כן שיש לתרץ לו הא מני רבי יהודא אך היה סבר מדלא מתרץ לו התרצן על קושיות הראשונה ממתני' ות"ש מברייתא יתרץ גם כן הא מני רבי יהודא אלא וודאי יכול להיות או שלא ידע הברייתא זאת או שאין זה תירוץ נכון בעיניו לכן מקשי והתניא לא יצא וכו' ומתרץ לו התרצן שפיר יודע אני הברייתא זו ומכל מקום לעיל רצה לתרץ תירוץ יותר נכון ודו"ק :

דף י וכי תעלה על דעתך שמשה יושב ודן כל היום כולו תורתו מתי נעשית אלא לומר לך כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת וכו' ובזה יש ליישב מה שמקשים לפי גמרא זו שלא היה יושב ודן כל היום רק שעה אחת אם כן איך אמר יתרו מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב וגומר הלא לא נצבו מן בוקר עד ערב ממש רק שעה אחת ולפ"ז מיושב שקשיות הגמרא היא תורתו מתי נעשית אם היה כל היום ישב במשפטי' כי רק משמעות הכתוב הוא שבשביל שישב ודן עמדו מן בוקר עד ערב על זה מקשי' תורתו מתי נעשית ומתרץ באמת לא היה יושב במשפט כל היום רק גם תורה למד ומה שתולה הכתוב העמידה מן בוקר עד ערב בשביל שיושב במשפט לומר לך כל הדן דין אמת וכו' ממילא לפ"ז עמדו כל העם מן בוקר עד ערב בשביל המשפטים ובשביל תורתו לשמוע ממנו וע"ז שפיר אמר יתרו מדוע אתה יושב לבדך וגומר לכל הפחות הקל מעליך המשפטים ממילא לא יצטרכו לעמוד עלך מן בוקר עד ערב ועיין עוד פ"ק דב"ב מ"ש שם ודו"ק :

שם מתן שכרה לא עבידא לאגלויי וכו' עיין בכותב מה שמביא שם ע"פ הקבלה ואפשר לפי פשוטו לפרש ע"פ מדרש רבה פרשת עקב שמא תאמר לרעתך נתתי לך השבת לא נתתי אלא לטובתך כיצד אתה יושב ואוכל ושותה ומהנה עצמך ואני נותן לך שכר וכו' ממילא אמר מתן שכרה של שבת לא עביד לאגלויי כי הוא דבר רחוק מן השכל להיות לו מתן שכר על מצוה זאת של שבת ולכך צריך להודיע מתנה כזו משא"כ שאר מצות שהשכל נותן להיות בו מתן שכר ודו"ק :

א"ל רבא בר מחסי הכי אמר רב נחמן הנותן מתנה לחבירו צרי' להודיע שנאמר לדעת וגומר ויש להקשות מאין ידע רבא שהוא מלתא חדתא שלא שמע רב חסדא דבר זה כבר והנראה ליישב ע"פ מ"ש רש"י לעיל צריך להודיע מתן פלוני אתן לך וזהו דרך כבוד דשמא יתבייש לקבלה וכו' ממילא קאי אדרב חסדא דהוי נקט תרתי מתנתא ואמר כל מאן דאתי ואמר לי שמעתתא חדתא משמיה דרב יהבינא להו נהילי' אם כן מוכיח דלא ידע לדברי רב דצריך מקודם להודיע דשמא הוא בוש לקבל מתנות ואז אדרבא בשביל זה שרצה ליתן מתנה למי שיגיד לו מילתא חדתא לא יבא הוא ויגיד כי הוא מאותן שאינם רוצים לקבל מתנות אלא וודאי שרב חסדא לא ידע דברי רב בזה שצריך להודיע ממילא הוה מלתא חדתא ועפ"ז אמר לו מילתא חדתא של דברי רב ודו"ק :

דף יב אמר רב עינן אמר רב מניין שהקדוש ברוך הוא סועד את החולה וכו' ופרש"י סועד תרגום של פוקד כלומר מבקר כמו ואת אחיך תפקוד לשלום מתרגמינן תסעד לשלום וכה"ג איתא בפ' אין בין המודר אר"ש ב"ל רמז לביקור חולים מן התורה מניין שנאמר אם כמות כל אדם ימותון ופקודת כל האדם וגומר מאי משמע אמר רבא אם כמות כל אדם שהן חולין ומוטלין על מטותהן ובני אדם מבקרין אותן מה הבריות אומרי' לא ה' שלחני ליה ופרש"י לפי שהיו מלעיגי' עליו עדת קרח ואומרי' שהיה משה אמר להם מדעתו בלא ציווי של מקום וקשה במאי היה נראה שלא עשה מדעתו בשביל שבני אדם מבקרין אותו ועוד מאי מידה כנגד מידה זה יש שנבלעו חיים לארץ ולפי הגמרא זו מיושב כי עדת קרח אמרו שאין להם מחלוקת נגד הש"י חלילה רק עם משה ואפשר זה כוונת הפסוק כל העדה כולם קדושי' ובתוכם ה' רצה לומר כל העדה כולם קדושים וחסידי' ובתוכה ר"ל בתוך לב כל אחד יש ה' אין להם שום מחלוקת עם ה' רק ה' בקרבם אך עמך יש מחלוקת על שאתם מתנשאים על קהל ה' מעצמיכם והם קהל ה' אין בלבם אלא אחד ואתם מתנשאים עליהם על זה הם מתרעמי' וחולקים אמר משה בזאת תדעון אם המחלוק' שלכם הוא רק עלינו או על ה' אם כמות וגומר ופקודת כל האדם רצה לומר כמו שאמרו כאן בגמרא שהקדוש ברוך הוא סועד כלומר מבקר לכן אמר הכתוב ופקודת כל האדם היינו ביקור שהקדוש ברוך הוא יבקר אותם דהיינו אם יהיו חולים אז הקב"ה מבקר אותן ולכן אמר לשון עליהן כמ"ש בגמרא כאן מניין שהשכינ' למעל' מראשותיו של חולה וכו' אז תדעו כי ה' לא שלחני שאני מעצמי עשיתי כל זאת מאחר שהקדוש ברוך הוא ילך אליכם לבקר אתכם אבל אם ירדו חיים שאולה ולא יהיו חולים כדי שלא יצטרך הקדוש ברוך הוא לבא אליכם אז תדעו כי מחלוקת שלכם הוא עם ה' גם כן ולכן אינו רוצה לבא אליכם ודו"ק :

דף יג ע"א גמרא ה"נ מסתברא דהיכי דאיכא דעות שני' וכו' ואף על פי כן ליכא למיפשט דמותר הוא בבגדו כיון דאיכא דעות וכו' דאיכא למימר כיון שיצרו תוקפו יותר יש לאסור ודו"ק :

בתוספות ד"ה ופליגא דר' פדת וכו' ודוחק הוא דהא אשת רעהו לא טימא כו' עיין בחידושי הלכות ובמהר"ש ולא ידענא מאי דחקם לזה דהתוספת שפיר מקשי' על לשון ר"י שאמר שוב אין ללמוד בהיק' מאשת איש משמע דמודה באשת איש דאסור הוא בבגדו וליכא להקשות על ר"י למה באמת לא מפרש כן דאשת רעהו לא טמא היינו תשמיש ממש מפני שהוא סבר כקושיות התוספת שהקשו לעיל ועוד כי לית ליה דאשת רעהו הוא בבגדו כו' ודו"ק :

ע"ב בתוספת ד"ה בימי ליבונך וכו' לא לפי שידע שיהו שכך היה המעש' וכו' אך בפני האשה עשה עצמו כלא יודע ולכן שאל מתחילה בימי נדותיך מהו אצלך וכו' וק"ל :

בא"ד ומהכא דקאמר וכו' עיין בחידושי הלכות ובמהר"ש אך ק"ק מנ"ל דלרש"י ור"ח מותר בימי ליבונה אפילו לאכול עמה דלמא גם רש"י ור"ח סוברים דבימי ליבונה מותר לעשות על ידי שינוי דווקא כמו בידא דשמאלא אבל לאכול ביחד מודה דאסור ויש ליישב ועוד יש לפרש דה"ק דאין להביא ראיה לרש"י דאסור בימי נידותא להושיט מידו לידה מדאסור כאן לאכול ולשתות בימי ליבונה אם כן ממילא בימי נידותא יש להרחיק יותר אפילו להושיט מידו לידה הרי לרש"י דיש חילוק בין ימי נידת' לימי ליבון ומתרצין דאיכא למימר לא הקפיד על האכילה כיון שהיה ימי ליבונה אבל אכילה מותר ואם כן בימי נידותה וודאי אסור לאכול אבל להושיט איכ' למימר דשרי אפילו בימי נידותה ודו"ק :

ד"ה משקין וכו' כדאמר בסמוך דהך משקין לא שכיח וכו' עיין בחידושי הלכות ובמהר"ש ויש לפרש בקיצור דוודאי בגמרא מקשי כיון שכבר גזרו על אוכלין לא הוי צריכים ליגזר על משקין דהא וודאי שהם לא באו בגזירתם להקל רק להחמיר ואם כן ליכא למימ' אילו לא גזרו ה"א דמשקין טמאוי כמי מטמא ולכן באו לגזור להקל דפוסל ולא מטמא זה וודאי אין סברא אך הוצרך לתרץ דה"א משקין לא שכיח אבל כאן לעיל מקשין התוספ' אחר שכבר גזרו על האוכל שני מאי צריכין ליחשב י"ח דבר כיון שהוא כ"ש מאוכל שני ועל זה מתרצים שו לא חשבו ה"א דטמויי כמי מטמא ואם כן גם

כאן

כאן מקשין כיון שגזרו על אוכלין מאי צריך התנא ליחשב משקין ומה היו להו לתרץ דה"א דמשקין טמויי כמי מטמא אם כן תקשי וכי באו בגזירתם להקל אלא וודאי צריכין לתרץ דה"א משקין לא שכיח אם כן גם התנא שחשיב י"ח דברים מתורץ בתירוץ אחר והוא קרוב לדברי חידושי הלכות ודו"ק :

דף יד בתוספת ד"ה תנא את הידים וכו' להכי מייתי ברייתא וכו' מיהו קשה למה תנן כל כתבי הקודש מטמאין את הידים וכו' הלא כל הפוסל את התרומה מטמא הידים ולמה נקט כתבי קודש בפני עצמו ויש ליישב דנקט אילו שהם מטמאים מטעם דר' פרנך וכמ"ש בחידושי הלכות בדיבור אחר כך ודו"ק :

ע"ב בגמרא ואר"י אמר שמואל י"ח דבר גזרו וכו' ואין לתרץ דה"ק דבידים נחלקו שמאי והלל לבד בלי סיעתם ובשאר מקומות נחלקו שמאי וסיעתו והילל וסיעתו דהרי יותר מכמה דברים אשר חולקים בית שמאי עם ב"ה וק"ל :

שם גמרא ואכתי שלמה גזר כו' לאפוקי מקודש הוה סבר דשלמה גזר ולא קיבל ואתי שמאי והילל וגזרו וקיבלו מנייהו לאפוקי עכשיו שתירץ דשמאי גזר ולא קיבל אם כן תקשי והא שלמה גזר וה"ה דהמ"ל דשלמ' גזר לקודש ולא קבלו ואתי שמאי וגזרו לקוד' וקיבלו אותו תלמידייהו גזרו אף לתרומה וק"ל :

בתוספת ד"ה ואילו שמאי והלל לא נחלקו וכו' מכל מקום צריך לומר דכל מעשים היו וכו' ועיין במהר"ש וקצת משמע מדבריו שהבין שהבוצר לגת שנחלקו שמאי והלל זה היו בי"ח דבר ואינו כן דהרי אמרו לקמן דשמאי והלל נזרו ולא קיבלו ואתו תלמידייהו וגזרו וקיבלו מנייהו אך עיקר דבריו אין להם מקום בתוספת וכמ"ש בחידושי הלכות וגם לפי מה שפירש הוא כוונת דברי התוספ' אינו מדקדק מ"ש התוספת ב' מעשי' היו ואיך תלה תירוצי' בזה דהא שפיר איכא למימר אף אם היה ב' מעשים מ"מ מדנקט לשון זה של והיה קשה לישראל היה גם כן עבור שהיה הלל כפוף אך בקיצור היה להם לתרץ דלאו בשביל הלל היה קשה יום זה ובעיני יש לפרש דוודאי אף אם היה הלל כפוף גבי י"ח דבר מכל מקום איכא למימר דהיה כפוף אותו היום בשביל בוצר לגת ולא בשביל שאר י"ח דברי' אם כן שפיר הוה אפשר לומר דהיה הכל מעשה אחד ביום א' מכל מקום צריך דב' מעשים היו בב' דברים שהרי אמרו גבי בוצר לגת דהיה הלל כפוף וגזרו ולא קבלו ואחר כך אתו תלמידייהו וגזרו וקיבלו מנייהו ולא שייך לומר שהיה הכל ביום א' וכמ"ש בחידושי הלכות ודו"ק :

דף יז ע"ב בתוספת ד"ה אין נותנין וכו' אבל קבלנות דמחובר דהוי ברשות ישראל וכו' רצה לומר כל מקום שהוא עומד הוא ברשות ישראל וידעי שהוא שלו ולא כמו שהבין בחידושי הלכות וק"ל :

דף יח ע"א גמרא והשתא דאמרת ולב"ה גבו' מצודת חיה ועוף וכו' וק"ק אם כן אימא דלא תירץ לב"ה דשביתת כלים דאורייתא רק אליביה ב"ש תירץ כן מכח קושיות זו של מצודה ויש ליישב ודו"ק :

בתוספת ד"ה לימא מר וכו' למאן דמסיק מאן תנא וכו' רצה לומר לפי המסקנא דאמר :

כאן נחסר בהעתק

אף לעיל משום שביתת כלים אליביה דב"ש קאמר אם כן כיון שרב יוסף הוה כוונתו לעיל כב"ש אם כן מאי קאמר לרבה לימא מר וכו' הא יות' ניחא לרבה לאוקמי כב"ה ומהר"ש דחק בספרו לא הבין כן ודוחק עצמו בדבר שאינו ודו"ק :

ע"ב גמרא א"ה מוגמר וגפרית נמי וכו' היינו לרבה פריך דסבר דברייתא כב"ה ומשום השמעת קול וק"ל :

בתוספת ד"ה גזירה שמא יחתה כו' ויש לומר דהתם ידע שפיר וכו' ויש לדקדק אמאי לא תקשי ליה מוגמר וגפרית נמי לגזור דהרי גם שם אין דבר מפסיק ומאי קאמר אי הכי ויש ליישב וק"ל :

דף יט ע"ב בתוספת ד"ה הכי כרכו וכו' תשמע דאית ליה לר"מ מוקצה מחמת איסור וכו' עיין בחידושי הלכות ודבריו דחוקים והיותר נראה לומר דממתני' אין הוכחה דמאי כר שהדליקו באותו שב' דאיכ' תרווייהו מחמת מיאוס ומחמת איסור וע"כ מביאו לאיה מפוקש דאינו ראוי לכוס וכו' וק"ל :

דף ד ע"ב גמרא השתא פתילה אמר עולא וכו' ולפ"ז צריך לחלק בין קנים לסולתי' דיותר הקנים טוחים לידלק מן הפתילה ודחוק ויש לפרש דאין צריך רוב של כל אחד אלא ברוב של אחד ודולקי' והולכים האחרים :

שם בגמרא איתיבי הפירייס והכלך וכו' וצ"ע אמאי מקשי מברייתא ואינו מקשי ממתני' דמסכת כלאים פ"ט דתנן הפירייס והכלך אין בהן שום כלאי' ובפרט לפי הגהת דס"ל אין מתורץ המתני' בתירץ זה ובדוחק יש ליישב ודו"ק :

בתוספת ד"ה אבן שירא פרנדא וכו' דלא הוה אחר החורבן וכו' ולפ"ז ק"ק בין למקשן בין לתרצן איך תנו הברייתא דבר שלא היה בעולם בשלמא המתני' איכא לתרץ דנשנית קודם החרבן אבל על הברייתא כמדומה שאין שייך לומר כן וק"ל :

בא"ד ור"י מפרש דקאי נמי אמטכסא וכו' ק"ק מנ"ל למקשן דלנוא קאי אמטכסא לבד ובזה פליגי דרבנן מטכסא היינו כלך ולא שירא פרנדא ולאבי' מטכסא היינו שירא פרנדא ולא כלך ויש ליישב ודו"ק :

ד"ה ותנא דידן וכו' מפני שאין השמן יפה וכו' י"ל דברייתא אשמעינן דאיכ' בפתילות גם כן פסול אם הפתילה גורם שאין השמן נמשך יפה אבל במתניתן כל פסול דפתילות דקחשיב הוא מפני שהאור מסכסכת ודו"ק :

דף לו ע"ב בתוספת ד"ה כירה שהסיקוהו וכו' ותבן הוא הנקצר עם השיבולת וכו' כתב בחידושי הלכות ומהר"ש דהתוספת ס"ל היפך מפרש"י דקש היינו איסטובלא וגבבא הוא זנבות וכו' אך קשה לפי דבריה' למיתני גבבא והלא נקראת תבן וע"כ נראה דלפי' התוספת גבבה הוא מין אחר לגמרי היינו עלים דקים כקש וק"ל :

בתוספת ד"ה וב"ה אומרים אף מחזירים וכו' דאי לאו הכי מנ"ל דרבי אושעיא סבר מחזירין אפילו בשבת וכו' ואין להקשות מנ"ל לגמרא באמת להוכיח דרבי אושעיא סבר מחזירין אפילו בשבת דלמא הא דאסר להחזיר היינו דווקא כשהוא קר כמו בע"ש ומנ"ל לגמרא לחלק בין שבת לע"ש די"ל דהגמרא סבר דאם כן דלא אסר אלא כשהוא קר ממילא ב"ה דפליג וסבר מחזירין היינו אפילו כשהוא קר ואין זה סברא להתיר בשבת כשהוא קר ודו"ק :

דף לז ע"א גמרא א"א בשלמא להחזיר תנן היינו דשני לן בין תוכה וכו' נראה לתרץ דוודאי הפשטן מתחלה ג"כ ידע שיש לתרץ דקאי אסיפא אך היה נראה בעיניו תירץ זה דחוק כי יותר ניחא למינו' דקאי אכל המתני' וא"כ לעיל דלא ידע שום תירץ על המתני' כאן דמוכח דלשהויי תנן אז מוכרחים לתרץ דרב קאי אסיפא אבל אחר שתירץ לו דגם במתני' איכ' למימר דלהחזיר תנן א"כ חזר הדבר למקומו שיותר יש סברא לומר להחזיר תנן כדי שנוכל לומר גם כן דקאי ארישא וע"כ מקשי קושייתו ומשיב לו התרצן דאין זה התירץ דחוק מה שרב קאי אסיפא ובזה מדוייק גם כן לשון מי סברת בזה נוכל לתרץ מקשן זה עם ת"ש ב' כירות וכו' אך בזה אף צריך לשמואל דנוכל נומר דרב לא ידע הברייתא דב' כירות ודו"ק :

ברש"י לשהות וכו' הלכך עקר לא יחזיר עיין בחידושי הלכות ובמהר"ש מ"ש לתרץ קושיות חכמת שלמה ע"ש אך זה אינו מתורץ נוה צריך להוכיח דעקר לא יחזור מכח סיפא דמתני' דב"ה הא מוכח ננכח כ"ש :

ע"ב גמרא תרווייהו תנגהו וכו' ויש לדקדק כיון דאמוראי ניכהו ואליביה דרבי יוחנן וכן רבי אושעיא לעיל סבר דווקא קטמה והיינו דלא כמתני' דאין נותנין פת וכו' אם כן צריך רב ששת ורב ור' יוחנן לאשמועינן דלא כהכהו מ"ד ויש לתרץ דהמקשן מקשי דה"ל לפסוק הלכה כסתם מתני' דאין נותנין פת אך לפי מ"ש התוספו' ופוסקי' כרב ששת משום דרבא דאמר תרווייהו תנינא סבר כוותיה ולפי מ"ש דהמקשן מקשי כך אין ראיה מזה וכמ"ש הרא"ש ויש לייס' ודו"ק :

בתוספות ד"ה דווקא דמתני' דכירה וכו' עיין מ"ש חכמ' שלמה ומהר"ש אבל אין נראה בעיני דאם כן תקשי לפסוק הלכה כסתם אך נראה לפרש כפשוטו דקמ"ל דגם המתני' סברה כמו מתני' דלעיל ולא תימא שחולקים אהדדי ורב ששת אשמעינן רק פירש של המתני' אף שלענין אין לי תועלת בו מ"מ משמיענו ודו"ק :

ברש"י ד"ה הא קרמו וכו' ותנור לאו גרוף וקטם וכו' לא ידענא מאי צריך רש"י לזה הלא מוכח להדי' כן מסיפא דתנו ולא חררה ע"ג גחלים וק"ל :

דף לח ברש"י ד"ה עבר ושהה במזיד וכו' עיין מ"ש בחדושי הלכות אך לפי דבריו יש לדקדק מאי קפסיט ממה שאסור רבי יוסי חמין שנשתהו ע"ג כירה וכו' דלמא מה שאמר נשתהה היינו שוגג בפשוטו שסכח ע"כ אסר לאפוקי שוגג כי האי שסבר שמותר לבשל אימא דמותר לאכלה וצ"ל דס"ל לומר מדלא אמר גבי רבי יוסי שמלא ששכחו חמין ע"ג כירה ואמר שנשתהה במזיד לגמרי א"א לומר אך מ"ש בחידושי הלכות אלא וודאי מזיד :

בתוספות ד"ה עבר ושהה וכו' בשל ובשוגג וכו' והיה קשה לי לפ"ז אך אמר לא לשבת אם בשבת זה שכחו והניחו ע"ג כירה מה הזהיר ואמר להם שלא יעשו כן בשבת הבאה גם הם יודעים שאסור לעשו' כן רק ששכחו וראיתי בר"ן שהקשה זה מיהו לדברי התוספת צריך לומ' שהזהיר אותה שירא שלא ישכחו מכאן ואילך ויעשו סי' לעצמם כדי שלא ישכחו אחר כך וק"ל :

דף לט ע"א בגמרא ורבי יוסי אמר לך וכו' ולא ניחא להו לתרץ דארישא קאי ורבי יוסי סבר כאנשי טבריה ורבנן סברי כת"ק דמשמע להו מדקאמר סתם דרבנן אסרי משמע ששום אחר לא חולק על רבנן ודו"ק:

בתוספות ד"ה מפני שמזיז וכו' וקסבר רב יוסף טילטול מן הצד וכו' ולפ"ז המ"ל איכא בינייהו טלטול מן הצד בדבר אחר אך דמקשי מאי בינייהו בדין זה של הטמנה בחול:

בא"ד והוי חופר שהוא תולדה דחורש וכו' עיין בספריהם ולדידי יש עוד להקשות מאי קאמר מאי הלא חילוק גדול יש אם אסו' משום גזירה היינו מדרבנן או אם הוא איסר מדאורייתא אלא וודאי דלאו דווקא חופר ודו"ק:

ד"ה איכא בינייהו וכו' והא דמשמע בבילה דבעפר תיחוח כמי שייך גומא וכו' עיין במהר"ם מה שהניח בתימה דלמא רש"י סבר כמו שכתבו אליבא דרבה ולדידי אין כאן קשיא דמלשון הגמרא שמא יזיז וכן מלשון רש"י שכתב ואתי לאזוזי עפר הדבוק והוי חופר וכו' לא משמע דחיישינן שמא יחפו' גומא דחיישינן דלמא ע"י שיטמון הבילה יזיז עם הבילה עפר הדבוק והוי חופר גומא ואם כן רב יוסף דסבר דזהו נקרא חופר גומא אף על פי שאינו ניכר הגומא כי נועץ הבילה מכל מקום הוי חופר גומא אם כן מאי משני בעפר תיחוח הלא אכתי נקרא גומא וזה ברור ודו"ק:

ד"ה לא למ"ד שמא יזיז לגזור וכו' עיין בח"ש ובחידושי הלכות ובמהר"ם ותמיה לי עליהם למה לא כתבו דבריהם לעיל בסמוך בדיבור מפני שמזיז בסוף הדיבור קשה נרש"בא וכו' מדקאמר לא למ"ד שמזיז וכו' משמע דלרבא ניחא עכ"ל אמאי לא הקשו שם מה נריכי' התוספו' להוכיח זו ואינו מוכיחים מדקאמר מאי בינייהו ואיכא בינייהו משמע דלרבא אינו סבר מפני שמזיז וגם מזה מוכח שהאמת הוא שיש למחוק מלת לגזור והתוספות מקשין בקושיא האהרים מאי מקשי אלא למ"ד שמא יזיז למה יהא אסור הלא אינו קשה כלום כי הוא סבר שמא יטמין גם כן וכן לעיל מקשים למה ניחא לרבא הלא גם לרבא קשה כי אך שייך לומר שלא יסבור מפני שמזיז לאפוקי גבי קושיות הראשונים אלא למ"ד שמא יזיז לגזור אינו קשה כלום על המקשן אף אם יסבור שמא יטמין גם כן מכל מקום קושיות המקשן הוא שפיר ודו"ק:

ע"ב גמרא הא הוחמו מערב שבת וכו' וק"ק הלא ע"כ נריכי' לומ' דמתני' לא זו אף זו קתני דאל"כ קשה לא ליתני אסורים ברחיצה דכ"ש הוא מאסורים בשתיה אלא וודאי דקתני לא זו אף זו אם כן נתרץ לעולם הוחמו מע"ש כמי אסור והא דקתני בשבת אסורי' ברחיצ' נמשום לא זו אף זו דאסורי' בשתי' דהיינו דווקא כשהוחמו בשבת ויש לייסב דלא שייך לומר לא א אף זו אלא כשעכ"פ גם דין ראשון נריך המתני' להשמיענו רק שהוא פשוט מכח הקיפא ועל זה מתרצי' לא זו אף זו לאפוקי כשדין ראשון פשוט ממקו' אחר לא שייך לתרץ כן וק"ל:

בתוספת ד"ה אלא שגיו וכו' מגופה דמתני' הוי מצי למידק וכו' לאפוקי לפי מה שתירץ דלהסתטף איירי אם כן רחיצה לא איירי כלל ברחיצת פניו ידיו ורגליו רק שהוא כ"ש מכח אסור בשתיה ואם כן גם רחיצה דגבי י"ט איירי להסתטף ושם מותר בשתיה וה"ה ברחיצת פניו ידיו ורגליו וכן כתוב בחידושי הלכות ודברי מהר"ם דחוקים ואינם מובני' ע"ש ודו"ק:

ד"ה והא מעשה דאנשי וכו' ורב חסדא אמר אבל קרקע ד"ה מותר וכו' והיינו מדאמר דברי הכל מותר משמע שכולם סברי דין אחד ושוין בזה ואם כן כיון דרבי מאיר מתיר אפילו בשבת ה"ה שאר המ"ד ובחידושי הלכות האריך ללא נורך וק"ל:

דף מ ע"א גמרא איתיבה כל הני תיובתא כו' ואין לתרץ דלמא ה"ק כעין פניו ידיו ורגליו מותר לרחוץ כל גופו וכל גופו בבת אחת אסור אבל כל גופו חוזמאבר אחד מותר דמה שקאמר חוזמאבר אחד משמע דאחר כך מותר לרחוץ אותו אבר גם כן וזה אסור כי אם אבר אבר כל גופו ודו"ק:

שם דלמא לא שמיע ליה וכו' כל הספרים מוחקים מלת דלמא דאל"כ אינו מקשי כלום ואי לא שמיע ליה וודאי עבוד אבל בעיני קשיות ולמה באמת אינו מתרץ הגמרא כן ולא נריך לתר' כחומרי דרב עביד וכו' רק יתרץ דמספקא ליה ונר"ך לומר דאם כן הוה ליה לרב יוסף להקשות לאביי בקיצור שמיע ליה לרבה הכי תיובתא או לא ומה שכתב מהרש"ל לא שמיע ליה היינו לא סבירא ליה נראה דהיינו כיון דלא שמיע היינו בוודאי לא שמיע ואיך אפשר לרב יוסף לידע שרבה לא שמע וכי לא זזה ידו מתוך ידו של רבה אלא וודאי דהיינו לא סבירא ליה ואם כן שפיר ידע רב יוסף שלא סבירא ליה אבל מה שכתוב בחידושי הלכות שהיה קשה ליה מדקאמר איתיבי וכו'. איני מבין אם כן אלא מאי דלא סבירא למה הניח רבה עצמו בתיובתא ולמה לא תירץ דלא סבירא מאיזה טעם שעמו גם מ"ש מכ"ל לרש"י דלא שמע היינו לרבה דלמא היינו לרב יוסף אין בעיני קושיא דאם כן מאיזה סברא בא רב יוסף להקשות אם עביד וודאי דעביד כיון דלא ידע כלום מן התיובת' לאפוקי אם רבה ידע מן התיובתא אף שרבה לא ידע כלום או לא סבירא ליה מכל מקום היה תמיה בעיניו אם רבה עביד כרב מאחר שהוא לא ידע שום תירץ על התיובתא ודו"ק:

בתוספות ד"ה דלמא ה"מ וכו' משום דסתם מתניתין דלא כוותיה וכו' וק"ק דהמ"ל בקיצור דלמא ה"מ היכי דליכא סתם דלא כוותיה אבל היכי דסתם מתניתין דלא כוותיה לא ויש לייסב וק"ל:

ד"ה הלכה כדברי וכו' אמר ר"ע אני אכריע סמן וכו' ולפ"ז הקשה התוספ' הא ר"ע תלמיד הוא לפי הגירסה בתוספת אמר ר"ע אני אכריע אבל אין זה סברא לומר שהתוספת הבין כי ב"ש הוא שמאי וכמ"ש בחדושי הלכות ע"ש וק"ל:

בא"ד שהיה דור שלישי לב"ש וב"ה וכו' ר"ל תלמיד שלישי דהיינו ר"ע היה תלמיד של תלמידי שמאי דהיינו רבי יוסי ואחר כך רבי ישמעאל אבל מה שכתוב בחידושי הלכות דלאו היינו שמאי והילל שהיו הרבה דורות מקודם אבל בית שמאי ובית הילל הם תלמידי שמאי והילל והם רבי עקיבא וחביריו היו מחולקי' וכו' אינו מבין דהרי בגמרא אמרינן רבי עקיבא תלמיד הוא לגבי רבי אליעזר ורבי יהושע שהם היו תלמידי שמאי ודו"ק:

ע"ב גמרא תדע דאמר רב יהודא וכו' עיין בחידושים ובעיני נראה לומר דעל רבי מאיר קשה יותר דהיה לו להורות בקיצור אל תדיח ואל תשוך והוא קאמר אין מדיחין משמע הורה לו דין הפשוט בכל מקום אלא וודאי כיון דעשה לאפרושי מאיסורא מותר לו גם זה לעשות מכ"ש כאן שאמר לו שאל יעשה ויתן בכלי ראשון ולא הורה לו דין ממקום אחר ודו"ק:

שם ש"מ המבשל בחמי טבריה חייב וכו' ויש לדקדק מנ"ל להוכיח שחייב אימא שאינו רק איסור לכתחלה ויש לפרש דהוכחתו דאם לא היה רק איסור אם כן למה דחה האיסור להרהר בדברי תורה מפני איסור זה ומאי אולמיה דהאי מהאי אלא וודאי שיש כאן חיוב ולפי מה שמתרץ דהיינו מכות מרדות היינו לאפוקי גבי איסור של הירהור אין כאן מכת מרדות וה"ה בדין של ר"מ אין מדיחין וכו' הוא גם כן כמות מרדות ודו"ק:

דף מא ע"א ברש"י ד"ה שותין ממימיו וכו' ואף דבגבי חמין ליכא מאן דפליג מפני שהוא מנטמק ורע לו כאן מיירי שלא בישל כל נרכו ונבעוד יום ואכטיכי אינו מבשל רק מוסיף הבל ודו"ק:

בתוספות ד"ה מוליאר וכו' שמוזגו במים חמין היין וכו' לפי ל' התוספות נמשמע ששופך מן המים לתוך היין ואם כן ע"כ שופך ימן הכלי שני ולעיל אמרינן דכלי אינו מבשל ונריך לומר ששופך מן האנטיכי עצמו לתוך היין ודו"ק:

ע"ב בתוספות ד"ה ולא שכו וכו' ומשמע אפילו במתכוין וכו' נראה מדקאמ' סתמא אבל לנרף ולא קאמר אבל אם אין בו מים דהא איכא למיטעי ואמר אפילו כוונתו לנרף אלא וודאי דבאמת סבר אפילו כוונתו לנרף וא"כ מקשי לכתחילה מי שרי ואחר שנריך התרנן להגיה יותר ניחא ליה להגיה אלא שיעור להפסיר מלהגיה לא שכו אלא אם אינו שייך רק להפסיר אבל אם שייך לנרף מותר אך ק"ק בקיצור יש לו להגיה ושמואל אומר אף לנרף אם אינו מתכוון מותר ויש לייסב ודו"ק:

דף מב ע"ב בתוספות ד"ה ואין ניאותין כו' איכא לאוקמי כר"ש וכו' עיין בחידושי הלכות ואיני מבין דבריו וגם מתוספות דלקמן משמע דמלי אתי מתני' גם כרבי יהודא אך דקשה לתוספות דאין נראה לומר דסתם דמתני' אתי כרבי יהודא לבד ולא כר"ש דהא הלכה כר"ש ולכן כתבו דמלי אתי גם כר"ש וק"ל:

בא"ד והטלטול עלמו וכו' עיין במהר"ם ודבריו דחוקים דבגמרא אמר אלא שמן שבנר ואיך אפשר לומר דנקט משום נר עלמו אך דקשה להתוספות כאן וגם לקמן למה אמר דאין ניאותן מן השמן ולקמן אמר אלא שמן וכו' הל"ל גם נר עלמו ע"ז מתרלין דבנר עלמו אין שייך טעם זה ודו"ק:

דף מב ע"א גמרא איתיבה אביי וכו' עיין בחידושי הלכות ובמהר"ם ואינו מבין אם ידע אביי לחלק בין נריך למקומו ולאוקמי מתני' בנריך ואינו אסור אם כן מה מקשי לעיל ארבה לפרש"י דלמא רבה סבר פסיקא מותר אפילו הגלה שאינו מנויה ולית כאן איסור אין כלי ניטל אף באינו נריך למקומו או אם יש הגלה מנויה התירו אף באינו נריך אך הנראה לומר דוודאי המתני' אהדדי ליכא להקשות דאיכא נתרץ הא כר"ש והא כרבי יהודה אך ארבה ורב יוסף מקשו דמסתמא הם אומרים דבריה' אליביה דכ"ע ואף אם הם מפרשים דברי רב חסדא ורב חסדא קאי אמתני' מ"מ גם רב חסדא מכתנא פוסק הדין אליביה דכ"ע ובפרט דהלכה כר"ש ודו"ק:

שם בגמרא הכי כמי שצריך למקומו וכו׳ וק״ק למה נקט אבל כלי כופה עליה שלא תשבר הא אפילו ליתן תחת תרנגולת מותר דאין כאן איסור דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל ואין לתרץ דבאמת זה אסור משום מבטל כלי מהיכנו דאם כן ה״ל לתוספות להוכיח מכאן דגם רבי יוסף סבר דאין מבטלין כלי מהיכנו וצריך לומר דהמשנה סבר דאין זה רבותא כלל וכמו שאמר ר׳ יצחק כשם שאין נותנין כך אין נותנין ודו״ק :

דף מד ע״א בתוספות ד״ה לדברי המתיר וכו׳ והכי כמי אמר בפ״ק דחולין וכו׳ אין נראה לפרש שהתוספות מביאין ראיה לומר שהגמ׳ דכאן סומך עלמו אגמרא דחולין דאין זה שם לא משנה ולא ברייתא אך החו׳ כותבין דמדקאמר גמרא דברי הכל אסור משמע דלפי המסקנא יש סברא בעיני רבינא ורב אשי לומר דגם רבי מאיר סבר דלא בעינן פרתי והכי כמי אמרינן בחולין והיינו גם כן משום דנראה פשוט בעיני הגמרא לומר כן אליביה דר״ע גם כן ומה שכתבו מהר״ש דצריך ליישב למה לא כתבו התוספות כן לפרש״י איכי מבין דלפי פרש״י רבי זירא גופיה אמר הכי אליביה דר״מ ואם כן מה צריכין להביא ראיה עליו לאפוקי כאן שהתרגן הגיה כן בדברי ר׳ זירא ע״ז צריכין לתרץ מכ״ל לתרגן להגיה כך ודו״ק :

ע״ב בתוספות ד״ה יש עליה מעות וכו׳ דבשבת תנן פ׳ נוטל מנער הככר וכו׳ רצה לומר ואם כן משמע אפילו היו עליה בין השמשות כשמנער עכשיו מותר אחר כך כמה שכתוב התוספות לקמן בסמוך ואם כן איך קאמר אחר כך והוא שלא היו עליה בין השמשות ודברי החידושי הלכות אין נראים בזה ואין להקשות אמאי לא דחו התוספות דלא מכי איירי בשבת דאיך קאמר בגמרא והוא שלא היה עליו בין השמשות הא כיון דשבת ע״כ היה מונח בין השמשות גם כן די״ש לפרש דה״ק והוא שלא היה עליה כל בין השמשות רק באמצע בין השמשות רוצה לטלטל ודו״ק :

בא״ד והוי כנמרו בידי אדם וכו׳ עיין בחידושי הלכות מה שהאריך בזה אבל לדידי לא קשיא כלום דוודאי הלא עכ״פ צריכים לומר אפילו למ״ד דסבר אין מוקצה לחצי שבת מכל מקום מודה מיגו דאתקצאת לבין השמשות כו׳ ואם כן גם כאן אף אם גמרו בידי אדם כזה דבדעתו ליטלו אחר כך מודה דלא אמרינן מוקצה לחצי שבת מכל מקום גבי בין השמשות סבר דאסור והא דאמרינן לעיל דגומרו בידי אדם גם בבין השמשות מותר כבר כתבו התוספות לעיל דהיינו דווקא היכי דיכול להסתמ׳ גם בבין השמשות כגון לקדרן או היכי שרוצה שיתבשל בלא דחוי לאפוקי כדון דידן הוי כמו אפרוחים דרצונו להניח בין השמשות וכה״ם התוס׳ לעיל ודו״ק :

ד״ה הא אין עליה מעות וכו׳ וקמ״ל דבאיכה נשמטת וכו׳ דליכא למימר דקמ״ל דין זה עצמו דבאין עליה עכשיו אף על פי שהיה עליה בין השמשות מותר דזה כבר אשמעינן במתניתין דפרק נוטל מנער הככר וכו׳ וק״ל :

דף מה ע״א בגמרא והא בעי מיניה דרב וכו׳ וליכא להקשות הא ע״כ גם המקשן ידע זה דיש לחלק בין שעת דחק דאל״כ איך יהיה מבין ולמה שאלו הם שרגא דחנוכה מקמי חברי ולא מבעי להו כפשוטו נר להזהר שכבה אי מותר לטלטל כרבי שמעון אי לאו אלא וודאי דזה פשיטא להו דאסור רק הם שאלו כיון שהוא שעת הדחק מקמי חברו יכול להיות שמותר דיש לומר דהמקשן סבר מדהשיב להם בשתם ספיר דמי ולא אמר כיון שהוא שעת דחק ספיר דמי משמע דגם במקום אחר סבר כר׳ שמעון ומתרץ לו התרגן שעת דחק שאני ומה קשיא למה השיב להם סתם ע״ז מביא דהא אמרי ליה וכו׳ ואם כן באמת השיב רב כיון שהוא שעת הדחק ודו״ק :

שם כדי רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק וכו׳ וק״ק אם כן אמאי לא אמרי בגמרא לעיל הכי כמי מסתברא דרב כרבי יהודה סביר׳ ליה מדאמר כדי ר״ש לסמוך בשעת הדחק משמע דשלא בשעת הדחק אין לסמוך על ר״ש וי״ש ליישב דיותר ניחא להו להביא ראיה בלא שום דיוק גם אין זה הוכחה גמורה דיכול לתרץ דרבי קאמר אפילו למאן דסבר כרבי יהודה מכל מקום כדאי רבי שמעון לסמוך עליו ודו״ק :

שם ומה היכי דלא דחיה בידים אית ליה מוקצה וכו׳ ולעיל דקאמר וממאי דר״ש היא וכו׳ לא הוי מצי להוכיח דאי רבי יהודא ומה היכי דלא דחי׳ בידים ואין מוקצה מחמת ׳מצוה אית ליה מוקצה כ״ש בסוכה דדחיה בידים ומוקצה מחמת מצוה דאיכא לתרץ׳ דאשמעינן אליביה דרבי יהודה עד מוצאי י״ט אחרון ואם התנה הכל לפי תנאו ודו״ק :

ע״ב גמרא מי אמר רבי יוחנן הכי וכו׳ ולעיל גבי בעיא דר׳ לקיש מר״י הוה ליה להגמרא גם כן להקשות כיון דבעי׳ לרבי יוחנן אליביה דב״ש בוודאי הוה שמיע ליה מרבי יוחנן דכרבי שמעון סבירא ליה במה שכתוב רש״י לעיל גבי בעיא דרבי שמעון וי״ש ליישב דלעיל איכא למימר דר״ש לקיש אליביה דנפשיה פריך דהוא סבר כרבי שמעון לאפוקי רבי יוחנן אפשר דסבר כרבי יהודה לאפוקי לעיל גבי בעיא דר״ש וודאי דאין הוא נגד אביו ואם הוא סבר כר״ם וודאי דשמעו מאביו כן ודו״ק :

בתוספות ד״ה הב״ע דאית ביה אפרוח וכו׳ אמאי קאמר בסמוך דמודה ר״ש בבעלי חיים וכו׳ אבל כאן יש לפרש דמתרץ דאית ביה אפרוח מת היינו שלא היה חי מעולם רק מיד שנולד מת ואם כן לא היה ראוי מעולם לשחוק את התינוק ודו״ק :

ד״ה דאית ביה בילה וכו׳ ואפשר דמשום הכי וכו׳ מ״ש בחידושי הלכות דאיכא למימר דרבי יוחנן אליביה מאן דאית ליה נולד קאמר איכו נכון דאם כן קושיות הגמרא מעיקרא ליתא דיש לתרץ דרבי יוחנן אליביה מאן דאית ליה מוקצה קאמר אך צריך לומר דיש לתרץ דהאמת רבי יוחנן אית ליה נולד וכנ״ם מהר״ס ובדברי הי״מ שכתב בחידושי הלכות משמע כן בהגהו׳ אשר״י ע״ש ודו״ק :

דף מו ע״ב גמרא והצנועים מפשילים וכו׳ הוצרך לזה דלא תוכל לתרץ דשאני גבי מוכרי כסות דהכל יודעים שעושה בשביל מכירת בגדים ולא בשביל הגשמים משא״כ גבי נר דהרואה סבר שמטלטל כדי שיכבה מפני זה מביא דהצנועים מפשילים במקל וא״כ הרי יכול המוכר כסות לעשות בענין אחר ואפ״ה מותר כיון שאינו מתכוון א״כ קשיא וק״ל . ואפשר בשביל תי׳ זה לא רצה אביי להקשות ממתניתן זו ומקשי מברייתא :

ברש״י ד״ה ובלבד וכו׳ הא ר״ש היא וכו׳ ואין להקשות אם כן מאי צריך ר״ש לאשמעינן גבי מטה וספסל דהוא מדרבנן שמותר כשאין מתכוון הא אפילו בדאורייתא מותר דבר שאינו מתכוון דיש לומר משום דרבותא דרבי יהודא נקט וק״ל :

בתוספות ד״ה והתנן רבי שמעון וכו׳ דאם כן דשני ליה בין נפל בו ופו׳ עיין בחידושי הלכות מה שכתוב בזה ואין דבריו נראים מכמה טעמים אך נראה דוודאי קושיא הראשונה אין צריכים התוספות להוכיח עכשיו שהיא ממילא אך מקשים יותר חוזק דאפילו לסברת המקשי דטעם דרבי שמעון הוא מחמת מוקצה אכתי לא פריך מידי כיון דידע דיש לחלק ודו״ק :

בא״ד ויש לומר דחזר ביה אביי וכו׳ רצה לומר וכיון דסבר אביי במתני׳ דרב אושעיא דבכפל בעי״ט דינו כמו כפל ביום טוב ואין חילוק בין חד מי יימר לתלתא מי יימר סבר דה״ה שאין לחלק בין חד מי יימר ובין לא כלום ודו״ק :

ד״ה מי יימר דכפל וכו׳ לכך נראה דלאו דווקא וכו׳ וה״ה דהוי מצי להוכיח דאי רבא קאמר דווקא בתלתא מי יימר דהיינו בכפל ביום טוב אסור רבי שמעון א״כ היכי שרי רבי יהודה הא וודאי מוקצה היא וק״ל :

בא״ד וכן מוכח מאתקפתא וכו׳ וליכא להקשות מנ״ל למקשן להקשות דלמא רבה דווקא בתלתא מי יימר קאמר דדוחק לומר דהמקשן סמך אגמ׳ דבילה דיש לומר דהמקשן הוכיח כמ״ש בסמוך או הוכחתו דווקא בתלתא מי יימר קאמר אם כן מאי צריך לומר גבי נר דליכא מי יימר כלל הא אף אם הוי חד מי יימר יכול לתרץ דשאני התם דאיכא תלתא ודו״ק :

ד״ה מי יימר דמזדקק וכו׳ ויש לומר דבעל לא ניחא להזדקק וכו׳ נדרים של מצוה וכו׳ ואף אם באמת יכול להפר מכל מקום לא סמכה דעתה כי הוא סבר שלא ירצה להפר כיון שהיא של מצוה ובזה מתורץ כמי גבי כשאלי׳ לנדרים כי גם שם לא סומכים דעתם כי שמא החכם יחמיר על עצמ׳ שלא להתיר כיון שיש בו קצת מצוה לאפוקי הדיוטת אין מחמירין כל כך על עצמ׳ ודו״ק :

דף מז ע״א בגמרא הכי כמי דאית ביה קרטין וכו׳ ואין להקשות א״כ מאי קמ״ל הא מתניתין היא דיש לומר דאשמעינן דקרטין חשיבי וק״ל :

בתוספות ד״ה לי התיר רבי וכו׳ השתא סלקא דעתך דאפר מוקצה וכו׳ הוצרכו התוספות לזה לפרש דהמקשן סבר מסברא דנפשיה דאפר מוקצה היא לגמרי אפילו לרבי שמעון ושלא כדברי רש״י דפי׳ דהמקשן סמך עצמו אמ״ש לעיל דרבי יוחנן כרבי יהודה סבירא ליה ודו״ק :

דף מח ע״א בתוספות ד״ה מ״ש ממיחם וכו׳ והא תניא בפ׳ כירה וכו׳ עיין מה שכתב בחידושי הלכות ובמהר״ס ולדידי לא קשיא ולא כלום דוודאי בשיפא דמתני׳ שבזמן מים מרובים באופן שבוודאי לא יחמו רק להפשיר לכן מותר משא״כ כאן דיכול לחמם גם כן אף אם אינו נותן רק להפשיר אסור אך בסמוך שרוצים לומר הסברא בהיפך שיותר יש להתיר בשהוא קרוב לאש ממה כשהוא רחוק אם כן כל שכן יותר

פים

שיש למיגזר גם כן אפילו כשנותן מים מרובים ועל זה מחרלים דוודאי סברא הראשונה היא אמת דיותר יש איסור כשהוא קרוב לאש ולכן בסיפא דמתני' שא"א רק להפסי' לכן מותר וגבי מדודה איירי גם כן באופן זה שא"א לבא לידי בשול ודו"ק :

ד"ה וכי מפני וכו' אך ק"ק כיון דאיירי בשל הפתק וכו' עיין בחידושי הלכות ובמהר"ש ולדידי לא קשיא כלום דהיכי מפורש דברי אביי דאיירי בשל הפתק אלא ודאי סתם דיכין דמוכין איירי בהפתק אם כן גם סתם נמ' דמתרץ דברי אביי איירי בשל הפתק וק"ל :

ד"ה ה"ק אם לא טמן אין מטלטלין אמוכין קאי ולא אגיזי צמר וכו' ואין להקשות אם כן אמאי מתרץ הגמרא אקושיות לימא מסייע דה"א אגיזי לבד קאי ולא אמוכין דיותר מסתבר לומר דקאי אנה דסיים מיניה גם מהיכי תיתי לומר כן דלא קאי אכל הברייתא בשלמא כאן הייתי אומר כן מכח מתניתין דטומנים בגיזי צמר אך ק"ק גם בהיפך הייתי אומר כן מדלא תני במתניתין טומנין במוכין ואין מטלטלין דהוי רבותא מכל שכן בגיזי צמר ויש לומר דנקט רבותא לאשמעינן דמותר לטמון בגיזי צמר ודו"ק :

דף נא ע"א בתוספות ד"ה או שטמן וכו' והכא מיירי כעין כיסוי כלי חרס וכו' קצת משמע מדברי מהר"ש שהבין דמ"ש מגולה מקצתו היינו הכיסוי ואינו כן דמגולה מקצתו היינו פי הקדירה ולכן אף אם הוא הכיסוי כעין כלי חרס מכל מקום יכול לנדד הכיסוי וק"ל :

ס"ב גמרא במתניתין תנא וכו' עיין מה שכתבו החידושי הלכות ומהר"ש ליישב דברי הרי"ף והרא"ש ובעיני יש לפרש דבריהם דה"ק בגמרא במתניתין תנא לובדקי וגמל יוצאים באפסר ואם כן אכתי כפשוט מדאמר ארבע בהמות יוצאות וכו' לאו למעוטי גמל בחטם דליכא למימר למעוטי נאקה באפסר מדלא קחשיב לה דהא גם לובדקי יוצאת באפסר ואפילו הכי לא חשיב להו ודו"ק :

דף נב ע"א גמרא או דלמא זמנין דרכו וכו' בחידושי הלכות מקשי מה צריך לטעם זה ת"ל דלא מינטרא בהכי ולדידי לא קשיא דוודאי כיון דכי איכא עלה מינטרא בהכי אם כן מה"כ אי איכא עליה מינטרא ואין כאן משוי ואי ליכא עליה דנפל אז אין שום משוי עליה לאפוקי נאקה באפסר דאז אף בזמן שיש עליה לא מינטרא וזהו נקרא משוי וק"ל :

שם ברש"י ד"ה איתמר בהדיא דשמואל הוא דשרי כו' וק"ק למה הוי זה בהדיא דלמא מה שאמר רבי חייא בר אבין משום שמואל דלשמור מותר היינו גם כן מכללא דמחליפין דאתי למעוטי גמל בחטם וכמו שמוכיח רב יוסף ויש לומר דהוכיח ממ"ש רב חייא בר אשי משום רב דאסור ש"מ דשמואל מתיר בזה דליכא למימר בהיפך דמה שאמר רב דלשמור אסור הוכחתו מדשמואל מתיר במחליפין ש"מ דרב אוסר דאם כן מה הוסיף רב חייא בר אבין לומר משום שמואל דמותר הלא גם רב חייא בר אשי יודע זה ודו"ק :

בא"ד ובהוא דמחליפין כדאוקמנא כו' לפי הגירסא שלפנינו שמי הא מקמי הא כו' א"א ליישב כרש"י בזה דמאי רבה בזה כיון דהגמרא עצמה מתרץ שמי הא מה לו לתירוץ אחר ואף גם אם הגירס' כמ"ש בשאר ספרים ישנים מכל מקום כיון דהמקשן אומר ומה חזית דמשמיני' כו' היכן נרמזת תירץ זה של רש"י ויש ליישב ודו"ק :

בתוספות ד"ה בבאין כו' אלא בשינוי מעשה כו' ע"כ ט"ס יש כאן בדברי מהר"ש דאדרבה בהיפך איכא למימר דמה שכתוב ואין עולין מלקבל טומאה היינו כבר נטמאו אז אין עולין מאותו טומאה לאפוקי כאן מביאין ראיה דאף אם לאו נטמאו עדיין מכל מקום כיון דליכא שינוי מעשה מקבלין טומאה עכשיו וק"ל :

דף נב ע"א גמרא אמר ליה וכי מה בין זה לאוכף כו' ובקיצור הוה ליה להקשות אברייתא דלעיל דמחלק בין מרדעת לאוכף לדברי ת"ק ותשמע מדברי רש"י שחולקים אם אוכף מחמם אם כן יכול לתרץ גם כאן ולחלק דמרדעת מחמם לכן אין כאן משום טירחא לאפוקי אוכף וכן יש להקשות בסמוך דמקשי דכ"ע מיהת מרדעת מותר מ"ש מאוכף ויש ליישב ודו"ק :

שם דכ"ע מיהת מרדעת מותר מ"ש מאוכף כו' לפי מה שמתרץ רבי זירא לעיל כרביה סבירא ליה משמע דרב חולק על הברייתא א"כ יש לדקדק מאי קושיא דילמא גם שמואל סבר כרב בדין זה בפרט שתירוץ של רב פפא לא קאי אליביה דרב אם כן ע"כ צריך לומר דחולק וכמו שפרש"י בסמוך אם כן דלמא גם שמואל יש לתרץ כן ויש ליישב וק"ל :

ברש"י ד"ה ה"ג א"ל מותר כו' כסבור הא דאסתוק כו' עיין בחידושי הלכות ובעיני נראה דוחק דהא כל קושיות המקשן הוא מה בין זה לאוכף שמותר להניח על החמור וזה קאי לשני התירוצים אך

יותר יש לומר דהמקשן הבין דהוא מעצמו סבר מזה מותר וע"כ הקשה מברייתא והשיב לו רבי זירא כי הוא כרביה סבירא ליה ולכן איסתק כי מה שמקשה עליו תקשי על רביה ואף אם אפילו כרביה סבירא ליה דחולק על הברייתא מכל מקום שפיר איכא למימר גם כן דאסתק משום שסבר כרב דמתיר ולא שהוא מסברת עצמו סובר כן ודו"ק :

ע"ב גמרא והא אנן תנן כו' אי הכי מה זה חומר בבהמה כו' עיין בחידושי הלכות ובמהר"ש ולדידי נראה לתרץ הכל דכל קושית המקשן הוא הא אנן תנן גבי אדם דמותר אם כן מ"ש אדם מבהמה בשלמא על הברייתא יש לתרץ דבהדיא קאמר שזה חומר בבהמה לאפוקי אמתניתין קשיא אם איתא דסבירא ליה דחומר בהמה מבאדם כזה הוה ליה למתני גם כן ולחלוק בין בהמה לאדם כמו הברייתא דהא גם המתני' תני :

דף נה ריסק בקרירי כו' בתשובת מהר"ל מביא גמרא זו ומקשה נ"ל לומר ריסך הל"ל בקינו' ריסא דריפך בחמימי ומתרץ דעכ"פ גם שמואל לא יפה עשה מאחר שהיתה זעקת אלמנה ה"ל לשמואל להמליץ בעדה נגד מר עוקבא וביותר מוכח ממ"ש התוס' בשם הגאוני' פ' זה בורר גבי עולם הפו' ראיתי שרא' שמוא' יושב לפני ר"י מאחר שר"י הוכיח' לשמוא' גבי שמכ' דכאן משמע בהדיא ששמו' לא יפה עשה כאן והיינו משום שהיה לו להמליץ בעדה ובזה מיושב מאי הקש' ר"י לשמואל וכי לא ראה את מר עוקבא יושב בכאן אלא וודאי מטעם האי אפשר כפשוטו לשנוע ומקמה לנהם אותה ובזה נחם לה ג"כ ודו"ק :

מיתיבי אמרו מלאכי שרת לפני הקב"ה רבש"ע מפני מה קנסת מית' על אדה"ר א"ל מצוה קלה ציויתיו ועבר עליה א"ל והלא משה ואהרן כו' ויש להקשות וכי לא ידעו המלאכים מה שכתוב בתורה ביום אכלך ממנו וגו' גם מ"ש והלא משה ואהרן משמע שבאו לסתור התירוץ מצוה קלה ציויתיו והוא פסוק מלא שאדם הראשון מת בשביל זה ויש ליישב על פי מה שמצינו במדרשים והובא בחן טוב פרש' בראשית שאדם הראשון מתרעם לפני הקב"ה ואומר רבש"ע אילולי שתקנת מות לבריו' לא כתבת בתורה אדם כי ימות כולי ותלית המיתה בי ממילא זהו כוונת המלאכים ששואלין מפני מה קנסת מיתה על אדה"ר ר"ל למה קנסת לתלות המיתה עבור אדה"ר הלא כבר כתבת המיתה בתורה והשיב הקב"ה בשביל שעבר עבירה קלה לכן תליתי המיתה עליו והמלאכים לא הבינו התירוץ חשבו הקב"ה השיב טעם על המיתה עצמה ולמה מת אדה"ר מפני שעבר עבירה ועי"ז באו ושאלו והלא משה ואהרן כולי אלא וודאי שהמיתה מוכרחת להיות ואם כן קשה למה תלית המיתה על אדה"ר והשיב הקב"ה גם אני מודה שמקרה אחד לצדיק וגומר רק שמה שתליתי המיתה עליו הוא בשביל שעבר עבירה קלה ודו"ק :

דף נה ע"א גמרא אם שרים חטאו זקנים מה חטאו כו' נראה לפ' דוודאי גם פשוטו הדבר ידוע היא שהזקנים נענשים עבור שלא מיחו בע"ה ולכך נקראים כאן זקני עמו אך שמקשי אם גם שרים חטאו אם כן למה נענשים הזקנים על שלא מיחו בעם זה וודאי שהעם לא יקבלו התוכחה מהם וכיון שיש להם לתלות עצמם באילן גדול שגם השרים חוטאים כמותם ומי הענישם על חטאם ולכן אין הכח ביד הזקנים להוכיחם ומתרץ דבאמת מפני העם לבד לא היו נענשים אך העונש בא לזקנים בשביל שלא מיחו באמת גם בשרים אף אם ספק יש אם השרים יקבלו וזה שסמך לזה מ"ש רבי זירא לר' שימן לוכחינהו מר להני דבי ריש גלותא כולי ובזה מתורץ ג"כ מה שלא אמר בשלמא שרים חטאו אלא זקנים מה חטאו ודו"ק :

שם הא יתיב מר עוקבא כולי נראה לפרש דוודאי גם רב יהודא ידע שאין נענש רק מי שבידו לשפוט אך רב יהודא היה מפרש הכתוב שעכ"פ צריך כ"א לשמע זעקתו של העני ואלמנה כי אולי יכול ליתן לה עצה או שאר נחת רוח ולכן אנור גם כן לא סבר מר כולי ולא אמר והכתיב אוטם אזנו אך לפי זה אמר ומתמה על שמואל שלא אסגה לשמוע אפי' לדברי' וע"ז הקשה אוטם אזנו וגומר והשיב שמואל וודאי צריך כ"א לשמוע גם דברים אולי יגיע תועלת להם מזה אבל כאן כיון שבעל המשפט יושב אצלנו אין אנו נענשים כל כך כיון שבידו לשפוט הדבר מיד ודו"ק :

שם על מצחן של צדיקים כו' על מצחן של רשעים כו' נראה לפרש שהוצרכו לזה ע"פ מ"ש פרק קמא דע"א רב אבא בר כהנא רמי כתיב חלילה וגו' להמית צדיק עם רשע והכרתי ממך צדיק ורשע ל"ק כאן בצדיק גמור כאן בצדיק שאינו גמור והכתיב וגומר התם כמי כיון שהיה כו' ה"ל כצדיק שאינו גמור אם כן הוצרך הקדוש ברוך הוא להראות מידותיו שצדיק גמור אינו נספה עם רשע ועל הרשעי' תי"ו של דם כדי להור' שאינו לבד הם רשעי' גמורי' רק שאחרי' יכול להיות נספים

עמהם לאפוקי שלא תאמר שהאחדים כולם הם רשעים ובז"ה מדויק לשון הגמרא שהללו צדיקי' גמורים והללו רשעים גמורי' שלפי פשוטו קשה הלא כבר אמר הקדוש ברוך הוא רשום על מצחן של צדיקי' כולי ועל מצחן כו' ש"מ שהמד' הדין הבין שאינן צדיקים גמורים וא"כ יכול שנספי' עמהם והשיב הקדוש ברוך הוא שהם צדיקים גמורים ועל ענין זה פרשתי סוף הפסוק והיה כצדיק כרשע בשני כפין שאמר חלילה להמית צדיק גמור עם רשע והיה צדיק גמור כצדיק כרשע כמו שהוא כצדיק וכרשע דהיינו צדיק שאיני גמור ודו"ק :

ע"ב בתוספת ד"ה ארבעה כולי והא דכתיב כי אין צדיק כולי עיין מ"ש על זה בפרשת משפטים עם גמרא דפ' חלק למדתנו רבינו כי אדם אין צדיק כולי וגם מיושב כאן מ"ש בעטיו של נחש ולא קאמר בשביל האכילה של אדם מן האילן למה תלה בעצת הנחש אך לפי זה ה"ק עבור ששמע מעצה וללשון הרע של נחש שאמרה שיהיה כאלהים לכן הוצרך האדם למות וכמו שאמר הפסוק ואכל וחי לעולם וגומר וכענין שפרשתי הפסוק ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך עיין בדרשת שבת תשובה ודו"ק :

דף נו כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה כולי שביקש לעשות ולא עשה כולי ואף על גב דפסוק מלא הוא תהלים נ"א בבוא אליו נתן הנביא כאשר בא אל בת שבע חנני ה' כחסדך יש ליישב דה"ק בבוא אליו נתן הנביא כאשר בא רצה לומר כאילו בא ממש אל בת שבע ואמר חנני ה' כחסדך ע"ד המדר' על הפסוק לך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשיהו זהו החסד שמשלם עונש מעש' ולא על המחשבה לזה אמר דוד הלא לא חטאתי במעשה רק במחשבה בקשתי לעשות והחסד שלך הוא שאינך מצרף רעה למעשה לכן חנני כחסדיך וק"ל :

דף סו חמרא וחיי לפום רבנן חיי וחמרא לפום רבנן ולפום תלמידיהן כולי צריך ליישב הכפל ושינוי פעם הקדים חמר' ואחר כך הקדים חיי גם שמסיים אחר כך ולפום תלמידיהן ויש לפרש דה"ק מתחילה הקדים חמרא על פי הגמרא ברים כל אסיין אנא חמר באתר דלית חמר תמן מתבעי שמנין כולי אם כן אמר חמרא יהיה לחיי ולא יצטרך שמנין לפום רבנן ואחר כך הקדים חיי לחמרא למימר מלבדו החמרא יהיה חיי לרבנן וחמרא יהיה לפום תלמידיהן על פי הגמרא בסנהדרין אגברא חמרא אדרדקי כי היכי דלימרי מלתא נכנס יין כולי. כדי שיגידו התלמידים תורה ודו"ק :

ע"ב בתוספת ד"ה הא מני כולי וכן מוכח בשבועת כולי והיינו אם נאמר לא שמיה שגגה לאפוקי אם נאמר דגם לרבנן שגגת קרבן שמיה שגגה או שגגת שסבר שיש בה עשה לאו שמיה שגגה דאם לא כן אלא דשגגת קרבן לבד הוי שגגה גם כן תקשי למה נקט הברייתא גבי נשבע אם אמר יודע אני ששבוע' זו אסורה אבל איני יודע אם חייבין עליה קרבן דבר זה דשגגת קרבן לבד הוה שגגה היה יכול להשמיענו גם בלהבא אך לפי זה אינו מיושב לישנא אחרינא לעולם אימא לך דמוכבז היא ולא תקשי פשיטא דקמ"ל דדוק' שגגת קרבן הוי שגגה לאפוקי אם עבר שסבר שיש איסור עשה ולאפוקי מרבנן דסברי דשגגת איסור עשה הוה שגגה ויש ליישב דהמקשן סבר דמכ"ל לאביי לעשות עוד פלוגתא אחרת בין רבנן ומונבז אי איסור עשה חשיב שגגה אי לאו כיון דלא אשכחן דפליגא בהא ומה שיש עוד לדקדק על גמרא דשבועת שהביאו התוספת כתבתי שם ע"ש ודו"ק :

דף ע ע"א גמרא מה טעם דרבי יוסי כולי נראה לפרש דאמר מ"ט דרבי יוסי שאינו מביא הפסוק ככתיבתו דהוה ליה למית' ועשה אחת מהנה שעמי' שחייב כולי ולמה אינו מביא ככתוב בתור' ומתרץ משום דרבי יוסי סבר דמ"ס אתא לדרשא אחריני ולכן אינו מביא אותו ככתיבתו לדרשה זו שלפעמים שחייב אחת על כולן ובזה מתורץ נמי דהמקשן צריך להביא זה לקושייתו ולא סגי ליה במה שאמר פעמים שחייב כו' מפני שהמקשן כשמר שלא תקשי ליה הלא ע"כ הברייתא אינו כתקנה שהרי מבי' הפסוק שלא נזכר בתורה מפני זה הביא דברי רבי יוסי בר חנינא ודו"ק :

בתוספות ד"ה ועל כולן כולי משום דהוי שני כתובים כולי ק"ק דעדיין אינו מיושב קושייתם שהקשו דאיכא למ"ד דנין ויש ליישב דלעיל שמכו אשנוי דהיינו דאיכא למאן דאמר דדנין אפילו בכלל ופרט אם כן מסתבר לומר דאפילו מאן דאמר אין דנין מודה לכל הפחות גבי דבר שהיה כולי דדנין ודו"ק :

גמ' ודלמא ספוקי מספקא ליה. כולי · ק"ק אם כן מאי בעי לרב אסי כיון שבני ישיבה הניחו בספק במאי פליגי ולא היה להם הוכחה להכריע מהיכי תיתי לרב אסי להכריע י"ל דאיכא למימר לבני ישיבה היה פשוט להכריע רק לפי סברת המקשן שהי' לו ספק במאי פליגי השיבו דאיכא לאוקמי קרא לכל חד ודו"ק :

דף עב ע"א בתוספת ד"ה בעל ה' בעילות כולי והא דנקט עולא ששחה חרופה כולי וק"ק למה לא תירצו במאי דסליק מיניה דעולא בא לאשמעינן אפי' בשפחה חרופה דאין כאן אשם תלוי אפ"ה אינו מביא אלא

אחת כמו שתירצו התוספת וי"ל כיון דלפי האמת הדין כך אפילו בין ביאה לביאה כמו שהביאו ראיה כיאה להו טפי לייש בזה הרבותא משמיענו שהיא יותר קרובה בדברי עולא וק"ל :

בא"ד וכן משמע בפ"ד מחוסר כפרה כו' וה"ה דהמ"ל דאל"כ מאי תיקשי רב המנונא אלא מעתה כו' ש"מ די"ל דמכ"ל באמת להקשות ודוחק לומר כיון דדברו ביחד רב המנונא ועולא ידע רב המנונא דעולא איירי אף בין ביאה כולי וק"ל :

בד"ה מתקיף כולי כיון דלא מחלקות. כולי ומה שהקשה בחידושי הלכות יש לייש דאם הוה ליה לרב דימי ליקט אפילו למאן דאמר לא בעי ידיעה דחייב לרבי יוחנן בין ביאה לביאה והיינו במה דאיירי עולא בר פלוגת' ולמ' לו למנקט למ"ד בעי ידיע' ולחלוק על עולא :

ע"ב בתוספת ד"ה נתכוון להגבי' כו' משמע דחייב לכ"ע כו' דליכא למימ' דה"ה גבי נתכוון לחתוך תלוש וחתך מחוברת לחד דסבר רבא דפטור חסר בהעתק :

דאפילו בזה סבר דחייב דמדאמר רבא הטעם לחתיכה דאיסורא משמע דאם נתכוון לחתיכה דאסורא מודה דחייב וק"ל :

דף עג ע"א בגמרא אלא לרבא דאמר פטור כו' עיין מה שהקשה מהר"ש לפי הבנתו גם לעיל מאי קשה היכי משכחת לה במאי ידע דשבת הוא אימא דלמא כל הל"ט מלאכות סבר דמותרין אך מלאכות המותרות לדידן סבר הוא דאסור וא"כ בזה ידע דשבת הוא אלא ודאי דצ"ל דא"כ נקרא זה שוכח עיקר שבת כיון דכל המלאכות האסורות סבר דמותר ואין נקרא זדון שבת אלא כשיודע עכ"פ מלאכה האסורה באמת וא"כ גם קושייתו אינו כלום כיון דטועה בשיעורן וכל מה שאסור סבר הוא שמותר באותה שיעור א"כ אין זדון שבת כלל וק"ל :

בתוספות ד"ה אלא לאו רישא כו' דכה"ג אפילו נתכוון למחובר זה כו' ואין להקשות באמת אברייתא גופה למה לא תני דחומר שאר מצות משבת בדבר זה של מחובר זה וחתך מחובר אחר משום דברייתא רוצה להשמיענו דחומר אפילו בשוגג שלא מתכוון ודו"ק :

ע"ב ברש"י אוכל כו' וזורה ובורר ומרקדו שידורא דפת כו' עיין מ"ש מהר"ש כאן וכן הוא משמעות דלשון רש"י דאי עבוד כותש ודש חייב שתים וא"כ ק"ק רבי יוחנן מנייכא ל"ל שאם עשאן כולן בהעלם אחד כו' ודאי הא דלא חשיב ספיר יש לייש משום דרוצה לנקוט סדורא דפת אבל לענין להשמיענו דחייב ל"ט חטאת קשה הא יש למנות דחייב ארבעים ויש לייש :

בתוספות ד"ה מתקיף כו' עיין מ"ש כאן בחידושי הלכות ובמהר"ש גם מה שהוסיף להקשות בחידושי הלכות והיינו לפי פרוש שמפרש כוונת התוספת בשלמא אי הוי ברייתא אחריתי לא הוה ש"מ חדא בבא דחייב בנפה וכברה כו' אבל לדידי יש לייש דודאי התוספת סוברי' דגם אי הוה בבא חדא דתני חייב שתים ורוצה לאוקמי בנפה וכברה דווקא יש ג"כ להקשות מידי. נפה וכברה קתני ומה שהקשו כאן דווקא לפי פירש הקונטרים דלקמן היינו אי הוי ברייתא אחריתי כיון שאיכה לפנינו אותה הברית' היינו מתרצים דיש איזה הוכחה בברייתא הזאת דאיירי בנפה וכברה רק שמקשן כאן לא ידע דרב אשי איירי בקנון ותמחוי דווקא ואם כן גם מה שמתרץ ר"י כאן דפריך דווקא מקנון ותמחוי היינו ג"כ לפי שיטתו דלקמן דהתכילא היינו ברייתא אחריתי ואין להקשות מכ"ל לתוספת להקשות על רש"י דלמא אימא דרש"י סבר סברא זו דלא שייך

חסר בהעתיק

ובזה יש לתרץ ג"כ כפשוטו דלפי פי' התוספת דפריך מקנון ותמחוי היינו דסתם ליסנ' דבור' לא משמע בקנון ותמחוי אבל נפה וכברה סבר אביי דיש במשמעו' לשון של בורר ג"כ כמו שיש במשמעתו בורר ביד ולא אוכל מתוך פסולת לא משמע כלל ליסנא דבורר רק פסולת מתוך האוכל ולכך מקשה אביי דווקא אוכל פסולת כו' ודו"ק :

ע"ב גמרא והוא שקשרן והיינו קשר שאינו של קיימא שאינו חייב בשביל קשיר' אך ראיתי בברטנורא שמפרש דחייב שתים אחת משום תפירה ואחת משום קשירה ולפ"ז אינו מדוקדק מ"ש התוספת לקמן בסמוך בד"ה שוחט משום מאי כו' וק"ל :

דף עב בתוספת ד"ה טפי ניחא ליה כו' אבל במירי דלא איכפת ליה כו' יש לייש מה שהקשה בחידושי הלכות דכבר כתבו התוספ' לעיל דהמקשן סבר דיש תיקון כשממי' אותו שלא יפרכס וע"כ אינו מתרץ כפשוטו דלא איכפת ליה שהרי יש לו תיקון בזה לכן נ"ל שיש עוד תיקון אחר כנגדו דניחא ליה דליגל נבעי וק"ל :

ע"ב גמ' אילו לאפוקי כו' חסר אחת לאפוקי כו' מה שהקשה מהר"ש יש לייש אחד לאשמעינן שיש איזה תנאים החולקים לאפוקי אם לא תני במתני' ה"א דליכ' מאן דפלי' אמתני' ודברי הכל היא לכן תני לאפוקי שיש מ"ד החולקי' מדקתני אילו ברישא משמ' שיש איזה סברו' החולקי' והא דתני ושי' אילו ברישא :

תניא כל הגשר כו' וכל שאינו כשר כו' בדיוקי' דמתני' דלא יהיו סותרין להדדי יש ליישב כפשוטו שאין דיוקים ועוד נראה ליישב דוודאי ה"א בחד מנייהו חייב חטאת רק דנקט ברישא תרווייהו לאשמעינן רבותא דרבי שמעון דפוטר אפילו בתרווייהו לאפוקי ההיפך ליכא למימר דה"א בחד מניהו פטר והא דנקט בסיפא תרווייהו לאפוקי ר"ש בן אליעזר דחייב דהא לא נזכר רש"בא במתני' רק בברייתא ודו"ק :

דף עז בתוספת ד"ה ואמר ר"ש כו' דהא כיון דמצרפין כו' עיין מה שכתב מהר"ש ולדידי נראה של"ל כיון דמצרפין בלא ור"ל כאן שאין מצרפין ביחד א"כ ע"כ ראוין לחברן ביח' וחזי לו למדר' וא"כ ע"כ כוונתו לייחד למדרס וא"כ בודאי מצטרפין לטומאת מדרס הגם דלעיל גבי עצה ותבן אין שייך כו' דכוונתו לצרפן היינו כפשוטו שכוונתו להאכילן לבהמתו לאפוקי כאן כיון שהו' מצרפן ביחד ע"כ כוונתו למדרס ובזה אין צריך גם למ"ש מהר"ש דהתוספת ס"ל דמתני' דהבגד היינו בייחדן דהשתא הם דברי התוספת עצמם ודו"ק :

דף פב ע"ב גמ' ור"ע סבר כנד' מה נדה מטמא באבן מסמ' כו' וק"ק מנ"ל כו' דלר"ע אתי היקש' דנידה לטמא באבן מסמא והיקש' דשרץ דלא יטמאו המסמטין איפוא לר"ע בהיפך היקשא דשרץ אתי דלא יטמ' באבן מסמא והיקשה דנידה שיטמאו המסמטין כמו כלים המסמטין וכונעי' בנדה ולרבנן אתי היקשא דשרץ גם שלא יטמא המסמטין והיקשא דנידה למשא לבד דיותר מסתבר לטמוי אבן מסמא ממסמטין דא"כ גם התוספת אינן מקשין כלום לרבנן דהיקשא דשרץ לא אתי למעוטי מכלן שלא יטמאו כמו ע"א עלמה מאי קושיא דילמא מכח כ"ש הוא אם איתעוט מסמא מכ"ש מסמטין שלא יטמאו ויש ליישב וק"ל :

דף פג ע"ב בתוספת ד"ה כי תבעי לך וכו' ולעיל כמי מייתי אפלוגתא דר"ע ורבנן וכו' ואין להקשות היא גופא מנ"ל לגמרא לפרש האבעיא לענין טומאה דלמא לענין איסור מבעיא ליה וא"כ מה פריך לעיל שא הא דבעי רב חמא וכו' תפשוט דלנוא האבעיא דווקא לענין איסור אבל לענין טומאה באמת פשיטא ליה דאינו לאברים די"ל דאם כן גם האבעיא תפשוט דלענין איסור ישנה לאברים דאי תימא דאין ישנה לאברים לענין איסור אם כן מאי צריך למילף מנידה דלענין טומאה איכא לאברים הא כל שכן הוא כמ"ש התוספת אחר כך וק"ל :

דף פד ע"א בתוספת ד"ה ולחנני' טלטול וכולי תימא וכולי ועוד וכו' וק"ק מאי קושיא דלמא באמת ה"ק ולחנניה דאמר לעיל ספינות הירדן טמאה לא תימא שהטעם הוא משום דמטלטלת על ידי בני אדם אלא אפילו על ידי שוורים אפילו הכי שמה טלטול לאפוקי רבנן לא דיברו כלום מזה שיהיה טמא משום טילטול ודו"ק :

ד"ה אלא אמר רב פפא וכולי שא אדיקדוק דבריו דדייקינן והא מגען טמא וכולי ויש להקשות מנ"ל לרב פפא שמה שאמר רב זביד ומגעו טמא הוא רק דיוק דלא' מגיה רב זביד כן בברייתא' ות"ס מהר"ס כאן דפשיט' הוא אינו כלום דצריך לאשמעינן לאפוקי שפינה טמא מגעו וע"כ היותר נראה דוודאי בין לרב זביד בין לרב פפא אינן מגיהין כלום בברייתא דאם כן הוה ליה למימר חסורי מחסרא אלא שמפרשים רק דברי הברייתא דכוונת הברייתא דה"ק ובזה אין מקום לדברי מהר"ס גם למ"ס בחידושי הלכות לתרץ קשיות ר"ת דהוצרך להגיה כן כדי שלא יהיה קאי אדיקדוק הברייתא דהא גם רב פפא אינו מגיה כלום ואם כן אינו מפורש בברייתא כלום ואף שהתוספות כתבו בלשונם דלמה לו להגיה וכולי מכל מקום רק גם זה נקרא הג"ה מה שמשמעינן מדיוק ודו"ק :

ע"ב בתוספת ד"ה מנין לערוגה וכולי · מכלל דערוגה כתי כן היא וכולי : עיין בחידושי הלכות ובמהר"ס ולדידי יש ליישב כפשוטו דאי לאו דקים להו לרבנן וכולי ה"א דלמא הקפידא דווקא שיהיו נזרעים באלכסון של ששה על ששה רחוק יותר לכן צריך לומר דקים להו דחמשה בשיתא אפילו כנגד האמצעות ודו"ק :

דף פה ע"א בתוספות ד"ה וקים וכולי וא"ת יזרעו תשעה מינים וכולי עיין במהר"ס ולדידי יש לומר דאכתי קשה דלמא הכי קים להו דעס מקום הזרעים צריך ששה על ששה דווקא לה' זרעונים ודו"ק :

ד"ה אמר רב ערוגה וכולי הא מסיק דגזרינן וכולי והתקשן דלא אסיק אדעתיה דגזרינן וכולי יותר עדיפא לו קושיא זו דליזרע מאברא' וכולי וק"ל :

ברש"י ד"ה והאיכא מקום קרנות וכולי ואינך צריך להתשיבו וכולי אלא הפרש טפח

והייכו שממשיך זרע אחד ומתחיל לזרוע לצפון וזרע השני בערוגה אחרת בצד שכנגדה סמוך לדרום וכן זרע אחר סמוך למזרח וזרע אחד סמוך למערב באופן שלא יהיו שוין הזרעים של שני ערוגות זה כנגד זה שיעור טפח ודו"ק :

ע"ב גמרא איתיביה רבינא לרבי אסי וכולי ורואין אותה כטבלא מרובעת וכולי וק"ק דלמא עכ"פ בעינן מרובע גם כן בשביל הקרנות ובתוכה אכתי יש לומר שאף בעגול מותר ויש ליישב וק"ל :

דף פז ע"א בתוספת ד"ה ואתה פה וגומר וכולי שהרי לאהרן ומרים לא אמר לפרש וכולי וק"ק לפי זה מאי צריכי לתרץ היאך היה מערער אהרן ומרים וכולי בקיצור יכולים לתרץ אם איתא דקדוש ברוך הוא אמר להם לפרוש למה לא צוה לאהרן ומרים לפרוש אלא וודאי דמשה פירש מדעתו ובדרך שרוצה לילך וכו' ויש ליישב דוודאי מסברת עצמם אין שייך להקשות על הקדוש ברוך הוא למה צוה לזה לפרוש ולא לאחר כי בהדי כבשי רחמנא למה לן אך כתבו שהתערומת של אהרן ומרים היה פי בוודאי משה עשה מדעתו מאחר שלא צוה לן לפרוש כמ"ש התוספות הלא גם בנו דיבר וק"ל :

דף פח דר"ש ר"י סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו וכולי שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע וכולי בכאן מקשים כל המפרשים וגם הפלסוף ממ"נ או ראוי לקשור שלשה כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע ועוד שלישי בשביל שהקדימו נעשה לנשמע או רק כתר אחד בשביל שהקדימו והנראה ליישב על פי מה שכתב הרמב"ס הספר המורה וגם בספר חובת הלבבות שכן ראוי להיות סדר הלימוד במצוות מתחילה על פי הקבלה כאשר קיבל מאבותיו וכאשר צוה לנו משה בתורה כן יקיים אותן ואחר כך יתבאר במופת מחויב ללמוד ולחקור במופת עד מקום ששכלו מגעת אולי ימצא על הכל טעמים המיישבים על הלב וסיים הרמב"ס ובלבד שלא יזיז מן הקבלה וכו' ר"ל אף ששכלו אינו מגיע למצא טעם נכון מ"מ בשבי' זה לא יעבור ח"ו רק ישמור לעשו' כפי מה שבא הקבל' ובזה מיושב אצלי החילוק שבין שאלת חכם לרשע בסדר הגדה והיינו שהחכם אינו שואל טעם על המצוה למה יעשה כי הוא מקיים אותה עכ"פ כאשר בא בקבלה רק אחר כך שואל על התורה להגיד לו אולי ימצא טעמי' במופת על המצוה משא"כ הרשע שואל מה העבודה שאינו רוצה לעשות המצו' מאחר שאינו יודע הטעם למה עושה אותה ואגב אפרש גם כן ענין שאינו יודע לשאול מקשים למה משיבי' לו תשובת הרשע דלמא מה שהו' שותק מפני שאינו קשה לו כלום ואפשר שמתורץ במה שאמר את פתח לו ר"ל מאחר שאין ידוע מה כוונתו של האינו יודע לכן פתח לו ר"ל פתיחת והתחל' הדברי' תגיד לו ולא מה שאתה מקהה שניו של הרשע ומשי' לי ולא לו אילו היה שם וכו' רק הפסוק תגיד לו ולדידי נראה שאין הפי' שאינו יודע לשאול הייכו ששותק רק ה"ק שאני רואה בו שאינו יודע ומסופק אם ישאל שאלת חכם או שאלת הרשע את פתח לו ר"ל אתה התחיל להגיד לו תשובה מה שמשיבי' לרשע על שאלתו ממילא ישאל שאלת החכם אח"כ ובזה מיושב כמי דקדוק קלת במ"ש ר"ג אומר כל שלא אמר ג' דברים פסח וכו' על שום מה וכו' מצה שאנו אוכלים על שום מה וכו' שקשה אריכות הלשון דהל"ל בקיצור פסח למה אכלו אבותינו וכו' וכן מצה למה אנו אוכלין וכו' וכן מרור וכו' שא הכוונה שאין לו לשאול על המצוה טעם למה אנו עושין כי עכ"פ מחוייב לעשו' המצו אף בלא טעם ולכן אינו יכול לומר למה אוכלין רק מדייק בלשונו ואמר מצה שאנו אוכלין עכ"פ אנו אוכלין אף שלא תגיד הטעם רק רצוני לחקור אם יש טעם עליו ובזה מיושב הגמרא ג"כ ענין הקדימה נעשה לנשמע הוא כי אם לא הקדימו רק אמרו נשמע ונעשה היו הפירוש נשמע מקודם אם יהיה לנו איזה טעם נכון אז נעשה ונקיים אותו ואם לאו לא נעשה או אף כפשוטו אילו לא הקדימו היו מבינים כדרך העול' שאומרים נשמע דבריך ונקיים אותו ממילא אז לא היו ראויים רק לכתר אחד כי הכל אחד כי השמיעה בלא נעשה אינו כלום לאפוקי כהשקדימו נעשה אז א"א לפרש כפשוטו מאחר שכבר אמרו שיעשו לא צריכים לומר ונשמע וודאי ישמעו אלא וודאי שכוונת' שאמרו נעשה עכ"פ בין שיהיה לנו טעמים על הדברים בין לאו עכ"פ נעשה אותם ואח"כ נשמע ג"כ נראה לחקור ולשמוע במופת טעמים עליו ממילא נעשה ונשמע הם שני דברים כל אחד ענין בפני עצמו ולכן נטלו שני כתרים אחד נגד נעשה ואחד כנגד נשמע ודו"ק :

תנו רבנן הנעלבין ואינו עולבין וכו' עיין פ' הזהב מ"ש שם ואריב"ל בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע מה לילוד אשה וכו' עד ואף מלאך המות מסר לו דבר וכו' · ידוע מה שנתקשו בו כל המפרשים כל אחד פונה לדרכו ואני אוסיף איזה דיקדוקי' מה שלא הזכירו הם אחד אריכות דברי' שהשיב משה רבש"ע תורה שאתה נותן לו מה כתיב בה וכו' והל"ל בקיצור רבש"ע מה כתיב בתורה אנכי וגומר גם מה טעם שכל אחד נעשה אוהב ומסר לו דבר לא

די שלקח מהם התורה למה יתנו לו עוד מתנות גם הלשון שאמ׳ בשכר שקראוך אדם מה ענין לשון קריאה הל״ל בשכר שאתה אדם ורש״י מיישב ואמר בשכר שחרפוך כו׳ והוא דוחק וע״כ הנראה כי דברי תורה הם עניים במקומן ועשירי׳ במקום אחר וע״פ המדרש ילקוט פ׳ האזינו בשעה שעלה משה למרום בקשו מלאכים להורגו א״ל בשביל שני דברים שנתנו לו מן השמים אתה רוצים להרגני הניחוהו משל לבן מלכים שמהלך בדרך עמדו עליו לסטים להרגו א״ל בשביל חמשה סלעים שבידי אתם רוצים להרגני הניחו אותו כשבא לעיר התחיל למכור אבנים טובות ומרגליות כולי כך משה כשהיה במקום סכנה אמר שני דברים ואחת היו בידו כולי כלל העולה ממדרש זה שמשה הטעה את המלאכים שלא היו יודעים מה שלקח אתו מן השמים ועדיין צריך להבין מה ענין הטעו׳ ומה הן השני דברים ומהו האריכו׳ הדברים בשביל שני דברים שנתנו לי מן השמים הוה ליה למימר בקיצור בשביל שני דברים שלקחתי הענין הוא כמ״ש כל המפרשים שתרעומות המלאכים לא היתה על פשוטו של תורה רק על הסודות ושמות וצירופי׳ שבתורה והנה ידוע שהתורה נחלקת לשלשה דהיינו תורה שבכתב ותורה שבעל פה והנסתר הסודות שבתורה וזה כוונת תחילת מדרש רבה פרשת בראשית רבי הושעיא פתח ואהי׳ אצלו אמון פדגוג מכוסה מוצנע רצה לומר תורה שבכתב הוא פדגוג ומנהיג את העם להלוך בדרך ישרה ובמצות ה׳ תורה שבעל פה הנדרש מן התורה שבכתב הוא מכוסה ר״ל ע״ד אי לא דדלאי לך חספא לא משכחת כולי רק שהיא מכוסה התור׳ שבכתב וכאשר לוקחים הכיסוי בקל ימצא את הדרש של תורה שבעל פה ועוד מוצנע הוא סודות וצירופי התורה שהוא עמוק וקשה למצא כדבר שהוא מוצנע בסתר ממילא משה הטעה המלאכים ואמר בשביל שני דברים שנתנו לי מן השמי׳ רצה לומר ע״ד הגמרא בנדרים כל ארבעים יום היה משה לומד תורה ומשכחה עד שנתן לו הקדוש ברוך הוא במתנה שנאמר ויתן אל משה כולי ממילא אמר משה למלאכי׳ אף אם אני לומד תורה שבנסתר כמו המלאכי׳ זהו בעוד שאני עמכם במרום אבל כשארד לארץ אין כח באדם החומרי לשמור התורה זאת בגוף האדם ודייק בשביל שני תורות דהיינו שבכתב ושבעל פה אילו ניתנו לי במתנה מן השמי׳ שלא אשכח אף אם ארד לארץ אבל תורה השלישית דהיינו הנסתר אין לי במתנה מן השמים על הארץ רק נשארת בשמים אצליכם והניחוהו וזהו ענין הגמרא הנ״ל כי משה הטעה את המלאכי׳ ואמר רבש״ע תורה שאתה נותן לי כו׳ לי דייקא וודאי אני לומד עוד תורה בשמים כמו אתם זהו על השמים אבל לא ניתן לי כשאירד לארץ ומה שאתה נותן לי לארץ מה כתיב בה כו׳ ואפשר שהקב״ה רומז למשה זו התשובה ואמר החזר להם תשובה ר״ל התשובה שלך היא החזר להם שאתה מחזיר להם תורה זו ומניח אותה על השמים מיד כשראו המלאכים כך שאף אם לומד נסתר של התורה אינו נוטל עמו לארץ מיד כל אחד מסר לו דבר מצרופי שמות ונסתר של תורה כי אין להם היזק בזה שהרי יחזור ויניח אותם על השמים וז״ש בשכר שקראוך אדם הם חשבו בשביל שאתה אדם נוצר מאדמה וחומרי ע״כ אין יכולת בשבילו לסבול על הארץ בגופו אלו סודות ונפלאות לכן לקחת מתנות מן המלאכים ויש לצרף גם המדרש רבה פ׳ יתרו עלית למרום כו׳ יכול יהא חייב ליתן דמים ת״ל מתנות במתנה ניתנה לו באותה שעה ביקשו המלאכים לפגוע במשה עשה בו הקב״ה קלסתר פניו דומה לאברהם א״ל הקב״ה אי אתה מתביישים ממנו לא זהו שירדתם ואכלתם בתוך ביתו כו׳ הרבה מפרשים נתקשו בזה המדרש וכי בשביל אכילה אחת יקח דבר שלא יערכנו זהב ומרגליות ועוד יש לי לדקדק אחר כל הדרש שדרש על הפסוק עלית למרום אמר באותה שעה בקשו כו׳ על מה קאי לשון באותה שעה גם לשון שירדת׳ אצלו ואכלתם הל״ל בקיצור לא זהו שאכלתם אצלו ולכן הנראה שכל המדרשים הם עולין לסיגנון אחד דהיינו שאמר באותה שעה על מה דקיים שניתן לו במתנה למשה באופה שנתן לו במתנה שלא ישכח בקשו המלאכים להרגו ונשא״כ אם לא היה לו בנתינה לא היו מקפידים כי יחזור וישכח אותו מה עשה הקב״ה נר קלסתר פניו כאברהם ואמר אי אתם מתביישים הרי הוא חשוב וגדול יותר מכם שאתם אכלתם אצלו כשירדתם לארץ והוא ארבעים יום לא אכל ולא שתה אלא צריכים אתם לומר כשהוא בשמים אז הכל רוחניות ויש כח בגוף לסבול בלא אכילה ואתם כשאכלת׳ אצלו ירדתם לארץ במקום חומרי׳ לא הייתם יכולים לסבול בלא אכילה כי טבע הארץ גורם זה א״כ אין לכם להורגו כי מה שניתן לו במתנ׳ היינו שאר התורו׳ אבל סודות עליונות ושמות צירופים כשירד לארץ לא יסבול כח גוף חומרי לזכור אותם ועי״ז יש לפרש הפסוקים שש אנכי על אמרתיך כמוצא שלל רב שקר שנאתי ואתעבה ותורתך אהבתי ר״ל משמח אני על סודות וסתרי תורה דהיינו אמרתיך אמרות טהורות כמי שמוצא אחר כך שהיה לו שלל רב גזילה גדולה למפרע ומתחילה כשבא לידו לא ידע שהוא שלל רב ואחר כך מוצא שהיה שלל רב כמ״ש במדרש הנ״ל משל ללסטים כו׳ וכן אמר משה שני דברים בידו והיה בידו אבנים טובות ומרגליות אמר א״כ בא לידי אותן אמרות על ידי שקר שהוכרחתי להגיד שקר בפני המלאכים והטעיתי אותם ע״כ אמר וודאי שקר שנאתי מעולם לשעבר ואתעבה להבא אך ההכרח לא יגונה כי תורתך אהבתי וע״כ הייתי מוכרח להגיד שקר בפני המלאכים גם יש רמז בתוכו על אשר חדשים מקרוב באו בעו״ה הדרשנים המטעים את העולם בשקריהם הן שאומרים מדרשי׳ שקרי׳ והן שאומרים בו דברי שקר מה שאין הנדרש והדע׳ סובל וכל מי היותר יוכל להגדיל השקרים הוא משובח בעיני המון וזה אומר דוד שקר שנאתי וודאי תורתיך אהבתי אבל השקרים שאומרי׳ בתורה שנאתי ומתועב כשרץ וראוי להרחיק אנשים כאילו לשמוע תורת פלסתר שלהם ודו״ק:

דף פט א״ל הקב״ה למשה הואיל ומיעטת עצמך תקרא על שמך שנאמר זכרו תורת משה ונומר יש לפרש הענין ע״פ מדרש ילקוט פ׳ ויקרא מה כתיב למעלה מן הענין פ׳ המשכן כאשר צוה ה׳ את משה וגו׳ משל למלך שצוה את עבדיו לעשות לו פלטרין על כל דבר שהיה בונה היה כותב עליו שמו של מלך כו׳ אמר המלך כל הכבוד עשה לי עבדי ואני מבפנים והוא מבחוץ קראו לו שיכנס לפנים כך משה על כל דבר שהיה בונה היה כותב עליו כאשר צוה ה׳ את משה אמר הקב״ה כל הכבוד הזה עשה לי משה ואני מבפנים והוא מבחוץ קראו לו שיכנס לפנים לפיכך ויקרא אל משה כו׳ שהענין הוא לדעתי כי אדם אחר לא היה המלך מניח אותו לילך לפנים לחדר שהמלך שורה בו שלא יתגאה לומר שהוא שוה למלך וליקח גדול׳ לעצמו משא״כ לזה האיש שרואה המלך בו שמשפיל עצמו שלא ליקח שררה לעצמו כלל רק תולה כל הכבוד במל׳ אין חושש המלך כלום ומניחו לילך לחדרו מתש וכן משה שתלה כל הכבוד וגדולה בהש״י וכתב כאשר צוה ה׳ את משה לכן קראו אותו הקב״ה לחדרו וזה יכול להיות כוונת המדרש סוף פ׳ כי תשא כתוב לך התחילו המלאכים לומר אתה נותן רשות למשה שיכתוב מה שהוא מבקש שלא יאמר לישראל אני הוא שנתתי לכם התורה אני שכתבתי ונתתי אמר הקב״ה ח״ו שמשה עשה הדבר הזה ואפילו עשה נאמן הוא שנאמר בכל ביתי נאמן הוא כל העולם נתקשה במדרש זה ולדידי מיושב שאמר ח״ו שמשה יעשה דבר זה לכתוב מה שהוא מבקש ואפילו עושה בענין שהוסיף יום אחד ושיבר הלוחות אין לחוש שיתפאר עצמו לתלות הגדולה לעצמו לומר אני נתתי התורה וכתבתי כי נאמן הוא שנאמר בכל ביתי נאמן הוא ר״ל בכל בנין ביתו שהוא המשכן היה נאמן וכתב כאשר צוה ה׳ את משה לא תלה הכבוד לעצמו רק לי להש״י דהיינו נאמן שאין מבקש של אחרים אפילו כבוד של אחרים אין לחוש שיכתוב מה שהוא מבקש כדי לומר אני הוא שנתתי התורה וזה הענין הגמרא מאחר שמיעטת עצמך ואמרת מי אני שיתן לי התורה לכן אקרא התורה על שמך כי אין לי חשש אם אקרא על שמך שתתגאה ותתפאר עצמך אני הוא שכתבתי ונתתי התורה כי אני רואה מדת ענוה לך שמיעטת עצמך ממילא אין לי לחוש כלל וזה כוונת המדרש רבה פרשה תצוה ואתה הקרב אליך הרע למשה א״ל הקדוש ברוך הוא תורה היתה שלי ונתתיה לך כו׳ רצה לומר היה רע בעיני משה על גדולת אהרן אמר לו הקדוש ברוך הוא תורה היתה שלי ונתתיה לך לקרוא התורה על שמך כאילו היא שלך ומאיזה טעם עשיתי זאת אלא בשביל מידת ענוה שבך ואיך עכשיו מדת הגאוה אצלך וק״ל ועיין בפ׳ כל כתבי מ״ש שם:

דף פט לכו נא ונוכחה כו׳ בואו נא מבעי ליה יש לי ליישב על פי מדרש ילקוט פרש׳ אחרי מות ונשא השעיר עליו את כל עונותיו נוטל הקדוש ברוך הוא את כל עונותיהם של ישראל ונותנן על עשיו הרשע כו׳ באותה שעה נוטל הקדוש ברוך הוא את כל עונותם ונותנן על בגדיו ונעשו אדומים כו׳ ונעשו לבנים שנאמר לבושי׳ כתלג חיוור וגם במדרש ילקוט תהלים על פסוק יענך ה׳ ביום צרה הקב״ה אומר לעכו״ם קרבו ריבכם הגישו עצמותיכם והם אומרים מי עושה קומיסטריסין של ישראל והוא אומר כביכול אני ושרי עכו״ם אומרים וכי משא פנים כו׳ וממילא לפי זה אמר לכו נא ונוכחה יאמר ה׳ ר״ל הקדוש ברוך הוא יאמר לישראל לכו נא אתם תלכו ואינכם צריכה להתווכח במשפט עם שרי העכו״ם רק אני אתווכח יאמר ה׳ אני והם נתווכח ביחד יאמר הש״י כי הוא יהיה מליץ ותהיו בטוח אם אווכח אז אם יהיו חטאכם כשנים כשלג ילבינו ודו״ק:

דף קנ וליעול בהך מסייע ליה לר״ל דאמר ר״ל כו׳ במנחות איתא גמרא זו שם אמר וליעול בהך לא מסתיי׳ מלתא כדר״ל ופרושי שם לא מסתייע מילת׳ מפני יצר הרע וצריך הקדוש ברוך הוא לסייעה ולדידי נראה לפרש ע״פ הגמרא פ׳ ע״פ אמר רבי יהודא נשיאה משום ר״ל מ״ד וידי אדם מתחת כנפיהן ידו כתיב זה ידו של הקדוש ברוך הוא שהיא פשוט׳ מתחת כנפי החיות כדי לקבל תשוב׳ מפני מדה״ד ובחלק גבי מנשה כתיב ויחתור

ויתחור לו ויעתור לו מבעי ליה מלמד שחתר הקדוש ברוך הוא חתירה מתחת כסא הכבוד מפני המלאכים שקיטרגו שלא לקבל תפלת מנשה כו' אם כן אמר וליעול בהך לא מסתייע מילתא מפני מדה"ד ומפני המלאכים שמעכבים שלא ליכנוס התשובה וצריך הקדוש ברוך הוא לעשות פתח אחר שמשם מקבל התשובה ודו"ק :

דף קה כל המתעצל בהספדן של חכם ראוי לקוברו בחייו כו' נראה שהוא מדה כנגד מדה החכם היה ראוי להיות בחיים ולא לקוברו רק שמת בעון הדור שלא יקברו אותן ולכן נקב' ואם הו' מתעצל אינו מודה ע"ז ראוי שיקבור הוא בחייו כמו החכם שנקבר בהויתו ראוי לחיים וק"ל :

ימים האריכו שנים לא האריכו כו' ופרש"י שכלו ימיהם בטוב כו' בזה יש לפרש הכתוב גבי פרעה שאמר ליעקב כמה ימי שני חייך ויאמר יעקב וגומר מעט ורעים שקשה פרעה לא שאל רק על כמה חייו והוא השיב ורעים וגו' על זה לא שאל ולפ"ז מיושב שפרעה אמר כמה ימי שני חייך הזכיר ימים ושנים ממילא שאל על שתיהן אם מכלה ימיו בטוב ואם אי שנים הרבה והשיב יעקב על שתיהן וק"ל :

דף קיט אמר רבא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה כו' אינו והאמר רב קטינא אפילו בשעת כשלונה של ירושלים לא פסקו ממנה אנשי אמנה שנאמר שמלה לכם וגומר לא קשיא כאן בדברי תורה כאן במשא ומתן ופרש"י מתכסין בהן כשמלה כששואלין אותן טעמי תורה הללו עושין עצמן כמעלימים את דבריהם מפני שאינן יודעין להשיבו שכן בידך אתה בקי בהן לא אהיה חובש חובש לא הורגלתי להיות בבית המדרש וכן הוא במסכת חגיגה ויש להקשות מאי צריך כאן שבועה גם איך טועים בני אדם לומר ואינו יודע שהוא יודע אטו בשופטני עסיקנו והנראה לומר שוודאי יודעים ומכירין לו שהוא בקי בדברים שבני אדם אינן יודעין הוא יודע אותן מדרשות וגמרות ממילא סוברים העולם כמו כן שהוא יודע להעמיקו ולגלגל במים אדירים ומעלה מרגליתא ועי"כ מבקשים ממנו שילמוד עמהם דיקדוקים וטעמי תורה לפורש ועי"כ צריך לשבע ולהגיד להם אף שאני בקי דברים נסתרים יותר מאחרים אבל ללמוד פורש ועומק פשט הדברי' אין בידיכי לא הורגלתי להיו' מיושבי בה"מ להיות בתמידות בבית המדרש ששם לומדים מרבותיו ומחביריו ומתלמידיו ואין בית המדרש בלא חדוש ויותר נרא' שהענין הוא אותן דברים שמכסין יותר כשלמה היינו מעשה מרכבה ומעש' בראשית שבני אדם צריכי' לכסות ולהעלים אותן כמו שאמרו חז"ל בחגיגה הוא יודע חכמה זו וסוברים בני אדם כמו שיודע חכמה זו של קבלה כן יודע בתורה שבעל פה דברי חז"ל ופלפול בהן ועל זה צריך לישבע אף שאני יודע חכמה זו לא הורגלתי להיות בבית המדרש ששם נושאין ונותנין בהויו' אביי ורבא בדברי תורה שבעל פה להקשות ולתרץ ולא בחכמה זו שצריך לכסות אותה ועכשיו מקרוב נתפשט מום זה בעוה"ר בעולם מי שאינו יודע להבין ההלכה על בוריו עוסק בחכמה זאת ונוטל שם לעצמו ובני אדם מטעים אחריו לא זו אף זו שאף חכמה זו מעט מזער שיודעי' להבין מעצמו אם לא שמעתיק מספרים קדמונים ואף אינו מבין אותן ומהפך דברי אלהים חיים ואומר הקדמה שוא ושקר אשר קרוב בעיני שדבר זה גור' אריכות גלות הקשה והנה משמע מדברי גמ' זו שיותר יש אמונה בדברי תורה יותר ממשא ומתן ובזה יש ליישב גמ' במסכת תמיד רבי אומר איזה דרך ישרה שיבור לו האדם כו' וי"א יחזיק באמונה יתירה שנאמר עיני בנאמני ארץ ופרש"י משא ומתן באמונה וקשה למה נקרא אמונה יתירה אלא לפ"ז מיושב שיש עוד אמונה אחרת דהיינו בדברי תורה ואמונה זו של משא ומתן יתירה עליה ויש ליישב ג"כ מדרש רבה פ' פקודי כך פתח ר' תנחומא איש אמונים רב ברכות כו' איש אמונים זה משה שהוא נאמנו של הקב"ה שנ' לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא רב ברכות מכל מה שהיה גוזר עליהם כו' ואץ להעשיר זה קרח שהיה לוי ובקש כהונה גדולה כו' ויש להקשות אין זה דבר והיפוכו שגבי משה היה נאמנותו על ממון בבנין המשכן וגבי קרח רצה ליטול כבוד ומשום זה אינו נאמן וודאי לפי מ"ש בפר"ע על הגמרא הואיל ונעשת עצמך כו' פירושו של בכל ביתי נאמן הוא הוא לענין הכבוד שכת' תמיד כאשר צוה ה' את משה ע"ש אתיא שפיר הוי דבר והפוכו מיהו ממשמעות המדרש בכאן משמע שהיה נאמן על ממון ולפי דרכי מיישב שוודאי קאי אממון מיהו הפסוק אמר לשון רבים אמונת והיינו כיון שהיה נאמן על ממון מכ"ש שהיה נאמן על כבוד כדמשמע בגמרא זו לאפוקי קרח לא היה נאמן על הכבוד מכ"ש שלא היה נאמן על ממון ממילא אץ להעשיר הוא כפשוטו על ממון והוי ממש דבר והפוכו ודו"ק :

מסכת עירובין

דף ב בגמרא דאי ל"ת הכי הא דאמר רב יהוד' אמר שמואל כו' ק"ק מאי אולמיה קושיא על שמואל מהאי קושיא על רב ויש לתרץ דשמואל פסיק ותני דפסולין ואם כן מביא קדשים לבית הפסול מכח דרשה זו וע"ז קשה מנ"ל לשמואל וק"ל :

שם אשכח משכן דאיקרי מקדש כו' יש ליישב דהוכרח להביא זה משום דהאי דמקדש איקרי משכן אין הכרע לומר דבא ללמוד מה שנכתב במשכן הוי כאלו נכתב במקדש דנוכל לומר בהיפך דבא ללמוד מה שנכתב הוי כאלו נכתב בפירוש שהוא יותר מסתבר לומר כך כמ"ש בגמרא דשבוע' דיש סברא דלא נילף מקדש ממשכן לכן מוכרח לומר דמצינו גם בהיפך דמשכן מקרי מקדש ממילא נילף חדא מאידך בשניהם וק"ל :

בפרש"י ד"ה דתני תקנתא דתני ימעט ולא תני פסול כו' מלשונו משמע דסבר דקושית המקשן הוא דליתני גבי עירובין כמו גבי סוכה ולא בהיפך משום דאי הוא מקשי אתרווייהו ליתני בחדא כמו באידך לא היה מתרץ כלום מבוי דרבנן תני תקנתא אכתי תקשי בהיפך ליתני גבי סוכ' כמו בעירובין אלא דהמקשן סבר דליתני דפסול עדיף וק"ל :

בתוספות ד"ה מבוי שהוא גבוה כו' ולהכי פריך שפיר טפי בגמרא כו' עיין במהר"ש ויש עוד לפרש מה שהקשו התוספות בריש סוכה אמאי לא פריך מהדס כו' ע"ש על זה כתבו התוספות השתא אתי שפיר דפריך מסוכה ולא פריך מהדס ולפ"ז מיושב דמשום דבעי למתני כאן כמו גבי סוכה ולהכי פריך מסוכה וק"ל :

ד"ה סוכה דאורייתא כו' והא דאמרינן בפ' במה מדליקין כו' רצה לומר בשלמא בלאו הכי ה"א דלישנא דפסולא עדיף אבל השתא דמתרץ דגבי סוכה א"א למתני ימעט אם כן קשה לתני גבי עירובין כמו גבי סוכה אלא וודאי דלישנא דימעט עדיף א"כ קשה :

ד"ה דכתיב אל פתח אולם כו' עיין במהר"ש ואין לשון הגמרא שלפנינו סובל פ' זה גם מ"ש בחידושי הלכות יש להקשות מנ"ל לתוספות דלמא אי בזה הוה כתיב פתח גבי אולם אף אם היה נכתב במקום אחר אולם הבית סברי רבנן דשפיר הוה קאי פתח אאולם ולא הוי דרשי בית השעות כו' ע"כ יש לפרש הקושית התוספות על לשון הגמרא אי הוה כתיב פתח אולם כו' הלא הוה כאלו נכתב בחד קרא פתח אולם לכן מפרשין דאין כוונת הגמרא לכתוב פתח אולם רק הכוונה היא דלא לכתוב אולם הבית כלל וק"ל :

ד"ה אשכחן משכן דאיקרי מקדש כו' הואיל ואינו תלוי בקדושת משכן כו' עיין במפרשים ויש ליישב דמלשון הגמרא דאי לא תימא הכי כו' וגם מלשון קושיות התוספות משמע דיש סברא לומר אף אם משכן נקרא מקדש וכן להיפך אין כוונת הפסוק על שום לימוד או דרש רק לפעמים נקראו כך ופעמים כך בלא טעם ממילא לפי מה שהבינו התוספות בקושיית' דכוונת הפסוק ללמוד זה מזה אם כן כתבו מה נפקא מיניה גם כן מה שנקר' משכן מקדש אבל לפי מה שתירץ הר"ר נתנאל דאין ללמוד זה בשביל שנקרא פעמים כך ופעמים כך רק מכח יתור אין דיוק אחר ממילא היכי דיש איזה לימוד ילפינן זה מזה והיכי דלא מצינו איזה לימוד אז לא ילפינן כלום מה שהפסוק נקרא למשכן מקדש וכן מה שמקשי בחולין יכול אף בשילה ובית עולמים כו' אינו מקשי מכח דמקדש איקרי משכן רק מכח סברא בעלמא דאינו תלוי בקדושת המקום ודו"ק :

ע"ב בפרש"י ד"ה בגובה הוא דכתיב כו' והמפרש לשון ראשון כו' ולהכי מהדר לאוקמי פתח החצר בגובה כו' וודאי דנוכל לפרש גם לפי גירסא זו דהמקשן הקשה ארוחב ואין כוונת התרצן להדר אגובה ד' רק לתרץ קושיות המקשן דהקשה ארוחב דמשמע מפסוקים שהיה ד' רק התרצן מתרץ דלא תיליף רוחב מכאן כי נ"ש חמש עשרה אמה קאי אגובה וחזר והקשה והכתיב וקומה חמש אמה ומתרץ משפת קלעים כו' ממילא כוונת התרצן רק ליישב הפסוקים דלא נילף מיניה רוחב אך מדלא גרס משפת המזבח כרבי יוסי דפ' קדשי קדשים משמע דמהדר לאוקמא אגובה מיהו ק"ק דלמא מהדר לאוקמא לתרץ גם גובה משום פסוק דמסך שער החצר כמו שהקשה בחידושי הלכות ממילא מהדר לאוקמי הפסוק דמסך שער החצר קאי אגובה דשער :

בתוס' ד"ה בין לרבנן כו' ולא משני מידי כו' רצה לומר על התרצן מנ"ל שהקשה על רוח' דלמא הקש' אגובה אלא ודאי דהתרצן סבר דלא הוה פריך מידי כיון דאשכחן דאיקרי פתח היכל דהוה גבוה עשרים וק"ל :

דף ג בגמרא לרבנן קורה טעמא מאי משום היכרא כו' צריך ליישב דמאי צריך רב נחמן לזה הלא יכול לתרץ כפשוטו מתניתין לא קשיא אהדדי דנקט לסימנא בעלמא הלא בלא רב נחמן צריך לתרץ הברייתא ואם יש לו אמלתרא אפילו גבוה מעשרים אינו צריך מאי טעם דאינו צריך ויש ליישב דבלא טעם זה לא הוה אמרינן דנקט לסימנא דאם כן לא הוי לברייתא לסתום אלא לפרש דלא נטעי לומר דילפינן מהיכל ממילא אינו מועיל אמלתרא לכן הכניס רב נחמן בתירוצו שטעם של קורה ידוע שהוא משום היכרא ממילא מועיל אמלתרא וע"כ אינו צריכה הברייתא לפרש שא"א לטעות וק"ל :

חדושי הלכות מסכת שבת

דף ד ע"א בגמרא אמר לך אביי אמת כלאים באמת בת ששה כו' לפ"ז יש להקשות קושיות התוספות דלעיל מן גדר שנפרץ עד י' אמות כו' דליכא לאתרולי רוב אמות קאמר דהא בברייתא אמר כל אמת שאמרו חכמי' כו' ויש ליישב דברייתא איכא למימר הן לקולא הן לחומרא אמרינן באמת כלאים בששה ובמבוי וסוכה בת חמשה דוודאי אאמורא כגון אביי ורב נחמן צריך ליתן טעם ונ"ל לומר כאן לחומרא וכאן לקול' אלא וודאי דבכל מקום אזלינן לחומרא אבל אמתני' או אברייתא אין צריך לתרץ וק"ל :

שם ברש"י ד"ה דלמא פירושי קא מפרש רשב"ג למילתייהו דרבנן כו' ק"ק לפי' מנ"ל למר לאביי וודאי תנאי דילמא רשב"ג מפרש כל מלתייהו דרבנן דמ"ש כל אמות שאמרו היינו בכלאים דווקא ומ"ש שלא יהא מכוונת היינו שלא יהיו מצומצמות ויש ליישב וק"ל :

שם ולימא אמת כלאים לא ימצאם כו' ואין להקשות דקארי לה מה קארי מתחילה לרבא מי לימא תנאי הא א"א לומר דפרושי קא מפרש דא"כ קשה לימא אמת כלאים כו' דאיכא למימר דידע לתרץ גם כן דאתי למעוטי אמה יסוד וכן משנע ליסנא מאי לאו למעוטי כו' וק"ל :

ע"ב גמרא אלא כי איצטרך כו' לפי פי' התוספות נוכל לפרש דמ"ש אלא כי אצטרך כו' חזר בו מתירוץ שתירץ כי איצטרך הלכתא לשערו רק ההלכתא קאי אבשרו על רובו המקפיד אך לפ"ז היה קשה אם כן ל"ל קרא אבשרו כיון דהלכה קאי אבשרו וע"כ צריך לומר דאי לאו קרא דבשרו לא הוה ידעינן שערו כלל דהא אין כאן שום רבוי ולכן צריך לכתוב בשרו ולכתוב את לרבוי שער וק"ל :

בתוספות ד"ה גפן כו' ונמצא שאין הכלי זה רביעית כו' עיין בחידושי הלכות לפום רהיטא נראה לפרש דקושטא דמלתא קאמר שאין כלי זה רביעית דהיינו אם יש כלי שנתמלא יין שיצא מן הכלי מלא יין שנתן לתוכה בילה ומחלה ואם היה אותו כלי מלא מים ונתן לתוכו בילה ומחלה היה יוצא מים יותר מן מה שנכנס לתוך כלי זה ממילא אין זה הכלי רביעית ולכן אם תתן עלין ולולבין לכלי מלא מים ויוצא מתוכו מים שנתמלא כלי זה אין זה רביעית כי מן בילה ומחלה יש ליצא יותר מים ממילא אשמעינן דאזלינן לקולא בפשוטו דהלכה לפרש"י לכן צריך ליתן עלי לולבין לתוך יין ואם יצא יין שנתמלא כלי זה אז הוא רביעית ודו"ק :

דף ה ע"א ד"ה ק"ו מחצר כו' דיו לבא מן הדין להיות כנדון כו' היינו כמו לחי וקורה שאינו מועיל רק במחיצה רביעית ולכן אין ללמוד מק"ו רק מחיצה רביעית אבל עכ"פ יכול להיות שגם בשאר מחיצות מועיל אף בלא ק"ו ולכן אין לעשות פירכא מה לחצר שמועיל בכל מחיצות לאפוקי מבוי אינו מועיל רק מחיצה רביעית דאין זה מוכרח וק"ל :

ד"ה וספק דבריהם כו' ואי לא אפשר לצמצם דלמא פריץ מרובה כו' ממילא משמע דאפשר לצמצם ורב הונא בריה דרב יהושע לא פליג עם רב פפא בפלוגתא דתנאי אי אמרינן אפשר לצמצם או לאו גם בפלוגת' דעומד מרובה איירי אפילו במחיצות דהלכה למשה מסיני או בספק דאורייתא ועיין בחדושי הלכות ודו"ק :

דף ו ע"ב גמרא וכ"ת בכך הוא דלא מערבא הא בדלתות מערבא כו' ר"ל בדלתות דעלמא גבי ר"ה הרבה ולכן לא אמר הא בדלת מערבא וק"ל :

שם והא רבה בר חנא אמר יוחנן ירושלים כו' מלשון הגמרא משמע דקושיא והא רבה בר חנה תלוי במה שאמר בכך הוא דלא מערבא והיינו הבנא זו וב"ח לא הוי קשה אר' יוחנן דסבר שצריך ב' דלתות או נעילת דיש לתרץ דרבי יוחנן סבר כברייתא דיתר על כן דסברי רבנן אין מערבין כלל ולכן מצריך הוא דווקא ב' דלתות או נעילת אבל השתא דמפרש דברי רבנן בכך הוא דלא מערבא א"כ קשה רבי יוחנן דלא כמאן :

שם חומרא דרב וחומרא דשמואל כו' ק"ק מנ"ל לומר דרב דאמר תורתו כמפולש היינו שהוא מפולש ממש רק מאחר שהוא עדיף ממבוי סתו' אף שהוא גרוע ממפולש ממש מ"מ אזלינן לחומרא שיהיה דין שלו כמו שהדין הוא במפולש ממש וממילא מקשי לפי סברת שמואל דמבוי מפולש צריך דלת היינו במפולש לגמרי ממש אבל מבוי עקום שאינו מפולש ממש גם רב רק שעדיף ממבוי סתום אימא דסגי בצורת פתח ואפשר שזה כוונת התוספות בתירוצם בד"ה ומי עבדינן כו' ויש לומר דלא דמי דההוא מבוי שרי בצורת הפתח לכ"ע ודו"ק :

דף ח ע"א בתוספות ד"ה לאו מסכתינו כו' דאם כן ס"ל לרב לפרושי אמתני' כו' וק"ק לפ"ז מאי משני התרצן אי מהתם ה"א לזרוק כו' אם כן ה"ל לרב לפרושי המתני' דאיירי גם לטלטול ובתירוצים הראשונים יש ליישב אך כאן קשה ויש ליישב וק"ל :

ע"ב בפרש"י ד"ה אבל זה כו' מדברי רש"י לעיל בסמוך ד"ה אבל זה כנגד זה כו' וכן ד"ה גופא כו' ואוקמי בשלא עירבו כו' משמע להדי' כדברי מהר"ש שיש למחוק אפילו ומ"ש רש"י בסמוך מינה משמע' ואפילו זה כנגד זה לרווח' דמילתא כתב כך שלפי האמת הוא כן אבל עיקר הוא מוכח ממה דאקריבה זה שלא כנגד זה וק"ל :

בתוספות ד"ה הכל מודים כו' ובסמוך מודה רבה דאסור להשתמש בין לחיים היכא דרחב ד' כו' ר"ל ובקורה מתיר רבא סתם משמע אפילו רחב הקורה ד' אם כן ש"מ שאין הדבר תלוי בהיכר או מחיצה רק הדבר תלוי גבי בין לחיים הוא רשות בפני עצמו היכא דרחב ארבע ודו"ק :

דף ט ע"א בגמרא רב אשי אמר משוכה והיא תלויה כו' וק"ק אמאי לא משני משוכה היינו שקצרה מבפני' ותלוי' היינו שתלוי' למעלה מגובה הכותל ויש ליישב וק"ל :

בתוספות ד"ה לרשב"ג דאמר כו' ה"ל לרבי יוחנן לפרושי במילתא בהדיא מבוי כו' במשך ד' כו' גם בכאן יש להקשות כמו שהקשיתי בסמוך בד"ה לאו מסכתינו כו' דאם כן נהי תירץ הכא בפתוח לכרמלית כו' אם כן אמאי אינו מפרש רבי יוחנן בהדיא מבוי שפתוח' לכרמלית ורצפו בלחיים כו' ויש ליישב הכל דכל קושיות התוספות הוא על המקשן שלא ידע שום תירץ ה"ל לתרץ דאיירי ברחב ד' ועל זה מתרצי' דא"כ ה"ל לפרושי בהדיא אבל התרצן אינו מיישב זה לקושיות דליתני בהדיא וכיון שיש לו תירץ אחר אינו קשיא דלשני דאיירי ברחב ד' דמה ליתירוץ זה או זה אבל על רב אשי קשה שהוא מתרץ דאיירי במשך ד' על ידי צירוף אמאי אינו משני דאיירי ברחב ד' ועל זה מתרץ דה"ל לפרושי בהדי' כו' וכה"ג מתורץ ג"כ דברי התוספת לעיל ד"ה לאו מסכתינו וק"ל :

ע"ב גמרא נראה מבחוץ כו' עיין בתשובת מהרמ"א ע"ש ורבי יוחנן מי לא שמיע כו' וק"ק אמאי אינו מביא מרבי שמעון בר' גופא כו' מי לא שמיע כו' אלא לא סבירא כו' ויש ליישב וק"ל :

דף י ע"ב ברש"י ד"ה וירחיק אמה כו' והכי הוי שפיר טפי שלא תהא פורשת ב' אמות כאחת כו' אין להקשות למה צריך רש"י לפרושו קושיא זאת בענין אחר מקושיא ראשונה דפריך לקולא וכאן מפרש דהקושיא היא לחומרא משום דא"כ לא תירץ כלום כולי האי לא אטרוחו כו' וכמ"ש התוספת אך קשה למה לא מפרש רש"י גם כן בקושיות דיעשה פס אמה כו' בשלמא בקושיו' ראשונה א"א לפרש כך משום דגם בקושייתו מקשי דירחיק ב' אמות אבל בקושיא שניה קשה גם קשה מנ"ל לתרצן דמתרץ כולי האי לא אטרוחו כו' דהקושיא היתה לחומרא דלמא היה הקושי לקולא כקושיא ראשונה ויש ליישב ודו"ק :

דף יא ע"א בתוספות ד"ה חצר שרובה כו' ובפחותים מעשר דאילו ביתר מעשר מודה רב כו' וק"ק לפ"ז מאי פריך לימא מסייע ליה כו' דלמא ה"א דברייתא איירי אף ביותר מעשר ועליו קאי והוא שעומד מרובה על הפרוץ אבל בפחות מעשר ה"א דאין צריך עומד מרוב' ודלא כרב ויש ליישב ודו"ק :

דף יב ע"א גמרא והא אנן תנן משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד כו' וליכא למימר דפליגי רשב"ג ורבי ישמעאל דאם כן הוה לאתויי במתניתין גם דברי רשב"ג כמו שמביא דברי רבי עקיבא וק"ל :

שם בגמרא וכ"ת ארבעה מכאן כו' והתני רב אדא בר אביני כו' בשלמא בלא דברי רבי יוחנן שאמר צריכא שתי פסין כו' ה"א מרוח אחת צרי' ד' ושתי רוחות צריך ג' בכל אחד אבל זה לא אסיק אדעתיה לומר מרוח אחת ד' ומשתי רוחות משהו ואין להקשות לפ"ז נהי פריך ארבי יוחנן שאמר צריכה שני פסין דלמא סבר שני פסין בכל אחד דאם כן הוה ליה לפרושי ודו"ק :

ע"ב ברש"י ד"ה לחי מכאן כו' ואפילו רבנן לא פליגי כו' ק"ק אמאי צריך לזה דליכא למימר דסבר כרבנן דאם כן פליגי בפלוגתא דתנא בברייתא וק"ל :

דף יג ע"א בתוספת ד"ה על זה כו' לא שייך לומר טעמא דב"ש אתי לאשמעינן כו' אבל בדברי תלמוד משום רבי ישמעאל יש לומר דאתא לאשמעינן דפחות מ"ד עכ"פ צריך לחי או קורה דלא תטעה לומר כדס"ד המקשן לעיל בדברי רבי שמעון בן גמליאל דאמר דאינו צריך כלום וק"ל :

ע"ב בגמרא שיודע לטהר כו' עיין בתשובת אמ"ו מהרמ"א מה שמקשי שם ולפי דברי התוספת פ"ק דסנהדרין לא קשה כלום ע"ש וק"ל :

בתוספות ד"ה שיודע לטהר כו' וכי נסיק ולא היא כו' מ"ש אתי במה מצינו כו' הוצרכו לזה לתרץ הקושיא שלהם דעדיין מקשה מה לנו לחריפות של הבל כיון דלפי האמת אין הדין כן ולכן כתבו דוודאי בגמר' דמכח ק"ו ליכא למילף אבל הדין דין אמת וק"ל :

דף יד ע"א בגמרא כי קא חשיב מגואי קא חשיב כו' עיין בתשובת מהרמ"א ע"ש :

בתוספות ד"ה אתני רחבה וברייתא כו' ואין מחלוקת בדבר כו' וק"ק לפ"ז במאי פליג רבי יהודה את"ק וליכא למימר דאמר דלא ליתני כלל דברי רבי יהודה דעל זה לא שייך הלשון אתני רחבה ובריי' דהל"ל לא תתני רחבה אף על פי שאינם ברייתא גם לשון התוספת שהקשים קשה למחו' כל בבא דרואין לא משמע כן וק"ל :

דף כא אני רואה מגילה עפה כו' כי פשטת כו' נמצא כל העולם כולו אחד משלשת אלפים ומאתים בתורה עיין בחידושי אגדות ולדידי נראה ע"פ מה שכתוב בשבת פ' רבי עקיבא על מדרש רבה תחילת פ' בראשית אמון פדגוג כו' שים ג' תורות דהיינו תורה שבכתב הוא נגלה לגמרי ותורה שבע"פ אינו נגלה לגמרי רק מכוסה קצת בקל למצא אותו ותורה הנסתר שמות וצירופי האותיות הוא קשה מאוד למצא אותו כן יהיה הענין בכאן מגילה עפה היא תורה שבכתב והיא כפשוטו כאשר מונחות לפנינו וכי פשטת דהיינו קצת טירחא ופעול' לפשוט אותו זה תורה שבע"פ שאינו מגולה כל כך וכמ"ד רוב התורה היא בע"פ מפסוק אכתוב לכם רובי תורתי ל' בתמי' וכמו שדרשו במדרש ילקוט גלוי וידוע לפני הקב"ה שעתידין ישראל לגלות בין העכו"ם לכן לא כתב רוב התורה דהיינו תורה שבע"פ ועוד כי קלפת לה דהיינו פעולה יותר גדולה שצריך לפשוט אותה וגם לקלוף זהו תורה שבנסתר שהוא נסתר שהיא יותר קשה למצא אותם ועיין מ"ש לקמן בפ' כילד מעברין ודו"ק :

שם נמצא כל העולם כולו אחד מג' אלפים ומאתים גו' וזה נראה הרמז שהתורה מסיימת בל' ומתחיל בב' בראשית ברא לומר שהתור' היא ל"ב פעמים נגד בריאת עולם גם איתא פ"ק דקדושין פסוקי התורה הם שמנה אלפים ושמנה מאות ושמונים ושמנה בא ד' פעמי' ח' דהיינו ל"ב רמז גם כן על זה שהתורה היא ד' פעמים ח' נגד העולם ומה שבא במספר ח' עיין בספר תורת העולה ועוד נראה ע"פ מ"ש גמרא חזינא לספרי דוקני דכתב דחטריה לנגיה דחית כלומר שהו' חי ויושב ברומו של עולם וידוע שהעולמו' הם ארבעה ממילא התורה הוא ד' פעמים ח' כנגד ד' עולמות שהקדוש ברוך הוא חי ויושב עליהם דהיינו התורה שהיא כולה שמותיו של הקב"ה ובתוספת מקשין על הפייט דשקלי' שכתב שהעולם הוא אחד מכ"ד בתורה על פיוט כתב שהוא ע"פ הירושלמי ולא מצאתי גם כתב שבכל איני בגמרא חשיב ד' זרתות באמה ובפיוט חשיב ג' זרתות כו' וחילוק גדול יש ביניהם כי בגמרא חשיב ד' זרתות כ"א חצי אמה על חצי אמה ובפיוט חשיב ג' זרתות כ"א שנים אמה רוחב ואמה אורך ומ"ש בקדושין דברי הימים פיחות ח' יש לרמז כמ"ש במדרש ילקוט ד"ה לא ניתנו ד"ה אלא לדרוש כו' ממילא ד"ה מתחיל מבריאת עולם בא לרמוז שהעולם היא אחד מכ"ד בתורה שהוא ג' פעמים ח' וכמ"ש בפיוט ודו"ק :

ע"ב אמר רבי יהודה אמר רב בשעה שתיקן שלמה עירובין וכ"י יצתה ב"ק ואומר בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני כו' עיין בהקדמה לספרי ושם תמצא מבואר ענין זה ועל זה יש לפרש הפסוק ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר רצה לומר אל תאמר שרע בעיני ה' על האדם שמוסיף מדעתו דינים וגדרים מה שלא נכתב בתורה שנתן לנו כי מה האדם שישוה עצמו לעשות עוד תורה כמו הש"י על זה אמר אדרבה ה' חפץ ה' מבקש דבר זה לעשות למען צדקו למען שיהיה האדם צדיק ולא יעבור על התורה שנתן לנו הוא חפץ שיגדיל האדם את התור' ויוסיף עוד תורה ומצות יוסיף על תורה שלו לעשות כדי שיהיה צדק במצות הש"י ויאדיר הקדוש ברוך הוא חפץ שיאדר ויחזק את מה שהוא מגדיל יהיה יותר אדיר וחזק מן גוף התורה של הקדוש ברוך הוא כמו שמצינו בגמרא עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה וכמו שדרשו לעיל ויותר מהמה בני הזהר בדברי סופרים יותר משל תורה שהללו יש בה עשה ולא תעשה והללו דברי סופרים העובר חייב מיתה והוא הטעם שתמיד אחר שאומרים פרקי אבות אומרים רבי חנניא בן עקשיא וכו' שנאמר ה' חפץ וגומר באשר כל מילי דאבות הוא דברים חדשי' נוטעים על התורה ומצות שצוה להם הקדוש ברוך הוא ושמא תאמר מי שמך לאיש לעשות עצמך שותף להקדוש ברוך הוא שנתן תורה ומצות ואתה מוסיף עוד תורה ומצות לזה מביא פסוק זה לומר שאדרבה הקדוש ברוך הוא חפץ בזה ומה שאמר לפיכך הרבה להם תורה ומצות יש לפרש שהקדוש ברוך הוא נתן רשות להם לאדם להרבות להם תורה ומצות ודו"ק :

שם ארך אפים לצדיקים וכו' עיין בפ' הפרה ושם מבואר :

דף כב ואמר רבי יוחנן לבן של ראשונים כפתחו של אולם וכולי יש להקשות מה דמיון זה לפתחו של אולם והיכל גם למה אמר ראשונים הם רבי עקיבא דווקא ואחרוני' ר"א בן שמוע ויש ליישב ע"פ מ"ש בספר תורת עולה פ"ק שכל ענייני חדרים ואמות של בית המקדש היו רומזים על סודות ורזים של תורה ע"פ מדרש ילקוט שמואל וד"ה רבי ירמיה ואתם פה עמוד עמדי מגילת בית המקדש מסר נו וכולי והיינו אחר שנתן התורה לישראל אמר למשה שילמוד עמו סודות ורזי תורה הנרמזים במקדש ששם שוכן הש"י ע"ש שמאריך בזה וגם פ"ק דתעני' מביא הכותב בשם הרשב"א ענין זה והנה לפי מ"ש בסמוך על ש"ס של מגילה עפה מתחילה היתה עשרי' על עשר ואחר כך עשרי' על עשרי' ואחר כך ארבעי' על עשרי' שהרמז של כי פשטת הוא על תורה שבעל פה וכי קלפת הרמז על תורה שכולה שמות של הקדוש ברוך הוא וסודות וידוע שפתחו של היכל היה גבוה עשרים על עשרה רוחב ואולם היה גבוה ארבעים על עשרים ממש דמיון של המגילה דהיינו התורה והיינו ראשונים היו יודעים בסודות ונפלאות של התורה דמיון האולם והאחרונים היו יודעים בתורה שבעל פה דמיון היכל ואחר דורות הראשונים הוא רבי עקיבא כמ"ש בגמרא דברים שלא נמסרו למשה נמסרו לרבי עקיבא וכמ"ש בחגיגה גבי ד' נכנסו לפרדס בקשו המלאכים לדוחפו לר' עקיבא אמר הקדוש ברוך הוא הניחו לזקן שראוי להשתמש בכבודי וכו' ממילא היה לבו של רבי עקיבא דומה לאולם ואחרוני' הוא ר"א בן שמוע כמ"ש לעיל בסמוך אמר רבה כשהיינו לומדים תורה אצל ר"א בן שמוע היינו יושבים ששה באמה שכ"כ היו לומדים תורה שבעל פה בתמימות עד שהיו דוחקי' ומצמצמי' עצמ' ממילא היה לבו של ר"א בן שמוע בפתחו של היכל שרמז על תורה שבע"פ ודו"ק והקרוב לומר שקרא להתור' מגילה עפה כפי הלשון שאמרו במדרש מגילת בית המקדש שהכל אחד התורה והמקדש וק"ל :

דף מה כל שאין יין נשפך כמים וכולי ואידך את לחמך וגומר ועל פי זה יש לפרש סוף הפסוק והסירותי מחלה מקרבך ע"פ הגמרא בריש כל אשין אנא חמר באתר דלית חמר תמן מתבעי סמנין וכולי פירש רש"י צריכי סמנים לרפואה וממילא אמר וברך וכולי ואת מימך שיהיה יין הרבה ובזה והסירותי מחלה שלא תצטרך רפואות ליקח סמנין ואגב אפרש עוד פסוק זה באופן אחר ע"פ מ"ש הזוהר פרשת בשלח בפ' המן דמזונו דת"ח אינו כמזוני דשאר אדם כי הוא מזון לנשמה ולא לגוף מאתר עילאי דאקרי ברכה ומזה הטעם דת"ח חלשי בגופייהו תמיד מפני שהמזון אינו הולך לגוף וע"ז ישבתי המדרש שהביאו התוספת פר' הכונס גבי רבי שאמר יגעתי בתורה וכולי עד שאדם מתפלל שיכנס לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו שצריך · פירוש ועפ"ז מיוש' שאמ' יתפל' שלא יכנסו המעדנים לתוך גופו היינו שלא מזון לגוף רק לנשמ' מאתר עילאי וע"ז יש לפ' והארכתי בדרשות שלי פ' בשלח ולפ"ז אמ' וברך את לחמך שאותן לחם שלך מאתר דנקרא ברכה ושמא תאמר אם כן אהיה חלש ואולי על זה אמר והסרותי מחלה אל תירא ודו"ק :

מסכת יבמות

דף ב בתוספות בד"ה עד סוף כו' כיון דתנא עד סוף העולם צרות צרותיהן למה לי כדפרך כו' עכ"ל לא משמע להו בכה"ג לומר לא זו אף זו קתני כיון דצרות צרותיהן בכלל סוף העולם הן דמה"ט משמע להו דפריך בהכותב פירות פירותיהן ל"ל כו' והא תירצו דוודאי אורחיה דמתניתין נמי בכה"ג למתני לא זו אף זו אלא דבהכותב פריך דלא היה צריך לכתוב כו' ושוב הקשו ואם תאמר וכיון דתנא צרותיהן עד סוף העולם ל"ל דהכי דייק בתמורה כו' ועכ"ל אבל אההיא דהכותב וודאי דל"ק להו דאיכא סברא לחלק בין פירות פירותיהן לעד סוף עולם אבל הכא לא פסיקא להו שום סברא והוה דומיא דתמורה ואהא תרצו דה"נ הכא איכא שום סברא לאסור טפי צרות צרותיהן וק"ל :

בד"ה אשת אח כו' וכוכל לומר לפי ש"ס שלנו דניתה בידי שמי' אחר ס' וקודם זמנו כרת כו' עכ"ל כ"ה בפסקי תוספות ורצה לומר ליישב בזה פריכא ע"פ ש"ס שלנו ומכל מקום ש"ס שלנו חולק על ירושלמי וק"ל :

ע"ב שייך למהדורא קמא בתוספת בד"ה ואי אתה יכול כו' בסופו ושמ"ג עכ"ל גם מפרש"י בשמעתין מוכח כן ממה שדקדק לפרש בת היה לו מאיש אחר כו' דאי מאחיו ומתה הבת לא היה לו בה איסור לאו ויש לדחות דלכך דקדק לפרש כן אפילו לרע"ק דהוה איסור כרת בחמותו לאחר מיתת הבת מ"מ משמע ליה דמתני' איירי בחמותו דאית בה איסור שריפה כדמוכח בגמרא בסמוך וק"ל :

דף ב ד"ה חמותי שמת בעלה וכו' עיין במהר"ם אבל לפי מ"ש בחידושי הלכות מהדורא בתרא בד"ה ואי מתה וכו' מיושב שפיר ע"ש וק"ל :

בתוספת ד"ה עד סוף וכו' וא"ת כיון דתנא צרות צרותיהן וכו' ר"ל הכא אין כאן לא זו אף זו דאין זה רבותא דהיא היא ואפילו מצרות צרותיהן לבד נשמע עד סוף העולם ודו"ק :

ד"ה

ד"ה בתוספ' וכו' ועוד לאביי דאמר דרבי חייא וכו' עיין בחידושי' ובמהר"ס ולדידי נראה לפרש דאי במתני' פליגי אין סברא לומר במאי קמפלגי לאפוקי אי פליגי בדרבי חייא שפיר איכא למימ' דרב יהודה סבר דל' בכולן אני קורא היינו ברגיל ואביי סבר דהא מתני' ודאי ע"כ ר' באונסין קאי רבי אמתני' ממילא גם רבי חייא מתפרשי במתני' וק"ל :

ד"ה אשת אחיו וכו' ודוחק לומר ולפרש וכו' עיין במהר"ס ולדידי נראה דדברי הת"כ אתי כפשוטו דהיינו וודאי דכלמוד גם אחיו מאמו וה"ה באחיו מאביו ביש לו בנים וע"ז קאי שפי' מה דודתו בין נאב בין מאם לאפוקי באחיו מאב באין לו בנים יהיה מותר וכו' ודוק מהר"ס כר"ו :

דף ג גמרא קמל"ן כל העולה לייבום עולה לחליצה ופרש"י כל היכא דאמרינן חולצת ולא מתייבמת משום ספיקא הוא עכ"ל לאו דווק' משום גזרה אחרת כדקתני במתני' וכל היכולה למאן כו' חולצת ולא מייבמת משום דנראות כנרת ערוה ולהכי לעיל דקאמר ה"א אסור לייבם אבל מיחלץ כו' ולא קאמר כמי הכי דקמל"ן כל העולה לייבום כו' דלא שייך למימר הכי אלא היכא דמדינא ליכא ייבום כי הכא דקתני פוטרות אבל אי הוה קתני אסורה לייבם וודאי דהוה אפשר בחליצה ודו"ק :

ע"ב גמרא למעוטי דרב ודרב אסי כו' יש לדקדק כיון דכל חדא בעי מיעוטא באנפי נפשיה מהכי תרי מיעוטי אם כן לא אימעטו שא הכי תרי דהיינו דרב ודרב אסי ותהיכא אימעט להו נרת מאמנת ונרת מחזור גרושתו דס"ל לש"ס דלא איצטריכו להו למעט רק הכי תרי דרב ודרב אסי דסד"א לפוטרן מדאורייתא כהכי דמתני' כדסבר רב ורב אסי לקמן אבל נרת ממאנת ומחזיר גרושתו לית בה איסורא דאורייתא וק"ל :

בתוספות בד"ה טעמא דכתיב כו' ורבא לא היה נ"ל אלא להיתרא לא מלית כו' עכ"ל ר"ל כיון דמסיק אדעתיה ספיר למימר דלא איצטריך קרא אלא לאשמועינן דבעלמא דחי שא דהוה קשיא ליה דא"כ טפי לוקמיה גופיה ולהיתרא לא ה"ל לרבא למינקט בדבריו כלל ערוה גופה לא צריך קרא דאין עשה כו' דהא וודאי ידע כמי המקשה ולא ה"ל להשיב שא על קושייתו דלהיתרא לא מלית כו' ודברי מהרש"ל בזה אינן מבוררין בזה וק"ל :

דף ג ע"א כולהו כמי מדרש' וכו' עיין בחידושי אך לדידי קשה הלא משמעו' לישנא דמקשן שאמר אי הכי ליתני וכו' משמע היינו דווקא אי תימ' דחומרי חומרי נקט ועכשיו שהמתרץ אמר אלא וכו' משמ' דלא קאי סברא דחומר' נקט ואם כן מאי קא מקשי כולהו נמי כו' אך נראה דהמקשה הקשה על לשון של המתרץ לא בתו כיון דאתיה מדרשי' וכו' והוא כוונת התוספת ג"כ שאינו מפרשים כפירש"י גבי ובדין הוא דליקדמא לכלתו משום חומרי וכו' אפילו לפי' ר"י י"ל דהתרלן מעלמו קאמר אפילו תימא דסברא דחומרי נקט כו' סברא מעליא אפ"ה אינו קשה דליקדים לכלתו ודו"ק :

ע"ש מאי אירא דתנא פוטרות וכו' הרבה יש לדקדק בשיטה זו ואין בידי שום מפ' אחר לעיין אך בחידושי הלכות ובמ"ק ומ"ב כתב מ"ש ובעיני נראה לפרש דוודאי שמקשן שמקשה מאי איריא' וכו' איכי מקשי דליתני אוסרי לבד ולא ליתני מן החליצה ומן הייבום דאם כן ה"ל לאקשויי ב' קושיות אחד ליתני אוסרות ואחד לא ליתני מן החליצ' ומן הייבום גם אין לפרש דמקשה דליתני אוסרות לייבו' לבד כפי משמעות ל' התוספ' דא"כ ה"ל העיקר חסר אך דוודאי מקשה ליתני אוסרות מן החליצה ומן הייבום והמתרץ השיב לפי סברתו שמתרץ אחר כך דלא שייך למיתני אוסרות על חליצה ולכן השיב כמי הסתא דאי הוי תני אוסרות ה"א מיחלץ חלצה וכו' ופריך אין כוונתו להקשות דליתני אוסרות לבד רק ליתני גם מן החליצה ומן הייבום רק במקו' פוטרי' ליתני אוסר' והשיב לו דלא אפשר למיתני' אוסרות על חליצה ממילא אי הוה תני אוסרות לא היה יכול למיתני חליצה ויש מקום לטעות דמחלץ חלצה ואחר כך חזר ומקשה דוודאי אי הוה תני אוסרות דלא שייך כלל אחליצה ויש מקום לטעות דמחלץ חלצה אבל ליתני פוטרות מן הייבום וא"כ מהיכי תיתי לטעות דמחלץ חלצה ואי משום דתני מן הייבום לבד היינו טעמא דעיקר המצוה היא בייבום ומתרץ דגם בזה יש קצת מקום לטעות ומצורף לזה דקמ"ל כאן לאודויי שבכל מקום שתלוי זה בזה כל העולה לייבום וכו' לאפוקי לעיל מספיק זה התירץ לבד מיחלץ חלצה וכו' ודו"ק היטב מהר"ס יצו :

דף ה א"כ לכתביה גבי כו' דמוכחא מילתא מדלא כתיב כל שוכב עם בהמה גבי עריות כו' עכ"ל לא ידענא דהא כתיב גבי עריות בפ' קדושי' איש אשר יתן שכבתו בבהמ' מות וגומר ואדרבא הוה הא' קרא דכל סוכב עם כו' בא"ד בהפוך הדף א"כ סוגיא דהכא סברה דאיצטריך ראשי לאשמעי' דהקפת כל הראש כו' עכ"ל הא' תירוצא נוכרח הוא גם לפי אונת דמכלאים בציצית דעשה דוחה ל"ת יליף וא"כ קשה למה לי ראשו דאיכא למימר לגלויי אזקני דאיירי בכהן דהא ע"כ זקנו איירי בכהן דאל"כ ל"ל דמיפרש לא איצטריך דמכלאים בציצית שמעינן ליה שא ע"כ דראש דשמעינן דהקפת כל הראש שמיה הקפה ודו"ק :

דף ד ע"א גמרא ורבנן אי הוה וכו' ויש לדקדק לפי גירסא זו מה פריך ורבנן הא על כרחך השני תירוצים של איבעית אימא יש לכל אחד איזה קושיא על התירוץ השני וא"כ דילמא רבנן ור"י מחולקים בזה דאין לומר דשניהם סקולים ואינו מחולקי' האיבעית אימא ביחד א"כ קשה לקמן גבי כלאים בציצית אינו מיושב המופנה לא ליכתוב לא תלבש שעטנז ופסוק גדילים תעשה לך וסמוך לפסוק ובגד כלאים שעטנז וגו' וא"כ כדרוש סמוכים משום דמוכח דהוה ליה ליכתב בפ' ציצית אלא ע"כ לומר דלאבעית אימא משום דמופנה אין סברא משום דמוכח ואם כן דילמא גם רבנן מחולקים בזה ויש לייסב וק"ל :

בתוספת ד"ה ולא תעשה וכו' בא"ד כדמסיק טעמא וכו' ר"ל גבי פסח ותמיד ומילה לא פריך מי דמי התם חדא איסורא וכו' משום דהכתי חדא איסורא שפיר הוי ילפינן והמקשה רצה להקשות דאפילו חדא איסורא לא ילפינן · וקושיות התוספות הוא היאך מקשי סתם דדחי עשה מנ"ל הא חדא איסורא שפיר איכא למילף מאשת אח מיהו עדיין קשה לפי מ"ש בחידושי הלכות דגם אחות אשה אין מצותי בכך א"כ אכתי קשה למה אמר דווקא אחות אשה ה"ל לגמרא למימר סתם תיתי מאשת אח על כל התורה וליפרך מה לאשת אח שמצותו בכך ויש לייסב ודו"ק :

ע"ב בתוספת בד"ה דאפי' נמר לפשתים וכו' עיין על דברי חידושי הלכות וכל עיקר תירוצו הוא שהתוספת כתבו לעיל דהכנף לאו רבוי הוא לפי תרוצם דהשתא דסוגיא אזלא שיביה דרב נחמן מיהא לא ה"ל לתוספת לומר דהכנף לאו רבויי הוא דהא אליבא דרבא שפיר יכול לומר דהוא ריבוי רק שהמקשן לא סבר דהו' ריבוי וקאי לפי תירצו של רב נחמן גם הלשון דהכנף לאו רבויי הוא לא משמע הכא דגם רבא אינו סובר שהוא ריבוי רק משמעות הלשון של הכנף משמע מין כנף ולדידי נראה לייסב הכל דלמ"ד לאתוי' סרבלים או כלאים היינו דווקא על סרבלים או כלאים ולא במקום אחר אף בלא ריבוי רק שיש לו איזה סמך גבי סרבלים או כלאים שמשמע דווקא נמר ופשתים משא"כ במקום אחר והמקשן בגמרא דפרי' מציצית היינו ג"כ לפי תירוץ של רב נחמן דאף כל לאתויי ציצית רק התוספות כטרי עד השתא לתרץ דסוגיא דהכא קאי לתירוצו של רב נחמן ממילא מיושב דמתהלה מקשי' התו' מאי קשיא והא תנא דבי רבי ישמעאל וכולי מדסבר כל בגדים נמר ופשתין דילמא כאן יש לו ריבוי וע"ז כתבו דהכנף לאו ריבוי ואח"כ בדיבור זה מקשי' דילמא כפשוטי סבר דגבי ציצית כל בגדים במשמע ולא תכח שום ייתיר או סמך רק דווקא גבי סרבלים ומתרצי' דקאי לפי תירוצי של רב נחמן א"ק לפ"ז ה"ל לייסב גם על מה שמקשי' דילמא הכנף ריבוי ה"ל לתרץ דכאן קאי הסוגיא לרב נחמן דאף כל קאי אציצי' דהוא דווקא נמר ופשתין ויש לייסב ודו"ק :

דף ה ואכתי איצטריך כו' גבי והתעלמת כו' פשיטא דאין עשה דוחה ל"ת כולי עכ"ל לכאורה דהוה עשה ול"ת דמוכח מההיא דלקמן דמייתי ט תחזור אבידה ועיין בפרש"י לתרץ שם ועוד נראה קרא והתעלמ' דכתיב גבי הקם תקים גומר דלא הוה רק עשה פריך ודו"ק :

בד"ה שכן ישנו בשאלה כו' אבל קשיא ניליף מכהן ונזיר ומילה כולי ונראה דהוה כמו ב' כתובי' כו' דממילה וחד כו' עכ"ל ר"ל ממילה וכהן אבל ממילה ונזיר ליכא למילף כאן דאיכ' למפרך מה לכהן הואיל וריבה בו מצות יתירות כדפריך בגמרא וק"ק לפי סוגיא דשמעתין לתנא דמוקי ראשו לישראל וזקנו לכהן וליכא קרא בנזיר ניליף כולה ממילה וכהן דליכא השתא חד דלא איצטריך ויש לייסב ודו"ק :

ע"ב גמרא ממילה ופסח שכן כרת כו' גבי מילה דדחייא שבת לא שייך כרת אלא בגדול שלא מל עצמו ואיכה דוחה שבת איכא כרת ולכך לא היה רק פירכא כל דהו אחדא מתרתי אבל מעיקרא דבעי למילף ממילה לחודא לא פריך ליה הך פריכא כל דהו אחדא מחדא וכנ"ל שכן צורך גבוה' לא הוי רק פירכא כל דהו אחדא מתרתי וכן שכן תדיר כמ"ש התוספת גבי פסח ומילה לא הוי רק פירכא כל דהו בכל שנה וק"ל :

בתו' בד"ה עד שיהא שוע טווי וכוז כו' שא על טווי וארג שכ' כר ולא מייתי שעטנז שא משום טווי כו' עכ"ל כנ"ל דלא הוזכר במתניתין רק טווי ואריג ולא מייתי שעטנז רק על טווי אבל אריג כיון שאינו כוז לא משעטנז נפקא אלא מיחדיו וק"ל :

ד"ה טעמא דכתב כו' ועוד דאדרבא ניליף ממקדש והבערה כו' עכ"ל אע"ג ממקדש קאמר לקמן נמי הא בעגמא דחי מ"מ כיבוד אב הוה ילפינן ממקדש דדחי דבכל מילי דשבת ה"א דלא דחי כמ"ש התוספות לקמן נמי גבי מילה ופסח ותמיד ויש לדקדק לפ"ז למאי דסליק אדעתין דהכא בכיבוד אב מיירי בשחיט' ובישול ובמקדש איירי בבונ' וסותר הכי תרתי קראי ל"ל לאשמעינן הא בעגמא דחי דלגופן לא אצטריכו תרתי כיון דכל חדא איכא למילף מחבריה ויש לייסב ודו"ק :

באו"ד וי"ל דהשתא דילפינן דבעלמא דוחה ל"ת שיש בו כרת ע"כ גרע מל"ת ועשה כו' עכ"ל וק"ק דאכתי כיון דהכא איכא כרת ול"ת ועשה איכא למידק מיניה הא בעלמא דחי אפי' בכה"ג דאיכא כרת ול"ת ועשה ויש ליישב דלית לן למימר מדאיצטריך אלא דהכא לא דחי ל"ת שיש בו כרת אבל בעלמא דחי ל"ת שיש בו כרת דהאי עשה דכבוד אב ע"כ דגרע טפי כמ"ש התוספות אבל דהכא לא דחי עשה ול"ת ובעלמא דחי עשה ול"ת לית לן למימר כיון דהוקש כבודם לא יגרע האי עשה מעשה דעלמא וק"ל :

בד"ה ומ"ת מנלן דלא דחי עשה דכיבוד אפילו לאו גרידא כו' וי"ל כיון דגלי כו' עכ"ל ר"ל כיון דהאי עשה דכבוד עדיפא כ"כ דעשה דשבת ה"ל כמאן דליתא וה"ל כמו לאו גרידה לידחי מקמי עשה דכבוד ות"ש בזה ספר פורת יוסף עיין במ"ק :

☜ דף ה ע"א גמר' ואכתי איצטרך וכו' הא וודאי דנ"ל דהתרצן דמייתי ברייתא דזקנו ס"ל דסתם זקנו משמע בין ישראל בין כהנים דאל"כ קשה מנ"ל לברייתא דאיירי בכהן דילמא דווקא בישראל ובאם אינו ענין ללאו שאינו שוה בכל דהא מראשו ילפינן תנהו ללאו השוה בכל אלא וודאי דס"ל דמשמעות לאן זקנו איירי גם בכהן ולפי זה איכי מבין האריכות דברי' בחידושי הלכו' שמפרש כוונת התרצן והמקשן גם לפי דבריו מוליא מפשוטו קושית המקשן ואכתי איצטריך וכו' דלפי פשוטי איצטרך זקנו לגופיה דה"א שאני כהני וגילא אין כאן לימוד בהם איט ענין ולפי דבריו נמשע שהקושיא היא דאיצטרך ראשו דאי לאו ראשו לא הוי מוקמי זקנו אכהנים ודו"ק :

ע"ב גמרא מפסח וכו' מתמיד וכו' כ"ל דאין זה מקשן ותרצן רק הכל הוא דברי עצמו וכ"ת מפסח וכו' וכ"ת מתמיד וכו' דאל"כ קשה מאי קמתרץ מפסח הא ע"כ גם הוא יודע דאיכא למיפרך דאל"כ לא ליכתוב מילה ונילף מפסח ג"כ כמו כל לאו שיש בו כרת וכן כשמתרץ מתמיד קשה א"כ לא יכתוב נילה ופסח ונילף ג"כ מתמיד וק"ל :

בתוספות ד"ה עד שיהא שוע וכו' מה שהגיה מהר"ש בכ"ע לפי דברי דת"ק ל"ל יחדיו לתוכף שתי תכיפות הא בעינן שיהיו טווים ביחד נראה דלא קשה כלום דאשמועינן שיהיה טווי בחוזק בשני תכיפות לאפוקי שלא כיתא אף אם טווי קלת בענין שיכול להתיר הטווי מנילא אפ"ה הוי כלאים קמ"ל דבעינן דווקא שיהיה טווי כראוי ודו"ק :

ד"ה כולה משעטנז נפקא וכו' א"ת ול"ל קרא למילף מכלאי' וכו' נילף מטריפ' קדשים וכו' והא לא קשה נילף מהבערת בת כהן מדאיצטרך לא תבערו ש"מ דבעלמא דחי דלפי משמעות לשון התוספות משמע דלאו מיותר הוא לא תבערו כדי ללמוד בת כהן דלא דחי שהרי כתבו דהוי גמרינן מכלאים בציצית דליד' אבל בלא הלימוד מכלאים לא הוה אמינא כלל דדחי וק"ל :

ד"ה טעמא דכתב רחמנא וכו' פירוש דמהכא ילפינן בעלמא וכו' ר"ל דלא תאמר שהדיוק הוא מדאיצטרך למיכתב כאן שבתותי תשמרו הא אי לא הוי נכתוב היה אמרינן דדחיא אפילו כאן ש"מ דבעלמא במקום שלא יש לימוד דחי אפילו יש בו כרת דא"כ קשה אכתי לא איצטרך עליה דהא נוכל למילף בכל לאו שיש בו כרת דלא דחי מכיבוד ואם תאמר מה לכיבוד שכן הכשר מצוה הא השתא לא ס"ד פירכא של הכשר מצוה לענין זה כמ"ש בחידושי הלכות גם נראה דאין צריך למילף זה רק התוס' כתבו כאן לפי האמת ולפי הס"ד כתבו הוכחה אחר' דאדרבא נילף ממקדש וכו' מיהו מל' רש"י בשמו' גבי מקדש משמע שהלימוד הוא מדאיצטר' כאן גבי מקדש לאשמעינן דלא דחי הא לאו הכי ה"א כאן דחי ממילא נילף בעלמא דדחי לפ"ז קשה לת"ש דמתאי איצטרך עליה נילף בכל מקום לאיסורה ואם יש איזה פירכות א"כ אינו מקשי כלום אחר כך נגוור מהכא דלא דחי גם לפרש"י גבי הכשר מצוה לא שייך פירכות זו ויש לייסב ודו"ק :

ושוב ראיתי במהדורא בתרא בחידושי הלכות כתב פי' אחר מה כוונת התוס' שכתבו פירוש זה לקמן דף ו' ע"ב ד"ה לא תבערו ואדרבא משם משמע להדיא כוונת התוספות כמו שכתבתי ודו"ק :

מהר"ם יפו

דף ו ע"ב בתוספות ד"ה טעמא דכתב כו' דלא בעי למימר השתא מדאצטריך לא כו' דמפרש דאי לאו לא תבערו כו' דמ"ל חומרא רבה כו' עכ"ל הכי משמע בהך ברייתא מדקתני בה או אינו כו' כדמפרש לקמן אבל הכך דלעיל גבי כיבוד אב ומורא מקדש לא משמע להו לפרש מכח מ"ל חומרא כו' ומדאיצטרך לגופיה מדלא קתני בהו כמי בהאי ליסבא או אינו כו' וניחא להו לפרש דמכח מדאצטרך קאמר אף על גב דלא הוה לגופיה ודו"ק :

באו"ד א"כ השתא נמי אצטריך כדלעיל כו' ר"ל השתא לדברי המתרץ נמי מדאצטריך קאמר דבעלמא דחי כדלעיל גבי כיבוד אב ומורא מקדש מכח מ"ל חומרא כו' לא חש על או אינו דקתני בברייתא ולקמן דקאמר דס"ד מעיקרא כו' מאי או אינו ממש כדס"ד מעיקרא למאי דס"ד מעיקרא היינו דלאו מכח ק"ו קאמר מיהו מעיקרא וודאי מכח מדאצטריך קאמר ולא חש על אינו וק"ל :

☜ דף ו ע"ב גמרא מאי לאו ר' נתן וכו' ותהוי נמי ר' יוסי וכו' לפי משמעו' לשון הסוגיא שמתחלה הקשה נמי לאו וכו' וא"כ מקשי קושיא זו גם לרבי יוסי א"כ גם מתחלה ה"ל להקשות שהם יש לייסב שעכ"פ מן רבי יוסי אינו קשה כ"כ כמו מרבי נתן מפני שיש לומר דה"א גופה אשמעינן למה לי בישול פתילה מה לי בישול שמנים לאפוקי שלא תטעה לומר שאין זה נקרא אב מלאכ' כלל ואינו בו כרת ואם כן אכתי לא איצטרך עליה לאפוקי מר' נתן הוא קושיא חזקה לכן מקשי מתחלה מר' נתן לבד ועיין מ"ש בתוספות ודו"ק :

בתוספות ד"ה טעמא וכו' אלא הך סוגיא אתיא כרבי יהודה וכו' ה"ל לאשמעינן במקום שאין מצוה וכו' ויש להקשו' לפ"ז ונאי קפרי' אליבא דרבי יהודה דילמא לגופי איצטרך לא תבערו דלא תימא שנקרא מקלקל ופטור להכי איצטרך לא תבערו שהוא תיקון גברא וא"ל דילמא כאמר דסבר מקלקל חייב ולא משום שהוא תיקון א"כ ה"ל לאשמעינן במקום שאין מצוה אלא וודאי דסבר מקלקל פטור וכאן הוא תיקון כיון שהוא מצוה ויש לייסב דאכתי איצטרך עליה שלא תטעה לומר דאצטרך לא תבערו שלא תאמר דדחי ל"ת שיש כרת לכן כתבו לא תבערו וממילא במקום אחך דחי לכן כתב עליה לומר שלא בשביל זה איצטרך לא תבערו רק לאשמעינן ההוא תיקון לאפוקי אליביה דרבי שמעון ליכא לתרץ כו' ודו"ק :

מהר"ם יפו

דף ז ע"ב בתוספות בד"ה ורמה קרי כו' היינו עשה דרבנן כדתנן במסכת כו' ובכל טבול יום איירי כו' עכ"ל בבעל קרי לא איירי התם בהדיא לעיל אלא מדקתני זבין וזבות לעיל מכ"ש בבעל קרי והוכחתם משם דאינו אלא מדרבנן כמ"ש לקמן דאי מלאורייתא היה לאסו' נמי בחיל דכולה הך הבית מחנה לויה היא מיהו אין זה קושיא כ"כ לפ"ה דאיכא למימר דמתניתין דעליה פליגא אברייתא דהכא וק"ל :

באו"ד משמע דאין מוציאין אלא חוץ לעזרה כו' עכ"ל ואין זה הוכחה כ"כ דאיגא חוץ לעזרה היינו נמי חוץ לעזרת נשים דומיא לעזרה דקתני גבי סוטה ועיין בתוספות כל הפסולין וק"ל :

☜ דף ז ע"ב גמרא מי דמי התם חד איסורא וכו' לפי דברי התוס' לעיל דף ג' ד"ה ל"ת שיש בו כרת מי דחי וכו' יש לדקדק הא ע"כ ידע המקשן הסברא דהואיל ואשתרי דאיך הבין למה אמר אף אחות אשה וכו' ולא נקט סתם כמו בכל הלימודים אלא משום דה"א ללמוד במקום אחר משום דשאני יבום דמצותו בכך לאפוקי אחות אשה הואיל ואשתרי ויש לייסב דודאי המקשן ידע שסברת הגמרא הוא הואיל ואשתרי רק שבעיניו אין זה סברא ולכן (מקשי עליו מאין לך ללמוד סברא זו והשיב ונגא תיגרא דתניא וכו' וק"ל : מהר"ם יפו

דף ח ע"ב גמרא ולאי ק"ו הוא במקום מצוה וכו' א"ל נרה תוכיח במקום כו' וקשה דליעבד ק"ו הכי ומה אשת אח דשרי במקום מצוה אסור שלא במקום מצוה דאל"כ איסור אשת אח היכי משכחת לה שאר עריו' דאסור במקו' מצוה כ"ש דאסור שלא במקו' מצוה דהשת' ליכא למימ' נרה תוכיח דנרה שרי באשת אח שלא במקום מצוה ויש לייסב בדוחק ובהאי ק"ו דעביד ש"ס לאסור ערוה שלא במקום מצוה מק"ו דמקום מצוה איכא למיפרך מה למקום מצוה דהוו תרי איסורי' מש"כ שלא במקום מצוה דלא הוה רק חד איסורא דלפי מה שכתבו התוספות לעיל דלא מפלגינן בשום מקום בין חד איסורא לתרי איסורי ניחא דהך איסורא דשלא במקום מצוה כתרי איסורי הוא וכמ"ש לעיל דליכא לפלוגי בין תרי איסורי לחד איסורא אלא במקום מצוה וכבר כתבו בזה דטעות נפלו בדבר התוספות לעיל בד"ה תרי איסורי כו' וק"ל :

ע"ש גמרא א"ל רב אסי כו' דילמא להיתרא כו' כבר כתבו בתוספות לעיל בריש הסוגיא דהך לאוקמתא דרבא דערוה וצרה גופא לא צריך קרא דלא איצטרך לגופה דלהכך סיכויי דלעיל דתיתי במה מצינו מאשת אח א"כ מהיקשא דר' יונה ולא איצטרך קרא להיתרא וצ"ל דרב אסי לא שמע רק מילתא דרבא דערוה וצרה גופה לא צריך קרא אבל הך סקלא וטריה דא"ל רמי בר חמי לרבא אימא ערוה גופא כו' ומסיק תרי קראי כתיבא כו' לגלות ערותה דחד' ונשמע לא שמע רב אסי דאל"כ לא הוה פריך מידי אבל במקום עליה שאיהן מותרות ועוד למאי דמסיק דא"כ לא יאמר עליה ע"כ אצטריך ספיר נמי עליה לגופה לאיסורא וניחא לאוקמ' לאיסורא מלאוקמא להיתרא ודו"ק :

בתוספות בד"ה מאי ולקחה כו' ודילמ' אתו קרא למימר ש"ב' צרה ולא כו' עכ"ל דאיצטרך ויבמה למדרש בהיפך במקום ייבום הוא דשריא צרה הא שלא במקום ייבום תרוויהו אסירן וק"ל :

בהתחלת דף הדבוק שני שיטות הראשונים יתרים הם וטעות נפל בהעתק והתחלתו הוא מקשי עליו מאין לך ללמוד סברא זו והשיב ומנא תימרא דתניא וכו' וק"ל :

דף ח ע"ב בתוספות וכו' מאי ולקחה וכו' ואם תאמר ודילמא אתי קרא למימר שייבם הכשרה וכו' בחידושי הלכות מהדורא בתרא כתב ואיצטריך ויבמה למידרש בהיפך במקום יבום הוא דשריא וכו' אך קשיא הא כבר תירץ הגמ' לעיל א"כ לא יאמר עליה דמסברא משכינן היתר למצוה וכו' אך הנראה כפשוטו דודאי ידע הגמרא דאיכא לאוקמי ויבמה לדרשא אחרת רק כיון שיש לו הדרש דולקחה לאיסור צרה ניחא לי' למידרש גם ויבמה לענין זה דהיינו דשלא במקום מצוה שריא ובזה מיושב לישנא דר' שאמר ולקח ולקחה ויבם ויבמה לאסור צרות וכו' אם לא דריש כלום מיבם ויבמ' ולמאי הלכתא מביא לכתחלה גם ויבם ויבמה דמ"ש אא"כ ויבמה במקום יבום וכו' הם דברי התרצן אלא לפ"ז ה"ק אילו לא נכתב ויבם ויבמה הייתי דריש ולקחה אמילתא אחריתי אבל מכח ויבם ויבמה ניחא ליה למדרש בענין אחת מיהו לפ"ז איכו מיושב שפיר קושית התוס' הכא ויש ליישב ודו"ק : [מהר"ש יצו]

דף ט בפרש"י בד"ה וכן אחות אמו כו' כגון כלב שנשא ב' נשים חלאה ונערה כו' עכ"ל מהרש"ל מחוק והגיה מחלה וטעה תחת חלאה ונערה בכל דיבור זה ואין צורך דהא לאו באחיות קאמר אלא בב' נשים חלאה נערה קרא הוא בד"ה שהיו שתי נשיו של כלב ודו"ק :

☜ דף ט ע"א גמרא ליבור בשאר מצות יליף מעיני מעיני כו' ק"ק אמאי לא יליף מצות מצות כמו דלרבי יליף יחד בשאר מצו' מציבור כן ילמוד כאן ציבור מיחיד אם לא שנ' דדבר הלמד בהיקש איכו חוזר ולומד בג"ש ולפ"ז מיושב גם קושית חידושי הלכות גם כפשוטו יש ליישב דיותר ניחא לי' ללמו' מגופי' נבור מציבו' ממה שילמוד ציבור מיחי' וק"ל

בתו' ד"ה ורבנן וכו' וההוא דיבום מופנה וכו' הא ודאי דקושית הגמר' ור"י האי עליה וכו' הייט כמ"ש מהר"ש דיבמה יבא עליה ידע איזה דרש אך הקושיא היא דהג"ש ודאי יש בקבלה א"כ גם רבי צריך למדרש הג"ש דעליה מיהו קשה א"כ קשה לרבנן מצות מצות ל"ל כיון דרבי למד הג"ש אם כן היא בקבלה גם רבנן צריכים למידרש אותה ואם ידע איזה לימוד על ג"ש קשה כילף מילתא כמו שמקשה התוספות ודוחק לתרץ ג"כ לתירוץ של התוספות דה"ל לתוספות לפרש ולא לסתו' ויש ליישב ודו"ק : [מהר"ש יצו]

דף י בתוספות בד"ה אי חשיב שיור כו' עכ"ל במהרש"ל חוזר אדלעיל בענין דחוץ כו' אבל הענין דר"י לא משכחת צרה עכ"ל לא ידענא אמאי לא משכחת לה כגון שב' אחים קדשו אותה הא' מעכשיו ולאחר ג' יום והב' מעכשיו ולאחר ך' יום והג' מעכשיו ולאחר י' יום ומתו ראובן ושמעון וייבם לוי הצרה ממנה דלא הוי' לגביה אשת ב' מתים כיון דנתקדשה גם לו תוך הזמן אחר כך מת לוי ולו אשה אחרת אסורה ליהודה משום צרת צרה אשת שני מתים ודומיא דהכי בענין דחוץ וק"ל :

בד"ה דקתני שש כו' ותימא דאם"ר דהנהו דלעיל כו' וי"ל דקשיא כו' עכ"ל וק"ק אכתי למאי דמשני דבפלוגתא לא קמיירי בהאי פירק' ומסיק לרבי הני כללי לית ליה הא ע"כ כיון דדייק לה סיפא דבאנוסת אביו קמיירי ע"כ בפלוגתא קמיירי גם בהאי פירקא ודו"ק :

שייך למ"ק בד"ה לר' יודא כמי וכולו למאי דקשיא להו דאי כר"ע אמאי לא תני ח' כו' אין להקשות דא"כ דלא כרבי עקיבא מ"מ לר"ל ליתני חלוצתו דאסורה לאחיו בכרת דאם היה יכולה ליכנס לחלוץ היה פוטרות צרותיהן כיון דאין קידושין תופסין לאחין די"ל דהיינו דקתני כו' עריות אשת אחיו מאביו מש"כ הכא לר"ע לא הוה לחלוץ איסור אשת אח כלל אלא בלאו דלא יבנה וק"ל :

בד"ה לפי שאינו בכרת כו' כגון שנולדו לו אחין אחר שחלץ ליבמתו וקדשה עכ"ל נ"ל לר"ש דדווקא בייבום או קדש ואח"כ נולד שרי ר"ש אבל בחלץ ואח"כ נולד מודה ר"ש דאל"כ בלא זו ה"מ לאשכוחי לר"ש וכן נראה מפרש"י וק"ל :

דף יא גמ' מתרץ לה כר"ש כו' עמד אחד מן הנולדים וכו' כמאן כר"ל כו' הוה מצי לנימר כמאן כר"י ואליבא דב"ש וכגון שנולד אחר שחלץ אלא דקושטא קאמר דרב אשי סבירא ליה כר"ל ובנולד קוד' חליצה כמי מתוקמא וק"ל :

לעיל דף ע"ב בתו' בד"ה איהו הוא כו' דמוקי לא יבנה כמי אצרה כו' עכ"ל כתב מהרש"ל ולפי זה לא צריך שום יתור דלא לחלוץ לא' כו' דהא אסנייה כמי קאי לא יבנה אבל לעולם עיקר קרא דלא יבנה בא לנתק כו' עכ"ל דבריו אינן מובנין לי דהא לר"י קיימינן ולדידיה בצר' כמי לא אתי קרא לנתקו מלאו לכרת אלא דאי לא קרא דלא יבנה הוא שרי לחלוץ ולייבם לצרה וק"ל :

ע"ב בתוספות בד"ה מי אלים ק"ו וכו' דלפוטרה מחליצה לא מהני ק"ו אפילו להיא גופה כדאמרינן בפ"ק דסוטה כו' עכ"ל מתוך פשיטותא קמייתא ובתרייתא דשמעתין מוכח כו' דלא מהני קרא אפילו להיא גופה לענין לפוטרה מחליצה ודו"ק :

בתוספות בד"ה תני שהיו וא"ת כו' וי"ל דבהוכר בה איכא רבותא טפי כו' עכ"ל ק"ק דא"כ הדרן קושין לדוכתי בתוספת' דקתני ומגאו בין בחיי הבעל בין לאחר מית' אמאי לא קתני רבותא טפי אפי' בהיכר בה :

☜ דף יא ע"ב גמרא לאו תירוצי קא מתרצית וכו' ר"ל הלא לפי דבריך איכו מתורץ הברייתא ויותר יש לתרץ הכי היא חולצתו וכו' וזה שהקשו התו' מאי מתרץ עכשיו יותר הלא גם אם מתרץ או היא או צרה אתי שפיר דברייתא שפיר וא"כ מאי קשה ליה שמתרץ בתירץ שלו יותר ודו"ק : מהר"ש יצו

דף יב ע"א גמרא תא שמע המחזיר גרושתו כו' היא וצרתה שלקא דעתך אלא אימא או היא או צרתה כו' ע"כ נ"ל לאיבעיא בתרייתא דלא אתא למפשט האבעיא דא"כ לא קדחי מידי דהא אי כמי תירץ או חולצת או מתייבמת מכל מקום תיפשוט בעיא בתרייתא אלא דאתא לאקשויי על פשיטות' דיליה בצרתה דלא אלים ק"ו למדחי צרה והכא קתני או היא או צרתה חולצת והא קא דחי שפיר תרין או חולצת או מתייבמת :

שם בתו' בד"ה מאי לאו למעוטי כו' וא"ת ואמאי לא פריך מיניה לעיל למאן דאסר צרת מחזי' גרושתו כו' וי"ל דלא כו' עכ"ל והא דלא קשיא להו אמאי לא פריך מינה לשמואל דאסר צרת ממאנת דהתם ליכא לשנויי דאפי' חליצה לא בעי כדמשני באיילונית דצרת ממאנת כיון דאיכו אסורה אלא משום גזירה וודאי חליצה בעי וליכא לתרולי כמי כדמתרצם התו' מחזיר גרושתו דהא ממאנ' היתה מותרת לבעלה אלא דר"ל דלא דמיא לאשת שני מתים דאיסור נפילה גרס לה דקודם שמיאנה מותרת להתייבם ומיהו לצרת סוטה הוה מצי לאקשויי אלא דחדא מינייהו נקט ובתירולם מצרת סוטה כמי ניחא וק"ל :

ע"ב בתו' בד"ה שכבר ילדו כו' איירי דסברת המקשה דאע"ג דבקטנה איירי לית בה מיאון עדרבנן כו' עכ"ל פי' סברת המקשה מרבה רב ושמואל מדתכיא שכבר ילדו אית ליה האי סברא אבל הלימוד זו דקפריך לעיל מדקאמר שמא תמות מכלל דאיכא קטנה דמיעברא ולא מתה וא"כ מניכו חנותו כולי על כרחך לית ליה האי סברא אלא דמתני' מיירי דלית ביה מיאון מדאורייתא ומה שכתבו התוספות אבל לרב ביבי לא קשיא מידי כו' פירוש דאע"ג דס"ם קא פריך לעיל לרב דא"כ מניכו חמותו כו' לפי סברת המקשה דהשתא דמתני' מני לאורוי' דלית בה מיאון מדרבנן על כרחך לא פריך אלא לרבה בר ליואי כו'. אבל לרב ביבי ודאי לא קשיא מידי דאע"ג דאיכא קטנה דמיעברה מכל מקום לית בהו מיאון מדרבנן ומהרש"ל כתב ליישב דברי התו' בע"א אבל ס"ם דקא פריך לעיל לרב ביבי דא"כ מניכו חמותו כו' איכו מתיישב לפי דרכו ועיין בכ"י בשמעתין תבא מדבריו בביאור דברי התו' דשמעתין . ויש לדקדק בשמעתין מי הכריח המתרץ למימר לעולם שמא תמות כו' עד שהוכרח מזה לפרש בדוחק הא דאמר רב ספר' בניס הרי הן כשמנים דעדיפי מהן דבניס בתוך הזמן הרי הן כסימנין אחר הזמן ותוך הזמן דקאמר רבה בר ליוואי הוצרכנו לפרש ג"כ תוך שנה שלפני גדלו' כמו שכתבו התוספו' אמאי לא הכיח המתרץ סברתו דלעיל דגרסינן במילתיה דרב ביבי שמא תתעבר ותמות דה"ג במילתיה בכמה דוכתין בפ' אלו נערות ובפ' יוצא דופן ובפרק אין בין המודר דפריך התם וקטנה מי מיעברה כולי והא דקתני שכבר ילדו מיירי לאחר י"ב וליכא שערות ובניס ה"ל כסימני' לאחר י"ב אבל תוך י"ב וודאי מתה כפשט דרבה בר ליואי ויש לומר משום דמשמע ליה שכבר ילדו דבלידה לחוד תליא מילתא ולא בשני' ואפי' בתוך י"ב מיעבר' ולא מתה :

☜ דף יב ע"א גמר' ת"ש המחזיר גרושתו וכו' עיין מ"ש בחידושי הלכות ולפ"ז יש להקשות איך הבין הפשטן הברייתא אהדדי דשם משמע דיכול לייבם הכשירה וכאן אמר דחולצת צרתה ונשא"כ לפי הפשטו איכא למימר דידע פשטן הזה שיש לפרש הוא חולצתו צרתה מתייבמת ומה שאמר ת"ש הייכו ע"ז פשוט בעי' שלך גבי היא גופה דאיכו מתייבמת ויש ליישב ודו"ק :

בתו' ד"ה תני שהיו וכו' וי"ל בהיכיר בה איכא רבותא טפי וכו' עיין בחידושי מהדור' בתרא הניח בקושי' דא"כ הדרא קושי' לדוכתי מתוספות ובמהר"ש מיישב שם וקלא ארחיב בביאור יותר דהייכו מתחלה הקשו התוספות דהתוספות משמע דאתי לאשמועינן רבותא וע"ז תקשי הלא הרבותא איכו כלום דמאי קמ"ל אפי' בחיי בעל דהא דילמ' קיבלה וכו' הא אפי' בוודאי ידעינן דקיבל' קודם נשואין אפ"ה מותר' צרתה וע"ז מתרלת

מתחלת והוא רבותא דנראה בשעת בעילה ואף אם גם הכיר בה יש רבותא עכ"פ הרבותא דברייתא אתיא ג"כ שפיר: ומהר"ש ילו :

דף יג ע"ב ברש"י בד"ה והא קתני התם בלילה כו' ואיכא דעבדי כב"ה כו' עכ"ל לא מצאתי התם דאיכא דעבדי כב"ה ואיכא דעבדי כב"ש ואי משום דפליגי אמאי לא פריך מכולהו פלוגתות דב"ש וב"ה דבכולהו ש"ס ולא הוצרך לפרש כן אלא דהכי פריך כיון דמצינו איסורא במלאכת ע"פ דפליגי ביה ב"ש וב"ה בלילה אבל לביום כ"ע מודו דאיסור' הוא במקום שנהגו שלא לעשות ומהדרין קשיון לדוכתין מהך דמקום שנהגו :

דף יד בתוס' בד"ה בשלמא ב"ש לא נמנעו כו' וא"ת אמאי לא נמנעו' משום גזרה כו' עכ"ל כיון דהכתי לא אסיק אדעתי' דמודעי להו אמאי לא נמנעו משום גזרה עלעה ויש לדקדק אמאי לא תקשי להו לעיל מיניה דקאמר בשלמ' למ"ד לא עשו מ"ה לא נמנעו דמ"מ אמאי לא נמנעו ב"ש משום גזרה עלמה דאפי' למ"ד לא עשו קאמרי' לקמן דנמנעו ב"ש מגזרה עלמה ויש ליישב דהשתא למ"ד לא עשו לא אסיק אדעתיה למנוע משום גזרה עלמה דאפי' היכא דב"ש לחומרא עשו לקולא כב"ה כמ"ש התו' דלקמן ולקמן דאסיק לר"ש דאפי' למ"ד לא עשו נמנעו מגזרה עלמה ולא עשו כב"ה לקולא יש ליישב דלא הצריכו אותה חליצה שא סב"ש לא נשאו אותן ובהא ליכא משום אגודות דהרואה אומר לא משו' דאסורה להם בלא חליצה אלא דלא נושאות מן בעיניו ליכסא דומיא שכתבו התוספות לקמן גבי טהרות אגב כלים דליכא אגודות דהרואה אומר לא צריכי לכלים דידהו ודו"ק :

ע"ב בתוס' בשלמא ב"ש כו' אודעי מודעי להו אפי' למ"ד לא עשו כו' עכ"ל כתב מהרש"ל י"א לפי גירסא זו ל"ג כמי מאי אולמיה דהך כו' ואכי ראיתי כו' ואין לומר לפי גירסא ר"ת הוא מדברי תרלן לחוד כו' דהא אפילו למ"ד לא עשה קשה זה אינו דא"כ הל"ל ולטעמיך ולא בלשון הכ"מ עכ"ל לא ידעתי הכרע מזה דודאי מלינו הכ"מ בכה"ג גם תירוצו לקיים גירסת הספרים הוא דחוק ואין להאריך כי לפי הנראה דלגרסת ר"ח נמי אין כאן קושיא דהא דקאמר ס"ס ומאי אולמיה דהך מהך כו' כו' לא קאי אדברי המתרץ דודאי הוא מחזיק התירוץ דאפילו למ"ד לא עשו אית לן למימר ע"כ אודעי להו אלא דבא ליישב למ"ד עשו ל"ל דתני במתני' תרתי חדא לענין צרות דלא נמנעו זה מזה וחדא לענין טומאה וטהרה דלא נמנעו זה מזה ד'למ"ד לא עשו ניחא דלא שמעינן מרישא דאהבה ורעות נוהגין זה מזה והוי אודעי מודעי להו אבל למ"ד עשו ל"ל דתנא בסיפא כיון דמרישא נמי ע"כ שמעינן ליה דאודעי מודעי ליה וקאמר דאולמי' ליה הסיפ' דמרישא ס"ד דגזרה קלא אית לה ולא שמעינן מיני' דאודעי מודעי אי לאו הסיפא :

דף טו ע"ב וא"ל צרות מתיירא אני בבני צרות כו' ק"ק כיון דקאמר להו בבני צרות דב"ה לב"ש אינו פוגם היאך לא היה מתיירא לומר צרות מתייר' אני דע"כ דרלונו מתיירא אני לומר דהלכה כב"ה ומשני להו בבני צרות דב"ש פגום דבני צרות דב"ה לב"ש הא קאמ' דמעיד אני שאינן פגום ויש ליישב דלתלמידיו בלנעה קאמר הכי דמתיירא אני וק"ל :

ובתו' בד"ה א"ל אינו אוכל כו' ובגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה כו' עכ"ל לא הוה צריכי לכך אלא כיון דרבי לדוק וודאי פרוש היה ובגדי ע"ה מדרס לפרושים :

בד"ה מה לאלמנה כו' וקשיא דהכי דמכי תהיה כו' כיליף בק"ו שתתחלל כו' ועוד דדחיק כו' ת"ל מהאי ק"ו כו' עכ"ל יש לעיין בזה דאימא דהך קושיא היא תירוצה של הראשונה דלהכי אילטרך קרא בעמוני ומואבי כו' למילף מיניה מדאלטריך קרא בעמוני כו' וצ"ל קרא דהא אתו מק"ו דאלמנה אלא דאתי למידק הא כיוצא בהן דהיינו יבמה לשוק לא תתחלל ואף על גב דקרא איכו חוזר לגופיה אין לחוש בזה דכה"ג כתבו התוספות לר"י בן כורי דלא אלטריך קרא במחזיר גרושתו היא תועבה ואין בניה תועבה אלא למידק מיניה ביבמה לשוק דבניה תועבה וי"ל דהכא ליכא למידק מדאלטריך קרא דלא כילף מק"ו שתתחלל דאימא מלתא דאתי' בק"ו טרח וכתב לה נקרא ודו"ק :

בא"ד דמתחללת בביאת גר עמוני כו' התם מקרא דריש כו' עכ"ל הוא מגומגם דמשמע מדבריהם למקרא דכי תהי לאיש זר דרוש בגר עמוני דמתחללת משום איסור חללה וא"כ תקשי בבא על אחותו דזונה משוי לה ולא משוי לה חללה הא מהאי קרא דכי תהיה לאיש זר גו' כדרוש גם בבא על אחותו למשוי לה חללה דהא אחותי כמי בכלל זר אללה מעיקר' הוא ועיין במ"ש בחידושינו פי' יוחסין לדעת רוב הפוסקים דבשום דוכתא ליכא איסור חללה אלא מאיסור כהונ' והא דמרבינן כמי גר עמוני גו' מכי תהי לאיש היינו משום איסור זונה ולא חללה :

באו"ד ומיהו י"ל דדוקא ר' יודא אית ליה כו' במה הלד מאיסור כהונה כו' עכ"ל וצ"ל לר' יודא דקושטא דיבמה לשוק מתחללת בביאה דכיליף במה הלד וילפינן כמי ק"ו דבנה פגים דהא ליכא למפרך מה לאלמנה כו' וק"ק דא"כ מי הכריחם לדחוקי ור"י בן כורי לעיל דאימא דסבר כר"י דכילוף שהיא נחללת במה הלד ואפשר שבזה כחכו לעיל בתירוץ קמא דלית ליה פירכא דמה לאלמנה כו' ודו"ק :

בד"ה בשלמא כו' וא"ת הל"ל משו' עבדי שלמה כו' עכ"ל ר"ל דלמ"ד כמי דהולד כשר דלא שדיכן ליה בתרי' אלא בתר דיד' מ"מ עבד הוא בא על הישראלי' ומהרש"ל פי' ולא נשאו ישראלית כלל עכ"ל ואין צורך כמ"ש לעיל וק"ל :

סליק פ"ק

פרק כיצד

דף יט ע"ב בתוספות בד"ה אשת אחיו כו' נהיכא דחמותה של יבמ' מעוברת כו' עכ"ל ועי"ל אפי' באיכה מעוברת וכגון דמת חמיה של יבמה ותוך שלש חדשים שמא מעוברת היא ותלד זכר וק"ל :

בד"ה אחוה אחוה כו' לענין אשת אח כו' אין סברא למילף מבני יעקב כו' עכ"ל כן נ"ל השתא דמשמע דפליגי דמר יליף מן האב מיחדיו ומר יליף מבני יעקב אבל למאי דמסיק דלריכי הכי תרי קראי ואי לא אחוה אחוה מבני יעקב ה"א עד דמייחדי באבא ובאימא לק"מ דאי הוה ילפינן אשת אח שה"ב מג"ש אחוה אחוה מבני יעקב אכתי איכא למימר ולמילף מיחדיו עד דמיחדו באבא ובאימ' הואיל ותידוש הוא כדלקמן כיון דהג"ש אית לן לאוקמא לענין אשת אח שה"ב אבל השתא דכילוף אשת אח שה"ב מיחדו גומר ע"כ הג"ש דאחוה אחוה מבני יעקב אחיו מן האב ולא מן האם וק"ל :

בד"ה ולימא הלכה כו' וקשה כו' משום דקידושין מפקיע זיקה דהא כו' עכ"ל ולולי דבריהם היה נראה לומר דגם אם נאמר דטעמא דרבנן משום דקידושין מפקיע זיקה נסברא דמכ"ש דמית' מפקיע זיקה וכדקאמר ה"א מחיי' אבל לאחר מיתה פקעה זיקה ודו"ק :

דף יח בפרש"י בד"ה ר"ג אומר כו' שזיקתה של זו חמורה לאסור הקטנ' כולי עכ"ל ואין זה מוכרח דאיכא לפרש דלא משום שיש זיקה פליגי אר"ג שא משום דאסור לבטל מלות יבמין ולכך לא פריך מפ"ק [דר"ג ארב הוכא דאמר אין זיקה ויש ליישב וק"ל :

ע"ב בתוספת בד"ה אומרי' לו כו' אבל הכא דאחו' יבמה אתיא לכלל היתר כולי עכ"ל כל"ל ובת"י בגליון ועוד התם הראשון פגע באחות זקוקתו והשני דלא פגע מ"מ בא עליה באיסור דמן הדין חוללת גם השנית משום דילמא מייבם והדר חלוץ עכ"ל ת"י בגליון :

דף יט גמרא מדאורייתא זיקה ככניסה דמיא ומדרבנן גזרה שמא יאמרו יבמות כולי גליון ת"י נראה השתא מדרבנן כמי בנולד ולבסוף ייבם אסור ר"ש שלא יתירו אשת אחיו שלא היה בעולמו ביאה השנייה או חליצ' פטרה לה אבל אשת אחיו שלא היה בעולמו לא פטרה הצרה כדאמרי' לקמן חלץ לבעלת מאמר כו' ולהכי לא פריך מינה לר' אושעיא אלא מסיפא אבל מהר"ש כתב דבאש' אחי שה"ב דכתיב בהדיא לא יטעו ולא יתכן הא דלא פריך לרבי אושעיא מרישא חלץ לבעלת מאמר אמאי לא כפטרה כיון שיכול אפילו לייבמה כו' שוב כ"ל כמ"ש מהר"מ כו' מדפריך בסמוך אבל בייבום א' או חוללות כו' ואי מדרבנן אסור אם כן שפיר נקט כולה בב' יבמין ומ"מ לא היה יכול להקשות לר' אושעיא מחלץ לבעלת מאמר כו' עכ"ל ועו' האריך וזה מסכים עם מה שכתבנו בחידושים במהדורא קמא אמאי לא פריך לרבי אושע' מדלא קתני ייבם או חלץ לבעלת ב' ע"ש ועוד יש לדקדק בממעתין לר' אושעיא מרישא דברייתא לא הספיק לעשות בה מאמר עד שנולד לו אח דהראשונה יולא משום אשת אחיו שה"ב כו' אמאי לא פליג ר"ש עליה ויש ליישב ומליסכא גופא דר"ש הואיל ובא ומלאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה א' באיסור כולי לא תיקשו לרבי אושעיא דכיון דיש לו עוד אח זיקה בכניסה לאותו אח הרי כשנולד זה בא ומלאה בהיתר כולי וק"ל :

דף ך בתוספות בד"ה לאתויי צרת איילונית כו' והא דלא קאמר לאתויי צרת סוטה כו' עכ"ל וכן לאיכא דאמרי למעוטי איילנית כולי נ"ל כן דאתי המיעוט לאיילונית דדמי לעריות שמולד המ"ל לליסכא לאתויי צרת

מלאכת וללישנא למעוטי נרות מלאכת ובריש מכילתין נמי משווה להו דקאמר למעוטי דרב ודרב אסי אלא דהכא חדא מנייהו נקט ודו"ק :

בד"ה יבא עשה כו' דא"כ תקשה היאך קטנה כו' אע"פ שאינה מתעברת כולי עכ"ל ולולי דבריהם אין ראייתם זאת מכרעת דהתם אף על גב דבביאה זו לא תתעבר מ"מ תבא אחר כך לידי כך בשהגדיל ותגדלנו וביאות כדרכה שאחר כך מש"כ הכא שגם אחר כך לא תבא לידי הקמת שם כיון דביאה שנייה אסורה ודו"ק :

דף כא בפרש"י ואשת אחי האם מן האב כו' גזירה משום אחי אביו מן האם כולי ע"כ אבל משום אשת אחי אחי אם מן האב לא הוה גזרינן אשת אחי האם מן האב כדמוכח לקמן דלא גזרינן ליה אלא משום אחי אביו מן האם דאיכא בה נמי לד אב וק"ל :

בד"ה סימן הא דמוסיף דעילאי דרב הוא דור א' למעלה כולי עכ"ל ובגליון שהוזכרה בברייתא עלווייהו דהכי דחשיב רב אשת אבי אמו מכ"ל :

ע"ב תוס' בד"ה אי הכא כו' מהאי קרא וכן פרי' מה ראית כו' אצטר' לקמן ב"פ כו' :

בד"ה פצוע דכא כולי פי' שהם סרים אדם לאפוקי כולי כנ"ל :

בד"ה ארבע נשים כו' וכן אשת אבי אביו ואם אבי אביו למעלה כו' עכ"ל אף על גב דבאם אבי אביו לית ביה למטה ערוה דאורייתא גזרו ביה משום אם אם אמו השמיט בפירושו ואשת אבי אבי אמו דאסור נמי לעולם אע"ג דליכא ביה למטה ערוה דאורייתא יש לנגזר משום אשת אבי אבי אביו כך משמע מדברי רב דלא קאמר אלא הני תלת יש להן הפסק אבל כל האחרות דקתני בברייתא אין להם הפסק מ"מ כיון דהרבועים לא ידע מאי הוא וזעירי מוסיף אותה לא נקיט לה רש"י במלתא דרב ודו"ק :

ע"ב בתו' בד"ה לא אסרו כו' וע"ו מדפסיט מינה אשת אחי האם מן האם כולי עכ"ל דליכא למימר דאשת אחי האם מן האם נמי לאו מה"ט דכל שבנקבה ערוה בזכר גזרו על אשתו אלא בסבר' האבעיין דל"ש דכולהו ומשום אשת דודו קרו להו ולא נקט דכל שבנקבה כולי אלא לסימן בעלמא דאם כן לא תיפשוט מינה אשת אחי האם מן האם דהא איכא לאוקמא בכלת בתו ולא נקט הא טעמא דכל שבנקבה ערוה וכולי אלא לסימנא בעלמא אבל אי האי טעמא דכל שבנקבה כו' טעם גמור ניחא דא"כ תוקמא לה בכלת בתו טעמא מ"מ מהאי טעמא יש לאסור נמי באשת אחי האם מן האם דבחד קדושין נמי מקרב ודו"ק :

לעיל גליון אני מותרת לך ובתי כולי בשאר עריות כגון באם כלתו ואם אשת אחי כו' לא אצטריך למסר אלא דוקא באשתו חורגו ובתה דשכיחן באין מחמת חורגו וכן אשת חמיו ובתו דשתיהן ה"ל למיסר מחמת חמיו א"ה שרי אע"ג דלמטה בבתו ערוה כו' ואנוסת אביו לרבנן דשרו אף על גב דלמטה ערוה אם נתעברה מביאת אונס לית בה קידושין ולא שום קורבא ובאשת אחי אם אביו נמי לא גזרו לקמן אע"ג באשת אחי אביו ערוה כו' עכ"ל :

דף כב בתוספות בד"ה ערוה לכל כולי מן האב ולא מן האם כ"ע כו' ומאי שרי התם מן האב ומן האם כולי עכ"ל ומהא דאסור מן האם ולא מן האב ושרי מן האב ולא מן האם לכ"ע ל"ק להו דאכתי לא אסקי אדעתייהו איסורא דבתדווייהו אינו מן האם אלא מן האב לרע"ק אשת אביו ולר"א אחות אביו אבל הא וודאי קשיא להו שפיר דאי שייך שמא ואמרו במן האם ולא מן האב לכ"ע אמאי שרו התם מן האב ומן האם דמשום דגם הוא מן האב לא עדיף ושייך ביה וודאי שמא יאמרו אבל משום מחלופי ליתא כו' כמ"ש התוספת וק"ל :

ע"ב בתוספ' בד"ה וכן אין לו כו' דשם אח וכן הוי אפילו ממזר כדפריך לעיל פשיטא אחיו כו' עכ"ל לפי פי' ר"י לעיל דפריך פשיטא מכח סיפא דתני אחיו כו' אין כאן הוכחה כלל וק"ל :

בא"ד לומר דשקולים הם בת וממזר כו' עכ"ל יש לדקדק כיון דבת וממזר שקולים הם ואתיין שפיר מעיין עליו דגבי ייבום א"כ בן הבן גרע מיניה דהא לא אתיא גבי ייבום אלא מנחלה וא"כ אמאי אצטריך גבי נחלה למימר גבי בת מדהוה כי הדדי נכהו גבי ייבום גבי נחלה נמי כי הדדי נכהו הא מנחלה גופה איכא למילף בת במכ"ש מבן הבן ויש ליישב דאי לאו דיליף בת גבי נחלה מייבום לא היה מוקמי בן עיין עליו גבי נחלה לבן הבן אלא לבת וק"ל :

דף כג בתוספ' בד"ה וכי יש אהובה וכו' וי"ל דמשמע ליה אהוב' ושנואה בנשואי' כו' עכ"ל ומי לאו כי יש אהובה ושנוא' לפני המקום הוה אתי ליה שפיר כי תהיין לבעלה שנואה ואהובה בנשואין יותר מנשואי האחרת עכ"ל גליון :

בד"ה קסבר רבינא כו' וכן גירסת הקונטרס התם וכן נראה כו' עכ"ל ת"י :

ע"ב בתוספת בד"ה קדמו וכנסו כו' אבל אי הוה וודאי זקוק להוציא כו' עכ"ל וכן מוכח מהך דר"פ ארבע אחין דקתני בה ואם קדמו וכנסו יוציאו וק"ל :

בד"ה קידושין שאין מסורין כו' דע"י קדושין קא מתברא בביאה כו' עכ"ל כנ"ל מת"י ועיין בתוספת פרק האומר :

דף כד בפרש"י בד"ה אי למ"ד כו' וכיון שנאסר' כו' עכ"ל כתוב מהרש"ל דכל זה אינו בספרים אחרים וכ"ל שחוזר עד לעיל מטעמא שיש זיקה עכ"ל ור"ל לטעמא דאסור לבטל מצות יבמין לית לן למימר כיון שנאסרת שעה א' כו' כמ"ש התוספת לרב דסבר אין זיקה מיהו התוספת כתבו לעיל בריש פרקין בשם ריב"ן דלמ"ש נמי אין זיקה אסור מה"ט כיון דמשעת נפילה לא חזוהו ומיהו כו' והתוספת דחי שם דבריו דאותה שנפלו תחילה תשתרי כו' ע"ש והיינו כמ"ש כאן לרב דסבר אין זיקה דלמ"ד יש זיקה קושטא הוא דמה"ט דכיון שנאסרה שעה א' כו' אסורה גם הראשונה וכמ"ש התוספת הכא ודו"ק :

בתוספת בד"ה אי למ"ד יש כולי אבל הכא כל חד וחד אמר דידיה אתרוני וליכא למגזר דילמא מייבם ברישא דאפילו מייבם אימיר דידיה אתרמי ושפיר עבד ומשום מ"ד אין זיקה נ"ל כן עכ"ל גליון בת"י ועיין בזה בפ"ד אחי' ובפרש"י הולכין אצל כולי ומדקתני הולכין אצל גדול ליכא לאותבי כו' עכ"ל מהא דקתני הכא מצוה בגדול לייבם כולי ודאי ל"ק להו דלא משמע אלא לזכותו להקדימו אלא שאם קדם הקטן זכה אבל אם לא רצה גם הקטן אין כופין לגדול וק"ל :

ע"ב בתוספת בד"ה אמר רבי כולי לא עדיף מקלא דלא פסוק כו' עכ"ל הכי משמע להוא טעמא דקלא בבתר נשואין איירי אפילו בקלא דלא פסוק אבל אי הוה איירי בקלא דפסוק לא הוה ק"מ דאימא דהך דקלא דבתר נשואין לא אתי כרבי אלא כדק"ל בקולא דפסוק כרב וק"ל :

בא"ד באין שנים מן הראשון ועוד בסמוך דרבה בר רב נחמן הוציא' תני וא"ה כטען אם כנס נוציאה אלא מקלא לא מפקינן מבעל אלא מנטען והא כולי עכ"ל כ"ה בת"י ודו"ק :

דף כה בתו' בד"ה הא בקלא דפסיק ומיהו רב גופיה אית ליה ל"ש כו' עכ"ל וכן נר' ל"ש בכל גוונא תנא והיינו מדלא קאמר דלא פליגי ר' ורב ועוד מדלא משני לעיל כי פריך לרב דמיירי הך ברייתא בקלא דלא פסוקי וק"ל :

בד"ה הכא בעל והכא בעל כולי עכ"ל כנ"ל מת"י ור"ל דבין הכא ובין הכא הוציאה בעל ולא הוציאה ב"ד וק"ל :

בד"ה מת הרגתיו הרגוהו לא הוה נריך למתני הרגינוהו כיון דאפילו במת לא ישא את אשתו ואפילו בהרגתיו כולי ועכ"ל וכ"כ בת"י ור"ל דמכל הלדדים לא הוה נריך למתני הרגנוהו דאי משום שלא ישא את אשתו הרי הוא במכ"ש דמת ואי משום דלאחר תכנס הרי הוא במכ"ש דהרגתיו ומהרש"ל מחקו כאן לא ידעתי כוונתו וק"ל :

בד"ה הוא ואחר כולי אלא בנרבע לרצונו ומשום דשע פסול כולי עכ"ל. מת"י וק"ל :

ע"ב בתוספת בד"ה ואין אדם כו' משמע דנרבע לרצונו פסול לעדות כו' עכ"ל דאפי' לרבא דנרבע לרצונו כשר כשיש עדים שנרבע לרצונו הוא פסול כמ"ש התוספ' לעיל ובד"ה לא חשו כו' וי"ל דכשמעידי' שקד חשיב נמי מעשה כולי עכ"ל היינו כך דפ' אי' דהעדים שהעידו כולם רשאי' ליקח כו' ומינה דה"כ הכא במיאל' או חללה בפניו שישאנה דחשיב מעשה דנגמר הדבר ע"כ ועיין בתוספת פ' א"ט וק"ל :

☞ דף כח ע"א בתו' ד"ה הכא איכא כתב וכו' ואע"ג כו' איירי הך משנה בח"ל וכו' ר"ל איך מביא ראי' ממתני' דמה בין וכולי הא ע"כ אינן דומה דהרי שם איירי בח"ל ומועיל כתבא והכא אמרינן דבח"ל אינו מועיל כתבא ולא ישא אותה ומתרצים דאינו מבקש להביא ראייה רק שיש לסמוך וכולי שמלינו שיש תועלת בכתב ולענין דינא וודאי אינו שווין וכמ"ש בחידושי הלכות :

ע"ב גמרא והתניא וכו' וודאי לפי הגירסא דלפנינו כו' דוהתניא היא בניחותא ומביא ראיה שמלינו ר' יהודה הזכיר דין זה של אני הייתי וכו' מיהו לפי מ"ש התו' דנעשה כאומר קשה א"כ מ"ש ר' יהודה לרבנן מסס ראיה באומר אני הייתי כו' היינו נמי דנעשה כאומר וא"כ קשה הלא שם איירי באני הרגתי והיינו בהרגתיו ולפ"ז אכתי קשה מ"ש הרגתיו ומ"ש הרגנוהו ונ"ל דוודאי לעיל דקדקו בתו' מלשון הגמרא באומר ולא אמר תני אני הייתי וכו' משמע פירושו דנעשה כאומר אבל לקמן דרבי יהודה לא כך הוה המעשה פירושו שלא אמר אני הרגתי רק אני הייתי וכו' ודו"ק :

שם אילימ' בחד וכו' ואין ניחא למקשן לפרש דחכם שאסר היינו שאוס' לו ליקח בשלשה להתיר לו הנדר וע"ז שפיר קאי הדיוק הא מתיר

דהיינו

דהיינו שפוסק לו שיקח שלשה אנשים להתיר לו הנדר : מיהו עכ"ל ק"ק דהמקשן אינו צריך לקושייתו מ"ש הא התיר' ישאנה דאף אם כיונא דהתירה לא ישאנה מ"מ שפיר יכול להקשות מדקאמר שאסר ונכלל דבר אסרו הוא כפרש"י ויש ליישב ודו"ק :

שם לעולם בא"ד וכדאנ' רב הסדא וכו' וקשה אמאי אינו מחלק באסור בנדר אם אסר בחד לא ישאנה ואם אסר או התיר בג' ישאנה ולמה ליה לחלק בין מיאנה אם לא שמוכרח לתרץ דהיא גופה קמ"ל כמו שמתרץ הגמרא ואם כן נאי הקשה אחר כך טעמא דב"ד הא בתרי וכו' ויש ליישב ודו"ק :

בתוספת ד"ה טעמא דב"ד וכו' ואין להקשות דילמ' היא גופה קמ"ל דב"ד מקרי בשנים שהרי גם בשנים יולאין מידי חשדי כמו ממתניתין מהא דתנן עדים החתומים וכולי דאין סברא דהמתני' דהכא תסמוך אמתניתין דעדים החתומים ודו"ק מהר"ש ילו :

דף כו פ' ארבע אחין בתוספ' בד"ה אי הכי תלתא כולי לשמעינן תלתא דהוי רבותא טפי כולי עכ"ל לא ניחא להו בפשיטות דל"ל דנקט ארבע אחין בג' סגי לאשמועינן דאסור לבטל מלות יבמין דמסברא אית לן למימר דאשמועינן ד' משום דחייש למיתה כדברי המתרץ וכדקאמר לעיל דילמא אדמייבם חד מיית אידך מ"ה הולרכו לומר דמקשה קפריך דלשמעינן ג' דהוי רבותא טפי מגלד אחר דאף על גב דחדא כולי ודו"ק :

ע"ב בתוס' בד"ה אמצעי' כו' דהא לקמן קאמר בשלמ' גרה דרחל כו' שמא כו' עכ"ל ק"ק דמהך מלתא דהכא גופא לשמואל איכא לאוכחי הכי למאי דאוקמא לכולן דקאמר אמצעי דמשמע דס"ל אין זיקה דלמאן דאמר יש זיקה צריך לחזור על כל האחין ואפילו הכי קאמר דבעי חליצה חשובה דזה חולץ לא' וזה חולץ לא' ויש ליישב ודו"ה :

בד"ה דנפל בזה אחר כו' דהתם משכחת לה שמייבמת א' דבחלץ לשנייה הויא ראשונה יבמה שהותרה כולי ועכ"ל בת"י כ"ע מה תירץ בכך דאף ע"ג במתייבמת א' מ"מ היה יכול לאשמיענו חידושה עכ"ל ולפי סברתו היה יכול לומ' דבב' אחיות שריא אפילו שנייה כו' דרב לא מפליג כו' וכל ר"ל דאליבא דרב קיימן הכא ואליביה ליכא לפלוגי בין ראשונה לשנייה כדלקמן וק"ל :

דף כז בתוספת בד"ה א"ה חלץ כו' דווקא מרחל ומשום שחלץ ללאה עכין כו' עכ"ל רלו לתקן בזה ליסנא דאי הכי וק"ק דמה תירלו דהא המקשה גופי' קאמר לעיל בשלמא גרה דרחל לא ניפטר דכיון דחלץ ללאה כו' אמאי לא קשיא ליה דא"כ חלץ לגרות כמי לא נפטרו שאיות דהא תנן כו' ויש ליישב ודו"ק :

בד"ה רא"א כו' וכי טעמא דב"ש אתא לאשמעינן דהכי פריך כו' עכ"ל ק"ק ומאי קשיא להו דהא לקמן אמרינן דר"א כב"ש דאמר מאמר קונה קניין גמור בההוא דשומרת יבם בין יבם א' כו' רא"א יפר דאמרינן בשלמא ר"א שמותי הוא דהיינו מב"ש ודו"ק :

ע"ב בתוספת בד"ה ת"ש ועוד ר"ג כו' סברא הוא דאי עדיף גט מאמאמר כו' לא מהני כו' עכ"ל אבל אי כי הדדי נכהו מהני חד בתר אידך ומיהו גט אחר גט לא מהני אף על גב דכי הדדי נכהו ודו"ק :

בד"ה אלא כי הדדי ניכהו ותפסוט דא' פוטרת חברתה והיינו כשמואל עכ"ל עיין בזה בארוך ברא"ש מה שיש לדקדק בזה :

בד"ה איתיבי' כו' ומיהו נראה לר"י כדפי' לעיל דלרב דחייש למיתה כו' והיינו כדפריך לקמן ולימא ליה גזירה שמא ימות ואסור לבטל כו' והמ"ל נמי דרב מוקי למתני' דר"י הגלילי דכפול בב"א דאפשר לנמנם אבל ר"י לטעמיה כו' כמ"ש :

דף כז ע"א גמר' א"ה אביו נמי וכו' לשון א"ה מגומגם דהא ממתני' לבד היה יכול להקשות קושיא זו מ"ש בניהם או אביו ויש ליישב וק"ל :

ע"ב בתוספת בד"ה למיתה דתרי לא חיישינן וכו' הא רבנן חיישי הכא וכולי עיין במהרש מקשי למה לא הקשו לעיל ארבנן דחיישי הכא למיתה ושם לא חיישי וכו' ואין תירלו מספיק דכמו דכאן יש למלוא תקנ' אחרת כמו כן נוכל לומר שם כיון דאפשר למצוא תקנה עכ"פ להפריש אשה אחרת עושין גם אין שייך לומר תקנה אחרת ולאסור לייבם אך בעיני אין כאן קושיא דוודאי פשוטה סברא זו לחלק דכאן שכיח מיתה ולכן חיישי רבנן לאפוקי שם לא שכיח אך קושי' התוספת היא במכ"ש כיון דכאן לא חיישי למיתה דתרי מכ"ש שם וא"כ מאי הקשו רבנן לר"י ומתרלי דהקשו כיון דחיישית לחדא לא שכיח ה"ה וכו' וק"ל :

ד"ה מדקאמר וכולי דהא לקמן קאמר בשלמא וכולי בחידושי הלכות מ"ב ק"ק דמהך מילתא דהכא גופיה לשמואל איכא לאוכחי הכי וכולי דקאמר אאמצעית משמע דס"ל אין זיקה וכו' ולא אבין דוודאי שמואל ס"ל יש זיקה ואפ"ה ס"ל דאין צריך לחזור וכן איתא לקמן כמה פעמים בתו' ואדרבא באיבעית אימא יותר יש לדקדק דס"ל אין זיקה דהרי ס"ל דלמיפטר כפשה לא אמרינן זה חולץ לאחת וכו' א"כ ס"ל אין זיקה ולפ"ז ק' במאי פליג ארב דגם הוא ס"ל לעצמו דאין זיקה אלא צ"ל דאף לתירולו של איבעי' אימא ס"ל לשמואל דיש זיקה ודו"ק :

ד"ה דנפיל בזה אחר זה וכו' דהתם משכחת לה שנתיבמת וכו' בחידושי הלכו' מ"ב בת"י צ"ע מה תי' בכך דאע"ג דנתייבמת א' מ"מ היה יכול להשמיענו חידושה עכ"ל ונראה פירושו דאכתי היה להשמיענו דחליצה צריכה לחזור דהרי לשני' צריכה לשני האחים לחלוץ משום דיש זיקה והשני היה אחות זקוקה וא"כ היה יכול להשמיענו בב' אחיות דא' מתייבמת והשני' צריכה חליצה מתרווייהו ודו"ק :

בא"ד ואין ראיה דאיכא למימ' וכולי ומן המקשן אין להביא ראיה דמנ"ל להקשו' ארבי יוחנן דילמא סבר דצריך לחזור דאיכא למימר דרבי יוסי בר חנינא דיבר עם רבי יוחנן וידע דר"י סבר דאין צריך לחזור וק"ל :

דף כז ע"א גמרא לדברי האומר אין זיקה וכו' ואין להקשות קושי' התו' דילמא בהיפוך הוא ס"ל אין זיקה ומ"ש שמואל יש זיקה לדברי האומר יש זיקה וכו' דא"כ במאי פליג ארב הא רב ע"כ ס"ל אין זיקה כמו שתרלו תו' לעיל וק"ל :

שם א"ר אבא בר ממל כנ"ל וכו' והיינו שדוחה לעולם אימא לך דשימא זיקה לשווי גרה כערו' ומן הברייתא אין להבי' ראי' די"ל דהך ברייתא אתי כב"ש וק"ל :

בתו' ד"ה א"ה חלץ לגרות נמי בעינן זה וכו' בפירש"י מ"ש רלו לתקן בזה ליסנ' דא"ה ק"ק דמה תירלו וכו' ולדידי נראה פי' התוספת בע"א דהא יש להקשות דלפי תירוץ הגמרא התחיל ולא התחיל קאי הלז לגרות אגרות לאה ולא אגרות דש"ס לא נפטר גרות רק אמר אם לא חלץ לאחיות מתחילה רק לגרות מתחילה א"כ אמאי אינו נתרץ כפשוטו דמ"ש לאחיות היינו שחלץ לשתי אחיות לא נפטר' גרות רחל חלץ לגרות היינו שלא חלץ לשתי אחיות רק לשתי גרות היפוך מן לאחיות ולכן פירשו תו' דוודאי יש ליישב כן דברי שמואל דמ"ש לגרות היינו היפוך מן מ"ש לאחיות אך המקשן פריך כיון דמ"ש לאחיות היינו ללאה ולרחל לא נפטרה גרות רחל הא בעינן זה אם חלץ ללאה לבד ואחר כך לגרת רחל לא נפטר' רחל ולמה אמר לאחיות לא נפטרו גרות הא בעינן זה מלינו גם כן בהיפוך דלגרות לא נפטרו רחל ואין כוונתו להקשות אדברי שמואל כמ"ש לגרות לא נפטרו אחיות ומתרץ התחיל ולא התחיל וכולי לא יגמור בגרת רחל ומכ"ש ברחל עלמה ודו"ק :

ע"ש ר"י למיתה לא חיים וכו' וק' הא ע"כ מלינו חד תנא דחיים למיתה דהיינו ר"י ביומא כמו שהביאו התו' לעיל וא"כ ק'לימא מתני' ר' יהוד' היא דחייש ומנא ס"ל דלא חיישי' כמו שנקשה ולימא ר"א היא וכו' וי"ל דס"ל לר"י דמשם אין ראי' לכאן כמ"ש התו' פ"ק דיומא דשאני התם דכפרות כל ישר' תלוית ע"ש ודו"ק :

בתו' ד"ה דילמא קדים וכולי אבל במיתה שני' לא שייך למגזר כה"ג עיין מה שהקשה מהרש"ל דהא אשכחן נמי כה"ג דילמא נתיר בעלמא במתה ראשונה לייבמי שניה ותירוץ שם דכולי האי לא גזרינן מאחר שבמתה ראשונה איכא מ"ד דמותר לכתחילה ואיך יחלוק ר"י כו' האי רחוק עם ר"ג וכו' ותימא לי על תירוץ זה הא אכתי אינו מתורץ תמיהתו דהא אליבא דרב דמתיר במתה ראשונה ה"כ חלנה לראשונה נתיר לייבמי שני' דהא בגמרא משוה מיתה וחליצה להדדי א"כ לפי סברתם למה גזור ר"י דילמא חלין לראשונה ואתי לייבמי שניה כיון דרב מתיר בחלנה לראשונה ליסא שניה לכתחילה ומתימא שלא הרגיש בזה בעל חידושי הלכות וזה תירולו אינו מספיק ע"ש ולדידי יש ליישב התימה של מהרש"ל בזה האופן דכוונת התו' הוא דשם גבי חליצה שייך למגזר אם נתי' במתה שניה לייבם לכתחל' לראשונה נתיר גם לכתחילה לחלוץ לראשונה מקודם ואח"כ לייבמי לשניה וגזירה זו אינו שייך גבי מיתה כמבואר לכל מבין אם לא בדעבד אם מתה וגזירה זו לא אמרינן גבי חליצה ואף אינו מיושב שפיר על הלשון של התוס' שכתבו דילמא אתי למשרי בעלמא שניה בשקדם וחלץ לראשונה מכל מקו' כוונת' כן דבתחילה פסק שיחלץ לראשונה ואחר כך כשחלץ כבר לראשונה נתיר לייבם שניה ויכול להיות שכוונת מהרש"ל כן ודו"ק :

ע"ב גמרא ואי אשמעינן הכא אדרב' תרווייהו מוכחי וכו' עיין בחידושי הלכו' הקשה לנוה לא עביד לריכותא דלעיל אי אשמעינן הכא משום דליכא למגזר משום שנייה וכולי ותירלו משום דהא נמי ידעינן מההיא דפ"ב כדאמרינן לעיל וכולי ודבריו אינן מובנים דמאי הקשה ליתני הך דלעיל ולא ליתני הכא הא תירלו התוספ' דלעיל מוכח יותר מהך דהכא וע"כ הנר' לתרץ בהיפוך דאם עשה לריכותא זו אכתי תקשי ליתני הך דהכא ולא ליתני הך דלעיל דפ"ב דהא שפיר ידעינן מהך דהכא דגם לעיל לא שייך למיגזר כמו הכא ואדרב' ק"ו הוא דהא הא דלעיל מוכח יותר כמ"ש התו' וע"כ נ"ל לריכותא אחר' דכאן מוכחי תרוויהו ולכן לא יכולים למילף הא דלעיל ונכאן ולע"ד נרא' גם ניסב קושייתו השניה הא דלא עביד לריכותא זו של תרווייהו מוכחי אח"כ גבי איסור מנוה וכולי ולפ"ז מיושב דוודאי במתניתא כאן יותר

יותר פשוטה סברא זו של איכא למגזר משום שניה רק כאן עביד צריכותא זו מכח ההיא דלעיל פ"ב ולכן במקום שיכול ליישב הצריכותא עם סברא זו של איכא למגזר משום שניה עבדינן ודו"ק :

ע"ש מהו דתימא שלא אמרו וכו' וליכא להקשות בהיפך ליתני הכא ולא ליתני התם דהוה מוקמינן הדיוק של זו הוא קאי אהיתה אחת איסור מצות דהוא מסתבר יותר דאיכא למגזור משום שניה וכולי מהר"ם יצו :

ע"ש במתני' היתה אחת מהן אסורה עליו איסור ערוה וכו'ק"ק לא ליתני ההוא דלעיל בפ"ב אחותה כשהיא יבמתה וכו' דהא תני הכא וליכא למימ' דא"כ הוי אמרינן דר"ש פליג אזה וסבר איכו מתיבמ' השניה אחותה דאי לא הוי שום יתור דממתניתין דלעיל עביד צריכותא הכא לעיל דא"כ הוי ליה למיתני ר' שמעון פוטר בשיפא א"כ הבבא דהיתה אחת מהן אסורה איסור ערוה ויש ליישב ודו"ק :

דף כט בתוספת בד"ה לא לדחות כו' וקשה לרב אשי כו'הא קתני מתני' ותלא משום אחות אשה כו' עכ"ל לכאורה דהך קושיא גופא ש"ס פרי' לה לרב אשי כדקאמר ואלא הא קתני בש"א אשתו כו' אלא דר"ל דרב אשי היאך לא אסיק אדעתיה הך פירכא דש"ס ממתני' אבל לפי ר"י לקמן ניחא דרב אשי הוה אסיק אדעתיה לחלק בין דיחוי אחותה דמתניתן ובין דיחוי נרתה דקאמר ר"א ודו"ק :

בא"ד וקאמר אף אכן תניכא שכשקדמה זיקה כו' דאי מפסיק לגמרי זה יעשה מאמר. וכולי עכ"ל וק"ק גם לפירושו דמ"מ אמאי לא דחי הך סייעתא כדלעיל דאיכא לפלוגי בין מאמר דאיסורא דמתני' דלא דחי לגמרי אבל מאמר דהיתרא דר"א דחי שפיר לצרתה דחי' גמורה ויש ליישב ודו"ק :

דף כט ע"א גמרא בתו' ד"ה אלא לדחות וכו' וקשי' לרב אשי וכולי ר"ל הגמרא בעי לסתור אף אכן כמי תניכא דאמר ר' אבין וקאמר שא הא דקתני וכולי ואם כן לא תוכל להביא ראיה ממתניתין והתוספ' הקשו דהא איכו מתורץ קושיא זו לרב אשי גם לפי מ"ש שא יבמה דחזי וכו' ובחידושי לו"ב לא הבין כן וק"ל :

ע"ב בגמ' השתא ארוסה בעלמא תני רבי חייא וכו' לא צריך אביי לזה דהא גם הבעל אבעיא לענין יורשה ומטמא ע"כ ידע דארוסה איכו יורשה דהא הוא הכפקא מיכה אך הגמרא מביא לכו מנ"ל דארוסה איכו יורשה וק"ל :

ע"ש שא לענין נמסרה לחופה וכו'השתא שפיר איכא למימ' דכפקא מיני' ג"כ לענין יורשה ולא תקשי השתא ארוסה וכו' כאן דאיירי בביאה כמ"ש התו' דהוי ליה ככנוסה ונשא"כ ארוסה דבעי חופה ודו"ק :

בתוספת ד"ה אלא לענין מסירה לחופה וכן וי"ל דעבד בה מאמר ובעל וכולי מה שהקשה מהר"ש דאם איירי מתני' דשומרת יבם גם בבעל מאי פריך א"כ ולר' אליעזר דאמרו כו' אלא לדחות וכו' הא איכא למימר דר' אליעזר מודה בביאה עם מאמר דקונה קכין גמור כראה דאיכו קושי' דסמוך אמה שתירוץ רב אדא בר אהבה הב"ע כיון דעבד בה מאמר וכ"ש היא דאמר מאמר קונה קכין גמור וכו' מדדייק לגמר דאמר קונה קכין גמור משמע לאפוקי אי לא הוה ס"ל דקונ' קכין גמור לא היה יכול להפר וע"ז פריך ולר' אליעזר וכו' דאין כ"ל למקשן שר' אלעזר יהיה מחולק עם רב אמי בסברא זו דלרב אמי אי איכו קונה קכין גמור איכו מועיל ביאה ולרבי אליעזר יהיה קונ' גם מה שהקשה בחידושי הלכות אי איירי בלא ביאה ולענין הפרת כדרים דווקא א"כ מנ"ל לפשוט האבעיא על מילי אחריכא דכשואין עושה ואיכו קשה השתא ארוסה וכו' ה"פ בבעל דשם לא שייך למפריך השתא ארוסה גם במילי אחריכא אמריכן ג"כ כישואין עושה מיהו יותר היה לכו לומר דלפי סברת המקשן לא קאי סברא של השתא ארוסה הן לענין כדרים הן למילי אחריכי כיון דמלינו במתניתן דשומרת יבם שלא חשו לסברא זו של השתא הא במילי אחריכי כגון ליורשה וכל שאר דברים ודו"ק :

ע"ש בגמרא א"א בשלמא כישואין וכו' וליכא למימר אימא בהיפך מדרבי יהושע סבר לא לשכי' איכא למימר דטעמא משום דסבר דמאמר עושה אירוסין ולהכי לא יפר וא"כ אכתי לא תפשו' האבעיא די"ל מדא' ר' יהושע התם לא לשכי' משמע דכלל איכו יכולים להפר והא אף אם אירוסין עושין יכולין להפר בשותפו' שא ודאי טעמא של ר"י משום דסבר דזיקתו קלושה וק"ל : מהר"ם יצו

דף ל בתוספות בד"ה אמר רב כחמן זאת אומרת שלא דקדק כן רב כחמן ממתני' דריש כיצד עכ"ל ולמאי דפירש"י לעיל דנוכח יתו' מסכי' דייק א"ש ע"כ גליון ת"י עוד גליון ת"י :

ע"ב בגמרא אלא לתרי אנאי פי' בקוכט' ויפרו מבעי ליה אף על גב דרב כחמן כו' לא חייש לקושיא דיפרו היינו דוקא לענין אם שלא הוזכר בברייתא אבל יבמה יפרו מבעי ליה מהר"ם עכ"ל :

בד"ה גירס אחד כו' ולר' ירמיה ניחא כיון דאצטריך לאשמעינן דיש זיקה כרב אשי כו' עכ"ל ק"ק דאי ר' ירמיה ס"ל יש זיקה וכרב אשי קאמר דזהו למעוטי כינס ואחר כך גירש דלא הוה רק צרתה בזיקה אסורה ויש ליישב ודו"ק :

דף ל ע"א גמרא מאי קמ"ל תניכא הרי וכו' וודאי גם המקשן ידע החילוק בין חזיא ליה בנפילה ראשונה אי לאו דא"כ אף בלא דברי ר' יהודה היה לו להקשות ממתני' דלקמן הא תו ל"ל ומה לי שלשה אחין או שני אחין אלא וודאי דלקמן אשמעיכן אף על גב דחזי ליה אך המקשן סמך עצמו אקושיא הא כמי תניכא וליכא למימר הא ע"כ ידע גם סברא של אחזי דא"כ איך הבין ליתני הך דלקמן ולא ליתני הכא דאיכא למימר דכקט לא זו אף זו ומה שהגמרא עביד לעיל צריכותא מחרווייהו הן התרצן מעצמו לרווחא דמילתא אבל עכ"פ איכו יכול להוכיח כלום מיהו יש לפרש דבאמת הוה קשה להמקשן גם אמתני' דהרי לקמן פריך קושיא זו ודו"ק :

בתוספות ד"ה זאת אומרת וכו' ונפלו שתיהן לפניו לאו לענין יבום קאמר שנופלים לפניו להתייבם אותן רק ר"ל שהם פנוים וראויים לייבם אילו לא גירש שהרי מת אחיו משא"כ כשהוא עדיין איכו נופלים לפניו להיות ראויים ודברי מהרש"ל וחידשו דחוקים ודו"ק :

ע"ב גמרא ע"כ כרב אשי וכו' וק"ק בין לרב כחמן בין לרבא אמאי לא תני מתני' רבותא אפילו מת ואח"כ גירש ולרב כחמן אפילו מת בלא גירש ולמה נקט מת ואח"כ גירש ויש ליישב : מהר"ם יצו

דף לא בתוספות בד"ה אי בשתי כמו כו' דאיך עולה על דעת המתרץ לומר כן כו' עכ"ל דאין עולה הדעת להתירה בב' כיתי עדים טפי מבכת א' עכ"ל גליון ת"י :

בא"ד דבקידושין ניירי בכת א' משום דבב' כיתי עדים לא אצטריך כו' ותנן לה בגיטין גבי כו' עכ"ל ר"ל דבקידושין גופי תנן לה התם כמ"ש דקתני גבי ספק גרושין דחולצת כו' ועלה תני וכו' בקידושן וק"ל :

דף לא ע"א גמרא ומאי דמתני' דהכא בבת אחת וכו' ר"ל מנ"ל לתנא דמתני' לומר דאי הוה הא גירושין דהוה מפרשינן ליה בכת אחת ונתרץ דומי דקידושין בגמ' דמאי דתני קידושין ה"כו בכת אחת כן הוה מפרשינן גירושין ופריך וקדושין גופא וכו' ר"ל מנ"ל לתנא דהוא מפרשינן קידושין בכת אחת דילמא אי הוי תני גירושין הוה מפרשינן גם בקידושין בב' כיתות וכמו כן גירושין ניהו ק"ק מאי פריך אתנא דמתני' דילמא הוא רצה לאשמעינן רבותא בקידושין אפילו בכת אחת ואיירי בין בכת אחת ובין בב'כיתו' ולכן לא תני גירושין ואשמעיכן דאיירי הקידושי' אפי' בכת אחת וזה איכו שייך בגירושין וכדי שלא תטעה לומר גם בגירושן אפילו בכת אחת לכן לא תני ויש ליישב ודו"ק :

בתוספות ד"ה אי בב' כיתי עדים תתייבם וכו' ולא גזרינן אטו בב' כיתי וכו' ספק דרבנן וכו' וכ"ל לפי זה המקשן פריך מנ"ל לומר לנואי הלכתא וכו' אי ערוה היא צרתה בעיא חליצה דילמא סברה המתני' דגיטין גם בב' כיתי עדים הוה ספקא דרבנן ומילא לא חולצת שם דאם אתה אומר חולצת מתייבמת אלא ודאי דלא חייש' לסברא זו כלל א"כ הדרא קשיא לדוכתי' למה לא תני גירושין :

בא"ד ותכן לה בגיטין ג"כ כו' בחידושי מ"ב ר"ל דבקידושין גופא תכן לה במסכת גיטין וכו' וקאמרי התו' אבל אי הכי בקידושין מיירי וכו' ר"ל דקשה לתו' א"כ מאי מקשי מעיקרא ליתני גירושין הא לא אצטריך למיתני כאן דתכן במסכת גיטין דהוא ספק ממיל' חולצת וזה תרצו דמתחילה הבין המקשן דבקידושי' איירי בב' כיתו' א"כ שפיר מקשי כמו דבקידושין אשמעיכן כאן בב' כיתות אף על גב דתני לה במסכם גיטין לענין קידושין ה"ה הוה ליה למיתני גירושין אף על גב דכבר תני לה התם לענין גירושין ודו"ק :

ע"ב גמרא אלא מדרבכן וגזירה שמא יאמרו וכו' ולא כיחא ליה לומר דגם רבכן מספקי בזה כמו ר' שמעון דמספקי להו אי מאמר מהכי אם לאו ואם כן על כרחך לייבם תרווייהו אי אפשר דילמא מאמר קונה ואם כן גזרי רבכן דאי מתירין לו לייבם תדא גזרי דילמא אתי לייבם גם השניה דלא מסתבר שיחלקו בזה עם ר' שמעון אי יש לגזור חדא אטו שני' או לאו וק"ל :

בתוספות ד"ה להגלה וכו' אי לא מייתי שטרא דאיגרשא מקמי הכי וכו' וק"ק לפי זה ה"ל לתרץ בקיצור דלא חיישינן לשמא מחקה ולא תקשי מ"ם גירושין מקידושין דבשלמא גבי גירושן תיקנו לכתוב זמן ובאם שלא יכתבו זמן אזי מוקמינן לה אחזקה וקטלינן לאפוקי קידושין לא שייך לתקן כך דהא אי מוקמינן אחזקה לא קטלינן ויש ליישב דגם רש"י סבר דווקא אם יש ריעותא לפנינו שמחק אז קטלינן אך אין לנו לומר מסמע כן : מהר"ם יצו

דף לב בתוספות בד"ה מדרבכן וגזירה כו' ועוד דהתם קרי רבא לאשתו נרה כו' עכ"ל מלשון נרה קדייקי וממלתא דרבא גופי' כמי איכא למוכחי דלא אסיר' שא מדרבכן כדקאמר רבא התם הא דאמר

רבין

רבינו זיק' ב' יבמין כו' עכ"ל לא תימא היכא דאיכא נרה כו' אלא דאפשר דרבא פליג עליה דר' יוחנן דר"י ס"ל לכ"ע הוי באיסי גופא דאורייתא כפי' ריב"ן ודו"ק :

ע"ב בתוספות בד"ה ותו חמותו כו' דספיר גרסי' ליה וטעו הכא כדהוה טעי התם כו' עכ"ל היינו לפי הגירסא שהביאו התו' נמס וליסרו נמי משום איסור א"א ליכא לפרושי התם אלא דטעי אבל לפי גירסת הגמרות שלפנינו שם דגרסי' ולידון נמי משום א"א יש לפרש דלא טעי בהא אלא דהוה ס"ד דאיירי בשוגג אי נמי דלא התרו בו משום חמותו ורבה מהדר דאיירי במזיד ובהתרו בו משום שניהם כ"כ התוספות שם וק"ל :

דף לג בפרש"י בד"ה ואליבא דר"ש וה"ק ר' חייא אע"ג דפליג ר"ש ופטר ר"מ בכולל כולי עכ"ל לאו דוקא בכולל דאפילו באסור מוסיף נמי לא מחייב ר"ש אלא א' דהיינו דכנסא חי ואחר כך נשא מת אלא נקט כולל דקיימינן ביה וק"ל :

ע"ב בתוספות בד"ה אסור כולל ופליג רבי יוחנן אחר רבי חייא כולי עכ"ל ר"ל דלדידי' חייב תרתי מכ"ש באסו' כולל משא"כ לר"י דאמ' לעיל דאינו חייב אלא א' ולמה כ"מ לקוברו וק"ל :

בד"ה א"ר יוסי כו' כדאמרינן פ' ג"ה מאי חזית דטומאת הגוף חמיר' שכן כרת דילמא כולי עכ"ל ק"ק דאין זו הראי' מכרעת דהא דאמרינן התם מאי חזית היינו דלא ליחול לאיסור שני וה"כ כימא הכא מאי חזית דאיסו' כבלה חמירא ולא ליחול אאסור חלב ודו"ק :

בא"ד באיסור כולל אאיסור א"א דחמירי מיניה כו' עכ"ל ואע"ג דחייל נמי לקמן אאיסור אשת אח דחמור אומר מהר"ס דאחות אשה חמור שכן בידו לרבות עכ"ל גליון ת"יוק"ל :

דף לג ע"א גמרא במאי קמיפלגי באיסורי כולל וכו' וליכא למימר דפליגא אי ר' סבר כרבי יוסי או כרבי שמעון דאם כן הוה להו לאשמעינן פלוגתייהו באשת אחיו ואחות אשה גופיה במאי דנמירו רבי יוסי ורבי שמעון וק"ל :

שם אלא לבר קפרא רבי חייא סקורי קא מסקר וכו' ק"ק כמו דלרבי חייא בר קפרא טעי במאי ששמע מרבי אליביה דר"ש וסבר ששמע אליביה דרבי יוסי לפטור סבר ששמע אליביה דרבי שמעון לפטור וממילא לרבי יוסי חייב ובאמת איכו כן וכן בסמוך קשה בהיפך ויש לייסב דמלשון שאמר כך שמעתי מן אחות משמע שזה הלשון עלמו שמע מפיו ולא שלמד כן מדיוק מדאמר לרבי יוסי שתים מכלל דרבי שמעון אחת ודו"ק :

בתו' ד"ה בר קפרא סבר וכולי וקשה לר"י דמשמע דבאיסור וכו' היינו לפי שיטתם דכתבו דברייתא דקתני איכו חייב לא משום אשת אח מחייב תרתי היינו לקוברו ולא לענין חיוב ממש וע"כ איסור מוסיף ס"ל כדאמרינן פ' אמרו לו ועלה קאי רבי שמעון ואמר דאינו חייב אלא וכולי אבל לא כפירש רש"י לעיל דבר קפרא לא קתני בברייתא רבי שמעון וכולי ודברי חידושי הלכות אינם מובנים בזה :

שם בא"ד דלא חיילא ההיא דהותרה וכו' ר"ל גם באחות אשה נקרא הותרה מפני שיש לה היתר לאחר מיתה כמ"ש בדיבור שלפני זה ולקמן בד"ה אמר רבי יוסי וכולי ודברי הקידושים הם ללא צורך ודו"ק :

ברש"י בד"ה באיסור בת אחת וכולי דהא דאמר לעיל חייב שתים כגון וכולי וק"ק דלא איצטרך רש"י לומר דפלוגתייהו דר"י ור"ש איירי בבת אחת רק דהם איירי במוסיף וכולל ורבי חייא סבר דה"ה בבת אחת כמי סבר רבי יוסי דחייב ובר קפרא סבר דרבי יוסי איירי במוסיף דוקא לקוברו ולא לענין חיוב וה"ה בבת אחת גם כן איכו חייב שתים ויש לייסב ודו"ק :

ע"ב בתוספות ד"ה איסור כולל איתכיין וכולי דאם כן לא הוי טעי בר קפרא לערב מליקה וכולי וקשה דהא כשיערב מליקה לא אסיק אדעתיה דלא אשכחן בכולל כמ"ש רש"י וא"כ סבר דגם מליקה איירי בכולל ואם כוונת התו' על מה שטעה אח"כ וסבר ששמע מפי ר' מליקה דהיינו בבת אחת א"כ ע"כ צ"ל דס"ל להתו' דמסתמא אף שטעה אחר כך וסבר דשמע מפי רבי מליקה מ"מ היה זוכר שרבי אמר לו בשם רבי יוסי אם כן למה להו לתוספות לדחות בסברא דלא הוה טעי בר קפרא וכו' יותר ה"ל להקשות אם כן למה חולק עם רבי חייא אליביה דרבי שמעון ה"ל לבר קפרא לחלוק דאפילו לרבי יוסי איכו חייב אלא אחד בבת אחת כיון שזוכר מתחילה לגר רבי עמו לפטור אפילו אליביה דרבי יוסי וסבר דגם מליקה שמע מרבי . ויש לייסב דבאמת כוונת התוס' הכי במה שכתבו דבבת אחת פשיטא ליה לבר קפרא דלר"י מחייב תרתי וכו' היינו נמדפליג אליביה דרבי שמעון דווקא ומיהו לפי זה איכו מיושב מ"ש ולהכי פשיטא ליה בסמוך וכו' הא לבר קפרא לפי מה שטעה לא פשיטא לי' דר"י מחייב בכולל ועיין מ"ש אח"כ ויש לייסב ודו"ק :

ד"ה לקוברו וכולי כיון דקסבר רבי חייא דרבי יוסי וכולי בח"ס מגיה בר קפרא וכולי מיהו קשה דהכתי מנ"ל לגמרא להקשות אבר קפרא הא בר קפרא לא ידע דטעות הוא בידו וסבר דמתחלה למד רבי עמו מליקה דהייכו בבת אחת ממילא לא למד עמו בדין איסור כולל ואם כן סבר בר קפרא דגם לרבי יוסי פטור באיסור כולל ודוחק לומר דקביר' ליה לתוספות דזה דוחק לומר דטעה כל כך ששכח גם כן שלמד עמו כלל דיני כולל רק שטעה שרבי למד עמו גם מליקה דהייכו בת אחת ממילא למד עמו כל כולל דהייכו זה ששיננו וכו' וגם מליקה דהייכו בת אחת דמלשון הגמרא לא משמע כן דאמרינן וסבר מדהא בבת אחת הא כמי בבת אחת . ויש לייסב בדוחק דהגמרא מקשי תיובתא אליביה סברת דרבי חייא דרבי למד עמו כולל מן רבי שמעון ולא לרבי יוסי אם כן קשה אבר קפרא הייכו על סברת בר קפרא ולפי זה היה יותר נראה גירסת התוספות שלפנינו כאן דסבר רבי חייא דרבי יוסי אית ליה וכולי דלפי סברת רבי חייא סבר רבי יוסי כך ודו"ק : מהר"ס ילו

דף לד בפירש"י בד"ה ומאן האי כולי וכשקידש כו' נאסרה על שמעון משום אח ואי אפשר כו' עכ"ל אף על גב דאיכא לאוקמא מתני' בנשא חי ואחר כך נשא מת דה"ל איסור מוסיף משמע ליה לש"ס דאיירי מתני' בכל גוונא אפילו בנשא מת ואחר כך נשא חי וק"ל :

ובתוספות בד"ה טעה בדבר כולי וי"ל דהתם לאו בדחייא תליא מלתא אלא משום דטריד עד כאן לשונו והוא דחוק דבהדיא קאמר התם טעמא לר"מ משום דניתן לדחות ולא ניתן לדחות ויש לייסב וק"ל :

בד"ה אבל קטנה כו' יתירות על שלש בנות שני' בפ' אילו נערות גרסי' לה כו' עכ"ל ואפילו לפי גירסא זו ליכא למימר דר' יוסי אקטנה יתר מבת ג' דווקא פליג אבל בגדולה אפילו בגיורת לא פליג רבי יוסי ומאי קאמר הוא דאמר כרבי יוסי די"ל דבכולל יתר מבת ג' הוי כמי גדולה ואכולה מלתא פליג רבי יוסי וק"ל :

דף לד גמרא והא אין אשה מתעברת וכו' וליכא לתרץ דמתניתין איירי באם היו אלמנות בעולות דאם כן ה"ל למתניתין לחלק בדידיה בגדולת בין בעולת לפסולת ולא בין קטנו' שאיכן ראוית לילד מיהו לפי זה קשה מאי תירץ שבעל ושנו אכתי קשה דה"ל לאפלוגי בין בעלו ושנו לבעלו לבד ויש לייסב וק"ל :

ע"ב גמרא והא תמר בביאה ראשונה וכולי מלשון רש"י משמע שהקושיא היא מכח שער ואוכן שלא כדרכו שנשו מגילא מיכה דתמר בביאה ראשונה איעברה וקשה שנשא בעל ושנה ואין לתרץ דאיך שנשה תמר על זה שמא לא יבעול ויסנה דהא ע"כ ק' שמא לא מתעבר' כלל ממנו אלא שהכניסה עצמה בספק זה ה"ה כאן וכ"ל דיש להם איזה סנוך ושיעור שנתעברה בביאה ראשונה ורש"י בא לתרץ איך אמר שבביאה ראשונה איעברה הא הוה ער ואוכן ומתרץ דלא תקשו כי הם שלא כדרכה שמשו ובזה מיושב גם כן שתמה בחידושי הלכות מנ"ל שער ואוכן שמשו שלא כדרכה דכיון דקבלה בידה שתמר מביאה ראשונה נתעברה עכ"ל כ"ל דהם שלא כדרכה שמשו דאם לא כן לא הוי חידושי מה שנתעברה בביאה ראשונה ודו"ק :

בתוספות ד"ה נתן לה גט וכולי לא איצטריך הכא מילתא דשמואל אלא משום ממאנת וכולי נ"ל דמה שאמר בגמרא אבל קטנה בת ישראל צריכה להמתין וכו' הם דברי שתם ש"ס שמוכיח כן ולא מדברי המקשן דאם לא כן קשה מה הקשה האמר שמואל חדא זימנא וכולי הא יש לתרץ דלא אצטריך כאן רק לאשמעי' דגיורת ומשוחררת איכה צריכה להמתין אלא ודאי שסתם גמרא בא ללמוד כך מדברי שמואל ועלה מקשי מה צריך אתה ללמוד מדברי שמואל כאן הא אמר חדא זימנא ודו"ק : מהר"ס ילו

דף לה בתוספות בד"ה אף על פי שמותרת כולי פי' בקונטרס טעמא דסמעתין משום בת כהן כי תהיה כו' עכ"ל ואף על גב דהאי קרא בתרומה כתיב לכהונה נמי אסרי לה מק"ו כמ"ש התוספות לקמן כדאי' בפ' אלמנה ולא הוצרך ר"י לראייה מהתם אלא דלא כימא אין מזהירין מן הדין וכתב מהרש"ל אין זה פי' שלנו ואותו פירש סבר דלא מרבינן מקרא דכי תהיה אלמנה וגרושה אלא עכו"ם כו' עכ"ל וכנ"ל לפירש ר"י שהוצרך לפרש דפסול לכהונה משום טומאה ודו"ק :

בא"ד לפי פי' ר"י אין פסולה זוכה לתרומה מקרא דבת כהן אלא כו' עכ"ל פי' מהרש"ל פי' זוכה היינו הנבעלת לחייבי כריתות דקר' דבת כהן אתיין ללאוין גרידא כו' עכ"ל ולקמן בפרקין בתוספות הכא נמי כו' כתבו בע"א וז"ל ולעיל ספ"ד אחין הביא ר"י דכל הכך ע"י קידושין א' לא הוי בכלל לא"ש זר וזונה דפסולה לתרומה משום דכללים כו' ע"ש ודו"ק :

פרק

חדושי הלכות מסכת יבמות

פרק החולץ

בתוספות בד"ה החולץ ליבמתו כולי ובגמרא נמי נקט מעוברת לרבותא דאף על פי שהוכר עוברה כו' עכ"ל ומיהו כדפריך ממתני' לר"ל לא בעי למימר דר"ל לא פליג אלא בהוכר עוברה אבל בכמלאת מודה ר"ל דהוה חליצה מעליא דלא כר' ליה לחלק כן לפי האמת :

דף לה ע"א בגמרא הוא דאמר כרבי יוסי וכולי מה שמקשה בחידושי הלכות אפי' הרז"ה אם גזרו זנות אטו נשואין בישראל למה לא נגזור נמי בגיורת כך זנות אטו נשואין וכולי אין כאן קושיא דהא כבר כתבו התוספות לעיל בד"ה קטנה וכו' וזה לשונו דגדולה גופא וכו' ולא אסרי אלא אטו בת ישראל וכולי ולכן אין שייך נמי למיגזר זנות דגיורת אטו נשואין דגיורת וק"ל :

בתוספות בד"ה גיורת וכו' דמהא לאהוי מסכי מידי וכו' ויש לייסב דהכי מסכי הוא דאמר כרבי יוסי דמתיר גיור' וגם מתיר בבת ישראל וכאן דאיכא תנא דמתיר לכתחילה אפי' בבת ישראל לא רצו לגזור גיורת אטו בת ישראל דהוי פלוגתא רחוקה אף אם בזה חילק עם ר' יוסי לענין בת ישראל מ"מ לא רצה למיגזר וכעין זה כתב מהרש"ל לעיל :

בתוספות גבי פלוגתא דרב ור"י אם מתה ראסוכה אי מותר בשניה וק"ל :

ע"ב בתוספות ד"ה החולץ וכו' למעוברת לרבות וכו' מה שמקשה בחידושי מ"ב מאי מקשה אר"ל ממתניתין הא יש לחלק בין הכיר ללא הכיר אין כאן קושיא דלפי טעם דר"ל בין אין לו עיין עליו הואיל ובאות' שעה ראוי להתקיים וכו' א"כ מה לי הכיר או לא כיון דהוי לה בן ודו"ק : מהר"ש ילו

דף לו ע"ב בד"ה מת בתוך כו' ומיהו בה"ג כתב דביום שלשים אפילו פיהק ומת לרבנן כו' דגרסינן הכא ביום כו' עכ"ל ולפ"ז יש לקיים ספיר פ"ה דבפיהק ומת איירי הכא ודו"ק :

בא"ד ושמא לענין אבילות נמי חשוב בר קיימא עכ"ל ר"ל לפי הגרסא ביום שלשים והיא דפ' יש בכור אליבא דרשב"ג ואכן ביום שלשי' סמכינן ארבנן ודו"ק :

דף לז בתוספות בד"ה רוב היולדת כו' ואין לומר כיון דהממוכה כו' א"כ אפילו תוך ג' חדשים כו' עכ"ל דאף על גב דבשמעתין קאמרינן בהדיא דלא סמכינן ארוב' דלט' ילדן היינו משום דאיתרע האי רובא כיון דזו לא הוכר עוברה לשלים ימיה דמי הוכר כו' כפרש"י אבל הכא אם נישאת ביומא דמשלם ג' חדשים אכתי לא איתרע רובא כימא דאם דתלד לסוף ו' חדשים ג' ימים כימא נמי דהוכרו עוברה אחר שלים ימיה דאז הוי שלים ימיה דרוב הנשים שהוכר עוברה לשלים ימיה ומיהו לא הוה צריכי למימר דלכך תינשא משום דרובא לט' ילדן אלא משום דרוב שלים ימיה מן השני הוכר עוברה לשלים ימיה וכימא דזו כמי הוכר לשלים ימיה אחר ג' ימים ודו"ק :

בא"ד וי"ל דכ"ע לא היה משתהה הכרת עובר של ראשון עכ"ל ואם הוכר בתוך הזמן זה ע"כ מן הראשון הוא ואם לאו ע"כ מן השני הוא וקשה מהיכא פסיקא להו שכ"כ נשתהה הכרת עובר מן הראשון שלש חדשים ועוד שלים ימיה מן השני ולא פחות ודברי מהרש"ל דחוקים בזה ולולי שיראתי להגיה בדבריהם היה נראה וכצ"ל עד שלש ימים מן השני ור"ל כיון דביום דמשלם שלש חדשים ממיתתו לא הוכר העובר תינשא לשני ואין לנו לחוש שמשתהה הכרת עובר עוד שלשה ימים מן השני משום קליטת הזרע של ראשון דאפשר דשלים ימים דקאמ' עם קליטת הזרע הוא ודו"ק :

דף לח בתוספות בד"ה הוי יבם כו' משמע מתוך פירושי דקרי וודאי מה שוודאי נוטל חלק כו' עכ"ל ק"ק דע"כ לאו מה"ט היא דהא בההיא דרב משרשיא נמי וודאי דנוטל חלק בנכסים אלא דעיקר טעמו דבההיא דרב משרשיא לא חשוב וודאי דלא ידע מכח מי הוא בא עליהם מש"כ האי יבם דהכא דהשתא כמי מההיא דנפל הבית עליו ועל אמו מה"ט הוי בכימן וודאי בנכסים דידע מכח מי הוא בא וע"ש בפרשב"ס ויש לייסב ודו"ק :

בד"ה ובה"א הנכסים כו' והא דלא ערבינהו כו' עכ"ל מה שיש לדקדק בזה עיין בחידושינו פ' האשה שנפלו וק"ל :

בא"ד ויורשי אשה היכי גבו כתובה הא ק"ל כו' אבל ר"י דאמר בחזקת יורשי כו' נ"ל עכ"ל בפשיטות טפי ה"ל להקשות כן לר"ל דאמר יחלוקו היכי גבו הכי כיון דאין אדם מורים שבועה לבניו ויש לייסב ודו"ק :

ע"ב בתוספות בד"ה בשאר נוטלו כו' אין לחושבה כעוברת על דת כו' עכ"ל כך הגיה מהרש"ל לחושבה מלה אחת אבל זה אינו דהתם בגמ' בהדיא מדמה להו לעוברת על דת אי בעי התראה להפסיד כתובתה ולפי הגהתו נראה להגיה יש לחושבה כעוברת כו' ויותר נראה להגיה אין לה כתובה כעוברת ע"ל וכו' ודו"ק :

דף לח ע"ב בגמרא א"ל רבה אדמיפלגי בגופה כו' ויש להקשות מאי קושיא לעולא דילמא סבר גם הוא סברא זו כיון דאיהו קיימא ה"ל וודאי וכו' אך מ"מ לענין למכור לכתחילה לא סבר לה רק לענין שאם מוכרה וכתבה קיים המקח ולא פליגי בה ב"ש וב"ה דלכ"ע בדיעבד מוכר' קיים ויש לייסב דאכתי קשה ליפליג בנשואה עלמה ליתני בחייה בדיעבד מכרה קיים ובמתה פליגי בה ב"ש וב"ה ושוב ראיתי לקמן בסמוך ד"ה אף על גב דקשיא וכו' כתבו התוספות כעין סברא זו גבי מאמר וק"ק מה שכתבתי ויש לייסב ודו"ק :

שם בגמרא דאי ס"ד וודאי נשואה ב"ש אומר וכו' והא דלא מוכיח מב"ה יותר עדיף דסבר דנכסים בחזקת האשה היינו כבר הוכיח לב"ה דזיקת ארוסה עושה ספק ארוסה מגילא ה"ה זיקת נשואה עושה ספק אך לב"ש לא הוכיח כלום גבי ארוסה ע"כ מוכיח לב"ש וק"ל : מהר"ש ילו

דף לט ע"א גמרא וקסבר אביי ידו וכו' וק"ק למה צריך לאיפלוגי אביי ורבא בכתובות כמו שמביא רש"י ואמר התם נפקא מיניה לשומרת יבם כיון דאיפלוגי כאן אי ב"ה סבר ידו כידה או עדיפא מידה ויש לייסב וק"ל : מהר"ש ילו

דף לט ע"ב בתוספות בד"ה אמר רב כו' דהתם הוי טעמא משום דמלות חליצה כו' עכ"ל לכאור' אמאי קושיא דהא כיון דהתם היינו משום דמלות חליצה קודמת ה"כ כימא הכא דכופין לחלוץ משום דמלות חליצה קודמת כפרש"י דלמשנה אחרונה קיימינן הכא יש לפרש דה"ק כיון דמשום דמלות חליצה קודמת אמרינן התם בלא אמתלא אין כותבין אגרת מרד ה"כ לפרש"י דמשוה אותן לעניין כופין לחלוץ א"כ אפילו בלא אמתלא כימא דכופין מה"ט דמלות חליצה קודמת וכן משמע לשון התוספות פ' אף על פי ע"ש וק"ל :

בא"ד אבל אחריכי אין מניחין לייבם אלא אדרבא כופין לחלוץ כו' עכ"ל יש לדקדק דא"כ לפי' ר"ת נמי תיקשו למה טורחין להטעותו יכפוהו לחלוץ ור"י דאמר תבע לייבם אין נזקקין לו השתא לחלוץ כופין כו' כמ"ש לפי' הקונטרס גם לשון התוספות פי' אף על פי אינו כן לפי' ר"ת וז"ל שם וגם לפירושו אם תבע לייבם לא כייפינן לה לחלוץ אלא מטעינן ליה כו' אבל אם אינו רוצה לא לייבם ולא לחלוץ נראה דכופין עכ"ל ואם כייסב דבריהם דהכא דמיירי התם בנתכוון מגוה הוא דחוק דלפ"ה כמי יש לייסב כן וק"ל :

בד"ה ולשום אישות כו' שניהם שוגגין א' מזידין דההוא מזיד לשם זנות ולא כההוא כו' וכן והיא מזידה עכ"ל הך דרשא דריבה שוגג במזיד לא מצאתי שם גם דבריהם מגומגמין דלא הוו צריכי לראייה אלשון מזיד דמשמע זנות מהך דשניים מזידים דקתניא בברייתא התם מרישא דמתני' התם בין בשוגג בין במזיד נמי מוכח דהוא לשון זנות כדמוכח התם גם מה שהביאו וכן הוא שוגג והיא מזידה דמשמע להו נלשון נתכוונה לשם מגוה ואינו כן דבהדי' מפורש שם הוא שוגג והיא מזידה דתרווייהו לא מכווני לשם מגוה ודו"ק :

דף מ בתוספת בד"ה שיכה בה קרא כו' דמהיכי תיתי לעכב דדילמא למגוה כו' עכ"ל דכיון דחלוט מלה היא ליכא למעוטי אלא מיתורא דחד קרא דהיינו למגוה וה"ה דהמ"ל דחלוט לאו מנה מקרי ומתרתי קראי אימעוט חלוט אפילו לעכב ויש לדחות ודו"ק :

ע"ב בפרש"י בד"ה בבנו משום אשת אב עכ"ל היינו משום גזירת שניות דחולץ דמשום מיתנא ה"ל אשת אב מדאורייתא וכן באחיו שפרש"י משום אשת אח היינו משום גזירת שניות דחולץ דמשום מיתנא קם ליה בלאו לא יבנה מדאורייתא כמ"ש רש"י גופיה לקמן אך יש לדקדק מה שייך לגזור שניות בכל הכי משום חולץ הא קם ליה בדרבה מיניה באיסורא דאורייתא משום מיתנא ויש לייסב תנ"א בו ביום לא התרו בו באיסור' דאורייתא' דמשום מיתנא מ"מ מכין אותו מכות מרדות משום גזירת שניות דחולץ ובהכי ניחא קלת מה שהקשה מהרש"ל לפרש"י גבי אבי אביו ע"ש ודו"ק :

דף מא בתוספת בד"ה מ"ט דרב כו' שרי רב אפי' לא הותרה לכתחלה כו' דווקא בזיקה דרבנן כו' עכ"ל לפי זה עדיפא ה"ל למפרך התם מההיא דג' אחין דהכא דאפילו בהותרה לכתחילה אסר לייבם והתם שרי רב אפילו לא הותרה ודו"ק :

ע"ב בתוספת בד"ה אמאי לימא כו' וי"ל דלהא ליכא למיחש דתוך ג' וודאי לא תינשא כו' עכ"ל ר"ל דתוך שלשה לא תשמוך אחליצה ליכשא משום

הבחנה

הבחנה ולאחר ג' כמי אם תמלא מעוברת כו' לא תסמוך אחליצה דלא יבא לטעות דחליצה פוטרת במעוברת ול"א וולד כסילא לאויר העולם כמו בשאר מעוברת שלא חלצה וק"ל :

בד"ה הספיקות כו' ומיהו מהיא דספק קידושין כו' ה"מ למפרך עכ"ל והיינו ספק אם היא ערת ערוה וצ"ל לדבריהם דאפשר לברר אם קרוב לה אם לו ורש"י לא פי' כן ול"א בספק ערת ערוה דמקרי לא אפשר ומה יש לדקדק עוד בפירושו עיין במ"ק וק"ל :

בד"ה עמד בדין כו' דלפי זה הל"ל דלא חייב במזונותיה עכ"ל כיון דמעשה ידיה משעבדה כמי אחר שברח אלא אקודם שברח קאמר לא משעבדה ובוודאי לא אמר לה צאי כו' אמזונות גופא דקיימינן ביה הל"ל הכי כיון דלא חייב במזונותיה קודם שברח וודאי לא אמר לה צאי כו' וק"ל :

☜ שם בגמרא ואף על גב דקשיא מתה אדמיפלגי בגופה וכו' וק"ל נאי קושיא דילמא המתניתין אתי לאפוקי מסברת עולא ורבה דאמרי' לעיל גבי מתה אפילו כפלה לה כשהיא שומרת יבם אפ"ה יחלוקו ולכן אשמעינן במתה דווקא כשכפלה כשהיא תחתיו דבעל כדמשמע ליסנא דככנסין ויוצאין כמ"ש דייקא דמתניתין כוותיה לאפוקי כשכפלה לה כשהיא שומרת יבם הככנסים בחזקתה ויש לייטב דאף על גב שאמר דייקא דמתני' כוותי' מ"מ ע"כ לאו הוכחה גמורה היא דאל"כ תקשי לשאר המ"ד אלא וודאי דלהקשות מלשון זה של ככנסים ויוצאין לא יוכל דיש לתרץ וכנ"ש הרא"ש וא"כ ה"ל לפרושי מתניתן בהדיא דיוק זה ודו"ק :

דף מ ע"א גמרא למאי הלכתה וכו' מה שמקשי כאן ובמ"ב ותירוצו אבל קשה דגם לעיל אדברי מקשן דפריך והא כתיב לא תאפה חמץ וכו' יש לתרץ דלהכי אצטריך עוד לעיכובא דליכא למימר דליכא לתרץ כך דהא הברייתא אמרי למצוה דמשמע ולא לעיכובא דא"כ אמאי לא סותרי' התוספת כך דליכא למימר דהוא כמו סיכה הכתוב עליו לעכב אלא ע"כ מלשון זה ליכא למשמע מיניה בעלמא וכו' וע"כ הנראה לומר דוודאי לאו בכל מקום אמרינן דאי כתיב קרא חד זימנא ה"א לכתחיל' דווקא וכו' וה"א כאן ג"כ אמרינן דאפילו בחד קרא הוי לעיכובא אך שהתוספת כתבו דליכא למימר דגם כאן סברי הש"ס דאיצטרך לעיכוב דא"כ מנ"ל לש"ס לומר כך אלא וודאי דלא נובקש הש"ס למילף זה כאן :

דף מב ע"ב בתוספת בד"ה ר' יוסי אומ' כו' וכולן לא ינשאו כו' משמע אפילו ארוסות כו' ודוחק לחלוק כו' עכ"ל ק"ק אמאי לא הוכיח ר"ת הכי דע"כ וכולן משמע אפילו ארוסות מהא מדמייתי דהדר ביה ר"י מכח מתניתין דכרמא דקתני וכולן צריכות להמתין כו' ואימא דהיינו נשואות ליכנס אלא דע"כ וכולן אף ארוסות במשמע וי"ל דהך מתניתי' דכרמא וכולן אברייתא דרדופה נתניי' והיינו כר"מ ולא כרבי יוסי דפליג עליה וע"כ התם אף ארוסות דלית למימר דר"מ דווקא בכל הכי דרדופה דהיו נשואות קאמר דגזור אטו נשואות דא"כ הוה ר"מ דעת שליסי' וזה אין סברא ובהכי ניחא מה דקשיא לן כבר במ"ק דלפי' ר"ת אכתי לא יתיישב הך קושיא שהקשו התו' לעיל דהיכי מוכח דהדר ביה ר' ממתני' דכרמא כו' דכיון דאפלוגת' דר"מ ור"י דרדופה קאי ע"כ כר"מ קאמר ולא כרבי יוסי ודו"ק :

בד"ה סתם ואחר כך כו' וטעמא כר"י משום דמסתמה אית לן למימר המחלוקת כו' עכ"ל ק"ק דלא הוי צריכי לכל זה אלא דאית ליה לר"י בתרי מסכת' כמי יש סדר למשנה וא"כ הוה מחלוק' ואח"כ סתם דמחלוקת בביצה שהיא סדר מועד וסתמא בנזיר שהיא סדר נשים ודו"ק :

דף מג ע"ב בתוספת בד"ה שאני בין כו' וצ"ל דבאבילות יש להחמיר כמי בכיבוס כו' לכבס ולספר כו' עכ"ל נראה מדבריה' דסופר כמי דאס' באבילו' דרבי' מה"ט דהוי לספר דבר פרהסיא וצ"ל דלא הוי פרהסיא כמו משא ומתן דאסור גם בקודם דקודם ולזה כוונו לעיל התוספ' דלפי מסקנא ניחא וצ"ל כמי דסופר הוה שום סברא לאסור גם באבילת דיחיד דהיינו בכ' יום טפי מכיבוס ודו"ק :

דף מד ובתוספת בד"ה כו' איכא כו' תימא דא"כ ל"ל קרא דאין חולץ כו' עכ"ל אבל בית א' הוא בונה אימא דאיצטריך כו' איכא בית א' הוא בונה ובב' בתים אינו בונה כלל אבל בחולץ לבית א' ולא כו' איכא תרתי לא אצטריך דכיון דאינו עולה לייבום אינו עולה כמי לחליצה :

ע"ב בגמרא אמר רבי שמעון ברבי הכל מודים בחייבי כריתות שהולד פגום כו' יש לדקדק אמאי חזר ממה' שאמר הכל מודים שמעון התמני ואימא דהכי אתמר הכל מודים בעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל והולד פגום ומאן הכל מודים שמעון התמני דאף על גב דבשאר חייבי לאוין אין הולד פגום דלא הוי ק"ו מאלמנה לכ"ג בעבד ועכו"ם הוה פגום כדלקמן לכולהו אמוראי ויש לייטב דרב יוסף מרא דשמעתין אית ליה לקמן לדברי רבי בעבד ועכו"ם דהולד ממזר וא"כ דשמעון התמני דאין דומה דרבי שמעון פליג עליה וק"ל :

בתוספות בד"ה הכא נמי כו' וק"ק כו' משמע היכא דהוי ממזר פסיטא וכו' אפילו לא הוה הוי זונה כו' עכ"ל לא ידענא משמע דכיון דלרע"ק ולשמעון התימני קאמר הכי השתא ממזר כו' כמ"ש התוספ' לעיל ולדידהו הא בהא תליא היכי דהוי ממזר לא תפסי קדושין והוי זונה מביאת זנות כדאמר פ' כל האסורין ודו"ק :

דף מו בתוספת בד"ה וכי כפקי כו' ואף על גב דלא קני גופה הכי קני כו' ובככריות ניירי כו' עכ"ל ר"ל דעדיין לא טבלו לשם עבדות דאם טבלו וודאי דקני גם גופן כמו הלוקח עבד מן העכו"ם דלא ניחא להו לפרש דאיירי בישראל שהיו חייבים מס לשליט דע"ע כמי גופא קני ויוצא בגט שחרור כדאמרינן פ"ק דקידושין דהא אמרינן אין ע"ע כוהג אלא בזמן שהיובל כוהג ועיין בכ"י בשם הריטב' שדחה פרש"י ותוספ' וכתב לקיים שהיו ישראל ע"ש :

ע"ב בתוספ' בד"ה טבילה באמהו' כו' א"כ משום ר"א אצטריך האי טעמא ונסיק משום דאיהו כמי מודה דבטבילה כו' עכ"ל ק"ק לדבריהם דמי הכריח ש"ס למימר הכי לר"א לעיל ואימא דאיכו מודה לר"י דבטבילה לחוד סגי וליכא למילף כדבעי למימר השתא דליכא טבילה באמהות לר"א וצ"ל דלא בלשון קושיא קאמר טבילה באמהות מכלן ול"א מסקנא וקושטא דמלתא קאמר אליבא דכ"ע מסברא ולא נכנסו תחת כנפי השכינה בלא כלום ואית לן למימר בטבילה דא"כ במה נכנסו ור"א אצטרך האי טעמא דלר"י בלאו הכי אית לן למימר הכי משום דאין ביאה בלא טבילה ודו"ק :

לעיל ובתוספת בד"ה א"ל ר"ע יוכיח כו' דהא כמי היקשא הוא כדמסיק כו' עכ"ל וצ"ל כמי דהכא גבי טבילה לילף מאמהות היקשא הוא דאל"כ מאי פריך וי"א נילף מאמהות וכ"ת אין דכין כו' והתני' רא"א מכיין לפסח כו' ואימא דהתם בפסח הקישא הוא ודו"ק :

בד"ה דאין הזאה כו' אבל הוא עצמו טובל בלילה ומזה ביום כו' עכ"ל היינו בשאר כל אדם דבעי הזאה דבהכי איירי מתני' דפרה אבל הכא בגר אותה טבילה שקודם הזאה בעי ביום דמשפט כתיב ביה ואפילו כימא דמשפט קאי אקבלת מצות מ"מ לכתחילה בעי ביום כמ"ש בתוספת לעיל וק"ל :

דף מז בתוספת בד"ה מ"ד לא להמכי וי"ס דגרסי' מ"ד ליהמכיהו וה"ג כו' עכ"ל כ"צ לפרש דבריהם בלי טעות והגהה והכוונה א'לב' הגרסו' וה"ק לפי גירסא זו מ"ד ליהמכיהו כמה שאומרים שמענו וה"ל כעד מפי עד דאיכו נאמן במקום אחר קמנ"ן כאילו אין נאמנים במה שאומרים שמענו כאילו בעצמם ראו שנתגייר בב"ד פלוני ונאמנן ודו"ק :

בד"ה נאמן אתה לפסול כו' השתא כמי דאין נאמן פגומין הם דבת גר עכו"ם זכר כבת חלל זכר פי' עכ"ל ק"ק ומאי קושיא לפי מה שכתבו לעיל בתוספת דה"כ ניירי בלא ידעינן דעכו' הוה ואי בעי הוה אמר ישראל הוא וא"כ השתא דאין נאמן מחזיקינן להו דאביהם ישראל הוא ואין פגומן לכהונה ולפי מה שכתבו לעיל לחד תירוצא דלהשיאן לכהונה בעי ראייה כיחא ודו"ק :

דף מח ואם לקח מן העכו' עבד צריך לקבל כו' לפי מה שהבין הרא"ש מפרש"י דבתחילת עבדות לכ"ע א"צ לקבל כמ"ש כבר במ"ק והאי לוקח עבד מן העכו"ס דצריךלקבל ע"כ היינו כשבא לשחררו מיד ע"ש וק"ק ומאי קושיא ואימא כדמעיקרא דתרווייהו ברייתות בלוקח מן העכו' ובא לשחררו מיד וחדא כרבנן חדא כרש"בא א"כ תרווייהו כרבנן וחדא בלוקח מן ישראל וחדא בלוקח מן העכו' ובא לשחררו מיד אבל לפי מה שכתב הרא"ש בשם הרי"ף דבתחילת עבדות לרבנן כמי צריך לקבל כיחא דהאי בלוקח מן לא איירי הבא לשחררו מיד דלא שכיח אלא בתחילת עבדות איירי ודו"ק :

בתוספת בד"ה אלא עבד כו' ועוד דמיפת תואר שמעינן דאין מלין גר בע"כ כו' מדאצטריך כו' עכ"ל ומדאצטריך להמתין שלשי' יום אין ללמוד כמי דאין כופין אותה לשם שפחות וחוזר ומטבילה כו' כדסבר רשב"א דאפשר דאיכו רוצה ליסא שפחה אף על פי שנשתחרר' ועוד דב' קביעות לעבדות ושוב לשחרור אם איכו רוצה למיעבד בה קאמר קרא להמתין שלשים יום ודו"ק :

בד"ה המפקיר עבדו כו' יפקירנו ולימא ליה באפי תרי זיל כו' הלשון מגומגום דלא הל"ל אלא יפקירנו דמהכי בלא שטר כדאמר הכא אבל באומר באפי תרי זיל הא מסיק שם דלא מהכי כיון דע"ע גופו קנוי ולשון התוספ' ג"כ שם שלא הזכירו בקושיית' של יפקירנו של דהתם קושיית' אע"ע והא אעבד כנעני' דקיימינן ביה ונראה לפרש כוונתם דהכא לפי קושיית' לא הוי ידעי לחלק בין יפקירנו לאומר באפי תרי זיל ולכך לא קשיא להו הכא אע"ע דהתם דהא כיון דמסיק דלא מהכי באומר באפי תרי זיל ה"כ אפשר דלא נוהכי כמי יפקירנו ולא נכחתי הכא למימר כיון דעבד כנעני יוצא בהפקר כ"ש ע"ע כמ"ש התוספ' ולכך ל"ק להו הכא של אעבד

 כנעני

כנעני דהך קושיא גופה דפריך התם אע"ג תקשי הכא בעבד כנעני דיפקירנו או לימא ליה באפי תרי ז"ל דהא ל"ל שטרא דקאמר הכא דמהני ביה הפקר בלא שטר ותו לא מידי ודו"ק :

דף מט בתוספת בד"ה שמעון התימני כו' כמי יש להוכיח כו' דמו לאשת אב לכ"ע כו' עכ"ל ר"ל בין למאן דמדמי עכו"ם ועבד לאשת אב ובין למאן דלא מדמי להו לאשת אב משום דלא תפסי בהו קידושין לא לדידיה ולא לאחריני חייבי כריתות הא מדמו לאשת אב לכ"ע והיינו כשמעון התימני דלרבי יהושע ממזרות אינו תלוי בתפיסת קידושין ומיהו לשמעון התימני לכאורה קשה אמאי נקט אשת אב טפי ה"ל למנקט שומרת יבם דמיני' יליף ממזרות לחייבי כריתות ויש ליישב לתנא דמתני' דפ"ק דאית ליה באנוסת אביו כר"י וס"ל דאין ממזר מחייבי לאוין כשמעון התמני כמ"ש התוספת לקמן דדרים כמי מלא יקחו עד ולא יגלה הוה הולד ממזר כיחא דנקט אשת אב ודו"ק :

בד"ה לכתוב רחמנא כו' ולפי' ר"י נ"ל לתנא דפרקין קמא כו' עכ"ל וכ"כ התוספת בפ"ק דף י' בד"ה לר' יודא כמי כו' ע"ש :

בד"ה הכל מודים כו' זו דברי ר"ע כו' אבל ח"א אין ממזר מיבמה כו' משמע בהדיא כו' עכ"ל מהא דקאמר זו דברי ר' עקיבא כו' ה"ל טפי להוכיח בפשיטות שא דמדברי חכמים וממאי דאסיק עלייהו מוכח דהא דמוקי מתני' דקתני דהוי ממזר כרע"ק היינו אליבא דת"ד שיבא דרע"ק לא בעי לאו דשאר ועוד נראה דהוו איכא למימר דזו דברי רע"ק כו' ולא הוה מגוז' אלא נדרבנן מקנסא כי היכי דתידוק אבל ממאי דמסיק עלה אבל ח"א כו' מוכח דלאו במלת' דרבנן פליגי וזה שכתבו ושם נפרש דאמאי לא מוקי מתני' התם אפילו כרבנן כו' וק"ל :

ע"ב בא"ד וי"ל דשמואל מספקא ליה דילמא ברייתא היא גופה כו' שא להכי לא נקט שומר' יבם כו' עכ"ל יש לדקדק בדבריהם דע"כ אביי ברייתא לא הוה ידע דהא ברייתא לא פשיטא ליה בשומרת יבם וא"כ מאי קשיא להו לשמואל לפשוט מברייתא כו' ואימא דשמואל נמי לא ידע הברייתא ואי הוה ידע לה לא הוה מספק ליה שא דע"כ כרב ס"ל לברייתא דאי קידושין תופסין בה פשיט' דלא הוה ממז' כמ"ש לאביי נים לייש' דלאו לשמוא' קא קשי' להו שא לסתמא דש"ס קשיא להו כיון דידע ברייתא אמאי לא מייתי הך ברייתא התם ותפשיט מינה ספיקה דשמואל דע"כ כרב ס"ל להך ברייתא דאי קידושין תופסין בה פשיטא דלא הוה ממזר והא תרלו דסתמא דש"ס מספקא ליה דלמא היא גופה אתי לאשמועינן כו' ודו"ק :

בד"ה סוטה נמי כו' מי כתיב כי תהיין לבועל כדקאמר התם כו' עכ"ל היינו לרבנן דלא מוקי לה התם בהכי אלא בכל חייבי לאוין אבל לרע"ק דמוקי לה כי תהיין לכהן ה"ה דה"מ לאוקמא כי תהיין לבועל וחדא מתרתי נקט ודו"ק :

בא"ד וא"ת ואמאי הוי ממזר לשום תנא פי' משמע דלרבנן לא הוו ממזר משום דקדושין כו' עכ"ל לר' עקיבא דאמר התם דהוי ממזר משום דאין קידושין כו' הוי בכלל הקושיא ואמאי הוי ממזר כו' לשום תנא כו' אבל לחכמי' דס"ל דלא הוי ממזר שא מחייבי לאוין דשאר ומשו' דקידושין תופסין ביבמה לא הוי ממזר הוסיפו בקושיית' לפי' ר"ת לעיל לרב דאפילו אין קדושין תופסין לא הוי ממזר ביבמה ודו"ק :

דף מט בגמרא לא קשיא הא ביחיד הא בצבור ויחיד אימת א"ר נחמן אלו עשרה ימים וכו' הכי איתא גם בפ"ק דר"ה וצריך ליישב דקדוק הלשון שאמר ויחיד אימת משמע אי הוי מיירי הפסוק בצבור לא קשה אימת ואמאי כיון שאמר הפסוק בהמצאו ובהיותו קרוב דמשמע שיש זמן שאינו נמצא ואינו קרוב יש להקשות ג"כ אימת זמן שנמצא הקב"ה והיותו קרוב וי"ל ע"פ הסוגיא דר"ה דהכי קאמר בשלמא אי הוי מיירי בציבור יש לפרש הכתוב שאמר דרשו את הקב"ה כשעדיין נמצא וקרוב אליכם שנוהג עמכם ברחמים דהיינו כשעדיין לא נחתם או לא נשבע על הגזר דין כמ"ש בגמרא שם קודם לזה לאפוקי אחר השבועה לא יהיה נמצא וקרו' אליכם אבל השתא שאתה מפרש דאיירי ביחיד ואז אינו מועיל שום תשובה אפי' אחר גזר דין לחודיה כמ"ש בגמרא אם כן קשה אימת דליכא למימר דאמר דרשו ותעשו תשובה בשנמצא דהיינו קודם גז' דזהו פשיטא שאז יועיל תשובה דכל הפסוקים מלאים מזה ולכן קשה אימ' ומתרץ בין ר"ה לי"כ הקב"ה מתקר' אף לאחר גזר דין מסא"כ בשאר ימות השנה מיהו בכאן בסוגיא זו לא נזכר כלום מזה הפלפול וצריך ישוב אחר ויש עוד אגלי לפרש ע"פ גמרא דברכות פ"ק כל בי' עשרה קדמי שכינה ואתיא א"כ מתחילה הייתי נפרש שאין פירש הפסוק שיש זמנים בשנה מתחלפי' פעם נמצא וקרוב ופעם אינו כן רק פי' של פסו' הוא דרשו את ה' בזמן שתמצא אותו שהוא יקדים עצמו לבא ממילא אתם מוצאים אותו דהיינו בעשרה תתפללו ותעשו תשובה אבל עכשיו שאתם מפרשים דאיירי ביחיד א"כ ע"כ אין הפירוש של בהמצאו כשהקב"ה מקדים עצמו שהרי ביחיד לא קדמה שכינה שא הפי' דבהמצאו שיש זמנים מתחלפים כשהקב"ה נמצ ז

וקרוב על זה מקשי ויחיד אימת ושוב מצאתי און לי בירושלמי דברכות פ' א"ע הובא בעין יעקב ר' ירמיה אמר דרשו ה' בהמצאו היכן הוא מצוי בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אמר רבי ולא עוד אלא שהש"י עומד על גבם שנאמר אלקים נצב בעדת אל וגו' נשמע מזה שיש לפרש שלא קאי בהמצאו על הזמן כמו כן נוכל לפרש בהמצאו היינו כשאתה מוצא את הקב"ה וזש"א ר' ולא עוד אלא שהקב"ה עומד על גבם קרוב הדבר שהכוונה הוא ג"כ כמ"ש בגמר' שהקב"ה מקדים ואתי וממתין עליהם כן אמר כאן בירושלמי הקב"ה עומד וממתין עד שיבואו וז"ש אלקים נצב וגו' עומד וממתין וק"ל עוד יש אגלי פי' א' ויפורש בפרק חלק על ושמואל אמר באו עשרה בני אדם וכו' עבד שנמכרו רבו וכו' [מהר"ם] :

רבי גמליאל

דף נ בתוספת בד"ה עשה מאמר כו' הכא לא תני אין אחר חליצה כלום כו' עכ"ל משום הא דאמר בכ"מ אין אחר חליצה כלום היינו בדבר העשוי אחריה קאמר דאי הדר עבד גט או מאמר כו' כפרש"י לקמן וה"נ הכא בעשה מאמר וחלץ אין אחר חליצה כלום בדבר העשוי אחריה קאמרי דמ"ה לא תני בה אחריה כלום כיון דאכתי צריכה גט לתאמר שכבר וק"ל :

בד"ה החלץ ועשה כו' דאחר חליצה כשירה כו' אלא כל הענינים שונה עכ"ל ר"ל פי' לאו הרישא במלתא דצריכה היא תני לה בדרך זו וא"ל זו משום דכל הענינים שונה אבל במלתא דלא צריכה כלל כגון חלץ ונתן גט וכן בעל ועשה מאמר לא שייך למימר דכל הענינים שונה והוצרך ש"ס למימר בהו דתני להו משום איידי כפרש"י בשמעתין ודו"ק :

ע"ב בגמרא ומ"ט אמור רבנן מאמר כו' מדקאמר לא מהני פירש ואתי למבעל וכו' נראה דה"ה דהמ"ל דלכך בעי המאמר גט משום דלא יאמרו מאמר לקנות וביאה לקנות ומדמאמר לא מהני ויוצאת בחליצה בלא גט ה"כ ביאה לא מהני ויוצאת בחליצה בלא גט כדלקמן ליגזר חליצה אחר מאמר כו' אטו חליצה אחר מאמ' לא בעי גט כו' משמע דאי לא הוה בעי גט הוה טעו למימר דביאה נמי לא בעי גט אלא דחדא מתרתי נקט ולעיל גבי גט הוצרך נמי להאי טעמא דאתי למבעל כו' :

ברש"י בד"ה בין בתחלת כו' גט לא' וחלץ לא' וחזר ועשה בה מאמר או בבעלת הגט כו' עכ"ל הכא ניחא ליה לפרש דעשה בהו מאמר ולא הוצרך לפרש דעשה מאמר בשלישית אבל גבי ביאה באמצע משום מאמר לזו ובעל לזו הוצרך לפרש דעשה מאמר בשלישית וק"ל :

בתוספות בד"ה ונדגט לא' כו' באשה בעלמא כו' יאמרו מדחליצה לא מהני גט נמי לא מהני כו' עכ"ל פיר' שיאמרו גט לא מהני בלחוד ואם קדשה אחר אחר כך יאמרו דאיכה מקודשת לאחר ויבא לידי איסור א"א ותרצו דבאשה לא שייך כו' אך קשה כיון דהכא יטעו ל מר דבעי תרווייהו גט וחליצה א"כ מה נקט בזה דגט מהני למיקם עליה בלא יבנה אכתי יאמרו כיון דגט בלחוד לא מהני ולא קני חליצה לחודה נמי לא מהני ואם יקדש אותה אחרת יאמרו דאיכה מקודש לרע"ק דאין קדושין תופסין בחייבי לאוין ויבא לידי איסור א"א וכעין שהקשו באשה דעלמא וכ"ע ודו"ק :

בא"ד ואתי למבעל אחר חליצה ואתי למבעל אחר כו' אבל השתא כו' עכ"ל הד"א דמה שכתבו בדבריה' אחר גט כולי ביאה וחליצה כו' שייך דלעיל ובסוף דבריהם יש להגיה ואתי למבעל אחר חליצה וביאה כמו אחר מאמר וגט דאחר מאמר וגט נמי כו' כל"ל ותחילת דבריה' ואתי למבעל אחר ביאה שייך נמי אדלעיל דיש לדקדק בביאה ומאמר נמי שנא יאמרו מדביאה מהני לחודה מאמר נמי מהני לחוד וכ"ל נמי דבהא לא יטעו לומר דמהני מאמר לחוד דהא בהדיא כתיב יבמה יבא עליה דהיינו ביאה אבל יטעו לומר דבעי ביאה עם המאמר כבכל הנשים וכעין שכתבו גבי גט וחליצה ודו"ק :

והיה נראה ליישב דלענין קנייה לא יטעו וידעו דביאה עדיפא ממאמר וכה"ג כתבו התוספת לקמן בד"ה ביאה פסולה כמאמר כולי ע"ש אבל לא כ"כ לקמן אלא אליבא דרבי נחמיה אבל רבנן הא גזרי הכא דלא יקנה ביאה אחר מאמר משום ביאה אחר ביאה :

דף נא בתוספת בד"ה מספקא ליה כולי דאם כן אמאי תהני מאמר אחר הגט וגט כולי עכ"ל ר"ל בב' יבמות דמהני מאמר אחר הגט כולי וקאי הגט בזו ומאמר בזו ואי מאמר קני בזו וודאי לא ידחה הגט בשנייה וכן בהיפך אי הגט דחי זו וודאי לא יקנה מאמר בשנייה דהא מבית נ' חר נכהו אבל ביבמה א' פשיטא דניחא דמהני גט אחר מאמר ודחי ליה לגט ומאמר אחר הגט דקני כמו באשה דעלמא ומ"ה הוצרך לאוקמא בב' יבמות דבחד לא מהני גט ובחד לא מאמר ואפ' שבאחד יתקיים מאמר ובא' הגט ודו"ק :

בד"ה עדיפ' ממאמר כו' יש לדקד' דיש ביאה אחר ביאה פסולה ויש לדקדק בפשיטות דאי אין ביאה א' ביאה פסולה מאי קאמר דביאה עדיפא מנאמר דאילו מאמר אחר מאמר לא מהני ואילו ביאה אחר מאמר מהני הא דומיא דהכי איכא למימר בהיפך דאילו מאמר אחר ביאה פסולה מהני וביאה אחר ביאה פסולה לא מהני ויש ליישב בדוחק ודו"ק :

ע"ב בתוספת בד"ה ביאה פסולה כו' ולימא דגט פוטר ביבמה כו' עכ"ל ר"ל לגמרי הוא אע"ג דבעי למימר לקמן לרע"ק דגט יבמין דאורייתא היינו לאוסרה עליו מדאורייתא וממאמר ל"ק להו דאיכא תנא דב"ש דס"ל דקני מדאורייתא וק"ל :

דף נב בתוספת בד"ה הם בעל כו' לא הכי פריך פשיטא ממאמ' אחר ביאה איכו מגרע כו' עכ"ל והא נמי פשיטא ליה דמשום מאמר דבתר הביאה לא עדיפא ולא הוי לא כביאה בלחוד וא"כ הוא דבביאה לחוד קנה בשביל כו' וק"ל :

ע"ב בתוספת בד"ה מהו אין כו' דמבעיא ליה אי כתבו קודם מאמר כו' מה שיפקיע כו' עכ"ל ואף על גב דהשתא לפירושו נמי בההיא שעתא לא היה בידו להפקיע' המאמר מכל מקום בההיא שעתה נמי עביד את דידיה מדרבנן שהיה בידו לאוסרה עליו וליאסר בקרובותיה וק"ל :

דף נג גמרא מי קתני חולץ חלץ קתני דיעבד יש לדקדק השתא נמי בדיעבד קתני חלץ מדלא נקט שחלץ בדיעבד לבעלת מאמר ולבעלת גט ע"כ דמסייע לשמואל דלא נפטרה צרתה ומיהו תיובתא לדרב יוסף וודאי ליכא דאף על גב דליתא לדשמואל בחלץ בדיעבד לא שייך הא דלא ישפוך כולי ויש ליישב בדוחק ודו"ק :

בתוספות בד"ה רבינא כו' ניפלגי לענין התרה לשוק כו' עכ"ל ולמאי דפליגי בהנ"ה פסולה אם פוטרת לא שייך למי' דליפלוגי בהתרה לשוק דא"כ במה מפטיר לשוק וכי כל הכי תחלוץ ותיזיל ודו"ק :

בד"ה סד"א ליגזור מאנר כו' תימא מה צריך לטעם זה דלעיל כולי עכ"ל ק"ק דלפי טעם זה המאי לא קשיא להו כמי מאי קא מקשה לעיל לר"ל אצטריך לאשמעינן דאין קידושין תופסין בחייבי כריתות אימ' דוודאי ספיר משום האי טעמא דסד"א לגזור מאנר דבתר כו' ויש ליישב דאפילו לר' עקיבא ליכא למיטעי אלא בחייבי לאוין אבל בחייבי כריתות לא טעי וליכא למיגזר במאמר דבתר כולי ועוד דמריפא בחייבי לאוין שמעינן ליה דלא גזור וכ"ש בחייבי כריתות ודו"ק :

סליק פרק רביעי

פרק רבן גמליאל

בתוס' בד"ה הוא אונס כו' דה"ל למינקט שכיהם אנוסים כולי עכ"ל לפי מה שהביא דהיא לא אנוסה אלא שמכוונת לשם מצוה ע"כ אפילו דמתניתן לא קאי אלא אשוגג ומזיד דאל"כ מאי אפי' בהוא אונס כו' דהא ברישא נמי קתני אונס ובגמרא נמי לא מפרש אפי' דמתני' אלא אשוגג ומזיד ולכך משמע להו דהוא אונס כו' לא קאי אף אאפי' אלא שהוא פירושא דאונס דרישא מיהו לפי מה שתירצו דהיא לא אנוס' אלא שהיא שוגגת או מזידה ניחא דאפי' דמתני' נמי קאי נמי אאונס :

דף נד בתו' בד"ה דמכוין לה לאו דווקא דמכוין לה דהא בסמוך כו' עכ"ל משוגג דמתניתן נמי מוכח דלא בעי כוונה לה ליבמה אבל איכא למימר דבעי מיהת מכוין לה לביאת אשה בעלמא אבל מהך דבסמוך מוכח דאפילו מכוין לביאת אשה לא בעי וק"ל :

בד"ה מה לאחות אב כו' הקשה ריב"ן דמאחות אב כולי וי"ל דא"א לא אתי עכ"ל מיהו השתא דאכתי לא אסיק אדעתיה למפריך מה להנך שכן שאר לא הל"ל דכילוף חדא מתרתי אלא כל חדא וחדא מן הדומה לו כמו שהקשה ריב"ן אלא משום דכל איכא פרכות דה"ל חדא מתרתי נקט הכא נמי הכי וק"ל :

ע"ב גמרא בנדה עם נדה אע"פ שיש לה היתר כו' אף אשת אח כולי ורש"י בחומש פי' בנדה לענין הערוה כדבעי למימר ש"ס מעיקר' ויש ליישב דלמסקנא נמי דיליף בנדה אף על פי שיש לה היתר כולי יליף נמי הך מלתא בנדה להערוה ולא אצטריך היקשא דר"י לענין הערוה דאשת אח אלא משום שאר חייבי כריתות ודו"ק :

ובפרש"י בד"ה ל"ל למכתב האי קרא יתירא בתרווייהו לכתוב כולי עכ"ל יש לדקדק למה לא כימא דאגופא דקר' קאמר ל"ל למכתב בתרווייהו ומי הכריחו לפרש דמקרא יתירא קאמר הכי ויש ליישב דאי מגופה דקרא עביד הך צריכות ה"ל למיעבד הך צריכותא נמי באחותו דכתיב בת אביך או בת אמך אלא ע"כ דגופייהו דקראי למכתב מן האם דלא ניליף מדודתו מן האב וכיון דאצט' למכתב מן האם אצטריך נמכתב נמי מן האב דלא נימא דדווקא מן האם הזהיר הכתוב אבל

איתורא דקרא דאחות אביך ואחות אמך קאמר שפיר כיון דגלי קרא בחד מנייהו דבין מן האב ובין מן האם כילוף אידך מיניה גופיה ודו"ק :

בתוס' בד"ה אלא רמז כו' כיון דשריא אחר מיתה אין סברא כו' עכ"ל דכיון דסתמא כתיב בתורה אשת אחיך לא תגלה מהיכ' תיתי למשרי אפי' באין לה בני' בחיי בעל' וקאמרי משו' דאין סברא כו' וק"ל:

דף נה בתוספות בד"ה לשתוק קרא כולי דאי לאו קרא בחייבי כריתות ה"א עכ"ל מיהו לפי זה היקשא דר"י לא אצטריך להך מלתא אלא דע"כ לא אתי קרא דשפחה חרופה אלא לאשמעינן דחייבי לאוין בהערא' דאי לחייבי כריתות א"כ לא לכתוב העראה בנדה ודו"ק :

ע"ב בתו' בד"ה אתיא ביאה כו' דור שליש' ירעה הא דור ב' כו' דסוף הנשרפין כו' עכ"ל כל"ל ושם בתו' מפורשים דבריהם ביותר וז"ל דילפי בג"ש דדור ג' יבא דההיא ביאה הערואה והדר דייק הא דור ב' לא יערה עכ"ל ע"ש :

דף נו בתוספות בד"ה מת ונפלה כו' וניחוש לשמפון שהרי לא בדקה כו' ואם כן איכה זקוקה כולי עכ"ל היינו ביבום נמי חרש כי הכא אבל לעיל גבי מן ארוסין לרב דאוכלת לא נימא כה"ג שהרי לא הספיקה לכונסה עד שמת ואם כן איכה זקוקה לו ולא יאכילה היבם בתרומ' בביאה גרוע' דכיון שהיבם פקח בוודאי בדקה מקוד' ולית בה שמפון וק"ל:

בתוספות בד"ה מאי וכן כו' בעיקר חידוש אונס ורצון לא הוי אלא באש' איש כולי עכ"ל דבאשת איש אשכחן לחלק בין אונס לרצון באשת ישראל מדכתיב והיא לא נתפשה וק"ל :

דף נז בתוספות בד"ה אביי אמר כולי אליבא דרבי אלעזר קיימינן הכא ורבי אלעזר אית כולי עכ"ל כל"ל והוא רבי אלעזר בן פדת דקאמר לעיל הכי משום רבי אושעיא וק"ל :

ע"ב בתוספות בד"ה והייבין כולי דילנא אדעתיה דהכי קידש כולי דשוב איכה אשת יבם עכ"ל דממעטינן פרק קמא איילוני' מייבום מדכתיב אשר תלד וק"ל :

דף נח בפרש"י בד"ה אין הופתה כולי חופה פסולה איכה מאכלת וה"ה ביאה כו' עכ"ל מלת ביאה בפרש"י שלפנינו הוא ט"ס דהא לא בעי למילף ביאה מחופה אלא חופה מביאה ובפ"י ישן איכו וק"ל :

ובתוספות בד"ה דהכי תנאי כו' וא"ת לת"ק כיון דאין חופה כולי אמאי אוכלו' מסלו כו' עכ"ל זו הקושיא לב' הפרושים דגם לפירש דמיירי בבת כהן קשה אמאי אוכלת מסלו אך מה שכתבו בתר הכי ואוכלות בתרומה כולי דליכא למיחש למזיגת כוס כו' לא הוצרכו לומר כן רק לפירש דמיירי גם בבת ישראל ומה שיש לדקדק עוד בדבריהם דהכא כבר כתבנו במ"ק לעיל בד"ה מן הארוסין כו' במתניתין וע"ש וק"ל :

דף נד ע"א בגמר' אלא כגון שנתכוין לאשתו ותקפתו יבמתו וכולי וה"ה דהמ"ל שנתקפה לאשתו ותקפו עכו"ם והדביקוהו ליבנתו וכן בהיפך בתחלה המ"ל המקשן אלימ' שתקפתו יבמתו ולא נתקשה מתחילה והא רבא וק"ל :

בפרש"י וביבמתו לא קנה דלא איכוין לביאה וכו' ר"ל עכשיו במה שנתקע ביבמתו פה זה איכו מכוין לביאה וק"ל :

בתוספות ד"ה אונס וכו' אבל עשה מעשה חייב למסור עצמו כדפי' וכו' לא דווקא אלא אפי' אם לא מסרה עצמה ס"ד בקושייתם שתיהרג זה עיקר קושייתם ולכן תלו הקושיא לפי מה שפירשו לעיל ודו"ק :

ע"ב גמרא אם אין ענין להערה דכתיב' גבי אחות אב וכולי ק"ק מאי אילטרכו לעיל לחזור מתירול' דיליף חדא מתרתי אלא לרב יונה וכולי כימא גם כן דפסוק שלישי מיותר כיון דילפינן מתרתי ואם איכו לגופה תנהו לאשת איש ויש ליישב ודו"ק :

בתוספות בד"ה בזכור וכו' ועוד דאפסקינהו בקרא דמולך וכו' וק"ק אדמקשי ליכתב גבי מיתות ב"ד וכו' ליקשו לא ליכתב כלל ולא יספיק בקרא דמולך וי"ל דע"כ צריך לתרץ על כל הלימודי' באם איכו ענין אמאי לא כתבה התורה באותה ענין עצמו וק"ל : מהר"ם ינו

דף נו ע"ב גמרא מתיב רבי זירא והיא לא נתפשה וכו' וק"ק אמאי איכו מקשי על רב עמרם שאמר הא מילתא אמר לן רב ששת וכו' הא ברייתא היא ומאי אילטרך לרב ששת דע"כ אין לחלק בין נאנסה כשהיתה אשת ישראל ובין נאנס' אשת כהן דא"כ מנ"ל לתנא תוכא דילמא מתני' איירי באשת איש של כהן שנאנסה וודאי ולפי דברי התרלן לא קשה כלום דרב ששת אשמעינן דפסולה בלאו ולוקה משא"כ לפי ס"ד דמקשן דאין זה קושיא דכמה פעמים אמרינן בגמרא תניא כוותיה ודו"ק :

דף נז בגמרא רבא אמ' הואיל ומאכילה י"ל כיון דלר' אלעזר סברי ר"א ור"ש אפי' בקידש פלוע דכא אוכלת מכ"ש גבי לא ידעה

ידעה דבסמוך וא"כ מאי איצטריך לאשמעינן במתני' דבלא ידעה דאוכל' לדברי ר' אלעזר שאמר שם דמתני' ר"א ור"ש היא כמו שהביאו התוס' בסמוך הא פשיטא הוא וודאי לתירץ של אביי דאמר הואיל ומאכילה בלא ידעה יש ליישב דאצטר' במתניתין לאשמעינן הטעם שמאכיל' אפילו בקידש משום דמאכיל במקו' אחר גבי לא ידעה אבל לרבה דסבר הואיל ומאכיל בעבדין וכו' קשה ולדברי תוספות יש ליישב קצת ויש לייישב ודו"ק: מהר"ש יצו

דף נח ע"א גמרא אמר רמי בר חמי משכחת לה כגון שבא עליה ארוסה וכו' וק"ק לפ"ז מנ"ל להביא ראי' ממתניתן דיש חופה דילמא דווקא כשבא עליה מקודם יש חופה ג"כ לאפוקי בלא בא עליה אין חופה ויש לייישב ויתיישב גם כן מה שאמר ותיסברא דהא מיתרלא היא וכולי מבלעדי איסך וכו' לפ"ז הלא גם משנה דארוסה ושמר' יבם לא מיתרלא דאמאי ארוסה לא שותת הא אפילו נשואה כשלא בא עליה לא שותת כיון דאין קדמה שכיבת בעל ודו"ק:

ע"ב ברש"י הג"ה ומשקה לה כשהיא נשואה עד שלא נבעלה ודקשיא לך משקדמה שכיבת בעל האי תנא וכו' וק"ק כיון דע"כ צ"ל דמתני' דלא שטית פליג אאידך ברייתא א"כ מנלן לאוקמי דמשקה עד שלא נבעלה ולדייק דיש חופה אימא דמשקה כשהיא נשואה ואין. חופה ודקשי' לך הא איכו מנוקה מעון האי תנא וכו' ופליג מתניתין דלא שטית וכמו שהיא באמת פי' לשון תורי שהביא רש"י ויש לייישב וק"ל: מהר"ש יצו

דף נט בתוספות בד"ה אפילו תקנה כו' לא מצי למימר לר"מ בתולה שלימה משמע כו' עכ"ל כבר כתבנו במ"ק דלתירוץ ג' שכתבו התוספות הכא לא יתורץ בהיפוך לר"ם ולר"א כו' ע"ש ונראה הסתא לייישב ממאי דאמרי' לקמן דלר"ש ולר"א מאליו דכתיב גבי טומאה לרבות בוגרות מכלל דבתולה שלימה משמע ותו לא מידי ודו"ק:

בד"ה אלא לאו שלא כדרכה משנע דמשלם קנס אביאה שלא כדרכה כולי עכ"ל דאע"ג דהכא לענין אם הוא ראוי' לקיימ' קמיירי כמ"ש התו' לקמן מ"מ כיון דבעי לאוקמי מיעוטא דקרא בשלא כדרכה וקרא וודאי דלא איירי אלא במקום שיש קנס וכיון דלאו ראייה גמורה היא לא הביאו לעיל ראייה מהא אלא מפרק קמא דקידושין וק"ל:

ע"ב בא"ד כו' דאי יש קנס בהערא' ה"ל לשנויי כגון שלא עשה אלא נשיקה כו' עכ"ל הל"ל הניחא למ"ד הערא' זו נשיקה אלא למ"ד זו הכנסת עטרה מא"ל כדקאמר התוספות וק"ל:

דף נט ע"ב גמרא אי כר"א מאי אר' משום בעולה תיפוק ליה דהוי זונה וכו' ויש להקשות הלא קושיא זו קשה אר' אלעזר גופה שדרש גבי כ"ג בבתוליה על שלא כדרכה ע"כ כיון דמכשיר בוגרת וא"כ מאחר דס"ל דפנוי הבא על הפנוי' עשאה זונה מאי איצטרך ב' דבבתולי' לרבות גבי כ"ג הוי ליה לקרא לאשמעינן אפילו בכהן הדיוט משום זונה אפי' שלא כדרכה ואיך שייך קושיא זו אדברי רב ויש לייישב ודו"ק:

בתוספות בד"ה ורב דאמר כר"א וכו' ואי אליביה דכפשי' קאמר מאי וכו' וק"ק מנ"ל למקשן להקשות תיפוק ליה דהוי זונה דילמא התרלן השיב דרב סבר כרבי אליעזר בזה ואליביה דכפשי' קאמר דדוחק לומר שהמקשן סמיך עלמו אלקמן דרב אמר בוגרת לא ישא ועוד כמו שהמקשן מבית מה שאמר רבי אליעזר פנוי הבא על הפנויה וכו' כן הוי ליה להביא זה ומאי אולמא הך· קושיא מהאי ויש לייישב וק"ל: מהר"ש יצו

דף ס בתוספות בד"ה שאינן משלם קנס במפותה וא"ת כו' וא"כ מנ"מ דאין משלם קנס כולי עכ"ל יש לדקדק ומאי קושיא ואימא דאי לא הוה קתני דאיכו משלם קנס כמפותה ה"א דנותן כתובה מדבעי גט וגם נותן קנס כאילו לא נשא אותה ויש לייישב דהקנס הוא בעצמו שיעור הכתובה כדכתיב כמוהר הבתולות ואין סברא ליתן שתיהם ודו"ק:

בד"ה ספה להיות כו' וברייתא דלא כר"א דהא אמרי רבנן הוולד כשר כו' עכ"ל ורא"בי כמי מסיק ש"ס דלא כר"א ומהא דקתני ואם נשא כשו' לא מוכח דלא כר"א דאימא דאיכו משלם קנס כמפות' וק"ל:

בד"ה אליו לרבות כו' דממשמעו' בתולה מימעטה מוכת עץ אפי' לר"מ כולי עכ"ל לשכא דאפי' מגומג' קצת דלר"ש לאו ממשמעו' בתולה מימעט מוכת עץ אלא דגמר לה מכ"ג וכב"ג מבבתוליה עד שיהו כל בתולי' קיימין וק"ל:

בד"ה ניליף בתולה כו' ולא כמו שפי' בקונט' דמבתולה דאונס ומפתה כולי עכ"ל ק"ק לפרש"י דאי מאונס ומפתה הוה גמר לי' ל"ל למכתב גבי כ"ג בתוליה למעט בוגרת הא איכא למילף בתולה בתולה מאונס ומפתה ולפי מה שכתבו התו' לקמן לר"ש דבעינן אחר לא אפשר למכתב יתורא אלא בית ה"כ איכא למימר דס"ד הסתא לר"מ וכב' כתבנו במ"ק דלפי האמת לק"מ וע"ש:

ע"ב בתו' בד"ה והאר"ש בתולה כו' והשתא פריך איפכא כו' עכ"ל ק"ק אמאי לא תקשי להו בפשיטו' מאי פריך הכא והא אר"ש בתולה שלימ' משמע והיאך מפקא ליה אלא ממשמעותי' אם כן לעיל כמי בכ"ג דמבתוליה מרבינן בוגרת לר"ש הא כיון דבתולה שלימה משמע תקשי להו היאך מפקא ליה ממשמעות ועיין במ"ק ודו"ק:

דף ס ע"א גמרא אלמא סופה להיות בוגרת תחתיו כו'. ק"ק דילמא מאי שאמר וומוציא בגט היינו אליביה דר"א בן יעקב דסבר הולד חלל ומ"ש גבי בוגרת אם נשיא כשוי הוא אליביה דרבנן ויש לייישב וק"ל:

בתוספות ד"ה שאינו משום וכולי מוציא בגט היינו מדרבנן וכולי עיין מה שכתב מהר"ש והאריך בספרו ולפי דבריו מפרש תירץ של התוספות: מהר"ש יצו

דף סא בתוספו' בד"ה ואין העכו"ם כו' והא דכתיב והארץ נתן לבני אדם כו' היינו לבני כו' עכ"ל לכאו' לפי' ר"י משולם לא הוצרכו לכך דהאי קרא לאו בפורענית איירי ואפשר דמשמע להו דאיירי דווקא בככרי' דלא אצטריך קרא אלא להך דרשא דיש קנין לעכו"ם ולא ה"ל למקריכהו אדם כמ"ש לעיל גם לפי' ה"ר משלם וק"ל:

בד"ה אין זונה כו' ולאביי כיחא כו' אבל לרבא דפליג עליה כו' עכ"ל כצ"ל הך פלוגתא דאביי ורבא בפ' כל האסורין ובפשיטות בלאו הך דהכא ה"מ להקשות מהך דפ' אין מעמידין משום כשג"ז אמלתא דרב' ועיין בתו' פ' אין מעמידין:

ע"ב בתו' בד"ה ומאשה בטיל כו' מדלא קתני לא ישא אדם אשה שאינה בת כו' עכ"ל דאף ביש לו בנים חייב לישא אשה שאינה בת בני' דאי אמרת ביש לו בני' אינו חייב לישא אשה כלל אלא אם רוצה הא בכה"ג באין לו בנים כמי אם רוצה לישא אשה שאינה בת בנים ישאנה אלא דלא סגי ליה בכך וחייב לישא גם בת בנים ודו"ק:

דף סב גמרא ב' זכרים וכו' כי שת לי אלקי' זרע וגו' פרש"י אלא תשלומין בעי וכולי ק"ק דהא רב הונא מרא דשמעתין ומוכח מאי קרא דתשלומין בעי כשמת ואיהו גופא סבר לקמן ואם מתו קיים פ"ו ואע"ג דאליביה דר' נתן אליביה דב"ש קאמר הכא הכי מ"מ אין סברא דבהא פליגי תנאי ועוד כתב מהרש"ל בזה א"כ מהיכא יליף דבעינן ב' זכרים וב' נקיבות דילמא לא קפיד קרא אלא אזכרים ול"נ דבוודאי יליף השתא מבריאת עולם וכו' עכ"ל והאריך בדבריהם דהוקי' ודברי נביאות הן גם קשה לפירושו לתנא דמתני' לב"ש דסבר ב' זכרים לימא ש"ם בפשיטות דיליף לה מדכתיב כי שת לי אלקים זרע וגו' דהא איהו לא יליף מבריאת עולם וע"כ הנראה דלא שייך למימר למילף מבריאות עולם אלא מבריאת אדם וחוה אבל מהא דהיה לאדם וחוה ג' זכרים וב' נקיבות אין זה מקרי מבריאת עולם וליכא למילף מיניה ולא מדכתיב כי שת לי אלקים זרע דמשנע מיניה דאתא לתשלומין מה שנחסר מזרעו שנתחייב בהן לקיום מצות פ"ו דהיינו שהיו לו כבר ב' זכרים וב' נקיבות ודו"ק:

בתוספות בד"ה הכל מודים וכולי ואמאי והא מיפקד אפ"ו ולא מיפטר וכו' עכ"ל כצ"ל ומהרש"ל הגיה הא לא מיפטר מפ"ו וכו' והלשון כפול ולא מיפטר וכו' וק"ל ע"ד גמרא מתני' דלא כר"י וכו' היו לו בנים בילדותו וכו' ק"ק לפר"י דמתני' כמי אית לה דאפי' יש לו בנים מצוה לישא בת בנים אלא דלא צריך למכו' ס"ת בשביל בת בנים א"כ שפיר מצי אתי' מתניתן אפי' כר"י דאיכא למי' דלא איירי בצריך למכור ס"ת וי"ל דנושמע ליה לש"ם הא דקאמר ר"י היו לו בילדותו יהי' לו בנים בזקנותו וכו' בדומיא קמיירי אפי' למכו' ס"ת כמו בילדותו:

בתוספות ד"ה חייב אדם וכולי אם הוא רחוק ממנה לא יצא לדרך אא"כ ישוב אליה וכו' עכ"ל והיא מגומגם. דמשמע דהשתא הוא רחוק ממנה קודם שילא לדרך וצריך לשוב אליה לפוקדה ומי הכריחם לזה ואימא דהשתא הוא קרוב אליה והפוסקים שהביאו דברי התו' לא הזכירו דבר זה וע"כ הנר' דאילו המלות אא"כ ישוב אליה טעות נפל בימי התו' מאיזה תלמי' טועה כתבן ולא הכי ומה שכתב ואם רחוק ממנה לאו היינו בקודם שילא לדרך אלא אם זה הדרך רחוק ממנה שלא יבא אליה מהר צריך לפוקדה דמסברא אם הוא הולך בקרוב אליה וישוב ביום או יומי' שאין צריך לפוקדה:

בא"ד ויפקידנה בתשמיש או בשאר דברים כו' עכ"ל מהרש"ל מחק מדברי התו' או בתשמיש וטעמו משום דמוקי לה בנידה דוודאי לא שרי ליה אלא בשאר דברים ואין צריך למחוק כל הספרים דלפי מאי דקיימינן השתא לא איירי בניד' ולא בסמוך לווסתה וחייב לפוקדה אף בתשמיש ולמאי דמסיק כמין דקרא אחריני מיירי אפי' בנידה מכל מקום חדא מהכי תרתי קראי ע"כ איירי בשאר כל אשה ולנדדין קאמר או אפילו בתשמיש בשאר כל אשה או בשאר דברים דווקא ואפילו באשתו נידה וק"ל:

דף סב בגמרא והמלוה סלע לעני בשעת דוחקו כו' ובתוספות ונקשי ר"ת והאמרינן פ"ק דחגיג' רעות רבות וצרות זה ממציא מעות לעני בשעת דוחקו ובפ"ק דחגיגה כתבו התוספות בשם ריב"ן דכאן לחלק בין מלוה למוציא וכראה פירושו דמלוה סלע היינו שנתן לו סלע במזומני' ממציא מעות היינו שאינו נותן לו מזומנים רק בהמצאה ובתחבולה כגון שנותן לו סחורה או שאר שוה כסף שצריך להטריח ולמכור ולהפסיד במה שנותן לו והוא מוכרח לשלם לו במילואו וז"ש אח"כ היינו דאמרי אינשי זוזי לעללא לא שכיח לתלות להפסד ולאיבוד כפרש"י שכיח דהיינו זוזי מעות מזומנים לקנות תבואה לא שכיח לתלותא דהיינו להפסד שצריך להיות לו הפסד שכיח והיינו כמו זיבורא ועקרבא שהם רפואות המתנגדים דבלא מעות דוחק לו ואם יקח מעות יהיו לו הפסד · ובזה מיושב אגלי מ"ש שם בגמרא סמוך לזה ר' יוחנן כי מטי להאי קרא בכי והיה כי תמצאון אותו רעות רבות וצרות אמר עבד שרבו ממציא לו רעות תקנה יש לו שצריך ליישב · למה תלה הדבר כשרבו ממציא לו ולא אחר וודאי שהכמשל הוא על הקב"ה מ"מ הכל קשה ואם יש לו תקנה כשאחר ממציא לו רעו' לבקש אותו ע"י רבו או ע"י אחרים כמו כן יוכל לפיים את רבו בבקשות ושאר השתדלות שלא יעשה לו רעות ולפ"ז מיושב כי לא אמר לשון עבד שרבו עושה לו רעות רק לשון ממציא היינו שרבו ממציא לו בתחבולה ובהמצאה רעות שהעבד אינו מבין שבא לו הרעות מן רבו וא"כ אין לו תקנה בשלמא אם היה רואה וידע שרבו עושה לו אותן הרעות יוכל להיות לו תקנה בבקשות ותחנונים ואם אחר עושה לו רעות יוכל לבקש את רבו שיציל אותו מזה אבל כיון שאמת הוא שרבו עושה לו רעו' וא"כ אין יכול לבק' את רבו להצילו שהרי הרעו' באי' ממנו ולאחר אינו יכול לבק' שהרי זה האחר אינו עושה לו כלום וע"ז יש לפ' ג"כ בגמ' פ' חלק אמר רב נחמן כל כי הא ריתחא לירתח :

שם ע"ב כאילו ממעט הדמות שנ' כי בצלם וגו' וי"ל לשבר את האוזן דהיינו ע"פ המ"ר על פסוק איפה היית ביסדי ארץ וגו' שכל הנשמו' העתידו' להבראו' היו תלוים באה"ר זה בחוטמו וזה בשערו וגומר ממילא דאה"ר היה דמות של הקב"ה ואם הוא אינו מקיים פ"ו אז אותן הנשמות שהיו ראוים לבא ע"י הוא כאילו לא היו תלוי' בם וא"כ הוה כאילו חס' אותו המקום באה"ר שאותן נשמו' היו תלוי' בו ממילא נתמעט הדמות וכעסה קטן ממה שנבראת מתחיל' ודו"ק :

שם קא מחטטי שיכבי מפני שמחים ביום אידם וכו' הוא מידה כנגד מדה ע"פ מ"ש הכהנה מסעודת עכו"ם כאלו אכלו מזבחי מתים כו' א"כ היא מאחר שהם שמחים ביום אידם ואוכלים ושותין עמה' ע"כ כעכשו ג"כ בענין מתים שלהם דהיינו חטוטי שיכבי וק"ל : מהר"ש ינו

דף סד בתו' ד"ה יוציא ויתן כו' דקתני סיפא בין שהיו כו' והכא לא שייך למתני סבורה כו' וצ"ע לחלק אמאי שייך טפי למתני סבורה הייתי כו' בשהה עמו י' שנים טפי מבבאה מחמת טענה ואדרב' בבא מחמת טענ' דאיירי בעקור כפי שפי' התו' לקמן שייך טפי למתני ביה סבור' הייתי וכו' וכגון שהיה ידוע שהוא עקו' קודם שינשאו ודו"ק :

ע"ב בתו' בד"ה דתנן כו' ואפי' את"ל כו' שמא סבר רב יוסף דכיפה צריכה וכו' עכ"ל ק"ק להאי תירוצא כיון דאיכא תנא התם דס"ל דכיפה אינה צריכה התראה א"כ מנ"ל לרב יוסף לאוקמי דלא כרשב"ג ואימא דמתניתין סבירא לה דכיפה צריכה התראה ואפילו כרשב"ג וק"ל :

דף סה בד"ה נשאת למי כו' וכ"ת משום דא"ל השתא הוא דכחשי כו' עכ"ל ולפום סברא דהשתא אפי' להוציא נהכי השתא הוא דכחשי ולא תקשי דא"כ מן השלישי נמי תוציא משום השתא הוא דכחשי במו שהקשו התוס' לקמן הא מסקי התוס' לקמן דמן הג' אין לה כתובה משום דלא הכיר בה ודו"ק :

בד"ה תנא בלא כו' אבל קשה דאי בשהה כו' לכך כר' לר"י דלאלתר תנא כו' דכשלא הכיר בה איירי כו' עכ"ל אע"ג דהך אבעיא קמייתא דכישאת לשלישי ע"כ איירי בשהה עמה י' שנים ניחא לן לפרושי הא דקתני בברייתא נשא' כו' תנא בלא כתובה דהיינו לאלתר ומשום דלא הכיר בה כאבעיי' בתרייתא דהשתא אתיא הברייתא בפשיטו' ולא אינטרך לן לפלוגי בין להחזיק בין להוצי' ודו"ק :

בד"ה שבינו לבינה כו' והריב"ש פי' דאתוס' לג' קאי כו' וק' לר"י דמתוך הלשון כו' עכ"ל שמכו עצמם אמה שכתבו לעיל דכנישת לג' לאלתר תנא משום דלא הכיר בה כמ"ש לעיל ואשמעי' הכא דאם היא אומרת שאינו יורה כחץ וחזיא ליה דכאמכ' ולכאורה דמאי לאשמעינן הך מילתא בכישא' רק לא' ושהתה עמו י' שני' ולא לענין כתובה אלא דאם היא אומרת שאינו יורה כחץ וחזי' ליה כאמנת ולא תלא ממנו ויש ליישב משום פלוגת' דר' אמי ורבא נקט בכישת לג' ולענין כתובה :

בא"ד ועוד ק"ק דלמה אין לחוש שטוענת כן ומשקרת בשביל כתובה כו' עכ"ל אבל לפי הפי' שכתבו דאיירי בשהה עם הא' י' שנים ויש לו בנים ובבאה מחמת טענה ניחא דלאו בשביל כתובה טוענת כן אלא בשביל שתלא ממנו ומיהו לפי' הר"ש בר חיי' הך קושיא במקומ' עומד' דאימא דמשקר' בשביל כתובה ועיין ברא"ם :

ע"ב בתוס' בד"ה ואי ס"ד דלא מפקדה כו' משמע דאי מפקדה ניחא דיש כו' עכ"ל ומהך נילתא גופא דקאמר ואס"ד דלא מיפקדה כתוב' מאי כו' לא תקשי להו דאדרבא מה"ט דלא מיפקדא ולא מיעכסא אפ"ה אית לן למימר דאיהו לא זכה ויש לה כתובה כדמוכח לעיל די"ל דאיירי הכא בשהה עמו י' שנים ויש לו בנים כמ"ש התו' אבל הך קושי' שהקשו דמשמע דאי מיפקד' ניחא כו' לא מיתרצי בהכי דכ"ש דכימא דאיהו לא זכתה וליכא לתרוצי אלא כריב"ש דאיירי בידוע שהוא עקור ודו"ק :

דף סו פ' אלמנה לכ"ג בתו' ד"ה עבדי מלוג כו' אפילו למ"ד קנין פירות כו' עכ"ל ואפילו למאי דמוקי לה דלא יאכילו משום גזירה אי הוי קנין פירות כקנין הגוף חשיב כקנין כספו לא שייך למיגזר דמשום דידי' קאתי כמו עבדי צאן ברזל ואברייתא דמרבה קנ"ינו שקנה קנין מריבוי' דקרא ה"מ לדקדק כן דאפי' למ"ד קנין פירות כו' לא חשיב בהכי קנין כספו דאינטרך לרבוי' לקנ"ינו שקנה קנין וק"ל :

ע"ב בתו' בד"ה וישראל ששכר כו' אע"פ שמזונותי' עליו כו' עכ"ל אבל בתו' פ"ק דע"א כתבו דרישא לא איירי במזונותי' עליו מדלא קתני לה ברישא ע"ש :

בד"ה הבעל מוציא כו' למה תוכל לבטל מכירתו כו' דמחיים אין לה בהם כלום כו' עכ"ל עיין בביאור דבריהם בזה באורך ברא"ם :

דף סז בד"ה פוסל דאין כולי דתרוו"יהו אעבדים כו' פוסל בעבדי אביו כו' עכ"ל ובתו' פ' מי שמת כתבו בזה דרך אחרת ומה שיש לדקדק כו' ע"ש בחידושים :

בד"ה היינו דקאמר כו' ורבנן שהיו אומרים לו כן היו סברי כו' עכ"ל לעיל למ"ד עובר במעי זרה זר ה"נ לדקדק כן מרבנן דמתני' שהיו א"ל כן כו' וק"ל :

בד"ה אוכלים בשביל כו' תימא דהא מסתמא נעשה ידיהם עד שיולד כולי עכ"ל ובפשיטות למ"ד המזכה לעובר לא קנה בפ' מי שמת ל"ק להו הכי דאימא דווקא במזכה אבל בירושה דממילא כי הכא אימא דאית ליה זכי' והכי נפליג התם בפ' מי שמת ע"ש וק"ל :

בא"ד דרב ששת לטעמי' כו' קנה ולא אכלי בשביל המשפח' כו' עכ"ל ולשמואל דס"ל דלא קני ואכלי בשביל המשפחה קושט' הוא דה"מ לאוקמי מתני' דהתם שפיר באשה א' גרושה ודווקא בין יום א' :

דף סח בתו' בד"ה קנין כספו אפי' כפלה מן הכשואין ליכא למימ' לשמפון כו' עכ"ל למשנה אחרונה דאסרי לה מתרומה אפילו בהגעת זמן הוי טעמא לכ"ע משום שמפון כדאמרינן התם פי' אע"פ והוצרכו לומר אפי' מן הכשואין למ"ד התם דמשנה אחרונה משום שמפון ע"ש ודו"ק :

ע"ב בתו' בד"ה כמאן כר' עקיבא כו' אלא לאפוקי שאר תנאי עכ"ל והא דפריך התם ורבי ישמעאל בת ובת מאי דריש ביה כולי נ"ל דפסיק' ליה בסוף דוכתא דר"י דריש וי ולא ס"ל כשאר תנאי דלא דריש ווי :

ברש"י בד"ה עבד כנעני כו' נכרי לית ליה קידושין דאמרינן אשת רעהו כו' עכ"ל ובפ' החולץ פי' בע"א מדכתיב ואח"כ תבא אליה ובעלתה גו' :

בא"ד דתניה היא דהא חמירי חייבי כריתות מחייבי לאוין ועוד עכ"ל הוא כפול דהא לקמן הקשה ועוד ק"ו חייבי לאוין כו' גם בפי' ישן איכו · ומהרש"ל דחק לקיימו ואין לורך להאריך אך ק"ל עיקר הקושיא דאס ק"ו גמור הוא תקשי לנפשיה לפי' שפיר' דה"ה דה"מ למיפרך חייבי כריתות לא ליפסלו ולפי האמת כמי מפ' חייבי כריתות מכי תהיה אמנ' וגרושה ולמאי אינטריך הא ק"ו הוא מחייבי לאוין ואם כאמרו דה"מ למיפר' משום דכי תהיה מעוטא הוא דלא כילף מק"ו לאית דמפרש כמי איכא למימר הכי גם לפי האמת וק"ל :

דף סט בתו' בד"ה כי תהיה כו' ליכא למימר מכי תהיה כו' דאמאי אינטריך קרא לר"ע עכ"ל ולא תקשי להו קרא דכי תהיה לאיש זר גופי' נ"ל אפי' לפי האמת דאלמנה גרושה צריכי ועיין בתו' החולץ :

בד"ה והמפותה ופסוטה והא דלא תני קטן משום דבעי למתני' בסיפ' יולדה עכ"ל מיהו ק"ק לעיל מתני' דבן ט' שנים ויום א' דבעו לאוקמי ביבם קטן ומשו' לא מאכילין קתני לה אנאי לא מתוקמא ליה בפשיטות גם בשאר קטן שכשא ומשום לא מאכילין קתני לה כמו בסוטה דהכא דהא התם לא תני וילדה וי"ל דהכא גבי סוטה עיקר מלתא משום לא פוסלין קתני לה אבל לא מאכילין מלתא דפשיטא הוא אבל לעיל גבי יבם כיון דזקוקה מדאורייתא סד"א דמאכילין וק"ל :

דף ע ע"ב ברש"י בד"ה ומלת זכריו דאי משום עבד הא כתב כל ערל לא יאכל בו עכ"ל דהשתא ישראל ערל לא יאכל עבד ערל

תבעיא וכן פי' הרא"ס והולרכו לזו דלפי משמעו לעבד קאי אבל בלשון כסתר ואבעליו ה"ל למכתב בלשון נוכח תאכל כמו ומלתה ר"א דסבר דאין מלת עבדיו מעכבת כמ"ש התו' נ"ל דלעבד קאי כנשמעו והיא גופה אשמעינן דעבד אחר שנימול רשאי לאכול ממנו ושלא נאמר דהוה כערבי וגבעוני מהול וכן הוא בהדיא במכלתא ע"ש ודו"ק :

ובתו' בד"ה אי מה פסחו מלת זכריו כו' תימא דהא הך סוגיא כר"א כו' דריש במכלתא דמלת עבדיו אין עכ"ל כן הוא במכלתא שלפנינו אבל במדרש ילקוט אתיא במכלתא דר"א סבר דמלת עבדיו נמי מעכבת ע"ש וק"ק אמאי לא הקדימו תמיהתם לעיל דאזלא הסוגי' נמי כר"א מדקאמר מסתברא ערלות כו' ומלת זכריו ועבדיו מעכבת כו' ויש לייסב ובד"ה ה"נ כל ערל כו' דהא אוקמינא כולה לג"ש ועקר כרא' דאין זה מדברי תו' אלא שהוא פרש"י וכן מוכח מדבריהם לקמן וכ"כ מהרש"ל וק"ל :

דף עא גמרא משמדות פוסלות כו' הכי משמע ליה בן נכר אפילו ישראל שנתנכרו מעשיו לאביו כו' כן כר' מפרש"י בחומש אבל ליכא לפרושי דע"כ בישראל שהחמין קמיירי דלעכו"ס לא אנטריך קרא דמכל ערל לא יאכל נפקא עכו"ס ואפי' מולין כדלקמן דא"כ לא יתיישבו דברי התו' שכתבו דכל ערל עכו"ס לא אילטריך אלא לישראל כולי והיינו דערל עכו"ס נפקא מכל בן נכר כמ"ש בעכו"ס והשת' תקשי להו דאנטריך שפיר וכל ערל לגר דאי לאו לא הוה שמעינן מבן נכר ישראל שהחמין אלא בן נכר כמשמעו אבל אי הוה כמשמעו דבן נכר נמי ישראל שהחמין ניחא מיהו הסוגיא דזבחים פ"ב לא משמע כן דקאמר אקרא דיחזקאל בן נכר וערלי לב יכול בן נכר ממש ת"ל ערל לב א"כ מה ת"ל בן נכר שנתנכרו מעשיו כו' :

שם גמרא אמר רבא ותסברא המול לו כולי והא לאו בר הימול' כולי ומיהו דאבעיין ודאי לאו אפסיט' כמ"ש התו' לעיל דמלי למימר דערל שלא בזמנה מקרי ערלה לגבי קטן שלא נסוכו בשמן של תרומה אלא לענין שיהא מעכב את אביו בפסח מסתברא דתלה הכתוב הדבר במלת בנו שחייב למולו קודם וזה א"א לו למולו דהא לאו בר מהילא הוא וק"ל וכ"כ התו' לקמן היכא דלא אפשר לא מעכב ודע שרש"י בחומש פי' תושב זה גר תושב כולי ומיהו והלא ערלים הם ונאמר כל ערל וגו' אלא כגון ערבי מהול כו' עכ"ל וטען הרמב"ן ולא ידעתי למה יכתוב הרב דברים הנדחין כולי והעמידו הכתוב בגר שמל ולא טבל עכ"ל והרא"ם האריך בזה ליישב פרש"י ע"ש ודבריו תמוהים דמ"ש דדברי רב שמעי' בערבי מהיל לא נדחו כלל כו' שאני נדרים דהולכין אחר לשון אדם הלי הס"ם לא רצה לתרץ כלל וכמ"ש התוספות דבנדרים נמי מקרא יליף ליה ואין זה סוגיי' הש"ס דמוקי ליה במל ולא טבל לרבות' בעלמא כמ"ש הרא"ס שהרי הניח המתרץ כי סברת המקשה דפריך והכי מולין ננהו ועוד דפריך פ' אין מעמידין מהמול ימול דליכ' לאוקמי לרבו' ערבי מהול ולא למעט ערל שמתו אחיו מחמת מילה מהה א מתני' דנדרים והולרך לאוקמא במלתא אחריתי אמאי לא משני דשאני נדרים והיא סוגיא דפ' שביעי גבי מי ששהא עם אשתו י' שנים איכה מובנת לן בדברי הרא"ס כמ"ש בחידושי אגדו' ומ"ש הרא"ם שגם הר"ס מהלכות פסח פסק כדרב שמעי' אליבא דר"ע דתושב הוא ערבי מהול לא ראינו בדבריו הכרע דלא נקט אלא לישנא דקר' גר תושב או שכיר וכן הוא בכסף משנה ודברי הראב"ד שם אינן מובנים לכאורה וכבר כתבנו פירש לדבריו במ"ק ודברי כסף משנה דחוקים בזה ואין להאריך והנכון בדברי רש"י בחומש שהוא ע"פ המכלתא וכך הם דברי הסמ"ג סי' שכ"ד תניא במכלתא תושב אר"י למה נאמרו והוא כתיב כל ערל וכל בן נכר לא יאכל בו שאם הוא ערבי מהול או גבעוני כו' עכ"ל והיינו כדבעי למי' רב שמעי' מעיקרא בש"ס ודרכו של רש"י להביא דרשות הפשוטות יותר גם שבש"ס נדחה דברי רב שמעי' כיון דבמכלתא איכא תנא דאית ליה הכי הביא שהיא יותר פשוטה מלאוקמא בגר שמל ולא טבל אבל דברי הסמ"ג תמוהים שהניח ש"ס ערוך ומפרש לה ע"פ המכלתא כדס"ד מעיקרא בשמעתין ויש לייסב וח"ק :

ע"ב בתו' בד"ה ערל מקבל כו' דהא מקבל הזאה כולי שהרי נדה כולי ע"ש כל מקבל הזאה טמא מת הוא וליכא ראיה מב' משום דמלוותו בכך וא"א בענין אחר אבל מנדה מייתי שפיר דאפשר להמתין כמו בערל וק"ל :

דף עב בתוספות בד"ה משום דלא נשיב כו' דעשו פסח ולא עשו כתקנן כו' עכ"ל דאע"ג דמלת זכרים שלה' לא היה מעכב' לא מקרי כתקנן כיון דכל זכרים שלהם שנולדו במדבר לא אכלו מפסחיה' כל מ' שנה חוץ מאותו פסח דפ' בהעלותך וק"ק אמאי לא דחו בזה פירש"י שפי' דנזופין היו מחמת עון העגל שהיה בשנה ראשונה ומאז לא מלו בניהם וא"כ דמאי אולמי' אותו פסח דפ' בהעלותך שהיה בשנה שניה ג"כ לא היה כתקנן אבל לדברי התוספות שפירשו דניזופין היו מחמת מרגלים שהיה בשנה שניה ניחא שהיה אותו פסח דפ' בהעלותך כתקנה שעדיין לא היו נזופים ולדברי התוס' נ"ל דלאו דווקא קאמר מ' שנה לא נשבה כו' דבשנה ראשונה גם בשני עד מעשה מרגלים לא היו נזופין עדיין ודו"ק :

ובתוספות בד"ה מחייבי כו' אע"ג דצריך שימול מדרבנן מפני שנראה כערל לא אסרוהו בתרומה כו' עכ"ל דע"כ צריך שימו' מיהת מדרבנן כברייתא דלעיל ולקמן דקאמר לימא כתנאי היינו נמי אם צריך שימול מדאורייתא או מדרבנן אבל לענין תרומה למ"ד צריך שימול מדרבנן שרי בתרומה כהך ברייתא דהכא ומה שים לדקדק בזה על פירש"י עיין במ"ק ודו"ק :

שם גמרא שנולד כשהוא מהול כו' אין כימולין אלא ביום כו' מהרש"ל מחק מלת כשהוא מהול מתוך הברייתא' וע"ש טעמו אבל דבריו תמוהי' מה שכתב דפסיטא הוא דצריך שימול ביום זה אינו דכמה אמוראי בפ' ר"א דמילה דס"ל דאין צריך מילה כלל וכמ"ש התוס' פ' החולץ בשם בה"ג ע"ש גם מ"ש בטור י"ד לא ידעתיו דהא בסי' רס"ג כתבו גבי כל ערלות כמו ששנויה הכא ובפ' ר"א דמילה ופסק דלא כר"ג אלא כר"ת שכתבו התוס' בשמו דפסק דצריך שימול ומ"ש מדהביאו הסמ"ג והרא"ש פ' החולץ מהאי ברייתא דאמר גר עכו"ס כו' ע"ש כן הוא גם בתו' ולא זו הדרך ולא זו העיר שלא הביאו ראייה אלא לה"ג דפסק הגר שנתגיי' דצריך מילה כהכי תנאי דהכא דס"ל כתנא דפר"א דמילה דס"ל נמי הכי ולא כתנא דפליג התם אבל לענין קטן שנולד כשהוא מהול אף ע"ג דס"ל לתנאי דה"נ דצריך שימול מ"מ לא פסוק ה"ג כמותו משום דכמה אמוראי לא ס"ל וכל ספרים שלפנינו נכונים וברורים הם בלי מחק ודו"ק :

ע"ב בתוס' בד"ה מ"ם דרשי וביום אע"ג דמדכתיב בן שמנה ימים דרשינן וביום כו' עכ"ל כ"ה בפ' ר"א דמילה ע"ש :

בד"ה שהזה כו' אילטריך לאשמעינן דהזאה כשירה אע"ג כו' עכ"ל אבל ליכא למימר דאילטריך לאשמעינן דהזאה כשירה בערל מק"ו דט"י דלא נימא ק"ו איפכא ממחוסר כפורים דמותר בתרומה ואסור בפרה ערל דאסור בתרומה ק"ו דאסור בפרה דאימא מה למחוסר כיפורים שאסור בכניע' קדשים ועוד דט"י יוכיח שאסור בתרומה וכשר בפרה ודו"ק ועיין בזה עוד במ"ק :

בד"ה ונתן ולא ונתנה קרא יתירא קדריש ולא כו' עכ"ל ויותר נראה לפ' דמדשניוהו הכתוב הכא דכתיב ולקחו בלשון רבים וכתב ונתן בל' יחיד ולא ונתנו דריש דכתיב ונתן למעוטי אשה קאתי וכן משמע מדקאמר בתר הכי לרבנן ואי ולקח ונתן כו' ואי כתיב ולקחו ונתנו וכ"ה בתו' ביומא ע"ש :

דף עב בתוספות בד"ה לימד על טבול יום שכשר בפרה וא"ת מהיכ' תיסק אדעתיה לפסול דאי עכ"ל ק"ק דאימא דאילטריך לאשמועינן דהזאה כשירה בט"י אע"ג דאסור בתרומה וקדשים כי טמא כמ"ש התו' לעיל גבי ערל דמה"ט הוה סלקי' דעתך לפסול בו הזאה אי לאו דיליף מט"י ויש לייסב ועוד י"ל בזה דאימא דס"ד לפסול ט"י בפרה מק"ו דמחוסר כיפורים שמותר בתרומה ופסול בפרה ט"י שאסור בתרומה א"ד שפסול בפרה וי"ל דבמחוסר כיפורים נמי לא קים לן דפסול בפרה אלא משום דגלי לן קרא בטומאה בההיא פרשה דכשר בפרה דהיינו דווקא ט"י דמת כמ"ש תוספות לקמן ודו"ק :

בד"ה מש"כ במעשר כו' אלמא ערלה וכלאי הכרם בטלים ברוב דאורייתא כו' עכ"ל אין דין ערלה וכלאי כרם כתרומה דתרומ' עולה בק"א והנהו במאתים וא' אבל הביאו ראייה דכמו דיליף בערלה וכלאי הכרם מקרא דמשקה מן המאתים אינו אלא לאסמכת' בעלמא ומדאורייתא בטלי' ברוב ה"נ לגבי תרומה דיליף מקרא דאת מקדשו ממנו היינו נמי אסמכת' בעלמא ומדאורייתא בטל ברוב והכי משמע אסמכת' מההוא קרא את מקדשו דהיינו תרומת מעשר שהוא מעשר מן המעשר הוא חלק אחד ממנו דהיינו חלק א' מק' ודין תרומה כתרומ' מעשר וק"ל :

לעיל בד"ה ואסורים לעכו"ס כו' ואין נראה פי' זה דאין להם פדיון אמרינן לקמן דשייר עכ"ל לעיל מיניה מסימנא דמחפ"ז גבי תרומה מש"כ במעשר ה"מ לדחות פי' זה דע"כ אסורה לעכו"ס לאו היינו דאין לו פדיון דהא' חשיב לה בתרתי וק"ל :

ע"ב בתו' בד"ה טומאת עצמו כו' דנפקא לן טומאת עצמו ת"ל טומאת הגוף כו' עכ"ל ויש לייסב דאי לאו אזהר' דלא יאכל מן הקדשים לטומאת הגוף לא הוה משתמע מתאכלנו הטמא וטהור יחדיו אלא טומאת

טומאת הגוף דהגירא בקדשים ובתרומ' אבל השתא דכפקא לן טומאת הגוף מלא יאכל וגו' מוקמינן הטמא והטהור לטומאת עצמן ולא מוקמינן ליה בלאו יתירא לטומאת הגוף ודו"ק :

בד"ה אסור לבער כו' דלגבי טומאה מיהא מליכו שתרומה חמורה כו' עכ"ל והייט שתרומה בטומאת הגוף במיתה ובמעשר איכו בלאו וק"ל :

דף עד בתו' בד"ה ה"ג בקונ' כו' ואו' ר"י דאי הוה גרסי' כו' ערל בהדי אונן כו' עכ"ל ע"כ דהוה גרסי' כמי ערל בהדי אונן כמי בדברי רבי יוסף הבבלי דאל"כ אדנייתי מת"ק דיוסף הבבלי לייתו מברייתא' דלעיל דקתני בהדי' ערל כשר כמו שהקשו לעיל וא"כ לאו ממש כגירסת הקונ' קאמר דגריס תנא דיוסף הבבלי דהא עיקר מלתא מיוס' הבבלי גופי' מייתי ויש לייסב כיון דת"ק נמי ס"ל הכי ולא פליג אלא במחוסר כיפור' קאמר שפיר תנא דיוסף הבבלי דהייכו הברייתא דתני בה יוסף הבבלי ודו"ק :

בד"ה מה לפסח כו' הת"ל שכן פנ"ק עכ"ס עכ"ל וטמא דקאמר ש"ס הייכו כ' של פנ"ק עכ"ס דאיכ' בטומא' הגוף כרת בפסח מש"כ במעשר וק"ל :

בד"ה מניין למעשר כו' דס"ד דאסור משום שמבער בטומאה עכ"ל לא כיחא להו כפרש"י דס"ד דאסור משום דסיכה כשתי' דמשמע דס"ד דלהוי אסור בהו סיכה דומיא דמת דלא שייך ביה סיכה כשתי' אלא שמבער בטומאה וק"ל :

ע"ב בתוס' בד"ה הא דתנן כו' שתי' וטמא עד הערב כו' דקאי אתרומ' וקדשי' כו' עכ"ל ק"ק ל"ל האי קרא דהערב שמש לתרומה הא מפורש ביה הערב שיש בין במידי דבר כפרה ובין במידי דלאו בר כפרה כדלקמן בלריכות' ודו"ק :

דף עה בתוס' בד"ה דאי מאשר יטהר כולי ה"א דעד אשר יטהר בטבילה לחודה במידי דלאו בר כפרה כולי עכ"ל והייכו לאכילת תרומה אבל לנגיעה ה"א חמורא טפי דהא כתי' במים יובא וטמא עד הערב דהאי לנגיעה בכלי דהוה מידי דלאו בר כפרה ומליכו אכילה בלא נגיעה כמ"ש התוס' לעיל וק"ל :

בד"ה כרות שפכה כו' דאמאי נקט פלוע כו' ואר"י דמשום דגיד ע"י כרות כו' עכ"ל בהא דנקט פלועה בגיד ובגמרא אמר פלוע' בבלים לא תירץ כלום וי"ל דר"ל כיון דבכרות נקט חדא נקט נמי בפלוע חדא ודו"ק :

בד"ה ניקבו וה"ה אפי' אחת מהן עכ"ל דאל"כ לא שייך למימר ואפי' א' מהן ואפי' נקבו שתיהן דאימא דגרע ניקבו בשניהן מפליע' בא' וק"ל :

דף עז בתוס' בד"ה ממולאי פי' בקונ' מקום עד מספחה כו' דהל"ל משום דאתון מולאי כו' עכ"ל בכל גמרות שלכו גרסי' דאתי ממולאו וליתא דאתו הוא בלשון נסתר ואמריתו הוא לנוכח ובפ' המקבל גרסי' דאתות ממולאי דהייכו נמי לנוכח ולפי זה היה גרסי' שפיר ממולאי במ' של מן ר"ל שבאת ממספחה כרות' כמו שפירש"י הכא אבל התוס' אין נראה להם לגרום כן דמה לו לומר שבאו ממספחה מולא כיון שהם בעלמם משפחת מולא ועיקר גרסת' דאתון ממולאי ר"ל שאת' ולכך הקשו שפיר על מ' של ממולאי דהייכו מ' של מן דלא לריכה דהל"ל אתון מולאי ופירשו דהא' שורש התיבה ממלאי שם מקום ודו"ק :

ע"ב בתוס' בד"ה וכ"ת הכך כו' פי' אומה כו' הלכך להם להתייסב בספר כו' עכ"ל ולא כיחא להו כפרש"י שטבעו בים דאיכו דומה שטבעו את אותן שרדפו אחר ישראל על הים ושכשארו בעיר לא טבעו וק"ל :

בד"ה מכימין גר כו' ועוד שלא היה הדבר ברור כו' ואעפ"י שהגלם כ"כ מ"מ כו' עכ"ל איכו מובן לי מי הלריכים לכל זה ומהיכא פסיקא להו דלא גלו עמון ומואב בימי סנחריב כשאר אומות יש לפרש דבריהם בעמון ומואב כתיב גבי כ"כ שיהו שבים בלא זמן ובזמן אחשורוש לא היה ברור אם אז שבו או לא הם אלו ששבו אז אלא דאכתי כיון דגלו מיהו סבר גם אם אז שבו היאך עמד טעמם עמם וע"ז כתבו כיון שלא גלו מזמן הרבה בימי סנחריב גלות שלימה אלא כשאר אומות שבלבל כלם כמ"ש לעיל גם אם גלו מזמן קרוב בימי כ"כ כיון ששבו עמון ומואב עמד טעם עמם מש"כ בשאר אומות גם אם גלו מקרוב ע"י כ"כ לא מלאכו ששבו ודו"ק :

דף עז בתוספות בד"ה כתנאי עמוני כו' לר' יודא תקשי ליה מלרי ולא מלרית כו' עכ"ל מיהו ר"ש דפליג עליה דר"י ודריש ליה מעל דבר אשר לא קדמו כו' לאו מכח הך קושיא דמלרי ולא מלרית דהא לר"ש שרו הנקבו' מיד ושפיר איכא למימר כמי מלרי ואדומי ולא מלרית ואדומית אלא דלא דייק ליה עמוני ומואבי מלרי ואדומי למעט הנקבות דכל התורה בלשון זכר נאמר :

בד"ה מכ"ג באלמנה כו' אבל הכא גר עמוני כו' קשה אמאי לא כידון לר"י ונחלל ומלרי ראשון כו' והתם כשאר בנות עכו"ם פרכינן דליכ' למילף ממלרי ראשון משום דאיכו ראוי לבא בקהל אבל הכא בגר עמוני ממלרי ראשון להודיה איכא לנילף ויש לייסב דאיכא למפרך מה למלרי ראשון שכן הנקבות אסורות כזכרים מש"כ בגר עמוני דהכי פרכינן לקמן ולכך איצטריך למימר חלל יוכיח וק"ל :

בא"ד ואין להקשות דנילף שיפסול גר בביאתו כו' דגר חשיב קהל לרבנן כו' עכ"ל ק"ק דע"כ האי תירולא איכו מספיק לר' יוסי דס"ל בהדיא פרק אלמנה דמלרי שני איכו פוסל בביאה ולא נילף ליה מחלל ומלרי ראשון איכו אע"ג דמלרי שני איכו ברוב קהל וע"כ אית לן למימר כתירולם הב' שכתבו דמה להכך שכן זרעם פסול כולי וליסנא דר"י פ' אלמנה בהדיא הכי הוא כל שזרעו פסול פוסל כולי ודו"ק :

בא"ד אבל ק' דמחזיר גרושתו נילף שיפסול בביאתו שחלל ומלרי ראשונכו' עכ"ל וליכא למפרך מה להכך שכן זרעם פסול תאמר במחזיר גרושתו דזרע כשר דזרע שיפסול נילפכתי בהאי דיכא דחלל ומלרי ראשוןוהיא תועב' איכא לאוקמא אהיא תועבה ואין גרתה תועבה כדאמרינן פרק ההולך ורש"י פירש שם דלענין פסול בביאה במחזיר גרושתו ליכא למילף והתו' דחו פירושו סוף פ"ק דלענין שתיפסל בביאתו מתרומה וודאי דאיכא למילף מהאי דיכא גם מק"ו דאלמנה לכהן גדול אי לאו האי סברא שכתבו דאין חללה כולי ודו"ק :

ע"ב בתוס' בד"ה מלרי שני כו' והיכי תיתי לן דתפסו' כו' תאמר במלרי שכן עשה כו' עכ"ל יש לדקדק דטפי הוה ליה לאקשויי הכי לר"ל דס"ל גם לפי האמת דבת גר מלרי שני פסולה דמהיכי תיתי ליה לפסול בתו וי"ל דר"ל ס"ל כתנא קמא דר"ש פרק אלמנה דסבר הכי לדעת ר"ל כמו שכתבו התוספות לעיל והייכו משום דס"ל דנילף ליה מחלל ומלרי ראשון ולא ס"ל דאין לעשות לד השוה מפסול כהונה ופסול קהל על פסול כהונה כמו שכתבו התוס' לעיל לר"י אבל הכא לר"י דמכשר בבת גר מלרי שני קשיא להו שפיר מש"ם דקשיא ליה ומכלן דמהיכא תיתי לפסול לר"י דאימא דס"ל כמו שכתבו התו' לעיל לר"י דאין ללמוד מחלל ומלרי ראשון מיהו ק"ק לתירולם שכתבו דיש ללמוד לפסול בתו מאלמנה ומחלל דחייבי עשה אם כו' מה השיב המתרץ דיליף להכשיר בתו מעמוני שכשא בת ישראל וממלרי שני דכשא מלרית שניות ואימא דאדרבא מהאי דיכא מאלמנה ומחלל דחייבי עשה יש ללמוד לפסול דכל היכא דאיכא לאקושי לחומרא ולקולא להומרא מקשינן ולא לקולא וי"ל ודו"ק :

בד"ה הלכה אני כולי דאם כן אמאי פליג עליה ר"י אלא כולי עכ"ל דהא מעיקרא קאמר אם הלכה נקבל דהייכו הלכה למשה מסיני וא"כ ע"כ הא דלא קיבל מיני ר"י ופליג עלה הייכו דלא קאמר הלכה למשה מסיני אני אומר אלא הלכה שכן קבלתי מרבותי ודו"ק :

דף עח מלרי שני כו' בקהל וודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא כו' עכ"ל לענין דממזר מותר בשתוקי קאמר התם הכי ומסמע להו דקהל ה' דגבי מלרי כמי יש לדרוש כן בקהל וודאי לא יבא המלרי אבל בקהל ספק יבא מיהו התם דרשי ה' קהלי וקהל י' דגבי מלרי אתי לדרש' אחריתי :

בד"ה רוצו ומקפיד כו' כיון דה"מ כאמרו לו כו' עכ"ל מה שי"ל בזה עיין בחדושנו דפ"ק דעירובין :

ע"ב בפרש"י והסרים הולך דכתיב לא ימחה שמו וגו' עכ"ל הכי אמרי' בפ' כילד והוא טעם ללא חולנין אבל ללא חולץ כפקא מנלהקים לאחיו טעם כדמוכח לקמן ובפרש"י ס"פ יולא דופן ע"ש :

בד"ה בחייבי כריתות כו' והיכי קאמר רע"ק סרים מייבם את אשת אחיו מהרש"ל מחק מייבם והגיה חולץ וטעמו דהא בחולץ קיימינן ולא הזכיר רע"ק יבום כלל במלתי' ואין לורך למחוק כל הספרים ישכים ובפרש"י ישן כתוב על קלף ג"כ נקט מייבם במקום חולץ והייכו משום דעיקר קושיא ממייב' דפגע באיסור אשת אח דאע"ג דלא נקט רע"ק אלא חולץ ע"כ לרע"ק ליכא לפלוגי בין יבום לחליצה דכל היכא דעולה לייבום עול' לחליצה וכל דאין עולה וכו' וא"כ פרי' בחייבי לאוין דהוו כחייבי כריתות לרע"ק כיון דאין עולה ליבום כו' כדאמרי פ' כילד ולמ"ד דפליג ארע"ק נמי וסבר דלאו כחייבי כריתות דמיין ושפיר רמיא קמיה מדאורייתא דעשה דיבום דוחה ל"ת דפלוע דכא והא דאין מייבם הייכו מדרבנן מכח הכי גזירות דקאמר פ' כילד ע"ש ודו"ק :

ובתוספות בד"ה א"ה יבומי כו' אע"ג דהיא שפיר מתייבמת כו' וכבר כתבנו במ"ק דיקא נמי דקאמר איכו מדוקדק וע"ש לייסב בדוחק ועוד משום דעיקר הקושיא בגמרא אסרים אדם שחולץ דלא בני חליצה ויבום ככהו מיהו אחולכין לאשתו כמי איכא למפרך כיון דחייבי לאוין הוא אין קידושין תופסין לו בה דהא לא אסיק אדעתיה השתא הייכו

דלבסוף נפלגו ובספרי ובנסחא גיורת ורע"ק סבר לה כר"י דקהל גרים כו' מיתרלא כמי הך והאי קא' שפיר דיקא כמי דבהדיא לענין חוללין לאשתו קתני אפילו ייבום לרע"ק וע"כ דהיינו בגיורת וק"ק בסמעתין למאי דבעי לאוקמא בגיורת אמאי לא מפרש רע"ק שמעתיה דר"י בפשיטות לפי דעתו דחייבא לאוין כחייבי כריתות לאו בר חליצה וייבום ככהו ואין קדושין תופסין בה דהשתא כולה מלתא מלי איירי בסרים אד' הא דחולין וחוללין בגיור' והא דלא חולן ולא חוללין בישראלי' ויש ליישב :

דף פ גמ' ובן שמנה מי קתני והתניא בן ח' הרי הוא כאבן ואסור כו' לפי מה שכתבו התו' דההוא דבן שמונה כו' איירי אפי' גמרו כיון דאינו יוצא מתורת נפל אלא בעשרים שנה הוי מלתא דלא שכיחא ואסור לטלטלו מה פריך ומי קתני כו' גם דברי המתרץ דקאמר הב"ע כשגמרו כו' דמשמע דההיא אבן ח' הרי הוא כאבן כו' לא איירי בגמרו ומי הכריחו לכך הא שפיר איכא לאוקמא בגמרו ומשום דלא שכיח הוא שיהיה חי כ' שנה כמ"ש התו' וכבר כתבנו במ"ק קצת ייסוב לזה וכר' דוודאי המקשה לא אסיק אדעתיה הך דתוספות דמוכח דמיירי אף בגמרו אלא התרץ השיב לו הב"ע היינו גם ההיא דבן שמנה איירי ע"כ אפי' בגמרו מדתני לה גבי הך פלוגתא דר' ורבנן דאמרי בגמרא כמ"ש התו' וע"כ אית לן למימר כוני לרבנן משום דאשתהי ומלת' דלא שכיח כיון דס"ל דבעי כ' שנה :

ע"ב בגמ' הסרים שחלץ כו' טעמא דבעלה הוא הא אחר כולי דמסתמ' איירי כמי שיש לסרים עוד אחים אחרים וא"כ דליכא אחים אחרי' מדקדק ספיר מדמקט בכה"ג דבעלה הסרים ובאין לו אחים דהוית עליה בכרת ולא נקט ביש אחים אחרים ובאחר דלא הוי רק ל"ת וק"ל :

בד"ה בתו' עד שיהא בכלן כו' כיון שניכר מיד שאינו עושה כיפה ושאר כו' עכ"ל לכאורה לר"י דבכל חד מהן נעשה סרים ובכמה סימנין מהן א"א שיהא לקוי ממעי אמו כגון באין לו זקן וש"ז דוחה וי"ל דלר"י פסיקא להו לומ' דלא קאמר לעיל בלקוי ממעי אמו שא במלתה דניכר סמוך ללידתו כגון עושה כיפ' אבל בוודאי בסימנ' אחרי' דאיכן לקוין מתעי אמו כ"א הוי סי' סרים בזמנו שדרך לבא אבל לרב הונא כיון דלא הוי סרים אלא בכלן מה יועיל אם אינו עושה כיפה ממעי אמו והאא אירלו דלרב הונא נמי וודאי לא הוי סרים באינו עוש' כיפה עד שיבא גם כ"א בזמנו ובמ"ק כתב בזה דרך אחרת ע"ש :

דף פא גמ' טעמא דבעליה כו' כמאן דלא כר' יודא כו' יש לדקדק אמאי לא מדקדק כן מרישא דמלתא דקתני איילונית שחלצו לה אחין לא פסלות ולר"י דאמר כל איילונית זונה היא למכ"מ לא פסלוה הא פסולה וקיימ' כבר לכהן מכח זונה ויש לייסב דאי לאו הסיפא ה"מ לפרש הרישא דלא פסלוה בחליצה היינו לאחין וכיון דאינו זקוקה כלל חליצתה לא חליצה היא ומותרת לאחין גם ליכנס אבל אסיפא דבעלוה פסלה א"א לפרש לאחין הבעלוה כמי ע"ד לייבם הוה בטעות כיון דלא הותר כלל אשת הראשון ומותרת גם לאחין האחרים אלא דע"כ איכא לפרושי דפסלוה לכהן משום זונה ודו"ק :

דף פא גמ' והלא אני סונה חתיכה כו' מי סברת כל שדרכו כו' מהאי ליסנא משמע דר"י מודה בהך ברייתא בעיגול דבטל והא דלא תני בה רבותא דאפי' במידי דאורייתא בטל כל שדרכו תירץ רש"י לקמן לפי' דבחתיכה בכה"ג בטהורות בחולין דלא בטל משום דלא הוה רק הפסד מועט מש"כ בעיגול כיון דהוי דרבנן אפי' בהפסד מועט תני בה דבטל אבל לפי שיטה התו' לקמן ליכא לפלוגי בהכי וצ"ל לפי דרכם הא דתני שגול לר"י ולא תני דאפילו מידי דאורייתא בטל בכל שדרכו דעיגול היינו עיגול של ערלה דהוי מידי דאוריית' דקדושת ארץ לא בטלה לר"י וק"ל :

ע"ב בתו' בד"ה כולן ידלקו כולי בכל הכך דמסכת ערלה ימכרו כו' שמא יחזור וימכור לישראל כו' עכ"ל מש"כ ביין נסך דוודאי לא יקנה ממנו ישראל וחביות סתומות דקתני במסכת ערלה לא איירי ביין ערלה דוודאי לא יקנה ישראל ממנו משום חשש י"כ אלא איירי בחביות ערלה שמן זתים או יין תפוחים כ"כ פ' התערוב' ע"ש :

בד"ה ר"י אומר וא"ת דחסיב ככרות של ב"ה בעשרה כולי עכ"ל ק"ק למאן דלא חסיב ככרות של ב"ה בכלל י' את שדרכו לפ"ז ה"ל סברא דר"מ הפוכה מדר"ע דלדידיה לא חסיבי אלא ז' דברים ובכללן ככרות של ב"ה ולא בגד ומלא הסיט ולר"מ חסיבי ליה בגד ומלא הסיט בכלל י' דאת שדרכו ולא חסיב ליה ככרות של ב"ה ודו"ק :

בד"ה ד"ה לא תעלה נראה לפרש לטעמא כולי ראוין להתכבד בה כולי וק"ק לפי' זה אמאי כו' עכ"ל תפסו להם לפרש פי' אחר מפרש"י שתלה הטעם לרבי יוחנן בהפסד מרובה ובהפסד מועט מבלי קושיא ונראה שסמכו עצמם אקושיא מפורסמת לפרש"י מאי מסני דטהורו' בטהורות עדיפא ליה דאדרבא מה"ט דהפסד מועט בטהורת בטהורו' הוה עדיפא ליה למתני טמאה בטהורות דליכא תקלתא וה"ה לא תעלה ואין סברא דר"ל היא דלי' הך סבר' דאם כן ה"ל סב' דר"ל הפוכ' מדר' יוחנן הך סברא קיימא לפרש"י גם לפי האמת בסיפא לר"י דלכך לא תעלה ויש לבעל המאור דרך אחר בכל זה והוא רחוק מפרש"י ומפי' התוס' ודו"ק :

דף פב גמרא בד"א בטומאה נסקין וכו' הכא לא אסיק אדעתי' למימר טהורה בטהורות עדיפא ליה כדמסני לעיל משום דלעיל איכא רבותא ועוד דנימוחה וא"ה לא תעלה כפרש"י לעיל וק"ל :

ע"ש גמרא אלא לר"י קשיא הא מני רבנן כו' והא דלא מוקי כו' ובתרומת פירות דרבנן דא"כ מ"ט דר"ל דבעי רבי' דהא הוי דרבנן בדרבנן לר"ל דתרומ' בזמן הזה דרבנן ודוחק לומר דלא מתוקמא בגווכא חדא אלא לר"ל בתרומת דגן ולר"י בתרומת פירות ודו"ק :

ע"ב בתוספת ד"ה כתן שאה כו' ועי"ל דמדאורייתא קמא קמא בטיל כו' עכ"ל נ"ע דהא אפילו להחמיר לא קאמרי קמא קמא בטל מדאוריית' כדמוכח מהך דכדרים בגל שעקרו בשביעית וכטעו בסמיכות ורבו גידולין על עיקרו דמותר וכ"ש הכא דלא כימא קמא קמא בטיל להקל ודוחק לומר דר"ל מדאורייתא קמא קמא בטיל עד מחצ' דווקא וכעין שכתבו בתירוץ ראשון :

בד"ה אמר ר"יעד כו' דכפים עמודיה טפי מפי חביות דלא כפש עמודיה טפי מגרגור קטן כו' עכ"ל הוא מגומגם דוודאי דכפים מפי חבית כ"ש דכפים מגרגור קטן כדאיתא בהדיא פ"ב בע"א ע"ש ונראה להגיה דכפים עמודיה טפי מפי חביות את דכפים טפי חביות או דכפים עמודיה טפי מגרגור קטן ור"ל לרב דימי כדאית ליה התם דווקא אפי חביות אמריכן ראשון ראשון בטל אבל דכפים טפי היינו כגיגית לא בטיל כמ"ש התוספ' שם ולר' ילחק בר יוסף כדאית ליה בהדיא שם דווקא בגרגור קטן אבל בפי החביות אינו בטל וע"ש ודו"ק :

דף פב בד"ה בתוספות הלכה כר"י וכו' ושמעיכן ליה לרב הונא דאמר לקמן משמיה דרב וכו' עכ"ל ובכל גמרות שלפנינו ליתא הכי לקמ' שא אמר רב יודא אמר רב אנדרוגינוס חייבין עליו סקילה מב' מקומות כו' כו' נריך הגהה רב הונא במקום רב יהודא לפי דברי התוספת ודו"ק :

בד"ה לדברי האומר כו' ואי תימא דרב נחמן אמר רבה בר רב הונא אשביעית קאי כו' עכ"ל ר"ל דוודאי המתכיתין דאין נוטעין וכו' לא איירי שא בשביעית ולכך לא קבעי אלא ג' של קליטה שא דרב נחמן קאמ' עלה ר"ל ענין שביעי' בעי עוד שלשי' של סלה אבל הך דהת"ר א' הנוט' כו' דאיירי נמי בערלה כדקאמר עלתה לו שנה היינו לענין ערלה ומותר כו' דייק ליה שפיר התם דלא אתיא כר' אליעזר דא"כ שלשים ושלשים בעי לגבי ערלה ומה שיש לדקדק בדבריהם דהכא ודו"ק :

ע"ב בתוספות בד"ה אמרי בר רב כו' וק"ק דבפ' המזבח מקדש אמריכן אמרי בי רב מ"ט דרב חסדא כו' עכ"ל לפי ר"ת הקושיא בפשיטות ולפי' הקונטרים נמי קשה כיון דע"כ אמרי בר רב היינו רבה וכוכא שבא כמ"ש התוספות לעיל הכא א"א לומר כן דאיך יתכן שהוא יפרש דברי רב חסדא שהרי הוא גדול מרב הונא ואם אמר בר רב דהכ' רב הונא תקשה כמו שהוקשי' אימא שבא רב הונא לפוש דברי רב חסדא ודו"ק :

בד"ה מטמאין בגדים והתם כמי מפרש דכל שפסולו אין מטמאין וכו' עכ"ל ר"ל דבטריפה איכא פלוגתא והיינו בכמנאו שנטרפה קודם שנתקדש דבכל הכהו כמי דתכי כרבע ונעבד כו' מפרש דכל שפסולו בקודש אין מטמא כו' ומהרש"ל האריך לפרש דבריה' בדרך רחוק ואין לי להאריך :

דף פד בתוספ' בד"ה רבי אליעזר גרסיכן במסכתינו וכן בההיא דאין מטמאין כו' עכ"ל משו' דסתם ר"א בי' הוא רבי אליעז' בן הורקנו' וסתם ר' אלעזר בלא י' הוא ר"א בן שמוע ולכאורה ר"א דקתני הסיפא דמתני' בתר רבי יוסי ור"ש ור"י הוא ר"א בן שמוע שהיה חבר להם מתלמידי ר"ע כדאמריכן פ' הבע"י אבל ר"א בן הורקנוס שהוא רבו של ר"ע דהוה קדים טובא לא ה"ל למתני דבריו בתר תלמידי דר"ע וכה"ג דקדקו התוס' לקמן גבי ר"א בן עזריא והא קאמרי התוס' דאפי' הכא הכי גרסיכן ר"א ביו"ד במשכותינו כדמוכח בגמרא שא"ר כשהלכתי ללמוד תורה אצל ר"א בן שמוע כו' אלא ר"א במשכותינו ר"א וכו' דמשמע דר"א דמשכותינו לאו היינו ר' אליעזר בן שמוע אלא ר' אליעזר בן הורקנוס וק"ל :

סליק פרק הערל

פרק יש מותרת

מאי איריא דתני נשא כו' וכתב טעמא דנשא דה"ל לת' ומסה כו' והא כולה פרקין כו' יש לדקדק דפריך מרישא ומכח סיפא

טפי הוה ליה להקשות בפשיטות מכל הנך בבות דקתני בתר הכי בין בריסא ובין במילעתא דה"ל למתני בהו קידש ותנא כסא והיה כ"ל לייסב דבכל הנך בבות אין לדקדק דליתנא קידש כיון דלא הוי רבותא טפי בקידש משנכסא אלא הכא בריסא ה"ל למתני קידש דהוה רבותא טפי דלא הוה רק ל"ת נמ"כ בנסא דהוה ל"ת ועשה וכתב דווקא נקט בכה"ג וכו' והא כולה פרקין כו' וא"כ ה"ל למתני ספיר קידש דלא הוה רק ל"ת וא"ה לא דחי ליה עשה דייבום אבל לפ"ז אין מקום לקושיות התו' דבכמה מקומות קתני כוסאין ב' אחיות ודו"ק :

ע"ש גמרא ומאי אריא דקתני אמ' לתני בתולה כו' לכאורה הוא מגומגם וכי אלמנה לא משכחת בתולה כגון אלמנה מן האירוסין כדלעיל והכי הל"ל ליתני דכנסה אפי' בלאו אמנה ונרא' לייסב דקאי אדלעיל דמשני דלא תני קידש במילעתא את כסא משום כבת בוקת' דא"כ מאי איריא אמנ' ליתני דלאו אמנה את ע"כ דתני בריסא אמנה משו' דקתני אמנה במילעת' וא"כ הדרן קושין לדוכתא דליתני נמי קידש בריסא דאכתי בתולה היא איידי דמילעתא ולא ליתני כסא משום בת בוקתא והמתרץ השיב לו הא ודאי דקתני אמנה נמי בריסא משום איידי דאלמנה דסיפה היא ולא משום אמנ' דמילעת' בלחוד ואכתי ניחא ליה למתני כסא בריסא משום בת בוקתא ועיין בזה במ"ק :

מ"ש משום אלמנה דמילעת' בלחוד כו' יש לפרש דהיינו וודאי קידש לא תני איידי דבת בוקתא והא דלא נקט בתולה איידי דמילעתא משום דיותר ניחא למינקט אמנה משום תרוייהו דהיינו מילעתא כיפא היה דיכול לתרץ כך אקושי' דקידש דלהכי נקט כסא איידי דתרווייהו בת בוקת' וסיפא ואלמנה נקט משום מילעת' לחוד ויש לפרש כן ליסנא דוונייא הא וודאי משום סיפ' ודו"ק :

במ"ק מ"ש שם דדוניא דריסא נקט דאקא בסיפא דהיינו סקאי הכל אאיסור דיבם יש להקשות א"כ מנאי לא תירץ לעיל כדמקשי הדתני משום סיפ' אכ' תריץ דקידש דקתני במילעת' הוא בשביל היתר ליבם קאי אאיסור ליבם וא"כ איכו דונה ולכן נקט איידי סיפא וק"ל :

ע"ב בתו' בד"ה אינסיב כו' דא"כ שתיהן מותרות כו' דקהל גרים לא כו' עכ"ל לפי פרש"י דשליסי ישראל הוא ואסור בשני וה"ה דשלישית יש אליה הוא ואסור בשני כמ"ש במ"ק ע"ש נראה דלא תקשי ליה הא דקאמר מותרו' לאילו ולא גיורת ממוס דקהל גרים לא אקרי קהל דהיינו דווק' גר או גיור' שנתגיירו עלמן כיון נולדו בגיות לא אקרי קהל אבל מגד שליסי שנולד בקדושה אלא דאבותיו גרים הו ספיר מקרי קהל ואסור בשני' וק"ל :

בא"ד וא"ת ואמאי לא כו' כגון מלרי שני שנשא ישראלית ומלרית כו' וי"ל דבר ישראל ממלרי שני אין חשוב כו' עכ"ל ויש לדקדק דמשמע דבן מלרי שליס מישראל וודאי דהשיב ישראל גמור לעניין קהל וא"כ אכתי תקשי אמאי לא נקט בכה"ג דליהוי אתרווייהו כגון מלרי שליסי שנשא ישראלית ומלרית ראשונה דהשת את' מהן כו' וכמ"ש בקושיית ואם כאמר דאפי מאן דפליג ארב דימי במלרי שני שנשא מלרית ראשונה וס"ל דבתר דידיה שדיכן ליה ובנו מלרי שליסי הוא הכי במלרי שליסי שנשא מלרית ראשונה כמ"ש התו' לקמן מ"מ תקשי להו בכה"ג בנשואי הית' משכחת לה דאפי' ליתיה לרב דימי ליתני שליסי שנשא ב' נשים מלרית ראשונה וישראלית כו' וכמו שהקשו לקנון בישראל שנשא שניהן בנשואי איסור וכ"ע :

בא"ד וא"ת אפי' ליתא לרב דימי כו' וכת' דלא תני הכי לפי שנשואי מלרי' הוי באיסורי כו' עכ"ל ק"ק אמאי לא נקטו האי וכ"ת כו' בקשיו' דלעיל לרב דימי דהוה כמי נשואי מלרי שני לישראלי ויש לייסב ודו"ק :

לדידי יש לייסב עם קושיא דראשונה דהיינו דהתו' סוברים כמו שקש' לעיל ממלרי שני כו' כן יש להקשו' ממלרי שליסי ולכן אין להביא לעיל וכ"ת לפי שנשואי ישראלית הוה באיסור דא"כ קשה לתני מלרי שליסי שנשא ישראלי' ומלרית ראשונ' וכמו שתרלו התו' אקושיא דמלרית שני שאין זה חשוב ישראלית כן סוברים במלרי שליסי ולפי פשוטו יש לפ' דגבי ישראלית יש לפ' שבא עליה :

מ"ש כאן במ"ק פירוש לדברי התו' יותר נראה לפרש כפשוטו דלפר"י קשה כיון דאשמעינן גבי מלרי ישראלית או שניה א"כ מה לי להזכיר עוד תמיד שגם שליסי כשא אשה הוא מיותר לגמרי לא קשה כלום שעכ"פ הולרך לאשמעינן גבי תרי גברא החלוקה אם כשא זה או זה ובאמת איכו קא"י :

בא"ד ופריך ולר' אלעזר וכו' וק"ק דמנ"ל למקשן להקשות דילמא דווקא בפסול זרע במשמעו' פשוטה דברים ויש לייסב וק"ל :

דף פא בתוספת בד"ה וכ"מ שהיא כו' ובפסלו דידה לחוד אכילו במקום שהולד כו' כדקאמרינן לר' מתיא כו' עכ"ל מהך דממזרת וכתיב' א"כ כמ"ש לעיל נמי מוכח כן דכיון דמשום זרע לחוד לא מרגלא ליה ע"כ דהוא פסול והיא פסולה בב"א מהן לא מרגלא ליה את מהך דר' מתיא מוכח טפי בהדיא ועיין מ"ש במ"ק ודו"ק :

ע"ב בתוס' בד"ה לרע"ק דאמר יש ממזר כו' המ"ל דרע"ק כר"ט כו' וא"כ ממזרת וכהינה כדלעיל כו' עכ"ל ק"ק המאי לא קאמרי דהמ"ל כרע"ק כר"ט ומהז"ר גרוסתו דקיימינן בה איכא בנייהו וק"ל :

ברש"י ב"ה קנכו אותו וכו' וכ"ל דזה הטעם גם הטעם דמרגילה הכל אחד דאל"כ קשה לר' שמתרץ אמאי ומתרץ טעם דמרגילה ה"ל לתרץ גבי רש"בא ומאי וק"ל :

ד"ה ולר' מתי' בן חרש כו' כיון דגירשה נ"ל זה ההשם אף שלא הרגילה כיון דלאו א"כ פסולה לכהונה מכח שנשאת וא"כ איכו מרווחת כלום בשלא הרגיל' ובזה אין לריך למ"ש במ"ק גם מהרש בספרו וק"ל מהרש ילו :

דף פז בד"ה ומאי איכי אוכלת כו' וכן בסיפא בת לוי לכהן כו' דס"ד שלא יפסול בת דאוכלת למעשר האסור לזרים כו' עכ"ל ק"ק דמי הכריחם לכך דהא לפי' הקונטרס ניחא להו כולו בבא דתרומת בפשיטות דאשמעינן בהו איסור אכילה אף על גב דכרבנן אתיא מתני' דמעשר מותר לזרים ולא קשיא להו לפ"ה דה"ל למתני בהדיא מני ועוד דליתני אפילו בת לוי ללוי כו' אלא במלעתא איירי כולה לענין נתינת רשות אבל בסיפא ניחא לפ"ה כמ"ש לפרושיה דאגב תרומ' נקט לשון לא תאכל במעשר וה"ה אפילו בת לוי ללוי כו' ודו"ק :

ע"ב בתוספת בד"ה מ"ט דרע"ק לכאורה נראה דר"מ ור"א פליגי בפלוג' דרע"ק ורא"ב"ע כו' עכ"ל גם לפי מה שכתבו לעיל דגרסו י' בדברי ר"מ מעשר ראשון אסור לזרים מ"מ מדקתני בתריה רא"א נחזי אף לכהן משמע דר"א ס"ל דנותנו ללוי דווקא כרע"ק הכא דנותנו דווקא ללוי ורא"ב"ע פליג ס"ל כר"א דלעיל דנותנו אף לכהן ודו"ק :

ע"ב גמרא ה"ק ליה אי קא אתית בתורת קנסא הא אית לך דהיינו שיש לך עוסר כדאמרינן פ' במה בהמה ולא היה לך ליטול רק להניחו לעניי' ולפי דרך זה יש לפרש דאמר ראב"ע עקיבא בתר מילו כו' דהיינו כלי של עני שהוא רולה לזכות במעשר ראשון לענייס בתורת קנסא ואנא שהוא עשירי לעזרא חייש וידעתי בקבלה מאבותי דקנסי לכהנים ממש קאמר משום דבתורת חלוקה מדאורייתא נמי אית ביה לכהנים וק"ל :

דף פז בתוספת בד"ה ואימא פרט וכו' דממנע דפשיטא ליה בלא שום דרש ולא הדרה כו' עכ"ל דאי לא הוה משמע הכי א"כ מאי מייתי דבי ר' ישמעאל ואימא בנשואה אקרא דהכא וגלהה פרט להפרת נדרים סמיך ולא אלטריך ההוא קרא אלא להרי שנסאר האב כו' איהו משמעו לא ידענו ואפשר משום דלא ה"ל למנקט ההוא קרא למסר האב כו' את ה"ל למינקט מקמיה דנשואה גופא מהיכא כפקא אבל אי פשיטא ליה בנשואה בלא שום דרשא ניחא דלא נקיט מלתא דפשיטא וק"ל :

בא"ד דפריך אבל נשואה וכו' איני מובן לי אם כוונתם כן נשואה אפי' בלא חוזרת א"כ ה"ל לאתויי קרא כפשוטו וכדר אלמנה וגרושה יקו' מה לריך להביא תנא דבי ר"י ואם כוונתם אחוזרת דווקא א"כ איכו מתרץ כלום דהא דאמר תנא דבי ר"י הוא מוליא מכלל אב בלא חוזרת ויש לייסב ודו"ק :

פרק האשה רבה

גמרא הא אישתוק מהימן כו' ק"ק אימא אפילו שתק לא מהימן והא דנקט שאמר לא אכלתי משום סיפא דבשנים פטרי רבנן דווקא באומר לא אכלתי לאפוקי שתק ויש לייסב וק"ל :

בתוספות בד"ה ר"מ מחייב כולי ולא דמי לשאר חייבי חטאת דניחא ליה בכפרה כולי עכ"ל ר"ל כיון דניחא ליה בכפר' ובוודאי לא אתי לשהויי ולא בעינכליה ולמשכוכי מש"כ הכא כיון דהוא אונ' לא אכלתי וודאי לא ניחא ליה בכפרה ולא יבא חטאתו כפי עדות העדים ובעי למשכוכי והכי מוכח שם בגמרא דבפעמי' גם בחטאת אתי לשהויי למשכוכי כגון בנזיר דאין נעכב כפרתו כמו בשאר חטאת אבל בתוספת פ"א"ל כתבו סברא היפך זה וז"ל דהתם מיירי כשאמר שלא ניחא ליה בכפרה אבל האי ניחא ליה בכפרה את שהוא סביר להיות פטור ומשככינן אותו עד כאן לשונו וטעות נפל שם בדבריה' כי דבריהם דהכא נכונים הם בטעמם כפי סוגיית הש"ס בזה כמ"ש ודו"ק :

דף פח בגמרא א"ל סברא וכוליוק"ק אם כן מאי לריך קרא דאו הודע לעד אחד כיון שהיא סברא לגבי אשה ה"ה גבי חלב נמידי דהוי אחתיכ' ספק כולי ובא אחד ואמר ברי לי דחלב הוא וודאי דמהימן ואין לחלק בין התיר לאיסור גבי דהם כן מאי מקשי מדבל שבערוה הא יש לחלק כמ"ש התוספת אחר כך ויש לייסב ודו"ק :

דף פה בתוספת בד"ה ומה אם ירלה כוני לעולם היכא נמימר כולי יש לנו לומר דמסתמא שוגג היה כו' עכ"ל ואף על גב דהשתא ליכא הוכחה דבעד א' מיירי קרא ואימא דאיצטריך קרא לב' עדים דלא

נימא

נימא דשתיק משום דמזיד היה אלא שוגג היה מכל מקום תדע דקא' משום דשתיקה כהודאה דמי כיחא ודו"ק :

מיהו מכ"ל לתוספת להקשות דילמא משום המקשן תלה עלמו בסברת התרלןדע"כ לא זה דמסתמא שוגג הוא דאם לא כן אינו מתרץ כלום וע"כ הנראה לומר דתוספ' מקשים התרלן דמילתא דפשיטה הוא דסתם שוגג הוא ואין לריך ראיה וק"ל :

ד"ה אי קסבר רש"י מיהו ק"ק מכ"ל למקשין להקשות דילמא ויש לייסב ודו"ק :

ע"ב בפרשי בד"ה היכי דמי כו' שהי' חי באותה שעה ומת ולא רלה להוליאה משום זוכה כו' עכ"ל דאי לאו בכה"ג שמת אלא משום חי גם עכשיו א"כ איסור א"א הוא ולא איסור כהונה מקרי למילף מוקדשתו וק"ל :

בגמרא טעמא דמכחשתו הא שתקה תלא והאמר כו' שתקה לאו ממש שתקה דאם כן נימא דשתיקה כהודאה דמי אלא דאמרה לא ידעו ליה ומגופא שא מכחשתו תלא לא תקשי ליה דאימא דהיינו באומרת דידעי ליה או שתקה ממש דשתיקה כהודאה דניה ולכך תלא ולכך קאמר מדיוקא דמכחשתו ממש קאמר מוכח הא אפילו אמרה אינו יודע אם זה הוא דתלא והאמר עולא כו' ויש לדקדק דאי מלתא דשמוש לא נכחשתו דתלא היינו אפי' אמרה דלא ידעי ליה א"כ תוקמא מלתא דשמואל בפשיטות ונ"יירי בנשאת מתחילה שלא ברשות בב' עדים ואחר כך באו ב' עדים ואומרים שזה שבא הוא בעלה אם מכחשתו ואמרת דלא ידעי ליה דה"ל תרי ותרי והבא עלי' באשם תלוי אבל במכחשתיו ואמרת ברי לא תלא בשניסא' לא' מעידי' וכדלעיל ויש לייסב דידע ש"ס דמלתא דשמוש לא שנו אלא כולי מתאמרה אריסא דמתני' דאיירי בשנאת בע"א ודו"ק :

בתוספות ד"ה והבא עליה וכולי הא מחייב מיתת ב"ד ומ"ש באשם תלוי היינו באיכא דעלמא שבא בשוגג וע"ז מקשי התוספת הא חייב חטאת ולא מיתה וק"ל מהר"ת ילו :

דף פט גמ' ורמי שוגג אשוגג הכא קתני בשוגג תרומתו כו' לכאורה לפי פרש"י דכמלאה מזה לא משמע אלא שוגג א"כ הך קושיא לכ"ע בין לרב חסדא ובין לרב נתן בר אושעיא והוא דחוק דאין מקום לקשות זו הכא דקושי' דמקנא ודבתר' לא קאי שא לרב חסד' ובפשיטו' בלא פלוגתייהו ה"ל למירמיה שוגג אשוגג דב' משניות הללו אפשר דר' נתן לא דייק וכמלאת מלשון שוגג דווקא דבעי אלא וכמלאת כבר קודם שתרם ותו לא מידי מכל הך דקדושין מינה מוכחת כמ"ש במ"ק ע"ש ודו"ק :

בתוספות בד"ה לרב נתן כו' אבל לרב חסדא דמשוי ליה טבל כיהא כו' משום דלא פקיד קרא כו' עכ"ל לפום סברא דהשתא דההוא גירויא הדרי לטבלי מדאורייתא לרב חסדא לא שייך למימר דאי אמרת הוה תרומה דסכין דפשע כולי כדקאמר לעיל לרב חסדא אלא דלעיל מסיק לפי המסקנא דשאני הכא דמדאורייתא תרומה מעליא וק"ל :

ע"ב בגמרא וה"ק ליה ב"ש לב"ה כולי וק"ק מאי לריך התרלן לזה דה"ק אימא כפשוטו דכוונה ב"ש הוא גם אחופה כמו שמתרץ אחר כך בדברי רבי אליעזר אימא מסתגדיל וכו' אף שלא נזכר זה קודם דבריו לפי פירש התוספת כמו כן נאמר אב"ש ויש לייסב ודו"ק : מהר"ס ילו

בתוספות בד"ה כיון דלא ירתו כו' דהא במת מלוה אם יש כהן וישראל עכ"ל ואין זו הראייה מכרעת דהתם ודאי כיון דיש שם גם ישרא' ומוטל עליו לקוברו לא הוה מת מלוה לגבי כהן מש"כ הכא כיון דהוא ירית לה לא מוטל על הישראל לקוברה והוה מת מלוה לגבי כהן וק"ל :

דף צ בגמרא לא שראוי לכך וכו' וק"ק לפי סברת המקשן שמא יש כאן מיגדר מלתא איך הבין הברייתא דלעיל אליו תשמעון ל"ל למילף במקום שיש מיגדר מילתא הא אף בלא מיגדר מילתא עוקרין וי"ל דא"כ דפריך הכי מתירוצו דלעיל שמתרץ מיגדר מילתא הא א"א לומר כן דא"כ קשה הא כאן אין יש מיגדר מילתא ואפ"ה עוקרין וק"ל :

בתוספות בד"ה אזיל כהן כו' היינו לגבי הא דהדרי למרייהו ולעולם תרומה כולי עכ"ל ק"ק דהא וודאי אם הדרי למרייהו אין סברא דלא משלם לכהן חולין טהורין במקומן דלמה יפסיד הכהן ואם נאמר דמשלם חולין טהורין במקומן מאי קאמרי דמה פשע הכהן שיש לנו להפקיר ממנו הא טבא עבדי ליה לכהן דמשלם ליה חולין טהורין במקומן ודו"ק :

ע"ב בתוספת וליגמור מינה כולי הא משמע דאפילו בלא נביא שרי כולי משום מגדר מלת' כו' עכ"ל ק"ק אמאי לא תקשה להו אגופה דברייתא דהכא דיליף ליה מאליו תשמעון דהיינו לנביא ולאו דמסיק משום מגדר מלתא הא ל"ל קרא דהא מה"ט פירש בלא נביא שרי לב"ד לעבור ובתרולם שכתבו יתישב ודו"ק :

דף צא בתוספת בד"ה ע"פ ב"ד הוא כולי איידי ואידי לא בעי גט וא"ה מודה כולי בע"א דתנא כולי עכ"ל נ"ל אף על גב דלא פליג ר"ש במתניתין ברישא דלא בעי גט הא שמעינן ליה בברייתא אבל לענין תנא ע"כ דר"ש מודה ברישא מדנקט גבי בשלא ברשות ב"ד דתחזור משמ' הא ברשו' ב"ד מודה דתלא כדקתני ברישא :

ע"ב בתוספ' בד"ה היה במזרח וכתב כו' אפי' שיכה מקום עדים דיעבד כשר כדקתני כו' שמא אחרוהו כו' עכ"ל עיין בחדוש בשם הרן דחוי לראיית' וכתבנו לייסב שם דבריהן וכאן לא יתישב כי ע"ש ודו"ק :

בד"ה כל העריות כולי ס"ד דבכונס שייך למימר איבעי ליה לאתוניי כו' עכ"ל בכמה מקומות איכא הך סוגיא דמשני מפירכא קמייתא ופריך בתר הכי מאחרי דמתרלנו כמי בהכי ולא חשו התוספ' על כך ואפשר דהיינו היכא דכולהו פירכות סתמא דש"ס היו דכולהו כהדדי מקשי להו וש"ס אהדר להו דכולהו בהך שינויא מיתרלנו אבל הכא דכולהו פירכות דאמוראי נינהו קשיא להו שפיר כיוןדחזא אביי דהך דהכונס את יבמתו כו' דפריך מינה כמי רב שימי' מיתרלא איבעי ליה לאתוניה אם כן הך דכל העריות דפריך נמי מתרלא בהכי לכן רבא ורב אשי ורבינא דחזי בקמייתא דמיתרלא איבעי ליה לאקרויי לגיטא הכך נמי מיתרלא בהכי ועוד נראה דהכי חשו טפי לכך משום דהא הש"ס מביא המשניות כסדר המשנה כמ"ש התוספת לקמן והיינו דהך דכל העריות כולי מתני' במתני' בפ' הזורק קודם הך דהכונס את יבמתו כולי וכן הך דשינה שמו ושמה כולי במתניתין קודם הך דכתב סופר כו' מיהו קשה לפי זה לרב שימי אמאי פריך מסיפא ולא פריך מרישא דלעיל מינה דקושיא דרישא עדיפא מדסיפא דלא שייך ברישא כ"כ איבעי ליה לאתוניה כמו בסיפא וכן קשה לרב אקושיא דרישא עדיפא מדסיפא דלא שייך ברישא כ"כ איבעי ליה לאקרויי כמו בסיפא כמ"ש התוספת מיהו בהא יש לייסב קצת דוודאי הש"ס מסדר הקושיא כך לפי סברתו אבל רבא אית ליה סברא בהיפך טפי איבעי ליה לאקרויי אם יש בו שינוי שם מש"כ בכתב סופר כולי דאפשר דקרא ועיילה לבי ידיה ואחלין כו' כמ"ש התו' לעיל ודו"ק :

דף צב חייבת בקרבן כולי דברי רבי אלעזר כולי ע"כ דהאי ר"א לאו היינו ר"א דלעיל דסבר דטעות הוא ובנישאת ע"פ ב"ד נמי חייב חטאת שא דחד מנייהו רבי אליעזר בן הורקנס וחד מנייהו רבי אליעזר בן שמוע וק"ל :

ע"ב בתוספת בד"ה אבל חכמים כולי ואי איירי בכינסת בעדים ולכך לא קנסוהו אם כן ברישא כו' עכ"ל ר"ל בכינסת בעדים ואתי תרי אחריני ואכחשוה ובעדי הזמה כדלקמן דאל"כ תקשי מאי חזית דסמכת אהכי סמוך אהכי ועוד כו' כדפריך לקמן ור"ל דאם כן ברישא נמה קנסו כו' דהראשון והאחרון לא יהיו ממזר לרבנן דלא הוי ממזר מחייבי לאוין ולקמן דמוקי לה בתרי ותרי ובעדי הזמה דהוי ממזר הראשון והאחרון היינו לרבי עקיבא במחייבי לאוין כמי ממזר הוה ודו"ק :

דף צו אגורה באהליך עולמים וכו' שפתותיו כנות בקבר וכו' בכומר של ענבים וכו' ונראה בזה היה כוונת יעקב במ"ש כי אמר אל בני אבל שאולה ע"פ מ"ש ר"ש שכל מה שלמד יעקב משם ועבר מסר לו אם כן נלטער כמו שנלטער דוד וביקש שיאמר שמועה מפיו ואמר עכשיו שנטרף יוסף מן העול' א"כ לא יהיה מי שיאמר דבר תורה משמי ואבד אל בני לשאול כאבל שאסור לו לדבר מדכתיב ועל שפם יעטה כך לא יהיו שפתותי מדברי ובזה מיושב שגבי בנימן לא אמר אבל שאולה אלא ביגון שאולה וזהו יעקב שאמר אמותה הפעם אחרי ראות וגו' עפ"ג שפתותיו כנות בקבר כאילו הוא חי ממילא אמר עכשיו שעודך חי א"כ יהיה מי שיאמר שמועה משמי ואמותה הפע' הזאת אבל אחר כך בקבר יהיה כאילו חי וזהו הכווכ' מ"ש במגילה ששלח לו יין ישן ע"פ הירושלמי הובא בעין יעקב מסכת שקלי' על גמ' זו מה הנאה יש לו בר נזירא אמר כהדיןדשתי קונטין רבי ילחק אמר כהדין דשתי חמר עתיק אף על גב דשתי ליה טעמיה בפומיה וממילא אמר שהודיע לו שפירש ממנו בפ' עגלה ערופה להודי' כי עדיין לימודו בידו ולא שכח כלום מלימודו עמו וממילא יהיו שפתותיו דובבות בקבר כאילו חי ורמז שיהיה לו אז הנאה כמי ששותה יין ישן וק"ל :

ובזה מיושב הכתיבת טעם וימאן להתנחם ויאמר כי ארד אל בני אבל וגומר דקשה מה נתינת טעם האמירה הזאת על וימאן להתנחם ולפ"ז מיושב שאמר על יוסף עלמו אפשר שתקבל תנחומין אבל על זה שיהיה כקבר כאבל שפתותיו סגורים על זה אינו שייך תנחומין :

סליק מסכת יבמות

מסכת גיטין

דף ב בתוספות ד"ה המביא כו' משום דברוב מקומות כולי ומ"ש בפ' המקבל וכן לגיטין סתם היינו משום דמוכח מיניה וביה דע"כ איירי בגט ממון משא"כ היכי דנקט סתם ולא מוכח איירי בגט אשה וק"ל :

ד"ה אף המביא כו' והא דתנן כולי וליכא לתרץ דאיירי באותו רקס שבא"י דא"כ ה"ל לתנא לפרושי כי היכי דלא נטעו להקל בכתב שבא מרק' של ח"ל וק"ל :

ע"ב בתוספות ד"ה הוי דבר שבערוה כו' משום דבהאשה רבה בשאר איסורי כולי וקשה לפ"ז מה מקשי הוי דבר שבערוה אימא כאן אינו רק גילוי מלתא בעלמא ולכן סגי בעד אחד אף שהוא דבר שבערוה בשלמא בלא פי' של ר"י כאן הייתי מתרץ דלהכי נקיט הגמר' תרי חומרות דהיינו איתחזק איסור וגם דבר שבערוה כדי לסתור סברא זאת של גילוי מלתא דאעפ"כ כיון דאיכא תרתי לא ליסגי בחד אבל לפר"י דקושיא הגמרא הוא בדרך את"ל דאיתחזק איסורא כאמן אכתי הוי דבר שבערוה א"כ קשה ויש לייסב ועיין בספר בן לב חלק ג' ודו"ק :

דף ג בגמרא וכיון דכי אמרי ידעינן מהימני אתי לאחלופי כולי לפי פרש"י קשה למה איצטרכו לתקן לרבא שיאמר דברים נוספים בפני נכתב ואי לא אמר פסול אף שלפי הדין אינו צריך רק בשביל אתי לאחלופי יות' ה"ל לתקן דידעתו לא מהני אף שמן הדין הוא כשר כדי דלא אתי לאחלופי ולא ליצטר' לומר בפ"כ בשלמא לפי' רבינו משולם יש לייסב דחיישי' דלא אתי למטעי לומר בשנים דמועיל ידעינן מאחר שנלכו בקיום שטרות דעלמ' דמהכי וא"כ לא יועיל תקנה זו ולכן תיקנו באופן אחר לאכוקי לפי פרש"י קשה דגם במקום אחר אינו מועיל ידעתי בחד א"כ ליכא למיטעי ויש לייסב ועיין בספר הנ"ל ודו"ק :

בתוספות ד"ה הכא בפני כולי וא"ת ואמאי לא מהני ידענו כולי לפי גירסת הא"ש דגרים ידעתי יש לפרש קושיות התוספות דאכתי תיקשי מנ"ל לרבה לומר ולפרש מתני' דאית לה חילוק בין בפני ובין ידעתי דילמא הטעם משום קיום ולית ליה חילוק בין בפני ובין ידעתי שמרע כפשי יותר אך לגירסתו ק"ק מאי קושי דילמא לרבה קשה למה נקט בכל מקום בפני ולא נקט ידעתי אלא וודאי דהטעם הוא משום לשמה ולרבא נקט לאו דווקא בפני ויש לייסב דא"כ ה"ל לש"ס לומר כך בקיצור ורבה מ"ט לא אמר כרבא אמר לך א"כ ליתני ידעתי וק"ל מיהו גם לפי חידושי הלכות ומהר"ס דקושית התוספות הוא לפי פי' רבינו משולם יש להקשות מנ"ל לתוספות דרבה ורבא פליגי בידענו או מהכי דילמא תרווייהו סבירא להו דידענו מהכי אך בהא פליגי אי כימא כיון דגבי שנים מהכי ידעינן כמו בעלמא אתי לאחלופי גם בחד אי לאו ויש לייסב וק"ל :

בא"ד משמע ליה לרבה דידענו לא מהני כולי לפי פי' מהר"ס שהבין דהמשמעות הוא מדנקט בפנינו ולא נקט ידענו ולרבה נ"ל דלאו דווקא א"כ מאי נריכי הש"ס להאריך הנ"ל גם אידעתי כך וכמ"ש לעיל דרבה דייק מדנקט בפני ולא נקט דעתי כולי ולכן העיקר כמ"ש בחידושי הלכות דהמשמעות הוא דגבי שנים אין נריכי לומר כלום גם ידענו אין נריכין ולכן ליכא להוכיח כך הכא מדנקט בפני דגבי חד עכ"פ נריך לומר או בפני או ידעתי וחיכא למימר דלאו דווקא נקט בפני ודו"ק :

ד"ה ממאן האי תנא כולי דהא כיון דנריך לומר בפ"כ משום לשמה כולי וק"ק אכתי נימא דאילו מהכי ידענו הייתי אומר דאין נריך לומר בפני נכתב משום לשמה רק בשביל דלא אתי לאחלופי וכטעם של רבא לכן הונרכו לתקן דידענו לא מהכי ותמילא לא אתי לאחלופי וא"כ ע"כ הא דנריך לומר בפ"כ היינו משום לשמה ויש לייסב ודו"ק :

ע"ב בתוספות ד"ה דתנן אין כולי כיון דדיעבד כשר לא היו מתקנין לומר בפ"כ כולי אך קשה לפי מה שכתבו התוספות לקמן בסמוך בד"ה אי מההיא כולי דתרי מיני דיעבד הם דהיינו אם לא ראה הכתיבה בדיעבד אי יש ליתן הגט ועוד דיעבד אם נתן הגט כבר א"כ מאי פריך מר' אליעזר דאמר כשר כו' דילמא היינו בדיעבד אם נתן הגט אף שעדיין לא ניסת אפ"ה סבר רבי אליעזר דכשר ובמתני' דתיקנו דנ"ל בפ"כ היינו אפילו בדיעבד שלא ראה הכתובה אפ"ה פסול מליתן והכא גבי ר' מאיר יש לתרץ דדייק המקשן מדנקט ר' יהודא אומר אין כותבין ולא נקט אין נותנין אם כתבו במחובר אלא וודאי דס"ל דאין חילוק בין אם כבר נותןהגט ללא נותן אבל גבי רבי אליעזר קשה ויש לייסב ועיין בספר הנ"ל ודו"ק :

ד"ה כתב בכתב ידו כולי מאי חששא יש בכתב בכתב ידו כולי ר"ל דהרי כדין יש לבעל פירות עד היום שנזכר בגט גם דאם יאמר הזמן לא תקח האשה הגט מן הבעל מאחר שיגיע לה ריעותא מזה ודברי מהר"ס כאן אך למותר דהרי כל עלמו של התקנה הוא שלא תפסיד האשה ולכן באין בו זמן פסול בשביל שיכול ליגע מזה הפסד לאשה ואם כן איך יעלה על הדעת לתקן שלא תגבה הפירות ממשועבדים שבוודאי יבא לה הפסד ודו"ק :

ד"ה רבי אליעזר כולי משמע דאין עליו עדים כלל כולי וכתב בחידושי הלכות דמשמע אפילו לא כתב בכתב ידו דגם בזה מקרי עדות וקשה לפ"ז מנ"ל למקשה להוכיח רבי אליעזר סבר דאפילו לכתחילה כשר מדפליג עם ת"ק ואימא דבהא פליגי דת"ק סבר דווקא בכתב ידו ואין עליו עדים כשר ורבי אליעזר חולק דאפילו אין עליו עדים כלל דהיינו גם אינו כתב ידו אפ"ה כשר ואפשר לומר דזה רנו התוספות במה שכתבו מיד ונראה לר"י דאף לכתחילה כולי ודו"ק :

דף ד בגמ' ומעיקרא מ"ט לא מוקמינן כר"י כו' וקשה תיקשי לנפשיה מה התחיל להקשות מאן האי תנא ולמה לא מוקמי כרבי יהוד' ודוחק לומר שהוא מקשן אחר ויש לפרש דהכל הוא מדברי רבי אסי שתירץ הא מני ר' יהודה ולמה לא אוקימת' אתם כרבי יהודה הלא דבר פשוט ומתרץ התרלן דלעיל דיותר ניחא לאהדורי לאוקמי כרבי מאיר וכר' אליעזר ודו"ק :

בתוספות ד"ה מודה רבי אליעזר כו' גזרינן כן לא יכתבו גם לשמה כו' מהר"ס האריך כאן לייסב זה מ"ש בתוספות לעיל אליביה דרבי מאיר דלא חיישינן לזה ודבריו דחוקים ואם לא כאמר דחולקים ר"מ ור"א בזה ואין זה סברות הפוכה כמ"ש מהר"ס דפליגי בתרווייהו נוכל לייסב דלר' מאיר העיקר עידי חתימה ובכתיבה לא איכפת לן ולא מידי ממילא ליכא למיגזר כתיבה אטו חתימה משא"כ לרבי אליעזר אף דהכתיבה עיקור עם עידי מסירה מ"מ כיון דגם עידי חתימה לפעמים עיקר כשמתו העידי מסירה או הלכו למדינת הים כמ"ש התוספות בסמוך יש למיגזר הא אטו הא גם איכא למימר דאתי למטעי לומר שעידי מסירה עיקר וגם בכתיבה לא איפכת לן כמו דלא איכפת לן בעידי חתימה אם הוא לשמה ודו"ק :

ד"ה ה"מ רבי יהודה אע"ג דבריש פ"ב ת"ק דברי יהודה מצריך כו' עיין בפירושים על זה כל אחד האריך ולדברי כולם קשה מה שהקשה מהר"ס אמאי לא הקשו התוספות ממתניתין דקיימנן בה גופה דבסיפא נקט רבי יהודא רקם במזרח כו' ממילא נשמע דת"ק לאו היינו רבי יהודה ואף גם לפירוש מהר"ס עלמו אינו מיושב דאיך הבינו התו' קושיא זו במתניתין גופה והלא הת"ק דמצריך בפ"כ פליג עם רבי יהודה ברקם אלא נריכים לייסב דבהא לענין בפ"כ סבר כרבי יהודא ולענין רקם פליג אם כן גם ממתניתין דבפ"ב לא קשה כלום דיש לייסב כמו כן וע"כ נראה לומר דוודאי ה"ה דה"מ התוספות להקשות ממתניתין גופה אך דיותר ניחא להו להקשות דשם איירי ת"ק ור"י תרווייהו בדין של בפני נכתב ואם כן יותר נראה לפרש דקושית התוספות דעל ת"ק דבפ"כ אכתי קשה קושיות הגמרא מאן האי תנא דסבר דנריך כתיבה וחתימה וליכא לתרץ רבי יהודה היא דהא ר"י איירי בסיפא בדין זה של בפני נכתב גם יש קצת לייסב דממתניתין אינו הוכחה כל כך דספיר איכא למימר דת"ק היא רבי יהודה ולא פליג עם רבי גמליאל רק בחגר ולא ברקם ודו"ק :

ד"ה ומ"ש לפי כו' עיין מ"ש מהר"ס ולדידי קשה אתרלן למה נריך לומר דטעמא דרבי אליעזר שלא תחלוק כיון שבא לסברא זו דחולקים ת"ק ורבי גמליאל בשכיחי אימא דגם רבי אליעזר חולק בזה אלא מאי אית למימר דהתרץ סבר כל כמה דאפשר לומר דפליגי בדבר אחר ולא בשכיחי יותר עדיף אם כן גם על המקשן יש לייסב כן דטעמא דרבי אליעזר סבר הוא משום דלא שכיחי ועל ת"ק ורבי גמליאל יותר עדיף אי איכא לאשכוחי דפליגי בסבר' אחריתי וגם קושית החידושי הלכו' אינו כלום דסתם ש"ס בא להראות לנו מאי טעם דרבי אליעזר בין למקשן לתרלן ודו"ק :

ע"ב בתוספות ד"ה אי מההיא כו' דהא בהדיא קתני אינו נריך דמשמ' לכתחילה כו' מה שהקשו החידושי ומהר"ס דאם כן ליתני הסיפא לחוד דאינו נריך ולא לשמעינן הדיוק דרישא נראה דאינו קושיא די"ל דהמתני' תני לא זו אף זו לא זו דבדיעבד מותר בא"י אלא אפילו לכתחילה אינו נריך ומה שהקשה עוד מהר"ס דהא רש"י כתב בהדיא קמ"ל מסכה יתירא דסיפא דלא נריך אם כן ש"מ דממסכה יתירה הוא שמעינן ולא ממה דקתני אינו נריך וכן בספר הנ"ל ואינו רואה שום קושית דגם כוונת רש"י הכי הוא קמ"ל המסכה יתירה דלא נריך והיינו משמע לכתחילה ומ"ש רש"י שלא נריך הוא לשון המתניתין ולא מדברי רש"י ודו"ק :

דף ה

דף ה ע"א בגמרא והא אשה דלא שכיחא ותנן האשה עצמה כו' וקשה מג"ל למקשן דהכא דמתניתין איירי בלאחר שלמדו דילמא מתני' דהאשה מיירי קודם שלמדו בשלמא מקשן דלעיל יש ליישב דסבר מרמתני' דאינו יכול איירי לאחר שלמדו ה"ה מתניתין דהאשה מיירי כהגגון זה וכמ"ש התוספות לאפוקי כאן דלא נזכר דשום מתני' איירי באחר שלמדו רק האבעי' דשמואל הוא בלאחר שלמדו אם כן מנ"ל דמתניתין דהאשה איירי בלאחר שלמדו ויש ליישב דהוכחות המקשן הוא דשמואל הוי ליה לפרש דבריו באבעי' שלו דאחר שלמדו קבעי אלא וודאי דשמואל סבר דגם משניות איירי בלאחר שלמדו ועלה קמבעי בשנים א"כ גם מתני' דהאש' איירי בלאחר שלמדו מעילא שפיר קא מקשי והא לא שכיחא ודו"ק :

שם א"ה בעל כמי כו' יש בעיני לפרש לשון א"ה בשלמא בלא זאת הסברא שלא תחלוק הייתי מתרץ דגבי שליח אחר חיישינן שמא לא נעשה הגט כהוגן וכהלכתו משמע כשהבעל מביא אמרינן מדטרח עצמו להביא וודאי שדקדק בכל הלכות גט שיהיה כהוגן אבל עכשיו דתרין שלא תחלוק אם כן גבי בעל נימא הכי ומתרץ אין הטעם שאנו חוששין לשום דבר רק שלא יבא הבעל ויערער וכשהוא עצמו מביא אינו שייך זה ואין שייך לומר כאן שלא תחלוק ודו"ק :

ברש"י ד"ה אנא לשקל עליה מתחילה שלא תזקק לעדים כו' דבריו צריכים פירש ובספר בן לב הניח בצ"ע ולדידי יש לפרש דודאי קשה לרש"י דהלשון אנא להקל משמע שע"כ הוצרכו לומר בפני נכתב בשביל איזה קולא ולכן מפרש מתחילה כשנתקן שאומר בפני נכתב היה להקל שלא יצטרך לעדים שיאמרו שנעשה לשמה לרבה וה"ה לרבא שלא היזקק לעדים שיתקיימו הגט ודו"ק :

בתוספות ד"ה א"ה יכול כו' א"ד לא פלוג בין למדו ללא פליג כו' מהר"ם האריך ליישב דברי התוספות ואינו מתרץ כלום מנ"ל לתוספות לומר שיש איזה סברא לומר לא פלוג וגם בספר בן לב ולדידי נראה לומר דר"ת לשיטתו אזל דסבר דלרבה יותר חשיב לומר בפני מקוים בתותמין אפילו אחר שלמדו וא"כ כל הוכחות המקשה הוא מדבעי שמואל צריכי לומר בפני נכתב או אין צריכי' אמאי לא מבעי יותר עדי' אי צריכי קיום אי לאו כיון דאיירי בלאחר שלמדו וודאי דאין צריך אמירה רק בקיום חותמי' סגי אלא וודאי דמבעי ליה אפי' אחר שלמדו מי צריכין נומר דווקא משום לשמה דלא פלוג בין קודם ובין אחר א"כ גם בחד יכול למבעי זה ובזה מיושב כמי מה שיש להקשות מאי קושית והא אשה דלא שכיחא ותנן האשה עצמה מביאה גיטה וצריכה לומר כו' והא נוכל לתרץ דגבי מתני' דאשה צ"ל בפני נחתם משום קיום ולא משום לשמה כמו אליביה בד"א ולפ"ז מיושב דמדקדק מדנקט צריך האשה לומר בפני כולי ולא אשמעינן דאפילו בקיום סגי אלא וודאי דהטעם דבאשה צריכין לומר הוא משום לשמה וקמקשי שפיר אך ק"ק לפ"ז לעיל כי מתרץ אקושיות הגמרא גבי מהגמוניא להגמוניא לרבא ניחא לרבה קשיא ומתרץ רבה אית ליה דרבא אמאי לא פריך א"כ למה נקט דמהגמוני' להגמוניא צריך לומר אמאי אינו משמעינן דבקיום סגי בלא אמירה כמו שמקשי כאן ממתני' דהאשה ויש ליישב עוד דהמקשן דכאן סמך עצמו את"ס דלעיל ממתניתין דאינו יכול דע"כ מיתוקמא לאחר שלמדו ממילא ה"ה דמתני' דהאשה איירי בכיגגון זה משא"כ מתני' דהכא דהמביא לפי פי' ר"ת ודו"ק :

דף ו ע"א ברש"י ד"ה איתמר כמי דטעמא משום דשכיחי מתיבתא כו' וק"ק מנ"ל לדיוק כך שמא מכי אתי רב לבבל למדו להיות בקיאים לשמה כולם דא"ל דסבירא ליה לרש"י פשוט דמימות יכניה היו אמירי לשמה דא"כ יש להקשות קודם שמסיק רבה אית ליה דרבא אמאי לא הקשה ר' ירמיה מתני' זו דמעכו לצפון דאף בבל בכלל ואמאי והא גמירי אם כתרץ דס"ל אם קודם שבא רב לבבל לא היו בקיאים לשמה א"כ יש לגזור שמא יחזור לקלקולא כמו אחר שלמדו בח' לאחר שתירץ הגמרא לעיל גזירה שמא יחזור לפ"ז יש להקשות דגם לענין מכוי' לקיימו יש לגזו' שמא יחזור לקלקולו ולא יהיה מכויי' לקיימו אלא וודאי צריכים לומר דשאני כשכעשו מבית מתיבתא לא חיישינן לזה ויש ליישב ודו"ק :

בתוספות ד"ה מכי אתא רב כולי ומפרש ר"ת מכי אתא כולי וק"ק מנ"ל למקשן להקשות שמא כוונת המימרא הוא מכי אתא רב כפרש"י ויש ליישב וק"ל :

דף ז ע"א ברש"י ד"ה וכן נגזו כולי גוכז מהם לצדקה ויעבו כולי בספר בן לב כדחק ליישב ונ"ל לרש"י דהכמשל הוא שירבה הממון דילמא אינו רק לענין לעבור נדיכה של גיהנם והיותר כדאה להגיה שצ"ל גוזז מהם לצדקה ויעברו וק"ל :

ע"ב בתוספות ד"ה עלון כו' ואתא לאשמעינן חידושי כו' ר"ל והא דלא מסכי ומוקמי תרווייהו בשל עץ דהא וודאי אף דספינה היא של חרס לפרש"י מ"מ איכא כמי של עץ כמו של חרס ומתרצין דרוצה לאשמעינן חידוש בשל חרס אפילו אינו נקוב כנקוב וז"ש התוספות א"כ ואתי שפיר דקתם ספינא של עץ היא ר"ל דהשתא אין צריך לתרץ דאתי לאשמעינן חידוש דבשל עץ אפילו אין נקוב כנקוב רק הא דלא מתרץ הא והא בשל חרס וכאן בנקוב כו' משום דסתם ספינה של עץ ולכן לא רצה לאוקמי תרווייהו בשל חרס והא דכתבו התוספו' א"כ והכא לא מצי לשנויי כאן בשל חרס כאן בשל עץ א"כ כאן בנקוב כו' היינו שעכ"פ יותר עדיף לתרץ כאן בנקוב מתירץ של הא רבי יהודה הא רבנן ועוד יש לפרש מה שכתבו א"כ א"כ כאן בנקוב היינו לפי פרש"י ודו"ק :

לעיל בתוספות ד"ה הא רבי יהודה כו' דעלי' קרקע שתחתיה בר זריעה ורמוי להתחייב לכן עליה אין חייב במעשר מה שאין שייך לומר כן בספינה ודברי בן לב מגומגם בזה ע"ש ודו"ק :

דף ח ע"ב בתוספות ד"ה בשידה תיבה כולי ומשמע כרבי יוסי אתי' בפשיטות כו' ר"ל קושיות הגמרא והאמרת עפרה טמא יותר מיושב כפשוטו לפי ר' יוסי דמתיר בארץ העמים אפילו בשידה ומכ"ש בסוריא רק לפי רבי יוסי קשה קושית אחרת למה אמר גבי סוריא כן הלא אף בארץ העמים כן וזה נוכל לתרץ ברוכב על הסוס או קרון בחידושי הלכות נדחק בזה ללא נורך ודו"ק :

דף י ע"א גמ' א"ה מאי אריא חד כו' בבן לב מדקדק לישנא דאי הכי אינו מיושב ולדידי יש ליישב דבשלמא אי אמרינן בשאר שטרות וגט איירי בגוונא הדא או דאחזוק או שלא אחזוק לא קשה מה אריא חד כו' די"ל דגזרינן גט אטו שאר שטרות ולא רצו לחלק ליכיהם ה"ה אפי' בשני עדו' לאפוקי עכשיו דזה איירי באחזיק וזה בלא אחזיק אין שייך כאן גזירה הא אטו הא וק"ל :

שם בגמ' לעולם ר"א וכגון דחתים ישראל לבסוף בבן לב הקשה אמאי אינו מתרץ רשב"ג היא ובדלא אחזיק וכגון דחתים ישראל לבסוף ומתרץ דסדא מתרווייהו נקט ובעיני נראה דלא רצה לתרץ דרשב"ג היא והיה מוכרח לפרש דרשב"ג פליג עם הת"ק בכתיבה לחוד וקבר דלא מהני ובאמת מסופק הגמ' בזה ויותר מסתבר לומר דרשב"ג מודה בכתיבה מכ"ש אחזקה לחודא וכמ"ש התו' וודאי המקשן לא רצה להקשות קושיא זו ארשב"ג דשאר שטרות כוני משום שנא סבר רשב"ג דכתיבה לחודא לא מהכי אבל מ"מ אינו מחליט הדבר כך ודו"ק :

בתוספות ד"ה אי ת"ק כולי ה"ל למינקט שחיטה בספר בן לב הניח בקושיא מה שהקשה בחידושי הלכות הא איכא למימר דלהכי נקט תרווייהו לאשמעינן דכתיבה לחודא מהני כמ"ש הח"כ ובחידושי הלכות מתרץ דא"כ יותר עדיף לאשמעינן כמה דברי' דכתיבה לחודה א"ק לפי זה ה"ל לתוספות לתרץ בקיצור דאי חזקה לחודה מהני ה"ל למינקט כתיבה לבדה ומכ"ש יהיה חזקה לבדה ויש ליישב ודו"ק :

ע"ב בגמ' מאי קמ"ל תנינא כו' בבן לב מקשי כיון שהקשה א"כ ותרי נמי לא כו' א"כ הא שפיר קמ"ל דלא אכשרו רק בחד ולא בתרי ומתרץ דתרי מקשרים הם ולדידי לא קשיא כלום דוודאי קשה גם למקשן הקושי' שמקשי א"כ ותרי לא ואינו יודע תירץ רק עכשיו מקשי מאי קמ"ל דת"ק לא אכשר רק בחד הא בהדיא קא קאמר הת"ק עד אחד וק"ל :

בתוספות ד"ה חספא בעלמא כו' אבל אין לומר דלהכי חשיב חספא כו' דכשרין אפי' כתיבתן וחתימתן עכו"ם דהשתא לא מהני כו' במהר"ם הניח בצ"ע ליישב דברי התוספות ובבן לב מאריך בזה ובעיני היה נראה לומר דמ"ש התוספות דהשתא לא מהני עידי מסירה כוונת' דאין צריכין אנו לעידי מסירה כי בלאו הכי כשרים ואם כן אין מועילין ולא מעלין ולא מורידין העידי מסירה ואם כן ע"כ איירי בלא עידי מסיר' וה"ה שטר מתנה איירי בלא עידי מסירה מדכייל אותו עם שאר שטרות מיהו אין נראה לומר דבחנם נקטו התוספות כאן אפילו כתיבתן כו' וכן אחר כך אלא בכתיבת ישראל ולפ"ז הוא ללא נורך גם דהשתא ולכן נראה דכוונת התו' היא דמ"ש השתא לא מהני קאי אגט מאחר שנכתב ע"י עכו"ם לא מהני עידי מסירה והיינו מדכייל מתנה עם שאר שטרות איירי אפילו כשכתבו עכו"ם כמו שאר שטרות ואם כן ליכא למימר דאיירי במתנה בעידי מסירה דומיא דגט דאיירי כך כמו שתירץ הגמרא לעיל דהא ע"כ מתנה וגט לא איירי בגוונא חדא דהא מתנה איירי אפילו ככתבו עכו"ם וגט לא איירי כך דהתם לא מהני עידי מסירה בכתבו עכו"ם וממילא כיון דאיכן איירי בסיגנון אחד גם אין לומר דמתנה איירי בעידי מסירה דומיה דגט ועל זה כתבו שפיר דהא לקמן כולל גם גט עם שאר שטרות אף על גב דגט איירי דדווקא בכתיבת ישראל ושאר שטרות איירי אפילו בכתבו עכו"ם אלא כל חד כדיכי וה"ה איכא למימר דשטר מתנה איירי דומיא דגט לענין עידי מסירה אבל לענין כתיבה לא איירי בגוונא חדא רק כל חד כדיכיה זה בכתבו ישראל ושאר מתנה איירי אפילו בכתבו עכו"ם ודו"ק : מיהו אחר העיון לקמן בסמוך במימרא דשטרא פרסא' יש לפרש כפשוטו דאיירי שכתבו עכו"ם בלשונם של העכו"ם ממילא לא מהני

מהני עידי מסירה אי לא ידעי למיקרי וכן מדברי חידושי הלכות כמ"ש בסמוך על פרש"י בההיא דשטרא פרסאה משמע שמפרש לדברי התוספו' כן אך לפ"ז קשה אם כן גם בשאר שטרות פסולים אי אינם ידעי ודו"ק:

דף יא ע"א בתוספות ד"ה לפלוג וליתני כו' דילמא תנא דמתניתין גזר כו' מה שמתרץ כאן בחידושי הלכות אקושיות מהרש"ל דפריך כיון דמעיקרא נקט ערכאות ה"ל לפלוגי כולה בערכאות ומאילא פסיל דהדיוטות כמו משתמע מדיוקא דערכאות כו' אינו נראה דגבי גט לא נזכר בדברי רבי שמעון דדווקא בערכאות רק גבי שאר שטרות ואף שם נוכל לומר דה"ה בלא ערכאות כמו רק משום רבותא דגיטין דפסול אפי בערכאו' נקט ברישא ערכאות גבי שאר שטרות אך יותר בקיצור יש לתרץ דקושיות המקשן הוא כיון דברישא מזכיר ערכאות ה"ל לעמוד בזה ולחלק בערכאות גופיה משא"כ שמות מובהקים לא נזכר ברישא כלל ודו"ק:

דף יב ע"א בגמרא ואשה בדלא ספקה כו' וק"ק א"כ מאי ל"ל לחלק בין עבד ובין אשה הא לא הוזכר בברייתא גבי עבד דאפילו בלא ספקה יכול לומר עשה עמי כו' ודוחק לומר דסמוך עצמו אמ"ש מעשה ידי להעדפה וקמ"ל מ"ד כי לית ליה לא יהיב ליה כו' ויש ליישב וק"ל:

בתוספות ד"ה אלא דכתב לא תלקט כו' ויש לומר דהכא סבירא כו' הקשה בבן לב אם כן ל"ל לגמרא לומר דרבנן סברי דלא אלקט לו לעני כו' אימא דבהא פליגי דרבנן סברי מכח סברא דלא זכה העני ור"א לית ליה האי סברא ולדידי יש ליישב דלא ניחא ליה לגמרא לומר דרבנן סברי מכח סברא כיון דגם ר"א יש לו סברא מגו דאי בעי מפקר אלא מכח פסוק למדו שהוא סברא וק"ל:

בד"ה מ"ש לעני מלקט כו' דאף על גב דאמר רחמנא וחי כו' ניחא יש להקשות כיון דאית ליה ההוא סברא מאי קשה כאן אימ' דאשמעינן דיכול לומר לאו מעשה ידיך במזונותיך אע"פ דלא ספיק וכאן בעני מלקט הא בדלא ספיק לא יוכל לומר לאו מעשה ידיך דעביד ליה חיותא טפי ודוחק לומר דמקשי כעניןהעדפה לא איצטרך לאשמעינן גבי עני מלקט כיון דעכ"פ אשמעינן רבותא לענין גוף הדין דיכול לומר לאו כו' וע"כ הנראה לומר דקושט' הוא דכוונת התלמוד הכי הוא כמ"ש סל"א והאי כו' ובזה מתורץ מה שמקשין בבן לב ובחדושי הלכות אמאי אינו מתרץ על קושיות העדפה פשיטא נ"ד והאי עביד ליה חיותא טפי כו' הגם שלדידי לא קשה ולא כלום כיון שהתוספו' כתבו דלא משמע למקשה דמשום וחי תהוי העדפה דידיה אם כן כל כוונה שיש לתרצן תירוץ יותר מרווח מתלן דלא להכניס עצמו בתירוץ שהוא נגד סברא למקשן אבל לפי מ"ש מיושב שפיר דגם לפי האמת גם התרצן סבר דאין סברא דמשום וחי תהיה עדפה דידיה כמו לסברת המקשן ומ"ש התוספות אבל לענין העדפה כו' כוונתם אמקשן דלעיל שהקשה העדפה פשיטא כיון דיודע סברא זו של ס"ד עביד איותא טפי מאי קמקשי פשיטא וע"ז מתרצין דלא משמע ליה כו' ודו"ק:

ד"ה ומ"ש אינו יכול דקתני הולאתני לחירות כו' הקשה בבן לב אמאי מבקשין התוספות ליישב לפי המקשן קושיא הולאכו יותר מקושיות מהני בנזרת כו' ולדידי יש ליישב דזה אין צריכין התוספות ליישב דסבר' זו מוזכר אח"כ בתרצן ואם כן גם לפי המקשן יש ליישב דסבר סברא זו דגם לענין יכול חולקים דאף בשני בצורת סברי רבנן דיכול לומר או פרנסני כו' משום דאי לא ינכא מרחמין כל כך כמו בשנים שאינו של בצור' ומכל מקום אינו יכול להקשות שמעת מיניה דיכול לומר עשה עמי כו' כי שמא לאו דווקא ודו"ק:

ע"ב בתוספות ד"ה וכי תימא כו' ואם תאמר ומה בכך מכל מקום כו' עיין בח"ש וגם בן לב מתרץ כמו מהרש"ל ולדידי לא קשה מידי דקושיו' התוספות אינו שייך אמתני' כיון לנותן גט שיחזור לאחר הרי אומר שאינו רוצה לזכו את העבד וע"ז שפיר קאמרי רבנן דאותו לענין עצמו יכול לומר אף כשעדיין עבד שאינו רוצה לזונו משא"כ כאן לענין תרומה דבדיבור שזה שנותן הגט שחזור לאחר אינו פוסלו מן התרומה לאוכלו במקום אחר וזריקת הגט הוא ענין אחר ובזה מדוייקי' לשון התוספ' בתירוץ שכתבו כיון דאפילו כו' יכול לפוסלו מן התרומה בענין אחר דווקא וע"ז מקשן לפי התי' של התוספ' קשה אמאי מודים גבי אשה שהוא חוב הא כמי איכא למימר הכי דבלאו הכי יכול לפוסלה ע"י זריקת הגט ובבן לב מתרץ כמו בחידושי הלכות דבאמת הן והן לדברי רבי מאיר ומה לי עבד כהן ואשת כהן כו' כמ"ש בחידושי הלכות מיהו אינו מבין איך מיושב דבר זה גבי אשת ישראל ואין זה חוב לה דלענין מזונות אין לה חוב בגט שנותן שיכול לזרוק לה גט דלא שייך לומר דעדיין לעלמא ומה בכך עכ"פ לא יתן הבעל מזונות לאשתו כיון דאינו כאן ועריק להו ואין זה סברא לומר דאם תלוה במקום אחר יהיה הבעל חייב לשלם ויש ליישב ודו"ק:

דף יז ע"א גמרא טעמא דאין הגט יוצא א"ל אין וכו' ויש להקשות א"כ אמאי אמר רב אני דבריו אלו אסיפא דמתני' דאפילו גט יוצא כו' וליכא למשמע לפרש הרישא טעמא דאין הגט יוצא כו' ה"ל לומר דבריו ארישא ל"ש אלא שאין הגט יוצא כו' ומינה הוה שמעינן דהסיפא איירי אף שהגט יוצא מתחת ידי עידי החתימה בשלמא לדבריו הראשונים של רב אשי אינו קשה בהיפך דה"ל לאשמעינן דבריו ארישא דאפילו הגט יוצא מתחת ידי עידי הכתיבה אפ"ה פסול משום דשנים צריכין שיאמרו כו' ומינה הוה שמעינן בסיפא יוצא מתחת עד הכתיבה דה"ל שנים על זה ושנים על זה די"ל לומר דיותר עדיף לאשמעינן רבותא אפילו יש שני עדים על החתימה דהיינו עידי קיום אעפ"כ כיון שאין כאן שנים על הכתיבה פסול משא"כ ברישא דאם השנים הן שלוחים אז לא יש על החתימה רק עד אחד אינו רבותא כ"כ לפסול אך לדבריו האחרונים קשה ויש ליישב כיון דמתחלה יותר עדיף היה לר' לאשמעינן דבריו אסיפא דמתני' לכן אחר כך כשחזר ואמר בהיפך מאותן דברים אמר גם כן דבריו אסיפא לאשמעינן שחזר מאילו דברים הראשונים וק"ל:

ע"ב גמרא קסבר יש לבעל פירות עד שעת נתינה כו' ויש להקשות אמאי לא אמר בהיפך קסבר יש לאשה פירות משעת כתיבה ואם כן למה פסול רבנן נכתב ביום ונחתם בלילה אלא וודאי הטעם דרבנן הוא משום שמא יחפה ויש ליישב דגמרא סמיך עלמה וידעה האמת דהיפך פלוגתא דרבי יוחנן ור"ל ממילא סבר רבי יוחנן עד שעת כתיבה מיהו לפ"ז מאי מקשי המקשן והא איפכא שמעינן הא ע"כ ידע התירוץ ודו"ק:

פרק השולח

דף לב ע"א בגמרא למימרא דבטל ליסנא דלבטולי כו' הא דלא מקשי ממתני' אין לתרץ דבמתני' יש לומר דהוא ל' עבר ואפ"ה בטל גיטא משא"כ כאן דנקט דומי' דאי אפשר דהוא להבא דאם כן מאי פריך לעיל פשיטא הא שפיר אשמעינן דלא נאמין לו שבטל מעיקרא אך יש ליישב דהמקשן מסופק בגירסאות של המימרא דרב ששת ולכן אמתני' אינו יכול להקשות כי שמא הגירס' דברייתות אמת משא"כ על הברייתא קשה עכ"פ דמדמי ל' בטל ואי אפשי להדדי ובמימרא דרב ששת מחלק ביניהם יהיה הגירסה איך שיהיה ודו"ק:

בתוספות ד"ה איהו דלא טרח כו' נזדמן אצל אשתו ממילא או שלוחו כו' דברי החידושי הלכות איני מבין כמ"ש דתרווייהו בנזדמן לא אצטרך כו' הא אף אי נקט שהוא בא אצל אשתו לבד בנזדמן תו לא איצטרך למיתני או ששלח שלוחו כלל דאינו יכול לתרץ מ"ד איהו דלא טרח כמו שמתרץ בגמרא וע"כ שיעור דבריהם לדעתי כך הוא דה"ל למיתני בנזדמן אצל אשתו ושוב לא צריך למיתני כלל או ששלח שלוחו ואם תאמר שהוא מבקש למיתני בדרך לא זו אף זו אם כן ה"ל למתני קידם אצל אשתו עצמו או הוא נזדמן ממילא אצל שלוחו ושלה אותו לאשתו ודו"ק:

בא"ד דתימא הוא לומר כו' הא דלא מוכיחין דאם כן מאי פריך קידם ל"ל הא איכא למימר דאתי לאשמעינן לאפוקי נזדמן וכמ"ש הר"ן משום דאכתי תקשי נמי ל"ל למקשן באמת להקשות דלמא אתי להכי לאפוקי נזדמן ולכן כתבו דתימא הוא מסברא לומר כן ועיין בבן לב וק"ל:

ע"ב בד"ה מבוטלת כו' ומהני לא לדבריו קיימים ולא הדרא למרא כו' מה שהקשה בחידושי הלכות והניח בצ"ע אמאי אינו מתרץ כאן הכי איני מבין דהא התם דמתרץ הכי עכ"פ זה כשאר דלשעבר משמע והכו מעשין שאם הפקר דאל"כ מ"ש מאי אפשר דלא אמר כלום משום שאינו מפקיר השדה כו' אם כן ה"ה בטל אלא דמשמע לשעבר ומעיקרא ומודה כו' כמה שכתוב התוספת ואם כן א"א לתרץ כאן הכי דאכתי תיקשי הברייתא דלבטולי משמע ודו"ק:

ד"ה התם דיבור ודיבור כו' וכן צריך לומר דגט לא חשיב מעשה כו' בבן לב מקשי מאי ראיה מביא מרב ששת ארב נחמן דהא כאן מתרץ הגמ' אליביה ושמא בהא פליגי רב ששת ורב נחמן ואין כאן קושיא דלמה ליה לגמרא לעשות פלוגתא רחוקה לומר לרב נחמן דאפילו ביטלו בפירוש הוא דלא כרב ששת וק"ל:

דף לג ע"א גמ' מה עדים שנים אף דיינים כו' וק"ק לפי מאי שרצה רב נחמן מתחלה להביא ראיה ממתניתין מוסרני לכם פלוני ופלוני כו' משמ' דתרי נמי ב"ד הם א"כ איך הבין ל"ל מתני' דעדים ללמוד מה עדים שנים הא נלמד ממתני' דמוסרני ויש ליישב דרב נחמן לא דייק ונקט נמי עדים ודיינים שהוא מיותר לומר דעדים דומיא כו' רק ממשמעו' דמתני' דקתני עדים ודיינים בהדי הדדי משמע דדומיא ממילא גם היא נוכל לומר

 דסבר

דסבר דקמ"ל דל"ש כתוב בל' דייניס וחתמי עדיס כו' מיהו הר"ן לא כתב כן ויש עוד ליישב ודו"ק :

ע"ב גמרא ומדהא כרשב"ג הך כר' כו' וק"ק א"כ מאי היה צריך רבי אבא לפסוק הלכה כרשב"ג בהא מכלל דפליגי והא רבי בעצמו חזר בו ושוב אין כאן פלוגתא ויש ליישב דאפשר דרבי אבא כשפסק הלכתא לא היה יודע ממעט' דרב דימי אך רב יוסף מוכיח כיון דלפי האמת חזר בו רבי וא"כ ממילא אימא דגם רבי אבא כוון להאמת ופסק כרשב"ג מיהו עדיין קשה שמא כוון ר' אבא להאמת דהוא סברת חכמים דשוס הדייניס דלא אמרינן כלל מה כח ב"ד יפה ויש ליישב ודו"ק :

בתוספות ד"ה נריכי ביעשרה כו' ממאי תיקנו חכמים שלא יועיל כולי כתב בחידושי הלכות דבריהם תמוהים במקום הזה דהא להאי אוקימתא מדינא אין יכול לבטל ולא משום תקנה וכו' ולדידי אתי' שפיר דאין כוונת התוספת כמ"ש למה תיקנו על תקנה של עכשיו שלא יועיל גם לאילו שניס מכח האחרים רק כוונתם על תקנת ר"ג שתיקן שאינו יכול לבטל שלא בפני שליח או אשה וה"ק כיון דמדאורייתא קודם תקנת ר"ג היה יבול לבטל שלא בפני כל עשרה וא"כ למה תקנו שלא יועיל גבי שנים אילו שהן שלוחים ובפניהם ביטל למה יהיה תקנת של ר"ג על כיוצא בזה רק היה לו לתקן שלא יועיל לגבי אחרים שלא שמעו הביטול אבל לכל הפחות גבי אילו שנים ה"ל לאוקמי אדינם שהיו קודם תקנה שלו וע"ז תירצו שא"כ היו מוכרחים לתקן בכיוצא בזה שלא יועיל גבי אחרים ולכן תיקנו ודו"ק :

דף לד ע"א ד"ה התם ממונא כו' מדקדק בחידושי הלכות דמלת גופיה אין לו מקום כו' אך לגירסתם סל"ל אע"ג דרב נחמן גופיה לא מפליג כו' מיותר מה שחזרו אח"כ וכתבו מ"מ רב נחמן מפליג אליביה כו' הא בדרב נחמן קיימינן כמ"ש וי"ל דרב נחמן גופיה כו' א"כ מה נריכי לחזור ולומר מ"מ רב נחמן וק"ל :

בא"ד ארב נחמן דפסיק התם הלכה כחכמים כו' וקשה לפ"ז מאי נריך לפסוק רב נחמן כאן הלכה כר' בשתיהן כיון שכבר פסיק הלכה כחכמים גבי ממון מכ"ש גבי איסורא וי"ל איידי דנריך לפסוק כרבי בחד' פסק שתים בשתיהן כר' דאינו נריך להאריך בשביל זה יותר וכעין שכתבו התוספת לקמן בד"ה אלמנה אינטריכא ליה וק"ל :

ע"ב בתוספת ד"ה והוא דאתחזק כולי מקום כתיבת הגט עיקר כו' ר"ל ודקתני בחד בבא ואם אמר אני פלוני כו' או שהיה במקום כולי והא ודאי דבמקום אחר מותר לכתחילה דהרי אין ידוע רק שם אחד ה"נ באם אמר אני פלוני עם השם כו' ומ"ש התוספת ומהתם כמי משמע כולי ר"ל ודקתני שאגרש אשתי שביהודא בשם הגליל ואם איתא שסביהם במקום אחד ביהודא יותר ה"ל לאשמעינן רבותא דאפילו מגרש בשם שביהודא לבד אינו מגורשת כדקתני בברייתא שהביא הגמ' כאן אלא ודאי באתהזק בתרי שמות במקום אחד מגורשת בדעבד אפילו לא כתב רק שם אחד והתוספת איירי שהכתיבה ונתינה אינו במקום אחד וכן הברייתא דהכא ובחידושי הלכות דחק עצמו בחנם ודו"ק :

ד"ה ניה אירייא שמא כו' והוי חידוש באלמנה טפי כו' הוצרכו לזה משום כיון דכתב דהקושיא דה"ל למינקט בסיפא כמנעו מלהשביע זאת השמיני' א"כ א"כ אינו מתרץ כלום שמנה אינטריכה ליה הא יכול לאשמעי' שיש רבותא זו בסיפא ממילא ולהכי כתבו כיון שיש רבותא באלמנה להכי נקט גם ברישא לאשמעינן שיש רבותא זו ודברי החדושי הלכות אינם מובנים לי דלפי דבריו אמאי לא תירץ בקיצור שיש רבותא באלמנה תוך זמנו ומה שקשה יות ה"ל לאשמעינן אחר זמנו בלא תנאי ב"ד על זה יש לתרץ איידי דתנא בסיפא נקט נמי ברישא כמו שתירצו התוספת עכשיו ולפי הבנתו ודו"ק :

דף לה ע"ב גמ' זימנן דג"ז כו' ר"ל וודאי יש לחוש שיבא להתיר נילתא דאסירא אך נרב נחמן יותר ניחא ליה לתקן שלא יבא זימנן דגיז כו' וזה שמקשי א"כ ואם איתא דאינו נריך לפרט ליחוש דלמא אזלא כו' ומ"כ מאי הועילו בתקנתם שאמרו סידור הנאה כיון דיש לחוש גם לרב נחמן שמא אזיל לחכם להתיר אף נילתא דאיסורא ודו"ק :

בתוספות ד"ה ליחוש כו' אבל מתני' דפריסת דגבי חכם מודה כולי מה שהקשה בחידושי הלכות דאימא מתני' הוה ניחא ליה דאדריכן ברבים כו' נראה ליישב כפשוטו דהתוספת אם איתא דהמקשן ידע לחלק ולאוקמי מתני' דאיירי ברבים א"כ ידע גם סברא זו של על דעת רבים ומ"כ אינו מקשי' כלום דאימא מתכיתין איירי על דעת רבים ולכן אין לחוש דילמא אזלא לגבי חכם לאפוקי רב הונא איירי בבעל אז אין חילוק בין על דעת רבים כוני ודו"ק :

בא"ד דאיכא למימר שנדיר אותה על זה הככר ותאכל לפניו כו' וקשה לפ"ז מאי פריך ארב נחמן כיסת וודאי מיפר לה כיון דידע סברא

זו המקשן דאיירי בככר זה א"כ וודאי רב נחמן מהולק עם רב הונא בזה וסבר כסברת המקשן דבככר זה אין לחוש דילמא מיפר וכה"ג קשה כמ"ש בסמוך ולמאי דפריסת דרב הונא פליג אאמימר אתי שפיר דאמתני' ליכא למפרך דאיכא לאוקמי בעל דעת רבים כולי וקשה אם כן דהוא עצמו היה סבר דבעל דעת רבים אין לו הפרה אם כן מאי פריך ארב נחמן דילמא סבר רב נחמן באמת כמו שהמקשן היה סובר ולכן נראה במ"ש בגמ' כיס' וודאי מיפר כולי לאו דברי מקשן אחר הם רק הכל מדברי רב נחמן שאמר אפילו כיסת ואם תיקשי כיסת ודאי מיפר אינו קשה דאיירי דמדריכן ברבים ושוב ראיתי בבנלב מקשי קושיא זו שהקשתו דילמא לרב נחמן איירי בככר זה מש"כ בדיב' המתחיל תנן כולי ומתרץ דלא ניחא לש"ס לומר שיהיו מחולקים בסברא זו אם נאמר שאינה חוששות אם אינה עומד' באיסור כל ימיה אבל לא הרגיש במה שהקשיתי על מ"ש התוס' מקודם דאינו לאוקמי בעל דעת רבים כולי ע"ש ודו"ק :

בא"ד איך יכולים להפר שלא בפני היתומים כולי מקשי בבן לב הא אכתי לא ידעינן דנריך לפרש הכדר אם כן החכם לא ידע שהוא כנגד יתומים או אחר ומתרץ שם בדוחק ולדידי לא קשה כלום דהקושיא היא הא האשה לא תעשה כלום במה שתלך לחכם כיון שאינו מופר אפילו בדעבד משתמא גם האשה יודע' זה וא"כ לא אהני כלום במה שתלך לחכם ומתרצין דבדעבד מופר ואם כן החכ' לא יהיה יודע כלום וכיון שהתיר הכל' בדעבד מותר ודו"ק :

דף לו ע"א בתוספות ד"ה אמר אמימר כו' ואיכא למימר אדרב נחמן נמי קאי כו' ובאשר"י מפורש קצת יותר וז"ל ולא אמתני' דבכורות לתודה קאי אלא קאי כמי ארב נחמן כולי והיינו ר"ל שיש לפרש דפריך הכיחא על המתני' והיינו אליביה דרב נחמן דאוקמי למתני' באדריכן ברבים אם כן לא אזלא מתני' רק אליביה דחד תנא ומתרץ רב נחמן דלאידך תנא איירי מתניתין בעל דעת רבים אבל אכתי נוכל לומר דרב נחמן בעצמו סבר להלכ' דברבים ג"כ אין לו הפרה רק שרוצה לאוקמי מתני' ככ"ע ולכן כתבו דאיכא למימר דהכיחא קאי גם ארב נחמן עצמו שסבר דברבים אין לו הפרה כיון דאוקמי למתני' דלעיל בכיסת מי דוחקו לזה הא אף אם איירי בלא כיסת עכ"פ אתי' ככ"ע אלא וודאי סבר להלכה דאין לו הפרה ברבים ועל זה פריך הכיחא אי רב נחמן סבר כאותו תנא אבל לאידך תנא קש' ארב נחמן ומתרץ דרב כתנן אוקמי למתני' בעל דעת רבים ואם כן אין הכרע באיזה תנא סבר רב נחמן הלכה ואי קאי כמי אלעיל אין שייך לומר דפריך הכיחא אמתני' דהכא ואליביה דרב נחמן דהא אין קשה כלום דהא אכתי אתיא מתני' ככ"ע ולאותו תנא דסבר ברבים אין לו הפרה איירי מתניתין בכיסת ולאידך תנא דסבר דיש לו הפרה איירי מתני' בלא כיסת וא"כ מאי פריך הכיחא אלא וודאי דפריך ארב נחמן עצמו מי דחקך לאוקמי בכיסת ובאדרי ברבים אלא וודאי דסבר הדין כן להלכה וא"כ הביאו למ"ד כו' וגם כפשוטו מבואר לדבריה' דאינו פריך על מתני' דבכורות אליביה דרב נחמן רק אר' נחמן עצמו שסב' כן הכיחא למ"ד כו' ובחידושי הלכות לא ראה דברי הרא"ש ודו"ק :

ד"ה מי איכא מידי כו' דמוסר שטרותיו הוי מטעם דהפקר כו' וקשה למה כתבו דבריה' אליביה דרבא הא גם לאביי קשה מאי נריך לתירץ בשביעית בזמן הזה כולי הא גם מדאורייתא אינו משמט במוסר שטרותיו לפי פרש"י דלא קאי הקושיא איך עוקר שביעית שהוא מן התורה אלא נ"ל לדרשא דספרי עיקרא אמלוה על המשכן ויש ליישב ודו"ק :

דף לז ע"א גמ' שלא בשטר שאין בו אחריות נכסים כו' וק"ק מאי דוחקיה לפרש שלא בשט' באין בו אחריות אמאי לא כימא דשלא בשטר היינו מלוה על פה כפשוטו ובשטר סתם היינו בין אחריות בין שלא באחריות ונראה דקשיא להו דהוא כעין זה וא"נ"ל בהיפך הל"ל בין שלא בשטר בין בשטר ולהכי מפרשי דלכן הקדים בשטר לומר דקאי ג"כ אשלא בשטר ר"ל שאותו שטר הוא שלא בשטר דהיינו בלא אחריות וק"ל :

ע"ב גמ' משום דחזקי' הוא כו' וק"ק מאי פריך דילמא רשב"ג מקשי לעצמו לפי סברתו דסבר דלעול' לרבו ראשון פריך לעצמו ושנא תאמר דילמא מימנעי כו' דלרבנן אפשר דסברו להו דלא חיישינן לשום גזירה כלל אבל לפי סברתו דחיישינן שלא יפסול עצמו מקשי לעצמו ושנא תאמר א"כ ליחוש נמי דילמא מימנעי כולי ויש ליישב דהלשון אמר להן רשב"ג משמע דעם רבנן דיבר שהם לא סברי סברא זו של כשם ודו"ק :

דף לח ע"א גמרא ולא השקונים זה מזה כולי ואין להקשות מכ"ל למעט פרתי אימא דהמיעוט לא קאי רק אמיסתבר דהיינו ולא הם קונים מכם דא"כ ה"ל לתור' למיכתב שקונים זה את זה וכמ"ש אתם קונים מהם ודו"ק :

דף לט ע"א ברש"י ד"ה אלא דכ"ע קדוש לימכר דמיו כולי ואין להקשות מכאן לרב דאמר דעם קדוש קאמר דכאן איכא לפרש דאיירי

בשאמר

כשאמר בהדיא שיהיה קדוש לימכר דמיו דליכא למימר דרב סבר דתנאי היא וסבר כאותו תנא דאמר אינו קדוש דאם כן לעיל ה"ל ג"כ לשנויי הכי ודו"ק :

בתוספות ד"ה אלמא אמר אמימר כו' משום דשמואל תנאי היא כולי לתרץ קושיות הראשונה לא הוה צריכי לומר דשמואל תנאי רק כפשוטו דאין להקשו' מדשמוע אאמימר דגברא אגברא קרמית אך מר' יוחנן שהוא רביה פריך רק מכח קושיו' שניה שמקשין למה לא פריך ממתני' אאמימר הוכרחו לתירץ של תנאי היא וק"ל :

בא"ד דאיהו מוקי להו כהאי תנא כולי לתירץ של מהרש"ל דלרבי אבא לא ניחא ליה לאוקמי דרבי יוחנן כתנאי ק"ק אם כן ה"ל לרבי אבא למיפרך מאותו תנ' דפ' החולץ ופ' בתרא דנזיר דס"ל דאין צריך גט שיחרור כשמוע וגם תירוצו של חידושי הלכות דחוק שנסמך עצמו אמ"ש לקמן רבי יוחנן אין הלכ' כאבא לענין אם יש לו יד לזכות בעצמן והיותר נרא' שיש ליישב דר' אבא לא ידע מהני תנאי דפ' החולץ לאפוקי שתס גמרא דפריך איהכי ידע אילו תנאים וק"ל :

שם בגמרא איתבי' רבי אבא לעולא גר שמתו כו' אין להקשות מאי קושיא הא ע"כ ידע התירץ בשאני מפקיר ומת כו' דאל"כ מאי צריך למינקט בכה"ג גר שמת כו' הוה ליה לאשמעי' כפשוטו גבי מפקיר אלא וודאי שיש חילוק ביניה' כמו שמתרץ בגמרא די"ל דה"ה מפקיר בלא מיתה ומה דנקט בכה"ג משום פלוגתא דאבא שאול דסבר קטני' כל המחזיק בהן משא"כ באילו לא מת רק כפשוטו הפקירת מודה אבא שאול דגם קטנים וכו' בעצמן כיון דאיכא דעת אחרת שמקנה להו ודו"ק :

דף מ ע"א תוספות ד"ה אותו העבד אין כו' ומאי קמ"ל פשיטא דכופין כו' עיין בחידושי הלכות וכן מתרץ בבן לב מיהו עכ"פ לשונם דחוק דאיך כתבו פשיטא דכופין כיון דלאמימר אין לו תקנה אפילו בשטר כמ"ש רש"י ואם כן לענין מאי כופין כיון שאינו מועיל ועוד מקשי בבן לב מאי קושיא אימא דהא גופא קמ"ל דאין לו תקנה אפילו בשפחה דמשום זה כופין לאפוקי אי לא הוי אמר כופין ה"א דמועיל שטר להתירו בבת חורין אבל גם בלא שטר היה מותר בשפחה ולכן אמר כופין משום דאסור גם בשפחה ונראה דגם זה יש לתרץ כו' דאם כן לא הוה נקט כופין אלא הוי נקט אין לו תקנה אלא בשטר דהא לפרש"י לשון אין לו תקנה משמע דאסו' בשפחה ובבת חורין ודו"ק :

ע"ב בתוספות ד"ה חיישינן כו' הוי ודאי כמו כו' נראה דסברת התוס' הוא דאל"כ ה"ל לגמרא לפרש מי אוכל הפירות כיון שהוא ספק אלא וודאי דפשיטא שהמקבל אוכל וק"ל :

ד"ה הורמא ב"ד כו' פירוש בעלמא הוא כו' מה שהבין בחידושי הלכות דבעלמא רצה לומר במקום אחר איכי מבין על איזה דין הנאמר במקום אחר קאי לפרש וראיתי בבן לב שרצה מתחל' גם כן לפרש הכי וכתב שקאי על מי שאומ' כתתי לפלוני והוא אומר לא כתתי כו' וזה תמוה דהא כבר כתבו התוספות דבזה וודאי חיישינן שזוכה על ידי אחר ולכן עיקר הפירוש הוא כיון שכתבו דפסיקא להו דהודאת ב"ד קאי אמקבל מסברא בעלמ' אם כן אי אפשר לפרש דברי הש"ס מי אוכל פירו' שהוא לשון אבעי' וספק דהא וודאי קאי אמקבל אלא דהוא רק פירוש בעלמא דהש"ס עצמו אמר הכל מי אוכל כאן בכדון זה פירות פשיטא שהנותן אוכל אך יש מ"ד דסבר שנוטלין אבל לא פליג ואיירי בבר' ומה שהביאו התוספות לזה נראה שקשה להו דלא הכ"ל בלשון מי אוכל פירות אלא ה"ל למימר מי בעל דין אלא וודאי שפשוט לו דהבעל דין היינו המקבל רק על הפירות אמר שיש מ"ד משלשין ועוד נראה לפרש שהתוספות עצמן כתבו מי דחקו לזה כמ"ש כלמסיק ולא פליגי ור"ל דאם נאמר דמי אוכל פירות הוא כמסופק בדבר אם כן ע"כ יש לו סברות לכאן ולכאן אם נאמר שהבעל דין היינו דווקא המקבל כי הנותן טועה או לא נאמר סברא זו ונפ"ז מכ"ל לגמרא לומר ולא פליגי שמא מחולקים המ"ד בסברות אילו אלא וודאי מה דקאמר מי אוכל פירות אינו מסופק כלל רק שהוא פירוש בעלמא ודו"ק :

ד"ה הקדש חמץ כו' ואפילו העבד שוה יותר מן החוב כו' מ"ש כאן בחידושי הלכות וליכא לפרושי כו' ושורת הדין אינו חייב כלום לרבו ראשון אף על העודף כו' לא הבינותי דמה בכך שמחררו רבו שני הלא אינו יכול לשחרר רק כפי דמיו שיש לו על העבד אבל העודף אין ביד שני לשחרר כמ"ש התוספות כאן אך הא יש להקשות מאי קושיא נימא דאביי מפרש למתני' דלא איירי בעודף כלל ושיחרר היינו רבו ראשון ושורת הדין אין העבד חייב במעות כלל שאין שיחררו שיחרור דסבר למפרע הוא גובה אך כיון שיצא עליו שם בן חורין כו' ויש ליישב ודו"ק :

בא"ד כיון דרוצה הלוה לסלוקי בזוזי וכו' וק"ק אם כן מאי פריך ועולא מ"ט לא אמר כרב שמא סבר עולא כאביי ממילא לא מפקיע השיחרור ומ"ש שורת הדין איירי דווקא שרוצה לסלקו ויש לומר דאם כן ה"ל לעולא בהדי' גם כן דהמתני' איירי דוקא שרוצה לסלקו ודו"ק :

דף מב ע"א גמרא מאי ארי' חצי חצי כו' וליכא להקשות דילמא אי לאו סיפא ה"א רישא איירי בהכי ובב' שטרות ולהכי תני סיפ' מכלל דרישא איירי בדאמר כולו ובריית' ס"ל דליכא מאן דפליג בב' שטרות ובכולו וודאי דקני אלא ע"כ רישא איירי בשטר אחד דאם כן אכתי לא ידעי' בהאי חצי אי קנה בב' שטרות אי לאו ודו"ק :

בתוספות ד"ה מאי ארי' הני כו' דבשטר אחד אין חילוק בין אמר חצי כו' הקש' כאן בבן לב דילמא הא קמ"ל דאין משחררין ב' בשטר אחד דא"ל דפשיטא היא אם כן מאי משני ה"ק בד"א בשטר אחד מה צריך לאשמעינן הברייתא דין דשטר אחד הא פשיטא הוא ע"ש ואין כאן קושיא כלל דהברייתא נקט משום דיוק של שני שטרות דקני בכולו ובחצי לא קנה משא"כ אי הוה אמרינן תנא סיפא לגלויי דרישא איירי בכולו ולא איירי הברייתא רק בשטר א' אז הוה קשה פשיטא דאין חילוק וק"ל :

ע"ב בתוספות ד"ה מעוכב גט שיחרור כו' והכא איירי בחצי עבד וחצי בן חורין כו' הקשה בבן לב אם כן מאי פשוט מרב משרשיא גבי כהנת שנתערב כו' דאוכלין בתרומה הלא שם אינו רק מחוסר גט שיחרור ואכתי לא ידעינן חצי בן חורין מהו כו' ואין כאן קושיא דהרי התו' כתבו דמעוכב גט שיחרור אוכל בתרומה משום שמותר בשפחה וגבי כהנת שנתערב ולדה וודאי אסורין ג"כ בשפחה וגם מעוכב גט שיחרור א"כ למה יאכלו וק"ל :

ד"ה עבד שמכרו רבו כו' דלא דמי לפירות דקל כו' וכן הגיה מהרש"ל בח"ש והדין עמו דמה בכך שלא דמי לדקל לפירותיו אכתי כיונא דעבד לקנס דומה עכ"פ לפירות דקל דקני לר"ג דהרי הלשון שאמר אפילו לר"ג משמע אף דר"מ סבר דגם בפירות דקל קני כאן לא קני ואיך יאמרו הטעם מפני שלא דמי לדקל לפירותיו וק"ל :

בגמרא ת"ש הפיל את שנו כו' יש לפרש דבלא אבעיא דלעיל היה מתרץ המקשן שתי הברייתות דלא סתרי אהדדי קמייתא איירי שפיר כמשנה אחרונה ובריית' דהפיל את שנו אתיא כמ"ד אין צריך שטר וכמו שמתרץ לקמן ולהכי פשיט מברייתא קמייתא דיש קנס ודחה דאיירי כמשנה ראשונה ואם כן סבר המקשן דעכשיו שוב אין צריך לדחוק ולומר דברייתא דהפיל את שינו אתיא כמאן דאמר דאינו צריך שטר רק מתורצת שתי הברייתות כפשוטו דקמייתא אתיא כמשנה ראשונה ובריית' דהפיל את שינו אתיא כמשנה אחרונה ולהכי רצה ליפשוט דאין לו קנס ודחה דילמא כו' ודו"ק :

דף מ"ה ע"א גמרא מעשה אביו מבעי ליה כו' מ"ש מהר"ש תירוץ למה אינו מקשה מתחילת הפסוק משום דאפשר לתרץ שהוא ע"א משא"כ לשון הכלה אינו שייך על ע"א כולי יש להקשות אכתי מנא לן לומר שהוא אביו המכריחו לע"א איימא דהיינו אדון ממש המכריח לע"א גם דברי עצמו סותרים דאח"כ כתב שמוכח מדברי רבי יאשיה דסבירא ליה דהכלה היינו לשון הפרשה ולפי' כוכל שפיר לומר דאדוניו היינו עמו והכלה היינו שרוצה לפרוש עצמו מעמו אבל אין כאן קושיא דכל עיקר קושית הגמ' הוא כיון שרוצה ליתן טעם מאחר שהוא רוצה ליכנס אם כן הוה ליה לומר הטעם בהדיא מעשה אביו שהייתי מבין שאין רוצה לילך עוד בדרך אביו לעבוד ע"א וק"ל :

ע"ב גמרא והא דתניא קודין בו האי תנא הוא כו' דברי החידושי הלכו' בכאן אינן נראים אך הנראה דאף למאי דאוקי בגר עכו' שחזר אסורו היינו דברי רשב"ג אבל תנא קמא, שאמר לוקחין מן העכו"ם בכל מקום ע"כ איירי בעכו"ם גמורים ומ"ש ומעשה בעכו"ם אחד כולי מביא ראיה לענין דלא דרשינן וקשרת' וכתבת' כו' אבל לענין הדין של כתיבה לשמה בזה מחולק רשב"ג עם הת"ק וזה שכתבו התוספות בד"ה הא דתניא יגנז האי תנא הוא ה"מ למימר דרבן שמעון הוא דבעי כתיבה לשמה ור"ל הא דתניא קורין הייני ת"ק דרשב"ג ולא כמו שהבין מהר"ש ודו"ק :

בד"ה עיבוד לשמן כולי ולא מסתבר דפריך מעיבוד לעיבוד ולא מכתיב' אבל להיות דהמקשן פריך מתדווייהו מכתיב' לעיבוד וה"ה מעיבו' לעיבוד ולא כמ"ש בחידושי הלכות ובמהר"ס ודו"ק :

דף מו ע"א בתוספות ד"ה שלא יהא בנות ישראל כוני ואפילו בהודר ברבים קאמר דלא אמרו אלא מפני שאינו צריך כו' מלשונם נראה דה"ק דלא תימה דאסור כרבי אגיעזר ברבים אטו היכי דלא ידעי ביה רבים לכך כתבו כיון דנא אסר אלא מכח שאינו צריך לבד ולא מטעם אחר

אחר א"כ הלא ברבים גם שאינו צריך אין כאן קילקול שא וודאי דסבר דברבים יש הפרה מדברי מהר"ס משמע שלא הבין דברי התוספות כך ומה שמקשי בחידושי הלכו' למה לא כתבו גם לרבי מאיר כימא דברבים אסור משום פריצת וכו' מיושב שפיר במהר"ס ומה שמאריך עוד להקשות הא גם לליסנא לטעמא משום קילקול איכא לאקשויי וכו' משום דאית להו נמי טעמא דפריצות וכולי אינו מבין דהא התוספות כתבו כבר דליסנא קמא סבר דפריצות אינו שייך גבי שם רע וכן בנדרים כולי אם כן נשמע נמי דגבי שם רע אינו שייך פריצות ה"ה בנדרים אינו שייך וכאן בדברי התוספות קיימינן לליסנא בתרא דטעמא משום פריצותא בת"ק אבל ר' גמליאל ורבי אלעזר ע"כ סברי דטעמא משום קלקול ואם כן הקשו אימא דרבי אליעזר סבר נמי כמו הת"ק גם הטעם דפריצות ודו"ק :

דף מז ע"א בתוספות ד"ה לוקח ומביא בכורים כל אדם הלוקח ממנו מביא בכורים וכולי מהר"ס דחק עצמו לפי גרסא זו ליישב לסוף מפני תיקון העולם ולדידי אתיא כפשוטו כיון שישראל הקונה פירות אצטרך להביא ביכורים אם כן לא ימצא העכו"ם ישראלים קוני' על הפירות ממילא לא ימצא ישראל עכו"ם קונים על השדה שהעכו"ם יתייראו שלא יקנו שום ישראל פירות מן השדה ובזה נתורץ נמי קושית חדושי הלכות ע"ס וק"ל :

דף סב ע"ב ברש"י ד"ה לפיכך כיון וכולי אין לו תקנה לחזור וכולי וק"ק לפי מה שנתרץ בגמרא דילמא בהולך וכולי איך יתיישב לשון לפיכך ויש ליישב לפיכך דקאי אלמעלה כמו גבי הולך יוכל לחזור כן בהילך כשאמר אי אפשר וק"ל :

ד"ה אם רצה לחזור כל זמן שלא הגיע גט לידה וכולי מה שלא פירש רש"י כן בתחילת המסכה משום דכאן יש מקום לטעות לפ' שהבעל חוזר מדיבור אי אפשר לכן מפרש כל זמן שלא הגיע גט לידה ממילא החזרה שאינו רוצה ליתן הגט וק"ל :

בתוספות ד"ה הא שוייה' שליח וכולי דלא איצטרך למתני התקבל וכולי נראה שהוקשה לתוספות על התרצן מאי צריך להוסיף בתירוצו התקבל איצטריכא ליה כיון שכל עיקר קושית המקשן הוא מדלא פירש במתניתין אפילו שוויה ע"ז מספיק לומר איידי התקבל לכן כתבו דהמקשן מוכיח קושייתו מכח יתור התקבל לכך הוצרך התרצן לתרץ התקבל איצטריכא ליה וק"ל :

ד"ה דילמא בהולך וכולי אלא כלומר דילמא איכא דתני וכו' יש לפרש כוונת התוספות דאיך יאמר אמורא איזה דין ויגיה במשנה מנ"ל לומר כך ושפיר קפריך ס"מ אמתניתין כאידך מאן דאמר לכן כתבו דילמא יש מי ששונה במתניתין כך ממילא סומך עצמו אותו מאן דאמר על מי ששונ' במתניתין דילך וק"ל :

דף סג בתוספות ד"ה רבי אומר וכולי שתמא מלתא למדעתא דהכי יהיב ליה וכולי רצה לומר דווקא כשהשליח אומר לבעל אשתך אמרה כך אבל אם אין השליח אומר לבעל זה אף שהאשה אמרה התקבל כשהוא אומר הולך עיקר זה ובזה אין מקום לקושיות בן לב שמקשי מפני מה רצה למפשט לעיל גבי הא שויתיה שליח ס"נ הולך כזכי שמא שאני הכא דהיא אמרה התקבל ואדעתא דהכי יהיב הבעל ובזה לא קשה כלום וק"ל :

ע"ב ברש"י ד"ה עבידנא בהא וכו' ולא חיישינן לאגירה וכו' כתב בחידושי הלכות מה שלא פי' דלא חיישינן לבזיון מפני דגבי שליח אחד אין כאן בזיון וכו' ולפ"ז ה"מ לעיל לעשות איכא בכייהו בשליח אחד אי משום בזיון כאן יכולה לעשות שלוחו לקבלה ג"כ ואי משום אגירה איכה יכולה לעשות אך יש לומר משום דלא פסיקא לגמרא אף אם משום בזיון ליכא גבי שליח אחד מכל מקום מטעם אחר איכה יכולה לעשות דלא חזרה שליחות מיהו יותר נראה שקשה לרש"י מאי רבותא של רב נחמן שאמר אי הוה הלכה כר' חנינא הוה עבידנא כוותיה פשיטא לכן כתב רש"י אף שכאן גבי שליח אחד הוי ממש דומיא דאגיר' הבאה לאחר מכאן ואפשר שאפילו רבי חנינא מודה מכל מקום אמר רב נחמן דלא הוי חיישינן לזה וכן פירש הר"ן ע"ש ודו"ק :

דף סה ע"א ברש"י ד"ה ואמאי בעי עדים כלל לא בקבלה ולא באמיר' וכולי וק"ק לפרש"י דגם אאמירה פריך מאי קושיא שמא צריכא עדים על אמירה שלא תכחיש האשה ותאמר מעולם לא עשית שליח לקבל' ופלוגתא דרב הונא ורב חסדא איירי כשאשה עומדת ומודה שעשאתו שליח לקבלה ויש ליישב דמלשון המתניתין שאמרה האשה שאמרה התקבל צריכא וכולי משמע אף אם האשה מודה שאמרה אף על פי כן צריך עידי אמירה משום שהבעל נאמן כשאמר שלא היית שליח לקבלה מן האשה מיהו לפי זה גם אדרב הונא קשה שהוא אמר הטעם שהבעל נאמן משום דאם איתא וכולי והא במתניתין אם יכחיש הבעל שהאשה לא עשאתו שליח לקבל אין שייך הטעם דאם איתא ואף על פי כן הבעל נאמן ויש ליישב ודו"ק :

בתוספות ד"ה שליש נאמן וכולי אי חשיב מיגו לא פליג רב הונא וכולי והא דפריך מברייתא משום דנקט סתם משמע דאיירי גם בממון אף במקום שאין שייך לומר מיגו כי לא יתקבל הבעל דבר ממנו וכמ"ש אחר כך בדיבור מתיב רבי אבא דמדנקט סתם משמע אף במקום שיש לומר אם איתא וכולי וק"ל :

ע"ב גמרא חזקה אין אשה מעיזה לפניה וכולי וק"ק מאי קושיא הא איכא לתרץ כיון שאין הבעל יכול להכחיש אותה כאן שהרי אינו יודע אם השליח נתן אי לאו אין נקרא כאן העז בפני בעלה ולכן איכה לאמנה ויש ליישב ודו"ק :

ברש"י ד"ה זוכה אף לאחרים ומדרבנן וכולי וק"ק הלא בש"ס נתרץ שאני שיתופי מבואות דרבנן משמע פלוגתייהו איירי במדאוריית' וכמה שכתב התוספות וצריך לומר שרש"י כתב כן לפי סלקא דעתך המקשה וק"ל :

בתוספות ד"ה נערה המאורסה וכולי והא דאמרינן בגמרא רבנן סברי יד יתירה וכולי רצה לומר דכאן אין לפרש כמ"ש אחר כך דיד אביה היינו יד יתירה לגבי בוגרת דאכתי אין סברא לקרותו יד יתיר' כיון שעל הנה כשהיתה קטנה היה דווקא יד אביה ולא ידה ואיך יש לקרות יד אביה יד יתירה לכן כתבו דיד עצמו היא יד יתירה וק"ל :

ד"ה כל שמבחנת וכולי והשתא אי וכו' בחידושי הלכות ובמהר"ס והוא מדברי בן לב מקשין לשון והשתא איך תלוי זה בזה ואינן מיושבי' ולדידי נראה לפרש שהתוספות סוברים מדקאמר מתחלה כל שמבחנת בין גיטה וכולי ואחר כך נקט רב יהודה סימן אחר חפץ ומחזירו משמע שאילו שני שיעורי' מבחנת וחפץ אינו שוין כשיעור אחד וממילא כיון דמבחנת הוא כשיעור הפעוטות כמ"ש כנגדו בקטנה ומתגרשת אם כן ע"כ שיעור של חפץ ומחזירו אינו שיעור של פעוטות רק שיעור אחר או קודם הפעוטות או אח"כ לכן כתבו אי תימא שהוא קודם הוי סברות הפוכו' ומה שדקדק עוד מהר"ס בשם הבן לב אמאי לא הוכיחו התוספות אי הוה קודם לזמן פעוטות אינו פריך רב חנינא כלום דשאני גם רב חסדא סבר דאף שלא הביאה שני שערות זוכה אך לא בשיעור חפץ ומחזירו אינו מבין תירוצו של מהר"ס אך הנראה דרב חיננא סבר מדלא פירש רב חסדא שיעור של זוכה לאחרי' מאי הוא דעל שיעור של פעוטות אין לסמוך שכלמוד לענין דין אחד של מקחו מקח אלא וודאי שרב חסדא סבר דאין יוכל לזכות עד שתביא שני שערות ממילא אין צריך לפרש כי אחר כך שוב אין נקרא קטן ודו"ק :

דף סה ע"ב בתוספות ד"ה הא והא וכולי אסוגיא דלעיל וכו' היינו מדאמר בסוגיא דלעיל הא בשלו וכו' סתם משמע דאיירי הכל בשלו דמהיכי תיתי לומר דאיירי בשל אחרים וק"ל :

בא"ד אבל בשל חבירו להוי כשל שליח וכולי מיהו ק"ק אמאי אינו מתרץ הגמרא הא והא דרבי אלעזר וכאן בשלו וכאן של חבירו דהיינו אחרים לרבי אליעזר ויש ליישב וק"ל :

בגמרא אמר ליה אביי ואלא הא דתניא וכולי התם מאי שלו וכולי וק"ק איך רצה אביי לאוקמי הן ברייתא דפירות והן ברייתא' דמגדל אילו כרבנן ואילו לרבי אלעזר אם כן קשה לרבנן למה נקט בברייתא דפירות בתמרים הוה ליה להשמיענו רבותא אפילו כמגדל ולרבי אלעזר בהיפוך ויש ליישב וק"ל :

דף סו ע"א ברש"י במתנתו וכו' ומנה ילפינן אנן וכולי מה שתמה בחידושי הלכות על דברי התוספות שלפי פירושו עדיין אינו מיושב מאי צריך הש"ס להשמיענו אין כאן דכאן פשיטא שיש לומר שר' זירא אמר זו זו כאן גבי גניבה שאמר רבי זירא למלתיה וכולי שזוכה בדין מכח רב הונא הוצרך לפרש דבריו למה זכה מכח רב הונ' משום דמתנתו כגיטו גם כן ולכן אפילו גבי גניבה זכה רבי אליעזר לאפוקי שרב הונא דאמר סתם הדין ויהיה כוונתו אפילו כעין מעשה דגניבה זה לא מסתבר ליה לרש"י לומר כן גם מ"ש דגם התוספות כוונת' לאו דווקא רב הונא אלא אם"כ כאן מקשו אינו נראה דאם כן לא הוי צריכי התוספות לומר פשיטא דמתנת שכ"מ בכולו כיון דכאן לא היה בכולו ובעיני נראה לומר דהוכחת רש"י הוא דאם תאמר שרב הונא דימה גט ומתנה להדדי בשני דינים אלו אם כן מאי קמקשי רבי אבא אי מה מתנה וכו' כיון דאינו מדמה רק לשני דינים וודאי דלא מסתבר ליה לדמות עוד להדדי בדין אחר אלא וודאי דרב הונא אינו מדמה אותן רק לדין אחד ורבי זירא לומר מדברי רב הונא ה"ה לדין זה דומים להדדי ע"ז שפיר מקשי כיון שאתה סובר ולומד מרב הונא דכיון שדומי' לדין אחד ה"ה לשאר דינים אם כן אימא שגם לזה שוין הן אלא וודאי דאין ללמוד עוד ממנו לדין אחד רק מה שזכר רב הונא ודו"ק :

בתוספות ד"ה כדי וכו' דאיצטריך ליה לאשמעינן אפילו יוצא בקולר וכולי ואין להקשות אם כך מאי פריך מכלל דרב אבא סבר בעי קנין דילמא רבי אבא סבר דיוצא בקולר אין לו דין מלוה מחמת מיתה דמכתי אין כאן קושיא על רב הונא רק הוה ליה לפלוג עמו כך לענין דיכא ולא להקשות עליו וק"ל :

ע"ב בתוספות ד"ה כתיב ידיו וכולי ולקמן דאמרינן אי סבירא ליה שכתבו כתב ידן וכולי וק"ק הא כתבו התוספות מתחלה הא מסיק דשמואל וכולי ואם כן המקשן לא ידע המסקנא דלשמואל אמרו כשר ואם כן חתם סופר ועד יכול להיות דכשר ולפי זה שפיר קאמר דווקא אי כתב ידו הא כתב הגט כשר כי מתחילה קושית המקשן וכוונת הגמרא ה"ה שמסופק לשמואל אי הוה כתב ידן לבד או כתב הגט גם כן עם כתב ידן וודאי לפי המסקנא צריך לומר דהאבעיא הוא אי כתב ידן לבד אי כתב הגט לבד אבל השתא עדיין לא ידעינן זה ובזה מיושב נמי דאם גם השתא כוונת הגמרא לומר דהספק הוא אי כתב ידן לבד או כתב הגט לבד אם כן מאי פריך ותפשוט וכו' אלא א"א כתב ידן מי איכא בי דינא דלא ידעי מיחתם וכולי הא איכא לתרץ וודאי במקום דנוכל לפרש שלשון הכתיבה הוא על כתיבה וחתימה אתרווייהו יותר טוב לפרושי הכי ולכן מה שאמר במתניתין שילמדו היינו שפיר קאי על כתב דגט ילמדו והה"כ אמ' ויכתבו היינו בין כתב הגט בין החתימ' אבל מקום שא"א לשון כתיבה על תרווייהו כגון היכי שאמר לשני' כתבו שע"כ אין כוונתו על כתב הגט וחתימת' דה"ל חתם סופר ועד או יותר איכא לפרושי על כתב ידן לבד מלפרושי על כתב הגט לבד אבל השתא מיושב שהמקשן עדיין לא ידע דבר זה של חתם סופר ועד ויש ליישב ודו"ק :

בד"ה מתניתין תני וכולי ולא חיישינן שמא תשכור עדים כי אמר לג' תנו וכולי לא יחתום הסופר וכולי רצה לומר ולמה יהא זה שכיח הא אף כי אתו תרי מגו תלתא ויאמרו לסופר לחתו' עדיין לא ישמע הסופ' אליהם כי יחוש שמא תשכור האשה עדים שיבאו ויאמרו אנחנו היינו ב"ד כי הבעל אמר לנו תנו והיינו שלשה והסכמנו כלנו שאתה הסופר עם אחר תחתמו ואם כן כמו שאם באו שנים ואמרו בשם הבעל לזה לכתוב ולזה לחתום חיישינן שמא תשכור כמו כן כשיבאו שנים ויאמרו הבעל אמר לנו עם עוד שלישי תנו וכולי וע"ז כתבו התוספות ואם כן אין כאן חשש שיאמרו לסופר לחתום כיון דאומר אמרו במקום אחר וכו' אם כן וודאי הסופר קודם שיחתום יחקור כדי לידע אם היה שלש' מתחילה משום חשש זה ואז שפיר יסמוך אחר כך על דבריהם ושוב לא יחקור היאך הסכימו כל השלשה ודו"ק :

דף סז ע"א בגמרא אלא ר"י תרתי אמר וכולי מה שתירץ בחידושי הלכות למה אינו מתרץ דהכא פליגי אליביה דרבי מאיר אבל לר"י כ"ע סבירא ליה דכשר ולא תעשה נראה דאין צריך לזה כי אין כאן סברא לומר שיחלקו ר"י ור"מ בחשש שמא תשכור עדים ומכ"ל למאן דאמר אילו לומר שחולקים ר"י ור"מ בזה וק"ל :

שם בגמרא רב חסדא אמר כשר ולא תעשה וכולי כבר כתב בחידושי הלכות ומתמה על דברי התוספות שהקשה אמאי נוקי לעיל רב חסדא מתניתין כר"י והא כבר תירצו התוספות לעיל דלר"מ איכא חשש אחר מיהו קצת יש ליישב דבריו שהקשה על המקשן דלעיל' הא כבר ידע המקשן דלעיל דרב חסדא דאמר מתניתין ר"י הוא סבר דכשר ולא תעשה אם כן מאי קא פריך ואין שייך לומר דמקשן סמוך עצמו אקושיות הניחא כיון דרב חסדא מרא דשמעתין דאמר מתני' ר"י דפריך מיניה המקשן היא עצמו סבר דכשר ולא תעשה וע"ז מתרץ דהמקשן סבר דאין כאן סברא לומר בשביל שכשר ולא תעשה לא גזרינן ואף גם במסקנא קאי סברא זו רק לעיל מתחילה סברה הגמרא סברא דלא גזרינן במקום דכשר ולא תעשה ומה שפריך אחר כך הניחא יש גם כן ליישב בדוחק ודו"ק · וראיתי בדברי בעל המאור שהקשה הקושיא של יש מקשים שהביא התוספות ומתרץ לפי דרכו ע"ש :

ע"ב ברש"י ד"ה אמרו לה וכולי לא קפיד אלא אמנויין וכולי לפי דברי רש"י קשה מאי אשמעינן רב הונא כמ"ש אינו ככולכם הא וודאי האבעין קאי אם מנה כמה אנשים אם קפיד שיהיו כל המנויין או כיון דלא אמר כולכם אינו קפיד רק על שנים מהם וא"כ מה השיב אינו ככולכ' לענין שאם הם יותר מן המנויין אינו קפיד רק על המנויין בזה אינו פושט האבעיא ואם אינו משמיענו כלום פשיטא שאינו מקפיד על המותר מה שלא מנה רק הוה ליה למיפשט דהוי ככולכם דהיינו כל מה שמנה מקפיד עליהם וממילא הוי ידעינן אם מנה כולם מקפיד על כולם ואם מנה מקצתן אינו מקפיד רק על אותן מקצתן ויש ליישב ודו"ק :

ד"ה שקל כל החתיכה וכו' עיין בח"ש ובחדושי אגדות והא דלא הוה קיבל אחר כך לריש גלותא עבור הטעם שהרי מתחילה כרך בשביל זה נראה ליישב שאפשר כשאחר כך העבדים אשכחו דהוה כריך בשודר והביאו לריש גלותא ואמרו חזי מר וכו' אז היו לוקחין ממנו אותו הטעם והראו לריש גלותא כך בלא טעם וק"ל :

דף ע ע"ב בתוספות ד"ה התם דעתו לגלותא וכו' דאם כן לא הוה פריך מידי לרבי יוחנן וכו' מ"ש בחידושי הלכות והניח בצ"ע אין כאן מקום עיון כלל דוודאי איך נאמר להשוות שחט רוב שנים לאחזו קורדייקוס דהא התם ראינו שאין דעתו לגולה משא"כ בשחט רוב שני' דאין אנו יודעין כלום אלא דוודאי דהמקשן סבר דמסתמא אמרינן כיון דשחט שנים מסתמ' אין דעתו לגולה ואם כן אם נוכל לומר דהברייתא איירי בבדקוהו אם כן גם על המקשן קשה מאי פריך דילמא הברייתא איירי שאם בדקוהו ונמצא דעתו לגולה אז כותבין ונותנין אלא וודאי המקשן סבר דהברייתא ושמואל נקטו סתמא ואיירי בין בדקוהו בין לא בדקוהו אם כן גם על התרצן קשה עד מתי יחשב דעתו לגולה וכו' ודו"ק :

ד"ה וליחוש שמא קרירות וכו' וכענין אשתו חכם וכו' לפי זה דברי מהרש"ל איני מבין קצת הא כבר כתבו התוספות דרבי ישמעאל לא פליג אבדיקה דמתניתין ובכן לב מייתי בשם חדושי הרשב"א לפרש דכוונת' דע"ז צריך אחר כך לבדוק בגוונא אחריתי א"כ למה נענן בבדיקות אילו ודו"ק :

דף עא ע"א בגמרא אמר רב יוסף מאי קא משמע לן תנינא וכו' וקצת קש' מאי קושיא דלמא רב אתי לאשמעינן דגבי חרש דווקא יכול לכב' מתו' הכתב לאפוקי הרכב' לא סגי גבי חרש ודוחק לומר דגם זה נשמע מדיוק דמתניתין דקתני אלם משמע הא חרש לא סגי בהרכבה דאם כן גם התירוץ אינו כלום שמתרץ דאלם עדיף יותר מחרש וכמ"ש התוספות ואם כן יותר קשה הא נשמע מדיוק דמתניתין דלא כרב דאמר דגבי חרש כותבין וכולי אלא צ"ל דמתניתין דנקט אלם אתו לאשמעינן דגם גבי אלם צריך בדיקה ואם כן גם לפי סברת המקשן נוכל לומ' כן ויש ליישב ודו"ק :

שם בתוספות ד"ה קתני מיה' וכולי אלא לרב דחשיב וכולי משום דרחמנ' וכולי כל זה הוא למותר בדברי התוספות דהיו יכולים לומר בקיצור אלא השתא דמתרץ דטעם גבי קרבן הוא משום נפיה' ולא מפי כתבם ה"ה לענין עדות גם ליישב וק"ל :

ע"ב בתוספות ד"ה הב"ע דלא אמר אמרו וכולי הוה ליה למנקט תנו וכ"ש וכולי רצה לומר כיון דמתניתין אתיא כרבי יוסי אם כן ע"כ ה"ה גבי תנו ולמה נקט המתניתין גבי שנים הוה ליה לינקט גבי שלשה וגבי תנו וגם שם הוה אמרינן לאפוקי אמרו ומ"ש עוד נימ' דה"ש נמי אמרו ותיתי שפיר וכולי היה נראה לפרש שהוא בעצמו קושיות החדושי הלכות דהיינו כיון שמתרץ דה"ה תנו אם כן יתרץ גם כן דה"ה אמרו ולמה צריך לתרץ הב"ע דלא אמר דלא חש למיתני וכולי רצה לומר דע"כ כיון דנקט כתבו אתי לדיוק ניחא לומר דאתי לדיוק של אמרו מלומר דאתי : חסר : שמעינן דה"ה תנו אך לפי זה קשה דנוכל לתרץ בקיצור דיותר מסתבר למעט אמרו אלמעט תנו דהא לרבי יוסי אף דסבר גבי תנו דפסול מכל מקום מודה באמרו דכשר ולכן נראה יותר לפרש דקושיות התוספות הוא היכן רמזה המתניתין דאתי לדיוק שום דבר כיון דע"כ צריך לומר דה"ה תנו אם כן שלא נטעי לומר דה"ה אמרו ואם מוכח מכח דיוק למעט שום דבר שלא נטעי למעט הכל גבי תנו והוה ליה למתניתין לפרושי וכתבו ויש לומר דגבי תנו אין שייך למטעי ולומר דדיוק קאי גם אתנו דהא נלמד מקיש' דה"ה תנו מדלא תנו וכולי לאפוקי גבי אמרו אין שייך לומר מדלא תני עד שיאמר אמרו כמ"ש התוספות מקודם ודו"ק :

דף עב עמוד א' בגמרא אלא מחוורתא רישא רבי מאיר וסיפא רבי יוסי וכולי וק"ק לפי זה הא תו ל"ל לאשמעינן פלוגת' דרבי מאיר ורבי יוסי בשלמא אי כולה רבי מאיר או רבי יוסי יש לפרש דאומר מחלוקת ואח' כך סתם או לאשמעינן לענין אומר אמרו אבל אם רישא רבי מאיר קשה ודוחק לומר דאתי לאשמעינן אפילו נתנוהו לידו של בעל וחזר ונתן וכולי דאם כן מכ"ל למקשן לעיל לומר רישא רבי מאיר שמא רבי יוסי נחלק לענין תנו כך דאם נתנוה לידו מודה גבי תנו דכשר ויש ליישב וק"ל :

שם ישמעו לאפוקי ממאן דאמר מודה רב יוסי וכולי ובכן לב מקשי שמא נקט ישמעו משום קולו וכולה אתי לאפוקי מדרב כהנא וכולי ולדידי יש לפרש דוודאי גם מפשוטו מלת ישמעו לבד נשמע לאפוקי מדרב כהנא שאינו נשמע רק כותב ואם כן קולו למה לי אלא וודאי ישמעו אתי למיעוט אחר וק"ל :

ע"ב בגמרא רבי לא סבר לה כרבי יוסי וכולי הא דאיצטריך התרצן לזה אף שהיה לו די לתרץ קמשמע לן דרבי יוסי לא סבר לה כולי על קושיות המקשן מפני שיקשה לו מנא לן לרב הונא לומר שרבי יוסי לא סבר כרבי אנא ע"כ צריך לתרץ שדייק מלת כזה דנקט רבי יוסי והוקשה לו אם כן תקשי הא ע"כ אין לדייק מלת כזה דהא גם דנקט כזה ואינו ממעט

כלוס לכן תירוץ דבאמת גם כזה דנקט רבי אתי למיעוט וק"ל :

שם לעיל אלא מספקא ליה אי הלכה כרבי יוסי דע"כ וכולי בבן לב מקשי אכתי איכו מתרץ כלום הא רבותינו סבירא ליה הלכה. חסר. ואינו כלום דוודאי מאי עדיף שגם רבותינו פוסקים כרבי יוסי ואכתי שפיר איכא לספוקי לענין הלכתא כמאן אך המקשן סבר שיחלוק רב הונא עם סמ:אל בסברת רבי יוסי אי סבר גם בע"פ שזמנו מוכיח או לאו וק"ל :

שם בגמרא רבי לא סבר כרבי יוסי וכולי דלפי מה דק"ל דרבי יהודה נשיאה בכל מקום שהוא רבי אם כן קשה הא אמר לעיל בי דיכא דשרי מישחא היינו רבי יהודה נשיאה סבר כרבי יוסי וצריך לומר דשמואל קאי לפי ליסנא קמא דאמר על רב הונא שלא סבר תירץ זה דרבי לא סבר כרבי יוסי וק"ל :

דף עב ע"ב רשות ד"ה ומשכי אמר רבה וכולי דהוי גט משעת כתיבה וכולי אלא באמרו כולי וק"ק דלפי מה דאמריכן לעיל דלר' יוסי זמנו של שטר מוכיח וכולי אם כן אף אם לא נכתב מהיום הוי כאלו נכתב מהיום עדיין קשה לרבי יוסי למה מספקא ליה בלשון מעת וכולי דאין לתרץ כיון שאמר מעת שאני בעולם מגרע זמנו של שטר דהא אין לך לגרע זה יותר מאלו אמר שתא זה גיטך לאחר מיתה ואף על פי כן מספקא ליה לרבי יוסי לעיל אי הוי כמהיום כיון שנזכר בו זמן וצ"ל דאף דאמר רבי יוסי זמנו של שטר מוכיח היינו ר"ל שמוכיח שכוונתו שיחול מחיים לאפוקי לאחר מיתה אבל לענין שיהיה כמהיום שיתחיל מיום הכתוב בשטר לזה עדיף כשנכתב מהיום ודו"ק :

דף עד ע"א גמרא דכ"ע מיהו הנאה הוי וכן הקשה בבן לב דילמא בהא פליגי דת"ק סבר לכשתתן ולכן אף אם כותן ליורשים איכו מועיל ורשב"ג סבר והיא תתן ולכן כותנת ליורשים ומגורשת למפרע ואין כאן קושיא דלא הוי לריכי לאוקמי פלוגתי' במת רק שתם ה"ל לפלוגי אי לכשתתן אי והיא תתן דה"ה לכשנקרע או נאבד וק"ל :

ע"ב בתוספת ד"ה ומדמפליג וכולי מתכיתין אמאן תרמייה וכו' עיין בח"ש ובחידושי הלכות ולדידי אפילו כפשוטי דזה אין סברא לומר דאתי למטעי דדווקא נקט על מנת וכולי ויצטרך לעשו' פלוגתא חדשה דזה פשוט בכל מקום כל כשם שנוכל ליישב שלא להרבות מחלוקת עושים אפילו באיזה דוחק ומכ"ש שלא יטעה שום אדם בזה לומר סברה חדשה כדי לעשות פלוגתא חדשה אלא אדרבה יאמר דה"ה במהיום ואפשר שזה גם כן כוונתו בחידושי הלכות ומה שהקשה עוד בחידושי הלכות לתירוץ השני של תוספת מאי משכי להודיעך וכולי וכן מקשה בבן לב לא ידענא מאי קושיא דהא לפי מה דסבר כח דהיתרא עדיף א"כ משכי כי יותר ניחא ליה לאשמועינן במהיום בשביל רבותא דרבי לבד שמיקל מלאשמעינן דין דרבנן ורבי תרווייהו כי רבותא זו עדיף יותר וק"ל :

דף ע"ה ע"ב בתוספת ד"ה מת הבן אי וכולי דהא וודאי לא בעינן וכו' עיין מה שהקשה בחידושי הלכות וכן הקשה בבן לב ולדידי לא קשיא כלום דדין זה שלא בעינן כל ימי חייס כלגד מרים' שאמר כמה מניקתו וכו' גב' לשמש את אביו כל ימי חייו וכולי וא"כ כיון דבריש' אמריכן דהוי גט ע"כ אין פירושו כל ימי חייה דא"כ איכו גט כלל תכף ומיד וק"ל :

ד"ה ורמיכהו וכולי דאם כן ה"ל למתני ומת וכולי וק"ק לפי זה מאי מתרץ רבא ברייתא במפרש אמאי לא תני בברייתא בהדיא אם אמר ע"מ שתשמשי יום אחד לא וודאי דסתמא כפשוטו ויש ליישב דוודאי זה אין לריך לפרש דהסמך עלמו אמתכיתין דמוכרח לתרץ דאיירי במפרש אבל אי איירי במת ה"ל למתני' בהדיא ומה תאמר דסמך עלמו אמתכיתין אם כן לא ליתני כלל ברייתא זו דהא כבר אשמעיכן במתני' גבי מת דהוי גט לאפוקי אי איירי במפרש שפיר יש לומר דסמך עלמו אמתני' וברייתא אתי לאשמעיכן כמ"ש התוספת דס"ד כיון שהקילו בה :

דף עו ע"א ברש"י ד"ה דאלא לרב אשי וכולי הרי לא נתקיים כלום וכולי וק"ק לפי זה מאי איצטריך לאתויי הסיפא ולהקשות מ"ש רישא גמ"ש סיפא וכולי הלא על הרישא לבד יכול להקשות אמאי הרי זה גט ואם כאמר דדוקא מכח הסיפא קשה לאפוקי מרישא הא דאין לריך לקיים התנאי כלל כיון שמת א"כ קשה מאי ס"ד דרש"י שפירש במתכיתין דמת האב וכו' קאי אבתוך הזמן ולא אמר ולא פירש כלל ויש ליישב ודו"ק :

בגמרא קשיא דרבנן אדרבנן וכולי לפי מ"ש בחידושי הלכות דלליסנא דלר"מ קאמר סבירא ליה לרשב"ג כחכמים וברייתא איירי בחיי האב לאפוקי מתני' איירי במת אם כן גם חכמים אחכמים לא קשיא דהא חכמי' דהכא איירי במת האב וכו' וברייתא דלעיל איירי דווקא בחיי האב לא וודאי דהמקשן סבר מדנקט בברייתא טעם נתקיים התנאי וכולי משמע בין במת בין בחיי האב גם אין זה מוכרח לו' דלליסנ' דלר"מ קא"ל ,סב' רשב"ג כחכמי' דבעיכן נתקיים התנאי רק ה"ק רשב"ג לרבי מאיר מטעם שלך דבעיכן כפול זה איכו דלא, בעיכן רק אכתי סבר דלא בעיכן כשקים התנאי מטעם כל שאין עכבה ממנו ודו"ק :

ד"ה פרס ביהודה וכולי מ"ש כאן בחידושי הלכות דה"נ לפרושי מתכיתין וכולי לא אבין דאין כוונת רש"י לפרושי הברייתא לענין מאי אנטיפרוס ביהודא וכולי רק אדרבה כוונת רש"י לפרש קושית הגמרא דמקשי אמתכיתין דאמר הגיע לאנטופרוס וחזר ביטל תנאי וע"ז כתב רש"י בדברי המקשן שמביא ברייתא דאנטיפרוס ביהודה ממילא לפי זה אם הולך מיהודה לגליל והגיע לאנטופרוס וחזר ביטל תנאו וכולי וא"כ כן הוא היפך ממתכיתין דאמר ביטל תנאי כשהולך מיהודה לגליל ממילא דברי רש"י הם קושיות של המקשן גם מ"ש לענין מה שפרש"י גבי בנתים דמאי איצטריך לומר שחזר והלך לשם מבואר דלרבותא נקט אף שהלך לשם ונשתהא אחר כך שם מ"מ יש סברא לומר שביטל תנאי כשחזר מתחילה והוא ספק יהודא :

בתוספת ד"ה בשלמא לרבא וכולי דהואיל ופירש שתי שנים וכו' עיין בחידושי הלכות ובבן לב מקשי עוד הא אכתי הקושיא בוונקומו עומד לריך לפרושי גבי אב וגבי בן ושם מיישב ומרכיב דבריו אתרי ריכשי דהיינו גבי אב · פירש אמריכן מדפיחת ופירש שתי שני' ש"מ שאין כוונתו להרוחה דאם לא כן הוה ליה לומר סתם והוי רוחה כל ימי חייו אלא וודאי כוונתו לצעורי ולא להרוחה וגבי בן כתב בהיפך מדהוסיף על שתי שנים ש"מ שכוונתו לצעורי ואיכו נכון ע"ש אך לריכים לומר דמסברא בעלמא כתבו התוספ' דהמקשן סבר דיש לומר כיון שמפרש בין שמוסיף או ממעט במקום שאומר בפירש כוונתו לצעורי ולפ"ז מיושב הכל ודו"ק :

דף עז ע"א בתוספ' ד"ה והתניא האומר לחבירו וכו' או נתן לה הבעל במתנה וכולי כתב בחידושי הלכות שיש להקשות דומיא דהכי גבי חלר שלו לנוה איכה מגורשת ע"ש ובעיני יש להקשות לפי התירון של הגמרא בכותב לה ועודה ארוסה או אף לתירץ הראשון דכתב לה דין ודברי' וכולי יש להקשות אמאי איכה מחלק במתכיתין ביכייהו והכל במגר שלה רק בין אם כתב לה ואם לאו אלא וודאי דל"ל דאה"כ דאם לא כתב לה נקרא במתכיתין חלר שלו או יש לתרץ דמשום רבותא דסיפא נקט אפילו בחלר שלו אם זרק לתוך קלתה מגורשת ממילא לפי זה גם אי איירי במתנה הריש' מכל מקום סיפא במגר שלו איירי בלא כתב לה במתנה וזה נקרא חלר שלו או משום רבותא וק"ל :

ע"ב גמרא לימא בהא קמפלגי דמר סבר וכולי יש לפרש דהכי פריך איך אפשר לומר דפליגי דזה סבר משום שליחות אתרבי והא ברייתא לא משמע הכי וק"ל :

דף עח ע"א בתוספת ד"ה כגון שלקתה וכולי אלא לדחו למתכיתין דלא תפשט וכולי מיהו ק"ק לפי תירוצו של רבי יוחנן דמייתי ס"ס תכיא כמי הכי דמוכח מברייתא דהטע' משום קפידא אמאי לא תפשוט מן הברייתא דבמקום דאיכא קפידא איכו קוכה ויש לייסב ודו"ק :

ע"ב בתוספת ד"ה והא א"א לכנוס וכולי דליסכא דמחלה על מחלה לא משמע הכי וכולי עיין בחידושי הלכות ועוד יש לפרש לדידי דקי איירי בשתי כיתי עדים אז פירוש המתכיתין כך הוא קרוב לה שכל העדים אומרי' שהוא קרוב לה מגורשת וקרוב לו היינו שכל העדים אומרים שקרוב לו איכה מגורשת מחלה על מחלה שעדי' הם מחלה על מחלה כת אחת אומרת כך וכת אחת אומרת כך וק"ל :

ד"ה מחלה על מחלה וכולי דאין כאן ספק וכולי עיין בחידושי הלכות ולפי דבריו לא הוה לריכי התוספות לתירון זה דאין כאן ספק כלל וגם בבן לב מתמה על דברי התוספת אלו ומביא בשם הרשב"א תירון אחר ולדידי יש עוד לפרש דרבה ורב יוסף תרווייהו מודו דגבי חוב איירי מחלה על מחלה בסמכה אמות מכוונלמות ממילא אין כאן ספק כלל רק דגבי גט אי אפשר לפרש כך משום קושיות הגמרא והא אגוד ביה ובעיכן גבי גט וכתן וכו' לכן מוכרחים רבה ורב יוסף לתרץ בשתי כיתי עידים אבל גבי חוב איירי שפיר כמו שתירץ כבר והמתכיתין מדמה גט וחוב להדדי ולענין הדין מחלה על מחלה אבל כל חד לפי מה שמוכרחים לפרש באיזה אופן שהוא מחלה על מחלה ודו"ק :

דף עט ע"א גמרא כמאן כרבי דאמר קלוטה וכולי לפי תירץ שני של התוספות בד"ה ותתגרש מאוירא וכולי ק"ק כיון דהמקשן לא אסיק אדעתא לחלק בין שבת לענין גט אם כן מאי קבעי לרבי אלעזר ארבע אמות יש להן אויר או לאו וכולי הא פליגי ביה תנאי רבנן ורבי ור"ע ויש ליישב ודו"ק :

בתוספת ד"ה כמאן כרבי וכו' ונראה דהשתא ס"ד דטעמא דרבי וכו' מיהו קשה ארבא דאמר בסמוך לקמן ג' מידות בגיטין הא דאמר רבי קלוטה כמי שהונחה ופליגי רבנן וכו' הא הוא וודאי ידע האמת דטעמא דרבי לאו משום קלוטה אלא משום דבית כמאן דמליא וכו' וזה וודאי גם כן דלא היה יכול לומ' הא דרבי עקיבא סבר קלוטה כמי שהונחה ופליגי רבנן ה"מ לענין שבת וכו' משום דהוי משמע דלאפוקי גבי גט מודי רבנן לרבי עקיבא דקלוטה כמי שהונחה דמי ממילא הוי משמע

משמע אפילו בלא מחילה עודפת וזה אינו ואם כן קשה איך אמר דגבי גט נמדה רבנן לרבי משמע דווקא בבית מקור׳ וזה אינו דבעודפים לבד סגי ויש ליישב ודו"ק :

ע"ב ברש"י ד"ה לא כח וכו׳ אלא והניח בתוכו וכו׳ וק"ק לפי זה מאי בא לאשמעינן בב׳ קופת הא אפילו בקופה אחת שלה אם הגיע באויר לבד אינו קונה ולדברי התוספת מיושב ויש ליישב וק"ל :

דף פ ע"ב בתוספת ד"ה זו דברי וכו׳ ולדידיה אסור לגרש וכו׳ עיין בח"ש ובחידושי הלכות ולפי דעתי האמת יורה דרכו מה שאמר התוספת אסור לגרש הייכו לינשא לכתחילה דהרי מיד אחר כך כתבו אבל בשם שלטון אחרת אסור לגרש כולי ובדיעבד הולד כשר וכו׳ משמע בהדיא דאסור לגרש הייכו אפילו לינשא וכן בסוף הדיבור קתני אלמא משמע דשלום שלטון דווקא בדיעבד הולד כשר אבל לכתחלה אסור לגרש וכו׳ משמע גם כן להדיא דהייכו לינשא וגם עכשיו בקושייתם סבירא ליה דמה שאמר מגורשת איכא למימר דהייכו אפילו לכתחילה מותר לגרש ואחר כך כתבו בשם ר"ת דקושטא דמילתא והאמת כך דמגורשת הייכו אפילו לכתחילה ודו"ק :

דף פא ע"א גמרא ומאי הדבר צריך בדיקה וכולי וק"ק אמאי אינו מתרץ הייכו משכי וע"ז אמר והדבר צריך בדיקה שלא תאמר אתה מוליא לעז כקושית הגמרא ויש ליישב דלשון בדיקה לא משמע איזה ספק בדין וק"ל :

סליק מסכת גיטין

מסכת חולין

דף ב בפרש"י בד"ה שחיטתן כולי דמשמע דההוא מתכיתין מן כולי עכ"ל משמע ליה הקושיא רישא לסיפא אריבויא קאי כותי או מינים אבל בכשרים וודאי ליכא למימר דכשר דווקא :

בד"ה וסופג ארבעים משום לא ימיר עכ"ל לעיל לגבי · חסר קמא לא יחליפכו אבל הכא לגבי מלקו׳ אי לאו תרי לאוי לא · כאן חסר . כיון דניתק לעשה כדאי׳ פ"ק דתמורה והתו׳ בזה תמוהים :

ע"ב גמרא וכל הכל לאו לכתחילה את הכל חייבין כולי יש לדקדק · חסר מעריכין דע"כ דאיכא לכתחיל׳ ואיכא דיעבד ומאי קשיא ליה · חסר דילמא הך דהכא כמי דיעבד הוא ויש ליישב דהשתא לא אסיק אדעתי · חסר דאיכא הכי ואיכא הכי את דכל הכל לכתחילה הוא והן דהכל · כאן חסר לכתחילה ובכודר בעת נדה א"כ התם אקרא קסמיך :

שם גמרא תרתי דיעבד נ"ל הכי קתני הכל שוחטין ואפילו טמא · חסר לא ניחא ליה למימר דתרתי דיעבד קתני חדא לטמא בחולין · חסר דהשתא וכולן ארישא כמי קאי אטמא בחולין דא"כ לא ה"ל ליתני ודו"ק :

שם גמרא והא מהכא נפקא מהתם נפקא וכולי ק"ק דאימא דהכא איצטרך ליה למתני משום וכולן והתם אצטריך ליה למתני משום רבותא בקדשי קדשים ודו"ק :

דף ב ע"א גמרא וכל הכל לכתחילה וכו׳ מ"ש מהר"ס מדקדק נ׳ זה משמע שהמקשן מוכיח מדקדק נ׳ רובו וכולי ואינו נראה דמאי קושיא מהכל ממירין או הכל מעריכין אימא דתמיד בא הריבוי לרבות דבר א׳ להיות שיה כגוף הדין ממירין מעריכין שגוף הדין אינן רק בדיעבד גם הריבוי בא לרבות עוד דבר אחר כיוצא כן לענין דיעבד לאפוקי גבי הכל שוחטין דהגוף הוא לכתחילה גם הריבוי בא לרבות כיוצא להיות שוחט לכתחיל׳ ועוד מה עשה מ"ש אחר כך בסוף הסוגי׳ זו א"ל אלא שחיטתן כשרה קשיא וכולי מכלל דהכל לכתחילה וכולי וע"כ זה אינו מוכיח מלשון של הכל רק מכח תרתי דיעבד אך נראה דודאי דהמקשן מוכיח מלשון שוחטין משמע לכתחילה וע"ז מקשי מלשון ממירין והא דנקט וכל הכל וכו׳ משום דעל גוף הדין לא שייך לו׳ שיהיה דווקא דיעבד דהא וודאי לכתחילה מותר לשחוט ולאכול אלא הפילפול קאי על דבר שמרבינן אי הוא לכתחילה או דיעבד דווקא ודו"ק :

ע"ב גמרא וכל הכל לאו לכתחילה וכו׳ ופי׳ מ"ש מהר"ס ובחידושי הלכות מ"ב ובעיני אין נרא׳ לומר כן חדא דמאי אולמיה מתני׳ דהכל סומכין ממתני׳ דכאן כמו שרוצ׳ להוכיח ממתניתין דסומכין דגם מתניתין דמעריכן

אײרי לכתחילה כמו כן מוכיח ממתני׳ דכאן דמוכח הכל נ׳ בדיעבד כן מתני׳ דערכין אײרי בדיעבד גם לפ"ז שהמקשן סבר דכל הכל אײרי לכתחילה מאי קאמר רב אחא אין איכא הכל לכתחילה ואיכא וכו׳ הא אדרבא אימא בהיפך מסברת המקשן שסיבר דכל הכל לכתחילה והוא השיב איכא הכל דיעבד ג"כ איך שייך לומר עליו אין כאילו הסברו׳ לקושייתו ה"ל למימר לא דילמא איכא לכתחילה ואיכא דיעבד וכו׳ ובתחילת העיון היה נראה לומר שרב אשי הבין שרב אחא מקשי דכל הכל שוין ואם כן כמו שהכל ממירין אײרי בדיעבד ה"ה הכל שוחטין וע"ז מקשי לו רב אשי הא ע"כ אינן שוין דהא הכל סומכין אײרי לכתחילה והשיב לו רב אחא אין אתה מבין קושייתי דגם אני מקשי מאחר שיש הכל לכתחילה ויש דיעבד וכו׳ וחזר רב אשי והשיב אם קושייתך כן הוא אתרץ אלא שחיטתן כשירה קשיא וכו׳ ובזה מתורץ גם כן למה לא תירץ רב אשי תיכף אלא שחיטתן כשירה קשיא לי כיון שהוא היה המקשן מעיקר׳ כמו שהקש׳ מהר"ס ומאי שתי׳ הוא בספרו אינו נראה חדא שסותר לדברי התוספ׳ שכתבו שהקושיא מתחילה הקשה רב אשי ועוד שלמ׳ אלא שחיטתן וכו׳ קשיא לי משמע שהוא היה המקשן מקודם ולפי דרכי היה מתורץ כיון רב אשי הבין שרב אחא מקשי וסבר דע"כ כל הכל שוין וכמו שהכל ממירין הוא דיעבד כמו כן הכל שוחטין לא זה יכול לתרץ שחיטתן כשירה קשיא וכולי מאי אולמיה הך קשיא מקושיא דכל הכל שוין לכן היה צריך מקודם להשיב דגם מליכו הכל שאײרי לכתחילה ואחר כך שפיר יכול לתרץ שחיטתן קשיא לי וכו׳ אך נראה שכל זה ללא נורך שהכל אתיא כפשוטו שמתחילה הקשה רב אשי הכל שוחטין לכתחילה ושחיטתן כשירה דיעבד והקשה לי רב אחא איך אתה סובר הכל לכתחילה הא מליכו הכל דיעבד וע"ז לא היה יכול לתרץ שחיטתן כשיר׳ קשיא וכו׳ מכלל דהכל לכתחילה וכולי דא"כ תקשי עכ"פ תחילת קושייתך הוא שקר שאתה מקשי הכל שוחטין לכתחילה וכולי והא לא מליכו שום הכל שפירושו לכתחילה והוי לך להקשות תיכף תרתי דיעבד ל"ל לכן צריך רב אשי להקשות מתחילה וכל הכל לאו לכתחילה וכולי להראות שיש הכל לכתחילה מן ילא תחילת קושייתו הוה שפיר הכל שוחטין לכתחילה ומאי יש לך להקשות ודילמא כאן הוא בדיעבד ע"ז תירץ א"כ תרתי דיעבד ל"ל ודו"ק :

שם בגמרא וכולן ששחטו אהייא וכולי וק"ק הא ע"כ ידע התירוץ דא"כ איך הבין מה צריך רבה לומר ואם שחט ואומר ברי לי שלא נגעתי וכו׳ אמאי לא מוקי כפשוטו דאם שחט בדיעבד מותר ולא חיישינן שמא נגע אלא וודאי משום וכולן צריך לאוקמי הכי ויש ליישב ודו"ק :

שם בגמרא התם אײדי דתנא שאר פסולין וכו׳ ק"ק לפי מה שהביאו התו׳ בתחילת הפרק שתירץ גם על קושייתו דיעבד אין לכתחילה לא ורמינהי וכולי ומשני ה"ה אפילו לכתחילה אלא משום דבעי למיתני טמא במוקדשין וכו׳ והא כאן אמרינן דטמא במוקדשין גופי׳ הוא אײדי שאר פסולין ואיך יאמר כשאר מילי דיעבד אײדי טמא במוקדשין ויש ליישב שגם מתרץ הגמרא לפי איבעית אימא דכאן ולפי תירוץ ראשון בכאן יתרץ דנקט דיעבד אײדי נשים כהלכות א"י ודו"ק :

שם גמרא דיעבד נ"ל מ"ש במהדורא בתרא לא ניחא וכו׳ אין כאן קושיא דא"כ תרתי נ"ל דאין לתרץ אה"א אמסתבר אטמא בחולין לא אטמ׳ במוקדשין דהא ספיר ידעינן טמא במוקדשין מכח מתני׳ דכל הפסולין וכו׳ :

ברש"י ד"ה תרתי דיעבד וכו׳ עיין בחדושי הלכות ובמהר"ס ואין דבריהם מובנים איך מתרץ מה שכתוב רש"י ליתנו שחיטת הכל כשירה הא י"ל דלשון תנאים הוא אך הנרא׳ לומר שרש"י בעלמו הירגש בזה כתב מ"כ או ליתני בקילור שחיטת הכל כשירה ואם תרלה לייסב שרולה לשכות לשון התנאים א"כ לגמרי ליתני נ׳ התנאים בלי שום פי׳ כמו שנקט הכל מעריכן בלי שום פי׳ מקשין דילמא שהמתני׳ סמיך אפסוק של תורה שיבוש הוא דאין זה דרך המשנה ואדרב׳ דבר המפורש בפסוק תני בהדיא במתני׳ ודו"ק :

ד"ה אבל אמר וכו׳ וי"ל דבשעת נדה שרי ומ"ש ע ק"ק דהמקשן מ"ב מאי קשיא ליה מתחילה מהכל מעריכין דילמא אײרי בנודר בעת נדה כמ"ש התוספת על הפסוק אסר נדרתי אשלמה :

בתוספות ד"ה שמא יגע בבשר וכו׳ איך יתכן שתהא סכין ארוכה וכו׳ וה"ה שהיה יכול ליגע ביד בבהמה ואיך יהיה היד ארוכה כל כך אך שיותר ניחא להקשות לכתחילה איך אפשר לשחוט כלל אפילו אם לא יגע ביד וק"ל :

דף ג בתוספת בד"ה כגון דבדק וכו׳ ומיהו יש לדחות דלא בעינן . חסר קאמר כו׳ עכ"ל לפי דחיו׳ זו אי הוה קתני בתוספת · חסר קרומית של קנה ע"כ דלא אתיא כרבי ויותר נראה שהוא לשון התוספת ודו"ק :

בד"ה המניח קתני דיעבד לאו לשנויי אליבא דאביי קאתי וכו׳ עכ"ל לאביי וודאי הוא דמחלק בין שוחט דהכא ליין נסך כדלקמן דהכא והתם

חדושי הלכות מסכת חולין

והתם לא נגע ודו"ק :

בד"ה המניח קתני דיעבד לאו לשנויי אליבא דאביי קאתי וכולי עכ"ל לאביי ודאי הוא דמחלק בין שוחט דהכא ליין נסך כדלקמן דהכא נגע והתם לא נגע ודו"ק :

בד"ה המניח קתני דיעבד כו' דהא נסיק דשרי לכתחילה כו' עכ"ל ולא ניחא להו כפרש"י דזו אף זו קתני דהנך משניות לאו גבי הדדי מתניין כמ"ש לקמן וק"ל :

ד"ה אלא מהכא גרסינן ול"ג נסיפא דהך דהמניח בפ' בתרא דע"א כולי כצ"ל :

בד"ה ומן השומר צריך כולי ובקונטרס פי' שם וכו' וכיון דאשמעינן לה מדיוקא וכו' עכ"ל ועיין מה שכתבנו בזה בחידושינו פ"ק דגיטין :

בתוספות בד"ה דליתיה קמן כו' אי דידע דלא גמיר פשיטא עכ"ל עיין במהרש"ל שכתב פשיטא קאי כמי ארישא וכפרש"י שם אבל אין צורך לזה הכא אלא כיון דהרישא מותר לאכל משחיטתו אפילו בלא גמיר תקשי להו שפיר ודו"ק :

ד"ה אף ע"פ שאין מומחה כו' אפילו בדיעבד שחיטתו פסולה כדאמר רב וכוי עכ"ל ומהך מילת' דרב נחמן שהביאו לעיל מוכח כמי הכי דהא פשיטא ליה בלא גמיר דשחיטתו אסור' שא דהך מימרא דרבי יודא מוקדמת בגמרא וק"ל:

דף ג ע"א בתוספת ד"ה המניח קתני אלא קאמר דאף דיעבד משמע וכולי מיהו קשה ממ"כ תרתי מתניתין דאשמועינן דיוצא ונכנס הוא בעומד על גביו למה לי ליתני מתניתין דאין צריך ול"ל מתני' דהמניח ויש ליישב דרוצה לאשמעינן דגם לשון המניח בה"א יש לפרש לכתחילה ודו"ק ׳ מ"ש בחידושי מ"ב דזו אף זו קתני וכולי בלאו הכי אין שייך לא זו אף זו דהא מתניתין דאין השומר דהייכו לכתחילה הוא נשנית מקודם למתניתין דהמניח מיהו קשה עכ"פ גם לפי התוספת איכו מתורץ תרתי ל"ל מתניתין דהמניח ומתניתין דהשומר דאין לתרץ דאי הוה תנא חדא ה"א דווקא דיעבד ומתרתי אשמעינן דגם לכתחילה ׳ חסר ׳ כלום מגמרא דע"א דאין צריך הוכחאו גם כאן משמע דיעבד רק מנח יתור מפרשו לכתחיל' ודו"ק :

ד"ה שא מהני וכו' דהך דהמניח כפ' בתרא דע"א וכולי יש לפרש כוונתם דאין שייך לומר דמתניתין דאין שומר הוא סיפא דהא אדרבא מתני' דהמניח הוא סיפא מיהו ק"ק אמאי לא מקשי ארש"י שכתב שהוא לא זו אף זו הא אדרבא הוא זו ואל"ל זו וק"ל :

ע"ב בתוספת ד"ה דליכא קמן וכולי או דידע דלא גמר פשיטא וכו' הדין עם מה שכתוב בחידושי הלכות מ"ב דהתוספות מקשים אמאי פריך פשיטא ולא מקשי שתיר' ארב נחמן שאמר אם ראוהו מתחיל' ועד סוף כשר מה מהני שאחרים רואין כיון דלא גמיר דליכא למימר דרב נחמן לא סבר להא דרבינא דהא תירץ של הגמרא דליתיה קמן איכו דברי רבינא שא סתם גמרא מתרץ כך אליביה דרבי ואם כן מכ"ל לגמרא ליישב כך אליביה דלמא רבינא סבר אף דלא גמיר אם אחרים רואין כשר אלא וודאי דפשיטא ליה לש"ס דאין זה סברא לומר כך א"כ ה"ל לפרוך אדברי רב נחמן ודו"ק :

ד"ה אף על פי שאין מומחין וכולי כדאמר רב יהודה לקמן כל טבח וכולי מה שכתוב בחידושי הלכות מ"ב שמהך מילתא דרב-נחמן שהביאו לעיל מוכח כמי דהא פשיטא ליה לש"ס בלא גמור דשחיטתו אסורה וכו' איכו נכון דאימא רב נחמן איירי באיכן מוחזקין גם כן אבל הכא איירי במחוזקין איגוא אף על גב דלא גמיר כשר אבל ממלתא דרב יהודא מוכיח שפיר דנקט סתם כל טבח שאיכו יודע משמע אפילו מוחזק ודו"ק :

דף ד גמרא ולאביי קשיא סיפא וכולי ולרבא קשיא וכולי ובלאו אביי ורבא לא תקשי ליה רישא אסיפא דאיכא למימר ביוצא ונכנס שרי דווקא בדיעבד ואפילו בלא חותך כזית בשר אבל לרבא ליכא למימר הכי אלא לאביי ביוצא ונכנס בעי כתי חותך כזית בשר לרבא שרי אפילו לכתחילה ודו"ק :

בתוספות ד"ה מלת כותי מותרת וכולי ואם תאמר והיאך יוצא בהן ושמא וכולי עד כאן לשונו מה שיש לדקדק בזה ע"ש במהרש"ל ובחידושים שם :

ע"ב גמרא סברוה רבי יודא דאמר כו' יש לפרש דלכך סברוה רבי יודא היא כדמסיק מפני שמחליפן קתני וודאי משמע ליה והייכו במלתא דאיסור דאורייתא אבל באיסורא דרבנן לא חייש כ"כ ולאו וודאי הוא דמחליפין וק"ל :

ע"ב גמרא אלא עכו"ם לע"א וכדרב ענן וכו' יש לדקדק דאכתי תקשי לאביי אמאי לא מוקי ממתנו' בעכו"ם לע"א דשרי הכא לכתחילה ויש ליישב דס"ל לאביי בעכו"ם לע"א דלא בעי בדיקה סכין וא"כ דיעבד דסיפא לא מתוקמא וק"ל :

דף ד בתוספות ד"ה מפני שמחליפין וכו' עיין במ"ק אבל דברי מהרש"ל מדוקדקים בגמרא שמתרץ ודחי דדילמא וכו' הא דיעבד ואין זה קושיא דש"ס דהל"ל בהיפך דילמא דווקא דיעבד הא

לכתחיל' לא הא גבי אשה הוא דיעבד אלא וודאי דגבי קידושין לא שייך דיעב' ומה שדחי דלמא לכתחילה הוא דלא הא דיעבד קאי הכל אחליפין פירות לכתחילה לא הא דיעבד שהחליף מותר ועל זה כתבו הא גבי אשה הוא לכתחילה ובזה מיושב גם קושיות הר"ן דהוא לא סבר חילוק זה ודו"ק :

ש"מ מומר לע"א הוא מומר לכל התורה וכו' לפי מ"ש התוספות לעיל ד"ה מומר וכו' דיש לחלק בין עע"א תמיד וכו' גם בכאן יש לתרץ דהברייתא איירי בעכו"ס לע"א ויש ליישב ודו"ק :

ברש"י ד"ה קסבר וכו' ולאו מלתא וכו' ק"ק לפי דברי הי"מ מאי צריך התרכן מתחילה לומר איכא בכייהו דכתיבה ולא מוחזקי וכו' הל"ל בקיצור מנה לא אחזקי הוא ממילא אוסר רשב"ג גבי מנה והאריכות לשון נשמע שבמקום אחר מוחלקים אי כתיבה ולא אחזוקי וכו' בשלמא לפרש"י דצריך לתרץ שפליגי לענין דיכא במקומות אחרי' דאל"כ רשב"ג הייכו רבי אליעזר כאן גבי מנה אלא וודאי דפליגי במקום אחר אי בעינן כתיבה ואחזוקי אבל לפי הי"מ סבר רבי אליעזר דאסור לנאת ידי חובה לבד ורשב"ג אוסר לגמרי גם אין כראה לומר דלפי מה שמתרץ כאן איכא בכייהו אכתי נקרא מנה כתיבה ואחזקי דמפרש"י לא משמע הכי גם בלאו הכי לא אתי שפיר ויש ליישב ודו"ק :

ע"ב גמרא לימא מסייע ליה הכל שוחטין וכו' ואפילו ישראל מעכו"ס וכו' אין להקשות ~~הא~~ אדרבא סותר לדברי רבא דסבר דדוקא בודק סכין ובברייתא לא נזכר כלל מבדיקה סכין דיש לומר גם הברייתא איירי בבדיקת הסכין ולא נזכר כמו שנקט אפילו כותב סתם וזה וודאי דווקא בעומד ע"ג או יוצא ונכנס אלא שהברייתא א"צ לפרש וק"ל :

בתוספות ד"ה מותר מיד וכו' ואיחלפי בבלק של עכו"ס שלשו אחר הפסח וכו' הא דלא אמרינן שמא עוברי עבירה עצמו לשו הבלק אחר הפסח היה כראה לפרש דאיירי שאכן ידעינן בוודאי שהיה להן חמץ שעבר עליו הפסח ואפ"ה אמרינן שוודאי החליפו אותו המץ על בלק עכו"ס דלא שביק היתירא וכו' והיותר כראה כפשוטו דוודאי מספק חוששין שמא הוא חמץ שעבר עליו הפסח מאחר שאיכן כזהרין מלשהות חמץ בפסח רק גבי עוברי עבירה אמרינן אף אם היה להם איזה חמץ מ"מ וודאי שהם החליפו באותו בלק שידעו בוודאי שאותו העכום לשה אחר הפסח כדי למעט האיסור וכל דברי מהר"ס בכאן איכו סלקי' כהוגן רק כמ"ש בחידושי הלכות דוודאי לשון הברייתא מותר מיד משמע דאתי לאשמעינן מיד שמקבל לתלות בלישה מותר הבלק והא דלא אשמעינן הברייתא מיד שכוכל לתלות באפיות מותר מפני שאז אין שייך החליפו דפת של עכו"ס אסור ודו"ק :

ע"ב הדיבור שאני וכולי וכראה שזה כוונת הכתוב ואת העורבים ציותי לכלכלך וגימר ר"ל אל תתמה שאני אשלח מבי טבחי ישראל שהחמיץ כי אני צויתי ע"פ הדיבור :

ע"ב מ"ש בחידושי הלכות גם התוספות שמחלקין בין לכתחילה ודיעב' לאחרים אמנם כעלם ממנו דברי התוספות דנדרים מבואר שם דזהו נקרא לכתחילה שנהנה מן האשה וכדברי מהרש"ל ושם מתרצי' אין אנן מפקיעין הקידושין וע"ש אבל כאן מתרצין בחילוק זה כדי לקיים בין אשה לשאר דברים אבל הרא"ש לא סבר סברא זו וא"כ כתב דאין צריך לשיטתייהו או לו ודע דאף דמחלקינן בין אשה לשאר דברים הייכו אם בדיעבד החליף האיסור בשאר דברים או אם אותו דבר שנחלף יש חילוק בין אשה לשאר דברים אבל לענין לכתחילה לגמרי כגון אם להחליף הדבר איסור כדי לקדש אשה גם זה אין מותר גם לאשה ובזה אין חילוק ודו"ק :

דף ה גמרא ע"פ הדיבור שאני לפרש"י שהקב"ה התיר לו דבר האסו' ולפי שעה קשה דאם כן למה ל"ל דהוי מבי טבחי דאחאב ולולי פירושי היה כראה דה"ק ע"פ הדיבור שאני כיון דא"ל הקב"ה דהוה מבי טבחי דאחאב ע"כ משום היתרא קא"ל שהוא בשר היתר ועובדיה שחטו ודו"ק :

גמרא אי ישראל שהחמיץ לכל התורה הייכו רישא ואי ישראל שהחמיץ לד"א קשיא כו' ק"ק דמגופיה דסיפא דקתני בה ומנסך יין ומחלל שבת ה"מ לדחויי דאי לכל התורה קאמר דווקא מאי האי דקתני בתר הכי ומנסך יין ומחלל כו' ואי ישראל שהחמין לד"א הא בכללו כמי מנסך ומחלל ויש ליישב : ואין להקשות דלוקמא ישראל שהחמין לאותו דבר [חסר] די"ל דלא שייך הכא גבי קרבן עולה ודו"ק :

ע"ב בתוספות ד"ה מעם האדן וכולי ודוחק לומר דפרך מדר"ס כולי עכ"ל איכא לפרש מדר"ס פריך [חסר] קרבנות בישרא' שהחמין לד"א והוא דוחק דהצריכותא דעבד קאי אאין מקריבן עיין בחידושנו במ"ק דרך אחרת ודו"ק :

דף ה ע"א גמרא אלא מישראל שהחמין לאותו דבר וכדרבא וכולי ובא רב ענן לאשמעינן דהקריות הדיבור איירי בתרווייהו בין ישרא' שהחמין

שהאמין לאותו דבר ובין ישראל שהאמין לע"א לאפוקי אם תפרש דרב ענן אשמעינן דברייתא איירי בתרווייהו בין ישראל שהאמין לאותו דבר ובין ישראל שהאמין לע"א לאפוקי אם תפרש דרב ענן אשמעינן דברייתא' איירי בישראל שהאמין לע"א לבד וה"ה ישראל שהאמין לאותו דבר א"כ תקשי דה"ל לברייתא למינקט ישראל שהאמין לאותו דבר במקום ערל שהוא ג"כ ישראל שהאמין רק לדבר אחד וק"ל :

ע"ב בתוספות ד"ה מעם הארץ וכולי ודוחק לומר דפריך ורבי שמעון וכו' והיינו דזה וודאי ידע לחלק דגם הברייתא דסבר דווקא ישראל שהאמין לכל התורה מביא קרבן עולה מ"מ יכול להיות שמודה לרבי שמעון דישראל שהאמין לאותו דבר אינו מביא קרבן על אותו דבר אבל קרבנות נדבה יכול להביא כיון שאינו ישראל שהאמין רק לדבר אחד אך מ"מ נלמד מכאן דישראל שהאמין לכל התורה אינו מביא שום קרבן ונראה שמה שכתבו ודוחק לומר וכולי היינו גם משום דא"כ לא הוה צריך הגמרא לעשות צריכות בהיפך דאי אשמעינן עולה משום דלא חיוב' וכולי הא שפיר איצטרך ר"ש כאן לאשמעינן אף שאינו ישראל שהאמין רק לדבר אחד מ"מ אינו מביא קרבן על אותו דבר שהוא ישראל שהאמין לזה ודו"ק :

ע"א בגמרא אלא לאו ה"ק חוץ מן הישראל שהאמין לנסך כו' והאי ודאי ליכא למימר דתרווייהו בעינן לנסך ולחלל שבתות בהדיא דאין זה סברה למה דווקא אילו שניהם וק"ל :

ברש"י האי תנא חמירא ליה שבת מע"א וכולי הנה יש מקום להקשו' איך אמר דחמירא ליה ובגמרא משמע דשוין הם ע"א ומחלל שבתות דליכא למימר דיש חילוק בין מנסך לע"א ובין עובד ע"א כפשוטו דא"כ קושיות הגמרא גם כן אינו כלום ובערובין אמר האי תנא חמיר' ליה שבת כע"א וכולי ותוס' שם ג"כ אלמא כי הדדי נינהו וכן יש להגיה כאן ברש"י וגם זה דוחק לומר דכוונת רש"י על המקשן דאינו מוכיח כפשוטו מדאמרינן שם גבי מחלל שבת שהוא ככל התורה כולי ה"ה ע"א אלא וודאי דסבר דשבת חמירא מע"א דהוא רחוק ויש להקשות למה לא מקשי כפשוטו ממנסך דהוא ע"א וצ"ל דכן דרך הגמרא ליישב הברייתא' קודם שמקשה מינה אף שיכול להקשות כפשוטו ודו"ק :

ע"ב בגמרא הא מהכא נפקא מהתם נפקא וכו' דליכא למימר דיתור פסו' של · חסר · אפילו ע"ז לחד לאפוקי מרב ענן הא עכ"פ לשון הברייתא שדרשו גם כן על עכו"ם כמבואר לעיל קשה דאין צורך וק"ל :

שם ואי אשמעינן עולה וכו' ויש לדקדק בגמרא מנ"ל דרב המנונא דאמר וכו' · חסר · כוונתו כמ"ש התוספות דילמא איירי כפשוטו דרב המנונא איכא בכייהו ואם כן מ"ש פרט לעכו"ם היינו לדבר אחד לבד ולא פליגי . חסר . בחטאות וע"כ חמור ואפילו לדבר אחד אינו מקבלין ממנו ומנ"ל דיש סברה חסר מיהו לפירש שני של תוספת יש ליישב דדיוקא הוא מדנקט חסר ושם משמע דפליגי אי ישראל לאכול חלב נקרא עכו"ם חסר לתרץ הראשון קשה דאכתי לא מתורץ למה נקט שתים עכו"ם חסר מרבו אחד איכא בכייהו ובפרט בדברי רש"י קשה ויש ליישב ודו"ק :

בתוספות בד"ה אינו שב מידיעתו וכו' וי"ל דאיצטרך להיכא דחוזר בתשובה וכו' מיהו יש לתמוה אברייתא דלעיל גבי עכו"ם דאיירי דעדיין הוא עכו"ם ואיצטרך שאין מקבלין ממנו פשיטא הלא זבח רשעים תועבה וצ"ל דגם המקשן ידע זה די"ל זבח רשעים תועבה היינו בכפר' שמביא על החטא אבל בנדבה אימא דמקבלין ממנו ודו"ק :

בר"ה רבן גמליאל ובית דינו וכו' לפי' הקונטרס אבל כותי כעכו"ם דקסבר כותים גירי אריות הן וכו' וליכא למימר דזה היה אחר הגזירה שנעשו עכו"ם גמורים דהלא כאן משמע שהטעם הוא מפני שאינו מודה בעירוב ויש עוד ליישב וק"ל :

בגמרא אילו בני אדם שהם ערומי' בדעת ומשימין עצמו כבהמה ופרש"י באדם הראשון ומשימין עצמו כבהמה וכו' ועפ"ז יש לפרש הגמרא במסכת יבמות פ' מצות חליצה אמר ר' ישמעאל המתפלל צריך שיהיה עיניו למטה ולבו למעלה והביאו הטור א"ח סי' צ"ה והיינו הכוונה ע"פ מה שראיתי בספר זוהר חדש על פסוק אורח חיים למעל' למשכיל שאדם יש בו שכל וחכמה יותר מן הבהמה הוא מטעם שאדם יש לו עינים ורואה למעלה לשמים תמיד משא"כ הבהמה עיניה למטה שרואה תמיד לארץ ולכן גבי נבוכדנצר כשחזר להיות לאדם כתיב ועיני לשמים נטילת וגומר זהו תמצית דבריו ממילא בא לרמז ענין זה אמר המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ר"ל שישים עצמו דכאי רוח כבהמה שעיניה למטה וכמ"ש הכתוב שוכן עד ואת דכאי רוח יושיע ולבו למעל' באדם שהוא חכם לב ואף אם הראיות שמביאין מן הפסוקים אינם מכוונים לזה מ"מ יש רמז לזה הענין ג"כ וק"ל :

דף ו גמרא חושש לשאור ותבלין שבה כו' ובעי למימר דחוששין חסר וברישא דקתני מינו חבר כו' שמסר לה שאור כפרש"י ואשמעי' דאין חוששין להחליף חסר דאם כן אמאי נקט שאור ותבלין טפי מעיסה וקדירה ולמאי דמסיק חסר דכיון דקאמר לה משליכי כו' ואין חוששין לתערובת ניחא חסר כמי שלא מסר לה שאור ותבלין ודו"ק :

ע"ב בתוספות אשת חבר כו' מפני שחברתה אשת ע"ה אחר שסבור' וכו' עכ"ל ר"ל דאשת ע"ה אחר כו' נותנה בידה לפי של ע"ה הטוחנת חסר אוכלת דלפי דעתה שהיא טהורה אינה מטמאה הטחינה ואף על גב חסר לפ"ז של טוחנת והיא טמאה מטמאה אוכלין בפיה ואסור ולגרום טומאה לחולין שבא"י אינה חוששת :

דף ו ע"א גמרא לית כאן שומרי תורה וכו' יש לפרש דלעיל דמתחילי' כשעדיין לא נגזר על סתם יינם לא היה יכול לומר ל' זה שעדיין לא נאסר ולכן אמר סתם שירחיק עצמו אם הוא בעל נפש אבל כאן שכבר גזר רבי מאיר ולא היו נזהרין אמר שפיר לית כאן שומרי תורה וק"ל :

שם בגמרא ולחלופי לא חיישינן וכו' וק"ק דהא כבר תירץ דלא גזרינן על תערובת ואם כן אף אם החליף לית לן בה ודוחק לומר שהקושיא היא לתירץ של רפרם לבד ויש ליישב דסבר המקשן דכשנותן לו שאור ותבלין אי יש להום לחלופי הוה גם כן כאילו אמר בפי' תן שאור ותבלין שלך בעד אלו שאני נותן ובזה יש ליישב גם כן קצת מה שלא הקשה ברייתא דשכנתו ומתני' דחמותו אהדדי בלא זאת הפלפל ותירוצים דכאן אך לפ"ז יש לומר שלא היה קשה לו כלום אהדדי דהא כיון דתערובת עצמו אינו רק גזירה לא גזרינן עוד לחלופי לתערובת משא"כ גבי חמותו דאין כאן איסור תערובת רק איסור בעין אבל עכשיו דתירוץ דמשליכי הוה כאילו לקחן בידים אם כן גבי שאור אי חיישינן לאחלופי הוי כאלו נתן בידים ניהו עדיין ק"ק שמא כשתירץ לו התרצן כאן דעירב בידים סבר דרישא איירי שלא מסר כלל שאור ותבלין ואינו נראה לומר שהמקשן פריך אעיסה גופיה דליחוש להחליף ולא על שאו' ותבלין דא"כ לא הוה צריך להקשות ממתני' דחמותו רק אברייתא גופיה שהבין מתחילה דאיירי שמסר לו שאור ותבלין אמאי לא נקט דאינו חושש לעיסה וכמו שהקשו בחידושי הלכות מ"ב אלא וודאי צריך לומר דאיירי שמכיר העיסה שלא החליף או דבאמת צריך לעשר מן העיסה גם מלשון של רש"י משמע כן שכתוב ולחלופי לא חיישינן דקתני אם נתן לה הכל אין חוששין שמא החליפו וכו' משמע דקאי גם אשאור ותבלין ויש לומר דאי האי איירי רישא דלא מסר לו כלל ה"ל לברייתא לחלק בגויה ולומר אם מסר שאור חיישינן ולא ה"ל למינקט משליכי ודו"ק :

ע"ב בתוספות ד"ה והתיר רבי בית שאן וכו' ולאו מפירות המותרין וכו' עיין בחידושי הלכות ובמהר"ש ולא ידענא מאי דוחקייהו דהא וודאי לקושיות התוספות לשון פירות המותרין הוא פירושו שמותרין הפירות לאכול בלא מעשר משא"כ עכשיו שתירצו דוודאי טבל אסורים לאכול אם כן לשון פירות מותרין אינו שייך לומר לענין לשלוח אותם בלא הודעה דעל זה אינו נופל לשון פירות מותרים רק לאדם מותר לשלוח אותם ולכן צריכים לפרש דפירות מותרים היינו שמותרין הפירו' לאכול בלא מעשר דהיינו כשהם דמאי ועל זה פריך הרי פירות הללו מותרים משום דמאי אם כן אינו פירות של א"י רק של ח"ל ממילא מות' לשלוח אותם ע"י הודעה גם מלשון פירות המותרים משמע פשיטא לן במקום אחר שהם מותרים ואי לענין לשלוח אותם אינו נזכר בשום מקום שמותר לשלוח בחוצה לארץ רק מסברא בעלמא אמרינן דרבנן מודו בחוצה לארץ ודו"ק :

ע"א ברש"י אף על פי שסוף כל אילו לערב כו' רצה לומר כל הדברים שחשיב כאן סוף שהיין מתערב בהן ואם כן לא יהא צריך עכ"פ לעשר מן היין ועיין בחידושי הלכות וק"ל :

ע"ב ברש"י ולא תמצא המתקלקל אלמא כו' ומכל מקום צריך הגמרא לומר לעיל כדקתני טעמא רוצה היא כו' ולא מתרץ כפשוטו שאני התם דחיישינן לאחלופי לטובת חבירו משום דעדיין איתא גם כאן ניחוש לזה וע"כ צ"ל שם היא עושה כן עבור בתה וחתנה וק"ל :

בתוספות בד"ה והתיר ר' את שאן וכו' וז"ל ולאו מפירות המותרים דיש מינים וכו' לזה מפני שוודאי אין רצונם לפרש דמ"מ ולאו מפירות המותרים היינו שמותר חסר אין זה לשון מותר רק הפירו' הוא שמותרים באכילה וע"כ בקושייתא הזה חסר שמותרים באכילה בלא מעשר ומשא"כ עכשיו בתירוצם אי אפשר להו לפרש כן וע"כ חסר דה"ק הלא הם מהמינים המותרים באכילה מחמת שאינן באין מארץ ישראל אם כן מותרים ודוק ועיין בחידושי הלכות חסר וה"ה דמתחילה לא גרסינן כמי מתעשר האביונות וקפריסין חסר וק"ל מקום הניחו וכו' לפי שנעשה

חדושי הלכות מסכת חולין

ע״פ הדיבור טעמו וכו׳ ומכל מקום הניחו וכו׳ לפי שנעשה ע״פ הדיבו׳ טעמו וכו׳ ומכל מקום שפיר קאמר במקום חשר אבותיו וכו׳ דהיה אפשר להם ללמוד ולדרוש בדבר ולשאול מפי הנבואה אלא חשר להעמיק בדבר כדי שבניהם אחריהם יתקנו הדבר וק״ל :

ע״ב בגמרא ומי מחייב במעשר וכו׳ דליכא למימר דהחמור היה ידע בוודאי שלא היה מעושר דאם כן היה יודע החמו׳ יותר מבעלה רבי פנחס ואין זה נכון ומ״ש בזה חידושי הלכות אינו נראה חדא דאם כן איך שייך לתרץ כאן תירוץ של הירושלמי דמחמיר על עצמו היה נאמ׳ שמנעו מן השמי׳ אותה גם דעדיין איננא דאין הקדוש ברוך הוא רוצה שהחמור יאכל מה שבוודאי אינו מעושר על ידי בעלה רבי פנחס ואף שאין אשמה בזה על רבי פנחס מפני שאין נורך להפרים מדמאי מכל מקום נן השמים לא רצה להביא תקלה זו על ידה וק״ל :

בתוספות ד״ה הא אתמר עלה כו׳ השיב להם דמחמרי אנפשה וכו׳ אבל נראה דכאן אי אפשר לתרץ כן דאם כן מאי האי דאמ׳ אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה וכו׳ כי אין זה נקרא תקלה אם לא היתה עושה החמור וק״ל :

שם בד״ה ויש שיש לו ואינו רוצה וא״ה איקרי קדושים וכו׳ מדברי התוספות נראה דלא הוו מפרשים נ״ש ישראל קדושים הם כפרש״י רק ה״ק באמת רוצה אני ליהנות רק נואהר שישראל קדושים הם וזה גורם להם שאף שאין לו רוצה וכו׳ וכן אף שיש לו ואין רוצה וכו׳ וע״ז מקשים בשלמא רוצה ואין לו שפיר גורם מה שהם קדושים אבל יש לו ואין רוצה איך תלוי זה בזה שהם קדושים וע״ז תירצו דאף על פי כן תלוי בזה שהם קדושים ויש להם בושת פני׳ לכן נוזמנים אותו ודו״ק :

דף ז אם אי אתה חולק גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם וכולי ויש להקשות אם היכולת בידו לגזור שלא יעברו המים כלל ויקוים גזירותיו הל״ל בקינור לגזור שיחלקו המים ואפשר אם לא יעברו בו מים כלל אין זו שינוי הטבע כל כך כי המים לא יחסרו רק יעשה מהלך אחרת של אותן המים ולא בכאן בזה המקום משא״כ לחלוק המים הוא שינוי טבע יותר ועוד יש לפרש שבא להראות כי הצדיקים גוזרים וצדיק מושל בירא׳ אלהים דהיינו שאמר לו אתה אינך רוצה לחלוק מחמת שאתה עושה רצון קונך ובידי יכולת לגזור שלא תעשה רצון קונך לעולם כי לא יעברו המים כלל לכן מוטב שתבטל רצון קונך קלת כדי שתעשה רצון קונך לעולם ודו״ק :

שם גדולים צדיקים וכולי וכתבו התוספות ונראה דנפקא להו נומה שבחיי הצדיקים נוגעים בהם כמה רשעים ויושבים אצלם ושם לא היה רשות להתעכב אצלו וכולי והמקשן שהקשה ודלמא לקיומי ברכתא דאליהו סבר דאין זה סברא לומר שבשביל שהחיה בנגיעה בעלמא ניכר שגדולים צדיקים במיתתן דבחייו עשה הטבע שחיונם הילד לכן שם עיניו על וגו׳ לאפוקי בעותו לא היה שייך לעשות כן לכן החיה בנגיעה ודו״ק :

דף ז גמרא ודילמא נתן עיניו בגלד זה ואכיל כולי מכ״ל [חסר] דר״מ ס״ל הכי כרשב״א דע״כ דפליגי רבנן עליה כדמוכח פ׳ בגמרא : [חסר]

ע״ב עניי׳ זו כולי ואתם מאכילין אותם טבלים מי מחייבה [חסר] כולי דמסתמא לוקח היה שהרי רבי פנחס לא היה רוצה ליהנות כלום משל אחרים · חסר דמשמע ליה דאותן שיעורים שערי חברים היו ואי לאו לוקח לא היו נותנין לו בלא מעשר אבל בלוקח סברי כדטעי המקשה הכא דלא ידע לפלוגי בין לקחן מתחילה לבהמה ובין לקחן מתחלה לאדם ודו״ק :

דף ה בתוספות בד״ה סכין טריפה וכולי משנוע דסכין כשירה [חסר] סימנים ליפלוגי כולי עכ״ל ולא ניחא להו כפרש״י שהסכין קשה ואין דבוק בו אלא שממוכית כולי דא״כ נוקשי ליה ההיא דפ׳ כ״ה דאסור לשחוט בו ·

דף ה ע״א ברש״י ד״ה ביטל אחרון וכולי וכ״מ לענין צירוף וכולי עיין בחידושי הלכות ובהיפך יש ג״כ להקשות אמאי לא קאמר כ״מ לחוורא כגון שיש כאן חצי גרים מכוה וחצי גרים שחין אינו מצטרף לאפוקי כשבא אחר כך מכוה על השחין מבטלו ונעשה כולו מכוה וכן בהפך ונראה שרש״י סבר דאז לא הוה צריך לומר דמבטל את הראשון דאפילו לא יהיה בטל רק גם שם אחרון נקרא עליו אכתי מצטרף כיון דעל שחין בא מכוה גם כן מצטרף עם חצי גרים מכוה שהיה כבר וכן בהיפך ודו״ק :

ע״ב בתוספות ד״ה אגב דוחקא וכולי והשתא ללישנא דדוחקא דסכינ׳ תקשי וכולי עיין במהר״ש מ״ש כאן ונראה שקשה לו דמאי ראיה מביאים ממ״ש אגב דוחקא דסכינא לעיל שמא יש לחלק כמ״ש רש״י דלענין בשר שהוא רך אמרינן אגב דוחקא בלע הבשר לאפוקי לענין בליעת הסכין אינו מועיל דוחקא דסכינא ולכן כתב דגם כאן מוקמינן שאינן חולקים אי בית השחיטה רותח וכו׳ רק כתירוצים דלעיל מיהו אינו

כראה מ״ש דנוכל לומר דכ״ע בית השחיטה רותח והא דפגי בלוכן לשחו׳ בהמה אחרת משום איידי דטרידי׳ לפלוט וכולי דאי הוה ס״ל דרותח אינו מועיל טעם דטרידי לשחוט לכתחילה בהמה אחרת ומ״ש לעיל איידי דטרידי היינו אם שחט בדיעבד וכמ״ש רש״י שלא לקלוף הבשר אם שחט בדיעבד מיהו נוכל לומר דהתוספות לא ס״ל החלוק של רש״י בין בשר לסכין ודו״ק :

דף ח ע״א בגמרא ת״ש ליבן ספוד וכולי אלמא חבטא קדים וכולי לפי זה יש להקשות מאי בעי להשמעינן גבי חידוד דהוא קודם לליבון הלא אף בחבטא אמרינן כן ויש לייסב ודו״ק :

ברש״י בד״ה ביטל אחרון וגומר והשתא אהכי ליה ביטול וכולי ואיפכא ליכא דיש כאן חצי גרים שחין וחצי גרים מכוה ואחר כך בא הכאה על המכוה אז בטל המכוה מעשה כל הגרים מה צריך לומר דבטיל אחרון וכולי אף אם נאמר דאינו מבטל וכידון משום שניהם שחין שלם ודו״ק :

דף ט בתוספת בד״ה ואסורה באכילה משום דרוב כולי ושריא מדאורייתא עכ״ל דרובא עדיף ונוחזקה כדלקמן אבל אי הוה אסורה מדאורייתא באכילה משום דאיכה שחוטה וודאי דהוה כמי נבילה ודו״ק :

ע״ב גמרא והא אילו ספק טומאה בר״ה ספיקי טהור וכו׳ דאי וודאי כיון דידע אביי דברה״י ספיקו טמא ע״כ דאיכ׳ בהך מילתא גזרת הכתוב דאי לא הוה ס״ל דעיקר גזירת הכתוב הא דברה״י ספיקו טמא דמסברא הוה אזלינן חסר ובר״ה ספיקו טהור ומינה באיסורה דאין לחלק ובכל גוונא חסר וכן צ״ל לפי המסקנא דאזלינן בתר חזקה כמ״ש חסר דרבא באיסורא לא אזלינן בתר כלל ולגבי טומאה כמי לא חסר הכתוב לטהר בר״ה וכן איכא לפרש [חסר] שיש בו דעת לישאל דהמקשן סבר דעיקר גזירת הכתוב לטמא [חסר] לישאל והמתרץ השיב לו דאדרבא דגזירת הכתוב בא לטהר באין בו דעת לישאל וק״ל :

בתוספות בד״ה סכין איתרעאי וכולי והא דאמרינן כו׳ איכא למימר דלא [חסר] אולי עכ״ל והיינו ללישנא דאי בעית אימא כולי לקמן ר״ל דוודאי לסוגיא דשמעתין ניחא דלא קאי טעמא דעלם וודאי פוגם לא אטעמא דסכין איתרעאי ולא בבהמה ואזלינן שפיר בעל׳ דבתריית׳ אבל לפי תירוץ זה שכתבו דגם למאי דמסיק סכין איתרעאי כולי קאי הך סברא דעלם וודאי פוגם כולי א״כ אמאי תלינן בבתרייתא טפי מבקמייתא דהא תרווייהו וודאי פגמי ולזה הוצרכו לומר דתלינן בבתריית׳ טפי לפי סבראשוכה רגיל להזהר בו :

בתוספות ד״ה ודלמא אדנפיק כולי וכן אחד מסכים שנטמא בר״ה דנוטהרין :

שניהם מטעם חזקה כולי עכ״ל ר״ל דמסוטה ליכא למילף לטהר כמ״ש התוספת לעיל דלא ילפינן מסוטה אלא דבר שיכול להיות וק״ל :

בד״ה דמכח גומרתא או ואפילו ע״פ שא׳ להיות בשבת וכו׳ עכ״ל דהקרב׳ גופיא דדקי שבת אפי׳ מספק כמו פקוח נפש אבל לבדו׳ מטריפה אין זה גוף הקרבה דלידאי שבת אי לאו דא״א לעשות מע״ש וק״ל :

בד״ה ערופה כשהיא כולי ההוא מיעוטא וכוונת בעריפה עכ״ל כנ״ל :

בא״ד אתי׳ מפרה כולי כיון דפרה בת שתי שנה א״כ כולי עכ״ל אבל ברישא של עולה ושבירת עלם דפסח דהוא רק בני שנה ליכא חזקה דטריפה אינו חיה שנה אחת וכן קשיא מעדים זוממין מההוא דאשהידו עליה ע״כ יותר מבן שנה הוא דהא בר עונשין הוא ואיכא ב ה חזקה דטריפה אינה חיה יותר משנה אבל הך דהרג את הנפש איכא לפרש שהנהרג הוא קטן פחות מבן שנה דליכא חזקה וק״ל :

בד״ה חטאת קריא וכולי ומסתמא אקרא לא הוה פליג ר״ם אלא שאני כו׳ עכ״ל וזו היא גירסת רש״י כמ״ש לקמן והוצרכו לפרש דהקושיא היא כך דליכא לפרושי כמ״ש לקמן דלא הוה פליג ר״ש ארבותיו לא הוה צריך לחזור מהא דנושני דקריא רחמנא חטאת ולקמן לפי דלא גרסינן שא ושינויא דקריא רחמנא חטאת כמי קאי ע״כ שא דאם כן לא הוה פליג ארבותיו וק״ל :

ע״ב בגמרא אמר רב אשי אמריתיה לקמיה דרב כהנא וכו׳ וא״ל יש לדקדק להאי לישנא מאי קשיא ליה לרב כהנא אדרב אשי [חסר] תקשי ליה הכי לנפשיה דמייתו מהורג נפש ויש לייסב ודו״ק :

בתוספות בד״ה וליחוש דילמא כולי ר׳ עקיבא חשוב ליה אפשר כולי חסר אילו ר׳ עקיבא חיים למיעטא מדאורייתא הוא וא״כ תקשי לש״ס מבשר תאוה לר׳ עקיבא היכי אכיל וק״ל :

דף ט ע״ב ברש״י ד״ה מהלכתא גמירי לה וכולי וגזירת הכתוב הוא וכולי מלשון זה נראה לייסב כפשוטו מה שמקשין מאי פריך אביי וכן רב שימי בר אשי הא ע״כ גם הם יודעי שילפינן מסוטה דא״לכ מ״ש רשות הרבים לרשות היחיד וכן גבי שרץ הוא ברה״י ג״כ וא״כ למה יהיה

יהיה ספיקו טהור אלא וודאי דילפינן מסוטה ולפ"ז מיושב שהמקשן ידע
דילפינן ממוטה ששם יהיה טהור מכח דאוקמינן אחזקה אך סבר אחר
דילפינן מסוט' ה"ה בכל דבר שאינו דומה לסוטה ילפינן מרשות הרבים
ושאין בו דעת לישאל שיהיה ספיקו טהור משום דאוקמינן אחזקה בכל
מקום ואילו מים מגולים לא מוקמינן אחזקה ומתרץ דמאי דילפינן מסוטה
בר"הר ושאין בו דעת לישאל שספיקו טהור הוא הלכתא גמירי דהיינו
גזירת הכתוב ואין לנו לדון במקום אחר ממנו גם בפשיטות שאין הטעם
משום דאוקמינן אחזקה רק גזירת הכתוב הוא ועיין מה שאכתוב עוד מזה
בתוספת ודו"ק :

בתוספות ד"ה התם הלכתא גמירי וכולי וי"ל דמוסוטה גמירי
לטהר בר"ה היכי דליכא חזקה וכולי עיין במהר"ש מה
שהכריחו התוספת לזה אך עדיין צריך למודעי איך תלה זה בתירוצים כאן
הלא בלא זאת נוכל להקשות אחר המסקנה דאמרינן דאזלינן גבי איסור
אחר חזקה א"כ למאי כ"מ ילפינן הלכתא גמירי מסוטה של וודאי צריכין
גם כן לתרץ כמ"ש כאן דילפינן אפילו לדבר שאין לו חזקה לטהרה ויש לומר
דבלא זה לא היה קשה כלום דנוכל לתרץ :

דף ט ע"ב בתוס' בד"ה או שירד בה טל וכו' א"ק לפי שהפסול בו מתמת
הקר חידושי הלכות ודבריו דחוקים בתוספת דה"ל לפר' דאדם
דרכו לגלות ואין דרכם לכסות ׳ הקר התוספת ומפרשים הברייתא דה"ק
חסר ומפרשים הברייתא דה"ק אם הניחם מגולה וכמצא מכוסה אין שייך
לתלות רק : חסר אין דרכם לכסות לאפוקי בהיפך אם הניחם מכוס' וכמצ'
מגולה יש לתלות גם בשרצים וכפקא מיניה אם ידוע לן שלא בא אדם לשם
אף על פי כן פסול דתלינן בשרצים משא"כ ברישא :

בגמרא והא הכא דוודאי טבל וכולי ויש לדקדק קצת דשאני גבי סכין
דהספק איכו ׳ הקר כי העלם וודאי פוגם ועור ספק פוגם
וע"כ אזלינן בתר הוודאי משא"כ גבי מקוה דיש כאן ספק שמא קודם טבילה
נתעבק בהותו מיוזים ליישב דיש ג"כ סברה בהיפך גבי סכין יש רגלים לדבר
לאותו כפק כי העוף שחט בוודאי משא"כ גבי מקוה אין רגלים לדבר
דכימא שגם קודם נתעסק באותו מין וק"ל : ברש"י בד"ה ואין דרכן
וכו' הא מגלה כמו שהניחה לא טומאה ולא פסולה איכא וכוי דליכא
למימר דה"ה נגלה כמו שהניחה דפסול ונקט הניחה מכוסה וכמלא מגולה
לאשמעי' דלא נימא שהיא טמאה כמו הניחה מגולה וכמלא מכוסה דהא ל'
גם בבא זו ולכלול ביחד הניחה כמו שמלאה או הניחה מכוסה וכו' :

ויש עוד לפרש פי' אחר דלשון מה טעם דקאמר רבי יהושע משמע
דמקשי מאי טעם יהא פסול דאל"כ הל"ל מ"ש רישא ומ"ש סיפא אלא
וודאי שמקש' בפשיטו' למה יהא פסול כי פשוט ליה טעם ש"כ הרישא וע"כ
מקשי בסיפא למה יהא פסול ומתרץ מפני שדרכן לגלות ואמאי למקשה
למה יהא פסול הלא כפשיטו הוא פסול מאחר שמלאה מגולה כמו גבי
סכנה אסור משום שנמלאת עכשיו מגולה ה"ה כאן אלא וודאי שסבר חמירא
סכנתא מאסירא ואם כן כאן איכו אסור משום שמלאה עכשיו מגולה רק
מפני שהיה כבר מכוסה ועל זה מקשי מאי טעם הלא אין דרכן לגלות
גם כן :

בתוספות ד"ה סכין אתרעי וכו' והשתא פריך שפיר בתר הכי וכו'
עיין בחידושי הלכות ולדידי נראה חסר ואין חילוק בין סכין
אתרעי לבהמה אתרעי היינו כפשיטו אבל אחר שיש חסר ׳ גבי סכין אף
שיש עוד בבהמה גם כן בבהמה גם כן סברא להתיר יותר מלאסור מ"מ
חסר ׳ ששם ספק ספיקא הוא גבי סכין ועל זה יתפרשו דברי התוספת כי
קשה להם חסר . בין סכין אתרעי לבהמה אתרעי ואם כן מה מקשי הגמר'
מאי לאו כה"ג :

דף יב גמרא באשפה שבשוק כ"ע לא פליגי דאסור כו' נראה מדברי
המתרץ דהמקשה אסיק אדעתיה דפליגי כמי באשפה שבשוק
וק"ק דמאי לא שביק המתרץ סברת המקש' דפליגי כמי באשפה שבשוק של
דלא פליגי במלא בבית לחוד משום דלכ"ע רוב מצויין אצל שחיטה מומחין
הן דהשתא אתיין כרחין ודו"ק :

בתוספות בד"ה כי פליגי כו' ה"ה דפליגי בשוק בלא אשפה וכו' עכ"ל
ולפי זה ע"כ הך ברייתא דלעיל וודאי כתנאי הוא דקתני
בה מלא בשוק חזקתו שחוט לא אתי כר"י של כר"ח ולא דחי למימר דלאו
תנאי היא אלא בהך ונלתא דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן :
ע"ב גמרא כראין דברי ר"י לר"ח שמא ר"ת כו' ק"ק דטפי הוה ניחא ליה
למימר כפשוטיה דכראין קאי לתרווייהו וכראין דברי ר"ח לר"י בבית
ויש ליישב ודו"ק :

בתוספות ד"ה מאן תנא כו' אבל הכא אחרים רואין אותו בעלמא כו'
עכ"ל כבר כתבנו במ"ק מה יש לדקדק בזה במררכיו ויישוב
לקושייתו שם אמנם יש לדקדק עוד במה שבאו לחלק בין עומד ע"ג לאחרי'
רואין אותו דא"כ מאי קשיא להו לעיל בר"פ לפרש"י שפי' הכא זאת אומרת
דאין נוסרין כו' אפי' אחרים עומדין ע"ג עכ"ל הא מסיפא שמעינן לה
ואחרי' רואין אותן דווקא דיעבד כו' עכ"ל ואמאי קשיא הא איצטרך רישא
דאין נוסרין להן לכתחילה אפילו בעומ' ע"ג ובסיפא איצטרך לאשמועינן
דאפי' באחרים רואין אותו שרי בדיעבד ודו"ק :

בד"ה קטן יש כו' וכ' למוד עפר וכף מאזנים דנקט כו' עכ"ל לפרש"י
דבעי מחשבות דהיינו אמירה עם המעשה וודאי ניחא דהיינו
האמירה שאומר שחוקק למוד העפר ולכף מאזנים אבל לפירושם דלא בעי
רק מעשה דהיינו החקיקה נ"ל דלא נקט ליה אלא לאורחא דמלתא בעלמא
ולא שיהיה צריך לומר כן דהא לא צריך אמירה כלל וק"ל :

בפרש"י בד"ה מדרבנן יש לו ולאימר גבי היפך בהם דהיכשרן מדאורי'
אין כו' עכ"ל וודאי יש לו הוי חומרא אלא כיון דלא שייך הכשר
אלא מדאורייתא אין לו וק"ל :

בד"ה בין בראש הספינ' כו' וא"א לומר כן כו' אסור לשחוט לתוך הים כו'
עיין בב"י ויסוב לזה ולדברי התוספ' כ"ל דראש הספינה הוי רבות'
ד:מי"א דראש גגו דלא כימא עלה לשחוט כו' עכ"ל וק"ל :

דף י בתוספ' בד"ה השוחט בשבת וכו' עכ"ל דמשום פעם אחת לא חשיב
עכו"ם לעיל דפריך ואי עכו"ם לדבר א' קשיא מגיעתא לא ניחא
ליה לחלק בין פ"א ובין ב"פ לענין קרבן וק"ל :

ע"ב תוספת ד"ה מידה ר"י כו כ"ש דאתיא כרבנן דגזרינן שמא ישחט אפי'
בשאר פירות כו' עכ"ל ולולי דבריהם נראה לרבנן דאסרי בשאר
פירות ולאוכלו לאו משום גזירות דשמא ישחוט של משום דנולד הו'דמוקצ'
אוכל והשתא נסקה והכי משמע דקאמר ומשיעינן לר"י דאמר אוכלא דאבר'
הוא אבל רבנן דאסרי לא ס"ל הכי ודו"ק :

דף טו בד"ה המבשל כו' ובפ' כירה כתי משמע דשרי בו ביום כו'
עכ"ל ק"ק הנאי לא הוכיחו כן דשוגג שלי בו ביום לר"ת דהא נב
היינו שוגג דר יודא וכיוצא בזה הוכיח בדיבור זה דאי מזיד דר"מ לא יאכל
עולמית א"כ היינו מזיד דר"י וכן הוכיח לר"י דאחרים יאכלו במ"ש במז ד
דאל"כ היינו מזיד דר"י הככלר וק"ל :

בד"ה מורי להו בר"מ כו' גבי עכו"ם שהביא דורון כו' ופ"ה דשמא
דאסורין כו' כדי שלא יהנה כו' עכ"ל לאסור בכלי שיעשו בעי האי
טעמא כדי שלא יהנה כו' אבל בו ביום בי"ט איכא איסור מוקצה ואפילו
לר"ש אסור דהוי כגרוגרת ולמוקין כן פ"ה התם הביאוהו התו' לעיל :

ע"ב בתוס' בד"ה כגון שקנץ וכו' וה"א דלא נקט לשון חתיכ' כדתנן מחזכי'
את הדלועין כו' עכ"ל והתוספת כתבו לעיל לחד פירוש' דמחתכין את
הדלועין כמי במחובר קמיירי ע"ש ודו"ק :

בד"ה או שהיה קנה כו' המשתחוה לא אסרו אלא התוספת כו' עכ"ל
היינו לשמואל התם דלא פליג ר"י אתכא קמא לאסור של התוספת
שכתבו התו' לקמן בדבו' המתחי' לענין ע"א כר דר"י ורבנן פליגי בעיקר
מילן היינו לרב אסי דקאמר התם הכי עיין שם וק"ל :

דף טז בתוס' בד"ה שבתחילה נאסר כו' ומהאי טעמא כמי דייק ר"ע כו'
מדאמר קר' לאסו עכ"ל רש"י גופיה מפ' ליה הכי לר"ע דמאיצט'
הכא לר' ישמעאל לא ניחא לפרושי הכי דאיצ' לני' דאיצט' דדריש מינה
לימדה תורה ד"א שלא כו' כפרש"י לקמן וק"ל :

דף יז נקרא של לר"י נבי ואיל גופיה מי הוה שרי כו' ק"ק מהיכא משמ'
ליה דבאשר יאכל את הצבי וגומר עכשיו קאמר ואימא דכאשר
יאכל את הצבי וגו' עכשיו קאמר ואימא דכאשר יאכל הצבי ואיל כשתכנסו
לארץ קאמר דומיא דכן תאכלנו דהשתא ל"ק מידי ויש ליישב ודו"ק :

ע"ב בפרש"י בד"ה סכין שיש בה כו' אבל כאן שיש פגימות הרבה כולי
עוקץ של פגימה ראשונה מהלשת כולי עכ"ל דוחק הוא לומר
דכולהו קיימו אריסא דסכינה וא"כ הוא א"כ דלא הוה עוקץ דהשין מחליק
חורפא דסכינא ומחליק ומה שיש לדקדק עוד בזה עיין במ"ק :

דף יח בתוספת בד"ה אבל בשאר טבעות לא מהכי רובו כולי עכ"ל
ומייתי מברייתא לר"י ב"י דבשאר טבעות כמי מהכי רובא
דטבעות אע"ג דלא הוי רוב קנה אם כפרש דבריה' כמ"ש במ"ק לדברי
הר"אש בלא הגרמ' ולדברי בעל המאור בהגרמ' קשה הא ר"י ב"י כמי הוא
ומקיפו רוב הקנה קאמר ומהיכא קא משמע ליה דאפילו ברוב הטבעת
סגי ומזה נראה גם ליישב פרש"י שהקשה בפשיטות לליסנא אחרינא כולי
ובהגרים היכי מני לאכסורי הא וודאי לא שחיט רובא כו' עכ"ל היינו
משום דרבי יוסי כמי רוב הקנה קאמר במלתא ועיין במ"ק :

ע"ב בפרש"י בד"ה לשון פלישי כו' ואי שהגרים מוקמא לה אמאי כו' עכ"ל
והיינו כמ"ש לעיל דאי לא הגרים מאי קמ"לן וק"ל :

דף יט בפרש"י בד"ה המולק מן העורף וחתך בשר כו' עכ"ל ר"ל חתך
בנפור, דבסכין הוי תלוש ופסול במליקה וכן לקמן בד"ה וא"ד
ולא אלא חחך כו' וק"ל :

ע"ב בתוספת בד"ה לא למעוטי כולי דהל"ל תלוש והוי כל תלוש בכלל כו' עכ"ל ר"ל דכל תלוש פסול במליקה וכשר בשחיט' אבל לפי פרש"י דקאי [חסר] לא תקשי דה"ל נחובר והוי כל מחובר בכלל [חסר] לשחיטה ת"נ למליקה [חסר] וי"ל לא נקט שן כולי אלא כלומר ד"א מפסיל מטעם מחובר כו' עכ"ל ונראה · חסר נתכוון ברש"י שכתב בד"ה לא למעוטי כו' וכיון דאשמעינן לפורן היה · חסר טעמא משום מחובר כו' עכ"ל ודו"ק :

דף ד ובתוספת בד"ה אלימא למעוטי כו' אבל למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה אין עיקור היאך תלוי כו' עכ"ל כנ"ל :

בא"ד ומה לי טריפה זו כו' סוב אין מועיל לו נחירה כולי ק"ק לפי מה שפי' לעיל התוספת לפ"ה דעיקור סמנים היינו ע"י פגימת סכין לא שייך בזה טריפה כיון דע"י נחירה היא וודאי שרי כמו לגבי שחוט' בנקיבת הושט דדרך שחיטה בהכי כמ"ש לעיל ·

בד"ה לא אמרן כו' ובשדרה ומפרקת חשיב טפי עכ"ל היינו למאי דמסי' בלא רוב בשר וכן פרש"י לקמן בפ"ב וק"ל :

דף כא בתוספת בד"ה כמשפט כו' דמיתורא דרשינן כו' ללמוד על כל חטאת אפילו בעוף כו' עכ"ל ק"ק דאם כן הדרא קושיא רש"י לדוכתא לוקמא בחטאות עוף דסליק מיניה כו' דהא בחטאת עוף כתי' בהדיא מיתורא כמו גבי בהמה ונאמר דנהאי יתורא לא נילף רק חטאת בהמה דומיא דפר של אהרן כיחא ודו"ק :

דף כב בפרש"י בד"ה בתורין לשון משנה וכולי עכ"ל ובד"ה תורים גדולים כו' ואתורי' דקרא קאי עכ"ל אולי שהיה גורס במתני' תורין בנון ובברייתא תורים במ"ם ולאו לפרושי קרא קאתי דהא תורי' משמע גדולים ולא קטנים לשיטת רש"י כמ"ש הרא"ש אלא דאקרא קאי קאמר וק"ל :

ע"ב בתוספת בד"ה ומה תורים כולי היכי בעי למדרש בק"ו לאפוקי ממשמעות כולי עכ"ל כיון דלמצוה גדולים משמע היאך בעי הק"ו לעכב לאפוקי ממשמעות ועוד הא איכא למפרך אק"ו מה לגדולים שכן מצוה בכך משא"כ בקטנים וק"ל :

בד"ה אנטרך כולי אין להעמיד המיעוט אטומטוס כיון שיש להעמיד אאנדרוגינוס כולי עכ"ל והיינו למ"ד אנדרוגינוס בריה הוא אבל למאן דאמר דספיקא הוא : חסר להעמידו אאנדרוגינוס משום קושיא אנטרך קרא למעוטי ספיקא מוקמינן אטומטוס ועיי' מ"ש בזה בחדושינו פ' ר"א דמילה :

דף כג ע"ב בתוספת בד"ה דאמר מייתי כולי בלילתו עבה ב' לוגין לעשרון וכולי עכ"ל ר"ל שני עשרונים סולת וד' לוגין שמן לעשרון ונמצא בא שני לוגין לעשרון והוי בלילתו עבה יותר מ"ג לוגין לעשרון בכבש וק"ל :

בד"ה אי סאור דר"מ כולי תניא שיאור ישרף ונותנו לפני כלבו כולי משמע דאסור באכילה כולי עכ"ל היינו מכתנו לכלבו משמע ליה דאסור באכילה לישראל אבל הא דקתני ברישא שיאור ישרוף לא איירי בשיאור דר"מ לר"י אלא בשיאור דר"י לר"י וכפרש"י בשמעתין וע"ש :

דף כד בפרש"י בד"ה ואין קריאת כולי אם הגורל משנה את קביעת השם כולי עכ"ל לכאורה מי הכריחו לכך ולמאי לא נפרש בלא שינוי שם שהגורל לחוד קובע ואין השם קובע וכן להיפך בקיבין השם לחוד קובע ולא הגורל וי"ל כיון דלפום סברא דהשתא ליכא עיכובא בגורל לא איכפת לן בקביעות הגורל אלא לענין שינוי בקביעות של שם ודו"ק :

בתוספת בד"ה אמר קר' כו' אף מג"ש דילפינן התם וכו' עכ"ל ואף על גב דהג"ש מקובלת דאין אדם לומד ג"ש מעצמו הק"ו מפיק לה מג"ש ומוקמינן לה במילתא אחריתא ודו"ק :

בד"ה בתוספת טעמא דכתב כו' אלא אמרינן נוקמא אשר עלה לדרשא וכו' עכ"ל וש"ס דקאמר וכל היכא דכתיב חוקה כו' אחוקם דפרה קאי ומאשר עלה קדרים עיכובא ודו"ק :

ע"ב בתוספת בד"ה כתמלא זקנו כולי וא"ת דבסוף לולב הגזול משמע דאפילו קטן נושא כולי עכ"ל אהך דמסכת דמגילה קשיא להו שא דאי לאו תירוצם דהכא הייתי יכול לומר דההיא דמסכת מגילה דאין קטן נושא כפיו היינו בקבע והך דלולב הגזול :

בד"ה אא"כ נגע כו' אבל למאי דפרישית דהא תוכו של זה מקבל טומאה כו' עכ"ל אין לפרש דבריהם דהשתא ליכא ק"ו דזה אינו דע"כ השתא כמי מטמא אחרים מאויר מדכתיב תוכו ולא תוך תוכו כמ"ש התוספת לעיל אלא דר"ל להאי פירושו דה"א דתוכו של אחר אינו מקבל מתוכו אפילו במגע היאך בעי למילף בק"ו שלא יקבלו שאר כלים טומאה מגבן ואם כן תקשי לך היכי משכחת להו טומאה כלל ודו"ק :

דף כה בתוספת בד"ה ויהיו כל הכלים כו' וא"ת אם כן לא ליטמא מגבו דהשתא כו' עכ"ל ור"ל דלא ליטמא מגבו וליכא כמי ק"ו לאוירא בשאר כלים וע"כ ק"ו פריכא הוא וק"ל :

ע"ב בתוספת בד"ה המתמד כו' דאפילו רמא ג' ואתו ג' ופלגא לא חשיב טעם גמור לרבנן כו' עכ"ל ר"ל לרבנן דאחרים דפ' המוכר פירות דס"ל דאפילו ברמא ג' ואתא ג' ופלגא מברך עליה שכ"ב וק"ק אכתי מאי פרי' הכא ואימא מתני' ברמא ג' ואתא ג' ופלגא ואתיא מתני' כאחרים דהתם דס"ל דמברך בפ"ה דהא לא דחיק ליה לאוקמא כיחיד דהא אוקמא כר' יודא וק"ל ויש ליישב ודו"ק :

בד"ה אי ר' יודא כו' ומוקי אחרים ורבנן כדרבנן דר"י כו' עכ"ל ר"ל בהא דלא פליגי בכדי מדתו וס"ל דלאו חמרא הוא ס"ל כרבנן דר"י אבל בהא דפליגי ביותר מכדי מדתו ע"כ אחרים לא ס"ל כרבנן דר"י דהא דביתר אוקמא נמי פליגי ודו"ק :

דף כה ד"ה שני בבהמה לכתחילה לא וכו' ואי משום וורידין וכו' ה"ת לדחוי' דא"כ מאי פליג ר"י את"ק הא ת"ק מודה לרבי יהודא דלכתחילה צריך וורידים אפילו בבהמה ור' יהודא גם כן לכתחילה קאמ' כמ"ש התוספת אלא דכיהא לתרץ האמת דאין צריך גבי בהמה כלל אפילו לכתחיל' וק"ל :

בגמרא שחיט מן הצואר כוני גמר לפרש"י ק"ק מאי צריך לומר דשחיטה מן הצואר הוא הלכה למשה מסיני כיון דאסכחן תנאים דילפינן מקראי כמו שמביא הגמרא אחר כך משא"כ לפי התוספת לא קשה :

דף כו בתוספת בד"ה כשהחמץ כו' ואפילו יש בו ג' לוגין כו' אינו פוסל כו' עכ"ל היינו למאן דגרים לקמן בריסא חסר קורטוב וק"ל :

בא"ד דהתם ליכא טעמא כו' אבל הכא דאיכא טעמא חמרא כו' עכ"ל לכאורה קשה דהא בסופו להחמיץ קיימינן הכא ומאי טעמא דחמרא אית ביה וכמ"ש התוספת בהדיא לקמן אף על גב דסופו להחמיץ כיון דהשתא מיהא טעמא וחזותא מיא עכ"ל ויש ליישב דלא כ"כ שא לרבא אליבא דר"י בן נורי אבל רב נחמן דס"ל כרבנן סבר כיון דסופו שיהיה בו טעם יין כשיחמץ חמרא מזגא מקרי וקרוב לזה כתבנו בחידושינו במ"ק לפי' רש"י לרב נחמן ע"ש ודו"ק :

דף כז השוחט ע"ב בתוספת בד"ה חצי א' בעוף כו' ומרישא כמי שמיע ליה דדווקא רוב כו' עכ"ל לקמןמוקמינן הרישא בחולין והך סיפא בקדשים מיהו לענין דבעי רובא מכ"ש הוא בקדשים והמ"ל חסר גופיה דאיירי בקדשים שמעינן דבעי רוב דקתני רוב א' בעוף כו' וק"ל :

דף כז איני מבין דהא סיפא בקדשים היינו הא דחזרו ונקט רוב א' וכו' קשיא להו דהא נקט חצי אח' בעוף מרישא שמעינן ומיהו מר יליף מהאי ברש"י ד"ה דלא וכו' הלשון אינו מובן לי דהא לפרש"י הש"ס קאמר לה ולא שום מ"ד וע"ז מקשי התוספת תרי קראי ל"ל וק"ל :

דף כח ע"ב בתוספת בד"ה לפי שא"א לנמלם כו' דמסתמא לא כוונו בגם א' כו' עכ"ל דאף על גב דבידי אדם אפשר לנמלם היינו באדם א' אבל בב' בני אדם מסתמא לא כוונו כו' והוה בידי שמים ובתוספת פ"ב דבכורות כתבו דרך אחר ימכין וכו' שאינו בכלל הפסט שהדי הותז וכו' מ"ש בחידושי הלכות וכו' אינו מבין ובפרט שרש"י בפי' החומש בהדיא כתב אין בכלל הפסט שקודם לכן הותז וכו' אך וודאי אין הפי' שנותן טעם למה אין צריך הפסט משום שהותז דלא דרשינן טעמא דקרא אך הכוונה שת"ש הפסו' והפסים לא קאי ארא"ש שכבר הותז :

דף כט בתוספת בד"ה איש נדחה כו' לא ממעטינן אלא רוב ישראל כו' עכ"ל לאו דווקא רוב דהא אפילו מחצה על מחצה דלא הוי כרובא בעלמא ממעטין אלא כפי רש"י דנהי דרובא לא מקרי כו' :

דף ל בתוספת בד"ה מדמי פסח כו' וא"ת מנ"כ כו' דמכי שחיט פורתא כו' ואם פדיון גומר וכו' עכ"ל הכי משמע להו דבגמר שחיטה לא יכול לפדותה דכבר נעשית שלמים וכן מוכח מפרש"י שכתב תדמי שחיטה ראוי למכור קודם גמר שחיטה כו' ק"ק לדבריה' דהיאך בעו למימר חלוקה זו דשחט פורתא ולא יותר דהוי ראוי לכלבים כו' דאם כן דומיא דהכי בשחט שלא לשמו דלא שחט ואם כן אמאי חייב למ"ד דאינה לשחיטה אלא לבסוף :

ע"ב בתוספת בד"ה החליד כו' את"ל דבשר אף במיעוט קמא לא ששלה שהייה בעוף כו' עכ"ל אבל בבהמה נהי דבשר במיעוט קמא בסימן ראשון מ"מ שהייה בסימן שני וודאי דפסול וק"ל :

דף לא גמרא השתא כו' בב' בהמות סגי להו כמלא צואר א' כו' אף על גב דאיכא למימר כמי מלא צואר א' וחוץ לצואר משהו מ"מ כיון דבצואר א' בעי טפי משהו אין סבר' דהב' צוארין תסגי כמי בצוא' א' ועו' משהו :

דף לב בתוס' בד"ה ורמינהי כו' מסמ' ליה לאח' שחיט' מדקתני סיפא כל שאין כמוה כו' עכ"ל מיהו ודאי משמע דעכשיו היא חיה כמ"ש התוספת

התוספת לקמן אלא דהכא ר"ל דלאו היה ממש קאמר קודם שחיטה אלא היה לאחר שחיטה וק"ל :

ע"ב בתוס' בד"ה וליחשוב כו' והא בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה כו' וא"כ שפיר שמעי' מיניה ניטל הירך כו' עכ"ל אע"ג דבזה הכלל לא משמע אלא טריפה ואיכא ע"כ הך דנחתכו רגליה כו' טריפה היא מכל מקום ניטל הירך אף על גב דהוי נבילה הוי בכלל נחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה דהירך בכלל ודו"ק :

בא"ד ומיהו פ"ק פי' בקונטרס ניטל כו' עד הני הירך כו' הוי טריפ' עכ"ל ר"ל דמזה מוכח דבעלם שליפי שהוא ירך כמי מיטרפא וק"ל :

דף לב בתוספות בד"ה א' עכו"ם כולי דילמא לית ליה ההוא כללא אלא סבר כמ"ד הכא אין מזמנין כולי ק"ק מאי קאמר רב פפא לרב אחא ב"י איכא מידי כו' הא רב אחא ב"י אליבא דר"ל קאמר למילתא ואיהו ע"כ לית ליה הך כללא דמי איכא כולי מדאמר הני שיעו' מותר ויש ליישב וק"ל :

ע"ב בתוספות בד"ה ה"מ בטומאה כולי אתא דלא כרע"ק דאפילו בטומאה דרבנן סבר ד"ה כולי עכ"ל קושטא דמתניתין דהכא מתוקמא כרע"ק וק"ל :

דף לב ע"ב בתוספות ד"ה ודלמא ע"כ לא פליגי וכולי דאסורין במעש' משמע באכילה וכולי ק"ק אכתי אינו מוכח דילמא כיון שאסו' באכילה אסור גם בנגיעה וכמו שהקשו בסמוך אח"כ דאי בנגיעה שרי אמאי לא יאכל וכולי ויש ליישב וק"ל :

ד"ה והא נגיעה היא וכולי יכול לדקדק דבנגיעה איירי וכולי דבריהם תמוהים וכמ"ש בחידושים ומה שתרץ מהר"ש דהמקשן ידע לחלק לענין מעשר ותרומה וכולי הוא תמוה דהא גם כאן איירי בחולין שלקחן בכסף מעשר ואם יש לחלק בין מעשר עצמו ובין לקוח בכסף מעשר אם כן מאי ראיה מביא בגמרא ממתניתין גם מה שתירץ בחידושי הלכות דהתוספות אינן רוצין להקשות על המקשן וכולי אכתי אינו מתורץ שהרי קושייתם אינו כלום דאם היה המקשן מדקדק דאכילה ונגיעה אחד וזה תלוי בזה ואם כן עיקר קושייתו אינו כלום גם כאן ממתניתין והנראה דמ"ש התוספות בדבריהם אפילו היה תנן אוכלים יכול לדקדק וכולי אין כוונתם שהמקשן יכול לדקדק אלא קאי שאנן היו יכולים לדקדק ממתניתין ואם כן עיקר קושית התוס' הוא על דברי המקשן שמדקדק ממתניתין שנוכל לחלק בין אכילה לנגיעה ועל זה מקשי אמתניתין הלא אין כאן שום סברא על זה ואם כן אף אם תנן אוכלין יכולין לדקדק ממילא לא יקשה גם המקשן כלום ועל המקשן מתחילה אינו קשה כלום כי הוא סומך עצמו על המתניתין שיש איזה סברא לחלק שע"כ האלרך לאשמעינן גם נגיעה וע"ז מקשי דמברייתא לא משמע כן אבל על המתניתין גופא קשה הלא אין כאן סברא לחלק ודו"ק :

שם בגמרא הכא בידים תחלות וכולי וק"ק לפי זה מאי לריך המתני' לאשמעינן דנאכלין לאשמעינן הדיוק שגם נגיעה אסור הא פשיט' דתחלה עושה שני בנגיעה ויש ליישב דאי לא תני נאכלין ה"א דמתני' איירי בחולין שלקחן בכסף מעשר ולא הוה אשמעינן דידים תחילות כרשב"א :

שם בתוספות ד"ה האוכל וכולי עיין בחידושי הלכות ולדידי נראה דהרי לריך ליישב למה גזרו שיהיה טמא כדי שלא יתן משקין של תרומה לפי זה אם יהיה נזהר מכח זה הלא לריך להיות נזהר גם כן לשתות משקין של תרומה כשיש אוכלין טמאין בפיו כדי שלא יטמא את התרומה ולמה ישמור יותר דין זה מדין זה אלא וודאי העניין הוא שלריך לעשו' נשמרת להרחיק שלא יגיע אפילו בתרומה ממילא מכ"ש שלא ישים אותן לתוך פיו בטומאה וע"כ היה לריך לעשותו שני עכ"פ ממילא לא יהיה לו עסק בתרומה אפילו לנגוע אותה מכ"ש לשתותה משא"כ אם היה מותר לנגוע והיה לחוש שיאכל או ישתה גם כן ודו"ק :

דף לד בתוספות בד"ה השלישי נאכל כו' ההיא בבא איירי בתרומה שנעשה עט"ק כולי עכ"ל ולא תקשי לרבה בב"ח דלית ליה שלישי כלל בנעשה עט"ק דרבה בב"ח לא קאמר הכי דליכא שלישי היינו בחולין שנעשו עט"ק אבל בתרומה אפילו רביעי איכא בתרומה שנעש' עט"ק ולקמן לרבי ילחק הקשו התוספות מהך ברייתא ולא רלו לחלק בזה וכמ"ש במ"ק ע"ש ועוד נראה דרבה בב"ח מוקי הך ברייתא כר"א אבל לרבי יהושע כיון דליכא בחולין שנעשו עט"ק ה"נ ליכא רביעי בתרומ' שנעשו עט"ק וק"ל :

בא"ד והחמישי עלמו יכול לערב בו מאכל קודש שהוא קודש גמור כו' עכ"ל נראה דר"ל דיכול לערב בו אפי' אוכל חטאת אבל אוכל שאר קודש לא אלטריך לאשמעינן כיון דלית ביה אמיסי דומיא דרישא בתרומה שנעשה עט"ק דאשמעינן דיכול לערב כולי קודש אבל תרומה לא אלטרך ליה לאשמעינן דיכול לערב בו כיון דרביעי לית ביה וק"ל :

בא"ד ואין לתמוה על התרומה ועל הקודש היאך נאכלין כיון דטמאים הם כו' עכ"ל נראה דר"ל בתרומה שנעשו עט"ק כיון דעביד רביעי לפסול היאך נאכל דתרומה טמאה אסורה באכילה אבל בשמעתין בחולין שנעשו עט"ת ודאי דלא קשה להו מידי כיון דבחולין טמאין ליכ' איסור אכילה כלל וק"ל :

דף לד ע"א בגמרא ולוקמי בחולין שנעשו על טהרת תרומה ורבי יהושע וכו' וק"ק דילמא משום הכי לא רלה לאוקמי מתני' כרבי יהושע דאם כן מאי קמ"ל מתניתין דנאכלין כשלא הוכשרו בשלמ' לכל התרולים דלעיל אתי לאפוקי מאידך אבל כאן ליכא מאן דפליג גבי חולין שנעשו על טהרות תרומה ויש ליישב וק"ל :

ברש"י ד"ה אלא באוכל וכו' ועלה קאמר אף אני לא אמרתי דדוקא וכו' עיין בפירושים ודבריהם דחוקים בעיני וע"כ הנראה בעיני דרש"י מפרש מדקאמר אף אני וכו' משמע דה"ק רבי יהושע לרבי אלעזר אתה מקשי אותי למה יהיה שלישי שני אף אני מטעם אחר לא אמרתי שיהיה שלישי כלל גבי קודש רק גבי תרומה ממילא מתורץ קושייתך דגבי קודש אין כאן שלישי כלל וגבי תרומה מכ"ש שאין נעשה שני שפיר אמינא תעשה שלישי מפני שטהרתה וכו' ממילא משמע דדוקא קאמר דהרי זה עיקר תשובת רבי יהושע וזה מדוקדק בדברי רש"י ודו"ק :

בא"ד מאי מותיב ליה רבי אליעזר לר"י וכולי וקשה אכתי אינו מוכיח כלום אימא דרבי אליעזר הבין בדברי רבי יהושע שאמר בחולין שנעשו על טהרת תרומה לרבותא ומכ"ש גבי קדש ממילא מה שאמר שני לקודש הוא גם כן בחולין שנעשו עט"ק וע"ז מקשי שני למה והשיב לו ר' עקיבא מה שאמרתי בחולין שנעשו עט"ש יהבתי טעמא למילתא דדוקא כאן היא שני ולא גבי קודש או נוכל לומר שהבין דדוקא קאמר גבי עט"ת הוא שלישי ולא גבי קודש והקשה לרבי יהושע על תרומה למה יהיה שלישי שני והשיב לו כי לא היתה כוונתי כן רק ליתן טעם למילתא מיהו זה יש ליישב אבל הראשון קשה ולפי מה שפרשתי דברי רש"י הראשון מיושב גם כן קלת :

ע"ב בתוספות ד"ה אף אני כולי אלא וודאי אין בו שלישי ולכך לא הולרך לפרש וכולי מיהו עדיין קשה דהוה לו לפרש דלא נטעה גם בזה לומר דסבר דגם גבי קודש נעשה שלישי כמו רבי אליעזר וממילא יטעה גם כן דשלישי נעשה שני ואם תאמר שסבר רבי יהושע שזה הוא פשיט שאין נעשה שליפי ובוודאי לא יטעה ה"ה כימא שסבר שפשוט הוא שאין שליפי נעשה שני ולא יבא לטעות ויש לייסב ודו"ק :

בד"ה שלישי נאכל וכולי יכול לערב בו מאכל קודש שהוא קודש גמור וכולי מ"ש כאן בחידושי הלכות מ"ב דאיירי בחטאת עלמו כתב הר"ש במסכת טהרות דא"א לפרש כן דהא שום חטאת אינו נאכל ולפי דבריו לריך ליישב הא אפילו ברביעי יכול לערב וכולי וק"ל :

דף לה בתוספות בד"ה האוכל ג' כולי כמו שאינו עושה רביעי כו' עכ"ל ר"ל אותו המאכל ג' אינו עושה רביעי והא הולרכו לאתוי ראיה דאוכל חמור ממגע אבל אהא דאוכל המאכל חמור טפי לאכול בקודש מליגע בו לא הולרכו לראיה כדקאמר בהדיא לגבי שלישי תרומה רביעי האוכלו אסור לאכול ומותר ליגע וק"ל :

בא"ד והשתא לעניין זה יש בהן שלישי דשוב אין שוחטין כולי עד כאן לשונו ק"ק דמכל מקום היא בחולין שנעשו עט"ק מה שייך בהו שחיטת זבח ויש לייסב ודו"ק :

דף לז בגמרא הכל מודים היכא דאיתא לדם מתחילה כו' משמע מזה דלמאן דאמר כמי דאין לשחיט' אלא לבסוף מכל מקום אחר שנגמרה השחיטה גם שחיטת סימן ראשון מקרי שחיטה למפרע מדלא מוקי פלוגתייהו אלא בנתקנח בין סימן ראשון לסימן שני ולא מוקי לה בדלא בא דם על הדלעת רק מסימן ראשון ואפילו לא נתקנח ולריך לחלוק דלעיל גבי שחט סימן אחד בחוץ וסימן שני בפנים למה לא נאמר למאן דאמר כמי דאיכא לשחיטה אלא לבסוף מכל מקום אחר דנגמרה השחיטה מקרי גם שחיטת סימן ראשון למפרע שחיטה ודו"ק :

בתוספות בד"ה ודם חללים כולי לא למעוטי טיפה המשחרת כולי עכ"ל גם מזה ה"מ נדחוי פרש"י שפיר' הכא דם המשחיר הוא אחר דם הקילוח וא"כ הוא דם שהנפש יולאה בו והתם קאמר למעוטי דם טיפה המשחרת דלא הוי דם הנפש אבל לדברי התוספות ניחא דדם המשחיר הוא קודם דם האדום ודם הקילוח ומטיפה המשחרת היינו אחר כלות דם המשחרת ומתחיל האדום וק"ל :

חדושי הלכות מסכת חולין

ע"ב בפרש"י בד"ה אמר ליה רב יוסף כו' למפשט בעיא דרבי ולאותביה לרבי אליעזר כולי עכ"ל רב יוסף קאמר לר"א דבעי דדוקא אוכל הבא במים מן התורה וממילא תפשוט בעיא דר"ל וקא"ל רב יוסף הסת' דגם למאי דמוקמי הך דהוכשר בשחיטה והך דהבולר מדרבנן ולא תקשי לרבי אליעזר דמפורש מילתא דמדאורייתא קאמר מכל מקום אבעיא דר"ל דלא מפורש בה מדאורייתא תפשיט וק"ל :

בתוספות בד"ה וכ"ת תרגמא כו' אלא . חסר . דמשמע ל' רבים כו' עכ"ל וכן כולה מלתא שהן כו' ואין מכשירים לשון רבים הוא וק"ל :

בד"ה ועדיין מסקה כולי כ"ע מודה דהיינו מחוברין דבשעת דבוקו כולי עכ"ל ר"ל דכשבאו המים על העור שהוא השומר היו המי' מחוברין בקרקע אף על גב דלפי אותה שעה היתה הבהמה בחייה ולא היתה ראויה להכשיר ולהכי לא ניחא ליה לאוקמי בפשיטת במחוברין ממש בהכשר אוכשר במים מחוברים וכמ"ש לעיל דהמ"ל הכי לרבי יוסי ב"ח דההוא מלתא דפשיטא הוא אבל בכה"ג לאו מלתא דפשיט' הוא דסד"א דתלושין מקרי כיון דבשעה שהיו מחוברין לא היו הבשר ראוי להכשיר וק"ל :

דף לה ע"א ברש"י ד"ה דליכא כזית וכו' ואתי למיכל תרומה אבתריה וכו' ודבריו תמוהים דהא כבר סתר פירש זה מלשון הגמרא שמשמע שאינו מקשי מכח תרומה רק שאסור לו ליפסול גופיה גם מכא לן שיאכל תרומה אחרת בתריה שישמור עצמו שלא יאכל גם התוספות לא הביאו דברי רש"י אילו לכן הנראה בזה אין כאן ט"ס אזי וגלת ואתי קאי ונמשך למעלה דהיינו פסול לגופיה ואתי לפסול עצמו לענין מאי למיכל תרומה אבתריה שפוסל עצמו מלאכול תרומה והיינו פסול הגוף ולשון זה מורגל תמיד נקט ואתי אשמעינן ואתי ודו"ק :

בתוספות ד"ה האוכל שלישי וכולי ולא נקט נוגע שאינו עושה רביעי אם נגע וכולי רלה לומר אם נגע המאכל ברביעי אינו מטמא ואמרו דרבותא הוא דהא שלישי נעשה שני אותו האוכל את המאכל שלישי ואם נגע המאכל ברביעי אינו עושה שני ממילא רבותא הוא אפילו לאכול את השלישי מותר ובחידושי הלכות מ"ב לא הבין כך וק"ל :

בא"ד וא"ת ר' יצחק כמאן וכו' לפום ריהטא קש' ומאי רצו בזה הלא קושייתם ותרוצם הוא קושיות הגמרא ותירוצה ומאי הוסיפו חיזוק במה שמקשו מן רבי אליעזר גם כן והנראה בקושיות התוספות הוא אף לפי מאי שמתרץ דרבי יהושע איירי בחולין שנעשו על ט"ת בזה אמר דנעשה שני אכתי תקשי כיון דרבי אליעזר איירי דנעשה שלישי בין בנעשה עט"ת ובין נעשה עט"ק ורבי יהושע אינו חולק על רבי אליעזר רק בנעשה עט"ת וממילא משמע דגבי נעשה עט"ק מודה לר"א ונעשה עכ"פ שלישי דאין סברה לעשות עוד פלוגתא ממילא רבי יצחק דלא כמאן דכרבה ב"ב תנא וכעולא לא מצי לפרש ואם כן ומשמע דמודה לרבי אליעזר ע"ז מתרלים דרבי יצחק סבר דגם רבי אלעזר לא איירי כלל בנעשה עט"ק ממילא אין כאן שום הכרח איך סברי רבי אליעזר ורבי יהושע גבי נעשה עט"ק וסבר רבי יצחק שהם סוברי' דהאוכל טהור ודו"ק :

ע"ב גמרא ומי אמרינן בפירי וכולי תעמא תרומה לקודש וכולי ויש להקשות מאי קושיות דהא כבר חולק רבי יהושע עם רבי אליעזר שאמר גבי נעשה עט"ת דנעשה שלישי ופליג רבי יהושע ואמר דגבי תרומה טהרתה אגל קודש וכולי ורבי אליעזר לא סבר סברא זו ואם כן אימא דמתני' אם הפרשתי וכולי אתיא כרבי אליעזר ויש לומר דעכ"פ תקשי אתה רוצה לעשות תדע מדין מדרשות ולפי זה צריך אתה לאוקמי מתניתין כרבי אליעזר מנא לך להוכיח כלום דילמא יש חילוק בין פירי למדרשות ממילא אתיא מתניתין גם כרב יהושע וק"ל :

שם בגמרא הא דם שחיטה מכשיר וכולי נראה לתרץ איך הבין המקשן ברייתא דלעיל וכי הדם מכשיר וכולי עם ברייתא זו דיש לומר דוודאי ידע לתרץ דהדיוק הוא על דם חללים ומאי קשה ליתני דם שחיטה וכולי משום דכאן איכא למיטעי ולומר דדם שחיטה מכשיר לכן ליתני דם שחיטה אינו מכשיר ואתיא דם חללים במכ"ש זה אינו קשה כלל דגם בזה ליכא למטעי ולומר דדם שחיטה מכשיר דסמך עלמו אברייתא דלעיל דאמר רבי שמעון וכי הדם הוא מכשיר וכולי אבל השתא דתירלתא דגם גבי וכי הדם הוא מכשיר יש לפרש וכי הדם בלבד וכולי אם כן שפיר קשה ליתני דם שחיטה דהא בזה איכא למיטעי מה שאין כן אי הוה תני דם שחיטה ליכא למיטעי גבי דם חללים ודו"ק :

בפרש"י ד"ה דם המת כבהמה שמתה וכולי יש להקשות אימא לפי זה דהדיוק קאי אדם של אדם דמכשיר גם לרבי שמעון דעל כל פנים אינו מפורש בלשון זה שאיירי דווקא בבהמה ולא באדם אפילו לפירש רש"י וק"ל :

דף לז בתוספות בד"ה מי מהכיא כולי כמה דברים שהיו מביאין בעזרה וגם כולי עכ"ל בתוספות פ"ק דפסחים כמה דברים שהיו מביאין בעזרה כגון בכורים כו' ע"ש וק"ל :

בד"ה השתא מחיים כולי א"ה אצטריך לאסור כבילה משום דטריפה מיתסרה כולי עד כאן לשונו ק"ק אמאי לא דחו דבר זה דהני כבילה כמי כיון דמתה אין לך חסרון גדול מזה וכמו שהקשו לקמן בסמעתין לפרש"י ודו"ק :

בד"ה דילמא היינו טריפה כולי וק"ק לעיל דפריך היינו כבילה כו' לא קאמר לעבור כו' עכ"ל רש"י פי' קושיא דלעיל כמי הכי אלא דש"ס ה"ל לפרש כן כדמפרש לה הכא וק"ל :

ע"ב בתוספות בד"ה ומה מחיים כולי וע"ק נהי נמי דמסוכנת לא הוי בלאו דטריפה מכל מקום תתסר בעשה כולי עכ"ל ק"ק דתקשי הכי לעיל בפשיטות בשמעתין דקאמר דמסוכנת אסירא כולי טריפה מבעי ואימא דטריפה לאו היינו מסוכנת ואצטריך לאסור טריפה בלאו ומכל מקום מסוכנת תתסר בעשה מקרא דזאת החיה כו' וכן יש להקשות לעיל גבי נבילה ויש לייסב דלעיל בלאו הכי דחי ליה שפיר ודו"ק :

דף לז ע"א בתוספות ד"ה ומה מחיים וכו' מכל מקום תיתסר בעשה מקרא וכו' מ"ש בחידושי הלכות מ"ב ומקשי למה אינו מקשי זה לעיל גבי טריפה וכן לעיל גבי נבילה אגב שיטפא כתב כן דהא בא"מ' קושית הגמרא לעיל אימא מחיים בעשה וכולי וק"ל :

בא"ד ור"ת מפרש דה"ק וכולי מה שהאריך כאן בחידושי הלכות למה אינו מכיח ר"ת קושיא הגמרא כפרש"י מכח קירוב מיתה רק זה היה לו להוסיף דמטריפה ליכא למילף משום דאיכא למיפרך שכן מחיים אי הוה מסוכנת שרי ומה שמתרץ דברים דחוקים הם אבל דברי התוס' אתיין כפשוטו דאם הק"ו מכח טומאה איכא למימר אי סלקא דעתך דמסוכ' אסירא אם כן יש ק"ו ומה מחיים דליכא טומאה וכולי דליכא למפרך שכן מחיים משום דנבלה גם כן היא מחיים שהרי קירוב מיתה ונבילה הכל אחד ואין חילוק ביניהם לאפוקי אי הוה רולים לילף נבילה ממסוכנת מכח קירוב מיתה אם כן רוצה הסתא ללמוד נבלה אזגם אק"ו של קירוב מיתה יש פירכא זו מה לקירוב מיתה שהיא מחיים משא"כ נבילה דליכא השתא למימר הא גם נבילה אסור מחיים מכח מסוכנת שהוא קירוב מיתה דהא השתא אתה באתה ללמוד נבילה ובזה מתורלים עוד קושיא וכן ראיתי אחר כך שמהר"ס כתב סברא זו לעיל בדיבור הסת' מחיים אסור וכו' ודו"ק :

בא"ד ההוא כמי אתיא בק"ו לעיל וכולי ל"ע מה לריכי לתלות דלעיל אתיא בק"ו זה הא לפרש"י כאן יש ק"ו זה גם אדרבה בהיפך לעיל כתבו התוספות דהק"ו הוא מכח מיתה מי סרי' ולא מכח קירוב מיתה ונראה להגיה סל"ל כדפירש לעיל והיינו כמ"ש התוספות לעיל דאי הוי קאי הק"ו מכח קירוב מיתה אז אינו קשה קושיא הגמרא שעשאה גיסטרא וק"ל :

דף לח גמרא הכי תנאי אית להו דרבי אליעזר בר יוסי כולי הולרכו למימר ק"ו דרבי יוסי אבל לא ידעתי דמכל מקום מהיכא קאתי להו דמהכי מחשבת בעלים לת"ק ולרבי אליעזר דחוץ מפנים ליכא למילף במה מלינו דאיכא למיפרך מה לפנים שהמחשבה פוסלת בהן ודו"ק :

דף לה ע"א ד"ה גועה וכולי לרבי גמליאל דמחמיר וכולי נראה דהוכחות התוספות הוא דמפרשי מ"ם אילטריך ליה לאבא לאזוזי אוכא וכולי משמע דווקא זו לא אילטרך אבל גועה והטילה אצטריך וכו' וא"כ אי ה"א דרב איירי אליביה דרבנן הוה קשה דשמואל ממ"כ איך סבר כפופה ופשטה אם הוא עדיף מגועה או פחות ממנו אם הוא עדיף אם כן מאי קאמר שאכי אומר וכולי ואשמעינן דפסוטה וכפפה הוי רפירכום הא אפילו פחות ממנו כגון גועה והטילה רעי גם כן הוי כפירכום לרב ואם פשטה וכפפה הוא גרוע מן גועה והטילה אם כן מאי קאמר שמואל דאזוזי אוכי לא אילטרך הא גועה והטילה שפיר אילטריך הא גם זה לא אילטרך כיון שאפילו פסוטה וכפפה שהוא גרוע ממנו הוי כפרכום אלא וודאי דרב קאי אליביה דר"ג גם כן ושמואל סבר כרבנן ומ"ש התוספות ולהכי פריך שפיר היינו השתא אתי יותר שפיר קושיות הגמרא ובזה מתורלים אותם קושיות ודו"ק :

דף לט בתוספות אלא זבחה דע"ז כו' אי חשיב פיגול אף במחשבה כולי עד כאן לשונו היינו משום דכתיב בפיגול לא יחשב דמשמ' מחשבה ממש בלא דיבור וק"ל :

בפרש"י בד"ה בד' עבודת כו' חוץ לזמנו פיגול הוא כולי עכ"ל לעיל לא בעי לאוקמ' הק"ו מפיגול מדלא קתני מפגלת ומשום דאיכ' למטעי

למשעי כמ"ש התוספות אבל הכא ליכא למשעי דשאר פסולי פנים כוני איתנהו בד' עבודות וק"ל :

ולדברי התוספות כמי שכתבו לעיל דליכא לאוקמי הק"ו בפיגול משום דאיכא למפרך דמה לפיגול שכן אינו באותה עבודה הכא לרבי יוחנן ליכא למפרך הכא דאיכא למימר מחשבת שלא לשמה יוכיח דישנו באותה עבודה וא"ה אין הכל הולך אלא אחר העובד דיליף פנים מפני' מש"כ לעיל לר"ל דליכא למימר שלא לשמה יוכיח משום כיון דאינו מעבודה לעבודה דלא יליף פנים מפנים ה"כ לא יליף ליה לענין דאין הכל הולך אלא אחר העובד כמו לת"ק ולר"א לעיל ודו"ק :

ע"ב גמרא ת"כ דר"י כו' הרי אלו זבחי מתים כו' ור' יוחנן דאמר פסולה איידי דאמר ר"ל מותרת כה"ג כתבו התוספות לעיל במתני' וק"ל:

בתוספות בד"ה כי לא אתו כו' ואיכא טעמא אחרינא התם דקסבר אמאי אגוח כולי עכ"ל ומה"ט כוני לא דמיא הך אבעיא דהתם להא דאמרינן הכא בשותק ולבסוף גוח דלכ"ע קנה ודו"ק :

שם גמרא לר"א יהיב זוזא לטבחי מאי כולי וה"ה דה"מ למבעי הכי ללישנ' קמא כמי לת"ק ובדשמעי' ודו"ק :

דף לט ע"א ברש"י ד"ה חוץ קשיא וכולי מקמי דשמעה להך מתני' מן ר"י רביה וכולי ועל רבי יוחנן ליכא לתרולי הכי דקודם ששמעה מרבו הך מתניתין אמר דגם חוץ מחשבין וכולי ואחר כך חזר בו דהא באותו זמן שפליג עם ר' לקיש כבר היה יודע כל המשניות וליישב לשון הא והא שהוא דחוק מאד נראה לפר' ע"פ פרש"י דאחר כך חזר בו ריש לקיש בא הגמרא לומר דלא תימא מאי תירץ זה לומר שחזר אחר כך כיון דלא מגינו בשום מקום שהזר בו להכי קאמרי דריש לקיש הראה שפיר שחזר בו במה שאמר אחר כך גבי חוץ דאין מחשבין מעבודה ממילא משמע לאפוק' גבי פנים מחשבין והשתא לא סבר רב ששת הצריכותא דלעיל ועל זה קאמ' הא הדין שאמר ריש לקיש דפני' אין מחשבין זה היה מקמי דשמעה המתני' מרבי יוחנן והא הדין שאמר אחר כך דגבי חוץ אין מחשבין הוא לבתר דשמע' המתניתין אז אמר הדין דבחוץ אין מחשבין ודו"ק :

דף מ בתוספות ד"ה הא דאמר כו' ואפי' איירי כשאין עובדין כו' עכ"ל ר"ל דהשת' תקשי מגיפוי דהר אגיפוי דב"ח וגוקש' מ"ש מתקרוב' ב"ח :

ומיהו כראה דגיפוי ב"ח אסור אפילו להדיוט כולי עד כאן לשונו והאי משמעו' שכתבו לעיל מדאסרינן הכתוב לגבוה ש"מ דלהדיוט שרי' ליתא כמ"ש בקמון דבתר דאשמעינן דלגבוה אסור בא הכתוב דלא תתמוד לאסור אף להדיוט ודו"ק :

דף מא בד"ה בתוספות לאו כל כמיכך כולי דשרי לזבוחי לכל עכו' כו' עכ"ל משמע מזה דלא שרי ר"י בן בתירא אלא בהכאה והכי אמוראי א"כ דסברי כוותיה לא שרו אלא בהכאה ואין להקשות דאם כן מאי פריך מההיא דב' אוחזין בסכין וכו' דלא קתני גבה אלא פסולה ולא הוי בהגא' וי"ל הא דלא תני בה לא פסולה היינו משום דמא' להר כדמוקמינן לעיל בריםא אבל לגדא דהר אסור בהכאה ודו"ק :

דף מא ע"ב ברש"י ד"ה מהו דתימא כלומ' ואצטרך וכו' מזה נראה דל"ג בגמרא פשיטא ובחידושי הלכות מ"ב לא הבין כן וק"ל :

דף מב בפרש"י בד"ה לא הא דרבי אליעזר כו' ועוד כשאין לו אשה ל"ל למתני כולי עד כאן לשונו והא דלא קשיא ליה כמי לאותה דפריך פשיטא ביש לו אשה אמאי לא פריך כמי פשיטא לעיל ביש לו זבח וי"ל דאשמעינן אף על גב דלא מוקי לה בהדי זבח חייל עלה שם תמורה מיהו ק"ק אמאי קשי' ליה פשיטא אאין לו אשה דמתניתין אמאי לא תקשי ליה כמי הכי אאין לו זבח ויש ליישב ודו"ק :

פרק אלו טריפות

בתוספות בד"ה ניקב הלב כולי וניטל הכבד ונשתייר כולי עד כאן לשונו כנ"ל :

ע"ב בתוספות בד"ה ואמר רב יודא כולי חומרא לענין הורג נפש וקולא לענין פדיון עכ"ל מדברי התוספות דבכורות ומפי' הר"ש במס' אהלו' דשיעורא מלא מקדח הוי טפי מכדי שיכטל כו' עכ"ל ולפ"ז הך חומר' וקול' שכתבו התוספות הוא לב"ש אבל לב"ה הוי בהיפך וק"ל :

בא"ד ואפי' למ"ד קרמא כו' יש לחל' בין אדם לבהמ' ולא מטעם כו עכ"ל מיהו הא דוכן לטריפה הוא לפ"ז גם כן כפי' ר"ת דקאי ולא לבהמ' כמפורש בפי' הר"ש במסכת אהלות פ"ב ע"ש :

דף מב ע"א ברש"י ד"ה זאת החיה קרי ביה זאת חיה וכולי עיין מ"ש מהר"ש וכראה משום שקשה לו מאי מתרץ מפסוק זאת החיה וכולי זאת החיה אכול וכולי הא סתרו פסוקים אהדדי גם מאי מקשי ולמאן דאמר טרפה חיה מכ"ל הא איכא למימ' אותו מאן דאמר לא סבר הקרי לכן כתב דוודאי אותו מאן דאמר דסבר טרפה אינה חיה אינו תולה דדפתו בקרי זאת החיה רק הוא דרש מפשוטו של פסוק רק שקשה לו הא לא אתי שפיר לישנא דהחיה וע"ז מתרץ קרי זאת חיה וק"ל :

ע"ב בתוספות ד"ה ואמר רב יהוד' וכולי אלמא דבשיעור מיתה חשוב' חסרון וכולי עיין מ"ש בחידושי הלכות ובזה יש ליישב גם כן מה שיש להקשו' לפי דברי התוספות מאי מקשי ונחסרון שדרה דילמא תנא דבי רבי ישמעאל חשיב רק ח"י טריפות שאפשר להיות חיה לאפוקי חסרון שדרה באותו שיעור לא קחשיב אבל לפי דבריו נתירץ דגם גבי שדרה איכה מת וודאי רק שהוא שיעור הראוי למות אבל עכ"פ ק"ק מכ"ל למקשן להקשות קושייתו דילמא משער גבי שדרה דווקא כשיעור שתמות וודאי מה שאין כן בכל ח"י טריפות ויש ליישב ודו"ק :

דף מב עליו הכתוב אומ' יגיע כפיך כי תאכל וגומר עיין בחידושי אגדות וע"ז פרשתי מ"ש בפרקי אבות איזהו עשיר השמח בחלקו שנאמ' יגיע כפיך כי תאכל וגומר וקשה היכן כרמז בזה הפסוק דבר זה שנקרא עשיר ולפי זה ה"ק איזהו עשיר רצה לומר שלא תאמר שנקרא עשיר מי שיש לו ממון הרבה מונחים בתיבה והוא עצמו אינו נהנה מהם ומכל שכן להנו' אחרים זה אינו אדרבה בהיפך עשיר נקרא בשמח עצמו בעשרו המוציא אותם לשנות בהם ומביא ראיה מפסוק יגיע כפיך כי תאכל שלפי פשוטו של הכתוב שאמר שיאכל יגיע כפיו ולא לגזול אחרים הוה ליה למימר לפסוק לומר בהיפך כי תאכל יגיע כפיך והוה קאי הדיוק על יגיע כפיו דווקא ולא של אחרים ומדקאמר בהיפך יגיע כפיך כי תאכל אז קאי הדיוק על כי תאכל רצה לומר יגיע כפיך אם תאכל ותשמח עצמך בהם אז אשריך בעולם הזה שאתה אוכל והעולם הבא שתהנה לאחרים לאפוקי אם לא תאכל רק יהיו שמורים אצלך ומכ"ש שלא תהנה אחרים אז לא יהיה לך שני עולמות וע"ז יש לפרש גם האחרים אמר איזהו הכם הלומד מכל אדם רצה לומר בפי העולם נקרא חכם מי שאחרים לומדים ממנו לזה אמר שהדבר הוא בהיפך הלומד מאחרי' זה נקרא חכם ע"ד ומתלמידי יותר מכול' וכמו כן איזהו גבור שנקרא בפי העולם מי שעושה גבורה על אחרים ומנצח אותם בכל דבר אינו כן רק אדרבה הכובש את יצרו ואחרי' מנצחים אותו ושותק וכובש יצרו וכן איזה מכובד שנקרא בפי העולם מי שמכבדים אותו אנשים אחרים אינו כן רק בהיפך מי שמכבד אחרים וק"ל :

דף מג גמרא מאי אהדרו ליה חבריה לרבי יוסי ב"י כולי הכי תנאי סבירא ליה דטריפ' איכה חיה כתנא דמתניתין דאתיא כר' יוסי ב"י וק"ל :

דף מג ע"א בתוספות ד"ה הכך דאפקתו וכו' ולית ליה י"ח טריפות וכולי וק"ק לפי זה גם לעיל אשב שמעתת' יש לתרץ כן שאותן מ"ד סברי דזה הכלל דמתני' מרבינן עוד טריפות יותר על ח"י טריפות ודלא כתנא דבי רבי ישמעאל ויש ליישב וק"ל :

דף מה בתוספות בד"ה מ"ד רוב עורו כולי דדלמא ה"ה ברוב מוחו לבד כולי עד כאן לשונו וצריך לומר מר אמר הדא ומר אמר הדא ולא פליגי וק"ל :

בא"ד אי בעי כמי רוב מוחו ורוב עורו דנקט כולי עד כאן לשונו אבל למאן דאמר רוב מוחו לא קמבעיא ליה אי בעי אמי רוב עורו דאם כן אמאי נקט רוב מוחו מיהו איכ' למימר דקאי ארוב עורו דקאמר לעיל מיניה כלומר רוב מוחו עם רוב עורו דכה"ג כתבו התוספות לקמן למ"ד קרמא תתאה דקאי אקרמא עילאה כלומ' עם עילאה וק"ל :

דף מו בתוספות בד"ה ואת"ל עד ולא כולי ודווקא אם עד ולא כו' לא מצי למבעי פי פרשה שנייה וכו' עד כאן לשונו רצה לומר דוודאי בפי פרשה ראשונה ליכא למבעי אם עד ועד בכלל כמפורש בפרש"י אבל בפרשה שנייה לכאורה דה"מ למבעי א"כ דהוה עד ועד בכלל ע"כ כתבו דאינו כן דלא מצי למבעי כמי בפרשה שנייה דמנ"כ כולי וק"ל :

ע"ב בתוספות בד"ה אין מקיפין כו' דאי לא ניקבה כשרה בר מהיכא דאיכא כו' עכ"ל ק"ק מה צריכי ראייה לזה דוודאי בועה א' אי לא ניקב' כשרה דמה שייך בהו הקפה לבועא אחרת ויש ליישב ודו"ק :

דף מח בתוספות בד"ה לא למעוטי כו' ה"כ המ"ל שלא כו' עכ"ל וה"כ המ"ל למעוטי פריך ואל פכיך לפי פרשי וק"ל :

ע"ב בתוספות בד"ה אי קופא לגיו כולי של כבד קאמר ואי קופא לבר לגד חוץ ואפילו כולה כולי כנ"ל :

דף מט גמרא שקילו גלימא דטרופאי כו' ק"ק וכי משום דס"ל כרבנן דטרופאי קאמר לשקלי לגלימא דהא רבנן דטרופאי מספקא להו בסמפונה רבה דריאה ומכ"ש בסמפונה רבה דכבדא דאין לו ריוח וחלל כמ"ש התוס' לעיל וק"ל :

דף סב ר"ש בן פזי רמי כתיב את שני המאורות הגדולים וכו' ויש לדקד' בגמר' זאת חדא מה היתה שאלת הלבנה אפשר לשתי מלכים וכולי הרי ראת' שאפשר שכבראו שוין וגם מה אמרה הלבנה וכי בשביל שאמרתי דבר הגון וכולי מאי רבותה של אמירה זו גם מה שהשיב הקב"ה צדיקים יקראו על שמך מאי. סיום יש בזה ללבנה בשאלת כל דברים אחרים

יש

חדושי הלכות מסכת חולין

יש פיוט שכתן ללבנה איזה תוס' אור אבל בזה מאי ללבנה תועלת שצדיקים יקראו על שמה וביותר שאמר הקב"ה הביאו כפרה עלי וכו' מה ענין הסוגה ופיוט ודברי המפרשים ידוע והנראה ליישב ע"פ הגמ' פ"א דיני ממונות א"ל קיסר לר"ג מי שברא הרים לא ברא רוח שנ' יוצר הרים ובורא רוח אלא מעתה גבי אדם דכתוב ויברא ויצר ה"נ מי שברא זה לא ברא זה טפח על טפח יש באדם ושני נקבים יש בו מי שברא זה לא ברא זה שנ' הנוטע אוזן הלא ישמע היוצר עין הלא יביט אמר ליה ובשעת מיתה כולן נתפייסו ממילא מוכח שא"א להיות שנים דאם לא כן היאך נתפייסו וכן בספר עקרים מאריך בזה להוכיח האחדות ולא כדברי המינים להאמין שניו' דא"א שיהיו מוסכמים ביחד ממילא עפ"ז ישוב פלפול זה של הלבנה שמתחילה היתה הלבנה חס על כבוד קונה ואמרה להקב"ה אפשר לב' מלכים וכו' והלא יגיע מזה חלילה לומר ששנים בראו העולם ובמאי סותרי' דברי ה' אך יהיו שוים ונתפייסו ביחד ויקשה מין הלא גם חמה ולבנה משתמשין בכת אחד ממילא נתבטלה לה תוכחה זאת אמר הקב"ה יפה דברת וע"כ לכי ומעטי עצמך והתחילה הלבנה להתרעם שלא יאמרו חליל' שהיתה בלבה איזה הרהו' על האחדות ולכן נענשה שיתמעט' עצמה ואמר' הלא אמרתי דבר הגון כי חלילה שהיה בלבי איזה נטיה או הרהור על שניו' ואיך אמעוט את עצמי כי אהי' נחשד בעיני העולם והשיב הקב"ה אני אתן לך עוד כוכבים ושאר חשיבות ממילא יראו העולם שלא עשיתי לך המיעו' בשביל שום עונש עליך ולא נתיישב' דעתה ואמר הקב"ה צדיקים יקראו על שמך בזה יתוודע כי לא חטא' בשום הרהור בעולם שהרי צדיקים יקראו על שמך מימלא גם אתה צדיק כמותם ועדיין לא נתיישבה דעתה אמר הקב"ה ישוב הדעת אחר הביאו עלי כפרה וכו' כאילו כביכול העביר על הלבנ' שורת הדין ובזה יכירו וידעו כל העולם כי נקי אתה ואגב אפרש הגמרא דסנהדרין הנ"ל שלא כמובן מפרש"י שיש להקשות למה לא השיב לה בקיצור תכף כשאמר ויברא ויצר וכ"ת ה"נ ובשעת מיתה כלן נתפייסו ולמה נ"ל טפח על טפח ובחידושי אגדות מתרץ זה יפה ע"ש ובעיני יש לתרץ ע"פ הגמרא פ' ע"פ שאמר רב לרב אכפי לא תגסוב תרי נשים ואי נסיבת תרי נסיב תלתא וכו' ופרש"י שאם תיעצו השתים השלישית תגלה לך וכו' ממילא משמע כי שנים יכולין להיות בהסכמה אחת לאפוקי שלשה א"א לה' להיות בעילה והסכמה אחת ועפ"ז מיושב שפיר דהיינו על ויברא ויצר לא היה יכול להשיב וכי בשעת מיתה נתפייסו שאפשר להיות שיתפייסו ויסכימו ביחד לעשות לאפוקי אחר כך כשמקשי מטפח על טפח וכולי ואם כתיב גם לשון הנוטע אוזן וגומר ממילא יש עוד שלישי וע"ז תקשי שפיר וכי כולן נתפייסו כי יש כאן בורא ויוצר ונוטע הרי שלש' וא"א להיות שלשה בהסכמ' אחת ובזה מדויק גם כן לשון כלן נתפייסו דעל שנים אינו שייך לומר לשון כולן דהוה ליה למימר וכי נתפייסו בשעת מיתה לשון רבים לאפוקי אם הם שלשה שייך שפיר לומר כלן דהיינו כל השלשה ודו"ק :

פרק בהמה המקשה

דף סה בפרש"י בד"ה בבהמה המקשה לילד . חסר . שחיטתן עכ"ל זה נוטה כמ"ש הב"י והאריך בו דלא שייך איסור . חסר . אלא כשהיה הולד במעי אמו בשעת שחיטתה וק"ל :

ע"ב בפרש"י בד"ה פרס' החזיר כו' הוציא שתי ידיו חסר מי הכריחו לפר' כך מלינו ולפרש לשון פרסה החזיר דהיינו שאותה פרסה . חסר . החזיר ולא הוציא שתיהן כלל' וק"ל :

בתוספות בד"ה אר' יוחנן הכל כו' וע"כ חד למקום חתך ומר לאו חסר . כתבנו במהדורא קמא דאין זה מוכרח ולמאי דמוקי לה כמי חד . חסר . לקלוט בן פרה נמי קשה אזרנו בו דהא וודאי אצטרך קרא . חסר . בחזרה איסור היוצא ומיהו אצטרך קרא למקום חתך להתיר בשחיטת אמו . חסר . דהא וודאי בלאו הכי ליכא איסורא יוצא במקום חתך וא"ה אצטרך . חסר . שנך בחזרה דמקרי בבהמה להתיר בשחיטות ומ"ש . חסר . והד לאבר דהכי משמע לאוקמי לר"י דמתיר אבר בחזרה דלא אצטרך . חסר . חד לקלוט אלא לרב דאסור אבר בחזרה ודו"ק :

דף סה ע"א גמרא אא"ב החזירו דרישא דווקא וכו' והא דלא קאמר זה הא"ב לעיל על קושיות ממתני' דבכורות יש ליישב משום דלעיל מקשי אתרווייהו ליתני מתניתין דהכא או מתניתין דבכורות ממילא אינו מתורץ לפי זה הא"ב ליתני הכא לבד ולא ליתני מתניתין דבכורות מה שאין כן כאן דמתניתין דשליא וודאי צריך לאשמעינן דאין שליא בלא ולד אך אמתניתין דכאן מקשי דלא ליתני ועל זה קאמר שפיר אא"ב א"ק לפי זה מאי מקשי לעיל דלא ליתני מתניתין דבכורות דילמא תני איירי דרישא דאיצטרך לאשמעינן דלא הוי בכור לנחלה תני סיפא דבן ט' הוי בכור לנחל' ויש ליישב וק"ל :

בתוספות ד"ה טעמא דראשו וכולי מאי ראשו רובו וכולי עיין בחידושי הלכות ובמהר"ש ולדידי יש לפרש כפשוטו דהמקשן כן סבר מדראשו בסיפא ע"כ ראשו לבד ה"ה ראשו דנקט ברישא האי גם כן ראשו לבד ובזה מדויק לשון התוספות שכתבו עיקר פרכי מהאי דיוקא וכולי משמ' שגם מרישא פריך רק העיקר מכח דיוקא דסיפא ועוד יש לתרץ קושיות דאם המתניתין דהכא אתי לאודעי דאפילו כפל הוי כילוד א"כ רישא דמתני' דבכורות דתני ואין בכור לכהני' למאי אתי ודו"ק :

בד"ה שליא שילתה וכו' אפילו מה שהי' בפנים וכו' נראה דדייק מדקתני שליא שילתה וכו' אסורה באכילה משמע שקאי אשלי' כולה שאסור' באכילה דאל"כ ליתני מקצת שליא שילתה אסורה והוי קאי אסורה אמקצת וק"ל :

בתוספות ד"ה רב הונא אמר וכו' שסבר יצא רוב הראש וחזר וכו' מ"ש מהר"ש כאן אין כדאי להשיב עליו וכ"ש בחידושי הלכות יש להקשות דלפי דבריו העיקר חסר והוא דברי נביאות גם מ"ש בח"ש בתוס' דסוגי' דכיצד מערימן דלא כרב הונא וכו' קשה מנ"ל לתוספות הלא כאן איירי שחזר ממילא הוי כמו גזירה לגזירה דליחוש דילמא יצא מיעוט ואחר כך אם יצא מיעוט חיישינן יצא הרוב דלמ' לא חיישינן כולי האי ועל כן הכרח מ"ש התוספות מן סוגיא דכיצד מערימן דלא כרב הונא היא משום דל' הגמרא משמע בעוד שיהי' בחוץ ושדי ביה מומא וע"ז קשה שפיר הא דווק' אפילו במיעוט אם הוא בחוץ אסור להטיל בו מום ומ"ש התוספות שסבר יצא רוב הראש וכולי היינו כיון שחזר המיעוט לפנים איכא למימר דמותר להטיל בו מום בפנים דלענין זה לא אמרנו למפרע הוא קדוש אם חזר בפנים ולכן נקטו התוספות מילתא דפסיקא שסבר יצא רוב ראש וכבר נעשה קדוש וזהו למ"ש בחידושי למ"ד אין לידה וכולי ודו"ק :

ע"ב גמרא מיתיבי בשר בשדה טריפה וכולי יש ליישב שבלא זאת היה נראה להמקשן לתרץ הברייתות אהדדי דמאי דקתני שהאבר מותר היינו בשאר בהמות והא דקתני בשר בשדה טריפה שאין לה היתר היינו בחטאת דווקא אבל אחר דאמר רבי יוחנן שחטאת כלמוד מפסוק הן לא הובא את דמה אם כן ע"כ פסוק ובשר בשדה אפילו לשאר בהמות ממילא קשה אמר רבי יוחנן ובזה מיושב גם כן קושית תוספות ד"ה יכול וכולי ואם תאמר וקרא דחטאת וכולי למה לי וכולי ולפי זה מיושב דאי לא כתיב קרא דחטאת הוה מוקמינן דבשר בשדה לחטאת ודו"ק :

שם בגמרא ומאי בינייהו כולי עיין פירש הרא"ש ואלפסי ולדידהו צריך צריך ליישב למה קמבעיא לדברי האומר אין לידה וכולי הלא אין חילוק בין יש לידה למאן דאמר אין לידה רק אם למיסר מיעוט שבפנים אבל כולהו סבירא להו דחזרה אין מועיל למה שנאסר בחוץ דמדאמר לשון לידה לאברים משמע נקרא לידה והוי כאלו יצא רובו אם כן קשה דהוה ליה למי' איכא בינייהו לענין זה אם יצא ידו והחזירה וחזר וכולי עד שיצא רובו ויש ליישב ודו"ק :

דף סט בתוספות בד"ה תלתא כולי והא ק"ל דזה וזה גורם מותר עד כאן לשונו וכולי · חסר . לעיל דבן פקועה דכוותיה שיש בו איסור היוצא מכל מקום כיון דמכלה לזרעה . חסר . ולד זה וזה גורם שנולד משאר אברים ומאבר זה היוצא אבל . חסר . באיסור היוצא הוא ממש זה וזה גורם מתרי גופות ובוודאי . חסר . במהדורא קמא ע"ש :

ע"ב בפרש"י לא ר"י טעמא כולי ואישתכח דחמיר בהמה כולה בהמה עכ"ל רצה לומר דאפילו לרבי יוסי נמי לא תדיק דאבר מקרי בהמה אלא כשאומר . חסר . הוי כולה תמורה ולכך מקרי בהמה בבהמה וק"ל:

ע"ב בפרש"י בד"ה הלינו באברים כו' ואם רצה מחתך ומשליך לכלבים ומשום וכולי עכ"ל דלעיל במתניתין וודאי דלא הוה קשיא ליה דאיירי במחתך בפנים קודם . חסר . עולה דזה וודאי שרי אפילו למ"ד למפרע הוא קדוש כמ"ש התוספות מש"כ . חסר . שיצא כבר וא"ה קאמר דשרי כיון דלא יצא רובא ולמ"ד מכאן ולהבא דיש וק"ל :

דף סט ע"א ברש"י ד"ה ותיבעי לך קדשים קלים וכו' עיין במהר"ש שמאריך ליישב דברי רש"י והכלל העולה מדבריו דגבי חומת עזרה קאי האבעי אם מהא ניתר בשחיטה אמו אף אם לא החזירה ידו לאפוקי גבי חומת ירושלים אי אפשר למיבעי כך רק אלא לענין שלא יהא נקרא בשר בשדה אם החזיר ידו ע"ש א"ק לפי זה מנ"ל לאביי לומר מה טעם לא קאי מבעיא לך דמחלית עובר אמו ה"נ וכולי דילמא אימא איפכא דלהכי לא קא מבעיא ליה בחומת ירושלים אם החזירה דפשיטא למה דהוי מחילה לענין בשר בשדה ולהכי נבעיא ליה בחומת העזר' אם יהיה ניתר בשחיט' אמו משום חומה אפילו בלא החזירה ידיו וע"כ היה אפשר ליישב דגם מתחילה גבי חומת עזרה קא מבעיא ליה דווקא בהחזירה משום דאין סבר' לומר דבלא חזרה ועדיין ידו בחוץ שיהי' ניתר בשחיטת אמו משום חומת עזרה רק שרש"י לא פירש כן לעיל משום דסמך עלנו אמה שכתב אחר כך גבי חומת ירושלים ודו"ק :

דף ע"א

דף עא בפרש"י בד"ה נאמר כאן כולי בטומאת אדם או בבהמה טמאה כולי עכ"ל לגבי . חסר . אבל קודש במזיד דחייב כרת הוא דכתיב ולאו דווקא בהמה דה"ה בנבלת בבהמה טהורה וכ"כ הרמב"ן שם בפר"לו וכדפרכינן לעיל וכי טמאה מטמאה וטהורה לא כו'הכ' שפיר איכא לפירש רש"י דטמאה היא משום נבילה פלא גבי . חסר . כתיב בנבילת בהמה היא ליה לעיל טמאה . חסר . וכי . חסר כולי וכמ"ש בחידושינו במ"ק ודע דהתם גבי מזיד לא כתיב . חסר . טמאה וצריך לומר דחיה בכלל בהמה וש"ם המ"ל הכי אלא דחדא מנייהו כמו שפירש רש"י ותוספות ועוד נראה לדקדק כפי גירסת התוספות דפריך לרבנן דר"מ בהמה טהורה בכלל טהורה למנ"מ וקמשני כולהו לכרבי הוא דאתי לא הוה ליה למימר אלא . חסר . כמי לכדרבי כמו בהמה טמאה בכלל חיה טמאה וכמ"ש בחידושינו במ"ק . חסר . דה"ק דהשתא איכא למימר דכולה ד' בבי דבר"יתא לכדרבי אתי לענין . חסר . דבתר דילפינן בהמה טמאה וטהורה מיתורא דקרא משום . חסר . חיה טמאה וטהורה ואתי לג"ש דאיירי בטומאת קודש צריך לומר דחיה . חסר . קרא נמי דבטמאת קודש איירי משום דחיה בכלל בהמה היא וק"ל :

שם בפרש"י בד"ה בוקעת ועולה כולי אלמא אפילו בליעת קרקע אימה מעכבת וכ"ש בליע' כלי כו'עכ"ל וצריך לומר דקרקע מציל על טהרה שבתוכו דאם לא כן לא היה . חסר . בוקעת ועולה בכלי חרס מקרקע וק"ק כיון דהיה גופא כבוקעת ועולה מקרקע קאתי אם כן טהרה בלועה דאדם מקרקע גופה ה"מ. חסר . ק"ו כדעביד מכלי הרס ויש ליישב ודו"ק :

ע"ב בתוספות בד"ה בלע טבעת כולי ואם תאמר ודילמא כטבעת . חסר . איירי כולי עכ"ל רצה לומר דההיא טבעת וודאי דלית ביה טומאה . חסר . לפרש דרצה לומר דלא מטמא את האדם כלל דאם כן היינו תירוצים :

דף ע ע"א ברש"י ד"ה הא אפיקת' וכולי כראש והיינו ברכתו וכולי כן הוא בדפוס קראקא ונראה שבא ליישב מה שהקשה מהר"ח למה הקשה קושיא זו יותר כאן מבכל הבעיא דלעיל דהיינו כרכו בסיב ולכן מתרץ שהמקשה היינו כרכתו מיהו גם מזה יש להקשות דילמא קאי באת"ל דנגדכתו אינו חוצץ כיון דאורחא הוא לילד את הבהמה אכתי קא מבעיא בתולדה ויש ליישב וק"ל :

בתוספות ד"ה מאי לאו מחתך ומביא וכולי א"כ מחתך קודם שילא לאויר העולם וכולי וקשה לפי זה מנ"ל להקשות ארב הונא שמא סבר רב הונא לענין זה הוא למפרע משעה שילא לאויר העולם לאפוקי אם חותך בפנים אף אם אחר כך יולא לאויר העולם ומכיח מודה לרבה דמכאן ולהבא הוא קדוש ויש ליישב דהמקשן סומך עלמו ליפלוג וליתני בדידיה והתרלן עדיפא ליה לשנויה כפשוטו מהתך ומשליך ועוד יש להקשות לפי זה מאי קתני בסיפא יצא רובו הרי זה יקבר דמשמע רובו בבת אחת והא אי אפשר לחתוך משום מטיל מום ויש ליישב דאיירי בדיעבד אם חתך משא"כ ברישא דקתני מהתך משמע לכתחילה ודוחק לומר דיצא רובו היינו שחתך הרוב בפנים ויולא בבת אחת ודו"ק :

ע"ב בגמרא דר' יצחק צ"ל עיין במהר"ח מה שרולה ליישב מה להקשות מאי קושיא כמו שכתבו התוספות לעיל דת"ק מוקי קרא דר' יצחק לדרשא אהריתי אימא גם רב נחמן סבר כן ומיישב דהמקשן סבר דמה דקאמר אלא אמר רב נחמן לא כאדו רק מתרולים של מהלכי ארבע ולא שמנה אבל התירוץ דכל כפיו וכולי קאי גם אליבי' דרב נחמן מיהו קשה לפי זה מה צריך לומר אלא וללמוד מפסוק אחר לא הוה ליה לחזור רק מתירן של מהלכי ארבע ואקושיות קלוטה במעי פרה לתרץ דלהכי אהכי ק"ו וכאן לא שייך לתרץ מה שכתבו התוספות דעדיפא משני ולהזור מתירן זה ויש ליישב ודו"ק :

דף עא בתוספות ד"ה ולרבנן האי קרא וכולי דלדידהו ליכא למימר לגזירה וכולי עיין בחדושי הלכות ויש עוד ליישב דהא דבהמה בכלל חיה לא כלמד רק מבהמה טהורה דהיינו מפסוק זאת החיה אשר האכלו ממילא קאמר כיון דבהמה טהורה בכלל חיה טהורה אם כן ה"ה דבהמה טמאה בכלל חיה טמאה ממיל' מיותר נבלת בהמה טמא' לכדרבי ודו"ק :

ע"ב בתוספות ד"ה אטו אכן מגבו וכולי ויש לומר דאדם תוכו כמי מציל וכולי מציל גבו על טהרה וכולי כן הוא בגמרא שלהכי ממילא קאי הק"ו מגבו של כלי שאינו חוצץ מלטמא לחוץ ואף על פי כן חוצץ מליטמא בפנים ואין כאן קושיא איך אפשר ליכנס הטומאה כיון שגבו טהור דהא גם אי אפשר באדם ליכנס הטומאה כיון שתוכו גם אין כאן פירכ' מה לכלי הרס שיש בו קולא שגבו טהור ולכן אינו טמא בפנים יש סברא כנגדו שהרי אינו מועיל לחוץ ואפשר גבו עלמו טמא אם יש טומאה בפנים ומ"ש בחדושי הלכות ליישב גירסת התוספות שבספרים ישנים אינו מיושב דאכתי קשה מנ"ל לומר שתוכו מציל גבי כלי שמא גבו מציל אף אינו מלינו בשום מקום שמציל גבו מכל מקו' אין כאן הוכחה לילף בק"ו כיון דאיכא למימר כאן שגבו מציל ודו"ק :

ד"ה אמר רבה תלוייהו וכולי משמע שגם לרבה פשוט מחוך המסכ' וכולי ולולי דבריהם יש לומר דאף על פי כן פריך שפיר תיכלא מה לריך למילף מן הפסוק והאוכל מנבלתה הוה ליה להביא מן המתניתין דטומא' בלועה אינו מטמא דהא הוא קאמר כשם שטומאה בלועה פטור וכל עלמו בא לאשמועינן דה"ה טהרה בלועה אם כן אינו לריך ליתן כאן טעם על המתני' מנ"ל למתניתין דטומא' בלועה אינו מטמא ועיין מה שאכתוב עוד בסמוך ודו"ק :

דף עא בתוס' בד"ה כי קאמר רבה כולי ואין לתמוה כיון דבא לאשמעינן בב' טבעו' מאי כשם כולי עכ"ל דהא כיון דעיקר חידושו ב'טבעו' ע"כ. חסר . שטומא' בלועה כו' לא מיירי נמי בב' טבעות דאם כן היינו כך חדושי טהרה . חסר . דמיירי בב' טבעות אלא ע"כ דהא כשם כולי וודאי איירי בטבעות טמאה . חסר . כך טהרה כולי בב' טבעות ואין לתמוה דא"כ הל"ל כך . חסר . וע"ז תירצו דה"כ ה"ק הך טומא' איכה מטמא' חסר . ודו"ק :

בד"ה וחכ"א מגע כולי דאפילו הוליא העובר ידו ונגע בו הרוע' טהור כולי עכ"ל ולכאורה שזה סותר במה שכתבו לעיל בד"ה כורכתו בו . חסר . דהושיט הרועה את ידו בלא הוליא ידו כלל איירי דאל"כ נטמא במה . חסר . וי"ל לפי מה שכתבנו במ"ק דדבריה' דהכא לרבה דלקמן דסבר . חסר . הכא אפילו באבר דעובר מת ולרבנן אין השחיטה עושה ניפול . חסר . ה"ה לדברי רב חסד' דלקמן דלא פליגי הכא אלא באבר . חסר . דעובר מת אפילו רבנן מודו דשחיטה עושה ניפול מיהו לעיל . חסר . להכי דלעיל בנפק רישא פטרתי' קאמר דאפילו לרבה הוה כילוד ונטמאה הרועה גם במה שבפנים ודו"ק :

ע"ב בתוספות בד"ה אלא שאם נגע כו' ומשני ר"מ היא והשתא היכי חייב כו' אוכלין דקיל כו' עכ"ל דבה' דלא חייל קל על חמור בזה וודאי לא פליג ר"מ והכ' מבעיא דשבע ליה טומאה כמי חדאי דלכ"ע מבעי לן והא דמטמא ר"מ בההיא ובהך דשמעתין דג' על ג' שנחלקו היינו משום דטומא' בית הסתרי' מטמא וחל הקל על החמור בבת א' כמה שכתוב לקמן ודו"ק :

דף עב ע"ב גמרא והא עובר וחיה דבשתי טבעות כולי לפי פרש"י קשה שאינו מיושב הלשון של המקשן עובר וחיה דבשתי טבעו' משמע שקושי' זו תלוי בתירוץ דלעיל דווקא הא לפי מה שהבין מתחילה דגם מתניתין הטעם משום טומאה בלועה היא יותר קשה למה עובר וחיה טמאים והאשה טהורה דהא לפירש רש"י אין חילוק בין טבע' אחת לשתי טבעות רק אם הטעם הוא משום מגע בית הסתרים אבל אם הטע' משו'טומא' בליע'אינחילוק כלל וצריך לומ'גם לפרש"י וודאי לפי סבר' התרלן אין שייך לחלק בין טבעת אחד לשתי' אם הטעם משום טומאה בלועה אבל המקשן הבין מתחיל' גם כן דגם אם הטעם משום טומאה בלועה יש לחלק בין טבעת א' לשתים ודו"ק :

בתוספות ד"ה כי קאמר רבה וכו' ויש לומר דכולה מילתא דרוש רבה וכו' עיין ב"ה ובמהר"ם ולפי תירולם קשה דהוה לן למילף הק"ו מכלי חרס בשיגנין זה מה כלי חרס אם טומא' וטהרה בלועין בו מטמא הטומאה בלועה את הטהרה בלועה שאלה ואעפ"כ אם יש כו' טהרה לבד מציל על הטהרה אדם שמציל על טומאה וטהרה בלועים יחד אינו דין שיציל על שהרה בלוע' לבד ואז אין שייך הפירכא מה לכלי חרס שכן אין מטמאה מגבו כו' ולדידי יש עוד ליישב דהגמרא סבר אילו לא מלינו למילף טהרה בלועה לבד ממוקום אחד לא הוי מוקמינן קרא דהא כל מנבלתה דטהור אפי' לאבות בתרומה ודו"ק :

דף עב גמרא בשלמא לעולא היינו דקתני חתכו וכו' ולעולא לא תקשי ליה . חסר דקתני חתכו טהור קודם שחיטה הא אפילו חתכו כלל גם לאחר . חסר טהור דאיכא למימר דלא חתכו גם לאחר שחיטה פסיקא טפי . חסר דבית הסתרים היא וטפי רבותא למתני כדתנו קודם שחיטה . חסר טומאה בפריסתים הן האבר אפילו מחיים וק"ל :

בד"ה בשעת פריסתים כו' ובקונטרס תירץ כו' מדרס ומגע וכו' אהכי כו' חסר בג' על ג' הבא מבגד גדול ולא ה"נ רק טומאה מדרס ובפריסתים מאדם מקבל טומאת מגע שא דמפדס ליה גם בבגד קטן שלא נשמר כא' מהם. חסר טומאת מדרס מה שפרים אבל התם איירי בשאין עליו מדרס אלא מגע כו' חסר לפרושי אפילו בים עליו מדרס מעיקרא ולא נשאר מהם שיעור חסר אלא משום דלרבי מאיר הוה טמא במגע

בית הסתרים וכן לקמן שפירושי חסר כשקורע בירכה מקומת עד שלא ישאר בכ"א רוחב שלש כו' · חסר · וברוחב כמי שלש אצבעות אלא שאינו רוחב שלש טפחים · חסר · לפרש וכן ודו"ק :

בתוס' בד"ה אבר שילא מקצתו דמה שילא אסור כו' עכ"ל ושם צריך מרבינ' אהא דמשני דלא מטמ'משו' דבית הסתרי'ה"א ע"ש וק"ל

ע"ב גמרא אליבא דרבי מאיר האי גופה והאי לאו גופה כו' יש לדקדק דאם כן לר"ל אמאי פליג רבי מאיר באבר · חסר הא איכא למילף ליה שפיר חסר הכא ליתא למפרך כדפריך רבי מאיר במתניתין גבי אבר דעובר הא דבר גופה חסר דבר שאינה גופה וצריך להיות הא דקרי לאבר דבהמה גופה היינו לגבי חסר דעובר אבל לגבי בהמה טריפה לא מקרי אבר שלה גופה וק"ל :

בפרש"י בד"ה קמ"ל הוכשרו כו' וכ"מ להיכא דנחתך כל האבר קודם שחיטה כו' וה"ה דה"מ לפרושי דכ"מ במיתה דעושה ניפל לכ"ע דלאו הוכשרה בדמיה ואחר כך כשפירש בשר מן האבר בעי הכשר וק"ל :

דף עג ע"ב גמרא מכל מקום דרב יוחנן הא גופא וכו' וק"ק לפ"ז מאי הקשו רבנן לרבי מאיר מטריפה הא ידעי החילוק של רבי מאיר שחולק עמהם בעובר דווקא ולא באבר משום האי סברה דגופה ואינה גופה מכ"ש גבי טריפה שהוא יותר גופה מאבר דבהמה ויש ליישב דרבנן לא הבינו דעת רבי מאיר אם חולק עמהם דווקא בעובר ולא באבר דבהמה או חולק גם באבר דבהמה והשיב להם רבי מאיר שהוא מחלק בין גופה לשאינו גופה ממילא נשמע דה"ה באבר דבהמה מודה לרבנן גם ממה שאמר רבי מאיר בהדיא לא דאם טהרו אבר המדולדל נשמע שמודה לרבנן באבר כי לרבי יוחנן אין סברה לומר דלדבריהם קאמר ודו"ק:

דף עד בד"ה בפרש"י ושחט בה בן ט' כו' בן ח' לא קמבעיא כו' תנן במתניתין דיכין שהם · חסר · מטהרתו עכ"ל לרווחא דמילתא נקט דאין שחיטתו · חסר · לתנא דמתני' מיהו אפילו למאן דאמר בפר"א דמילה דשחיטתו מטהרתו לאכילה · חסר ·

ע"ש בפרש"י בד"ה ומוציא את כו' וחלבו הוא דמותר כדקתני חסר · כו' עכ"ל ק"ק למאי אצטרך להאי דרשא דהא בבן ח' קיימינן חסר ושפיר איתרבאי ולכ"ע מנ"ל בבהמה כפרש"י גופי' בסמוך · חסר :

ע"ב בפרש"י בד"ה למעוטי חלבו כו' דמלאוהו חי חדשים · חסר · דהכא לא היינו לידה קאמר כדלקמן גבי פלוגתא דרבי יהושע ורצה לומר אלא · חסר · שיצא חי לאויר העולם וק"ל :

שם בתוספת בד"ה חלבו במעי כו' והא דפליגי באותו ואם תאמר בנו חסר וכן שחיטה בכלל אכיל' ולמאי דבעי למימר מעיקרא אלא חסר · דאותו ואת בנו בכלל שחיטה ודו"ק :

שם גמרא מאי דעתך דגמרת שה שה כו' ק"ק לפרש"י · חסר · בה בג"ש דשה שה מגליה לרב אשי דהכא דעתו · חסר · סברת האבעיון דבשחוט הוא כבשרא דקולא הוא וצ"ל דשמע · חסר · דהיינו דעתיה גם מה שהקשיתי במ"ק לפרש"י בזה יש ליישב דמעיקרא כיון דמג"ש יליף ואין ג"ש למחצה · חסר · דמשום יוצא דופן נגעו בה גם אם לא ניתר בשחיטת אמו אבל למאי · חסר · תפדה תפדה ריבה תקשי לך מה ראית למעט יוצא דופן ולרבות · חסר · ובעל מום ואימא בהפוך הוצרך לפרש דלא ממעט ליה חסר · המקשה דהוי בישרא בדיקולא ודו"ק :

שם גמרא הבשר מגע נבילה כולי אלא לדידך במאי איתכשר · חסר לפי מה שפרש"י הבשר היינו הבהמה והעובר ה"ל למפרך מהא דמאי הוה הבהמה · חסר · נבילה דהיינו ראשון שהרי לא נגע כלל באבר ואי לאו · חסר · גופה נינהו ליהוי הבהמה שני ויש לומר דמקום חתך דאבר הוא נגע שפיר בבהמה גופה א"ק לי דא"כ תרי גופי נינהו אמאי לא אתכשר דלהוי הבהמה יד · חסר . דכה"ג כתבו התוספת לעיל דבהמה נעשית יד לאבר לענין הכשר אף על גב · חסר · והוו תרי גופי וצריך לחלק בין אבר לעובר ודו"ק :

גמרא איתביה מה חלב ושתי כליות וכולי הא פשיטא דלכ"ע דרשינן מכל · חסר · שליל אלא דמסברה לא מוקמינן לה אלא בלא כלו חדשיו דלא מקרי · חסר · הך היקשא דאפס דמוצא מכלל שליל כולי משמע אפילו בן ט' והא דלא · חסר · בלאחר שחיטת אמו כמ"ש התוספת עיין במ"ק ליישבו ודו"ק :

ד"ה לדברי המתיר כולי דהיינו לחלב שנתלש ויוצא לאויר עולם דאין · חסר · עכ"ל ר"ל במ"ש התוספת ס"פ דם שחיטה דע"כ חדשים גרמי ולא אוירא דקאמר · חסר · לא בעי אויר לידה אבל בעי אוירא לאיסור חלב דאי איסור חלב במעי אמו חסר . לענין שחיטה נימא אף על גב דלא בעי לידה · חסר · מ"מ בעי שתהיה השחיטה ולא במעי אמו ודו"ק :

א"ל רבא טעון שחיטה כמאן כרבי מאיר כולי ליסנא דטעון שחיטה חסר · דלר"מ בשוחט כשרה טעון הולד שחיטה מכ"ש בשוחט טריפה דטעון הולד שחיטה ואי אשמעינן דשחיטת עצמו מיהת מהני ביה אע"ג דאמו טריפה היא הל"ל מותר בשחיט' ומפרש"י נראה דיש כאן גירסא אחרת ואולי דגרסינן בדרב חסדא ובדתני רבי חייא השוחט ומצא בה טריפה בן ט' חי כולי ניחא ליסנא דטעון שחיטה ור"מ דלא נימא בולד טריפה מודה ר"מ כמו בולד מתה דשחיטת אמו מכשרתו עיין בהגהת הרא"ש ודו"ק :

ד"ה דנפל רובא כולי אף על גב דסבר רבנן לא אמר משום דרוסת הזאב כולי ק"ק ואימא דדרוסת הזאב סכנה הוה ולא נאסר משום דרוסה כדאמרינן פ' א"ט ומאי שכתבו דלא על חנם השמיענו דנפל רובא כולי ניחא וכ"ה ברא"ש וק"ל :

דף עד ע"א כי אמרי אנא במיתה דעושה ניפל וכו' ואין להקשות לפ"ז אבר מן החי ואינו מטמא משום נבילה וכולי וליכא מאן דפליג כמו שפרש"י לעיל די"ל דאשמעינן שלוקה באכילה ולא תימא שהוא אסור בעלמא משום אבר מן החי ודו"ק :

שם אם אינו ענין וכו' ואין להקשות אכתי ל"ל במותם הא מדאשמעינן גבי שרצים דמיתה עושה ניפל ולא אשמעינן במקום אחר שייך שחיטה דעושה ניפל והא מכ"ש מיתה דעושה ניפול ש"מ וודאי אה"נ דדוקא מיתה עושה ניפול ולא שחיטה דיש לומר דאי לאו מיעוטא דבמותם ה"א דכי אהדדי נינהו מיתה ושחיטה ואין כאן לא כ"ש ולא רבותא וק"ל :

שם טריפה דשחיטתה מטהרה מנ"ל וכולי ואין להקשות אמאי אינו מקשי כיון דחשיב בן חי שיש במינו שחיט' א"כ מנ"ל דאין שחיטתו מטהרתו הא ליכא למילף מטמאה די"ל דידע הלימוד דלאכלה כמו שהביאו התוספת ודו"ק :

פרש"י ד"ה דעובר חי דיש במינו שחיטה וכולי דברי החידושי הלכות אינם מובנים לי שפיר גם מה שמביא ראיה מדאמרינן בגמרא בן ח' חי שכיח ולא אמרינן בן ח' מת וכולי אינו מובן דהא בגמרא אמרינן אף על גב דיש במינו שחיטה מ"מ אין שחיטת עצמו באויר העולם מטהרתו וזה אין שייך לומר גבי בן ט' מת שהיא באויר העולם שיהא שחיטת עצמו מטהרתו לאפוקי כאן דאיירי דיש במינו שחיטה אגב אמו למה שהוא בפנים ה"ה למה שהוא בחוץ א"כ גם גבי עובר מת איכא למימ' כמו שמועיל למה שבפנים כן למה שבחוץ מועיל אגב אמו ודברי רש"י יש לפרש דכוונתו דגם אם ניתר בשחיטת אמו היינו מטעם דאמרינן דהוה כאלו נשחט העובר עצמו ואז וודאי מותר גם מה שבחוץ לאפוקי גבי עובר מת אינו שייך לומ' כששוחטין אמו הוה כאלו נשחט העובר דמאי מועיל שחיטה כשהוא מת ולכן גם האבר שהוא בחוץ אינו טהור ויש לכוין גם תחיל' דברי החידושי כך ודו"ק :

ע"ב גמרא ואמר רבי אליעזר א' רבי אושעיא וכולי הא דהוצרך המקשן להביא זו נראה ליישב דבמתני' דהכא לא נזכר רבי יהודה בפירוש רק חכמים סתם ואם כן כל עיקר קושייתם הוא דרבי יהודה מתיר ובמשנה אינו נזכר רבי יהודה לכן מביא דברי ר' אליעזר שאמ' ורבי יהודה לשיטתו ס"מ דחכמים דמתני' היינו ר' יהודה משא"כ לקמן בפ' ג"ה א"א לתרץ כך הוצרכו התוספת שם לתרץ בענין אחר וק"ל :

ברש"י ד"ה דגמר שה שה וכולי פרט ליוצא דופן וכולי מה שהקשה בחידושי הלכות דזה סותר למה שפרש"י אחר כך דלהכי נמעט משום דהוי כבשר בדיקולא וכולי ע"ש אינו מבין דבריו דוודאי הטעם דכבשרא בדיקולא לבד אינו מספיק לומר שאין פודין שהרי יש סברא כנגדו דרהיט ואכיל אבל לענין אם נאמר שהריבה בא לרבות נקיבה או אם בא לרבות בן פקועה יותר יש סברא לרבות נקיבה ממה שירבה בן פקועה לומר שהוא כבישרא בדיקולא אף אם יש סברא כנגדו ג"כ מ"מ יש פנים לכאן ולכאן לאפוקי גבי נקיבה לא יש שום סברא שאין לפדות בנקיבה ממילא יותר יש סברא לאוקמי הריבוי על זה ובקושי לכוין דבריו שכתב במ"ב לדברינו ודו"ק :

דף עה ע"א בגמרא אלא לדידך אמאי איצטרך וכולי לפי מ"ש החדושי הלכות בשם ח"ש דר"ל מני אתיא גם כר' מאיר ושאני התם דיצא לאויר העול' חי אם כן יש להקשות מאי מותיב לריש לקיש מן הברייתא' דאמרי גם כן בנשחטה ויצא לאויר העולם חי אחר השחיטה דוודאי אין כוונת הרא"ש דר' מאיר איירי ביצא חי והפרים ע"ג רק כפשוטו שלאחר שנשחטה ונפתחה הבהמה עדיין חי הולד ויש ליישב דהאי ליסנא סבר דאילו יצא לאויר העולם חי לא הוי ממעט הקרא מהקרבה וכמו שמותיב אחר כך ש"מ ס"ל דהברייתא איירי גם באותו שגטן שלאחר שנשחטה תלש חלב מן הולד כשהוא עדיין חי במעי אמו וזה אין להקשות אדמותיב רבי יוחנן לריש לקיש מאי איצטרך למעוטי וכולי קשה ארבי יהודה דמתיר בנשחטה אם כן ל"ל קרא דיש לומר דאיצטרך קרא דה"ה דווקא לענין אכילה

אכילה מותר בנשחטה אבל לענין הקרבה לא יהיה מועיל השחיטה להכי איצטרך קרא דאפילו לענין הקרבה איכו נקרא חלב אבל לר"ש לקיש דמתיר אפילו בלא נשחטה ע"כ דאיכו נקרא חלב אם כן ל"ל קרא לענין הקרבה ועוד נראה לייסב דרבי יהודא וודאי יש לתרץ טעמא דידי מהכא אבל לריש לקיש סבר המקשן דאין לתרץ כך איך יוכל ללמוד מהכא דאיירי בנשחטה להיכי דתלם ממעי אמו שלא נשחטה ומתרץ ר"ל לדידי כמי יליף מהכא כמו שיליף לר"י כי לדידי אין חילוק בין נשחטה ללא נשחטה ודו"ק :

שם אלא לדידך ליקרב וכו' בכאן קשה בהיפך אדמקשה לרבי יוחנן תקשי לרבי מאיר דסבר דאסור בשחיטה · השר של הברייתא ולפי מ"ש לעיל אתיא גם כן שפיר דלרבי מאיר נוכל לתרץ דהברייתא איירי בסיגנון אחר דהיינו שלאחר שנשחטה תלש חלב כשעדיין במעי אמו חי אבל לרבי יוחנן דסבר דגם בסיגנון זה נקרא חלב שפיר קשה ודו"ק :

בתוספות ד"ה לדברי המתיר וכולי ואין איסור חלב חל עד שיולד כדמוכח וכולי מהר"ם הגיה שצ"ל עד שיצא לאויר העולם וכולי ואין צורך דכאן כוונת התוספת על בהמה כפשוטו שאין חל איסור על חלב שלה עד שנולד הבהמה ונשא"כ כשעדין הולד במעי אמו ולא איירי בכתלם וכן איתא שם בפ' ג"ה ובפ' דם שחיטה דאיסור חלב ואיסור אבר נון החי חלים כאחד כשיולד וק"ל :

דף עו בגמרא לבתר דנפיק וכולי למעלה מכומת הגידין וק"ק לפ"ז מנ"ל לרב דמתני' איירי בארכובה הנמכרת עם הראש אלא משום דליטכא דלמטה איירי מיד וכמו שפרש"י לעיל ועכשיו דלמעלה אין פירושו מיד א"כ גם למטה לא נפרש מיד רק למטה מכל עכם אמלעי ויש לייסב וק"ל :

ברש"י ד"ה למטה דמתכיתין וכו' עיין בחידושי הלכות קושייתו ותירוצו ולדידי יש עוד לייסב דעכ"פ לפי זה נוכל לפרש למטה מיד ממש גם כן דהיינו למעל' מיד ממש אבל אי הוה מיירי בארכובה תחתונה אז אין לפרש למעלה מיד ממש דהא זה תני במתני' לומת הגידין וכקושיות הגמרא לעיל ודו"ק :

ע"ב ברש"י אלא לדידך דלא מהדרת לו כבר מנאו וכו' ויש לדקדק ודקארי לה מאי קארי מתחילה שמא יתרץ כבר מנאו וי"ל שמתחילה לא ידע רבא הברייתא וק"ל :

ועל תמיהת התוספת יש לתרץ דאי הוי מביא ברייתא הייתי מפרש כבר מנאו לכן איכו מביא ברייתא ממילא אם כבר מנאו היה לו לפרש דבריו כי אמורא צריך לפרש את דבריו אלא וודאי שהטעם הוא משום דד' סימנין אפסר וק"ל עכה"ג :

בתוספות ד"ה אף בחול וכו' מפני שאין שבת עליו באימה וכו' עיין בפרש"י ויש עוד לייסב דה"ק אם יראה העם הארץ שיאכל במולאי שבת מתכו או לפעם אחר אף אם ישאלו בשבת יסבור שאין מבקשין לאכול עכשיו ולא יהיה עליו שבת באימ' ובפרט לפי פרש"י דהטע' מפני ששבת קובעת למעשר לכן לא יאמר אמת אף כשישאלו אותו בשבת ודו"ק :

דף עו בפרש"י בד"ה מוטל באשפה דקאמר אבר אסור ואתה חותכו כו' עכ"ל ר"ל לשואל בכשבר למעלה מארכובה חיות הבהמה תלויה באבר זה שאם חתכו שם · חסר · אסורה והרי הוא כאילו עתה הוטל באשפ' מש"כ לרב חסר · גם אם אתה חותכו משם לא תאסר הבהמה ואין חיותה תלויה באבר :

בתוספות בד"ה למאי ליחוש לה כו' משמע דאי חשיב בשר מגין · חסר · בתרא דלעיל עור דמלטרף לבשר או משלים לבשר אבל כולו עור אבל לליסנא דעור או בשר תנן וכולו עור הוי כבשר מכ"ם דכימא · חסר · דהוי כבשר דהא בעור לגבי פסח לכ"ע וודאי דאין נמנין ובגידין רכין · חסר · דנמנין עלייהו ועוד לענין טומאת אוכלין תנן דעור לא הוי כבשר · חסר · מוכח דמטמ' טומאת אוכלין דמדמה ליה לעור הראש של עגל · חסר · דתנן ביה דעורותיהן כבשרן ודו"ק :

דף עז ע"א גמרא ואמאי אשתק והא רבא וכו' וק"ק דילמא משום הכי איסתוק מפני שהקושי' שלו ר"ל ואיסור דאורייתא קאי על דבריו שאמר ועוד התורה חסה וכו' משמע שבא ליתן טעם אחר בלא דברי רבי יוחנן ויש לייסב דאם כל הקושיות שלו היה על ועוד לא הוה צריך לומר ר"ל ואיסורא דאורייתא וכו' רק ה"ל להקשות ר"ל לבד כיון שאמר ועוד אפילו בלא דברי יוחנן אם כן אין כאן אלא דברי ר"ל לבד ואיך צריך לומר דתורה חסה אלא וודאי דרב .פפא אתרווייהו על מ"ש חדא דהא רבי יוחנן על זה מקשי הא ר"ל פליג עם רבי יוחנן ואם כן שפיר קשה למה אשתיק על קושיא זו הא הלכה כר' יוחנן וק"ל ועיין במהר"ם :

שם שאני התם דהדר ביה ר' יוחנן וכו' וק"ק הא רב פפא ע"כ לא ידע זה דהדר ביה ר' יוחנן דא"כ לא ה"ל להקשות ר"ל ואיסורא דאורייתא יותר היה לו להקשות הא ר' יוחנן גופיה הדר ביה אלא וודאי דלא ידע דהדר ביה א"כ לא ה"ל לישתוק ויש לייסב וק"ל :

שם מכדי אין שלי' וכו' ול"ל קרא וכו' וק"ק דילמא קמ"ל דילא ראשו הוי כילוד ויש לייסב ועיין במהר"ם :

ע"ב גמרא ושאני עור חמור דמאותו וכו' וה"ה דהמ"ל דקאבעיא ליה לענין לרוף דתנן דאיכו מלטרף אם שלקו מהו וק"ל :

בתוספות ד"ה הריני וכו' ולעיל איירי בשלי' הבאה וכו' בתוספת פ' המפלת כתבו דתניא ב"ה היינו לאפוקי מרבי יוחנן ומדלא כתבו התוספת כאן זאת יש לפרש דהכא ס"ל דגם איכו מוכרח לומר דהוא דלא כרבי יוחנן דאיכא למימ' דר' יוחנן פליג אר' אלעזר דאמר ששלי' אסורה משום שהוא וודאי וולד ועל זה חולקן רבי יוחנן לקסירה לענין זה שאיכו כאן וודאי ולד ואף אם הוא ספק נ"מ מותר באכילה משום ס"ס ומ"ש תניא כמי הכי יש לומר דמסדר הש"ס סבר מסברא כיון דמליכו בשלי' שבאה אחר הולד שהוא ספק ממילא אמרינן כשבא קודם שהוא ולד ודאי וק"ל :

דף עז בתוספת בד"ה אל תקניטני כולי דאפילו עור ששלקו · חסר · נמנין כולי עכ"ל עור ששלקו לא שייך בפסח דבעי צלי אבל · חסר · בשור הגדול בשלקא נאכל בצלי בגדי הרך ואם כן כיון דעור · חסר · נאכל כשלקא לעניין · חסר · אוכלין כימא דנאכל כמי בצלי בגדי הרך לעניין פסח אלא ע"כ דלא דמי פסח וכמ"ש לקמן דבפסח בעינן שיהא נאכל בשלקא שלא של ידי הדחק ועור לא נאכל בשלקא אלא על ידי הדחק וכן בגדי הרך על ידי צלי לא נאכל אלא על ידי הדחק ודו"ק :

ע"ב בתוספת בנבלתה ולא בעור כולי ואם תאמר אמאי לא מייתי מתכיתין · חסר . מלטרף כולי עכ"ל לבאורה דקארי מאי קארי להו הא וודאי · חסר · בעור שאיכו שלוק ויש לייסב דקשיא להו דה"ל לאתויי ההיא מתכיתין וה"ל · חסר · הא דרבה בר רב חנן כדמייתי ליה מברייתא והא תרלו דרבה בר רב חנן לא משום דכפשיה קאמר לה דאיירי בשלוק אלא משום דאי שלוק לא איצטרך ולמעט דוודאי עור שאיכו שלוק לא הוי כבשר אבל מתכיתין מלי איירי באיכו שלוק דווקא ואיצטריכא משום לירוף כולי וק"ל · הריני · חסר · כולי אי כוני י"ל כולי והומר ב' וולדות כו' וכותכין לה חומר זכר ונקיבה כולי עכ"ל · חסר · כיון דלרבנן איכא כמי למיחש דליכא וולד כלל הרי אין לה ימי טוהר כלל · חסר · די"ל דכ"מ דתחום כמי לזכר באם תראה יום ל"ה ללידתה וביום מ"א · חסר · תחום לזכר תטבול לערב יום מ"א מנ"כ אם היה נקיבה בשליא הרי הכל ימי חסר . אם ליכא וולד הרי יום מ"א סוף ימי כדותה ותטבול לערב אבל תחום גם . חסר · יום מ"א תחילת ימי כלותה ותספור עוד ו' ימים ואחר כך תטבול · חסר . אם תראה יום ל"ד ללדתה וגם יום מ"א אם לא תיחום לזכר הרי יום מ"א · חסר · ולא הוי רק שומרת יום כנגד יום ואם תחום לזכר הוי יום מ"א תחילת כדה · חסר · התוספת שם פ' המפלת על ע"א ע"ש שלוק בהמה המקשה · חסר :

בתוספות בד"ה ועוד שה כתי' וכולי ואם תאמר ומאי לא גמרין שור · חסר · ק"ק ומאי קושיא ואימא מדאיצטרך לרבות כלאים מריבויא דהוא · חסר . משבת · חסר . ויש לייסב דברי המקשה מבניין אב דרבא קא קשיא . חסר · שור משבת הכא וע"כ דהאי בנין אב דרבא לא מתוקם באותו · חסר . שלא תאמר דאם כן תנהוג כמי בחיה אהא כתבו ואימא דקושטא הוא · חסר · דשור שור משבת ובהכי ניחא דמקום עיקר קושייתם הכא הוא ודו"ק :

ע"ב בתוספת בד"ה זה בכה אב כולי דהכי כתוב שה תמים כו' דמשמע עד שיהא אביו כבש · חסר · עכ"ל הוצרכו למימר לפי תירולם דהאי בנין אב הוא מיותר דאם לא כן · חסר · גמרינן כלאים מג"ש משום דתפדה תפדה ריבה מפקא ליה מג"ש ה"כ · חסר · מהאי בנין אי לאו דהאי בנין אב הוא · חסר · כימא דקשיא להו דהוה ליה למימר הך ג"ש לענין טריפה ושחיטה כילף ליה מהאי · חסר · אהא תירלו דלא דריש בנין אב אלא מיתורא ולא נשמע מיניה אלא למעט שיהא אביו כבש כו' ודו"ק · וכ"ת אותו לשון זכר משמע כולי אף על גב דלרבנן מוקמינן ליה לחלק הוה ליה אותה בלשון יחיד דהוה כמי משמע לחלק ה"נ למימר כוני וכ"ת בנו זכר :

דף עה עמוד א' בתוספת ד"ה ננכין לאותו ואת בנו וכולי משום דשור הפסיק הענין וכולי עיין במהר"ם ודברים דחוקים אבל אין לורך לזה דדברי הגמרא אתיין כפשוטו דשפיר ידע המקשן דברייתא קא קשיא ליה דשור הפסיק הענין אך המקשן פריך לפי מאי שנותרץ הברייתא תלמיד לומר שור וגומר וכתיב בתריה וכולי אם כן סבר המקשן דסמיכות זה סותר שלא נאמר שוב שור הפסיק הענין אם כן שפיר נקשי א"ה דלא אמרינן שור הפסיק הענין אם כן אימא במוקדשי' דווקא ומתרץ דאכתי קאי הסברה דשור הפסוק הענין וחזר ומקשי אם כן הדרא קושית הברייתא לדוכתיה אימא דווקא בחולין ומתרץ דויו של ושור עושה שלא כאמר דשור הפסיק הענין לגמרי רק לענין דלא תימ' דווקא אמוקדשין גם מהר"ח לא הבין כך ודו"ק :

חדושי הלכות מסכת חולין

בא"ד דליכא למימר משום דלא תימא וכולי עיין בחידושי הלכות ואין צריך לזה דדברי תוספות אתיא כפשטו דבלא תירוצם כאן ה"א דהמקשן שהקש' אימא בחולין דווקא ולא במוקדשין יש לו איזה סבר' לזה או איז' לימוד ולהכי מקשי קושייתו אבל לפי מה שהקשו התוספות מאי סבר' יש לזה שנאמר חולין אין דווקא ומתרצינן שאין כאן סברא רק מכח דשור הפסיק אם כן שפיר קשה מנא לן להוכיח מזה דלמא שור הפסיק דלא תימ' בהיפך ודו"ק :

ד"ה ועוד שם כתיב וכולי שור שור משבת וכולי מה שהקש' בחידושי הלכות במ"ב אם כן או ל"ל וכולי איכי מבין הלא זה הוא בעצמו קושיות התוספות בסמוך לקמן ד"ה או לרבות את הכלאים ואם כוונתו שכאן משמע שקושית התוספות אזלא לפי המסקנה אם כן גם תירוצו איכו כלום ויש ליישב ודו"ק :

ע"ב בגמרא מאי לאו מאו נפק' וכולי וק"ק לפי זה מאי ס"ד דפריך או הבעי ליה לחלק דס"ד אמיכ' עד דשחיט שור ובנו שה ובנו וכולי לפי זה למה נקט בברייתא הייתי אומר עד שישחוט שור ושה ובנו וכולי למה לא נקט רבותא הייתי אומר שור ובנו שה ובנו ויש ליישב דמעיקרא שפיר ידע המקשן דמאי נפקא דלא תימא שור ובנו והברייתא מאותו נפקא אבל לפי המתרץ מבנו נפקא אם כן שפיר ס"ד דהברייתא מאו נפקא וק"ל :

שם וכ"ת אותו זכר משמע כולי ויש להקשות מאי צריך הגמר' לפרש הברייתא ולמה לא נוכל לפרש כוונת הברייתא דה"ק ואם נפשך לומר הא צריך אותו לחלק ת"ל דרשא אחריני בנו הכרוך אחריו משמע והיינו דברייתא אתיא כרבי יאשיה ויש ליישב דאם כן הוי קשה ולחנניא בנו מאי עביד ליה והיו צריכים לתרץ דחנניא לומד מאותו אם כן היה קשה מרבנן אותו מאי עביד ליה ממילא יותר קיצר לפרש דרבנן סותרי' זה הלימוד של אותו מכח הלימוד בנו דמשמע כרוך ודו"ק :

דף עט עמוד א' גמרא רבי שמעון רבי יהודה אומר פרידה שתבע' כולי יש ליישב דהפשטן בלא זאת הבעי' לא הוי קשיא ליה מתני' וברייתא אהדדי דשפיר נוכל לומר דאבוה דהאי חמור ודהאי חמור ולא תקשי צריכים למימר דיש לומר דנקט בשביל סיפא דהנולדים מן החמור עם הנולדים מן הסוס אסורים דכה"ג מתרץ הגמרא בכמה מקומות וברים פרק בהמה המקשה אבל כאן דאבעי' ליה אי לר' יהודה ספוקי מספקא אם כן קשה לפשטן מאי ס"ד דאבעיין דדחיק לומר דר"י מספק' ולמ' לא נאמר כפשוטו דסבר וודאי אין חוששין אלא וודאי דדחיק ליה לאבעייא לזה משום שקשה לו אם פשיטא לרבי יהודה דאין חוששין אם כן מאי קמ"ל דהנולדים מן הסוס ואבוהון דהאי חמור ודהאי חמור מותרין הא אפילו פרי עם האב מותר ומשום הכי עלה על דעתו לומר דרבי יהודה מספקא ליה ועל הסיפא איכו קשה בהיפך מאי קמ"ל דאסו' הא אפילו פרי עם האב אסור דאיכא למימר דנקט מילתא דפסיקא דאסור ועוד דאיכא למימר משום רבותא דרבנן דמתירין אפילו בזה נקט ואם כן ס"מ דאין סברא לאבעיא לומר דנקט רישא איידי דסיפא ולכן פשיט ליה דהא פשיט ואף מתנות עצמו דמותר אם אבוהן דהאי חמור ודהאי חמור אם פרי עם האם אסור אכתי מכל מקום לא איצטרך הרישא למימ' ודו"ק :

בתוספות ד"ה עייל ליה וכו' אם כן סברי דחוששין כו' וא"כ לא צריך קרא לחלק כו' עיין במהר"ם כל קושיות אחת דאי אמרת דספוקי וכאן מוכח דוודאי חוששין ועוד מאי צריך קרא וכו' ואיכו נכון דקושיות הראשונה מתורלת בדבריהם דבסמוך דהא דדרש רבנן אם לרבות משום דילמא חוששין ואי אין חוששין באמת גם רבנן סברי דאם לחלק ומאת זובחי לכדרבא אך הכל קושיא אחת כיון דאמר שם לרבנן אתי אם לרבות אם כן לפי זה סבר חוששין מאי צריך אחר כך לומ' דרבנן נפקא לחלק מאת זובחי הזבח הא עם אתי אם לרבות אין צריך קרא לחלק :

דף פ ע"א ברש"י ד"ה מתקיף וכו' הכך דלא בקיאין בהן וכו' עיין בחידושי הלכות ולדידי יש לפרש דקשה לרש"י למה לא פריך מצבי ויחמור ומתרץ דבתוא וזמר איכן בקיאין לכן איכא למימר דאלו באלו הן לאפוקי בשאר חיות בקיאין בהו וידעיכן שאין זה באלו וק"ל :

בתוספות ד"ה מדחשיב כו' אף על גב דנקרא איל וכו' עיין בחידושי הלכות ובמהר"ם ועוד הקש' בחידושי הלכות מ"ב אימא דאיל נחשב בהדי חיות דהכי כתיב איל וצבי כו' ולדידי מיושבת דברי התוספות בזאת הקושיא דהיינו לעיל ליכא להקשות דאיל הבר הוא חיה אף על גב דנקרא איל וא"ש מעז באלו דאיכא למימר דעז באלי לאו הטעם משום דנקרא עז רק משום דלא חשיב בהדי חיות לאפוקי כאן אמרינן דמ"ד בהמה דנקרא שור ס"מ דשמא גריס ואידך מ"ד סבר כיון דחשיבינן בהדי חיות לא איכפת לן בשמא אבל אי לאו דחשיבינן בהדי חיו' הוי מודה דשמא גריס אם כן קשה מ"ש איל הבר והא ליכא להקשות גם לעיל דה"א הטעם משום דלא חשיבינן בהדי חיות הא גם איל הבר לא חשיבינן בהדי חיות דיש לומר דשפיר חשיבינן איל בהדי חיות דכתוב איל וצבי וכאן מקשים התוספות לפי סברת הגמרא כאן דתלוי בשם אם כן סבר אותו מ"ד דאיל הוא חיה והכתוב חשיב אותו יותר יש לומר כיון שנקרא איל שהוא בהמה והכתוב איכו חשיב אותו ולפי זה מתורץ גם כן שיש לדקדק לפי מה שהבינו הם דטעם דעז באלי משום שנקרא עז אם כן מאי הקשה כאן דילמא אקו כולי או תאו כולי הא יש לומר כיון דנקר' עז לכן לא חיישינן שמא מין אקו ולפי דברי החידושי הלכות בפירש רש"י מיושב אבל הוא דחוק ולפי מ"ש מיושב דהטעם דעז איכו משום שנקרא עז רק כיון דלא חשבינן ודו"ק :

דף פא גמרא וקשיא לן קדשים בחוץ כולי דמנקט בברייתא דשני בלא תעשה משמע דמיירי ששניהם הם קדשים והראשון בכרת והשני בלא תעשה לבד וק"ל :

ע"ב גמרא זו תינוקת של בית רבן יודעים כולי יש לפרש שרבי יוחנן סבר לאידך תנאי מדאמר ר"ל דקים ליה בדרבה מיניה משמע שדווקא במקום שחייב קטלא אז קים ליה בדרבה ועל זה אמר זו תינוקת בית רבן וכולי והשיב ר"ל מה שאמרתי דקם ליה בדרבה היינו אלו הוי אתרי אז הוה קים ליה בדרבה מיניה וק"ל :

דף פב ע"ב ברש"י ד"ה מה טע' דר"י וכו' ובדא לפשיט' מהא ש"מ כו' ויש להקשות דילמא גם האבעיא שם היה מסופק גם בזה אי כימא דסומכס סבר בכל מקום שני זיתים שאכל בהעלם אחד חייב שתים ממילא נוכל לומר דהברייתא איירי בבת אחת ולרבי יהודה נוכל לומר דמספקא ליה אי בשל ימין וכולי או כימא דהברייתא איירי בזה אחר זה ממילא דרבי יהודה פשיטא ליה דשל ימין ואם כן נוכל לומר דסומכוס ס"ל כשאר דוכתי איכו חייב אלא א' ושאני הכא דגופין מחולקין ויש ליישב ודו"ק :

דף פג ע"א גמר' ומה התם דגופין מחולקין וכו' ר"ל גבי אותו ובנו לא אפשר לומר דחייב שתים אם לא בגופין מחולקין מש"אכ גבי גיד הנשה יש למצא דחייב שתים אפילו בשני כזית מחד ירך ואכלם בזה אחר זה וק"ל :

שם אלא לאו סומכוס וכו' וק"ק המקשן דאסיק אדעתיה דברייתא כאן איירי בבת אחת וכן הבין בברייתא דלעיל איירי גם כן בבת אחת אם כן היאך יכול ליישב מאי פליג רבי יהודה לעיל מש׳י יריכות וסבר דאיכו סופג רק מ' ושם הוא הטעם משום דלרבי יהודה איכו נוהג אלא באחת הא אפילו בשניה' של ימין סבר ר' יהודה גם כן דאיכי סופג אלא מ' כשאוא בבת אחת ויש ליישב וק"ל :

ברש"י ד"ה דלית ביה כזית וכו' היינו בת אחותה כו' ר"ל ומסתמא גבי אכילה אחת אין כאן רק התראה אחת וכן מוכח לומר בכולא שמעתא וק"ל :

ע"ב גמרא הב"ע בקדשי בדק הבית וכו' והאי דלא נחלק בגמ' במתניתין ומאי צריך לחלק בין חולין ומוקדשין ה"ל לחלק במוקדשים גופיה בין קדשי מזבח לקדשי בדק הבית משום דאי הוי תני במתני דחייב בקדשי מזבח הוה יכול למטעי דמכסין רק למעלה ולא ידע דר' זירא אבל מאי דתנא לא במוקדשין בא למטעי אפילו בקדשי מזבח דאם כן קשה מנותכי' דגוררין והא ליכא להקשות דליתני במתניתין בהדיא דבקדשי מזבח גוררין דאטו כי רוכלא וק"ל :

ברש"י ד"ה וליגרריה כו' דם הסכין לא יכסנו אלא אם כן גוררו כו' היינו אפילו למעלה א"א לכסות הדם אם לא יגרר מן הסכין אבל דם הניתז איכא למימר דניתז על עפר תיחוח בקרקע ממילא, יוכל לכסות למעלה אף בלא גרירה והתוספת אגב שיטפא דדם על הסכין כתבו גם כן דם הניתז מי לא עסקינן דמיירי ג"כ דניתז על הכותל ואז א"א לכסות למעלה גם כן אם לא שיגרור מן הכותל וק"ל :

דף פו ע"א רש"י ד"ה שדרכו של תינוק לטפח באספה כו' והא דנקט שנמצא בכד העיסה משום רבותא דרבנן דאפילו העיסה טמא דמסתמא נגע :

ע"ב בתוספת ד"ה יאמרו ספק איסור להתיר כו' הא וודאי בדברי החידושי הלכות דהקושיא הוא לפי מאי דאמרינן כאן דר"מ לא חייש' למיעוטא משום דהרוב מסייעי אם כן מאי פריך בע"ז ומכל מקום איכו מקושר שפיר בתירוץ גמרא זו דיאמרו ספק איסור להתיר דמשום הכי בעינן רובא ולכולהו קשה. דה"ל לתוספת להקשות קושית זו לעיל בד"ה מ"ט דר"מ דכתבו שם בתרוכ' דר"מ לא חייש למיעוט' משום דהחזקה מסייע ומ"ש מהר"ס כאן דזה שייך להיות בסוף הדיבור והוא תירוץ על קושית התוספת דהיינו כיון שאיירי שם במילתא דאסורא לא אמרינן דסמוך חזקה לרוב' כולי א"א להלום דבר"ע דהא הכא אפילו להיתר אמרינן דסמוך חזקה לרובא

לרובא ונ"ם שגלא שיגכן זה יכול להיות שהוא שייך אהר שכח״ו התוספת דאיכא למפרך מאי איריא רוב אפילו פלגא כמי ע"ז קאי ואמרו אבל הכא ליכא להקשות פירכא זו מאי אריא רוב מעשיהן מקולקלים אפילו פלגא כמי וע"ז מתרלין כיון דהכא הוא להתיר לא אמרינן סמיך חזקה לפלגא לאפוקי שם בע"ז הוי לאיסור שפיר הוה אמרינן וממילא ע"פ זה בוכל לומר כפשוטו דלכן התוספת העמידו קושייתם על יאמרו ספק איסור להתיר משום תירוץ זה שרולין לתרץ דבע"ז פריך הגמר' אפילו פלגא כמי וכדי שלא תקשי כאן פירכא זו לכן מתחילין בזה דיאמרו ספק איסור להיתר מפני מה אין שייך פירכא זאת כאן ואותן שמחקו הא דנויהו איכא למפרך היה נראה משום קושיא זו שכתבתי דגם כאן נימא הכי והא דאמ' כאן יאמרו ספק איסו' להיתר היינו לא אמרינן סמוך חזקה למיעוט אבל לפלגא שפיר אמרינן ועוד נראה לומר משום דיש להקשות מאי פריך אפילו פלגא וכולי דילמא הא דנקט רובא לאיסור הוא לאפוקי שלא תימא דמ"ה רובא להתיר וכמ"ש התוס' סמוך לפני זה דמשום הכי אמר סמיך חזקה למיעוטי לאפוק' דלא תימא דחזקה הוי בהדי רובא ה"ה נימא הכי כאן משום דלא דרוב עגלים אין נשחטים ודו"ק :

דף פד כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני כולי ראיתי בספר תורת חיים שמאריך שם והענין בקילור כי הקדוש ברוך הוא · ברא העולם בדין ורחמים ממילא כשכל העולם או רובו חוטאים וראויין לכליה ח"ו זהו לפי הדין אבל ממדת רחמים יש לרחם עליהם ממילא מגיע חליה למדה"ד וחליה למדה"ר וצדיק אחד שקול ככל העולם כמה שכתב בגמרא על הפסוק וצדיק יסוד עולם שהקדים הקדוש ברוך הוא מדה"ר למדה"ד ע"כ יש קדימה למדה"ר לבחור לעצמו איזה חלק שרצה ולכן בוחר מדה"ר לעצמו את העולם ונותן הצדיק לחלק מדה"ד ולכן אמר כל העולם ניזון בשביל חנינא דהיינו שמדה"ד נוטל לעצמו את כל העולם ובזה ניזון כל העולם ונותן למה"ד את ר' חנינא ועל פי זה פרשתי הכתוב נח מצא חן בעיני וגומר רצה לומר כי מלאה הארץ חמס כל הדור היה חייב רק נח לבדו היה צדיק ממילא לפי הענין של מדה"ד ומדה"ר היה מהראוי להביא המבול על נח ולהתקיים כל הדור ההוא אך נח מצא חן בעיני ה' שם הוי"ה לקח לעצמו את נח ונתן כל הדור למדה"ד ובזה מיושב מ"ש הכתוב כי מי נח זאת לי וגומר קרא את המבול מי נח ודברי הזוהר ומפרשים ידוע ועל פי זה מיושב כי לפי הנהגת הקדוש ברוך הוא במדה"ר היה ראוי להיות המבול על נח ולא על הדור כולו רק שנח מצא חן ממילא שפיר נקרא המבול מי נח המבול שעליו להביא הביא על הדור וזה גם כן במדרש רבה על הפסוק צרור המור דודי לי וגומר אפילו בשעה שאתה מיצר לי את נעשה דודי אשכול לוקח איש שהכל בו מקרא ומשנה וכולי שיכול לומר למדה"ד די וכולי היינו לפי החלוק' של מד"הר ומדה"ד נותן הצדיק למדה"ד שיכול לומר די על חלקך בצדיק זה שהכל בו ובלא דרכי יש לפרש ע"ד שאמרו במדרש מתוקה שנת העובד כו' יגע ר' בון בכ"ח שנה מה שלא יגע תלמיד וותיק וכולי שהכוונה לדעתי שהיה המספד עליו שנפטר לעיר לימים בשביל שיגע בתורה וכולי דהיינו שקנה כל השלמות שהיה לקנות בזקנותו את הכל קנה במעט שנים ממילא לא היה לו עוד לקנות שלימות בעולם הזה ולכן לקחו הקדוש ברוך הוא אליו כן אמר כאן רואה איש שהכל בו מקרא ומשנה וכו' הכל קנה כל השלימות שיכול לומר למדה"ד די בזה ואף שבלאו הכי היה לוקח הקדוש ברוך הוא אותו אליו כי כבר אין נורך כולי בעולם הזה אבל למדה"ד אומר הקדוש ברוך הוא די בזה הכופל כדי לכפר על הדור ומזה ניכר שהוא דודי ואוהב ודו"ק :

דף קמב ואמר רב אחא בר יעקב זו מחשבת ע"א וכו' ועל פי זה נראה לפרש פרק קמא דתעני' אמר ליה רב נחמן לרב יצחק מאן דאמר כי שתים רעות עשו תרתין הוא דהוו עשרים וארבעים שביקו להו אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אחת שהיא שקולה כשתים ומאי ניהו ע"א וכולי עיין בפרש"י ובחדושי אגדות ועפ"ז הכי פרי' ע"כ שקול עובד ע"א יש כאן שני חטאים אחד חטא המחשבה ואחד חטא המעשה מה שאין כן בשאר עבירות אין הקדוש ברוך הוא מצרף למעש' ממילא לא יש כאן רק עבירה אחת של המעשה וק"ל :

סליק מסכת חולין

על ידי המגיהים העוסקים במלאכת הקודש באמונה להעמיד כל דבר על אופנה ולשקל הספר הקודש הזה מכל טעות כפי אפשרות האנושי עיניכם תחזנה · מה שנתעלו אלו מכל אשר היו לפנים ובראשונה · יתנו עדיהן וילדקו ויתהללו כל תופשי תורה בעלי בינה :

ה"ה התורני הרבני מוה' פלק כהן דיין דק"ק רויסטיץ יע"א והבחור המושלם כה' אברהם במהו' יקותיאל קאפמן וואהל :

ע"י הזעצר ה"ה האדונים נקובי שמות ריעגער · מויטער :